Rok XIV. Lwów, niedziela, 2 lipca 1939. № 49 (1249)
Рік XIV. Львів, неділя, 2 липня 1939. Ч. 49 (1249)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів — Lwów
Куркова 14.
Кв. Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

АМНЕСТІЯ ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

З приводу ухвалення мадярським парляментом закону про прилучення Карпатської України до Мадярщини регент Горті проголосив амнестію. Мадярська амнестія торкається всіх осіб без ріжниці національности, що їх засудили військові або цивільні суди за провини, виконані у звязку зі справою державної приналежности карпатоукраїнської території, або за політичну діяльність, що мала звязок з тією проблемою. Амнестія торкається також тих, проти яких почали процеси, що не покінчилися ще присудом. (ПАТ).

Гітлер знов заскочить світ

В одній з останніх промов німецький міністр пропаганди Гебельс підчеркнув, що мимо позорів міжнародня ситуація дальше напружена і дуже непевна. Притому згадав, що на підставі своїх останніх розмов з канцлером Гітлером може запевнити слухачів, що політичний і стратегічний геній вождя Німеччини вже незабаром знайде одно з тих певних і мудро обдуманих потягнень, якими канцлер від 1935 р. зачудовував цілий світ, заскакуючи цілковито своїх противників. Шеф німецької пропаганди зазначив, що він не сумнівається, що нова несподіванка, яку приготовляє канцлер Гітлер, дасть Німеччині нові успіхи, яких не сподіються навіть найближчі співробітники канцлера.

Німеччина бажає порозуміння з СССР

Лондонська преса звідомляє, що Німеччина старається всіми силами заключити порозуміння з СССР. Йде про те, хто перший дібється порозуміння з Москвою: західні держави чи Німеччина. Гітлер дав Рібентропові повновласть довести до порозуміння з Совітами, хоч не обіцяв затвердити евентуальне порозуміння автоматично. Рібентроп запевнив Гітлера, що коли Совіти будуть невтральні, тоді лекше буде договоритися з Францією й Англією. Німеччина й Совіти повинні, на думку Рібентропа, заключити договір про ненапад і після того евентуально гарантувати границі Балтійських держав.

Від 20 літ не було такого напруження

На закінчення сесії французького парляменту преміер Далядіє сказав: Під сю пору міжнародня ситуація така критична, як не була ніколи дотепер в останніх 20 літах. Над французькими границями сконцентровано 3 міл. чужого війська, не рахуючи сильних піввійськових відділів. В сусідніх державах фабрики працюють повною парою, витворюючи воєнний матеріял. Внутрі Франції чужа пропаганда намагається ослабити оборонній дух народу, а на міжнароднім терені при помочі інтриг хоче поріжнити Францію і Велику Британію. Ми готові протиставитися кожній спробі насильства на Сході й Заході. Здаємо собі справу, що кожний атак на сході мусить потягнути за собою атак на заході.

Мінхен — осідок штабів „осі"

Заграничпа преса доносить, що в доповненні німецько-італійського військового договору підписано теж тайний протокол у справі мілітарної співпраці Німеччини й Італії. М. ін. передбачується створення „німецько-італійського союзного штабу" з численними відділами. Цей штаб підлягатиме безпосередно Гітлерові й Мусолініеві як головним вождам збройних сил німецької й італійської. Осідок цього штабу в часі мира покищо Мінхен. Шефом спільного штабу має бути німецький ґенерал, зате командантом обох фльот буде італієць.

Концентрація японської воєнної фльоти

Англія відповіла відмовно на домагання японських властей, що жадали усунення чужих кораблів з Фучав і Венчав. На те заявили японці, що ті пристані будуть замкнені з огляду на військові конечности. Агенція Ройтера звідомляє, що коло пристані Фучав напроти острова Формози японці сконцентрували 18 воєнних кораблів, між ними кружляки і протиторпедівці. Там очевидно приготовляється японський десант.

Хотіли спалити цілу кольонію

ПАТ звідомляє з Тернополя: Дня 26. VI. коло год. 11 в ночи 12 незнаних людей прибуло до кольонії в Плетеничах повіту Перемишляни, яка щойно будується. Вони пострілили нічного вартівника Станіслава Індзіняка з Плетенич і підпалили новозбудовану стодолу та дім, обливаючи їх нафтою. Згоріла ціла стодола, часть дому і будівельний матеріял вартости 7.000 зл. Справці облили нафтою також 6 дальших будинків, але не вспіли їх уже підпалити, бо їх сполошили теслі, що там спали. Один з теслів зачав стріляти. Палії густо відстріловалися й утікаючи лишили на місци баньку і фляшки з нафтою. Слідство ведеться.

Страшна катастрофа в Бельгії

На днях з невідомих причин завалилися бетонові стіни каналу ім. короля Альберта, що лучить м. Ліеж з Антверпією в Бельгії. В бетоновім валі утворилася вирва 250 метрів широка. Маси води з каналу залили місто Гассель, столицю провінції Лімбург. Повстав страшний переполох. З міста виселено всіх мешканців. Вода залила багато домів і 8 фабрик. Також в інших місцях потріскали бетонові стіни каналу і вода залила низько положені терени та знищила плоди. Шкоди сягають багато міліонів франків. В катастрофі погибло кільканацять осіб, між ними інж. Коган, росіянин, будівничий того каналу. Будова каналу коштувала понад 375 міліонів франків.

Значіння конкурсу

На тему „Українсько-католицька Церква перед війною і по війні".

Головний Виділ нашого молодого ще Т-ва „Скала" оповістив у 1247 ч. „Н. Зорі" конкурс на працю під загальним заголовком „Українсько-католицька Церква перед війною і по війні". Від себе подав проекти на 10 праць, що могли б увійти в круг вище наведеного загального наголовку. Річ ясна, що це прикладове вичислення та що конкурсова комісія очевидно радо взяла б під увагу також працю, якої наголовку не подала у своїх 10 точках, напр. працю п. з. „Українсько-католицькі катехитури в школах народніх і середніх перед війною і по війні", розуміється, оскільки така праця підходила б під інші услівя конкурсу. Таксамо очевидно конкурсова комісія взяла б радо під увагу працю п. з. „Мужеські і жіночі монаші чини в українсько-католицькій Церкві перед війною і по війні". Словом, всі можливі евентуальні наголовки конкурсових праць оголосити наперед в конкурсі було не можливо, тому оголошено тільки 10 наголовків прикладово.

Яке значіння того конкурсу?

Передовсім треба признати, що такого конкурсу в нас іще ніколи не було. Отже се одна з ознак чогось виїмкового і можна сказати чогось переломового. А коли взяти під увагу, що ініціятива до сего конкурсу вийшла з кругів світських, то се знак і доказ великої зміни в відношенні наших мірян до нашої Церкви. Воно свідчить про заінтересування своєю Церквою та її справами.

А яке саме те заінтересування? Про це свідчить зміст конкурсових праць, які в уяві авторів конкурсу повинні наспіти на той конкурс. Зміст доволі всесторонний. Його можна поділити на отсих пять груп:

1) Праці на релігійно-культурні теми, а) історично-описового характеру, б) боєвого характеру, напр. про сектантський рух і про те, як з ним боротися.

2) Праці на теми правничі, до яких повинні братися люди обзнакомлені з правом. Думаємо, що як алєгат до сеї теми добре було б видати обовязуючі тепер закони, що відносяться до церковних справ. Був би се підручник, який придався б у кожній парохії.

3) Праці на теми економічні. Се було б освітлення матеріяльного фундаменту Церкви, який має своєрідну вагу. В ньому особливше значіння повинно мати насвітлення жертвенности нашого народу на церковні цілі перед війною і по війні. Тут не ходить про заспокоєння цікавости, бо се річ конечна знати, як виглядала колись і як виглядає тепер та публична жертвенність. Хто переважає між її учасниками, мужчини чи жінки? В якій пропорції беруть у тій жертвенности участь селяни, робітники, міщани й інтеліґенція світська та духовна? В якій молодь мужеська та жіноча? Се важно знати з ріжних причин, релігійного, культурного і національного напрямку. Як відомо, жертвенність релігійна це насіння всякої іншої жертвенности аж до жертвенности своєю амбіцією та кровю в обороні рідного краю й народу на війні. До того часи тепер дуже непевні. Легко може статися, що

Церква буде незалежна від зовнішних допливів гроша й обмежена виключно на жертвенність своїх власних вірних, як вже тепер є в цілій Америці та в більшій части Европи. Отже дуже важно знати, яку тенденцію виказує жертвенність серед нашої суспільности і народніх мас. Чи та жертвенність росте чи паде, евентуально в яких областях і сферах вона росте, чи паде, евентуально держиться на давній мірі. В яких формах вона проявлялася колись, а в яких проявляється тепер? (Жертви на дзвони, образи, різьби, царські врата, хрести і т. п.). Чи жертводавці вимагають підпису, чи ні. На нашу думку імена і назвиска та дати треба б уміщувати на предметах куплених з більших жертв, як се від століть діється навіть у найкращих катедральних храмах Европи, а треба се робити для доброго прикладу. Особливо важна жертвенність на такі практичні річи як церковні книги, фелони, лавки в церквах, добре урядження сповідальниць, проповідниці і т. п. Спеціяльну вартість мало б оброблення фактичних даних про жертвенність для заспокоєння мистецько-естетичних потреб, напр. жертвенність на гарні вітражі вікон у церквах, на травники перед церквами, на гарне урядження Божого гробу у Страстний тиждень, на естетичне освітлення головних і побічних вівтарів, на спеціяльне прибрання наших церков в часі маєвих і червневих богослужень, в часі візитації наших Владик і т. п. Важно було б навести в праці на ту тему протоколи з нарад щодо естетичних прикрашень у наших церквах і дотичних коштів. Хто, що і як говорить на ту тему та які висліди тих розмов у життєвій практиці? Хто по гарнім урядженні церкви найбільше захоплюється тим? Як се впливає на людей та на їх відношення до Церкви? Думаємо, що конкурсова комісія радо приняла б навіть спеціяльну працю п. з. „Жертвенність в українсько-катол. Церкві перед війною і по війні", розуміється, якби та праця обіймала бодай область одного деканату, бо по одній парохії тенденцію жертвенности в масах ствердити трудно.

Коли ми довше стрималися на справі жертвенности, то зробили ми се не тільки задля ваги тої економічної підстави існування Церкви, а передовсім тому, що на області жертвенности знаменито видно пульс, тенденцію і рівень релігійного життя. І якраз тому справа жертвенности належить до справ першорядного значіння, а не задля грошей, які вона приносить, хоч і фінанси Церкви мають своє значіння.

4) Праці на теми, що так скажемо, емуляції між обрядами греко-католицьким і римо-католицьким. Се були б праці дуже пожадані. Вони рівно складні як потрібні, бо в сій области рішається також національна боротьба. Праці того рода вимагають багато уважних помічень і ще уважніших висновків.

5) Праці на теми критичні в відношенні до нашої Церкви та нашого релігійного життя.

Добра, себто в першій мірі правдива критика, се річ дуже великого і дуже позитивного значіння. Її значіння таке велике, що сміло можна сказати: без доброї критики Церкви та релігійного життя неможливий їх розвиток. І тому правдива критика нашого церковного та релігійного життя передвоєнного і сучасного особливо потрібна. В „Шенере Цукунфт" була раз стаття, яка доволі виразно давала до пізнання, що якби так в рішаючих кругах еспанського католицизму не зацитькували були всяку здорову критику, то Еспанія не була б переходила тої страшенне кривавої та руїнницької купелі, в яку попала. Отже напишіть правдиву і докладну критику нашого церковного та релігійного життя, від духовних семинарів почавши. Напишіть критику нашого духовенства в його відношенні між собою та в його взаєминах з народом. Напишіть критику нашого урядування в капітулах і консисторіях та в парохіяльних урядах. Напишіть критику з одної сторони ідолопоклонства супроти наших Владик, а з другої сторони критику каригідного нешанування їх, оклевечування та паплюження, якого світ не бачив і яке тяжко відбивається на повазі нашої Церкви, всего нашого духовенства та всеї нашої нації. О якже потрібна така критика в один і в другий бік! Автор сих стрічок, один з катол. публіцистів, має нагоду від ряду літ бачити обидві аномалії, але не міг би сказати, котра з тих аномалій шкідливіша: чи безпримірне підлабузнювання, яке переходить всякі межі, чи рівно безпримірна неприличність супроти своїх Владик. Все те вимагає справедливої критики, бо тільки тоді можливо установити хосенні норми. *)

*) *Про значіння справедливої критики каже* Преосв. Григорій Хомишин Епископ Станиславівський ось що: „Критика, навіть дуже гостра, ніколи не зашкодить, але похвала нас затуманює й усипляє. Яка була досі діяльність духовенства, які її *видимі наслідки, то про те знають всі*, свої і чужі. Не виставляймося на сміх нашими самохвальбами. Похвалами та славословіями ловила духовенство й ловить світська ліберальна інтеліґенція і ліберальна преса. Похвалами нас задурювано, *щоб свою роботу провадити*. В своїм часі ще перед війною редактор ґласкав в „Ділі" священиків похвалами і той сам в „Громадському Голосі" крепко чесав „попів", але духовенство мовчало, бо мало похвалу від „Діла". Правдиво *католицький орґан, коли має служити правді*, не сміє пускатися на хитрощі, але виказувати рани, остерігати перед небезпеками і подавати лік і вказувати дорогу до правдивого добра. Хороби і ран не можна улічити, коли їх закривається. *Перший крок до улічення — пізнати хоробу*, відкрити рану. Найбільший ворог той, хто душевно усипляє, хто підхлібствами зводить. Се одна з найсильніших тактик злого духа. Католицький орґан обовязаний прилюдне лихо прилюдно відкривати, *вистерігаючись однак особистих нападів*. Навіть заостра критика в справі прилюдного лиха так не зашкодить, як винощування похвалами, навіть сперте на дійсности. Упокорення завжди хосенне, але похвала може вбити в гордість"... Гл. „Вістник Станиславівської Епархії", ч. VII—XII, 1938. „Нова Зоря", ч. 1197 „Слово Епископа. Про відбутий курс Католицької Акції в Станиславові".

Праці на теми критичні треба писати сміло, з горожанською відвагою і почуттям відповідальности в переконанні, що виконується великий обовязок супроти своєї совісти, своєї Церкви і будучности свого народу. Розуміється, треба уникати загальників, бо на загальниках спирається сплетня, а не критика. Треба подавати конкретні факти з датами й іменами та докладними описами подій і щойно на основі таких фактів можна й треба робити загальні висновки. Але запрягати коня позаду воза не можна.

З того всего видно, який широкий круг конкурсових праць і яке хосенне для Церкви й народу було б виконання тих праць. Головний Виділ „Скали" призначив на те півтора року часу. Навіть коли хто зужив би цілий рік на обсервацію фактів, з яких думав би зложити відповідну працю, то мав би ще пів року часу, щоб прислати її на конкурс. Сама праця не мусить бути велика. 100 до 300 шпальт „Нової Зорі" легко написати до кількох місяців, коли вже зібрані факти, і то можна написати ранніми або вечірними годинами. Зрештою се такі важні праці, що якби хто мав зібраний матеріял, а не міг би його на час виготовити до друку і спізнився з його присилкою, то, коли б се була цінна праця, Головний Виділ напевно взяв би її під увагу навіть по спізненні речинця. Але назагал півтора року часу очевидно вистарчає.

Отже возьмімся до виконання тих праць! Премія за них немала, коли взяти під увагу, що навіть держави призначують премії по 1.000 зл.

Статтю сю вважаємо дискусійною. Редакція „Нової Зорі" очевидно радо помістить також інші статті на порушені тут теми. Вони дуже пожадані для освітлення значіння небувалого в нас конкурсу на тему „Українсько-католицька Церква перед війною і по війні". — А. Ч.

Що загрожує Европі?

„Роботнік" в ч. 161 пише: Конґрес Партії Праці в Анґлії величезною більшістю заявився проти Людового Фронту й виключив з партії Кріпса, що промовляв за Л. Фронтом. Конґрес французьких соціялістів у тімсамім часі заборонив своїм членам всяку комуністичну пропаґанду. Соціялістична молодь Бельґії, яка свого часу заключила умову про один фронт з комуністами, а потому з наказу соц. партії зірвала ту умову, на конґресі своїм вирекласа останків усяких звязків з комуністами. Також соціялістична орґанізація дорослих у Брукселі оповістила, що приналежність до соц. партії не дасться погодити з ніякою співпрацею з комуністами навіть в замаскованім характері. Всі ті ухвали появилися рівночасно і то якраз тоді, коли „людово-фронтова" офензива комунізму майже зовсім притихла. Ті зривання всяких звязків соц. орґанізацій з комунізмом се вислід глибокого розчарування робітничих мас до комунізму. Тепер уже зірвали з ним звязок не „верхи" (ті віддавна розуміють, що таке комунізм), але маси. Робітництво західної Европи цілком вилікуване з нахилу до звязків з комунізмом. Се ліквідація вже не тільки впливу комунізму, але й останків довіря мас до нього. Так пише „Роботнік". Тимчасом наспіла така депеша з Лондону, оповіщена в „Хвилі" ч. 7266:

На найближчій конференції міжнародної федерації фахових союзів в Ціріху анґлійська делеґація виступить з внеском приняти до федерації *совітські професійні союзи*. Перед роком Анґлія займала противне становище в цій справі. Зміна становища наступила під впливом настроїв анґлійського світа праці, який висказується за зближенням з Совітами.

З того ясно, що інформації „Роботніка" вже не відповідають правді та що Анґлія рішилася наперти на своє робітництво, щоб воно приняло комуністів у свої фахові орґанізації. За тим прикладом легко може піти робітництво в інших демократичних краях, а се може мати наслідки просто необчислимі і може скінчитися заломанням значної части Европи навіть без війни. Таким чином здоровий хлопський розум робітничих орґанізацій, які відпекуються звязків з комунізмом, був би заголюканий правительствами, які самі дуже кепсько можуть вийти на такій політиці.

Також анґлієць не знає, що підписав

„Юнайтед Прес" депешує з Тієнтсіну: Увязнений японцями фільмовий оператор Мейел мусів перед увільненням підписати якусь заяву в японській мові. Він каже, що не має поняття, який може бути зміст заяви, що її казали йому підписати. Сей інцидент характеризує методи поведення японців з англійцями.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Чим займається СППОС?

„Діло" в ч. 142 принесло отсю інформацію: Поміщуємо два документи для характеристики методики одної діяльности. Ці документи говорять самі за себе:

Powiatowy Komitet Porozumiewawczy w... ...dnia...1939. L... Rewindykacja dusz. Do Przewielebnego Księdza Proboszcza w... Prosimy o przedłożenie nam w terminie do 15 czerwca b. r. wykazu skradzionych polskich dusz w obrębie podległej Księdzu Proboszczowi parafii za czas od 1918 r. po dzień dzisiejszy, zawierającego następujące dane: imię i nazwisko, imiona rodziców, o ile możności przynajmniej przypuszczalna data urodzenia (dokładne daty mogą na żądania Księży Proboszczów — dostarczyć sekretarze gminni z rejestrów mieszkańców, którzy o to są proszeni osobnem pismem) miejsce urodzenia, miejsce osobnego zamieszkania. Zebrane te daty posłużą do przeprowadzenia rewindykacji wszystkich skradzionych polskich dusz. W tym celu też prosimy o dokładne zbadanie każdej rodziny w każdej gromadzie, należącej do Księdza Proboszcza przy użyciu pomocy miejscowych polskich czynników społecznych, obeznanych dokładnie z lokalnymi stosunkami jak nauczycielstwa, sołtysów Polaków, sekretarzy gminnych, wójtów, bardziej wyrobionych społecznie gospodarzy i t. p., czy nie zachodzi w danej rodzinie wypadek kradzieży dusz polskich. Szczególnie ma to miejsce w rodzinach nieznanych, gdzie dzieci przeważnie bezprawnie były ochrzczone w obrządku greckokatolickim. Sekretarz: Przewodniczący:

Powiatowy Komitet Porozumiewawczy w... ...dnia ... 1939. L.... Panu Kierownikowi szkoły powszechnej w... powyższe przesyłam do wiadomości z prośbą o zainteresowanie się powyższą sprawą i zgłoszenie swej pomocy w zakresie rewindykacji dusz właściwemu księdzu proboszczowi, na którym spoczywa cały ciężar poprowadzenia tej akcji. Sekretarz: Przewodniczący:

На роботі в Німеччині

Українець інж. Василь Прохода оповістив допис в українськім тижневику „Тризуб" ч. 22 (672) п. з. Пятнацять день монтером у Великій Німеччині. В тім дописі інж. Прохода пише м. ін.: З окупацією мадярами Карпатської України настала криза на ринку інтелігентної праці в Чехії... Я працював у Чехії як технічний урядовець... Приївши до порядку свій „хутір" на Сазаві, залишив „на господарстві" дружину й сина, а сам з першою групою робітників чехів виїхав до Великої Німеччини для праці... 26 квітня я вже був у Північній Мархії... Призначили мене разом з іншими на працю в цегляному заводі. Але такий рід праці був занадто далекий від мого останнього фаху, тому я прохав дати мені щось ближче до шляхів... Моє прохання виконано і на другий день я працював уже як помічний монтер при монтажі залізного залізничого мосту... За мою працю мені платили більше ніж то було на становищі інжиніра в Чехії. Отже матеріяльне становище для мене було ліпше. Моральне також. Такого надзвичайно чемного відношення до робітників як є тут мені ще не доводилося зустрічати. Сам я бував керівником праць і був білою вороною серед чеських керівників в інтелігентному і чемному відношенні до робітників, але тут ця чемність перевищує мою. Хоч ця праця мала тимчасовий характер (поправка частини мосту) і при цьому було занято всього 7 робітників, але для них побудовано буду, де вони можуть переодягатися перед працею, після праці добре обмитися в теплій воді, поснідати і в часі обіду відпочити та загрітися біля грубки, коли на дворі холодно... Я працював там 15 днів. Після того мене призначили керівником праць („Бавфірером") у фірмі по будові шляхів. Загально ж можна сказати, що у Великій Німеччині шанують людину (коли вона сама себе шанує) не лише на словах, але на ділі. — Іцегое ін Гольштайн 21. V. 1939 р. Василь Прохода. — Як відомо, „Тризуб" належить до преси пропольської і демократичної орієнтації.

Упослідження шкіл національних меншин

В „Дзенніку Людовім" з 27. VI. ц. р. читаємо м. ін.: „Др Фальский подає числа, що ілюструють стан шкільництва національних меншин. Під віроісповідним оглядом було в Польщі осіб: римо-католиків 64.8 відс., римо-катол. учителів 84.3 відс.; греко-католиків 10.4 відсот., греко-кат. учителів 5.2 відс.; православних 11.8 відс., православних учителів 1.5 відс.; протестантів 2.6 відс., учителів протестантів теж 2.6 відс.; жидів 9.8 відс., жидівських учителів 5.6 відс. Під мовним оглядом нерівність ще більша. На основі тих самих даних польською мовою говорило 68.9 відсотків, а вчителів поляків 90.4 відсотків, українською мовою говорило 10.1 відс., а вчителів тільки 4.9 відс.; білоруською мовою говорило 3.1 відс., а вчителів смішне число 0.17 відс.; жарґоном говорило 8.6 відс. — учителів 2.3 відс. З тих чисел виявляється дуже велике упослідження шкіл національних меншин. Ця справа — кінчить „Дзеннік Людови" — чекає на свою слушну та справедливу розвязку".

Справа Ґданська

„Ґазета Польска" в ч. 176 принесла кореспонденцію з Ґданська пера свого кореспондента в Берліні Казимира Смоґожевского, який м. ін. пише, що Німеччина не зрезиґнувала зі свого пляну прилучення Ґданська до Польщі. „Постановила тільки розложити осягнення того пляну на етапи, здійснюючи їх рівночасно у двох плянах: в пляні европейської політики німецькі зусилля змагають до відокремлення Польщі при допомозі „шлягворту", що „ніхто не хоче вмирати за Ґданськ"; в пляні льокальної політики приступлено вже до постепенної ліквідації польських прав у Вільному Місті". — „Век Нови" в ч. 11.448 пише м. ін.: Проби вияснення польської опінії в такий чи інший спосіб, що за Ґданськ не варт преціль спорити з Німеччиною, вимагають великої чуйности польської політичної опінії. Можна сказати, що дійсно може не варт було б спорити, якби... Отже те „якби" містить у собі суть цілої справи. Не вільно забувати про те, що Німеччині не йде про Ґданськ, але, як се доказував у своїй промові міп. Бек, про відсунення Польщі від моря. Треба теж памятати, що коли б навіть Німеччина обіцювала Польщі за мирне поладнання справи Ґданська дати гарантії, які мали б характер незвичайно певних і солідних, то і так не можна цьому повірити. Бо кожне німецьке правительство вважає опанування доступу Польщі до моря за головну ціль політики, яка змагає до того, щоб Польщу здавити і вдушити.

ДО ВСІХ ПРИХИЛЬНИКІВ

паперців і туток „КАЛИНА"

Подаємо до відома, що ми змінили рисунок і краски на обгортках книжечок паперців „КАЛИНА". Нові обгортки є друковані в красках:

паперці ч. 14 — ПОМАРАНЧЕВА І СИНЯ (давніше жовта)
„ ч. 16 — ПОМАРАНЧЕВА І ЗЕЛЕНА (давніше синя)
„ ч. 18 — ПОМАРАНЧЕВА І ФІОЛЄТОВА (давніше фіолєтова)
„ ч. 21 — широкі — СИНЯ (давніше синя)

Просимо з повним довірям приняти наші паперці в новім опакуванні і вживати далі тільки

УКРАЇНСЬКИХ ПАПЕРЦІВ І ТУТОК „КАЛИНА" КООПЕРАТИВИ

„БУДУЧНІСТЬ"

ФАБРИКА ТУТОК І ПАПЕРЦІВ „КАЛИНА".

З Карпатської України

Премієр Мадярщини Телекі предложив на засіданні парляменту список послів, які будуть репрезентувати край, прилучені в останньому часі до корони св. Степана. „Угорську Русь" репрезентуватимуть крім мадярів отсі москвофіли: Демко, Фенцик, Бродій, Папп, Прокопець, Іван Бокшай, Гапко та Іван Голота. В Ужгороді вже появилося перше число Урядового Вістника „угро-руською" мовою, в якому поміщений декрет про тимчасовий устрій Карпатської України. Одночасно поданий поділ Карпатської України на три округи з осередками в Ужгороді, Берегові й Хусті.

Недоля жидів у Карпатській Україні

В Лондоні був предсідник жидівської ґміни в Ужгороді др Юлій Ляшльо, якого приняли в британськім міністерстві внутрішних справ та в уряді доміній, де він предложив меморіял про невідрадне положення жидів у Карпатській Україні. У висліді тої візити в Лондоні повстав комітет еміґраційної допомоги для жидів з Карпатської України. Незабаром до Лондону приїде постійна жидівська делеґація з Карпатської України. Як бачимо, жиди вже мають досить мадярської „опіки", за якою так тужили в часі істнування автономно Карпатської України.

Комунікат

у справі безробітних у Львові

Безробітні, кваліфіковані і некваліфіковані робітники, зареєстровані і незареєстровані в бюрі посередництва праці, зголосяться в Народній Орґанізації Українців міста Львова, Пасаж Ґавсмана 6, II п., між год. 17-ою і 19-ою, почавши від дня 29 червня до 6 липня 1939 р. включно. Народня Орґанізація Українців міста Львова, зібравши відповідний матеріял, виготує меморіял до воєвідського уряду у Львові та вжие заходів, щоб дістати для безробітних працю. — Президія Народньої Орґанізації Українців міста Львова.

Мідяні руди на Поділлі

Польський проф. Ч. Кузьняр перевів досліди в околиці Устечка, Іваня Золотого і Городниці над Дністром і знайшов там значні поклади мідяних руд маляхіту й азуриту. Ті руди виступають там гніздами на поверхні кількадесять квадратових метрів. В деяких місцях мідяні руди бувають в формі бляшок маляхіту в ілолупаках. Загалом мідяні руди є на обшарі коло 250 км². Процент міди в знайдених рудах досить високий. Тепер на тім терені ведуть досліди над умовами експльоатації мідяноносних верстов.

Орґанізація поляків на еміґрації

Поляки за границею Польщі орґанізуються скрізь. На днях сконсолідувалися вони також в Уруґваю (в полудневій Америці), де створили „Начальний Союз Польських Орґанізацій", до якого належать всі польські товариства в тім краю. В іще більшій мірі придалася б подібна консолідація українських орґанізацій на еміґрації.

Лист до Кардинала

До їх Еміненції Евгена Тіссерана Кардинала Св. Римської Церкви і Секретаря Св. Конґреґації для Східної Церкви в Римі

Ваша Еміненціє!

В покорі підписані члени Т-ва безженних священиків ім. св. свщмч. Йосафата, зібрані на Загальних Зборах дня 9 травня 1939 в числі 265, за відомостю, дозволом і благословенням свого Високопреосвященого Архипастиря Кир Григорія Хомишина, удаємося до Вашої Еміненції в важній для нашої Церкви справі і просимо як слідує:

Росія в забраних нею краях т. є на Волині, Холмщині й Підляшші, в котрих мешкали католики східного обряду, уніяти, старалася знищити Унію не лише переслідуванням і кровавим насильством, але також підступом і хитрістю. Сей послідний спосіб піддав Епископ Йосиф Сімашко, прислужник царського двора в Петербурзі. Після його пляну належало зближувати уніятську Церкву до православя через можливо найбільше уподібнення обрядів у церковних Богослуженнях, усуваючи з уніятських Богослужень і літургійних книг всякі „латинізми". І тому з уніятських церков усувано всякого рода „латинізми" як: заборонено приниманння св. Причастя вірним клячучи, знесено бічні вівтарі, заборонено читані Служби Божі, усунено амвони, сповідальниці, впроваджено літургікони печатані в Москві, формою подібні до російських, словом, запроваджено цілковите уподібнення уніятського обряду до православного російського обряду. Сам Епископ Сімашко та його спільники не виреклися відразу явно католицької віри, овшім дальше оставали, щоб тим лекше нищити Унію. Запевнювано і вмовлювано так священиків як і нарід, що тут не ходить про зраду віри, але тільки про літургічні реформи, про чистоту обряду. Многі священики зведені, а декотрі перед загрозою кар депортації на Сибір, або позбавлення всякого удержання підписали заяву зєднання з православям. Нарід, не входячи в догматичні ріжниці, дався легко звести, привикши з часом до нового обряду, очищеного з „латинізмів". А щоб іще більше звести нарід, Сімашко казав дальше голити бороди і заборонив носити ряси православних батюшків тим священикам, котрі підписали заяву. Навіть сам Сімашко, коли вже став явним апостатом від католицької Церкви, голив бороду ще три роки.

Тим способом знищено Унію і в році 1839 дня 24 лютого в Полоцьку підписано „соборний" акт злуки уніятської Церкви з російською. Підписали його крім трьох Епископів, котрі вже перед тим підписали, 21 консисторських достойників і професорів. А відтак видано памятковий медаль „возсоединенія" під днем 25 березня 1839 року.

Сього року припадає сумна річниця столітного погребання Унії через насильство Росії як також через хитрі і підступні методи апостатів, котрі були оруддям православної Росії. Ті підступні й хитрі методи агітаторів православя напятнував Папа Григорій XVI у своїй альокуції в зібранні 72 Кардиналів дня 2 липня 1842 року тими словами: „Sua autem nefaria consilia exseguti sunt hisce modis: primo missalia per schismaticos usitata adhibita induxerunt dolose in ecclesias suae administrationis, per quod adamussim fere sese in celebranda Missa accomodaverunt ad eorum morem, quo facilius per istam fraudem populus parum cultus similitudine ecclesiasticorum rituum deceptus nesciens et nolens ad schisma seduceretur". *)

Царська Росія ужипала хитрих і підступних метод і зглядом нашої Церкви, яка знайшлася під Австрією. Бо як Росія большевицька уживає в сусідних державах розкладової пропаганди комунізму, так і царська Росія старалася розкладати сусідні держави ріжними способами після даних обставин в дотичних державах. У нас в галицькій церковній провінції за часів бувшої Австрії поширювала Росія через своїх платних агентів чищення обряду від всяких „латинізмів". Під тою формою чистоти обряду вона впоювала православя, тим самим і цареславя, т. є російський націоналізм і російську державність, бо в Росії православя, цареславя і російський націоналізм — це синоніми. Ті агітації мали певний успіх, як се показалося в часі світової війни, бо численні обрядові пуритани стали не тільки зрадниками своєї держави, але також апостатами католицької Церкви.

По упадку царської російської держави устали в нас вправді агітації на тлі релігійно-церковнім під впливом Росії, одначе на жаль зачалася серед нас самих акція обрядового пуританізму, т. є чищення східного нашого обряду від всяких „латинізмів" під притокою навертання східних православних. І так: входять у нас в уживання літургікони формою подібні до російських, приказується вірним принимати св. Причастя стоячи, усуваються бічні вівтарі, замість кивотів до перехования Найсв. Евхаристії ставляться звичайні малі скринки, католицькі набоженства понехується, бо вони „латинські", і прочі инші католицькі практики. Входять також в уживання російські ряси, запускання довгого волося і ношення борід. Дехто з тих обрядових пуритан за границею убирається в камилавку з вельоном, або убраний в орієнтальний рантух ходить по Римі з довгою палицею, щоби ввести в блуд Апостольську Столицю, немовто у нас така ноша загальна.

Ціла та акція обрядового пуританізму впроваджується у нас спровола, незначно, але пляново. Та акція для нас шкідлива й небезпечна, бо наш тутейший східний обряд вже багато розвинувся, бо ми вже майже 400 літ в єдности з Апостольською Столицею. За ввесь той час, будучи в злуці з католицькою Церквою, приняли ми многі католицькі набоженства, приміюючи до них форму східного обряду. Вони оказалися дуже хосенними й спасенними, бо не тільки причиняються до розбудження релігійного життя, але також скріпляють лучність і єдність з катол. Церквою. Вони стали для нас життєвою потребою. Найлучшим доказом хай буде те, що коли в часі світової війни Росія окупувала тутейшу галицьку церковну провінцію, не було апостазії від катол. віри там, де процвитали католицькі набоженства.

Тому з тяжким болем відчуваємо ту акцію ритуального пуританізму, небезпечну для нас так під оглядом релігійним, як політичним і національним. Не знаємо, як уложаться в будучности народні й політичні відносини. Можемо одначе здогадуватися й передбачувати, що по упадку большевизму настане національна Росія. І тоді вона буде мати для себе готове підложжа для впливу й агітації у нас під кожним оглядом, а то тим більше, що теперішня акція у нас чищення східного обряду від „латинізмів" стелить дорогу до орієнтації російської. А нам вже досить впливів Росії! Ціла нещасна доля нашої Церкви й нашого народу має своє джерело й причину в панованні Росії над нами та в її впливі.

Розваживши всі ті обставини й небезпеки, що загрожують нам під кожним оглядом, звертаємося до Апостольської Столиці з горячим проханням, щоб ласкаво зволила ту справу всесторонно розважити й предприняти міри в ціли відвернення у нас небезпек і шкоди для Церкви й віри. А саме просимо, щоб:

1. Усунути з наших Богослужень слово „православіе", „православних", бо се термінус технікус, се клич схизматиків. Вони якраз агітують тими словами, говорячи до наших вірних: віра наша й ваша та сама, бо ми й ви називаєте себе православними. Також слова „православіе", „православний" уживаються так у бесіді звичайній як і в літературі у всіх народів на означення схизми і схизматиків. Ті слова дадуться легко заступити словами: „правовіріе" і „правовірний", котрі то слова часто приходять в книгах нашого Богослуження.

2. Щоб для усунення всяких слідів цезаропапства споминати Св. Отця Папу у всіх місцях Богослуження, де поминається цар чи імператор. Також помістити в великій єктенії імя Св. Отця,

*) „Свої ж злочинні заміри впровадили в діло цим способом: найперше впровадили в церкви, що ними завідували, богослужбові книги вживані схизматиками, й тим чином уподібнилися в відправі Сл. Божої чисто до їхнього, схизматицького способу відправи, щоб тим легче таким підступом, народ, обманений деякою подібністю церковних обрядів, несвідомо й насильно дався перетягнути на схизму".

СТЕФАН БАЛІЦКИЙ

Сірий чоловік

Коли професори переконалися на конференції, що Єронім Трафалковский дістав промоцію до пятої кляси, здивувалися. Хто дав йому ті ноти, що позволили йому вслизнутися до пятої кляси? Показалося, що всі. За що? Скінчений дурак! Йолоп! Нездара, який повинен негайно покинути гімназію! Але за що? Що таке зробив?

— Вистарчить подивитися на него і вже мається досить, зауважив професор французької мови...

Подивімся на Єроніма Трафалковского. Передовсім покажеться, що назвисько для него завелике. Як одяг справлений на зріст, зовсім не надається. Се як парадний, величезний шильд над дуже нищою крамничкою. Зрештою трудно сказати, щоб се назвисько надавалося для якогонебудь малого хлопця. Як Єронім так Трафалковский пригадують заслужених поважних мужів.

Трафалковский сидить від першої кляси в останній лавці і визначається тим, що його майже нема. Завважують його случайно. Одначе коли переглянути денники, покажеться, що опустив науку тільки раз, в другій гімназійній. Був се день смерти його батька. Від того дня „учащає". Інші хлопці біжать до школи, йдуть, підскакують, Трафалковский „учащає". „Учащає" щодня, вперто і тою самою дорогою.

Дорога ця болотниста і занедбана, відбігає як брудний стік від гарного будинку гімназії в понуру, темну дільницю бідноти. Повно там домів, що напів валяться, кривих дахів і румовищ невідомого походження.

Три чверти на восьму появляється, а радше виринає нездарно як чорнило на брудній бібулі, постать Єроніма. Пересувається здовж сірих мурів, на яких світять як рани голі місця по відпавшім тинку, й терпеливо дріботячи всякає в громаду учеників, зібраних перед будинком гімназії. Обличча Трафалковского невеселе. Має якісь свої укриті журби, яких не хоче завірити нікому. Коли сидить немов крадьком у лавці і висуне свою невелику голову з нецікавими рисами, пригадує сторопілого зайчика, який постановив занехати втечу.

Товариші тільки раз ним зацікавилися. Було се ще в першій клясі, коли Трафалковский приніс з собою парадне друге снідання: три печені бараболі в хустині від носа. Хлопці порозбирали йому ті бараболі на кусники і билися ними. Трафалковский був тільки трохи червоний і потрясав дивачно головою, якби хотів скинути її з карку. Зрештою виглядав як звичайно. Від того дня вже ні разу не приніс другого снідання...

По конференції покликали маму і представили їй, що Єронім не надається до пятої кляси. Мама його, жінка низька, кругла як валок, з бездумним обличчям і пташиними очима, слухала промови директора киваючи головою. Вистроїлася спеціяльно на те приняття в переконанні, що візвали її, щоб похвалити її сина. Сталося інакше. Зовсім здурніла і бліда годилася на все. Думала тільки про те, що непотрібно видала три золоті на рукавички, щоб накрити свої спрацьовані долоні прачки. Коли вона тут останній раз, то могла прийти і без них. Слухаючи директора, повторяла тільки монотонним голосом: ...він так учився...

— Розуміють пані, продовжав директор, лучше віддати його до практичного звання. Пощо запихати університет людьми, які не люблять науки і які просто ніколи ґеніями не будуть. Мусимо в тих умовинах перевести старанний вибір. Пані самі се добре розуміють.

Не розуміла очевидно нічого. Але стидалася того, отже потакувала, додаючи ще раз безсильно і зі щораз більшою резиґнацією...

— ...А він так учився!...

Дня першого вересня слідуючого шкільного року три чверти на осьму виринає зпоміж напів завалених домів постать Єроніма Трафалковского. Не спішиться, виглядає як звичайно. Йде тим

бо в тій ектенії споминаються імена церковної єрархії, але імени Св. Отця не споминається.

3. Усунути в ектеніях молитву за „отпущеніе гріхів" Папи. Се не тільки ображає чувство пієтизму для Христового Намісника, але се також для нього образа — прилюдно признавати Його за грішника. Тому схизматики сміються з нас, що ми Папу називаємо „Святішим", а в Богослуженнях називаємо Його грішником.

4. Щоб літургікон уживаний був у тій формі, як ухвалено на Львівськім Синоді 1891 р., т. є, щоб разом з літургіями були уміщені також Євангелія, Апостол і Місяцеслов, щоб була уміщена також Служба Пресвятого Серця Христового й Царя Христа.

5. Щоби всі практики культу Найсв. Евхаристії, так як у нас увійшли в уживання, дальше були задержані.

6. Також культ Пресв. Серця Христового у всіх своїх обявах, як на примір Інтронізація, котрий сильно у нас розвинувся і вірні його дуже полюбили, дальше був практикований.

7. Таксамо культ Пресв. Діви Марії зі всіми практиками, як Розар, Марійські Конґрегації, майські Богослуження й прочі, були в нас в уживанню.

Повищі набоженства й практики під 5, 6 і 7 вимінені, як і всі инші, взяті з католицької Церкви, з яких згадаємо ще поширену у нас Хрестну Дорогу, не вважаємо латинськими, але католицькими. Вони вбрані в форму східного обряду зовсім не латинізують східного обряду, але навпаки: оживляють його і причиняються до розбудження духового життя, бо на запровадження їх у нас вплинула сама життєва потреба. Тут не можемо брати обряд як ціль, а лиш як середник до цілі; т. є до скріплення віри й розбудження релігійного життя. Обряд, що стояв би на перепоні скріпленню віри й духового життя, не був би обрядом, але концепцією темного духа, ворога спасення людських душ.

8. Для піднесення й поширення культу св. Йосифа, Покровителя катол. Церкви, просимо, щоб його імя було поміщене в Проскомидії. Там споминаються святі ріжних родів, але бракує імени св. Йосифа Обручника. Таксамо в каноні св. Літургії, де споминаються Преч. Діва Марія, св. Йоан Хреститель, як також святі кожного дня, щоби споминати також імя св. Йосифа Обручника. Рівнож щоб місяць березень був посвячений св. Йосифови і його свято як Обручника обходжено 19 березня з його Службою. Вкінці в отпусті св. Літургії як і прочих Богослужень, де споминаються ріжні святі, щоби споминати також імя св. Йосифа Обручника.

9. Для зазначення й возвеличення стану св. дівства належить у Проскомидії та в инших місцях Богослуження по споминанню святих: „мучеників і мучениць" додати ще: „і дів святих".

10. Просимо, щоб затримати дотеперішне внутрішне устроєння церкви як: бічні вівтарі, амвон, сповідальниці, кивоти для переховування Найсв. Евхаристії, уживання дзвінків при читаних Службах Божих і все проче як до тепер.

11. Хочемо й бажаємо затримати дальше ту клєрикальну одіж, яка вже від століть у нас в звичаю. Ношення ряс, подібних до ряс російських батюшків, запускання довгого волосся й загальне правило борід, уживання камилавок чи іншого накриття голови, як сього уживають в далеких краях Азії, се в очах наших вірних збуджувало б здивування і навіть замішання та згіршення.

Як попередно сказано, ми вже від майже чотириста літ у зєдиненні з катол. Церквою і за весь той час ми не тільки зжилися з духом кат. Церкви, але також обряд розвинули після потреб нашого душевного життя. Вертатися отже знов до первісних форм обрядових, се було б неприродне й дуже шкідливе. Було б таке неприродне, як було б неприродне казати дорослому чоловікови вбиратися в одіж малого хлопця, а небезпечне тому, бо се не тільки приглушує релігійне розбудження та скріплення життя з віри, але навпаки спричинило б ослаблення віри, а навіть апостазію від катол. віри, як про це свідчить історія. Схизма завсіди брала свій початок від затирання обрядових ріжниць між Унією та православям. Ми становимо католицьку масу, що числить понад 5 міліонів вірних тут в Европі й на еміґрації. Чому отже ми мали б примінюватися до малих гуртків чи ґруп східних уніятів, як нпр. до Халдеїв, Коптів, Сирійців, чи інших? Нехай вони радше приміняться до нас, коли хотять скріпитися й утривалитися в католицизмі. Приміненя нас до східних на далекім Сході значило б те саме, що краяти одіж одної міри для людей ріжного росту. Крім сього зєднатися з катол. Церквою й станути на мертвій точці обрядовій, це не розріст і не скріплення віри та духового життя, але заскорузлість у мертвій формі, подібна до забальсамованої мумії.

12. У нас зачинає входити в уживання назва: „візантійсько-словянський обряд". Тої назви ми боїмося, бо той візантійсько-словянський обряд — тільки перехрещений синодально-російський обряд. Впрочім сама назва „візантійський" одіозна і пригадує візантійського духа, що звів і відорвав цілий Схід від катол. Церкви. Дотепер була уживана назва греко-католицький обряд. Бажане отже, щоб або дотеперішня назва була задержана, т. є греко-католицький обряд, або щоб сама св. Апостольська Столиця зволила усталити назву нашого обряду, але без слова „візантійський".

Цілуючи Святительські Руки Вашої Еміненції, остаємо в покорі вірними слугами в Христі Ісусі.

Станиславів, 9. V. 1939.

ЗА Т-ВО БЕЗЖЕННИХ СВЯЩЕНИКІВ ІМ. СВ. СВЯЩЕНОМУЧЕНИКА ЙОСАФАТА

о. Др Авксентій Бойчук, предсідник.
о. Симеон Лукач, секретар.

Що діється в світі

Німці й Москва ліквідують доктрини.

ІКЦ в ч. 165 пише: Гітлер виелімінував Совіти з европейської дипльоматії, Гітлер їх тепер знов впровадив. Оферти його роблені Москві щораз виразніші. Анексія Чехії й Моравії зліквідувала ультранаціоналізм і расизм III Німеччини: з рам нац.-соціялізму, що для багатьох мав велику притягаючу силу, показався старий пруський імперіялізм, голод землі. В тім самім часі зачинається „Куггандель" душами українців і словаків. Европі вмить злетіла луска з очей. Гітлер сам зліквідував свою ідеольоґічну доктрину. Також революційна доктрина в СССР знаходиться в стадії напрасної ліквідації. Увага Москви занята конфліктом з Японією й Німеччиною. СССР переміняється в Росію. Комінтерн се тепер одна велика ліквідаційна маса. Поворот Росії до концерну европейських держав принесе Европі або більшу рівновагу, як думають оптимісти, або ще більшу нерівновагу, як думають песимісти.

Німецькі претенсії до Сходу Европи.

„Інтерпрес" доносить: У Штутґарті закінчив свої 6-дневні наради „Фербанд дер Руслянддайтшен" (Союз російських німців). З того приводу німці вперве означили страти, спричинені їм „тільки через панування большевизму в СССР". І так після їх приблизних обчислень німецька загосподарована хліборобська посілість займала над Волгою 2,200.000 га, в районі Чорного моря 4,900.000 га, на Сибірі 780.000 га, на Кавказі 100.000 га, в розпорошенні 710.000 га, разом 90.000 км². Австрія має лише 83.838 км². Се простір більший ніж Голяндія, Бельґія й Люксембурґ разом взяті, більший ніж Ірляндія і тільки трохи менший ніж Угорщина. Вартість тих німецьких господарств з урядженням мала б виносити 7.100 міл. марок, а річний дохід німців постійно замешкалих в СССР повинен виносити коло пів міліярда м. (не вчисляючи в те доходу німців живучих у містах СССР). Польська преса пише, що в кругах політичних обсерваторів, обізнаних з політичним жаргоном рішаючих в Німеччині верховодів, думають, що сей виступ німців то доказ підготовки ґрунту для ревіндикаційних територіяльних домагань в СССР.

Німці фортифікують границю від Польщі.

З Ченстохови наспіли вісти, що здовж границі в повітах велюньскім і ченстоховскім німці зачали будову фортифікацій. Над границю звозять велику масу заліза, цементу й колючого дроту. На горбах збудували обсерваційні вежі криті бляхою.

Політичні спомини Ґломбіньского.

Вшехпольська преса звідомляє, що появилися „Політичні спомини" проф. Ст. Ґломбіньского. Се груба книга 559 ст. великого формату й обіймає час від 1880 до 1926 р. та головно дотичить Галичини, себто боротьби вшехполяків з українцями.

Домовини з часів Меровінґів.

В місцевости Жерміняк у східній Франції відкрили 10 саркофаґів, які на думку вчених походять з часів французької королівської династії Меровінґів. Відкриття доконано припадково. А саме мулярі, заняті при направі фундаментів костела, натрапили на підземний хідник, в якім були гроби. Коли один робітник діткнувся костей одного помершого, вони розсипалися в попіл.

самим дрібним кроком, тільки очи має дещо ширше отворені, а обличчя зеленіше ніж давніше. Незамітно всякає на подвірю в громаду учеників. Першого дня професори списують тільки назвища учеників.

— Чи є хто на „Т"...? питає професор французької мови.

В останній лавці виростає дрібна подоба і виголошує:

— Трафалковский Єронім.

Професор німіє.

— А щож се має значити? Адже тебе мало не бути. Звідки ти тут взявся?

— Я прийшов з дому, відповідає Єронім дуже спокійно.

Професор вилітає з кляси, щоб повідомити директора, що той „бовван" Трафалковский не тільки прийшов „легковажучи постанови конференції", але ще й найбезличніше в світі поясняє, що прийшов з дому!

Відбувається викинення Єроніма. При тім директор виголошує кілька речень, що „промовляють до розуму".

Але Єронім видно не має розуму, бо на історії він знов у клясі і на питання, хто є на „Т", встає і виголошує:

— Єронім Трафалковский.

Та сама авантура, але вже з випровадженням Трафалковского на вулицю. Замикають за ним браму. Щойно на другий день рано Трафалковский рушає знов до ґімназії з тою самою постановою „учащати"...

Тому що сим разом мірка перебрана, директор заряджує прикликання матери.

— Мами нема, поясняє Трафалковский, поїхала до Франції за роботою.

— Якто?

Та вістка щонайменше дивна. Директор ніяковіє.

— У кого мешкаєш? Хто тебе удержує?

— Там... один... такий..., поясняє Трафалковский.

— Чому ти не пішов до практичного звання?

— До якого звання? питає Трафалковский.

Директор не відповідає. Справді, зовсім не знати, що йому відповісти.

— Йди до кляси, кінчить директор і відвертається. Йому якось неприємно...

Літа минають. Трафалковский Єронім скінчив студії і тут губиться всякий його слід. Всякає в суспільність, незамітно і крадьком, як всякав у громаду учеників.

Не перечитаєте про него в ґазеті. Ніколи нічого не вкраде, не побється з ніким і не дістане відзначення, буде ревно „учащати" до смерти.

Не шукайте його. Єронім Трафалковский не бажає, щоб його завважили, він досить сильний.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Сучасна німецька література

СПРОБА ХАРАКТЕРИСТИКИ. II.

Отже яка повинна бути нова німецька поезія, що відповідала б сучасній добі? Має це бути „поезія з сили та віри". Сучасність поставила до поезії знову стару, відому вимогу: щоб справжній поет був у своєму народі знаряддям метафізичної волі, щоб був учасником святої ласки, що спливає тільки на нечисленні одиниці, іншими словами, щоб він був вибранцем, який творить для вічности, але стоїть у звязку зі своїм часом. Така поезія буде перекроєм національної чи історичної хвилини, буде висловом часу і вічности. Тому годі поезію обмежувати тільки до „вислову свого часу". Поезія повинна бути синтезою сучасности і вічности, бо з другого боку нема безчасового мистецтва. Як признака часу, мусить бути в такій поезії підкреслена — єдність, згідність і гармонія творчих сил народу. Це поезія, що в ній самолюбне Я розтоплюється в товариському Ми (відразу видно тут націонал-соціялістичну ідеольогію). Тотальність (висловімся тут політичним гаслом) політики, світопогляду й етики творить тоді те укріплення, певність, правдивість та надійність, що дає твори великих національних діб. Досьогочасна поезія (від 50 років) це за малими винятками кволість, слабість, пригноблення, негармонійність, хвороба. Сучасність повертає німцям віру в їхню силу. Тому геть недавній песимізм! Оптимізм се настрій нинішньої доби! Словом, свідомість власної сили. Самовідречення, добровільна жертва — не можуть, на думку німецьких критиків, творити героя. Ідеал героя — промінна, ясна лицарська постать. І все німець полишиться для майбутности героєм трагічним, бо він радо йде проти поглядів інших народів, рас, спільнот із категоричною строгістю свого ідеалізму, звалюючи на свої плечі вину в своєму нестриманому діланні, бо він — зацитуймо слова стутґартця Бюнера — „етична, думці про справедливість глибоко зобовязана істота". Життєва історія такого трагічного героя це трагедія вірности й чести, де боротьба ведеться в етичній площині. Він вірить у силу духа, що покорює і здобуває світ. Це віра у власні сили — у свому, спеціяльному розумінні „релігійна", хоч се бій за честь, волю, правду, чистоту.

Ось така в головному націонал-соціялістична теорія літератури. Чи не є вона й теорією націонал-соціялістичної політики?...

Всі ті проблеми відчуває також доволі багата німецька проза, що, як згадано, кладе таку вагу на етичну поставу людини, на її відношення до світа й Бога. Самі німці відносяться дуже критично до своєї мистецької прози. Вже Ніцше заявив, що властиво нема німецької прози окрім 5 книжок, але справедливо завважено, що він не згадав клясичної прози. Вона дала хочби такого прозаїка як Ґете, але виявляється, що Ґете не виховав німецьких прозаїків, бо він загалом не виховав німецької суспільности. Тайна доброї прози в гармонійному взаємноділанні форми і змісту. Тому над прозою треба дуже працювати: відсіль так мало добрих прозаїків (із сучасників-німців дають добру прозу нпр. Каросса та Райнгольд Шнайдер). Важну ролю грає тут особистість письменника, бо ритм його мови се відбитка пережитої ним дійсности. За яскраве світло і за темна тінь свідчить про його внутрішню дисгармонію, а це дає звичайно непевність у відношенні до змісту. „Хто не опановує змісту, що його хоче представити аж зовсім подрібно, — каже відомий критик Отто Гойснеле — хто не має до нього відповідної віддалі..., той ніколи не зможе його словом так представити, щоб цей зміст жив власним життям у мовній формі" Основою твору стає переживання — і чим воно глибше, тим наглядніше виступить воно в творі. Отже є властиво тільки проза як вислів особистости. І в тому лежить особлива признака німецької прози, коли нпр. проза інших народів гарна — формально. Німецька проза ближча до природи, як це видно з прози ріжних німецьких країн, що задержують свій власний стиль. Найвища вимога до прози: щоб вона була справді оформлена. А до того міцної сили оформлення, що може знайтися тільки в того, хто сам має це оформлення („Gestalt"). В такій прозі все стає конечністю, нема в ній нічого зайвого та припадкового. Отже в добрій прозі переникають себе взаїмно основа сюжету і форма, висловлене і невисловлене, видне й невидне. Отся туга за великою, сильною і гармонійною особистістю також дуже характеристична для духа сучасної німецької літератури. Тому Німеччина тужить за великою формою в прозі, за великим романом, що змалював би також і „великий світ", як це дає на наших очах у Франції хочби Жюль Ромен у своєму велитенському романістичному циклі.

На закінчення — цікаве питання про відношення німецького письменства до чужомовних літератур. Найбільше подивляє німець англійську літературу з її шириною епічного вислову, хоч англійці остентаційно ігнорують німецьких авторів. Не такі вже почитні в Німеччині французькі романісти, що в велитенських романістичних циклях уміють по майстерськи змалювати людину. У великій повазі й американські романи, що на наших очах створили окремий, своєрідний тип американина, та американські новелі, що хоч належать до щоденної пересічної літератури, дають яскраві образки американського життя. Пильно слідить німецька критика за японським письменством, менше вже за італійським. Словянськими літературами німці майже зовсім не цікавляться. Зокрема найновіше українське письменство в Німеччині зовсім невідоме. Там ще появиться нпр. книжка Ганса Тінтрупа про бої на Україні, але загалом про українське духове життя вісток там аж надто мало.

— — — — — — — — — —

Ми подали нашим читачам вістки про духа німецької літератури, вважаючи цю справу немаловажною супроти неминучої і такої вже близької розгри між німцями і частиною европейського світа. Для нас важне передусім те, що боротьба з християнством доводить поволі до переваги таки християнських цінностей. Віримо, що й на моральному полі переможуть вічні християнські чесноти... А покищо німецький дух, розбуджений війною 1914 р., шукає нових шляхів і на духовому полі і — на політичному. Кипить у душі німецького народу... Не даром манить його так подорожнича література з її неспокійними настроями...

Збіраю все вище передумане і сказане: сучасна німецька література зірвала з усім що слабе і тужить за висловом великої сили, яку почуває в глибині душі свого народа, на нікого не рахуючи, тільки на себе. Одначе повного виразу того ще не знайшла: відси її дивні хитання і скоки, що так безпокоять сучасну Европу і світ. Загальне враження таке, що на Далекому Сході подібно метушиться душа японського народу, як тут на Заході німецького. І відси зближення між ними. Вони можуть заризикувати всім, що мають: і се виразно можна відчути в їх сучаснім письменстві.

Нові видання

Єдиним фронтом. Місячник, видає Ліґа українців у Франції. 1. Липень 1939. Париж. Ст. 16. Формат: 26.6 × 18.5 цм. Ціна 3 фр. Зміст: Єдиним Фронтом. С. Черкасенко: In hoc signo vinces. Микола Гострий: На актуальні теми. Осип Назарук: Монархія, яке її значіння для українців. Др П. Ковалів: Про організацію. Віктор Болобан: Гуляйпольці „працюють". Борис Немирець: До історії Ліги. — Редакція й Адміністрація: Monsieur Victor Boloban 33 bis, Bld. P.-V.-Couturier, Montreuil s/Bois (Seine).

Звідомлення дирекції 4-літньої коедукаційної купецької гімназії і школи адм.-торг. підготови Т-ва „Рідна Школа" у Львові за 1938-39 шкільний рік. Львів 1939. Накладом купецької гімназії Т-ва „Рідна Школа" у Львові. Ст. 29. Формат: 24.4 × 17 цм.

Письмо і формування характеру

Так називається нова книжка в німецькій мові. Автор її Р. Мазурек-Рудома. Вона вийшла в Геттенбаху й коштує 2 марки 60 феників. Католицький орган „Натур унд Культур" рецензує її так: Між модерними книжками про графольоґію отся робить найлучше враження з ріжних причин. По перше вона обговорює далеко більше типів людських характерів ніж дотеперішні праці, бо коло 80, нпр. афектований, боязливий, уважний, витревалий, легкий до приноровлення і т. д. По друге прикладами з життя ілюструє ті ріжні характери. По третє й найважніше: пробує впливати на формування характерів, чого досі не робили в таких працях. Тимчасом се ніщо не помагає коли хтось довідався, що його характер нервозний, недбалий, зарозумілий, грубий в поведінці і т. п., коли не сказано йому, як має проти того боротися: се може ще гірше впливало б на нього ніж якби він того не знав про себе. А ця праця дає почин до боротьби з власними хибами і показує, як переводити ту боротьбу.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Святіший Отець іменував кард. Гльонда Папським Леґатом на міжнародній Евхаристійний Конґрес, який має відбутися в липні с. р. в Любляні, в Югославії.

В Перемишлі відбувся недавно „Марійський День" при участи Марійських Дружин того міста. Рано в церкві ОО. Василіян Преосв. Григорій Лакота відправив архиєрейську Службу Божу, в якій взяли участь Марійські Дружини і маси вірних. Гарну проповідь виголосив один з ОО. Василіян з Добромиля. Після св. Літургії Преосв. Григорій промовив до Марійських Дружин. Підчас Сл. Божої співав гарно ґімназійний хор під упр. проф. Вітошинського. Вечером того самого дня відбулася святочна академія з такою програмою: 1) Вступне слово о. ігумена Федорика. 2) Хор школи св. Николая відспівав удатно „До стіп Твоїх" і „О мати Маріе". 3) Деклямації учениці Шпитковської і ученика Тисовського. 4) П. Лужецька виконала сольоспів „Аве Марія" і Людкевича „О Бозі духом веселію". 5) П. Німентовська віддеклямувала в супроводі фортепіяну У. Кравченко „Маріе" і „Ми хочем лелій". 6) П. Поповська виконала на фортепіяні Коссака „Леґенду" і В. Барвінського „Прелюдію". Програму закінчили діти зі школи св. о. Николая живим образом на тлі Марійського гимну, який відспівав засянський хор під управою м-ра Чубінського. Академію вшанував своєю присутністю Преосв. Григорій Лакота в товаристві членів перемиської Капітули. Саля була виповнена вщерть.

Чисельний стан польської Католицької Акції: Католицький Союз Мужів має 3.000 відділів і 140.000 членів, Католицький Союз Жінок 3.260 відділів і 181.000 членок, Католицький Союз Мужеської Молоді 4.900 відділів і 150.000 членів якотакож Катол. Союз Жіночої Молоді 5.000 відділів і 180.000 членок. Разом польська Катол. Акція в Польщі має 16.160 відділів і 651.000 членів.

В Німеччині на 36.000 сеґорічних ґімназійних абсольвентів, 2 проц. зголосилося на теольоґічні студії.

В католицьких школах в Анґлії вчиться тепер 377.073 дітей, в анґліканських 1,125.497 дітей. В послідній році число католицьких шкіл в Анґлії зросло о 14 одиниць, в тім самім часі звинено 89 анґліканських шкіл задля браку учеників та учениць.

В м. Марана на острові Мадаґаскарі помер недавно на проказу місійний лікар Шарль Десе, який 18 літ перебував в таборі для прокажених з власної волі і лікував їх. Підчас світової війни Ш. Десе був французьким військовим лікарем і здобув високі відзначення. Після смерти Десе зараз зголосився новий кандидат на лікаря для того табору прокажених.

В Шанґаю є катол. університет „Аврора". Його діяльність цінять також нехристіяни. А саме один лікар буддійської релігії записав тому університетові свою бібліотеку, 25.000 книжок.

Американський Епископат зачав енергійну акцію в цілі уморальнення американської літератури. Внаслідок тої акції 12 видавництв зліквідувало свою видавничу діяльність. Інші видавництва торжественно обіцяли вистерігатися неморальних публікацій.

Православна Церква в Совітах старається тепер примінитися до тяжких життевих умовин. М. ін. дається завважити змагання до упрощення обрядів і культу. Давніше обряди виконували тільки священики. Тепер задля браку священиків часто вірні самі виконують ріжні обряди. Селяни нераз самі хрестять дітей, дають шлюби, відмовляють молитви над покійниками і т. п. Православне духовенство годиться на се, бо само не може подолати надміру праці. („Посл. Нов.", ч. 6661).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ суд засудив малолітного українця Ярослава Брика з Малехова на приміщення в поправнім заведенні і припинив виконання кари на 3 роки за те, що у Брика поліція знайшла військовий кріс.

ОКРУЖНИЙ СУД В ЧОРТКОВІ засудив о. О. Дрібнюка, пароха Шманьковець, на 6 міс. вязниці з припиненням виконання кари на 5 літ за українізування назвиськ. Прокуратор вніс відклик, внаслідок якого апеляційний суд у Львові затвердив присуд чортківського суду, але вже без припинення виконання кари.

В ЯСЛІ суд засудив о. В. Беня з Опарівки на 15 зл. гривни і о. М. Солту з Ванівки на 30 зл. гривни. Першого за те, що не занотував у метрикальній книзі виступлення одної особи з грекокатол. обряду, а другого за те, що відійшов від престола в часі співання по Сл. Божій з приводу імянин президента РП пісні „Боже цось Польскен".

НА ВОЛИНІ підписали 6.866.400 зл. на позичку протилетунської оборони. З того поляки майже 2 і пів міл. зл., українці 1 і пів міл. зл., жиди поверх 2 міл. зл. Решта припадає на росіян, чехів і німців. („Волинське Слово").

МІН-ВО ВНУТРІШНИХ СПРАВ відібрало дебіт італійському щоденникові „Трібуна" за статті звернені проти Польщі.

НОВИМ ПРЕДСІДНИКОМ вшехпольської партії „Стронніцтва Народового" вибраний Тадей Білецкий.

КНЯЗЬ ПАВЛО югославянський реґент виїхав до свого літного замку Брдо, куди має прибути провідник Хорватської Хлопської Партії др Мачек і має переговорювати в справі автономії Хорватії.

В ЗАҐРЕБІ хорвати приготовляються на 15. VII. с. р. великі маніфестації з приводу 65-ліття дра Мачека провідника Хорватської Селянської Партії.

НІМЕЦЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО прислало приказ до всіх німецьких горожан у Польщі, щоб вони негайно виїхали до Німеччини. Таку вістку приніс „Дзенник Познаньскі", ч. 144.

МІНІСТР ҐЕБЕЛЬС оглянув укріплення німецької лінії Зігфріда.

У ФРІДРІХСҐАФЕНІ відбулася нарада адміралів Редера і Каварарія, головних командантів фльот німецької й італійської.

В ПАРИЖІ в німецькій амбасаді відбувся парадний обід на честь б. анґлійського короля Едварда VIII і його жінки пані Симпсон.

РОМУНІЯ одержала від Анґлії позичку 5 і пів міліонів фунтів стерлінґів (коло 140 міл. злотих) на дозброєння ромунської армії.

В БУДАПЕШТІ суд засудив 5 членів тайної мадярської націонал-соціялістичної організації на кару вязниці від 8 місяців до півтора року за протидержавну діяльність.

АНҐЛІЯ видала на зброєння коло міліярда фунтів стерлінґів (25 міліярдів злотих) за час від 1935 до 1938 р.

АНҐЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО виставило ґен. Франкові рахунок за всі страти анґлійських горожан підчас домашньої війни в Еспанії.

АНҐЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ виселили з Палестини двох німецьких журналістів, Райхерта і Вольгардта, кореспондентів Німецького Інформаційного Бюра.

НА СЛУЧАЙ КОНФЛІКТУ на Далекім Сході анґлійський адмірал має обняти команду над полученими военними ескадрами Анґлії та Франції.

В ГОНҐ КОНҐУ анґлійські власти придержали були урядника японського посольства, коли він фотографував укріплення пристані. Після переслухання його звільнили забравши тільки апарат з клішами.

В СЕРПНІ ДО ЛОНДОНУ приїдуть два королі: болгарський і грецький.

ВИБОРИ В АНҐЛІЇ до парляменту відбудуться в листопаді („Дейли Експрес").

ПАНІ РУСВЕЛТОВА, жінка президента Злучених Держав Півн. Америки, домагається, щоб американські власти позволили пустити до ЗДПА 20.000 дітей жидівських утікачів.

ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ Злучених Держав Півн. Америки випробували нову полеву гармату калібру 15,5 цм. Вона стріляє на 25 км., стрільно важить 45 кг. і вибиває яму на 8 м. глибоку.

МЕКСИКАНСЬКИЙ ПРЕЗИДЕНТ Карденас видав декрет про удержавнення Імперської Нафтової Компанії, що була власністю американської ґрупи фінансістів.

В ТІЄНТСІНІ японці поступають щораз строґіше з чужинцями. Зачинають остро ревідувати всіх европейців, навіть німецьких горожан, які входять до анґлійсько-французької концесії або виходять з неї.

ЯПОНСЬКА ПРЕСА домагається, щоб Анґлія звернула китайцям навіть Гонґ Конґ.

НОВИНКИ

В першу річницю смерти ґен. Мирона Тарнавського відбулося 29 червня с. р. Архиєрейське Заупокійне Богослуження в катедрі св. Юра у Львові. Службу Божу і панахиду відправив Преосв. Іван Бучко в сослуженні о. кан. Лободина й о. віцеректора Малиновського. Проповідь виголосив о. прал. Куницький. В Богослуженні взяли участь представники всіх наших організацій та установ.

Президія УНДА оповістила комунікат, в якому повідомляє, що у звязку з закидами, поширюваними летючкою серед нашого громадянства, деякі члени Виділу „Просвіти" й одночасно члени УНДА зажадали від Екзекутиви УНДА покликати комісію, яка провірила б ці закиди, роблені їм. До комісії ввійшли: др К. Левицький, дир. Ю. Шепарович і др Л. Макарушка.

Др Іван Брик, голова „Просвіти", взяв безтермінову відпустку з уваги на лихий стан здоровля. Його функції в Т-ві обняли урядуючі заступники голови Товариства.

У звязку з новинкою в 47 ч. „Нової Зорі" п. з. „Чому українських дітей не вчать гр.-катол. релігії" пишуть нам ось що: Приватну купецьку ґімназію в Бережанах заложили й удержують поляки, які не хочуть мати в ній ні учеників ні вчителів українців. Щоб українці не мали права через кураторію доходити своїх прав, не приймають до школи більше як 9—10 учеників (ць), бо якби було 12, можна б домагатися години релігії для них. Парох Бережан, Впр. о. кан. Евзебій Бачинський, інтервеніював у дирекції школи і заявив, що отці катехити годяться даром учити дітей релігії, але відповіди на це ніякої не дістав. Тому обвинувачувати пароха за те, що діється в тій школі, рішучо не можна. (Думаємо, що Впр. о. кан. Бачинському сталася кривда, бо його неслушно посуджувано в пресі немовби він занедбав свій обовязок. Отже радо містимо се вияснення. — Ред.).

Влада розвязала народню школу „Рідної Школи" в Бережанах.

Над Угерцями Незабитівськими городецького повіту перейшла буря з градом, яка знищила землеплоди в 90 проц. на просторі около 400 гектарів.

Гумор. — Суддя: Може обвинувачений скаже, які мотиви спонукали його до крадежі в тій крамниці? — Прошу високого суду, там був такий надпис на дверах: „Вступ не обовязує до купна".

Гумор. — Так, мій дорогий, на артиста треба вродитися... — Свята правда, бо хто не вродиться, той не може бути артистом.

В Усті, в західній Польщі, проголосили Св. Отця Пія XII почесним курковим королем місцевого Куркового Брацтва.

Товариський зїзд усіх кляс коломийської гімназії з 1914 року буде в Коломиї в днях 4 і 5 липня. Товариші, явіться масово ранком у вівторок 4 липня в нашій любій гімназії, де побачимося по чвертьвіковій розлуці! На програму Зїзду складається м. ін. вмурування таблиці в честь бл. п. директора С. Неділського. — Ініціятивний Комітет.

В Сопошині коло Жовкви перун вдарив у стодолу господаря Каменецького і підпалив її. В огні погибли три особи.

В Городниці над Дністром отворено куративно-відпочинкове літнище.

Добромильське староство заборонило зорганізувати дитячі садки в Старяві, Лопушанцях, Тручевичах і Боневичах.

Над околицею Скалату перейшла градова буря, яка знищила засіви на просторі 2 км. Шкоди є на 30.000 зл.

Під Тарновом поліція придержала двох жебраків, 22-літніх близнюків Родзіньских з Коніна, при яких знайшла 140 зл. готівкою й ощадностеві книжечки на 10.000 зл.

Лікарські Палати домагаються відновлення міністерства здоровля.

Один професор львівського університету дістав меморіял, якого автори погрожують йому побиттям, якби він занадто строго іспитував студентів.

15 польських „Людових Домів“ зачнуть будувати сего року в кремянецькім повіті на Волині.

17-літній ученик гімн. Едмунд Навроцький вбив постерункового Мартина Пйотровяка з Бродниці, щоб в цей спосіб здобути револьвер, потрібний йому до рабункових нападів.

В Лодзі відбудеться незабаром процес проти трьох інжинірів з інспекторату праці, обвинуваченых за те, що брали хабарі від працедавців.

Власти в Польщі перевели реєстрацію лікарів, дентистів, фармацевтів, доглядачок й акушерок. Спис обіймає 30 тисяч осіб, в тому 12.000 лікарів.

В цілій Польщі здало сего року матуру 6.000 учеників та учениць. Перепало при матурі всього 10 процент всіх кандидатів.

Центральний Комітет комуністичної партії у Москві приняв резолюцію в справі ліквідації хуторів і виселення хуторян до сіл найдальше до 1 вересня 1940 р.

У Відні помер проф. університету о. др Рівард Шлєгль, славний дослідник біблії і талмуду. Його переклади тих творів на німецьку мову були предметом великого заінтересування.

В Берліні дають вже дозволи на купно телєвізійних апаратів, наразі на терені самого міста.

„Дейли Геральд“ доносить, що Німеччина дістала не 6 але 10 міліонів фунтів чехословацького золота.

В німецькім перекладі появилися у Штутґарті цікаві спомини англійського хірурга Джемса Гарпол'а (псевдонім) п. з. „При пульсі життя“.

Гумор. — Котрого дня урядник має найбільше роботи? — В понеділок. — Чому? — Бо того дня здирає дві карточки зі стінного календаря. („Врубле“, ч. 26).

В м. Понте Маріяно помер нагло предсідник фашистівської палати гр. Констанцо Чіяно, батько італійського міністра закордонних справ. У похороні його взяли участь італійський король і Мусоліні.

В Італії появилися монети з нержавіючої сталі, т. зв. „акмоніталю“.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—11—20

Англійський католицький тижневик „Ді Теблет“ скінчив цього року 100 літ свого істнування. Сей часопис заложив для католиків в Англії Фридрих Люкас, який до 27 року життя був протестантом, опісля перейшов на католицизм.

Князь Віндсору з жінкою задумує вернутися восени до Англії на сталий побут.

В Палестині увязнили трьох англійських поліцаїв, які мали на клянах свастику і підносили окліки „Гайль Гітлер!“

В Єрусалимі вибухли три бомби закопані в землю і знищили телєфонічне получення 1.700 апаратів. Четверта бомба вибухла на фінку, вбиваючи 4 арабів.

Правительство ЗДПА виготовило проєкт будови 3.000 військових летунських пристаней.

У Вінніпегу помер у 53 році життя Джемс Річардсон, званий „королем збіжжа“.

400 дітей народніх шкіл в Ісляндї (Америка) затроїлося несвіжим мясом. 150 уміщено в шпиталі. В літі їсти мяса особливо мало!

В Шікагу згорів величезний магазин і в нім 5 міліонів бушлів пшениці. Страта виносить 2 мил. дол. Погибло кільканацять людей.

Білу шкіру має всього 33 і пів процента населення земної кулі.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Теодор Цегельський,** парох Струсова, ювилят, радник Митрополичої Консисторії, упокоївся 28 червня с. р. в 79 році життя приявши св. Тайни. — В. П. П.

ОПОВІСТКА

З рамени Мар. Т-ва Молоді у Львові відбудуться в каплиці фатімської Матери Божої в Товмачі під проводом Всв. о. дра Маркевича отсі дві реколекційні серії:

1. Для Пань і Мар. Дружин Дівчат: Початок у середу, 12 липня, вечер, кінець неділя 16 липня рано.

2. Для ліц. і гімназ. учеників: Початок в неділю 16 липня вечер, кінець четвер 20 липня рано.

Ученики всіх сумежних ліцеїв і гімназій, що задля виїзду на військовий вишкіл і здавки до ліцею не могли взяти участи в реколекціях першого речинця, мають нагоду тепер відбути свої духовні вправи.

Реколекції для инших станів (священиків, дяків, старших братів, сестриць, сільської молоді) відбудуться з кінцем року.

о. Ів. Плавюк, катехит.

Гумор. — В лікаря. — Запишу вам нове лікарство, але спочатку дістанете від нього биття серця. — Чи таке дороге, пане докторе?

Гумор. — Просто жах, як то люди тепер нікому не вірять. Від місяця ношу при собі фальшиву пятьзолотівку і ніхто не хоче її приняти.

Гумор. — Мої поезії побачать денне світло аж по моїй смерти. — Ти все був боягузом.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМІР: Брехун.
МУЗА: Льорд Еф і Міліонер на тиждень.
СТИЛЕВЕ: Заза й ревія.

Відчищую і відновляю старі образи, престоли, іконостаси і т. ин. Золочу щиром золотом і металем. Ціни найнищі. Численні референції. Ласкаві зголошення приймає з чемности **Народня Торговля, Коломия, пл. Пілсудского ч. 4. (для маляра).**

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення помішується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. w, czwartek, 6 lipca 1939. № 50 (1250)
Рік XIV. четвер, 6 липня 1939. ч. 50 (1250)

Львів — Львів
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Що се має значити?

Знаменні голоси европейської преси про ґданські події

Під такими наголовками „Варшавскі Дзенник Народови" приносить отсі вісти: Лондонський часопис „Івнінг Нюс" пише, що інформації, які посідають правительства Англії та Франції, вказують мабуть на те, що Німеччина хоче прилучити Ґданськ „шляхом проголошення ґданського сенату". Сама проклямація була б представлена як „самоозначення" мешканців Вільного Міста, а опір Польщі назвали б німці актом агресії. Супроти того правительства Англії та Франції думають, що опір Польщі, який напевно наступить проти всякого маневру, спричинить автоматично поміч Англії та Франції для Польщі.

Внутрішня револьта у Ґданську?

Ромунський часопис „Семналул" побоюється, що німці спробують викликати у Ґданську внутрішню револьту, щоб се місто прилучити до Німеччини.

Ґданськ приготовляється

Польські агенції звідомляють: Підготовка до організації ґданського „добровольчого корпусу" поступає вперед. Для поміщення того корпусу очищено вже ряд льокалів. Тепер з поспіхом нагромаджують запаси харчів, особливо муки і мяса. Майже всіх ґданських кравців покликано шити однострої. Змобілізовано теж швачок до шиття білизни. До „Епископської Ґори" в Ґданську замкнено доступ. Кажуть, що там монтують позиції для протилетунських гармат. Через ґдансько-пруську границю напливають транспорти гітлерівців.

Близька година порахунку

Італійський часопис „Реляціоні Інтернаціоналі" обговорює французько-турецький договір і пише м. ін.: Франція хоче окружити Італію і вважає цілий европейський континент за свій життевий простір. Франція старається знову впровадити Туреччину на Балкан, хоч балканські народи мають традиційне недовіря до Туреччини. Французька політика звертається проти мира на Балкані та в Европі взагалі. Але година порахунку вже недалека!

„Вина впаде на того, хто перший стрілить"...

На західніх німецьких укріпленнях відбувся в неділю зїзд німецької націонал-соціялістичної партії. Зїзд відкрив ґавляйтер Біркель з Відня кажучи, що нові німецькі західні укріплення дають Німеччині повну ґарантію безпеки. На їх кордонах живуть два народи, з яких ні один не хоче війни. Вина впаде на того, хто перший вистрілить. Одначе всьому винен „Альбіон", який, сам нічим не жертвуючи, хоче штовхнути Европу в нову катастрофу, послугуючись завсіди тим самим французьким знаряддям. Заступник Гітлера Рудольф Гес доказував, що політика окружування не принесе ніяких успіхів. Всяка атака проти Німеччини розібється об західні німецькі укріплення й закінчиться необчислимою катастрофою для евентуального напасника.

Перестерігають Німеччину

Лондонські щоденники з „Таймсом" на чолі перестерігають Німеччину перед евентуальним переворотом у Ґданську. „Се ясне, пише „Таймс", що всякі намагання Німеччини включити Ґданськ було б нарушенням істнуючих договорів і викликало б дуже небезпечну ситуацію. Уряди Вел. Британії і Франції мали нагоду в останніх кількох днях ясно зазначити своє становище і в світлі тих заяв нема ніякого сумніву щодо постанови обидвох тих держав виконати свої зобовязання супроти Польщі. Обидва ті уряди з увагою слідкують за подіями, постійно порозуміваються з собою і готові до спільного виступу".

Бої на Далекому Сході

Японсько-совітські бої на монґольській границі тривають безперервно. Совітське правительство висилає щораз нові сили на Далекий Схід. Японія задумує скорим маневром забрати зовнішну Монголію, щоб відтяти Китай від СССР.

До чого доводить зіпсуття

Поліція увязнила в Варшаві 22-літну студентку Вацлаву Н., яка шантажувала шоферів таксівок таким способом. Сідала в авто й казала себе вести за місто і потім з поворотом. Вернувшися до міста, взивала при висіданні поліцая й оклевечувала шофера, що він хотів її знасилувати. Притім показувала поліції синці на руках і подерту суконку, що мала вже наперед приготоване. Поліція брала шофера і її до списання протоколу. На другий день хитра студентка приходила до шофера і заявляла йому, що за 100 зл. вицофає карне донесення. Кілька разів шантаж їй удався, бо бідні шофери воліли дати по 100 зл. ніж тягатися по судах. Та вкінці один відважніший зробив донесення, що шантажистка домагалася від нього грошей. Поліція порівнала попередні протоколи й устійнила, що всі зізнання тої студентки подібніські. Її увязнено. Мужеську молодь, яка йде на студії до більших міст, треба перестерігати, щоб не робила ніяких знакомств навіть з елеґантними панями, яких не пізнала в порядних домах.

Градова туча над Надвірною

В неділю пополудні над Надвірною перейшла несподівано велика градова туча. Удари граду були такі сильні, що в багатьох домах були пробиті наскрізь навіть бляшані дахи. В центрі міста град вибив кілька тисяч шиб. Багато осіб, які не мали змоги сховатися, потерпіло від ударів граду та відломків падаючого скла. Худоба й коні в запрягах втікали з переляку й калічилися по дорозі. Яринні огороди, сади і збіжжа в найближчій околиці зовсім знищені.

Збори НТШ

В неділю 25. VI. пополудні у великій салі Музею відбулися загальні збори Наукового Товариства ім. Шевченка (НТШ) при участи 75 дійсних та звичайних членів. Збори відкрив голова Т-ва проф. др Іван Раковський і відчитав коротке вступне слово, в якім схарактеризував сучасне положення української нації як другу Руїну. Щоб видобутися з тої руїни, треба високо поставити культуру. Треба зєдинення всіх національних сил, щоб осягнути ідеал нації. Нарід у такім положенні як наш має тільки два способи для оборони: солідарність і високу культуру. Голова відчитав зчерги новоіменованих дійсних членів Т-ва та згадав померших членів. Присутні вшанували їх память повстанням з місць. Після вибору комісії матки проф. Раковський доповнив звіт з діяльности Т-ва за час від 26. XII. 1937 р. до 31. XII. 1938 р., який вийшов окремою книжкою.[1]) З печатаного звідомлення з діяльности Т-ва довідуємося, що виділ НТШ відбув продовж звітового року 18 засідань, президія Т-ва відбула 11 нарад. Виділ одержав 604 письм і вислав 1.569 письм. Матеріяльні засоби Т-ва дуже недостаточні. Субвенція міністерства освіти в Варшаві виносить всего 12.000 зл. річно. Бібліотека Т-ва має 300.000 томів, на жаль задля браку місця й урядовців 30.000 томів нескатальогованих. Т-во має три Музеї: культурно-історичний, природничий і воєнно-історичних памяток. Вони також не мають відповідного приміщення. При Т-ві повстала в звітовім часі „Статистична Робітня". Її уфундував Ревізійний Союз Українських Кооператив призначуючи на сю ціль 1.000 зл. Управителем „С. Р." став др Володимир Огоновський. Господарськими справами Т-ва кермує Господарська Рада під пров. дир. Капусти. Крім того окремий директор канцелярії веде книговодство й цілу господарку в Т-ві. НТШ має у Львові два домн, при вул. Чарнецького 24 і 26. Академічний Дім при вул. Супінського 21 се великий тягар для Т-ва, бо воно доплачує на удержання А. К. коло 5.000 зл. з грошей призначених на наукову діяльність Т-ва. Крім того НТШ має 1/4 реальности в Самборі, маєтність в с. Белелуї (90 моргів поля), фондації, записи, книгарню, друкарню і переплетню. З тих підприємств тільки переплетня принесла в 1938 р. 4.417.25 зл. страти. Адміністраційні видатки Т-ва разом з відсотками винесли в 1937 р. 10.920.13 зл., в 1938 р. 11.184.47 зл. Бібліотека НТШ одержала в 1938 р. 9.906 томів та збірок рукописів, 6 атлясів, 89 мап і ин. Від половини 1938 р. Книжкова Палата в Харкові перестала посилати часописи і книжки з підсовітської України. На свої запити в тій справі Бібліотека не одержала дотепер ніякої відповіди з Харкова. В 1938 р. користало з бібліотеки 8.008 осіб, яким видано 31.682 томів. НТШ обмінювалося своїми виданнями з кількасот чужими й українськими установами. Крім того НТШ діставало 302 українських часописів, українською мовою 293, англійською

[1]) Хроніка Наукового Т-ва ім. Шевченка у Львові за час від 26. XII. 1937 р. до 31. XII. 1938 р., ч. 74. Львів 1939, ст. 124 + 12, формат 15.3 × 23 цм. „Хроніка" печатана наспіх і тому в ній багато коректорських похибок, деякі досить прикрі напр. на ст. 56, 101, 122.

мовою 5 і по 2 німецькою та французькою. Бібліотека дістала численні дари від поодиноких осіб і від установ. Вони списані в „Хроніці" на сторонах 87-93. Т-во мало в звітовім році: 3 почесних членів, 48 дійсних членів в історично-фільософічній секції (до того 2 чужинці), 33 членів у своїй фільольогічній секції (до того 25 чужинців), 52 членів математично - природописно - лікарської секції (до того 22 чужинців), разом дійсних членів українців 137 і дійсних членів чужинців 48. Крім того Т-во має 144 звичайних членів. В діловому році були 2 спільні засідання всіх секцій. Історично - фільософічна секція відбула 5 засідань. Крім того комісія старої історії України відбула 7 засідань, комісія нової історії України 6 засідань, історично-джерелознавча комісія 30 засідань, комісія національної економіки, соціольогії і статистики 3 засідання, правничо-термінольогічна комісія 11 засідань. Вона рішила видати польсько-український правничий словник. Комісія Музею военно-історичних памяток зачала організувати наукові досліди архівного матеріялу, який зібрано в музеї. Фільольогічна секція відбула 13 секційних засідань з 11 рефератами. Крім того 7 комісій тої секції відбуло кільканацять наукових засідань. Математично-природничо-лікарська секція відбула 8 засідань з 12 рефератами. Крім того 6 комісій відбуло кільканацять наукових засідань.

Після промови голови Т-ва відбулася дискусія. Перший промовляв др Андрусяк. Він вдоволений з того, що вдалося започаткувати і частинно перевести санацію господарських відносин у Т-ві. Критикує редакцію журналу „Сьогочасне і Минуле" за те, що в історичних статтях, поміщуваних в тім журналі, є помилки. Рецензії історичних праць писані так, що виглядає, якби автори тих рецензій не читали творів, які рецензують. Крім того заатакував професора Кирила Студинського називаючи його „пан Студинський". Закидав йому, що послав депешу до большевицького уряду в Харкові підчас процесу „Союза Визволення України". Голова прикликав до денного порядку дра Андрусяка за його острий виступ проти проф. Студинського. Др Гнатишак критикував редагування журналу „С. і М.", закидаючи редакції ряд річевих похибок у двох перших книжках того журналу. Редакції не вдалося погодити науковости з популярністю. Сей журнал не сповняє свого завдання, тому його треба припинити, а гроші призначити на дальші томи „Записок". В тім журналі реклямується брукові видання, нпр. повісти Масютина. Др Святицький (так його називав предсідник зборів) заявився проти оцінювання у звітах музейних предметів з ріжних причин. Др Студинський заявив, що він придбав для Т-ва 300.000 зл. і за це покутує ціле життя. Науки з обсягу морального пуританізму приняв би від кожного з виїмком дра Андрусяка, а то з тої причини, що він свого часу зломав солідарність українського студентства в боротьбі за наше високе шкільництво і через те попав на відому листу. Жалує, що в своїм часі приняв дра Андрусяка до НТШ. Др Сімович боронився перед закидами, немов би „Сьогочасне і Минуле" було редаговане механічно. Ніякої механічности нема. Численні люди з краю пишуть листи до редакції, в яких заявляють, що „С. і М." потрібне. Проф. Ісаїв признав, що журнал „С. і М." потрібний, одначе повинен містити такі статті, які піддержували б національного духа. Др Копач витав факт господарської санації Т-ва і взивав дискутантів, щоб говорили поважно на зборах такого поважного т-ва. У видавництвах НТШ треба рішучо вистерігатися похибок і не можна казати, що від них світ не завалиться. Др Коберський: Видання НТШ повинні бути обективні і спиратися на правді. Засада М. Драгоманова, що „неправда не освіта" важна донині. Др Витанович дивувався, що дискутанти роблять дрібничкові закиди редакції журналу „С. і М.", хоч самі видають часописи. Др Кубійович: Стан нашої науки сумний. Нам бракує грошей, наукового дорасту й організації наукової праці. Яка тут можлива наукова праця, коли Бібліотека НТШ зовсім не купує книжок, бо не має за що? Тепер найважніша справа основання Інституту Українознавства. НТШ має заступити нам університет, підпирати молодих учених, зокрема українїстів. А на те треба грошей. Що „Просвіта" буде популяризувати, коли науковці не напишуть щось нового? О. др Гриньох: Коли б „Академічний Дім" винаймити на інші ціли, то се викликало б велике обурення молоді. Др Є. Ю. Пеленський: Наші вчені працюють в тяжких обставинах. Тому не можна дивуватися, коли в їх творах трафляються недотягнення. Дир. Грабар зреферував прелімінар буджету НТШ. Він передбачує 76.445 зл. приходів і 72 тис. 232 зл. видатків, отже сподівана надвишка виносить 4.213 зл. У внесках і запитах др Старосольський поставив внесок, щоб виділ НТШ поробив заходи в справі оснування українського державного університету у Львові на основі польського закону з 1922 р. Рівночасно виділ повинен поробити заходи в ціли оснування приватного українського університету. Наше життя вже може дати хліб абсольвентам приватного університету. Вкінці ухвалено продати половину „Акад. Дому", щоб за узискані гроші дальше санувати фінансове положення Наукового Товариства. Збори ухвалили абсолюторію уступившому виділові і вибрали новий виділ в такім складі: Голова проф. І. Раковський, члени виділу: проф. І. Боднар, др І. Витанович, дир. І. Грабар, др В. Залозецький, дир. М. Капуста, др Є. Ю. Пеленський. Заступники: інж. А. Адамчук, др Р. Цегельський, др М. Кулицький, інж. В. Рижевський. Контр. Комісія: дир. Д. Коренець, дир. П. Кривуцький та інж. А. Міляпич. Збори протягнулися майже до 10 год. вечером.

Говорили, що на сих зборах НТШ мало бути захоплене тими самими групами націоналістів, що 8. VI. захопили „Просвіту". Та коли др Андрусяк одержав відправу від проф. Студинського, сів спокійно і не було вже видно боротьби націоналістів. — С. К.

З подій у Бережанщині

В неділю 2 с. м. поліційний патруль з Будилова, повіт Бережани, заатаковано стрілами в селі Вимислівка з дому Назаревича. Як потому показалося, стріляв Данило Пукало з Вимислівки, літ 23. За ним шукала поліція як за убивником постерункового Каркоша. Пукало трафив тепер у груди ст. постерункового Першхалу. Скоро зааларомовано постерунки поліції з Бережан і Тернополя й оточено дім Назаревича, відки Пукало дальше стріляв. Ст. постерунковий Прайснер з Тернополя заосмотрений в панцир, що охороняє від куль, увійшов до хати і кинув ґранат з газом, що викликує обильні сльози. Та не помогло і се, бо Пукало був на стриху, відки дальше стріляв. Він трафив Прайснера і той упав за порогом, що знов утруднило акцію поліції, бо вона не знала, чи Прайснер погиб, чи ранений. Прибули з Тернополя ще інші поліцаї й вони витягли Прайснера, але показалося, що він уже мертвий, бо дістав кулею в чоло. Про сміліть і навіть зухвальство Пукала свідчить факт, що він застріливши Прайснера, скочив зі стриху вділ і забрав його службовий револьвер та дальше стріляв. Тоді поліція кинула до сіней дому Назаревича запалені снопи. Пукало схоронився перед огнем до кухні, і тут його трафила куля ком. Дуґелли, що зранив його в голову. В тяжкім стані перевезли Пукала до шпиталю в Бережанах, де він ще того самого дня вечером помер. Боротьба поліції з Пукалом тривала 10 годин. Присутний був при ній також ґенерал Кордіян-Заморский, головний комендант польської державної поліції, що в тім часі був на інспекції в тернопільськім воєвідстві. („Хвіля", ч. 7.283).

„Інформації" ІКЦ

Як п. Шемет попав між терористів

ІКЦ в ч. 178 приніс ідеально баламутну „інформацію" такого змісту: Після недавних поразок на міжнароднім терені Берлін знов почав живу акцію в ціли внутрішнього ослаблення держав, проти яких підготовляє атаку. З інспірації та по наказу Берліна множаться в Анґлії саботажні й терористичні замахи. В берлінській централі диверзантів не забули також про Польщу. Оживили наново діяльність ОУН (Орґ. Укр. Націоналістів), якої теперішній атаман Андрій Мельник се тільки манекін в руках німецьких штабовців. Відозва ОУН, яка шумно заповідає боротьбу без спирання на когось і виступає проти гетьманців (в ориґ. „скоропадчиків"), петлюрівців та угодовців у краю, се тільки димова заслона. Правда виглядає інакше. Вся українська еміґрація, що живе на терені Німеччини й окупованих нею країв, тільки з малими виїмками, які нічого не значать, унята в організацію, яка має свою головну станицю в Берліні, в дільниці Ванзее, при Альзенштрасе 27 (мабуть ІКЦ помилився в числі). Лучником між німецьким начальством й організаціями, сконцентрованими в тій оселі, поруч Ярого, ославленого шефа штабу Коновальця, є менше відомий від нього Шемет, креатура, — пише ІКЦ, — яка свого часу відіграла велику ролю в епосі гетьманування Скоропадського. Співпраця між українськими диверзантами під командою Берліна та німецькими властями йде так далеко, що кватира куріерів й українських аґентів міститься в Берліні, Адлєрсгоф Флюґпляц 4, куди звичайний смертний чоловік має доступ тільки тоді, коли заосмотриться в численні перепустки і припорученя. Поза Берліном істнують диспозиційні осередки для диверзії у Празі, де ділає якийсь Макаренко, та в Моравськім Брні, теперішній кватирі Мельника. Українські еміґранти зпід ріжних знаків працюють згідно, побираючи випосаження з ріжних німецьких установ. Всякого типу люди, вибиті з життєвого тору, так українські як білоруські й російські аферисти міжнароднього типу збираються в рядах організації, яку створили німці, й на приказ Берліна змагають до підняття диверзії на теренах, до яких звертається німецька захланність. — Титул над сею „інформацією" виглядає так: „Міжнародні волоцюги („виколеєньци") й аферисти під командою Берліна організують українську терористичну акцію". — Найсмішніше в тім всім твердження ІКЦ, що й п. Шемет попав між терористів...

Від Моравки аж по Богумин

З Катовиць звідомляють, що німці будують здовж польського погранича днями й ночами засіки з кільчастими дротами, копають стрілецькі рови, розміщують гнізда машинових крісів і роблять великі перешкоди для евентуального посування танків (повзів). З фридецького повіту надійшли сюди вісти, що там стоять дві дивізії німецького війська.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Відповідальність за духа

У звязку зі зборами найважнійших наших господарських установ РСУК'а, Центросоюзу і Народної Торговлі „Українські Вісти" в ч. 149 привезли статтю, в якій читаємо ось що: Нашому господарському світові грозить те, що часто трапляється людям. Засіб стає ціллю. В психольогії це називається гетерогонією мети. Господарство — це засіб для людини, для нації — ніколи ціль. А все ж недавно зявилися й у нас спроби дивитися на господарські здобутки як на щось найперше, а інші речі, між ними національну політику, вважати, коли не по марксівськи надбудовою господарських здобутків, то ще гірше: прислужницею їх. Обернувся природний порядок. Господарські користі стали ціллю, національна політика засобом. А тоді вже той засіб, цебто національна політика, нагинався приземно, нагинався до хвилинних вимог забезпечити надбання... Сьогодні крайня але й найкраща пора покінчити з такими поглядами й прямуваннями. Сьогодні, коли весь світ жде справді великих і тривожних річей, коли здається — неминучість війни станула перед людьми в отверти настяж дверах і впялила в них свої сталеві очі, нині так ясно, так невблагано ясно, які непевні й марні всі ті здобутки. Один декрет може їх перекреслити. І саме нині стає так очевидно як ніколи, що є щось, чого ні вода не забере, ні вогонь не спалить, чого ніякі воєнні декрети не скасують. Це незломний дух нації й її честь, оті справжні підвалини достойної національної політики...

Фермент серед москвофілів

Чи редакція „Русского Голосу" розлетиться?

З цілком достовірного джерела довідуємося, що останні події однаково внутрішньо-державного як міжнародного характеру викликали сильний фермент серед галицької москвофільської верхівки, в якій панує велика розбіжність думок однаково щодо оцінки подій, як потреби актуальної політичної тактики. Одні раді би використати теперішній стан українсько-польських відносин для створення нової москвофільської „кон'юнктури" на польському терені. Це група, яка завжди стояла на становищі, що треба на польсько-українських відносинах і принагідно вирвати для себе, що кон'юнктурально можливе. Інші протиставляться такому підходові, виходячи з ширшого становища „общерусской" ідеї та орудують аргументами всеросійського міжнародного характеру: ці люди пильно стежать за ходом нинішніх міжнародніх подій. Зокрема нинішня невдача англійської дипльоматії щодо тісного політично-військового союзу з СССР була для деяких галицьких москвофілів величезною сензацією та каже їм призадумуватись над ріжними можливостями укладу сил у найближчій війні, як теж над справжніми цілями й тенденціями нинішньої державної Росії. Врешті третя група москвофілів з нинішнього РСО стоїть за обережністю та радше за контактами, якщо не за порозумінням, з національними українськими чинниками, виходячи з засновку, що тут річ іде таки за один нарід та спільну територію. Ці суперечки відбилися головно на терені Редакції щоденника „Русскій Голос" як органу, який практично мав би оформлювати чи висловлювати вислід теоретичних спорів. Віддавна було відомо, що між теперішніми редакторами того часопису нема великої гармонії. Не було її здається від часу, коли перетворюючи тижневик на щоденник — не було в Галичині достаточно москвофілів-журналістів, які знали б російську літературну мову, і тому прийшлося спровадити деякі професійні сили з Варшави чи пак із Вильна. Доходили до нас уже раніш поголоски, що російські журналісти зпоза Галичини не дуже добре почувались у цілком специфічній політичній атмосфері, яка панує в середовиші „Русского Голосу" та „Землі і Волі": не признавати взагалі українців як нації, ін проти українців при всяких комбінаціях, навіть там і тоді, коли воно виразно йде на шкоду станові посідання народу (не тільки політичного, а етнічного, не кажучи про культурний і господарський), стан справжньої геттоістичної ізоляції — це речі не дуже приїзжій людині приємні. Все воно разом довело до того, що деякі члени Редакції „Русского Голосу" заявили свій виступ. Має відійти фактичний головний редактор п. Світич. Цікаво, що ходять поголоски про задуманий виступ з Редакції також ред. Сірка-Білинського. На самому „Русскому Голосі" ці ферменти відбиваються остільки, що коли спершу той часопис обмежувався до строго інформаційного характеру, то віднедавна почав містити такі статті, які не годяться своїм рівнем навіть до полеміки. („Діло", ч. 147).

Що буде з Ґданськом?

Ендецьке „Слово Народове" в ч. 182 м. ін. ось що пише на тему Ґданська: „Гітлер має віз і перевіз, але власне можність вибору війни або мира і можність вибору хвилі на викликання війни дає йому велику перевагу в розгривці. Він може мучити противників, тримати їх в непевности, приманювати і зводити, рівночасно зброїти Ґданськ і щораз більше віддалювати від Польщі. Що тепер робить ґданський сенат, се чиста провокація Польщі й рівночасно підготовка збройного опору на випадок, коли Польща мусітиме вдійти на терен Вільного Міста в обороні своїх прав. І тут насувається питання, чи Польща і дві західні великодержави зачекають з інтервенцією аж Ґданськ формально ухвалить злуку з Німеччиною та свій „фрайкорпс" оголосить частиною німецької армії, впускаючи одночасно через міст на Ногаті армію Гітлера? Це було б великою шкодою для тих держав, бо відлавало б ініціятиву Гітлерові й утруднило б здобуття самого Ґданська, який мав би час узброїтися й укріпитися".

„Три моря, не одно"...

Польський тижневик „Просто з мосту" приніс статтю свого редактора Ст. Писецкого п. з. „Три моря, не одно". Він пише: Не вистарчить полякам кричати, що не дадуть себе відопхати від Балтійського моря. Воно повинно стати внутрішнім морем Польщі. Таксамо міцно, каже, треба памятати про моря Чорне й Адрійське на полудні. Ті моря мусять скорше або пізніше стати границями середньо-европейського бльоку, в якім провід матиме Польща...

Дискусія про ідеольогії й інтереси

„Ґазета Польска" принесла статтю И. З., в якій сказано, що нема ніяких „ідеольогічних бльоків" і що се шкідлива видумка демократів і соціялістів. Доказ: до т. зв. „демократичного бльоку" належать тотальні держави Туреччина і Греція. — На те відповів К. Чапіньский статтею „Інтерес а ідеольогія" в 181 ч. „Роботніка". В ній пише: Якби ми забули про ідеольогію партнерів „осі", то якраз тим ослабили б їх противників. То власне публіцист Озону скріпляє фронт ворогів Польщі, бо старається відібрати їм зненавиджений у світі ідеольогічний характер. Хоч Туреччина і Греція се тотальні держави, але вони тільки додаток до демократичного фронту. Японія вже в великій мірі сфашизована. Поза ідеольогією є инші рішаючі чинники, але не доцінювати ідеольогії не вільно. Чи расизм не скріпляє розгону імперіялізму? Коли фашистівський бльок перемагає, нищить чужу культуру, робить з автохтонів майже невільників. Отже фашистівська ідеольогія відграє страшну ролю... Знаємо, на чім залежить панові И. З.: „Внутрішніх відносин держави не вільно перекидати на її міжнародне положення"... Розуміємо...

До чого Кет признається

У 175 ч. виленського „Слова" його редактор Кет (Мацькевич) признається, що його політичні концепції потерпіли цілковите фіско. Нпр. він думав, що польська толеранція супроти православя буде динамітом, що розсадить внутрішні відносини в совітській Росії аж по Спокійний Океан. Але, пише, великодержавна ідеольогія не принялася в Польщі, бо велика мегальоманія приневолювала виречися багато малих мегальоманій. Далі Кет цікаво критикує партію вшехполяків. Пише, що вона повинна стати партією виїмково сильною, бо має в собі складники статичні й динамічні, тимчасом вона пасивна. Найбільшим політичним ділом тої партії в ост. літах був бойкот виборів, а це щось таке, якби найбільшим ділом військового вождя був приказ: „До ноги бронь!..."

З Карпатської України

У звязку з призначенням барона Жигмонта Перенія на становище комісаря для „Угорської Руси" мадярське правительство призначило о. крил. Марину дорадником комісаря в освітних та віроісповідних справах, Михайла Демка дорадником у фінансових справах і Михайла Бескида дорадником в адміністраційних справах. Одночасно міністерство внутрішних справ устійнило назви сіл і міст „Угорської Руси" у двох мовах, „угро-руській" і мадярській та перевело поділ „Угорської Руси" на три адміністраційні области з осередками в Ужгороді, Мукачеві й Хусті. Три згадані адміністраційні области поділено на 11 округ.

Посли з Карпатської України

Мадярська преса повідомляє: Мадярський парлямент покликав отсих 10 послів з Карпатської України: Юрія Бенце, Івана Бокшая, Андрія Бродія, Александра Чугу, Петра Гайовича, Петра Ганку, Карла Гокка, Володимира Гомішка, Івана Спака й Едмунда Чекори. Степана Фенцика покликали як посла з тої частини Карпатської України, яку мадяри відобрали від Словаччини.

Промова през. Мосьціцкого

На римо-катол. Петра і Павла в год. 12 вполудне президент Польщі виголосив через радіо промову з приводу „Днів Моря". В ній сказав м. ін.: Обидві пристані Ґданськ і Ґдиня се отверті брами виходу в світ для горожан Польщі та овочів їх праці. Вони теж творять вільні, безпосередні доступи до Польщі для бандер всіх народів, для кораблів всіх морських держав, які звозять до Польщі свої сирівці і вироби. Коли сьогодні, в дні святих апостолів Петра і Павла, патронів рибалок, наша думка біжить здовж Висли, королеви польських рік, до Ґданська і Ґдині, до пристаней і рибацьких сіл, до тих, що працюють на побережжі й морі, і до тих, які виконують на ньому почесну сторожу, отже польської военної фльоти, то це тільки святочний, радісний вираз постійної, щоденної, нерозривної звязи всіх поляків з поморською землею. Бо хоч кожний загін польської землі однаково нам дорогий і близький, однаково складається на велику цілість нашої батьківщини, то поморська земля і надморський беріг, фундаменти господарської і політичної незалежности Польщі, — се вартости, яким нема ціни, се воздух і сонце польського державного життя. Поляки вернулися над Балтійське море як держава, бо остали на ньому без перерви як нарід. Звідси в радісних днях, присвячених морю, наша думка біжить і до минувшини, складаючи поклін памяти тих поколінь, які невгнуто перетривали час неволі над Балтиком.

Правда про Карпатську Україну

Як ту країну зруйнувала ОУН (Організація Українських Націоналістів).

Пресовий Відділ Гетьманської Управи видав комунікат, який заслугує на те, щоб широкі круги нашої суспільности в Галичині пізнали його зміст. Він тимбільше актуальний під сю пору, що ОУН і по Галичині розсилає відозви, в яких прозиває зрадниками всіх наших політичних діячів лише за те, що не хочуть йти під команду тої підпольної організації. Тепер наша суспільність побачить, якої страшної шкоди наробив „провід" тої підпольної організації в Карпатській Україні. Провід ОУН також в Галичині витягає з нашої молоді неразнайбільші одиниці і передчасно їх марнує в ранній молодости. — Ред. „Н. З.".

Нема Карпатської Української Держави. Нова хвиля української еміграції розсипалася по світу в пошуках за заробітком.

З цього приводу цілі сторінки націоналістичної преси в Америці і в Парижі повні фантастичних оповідань про геройства січових „вождів" та про варварства чехів. Це правда, що чеська політика в Карпатській Україні протягом 20-тьох літ дала повчаючі взори недопустимих і фатальних помилок. Але чи маємо право ми замовчувати наші власні гріхи й злочини супроти українського діла?

Рана дуже свіжа і дуже болюча, щоб торкатися її необережно сьогодні. Та світові події розвиваються тепер так швидко, що вже по двох місяцях по катастрофі мусимо розкрити правду сумної трагедії Карпатської України.

Мусимо відійти від шкідливої звички замовчувати свої гріхи й хиби та відмовлятися від обективної аналізи причин наших катастроф і програних.

I.

Карпатська Україна — проба українських сил.

Проблема Карпатської України стала актуальною наслідком чесько-німецького конфлікту і її актуалізація була для українців неочікуваним подарунком.

Після віденського арбітражу Карпатська Україна, маючи коло 620 тисяч населення, не мала більших міських центрів; втратила була внутрішню залізничну комунікацію, залізничний же звязок з іншими частинами Республики йшов тільки через чужо-державну територію; до того вона не могла прогодувати свого населення власним хлібом.

Внутрішні відносини цієї маленької країни були ускладнені тим, що населення, поділене між двома Церквами (православною і грекокатолицькою), частинно знаходиться під ворожими українській національній ідеольогії впливами: москвофільство, совітофільство, мадяронство. Опріч того зовнішня загроза від двох сильних сусідів.

При таких умовинах Карпатська Україна не могла стати українським Піємонтом. Її існування залежало від гри зовнішніх сил. Треба було мати дуже досвідчений провід і дуже міцну внутрішню організацію, щоби цю гру зовнішніх сил українці могли обернути на свою користь.

Не дивлячись на всі ці труднощі, населення Карпатської України, принаймі його патріотична, українська частина, приняло цей подарунок доволі з ентузіязмом і віддало свої сили конструктивній праці.

Таксамо українська еміграція й собі зробила все, щоб облекшити відродження цієї маленької частини Великої Української Землі. Цього вимагало почуття національної солідарности. Це також давало несподівану і незвичайну нагоду, щоб випробувати свої сили. Тому українська еміграція в Европі і за океаном з захопленням приняла вістку про те, що Карпатська Україна одержує нарешті автономію, чого вона безуспішно домагалася від чехів протягом 20-тьох років.

Українська еміграція всіх політичних партій і напрямків старалася зарадити бракові культурних сил у Карпатській Україні. Ніхто не думав про те, щоб використати тяжке й небезпечне становище цієї маленької країни для своїх партійних цілей. Тільки Організація Українських Націоналістів (ОУН), що кермується з Відня, прийшла в Карпатську Україну з прихованою метою не помогти, а лише використати місцеві сили й обставини для своїх партійних цілей.

II.

Внутрішньо-політичні відносини в Карпатській Україні.

За часів демократичного режиму Чехословацької Республики Карпатська Україна мала в себе філіяли всіх більших чеських партій: соціялдемократів, комуністів, аграрників і т. д. О. Волошин мав невелику, але самостійну християнсько-народню партію.

Аграрний характер краю і побожність селянської маси говорять за те, що реальний грунт у народі могли мати тільки аграрна й християнсько-народня група.

Коли Карпатська Україна одержала автономію, звязок з чеськими партіями увірвався. Філіяли чеських партій загубили своє значіння. Тоді повстала Національна Рада, що обєднала Українську і Руську Ради.

Антипатріотична поведінка лідера москвофілів Фенцика позбавила Руську Раду легального характеру. Національна Рада як симбіоз національно-свідомої більшости з національно несвідомою меншиною, але всетаки значною частиною населення, розпалася. Національно несвідома, або мало свідома частина населення була позбавлена своєї легальної форми організації, москвофільські настрої пішли в підпілля. окупанти найшли собі спільників не тільки серед незначної мадярської меншини, а й серед значної національно-несвідомої частини українського населення.

III.

Три умови успішного розвитку Карпатської України.

З господарчих і стратегічних причин Карпатська Україна не могла існувати як самостійна держава. На Карпато-українську державність треба дивитися як на пробу політичної зрілости українських сил. Ця проба могла бути етапом до розвою дальших подій або закінчитися закріпленням широкої автономії для цієї країни в межах іншої держави. Одначе таке чи інше успішне закінчення цієї проби українських сил залежало від задовільного розрішення таких трьох питань:

1. обєднання в конструктивній, практичній роботі всього населення Карпатської України, як української національної, так і інших орієнтацій;

2. успішне збалянсування дефіцитного буджету;

3. забезпечення спокою ззовні перш за все власними силами і розумним поведенням самих українців.

Ясно, що обєднання всіх сил населення Карпатської України, поділеного ріжними національними орієнтаціями й культурними впливами, могло прийти тільки при умові толерантности з боку панівної української групи в відношенні до всіх інших національних груп і орієнтацій і при умові твердої політики Влади, що рішуче задушивши протидержавницькі елементи в Карпатській Україні не допускала б ніяких ухилів у бік шовінізму.

Така рішуча, вільна від шовінізму, політика влади була б можлива тільки при умові, що самі національно орієнтовані українські сили, будучи вихованні в державницькім дусі, були б між собою в першу чергу обєднані, а таке обєднання було б можливе тільки при умові чесних взаємовідносин і конкуренції не інтригами а позитивними досягненнями.

Збалянсувати буджет, так сильно обтяжений дефіцитом, коли прибутки не покривали й половини видатків, можливо було тільки за допомогою інших частин Республики, що годились на це, бо були зацікавлені в розміщенні своїх капіталів і в приміщенні надбутку своїх технічних сил.

Забезпечити спокій ззовні, поки Карпатська Україна не мала помочі з боку Великої України, можливо було тільки при дуже обережній і мудрій політиці в відношенні до обидвох сусідів, сполученій з максимальною працею над зміцненням звязку з іншими частинами Республики і з максимальною енергією для підготування оборони власними силами.

Останнє можна було осягнути тільки за допомогою чеської техніки і чеських та українських еміграційних військових кадрів. Але все це при умові дружнього відношення з боку Німеччини.

IV.

Політика Карпато-Української Влади перед скликанням Сойму.

За весь час існування карпато-української Влади незмінним Премієром її був о. Волошин. Головні ресорти управління Країною були в руках бувшого соціял-демократа міністра Юліяна Ревая. Політичним Секретарем Премієра з компетенцією державного секретаря був Степан Клочурак. На останньому головно лежали завдання звязку Карпато-української Влади з загально-республиканською Владою у Празі.

Премієр Волошин, як і аґрарник Клочурак, стояли на платформі близькій до зазначених вище трьох умов успішного розвитку Карпатської України. Це видко, наприклад, з інтервю з о. Волошином, що було надруковане в „Новій Свободі" з 30 жовтня 1938 р., де читаємо таке:

„...кожен громадянин без ріжниці народности й віри буде мати рівне право... Теперішня хвиля диктує нам всім... полишити національні, мовні та політичні суперечки і всім стати до творчої праці..."

„...перше завдання — це оборонити цілість нашого краю, забезпечити спокій і порядок, забезпечити добробут народніх мас... своїх земель будемо боронити всіми силами моральними і фізичними..."

Зусилля Секретаря Ст. Клочурака були скермовані на те, щоб використати чехів для урегулювання буджету і використати чеський апарат для забезпечення зовнішнього і внутрішнього спокою й порядку в Країні аж поки свої українські сили відповідно не зорганізуються і не зміцніють.

Одначе рішальний вплив на політику Влади в цім досоймовім періоді мав міністр Юліян Ревай, що спирався з одного боку на своїх співпартійців, колишніх соціял-демократів, з другого — старався позискати підтримку скрайніх українських шовіністичних елементів, використовуючи їхні скрайно-шовіністичні анти-чеські гасла.

Після рішення віденського арбітражу, що відсудив мадярам велику частину плодородної території і обидва великі міські центри (Ужгород і Мукачів), політика Ю. Ревая рішуче відходить від завдання використати істнуючі реальні можливости. Політика міністра Ревая ігнорує все більше звязок своєї Країни з іншими частинами Республики і можливість мати від Республики допомогу для збалянсування буджету і організації сил для оборони кордонів. Міністр Ревай що-раз частіше звертається до Берліну, хоч і одержує звідти вказівки звертатися в тих справах до Праги.

В цім періоді Влада всі надії починає покладати на поміч великих держав присипляючи свою чуйність ілюзіями, ніби:

„...Німеччина, Італія, Англія і Франція забезпечили непорушність наших нових границь, а Польща і Мадярщина визнали їх та гарантують перед великими державами невтручування до наших внутрішних

БОЛІ артретичні ревматичні подагричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку „UREMOSAN" Ґонсецького, що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний „UREMOSAN" Ґонсецького можна дістати в аптиках.

справ..." („Нова Свобода", 17 листопада 1938. Хуст).

Далі орієнтація на опіку великих держав набирає характеру психози. Офіціоз Влади „Нова Свобода" протягом всього часу з грудня по день мадярського нападу подає інформації на зразок вище наведеної.

„...французький міністр Боне говорить з міністром фон Рібентропом про необхідність вплинути на Мадярщину, аби та не порушувала кордонів Карпатської України..."

„...італійський міністр граф Чіяно їде до Варшави й Будапешту, щоби втихомирити невмотивовані домагання цих двох держав щодо Карпатської України..."

„...в середньо-европейських політичних центрах подорожі міністра п. Ревая (до Берліну) приписується велике політичне значіння..."

„...Україна центром уваги світової політики..."

Віра в опіку великих держав остільки опановує карпато-українську Владу, що вона основно забуває всі ті принципи розумної політики, що їх проголосив був п. Премієр у своїм інтервю в „Новій Свободі" 30 листопада 1938 р. Влада не клопочеться про те, щоби зміцненим звязком з іншими частинами Республики забезпечити буджет і охорону кордонів Карпатській Україні. Влада не намагається національні меншини, чеську і інші, звязати інтересами з долею Карпатської України, а навпаки — дозволяє кидати в темні з неоднородною національною свідомістю українські маси скрайні націоналістичні гасла і тим збільшує хаос і внутрішньо ослаблює свою Країну. Влада безпідставно покладає надії, що еміграція збере для неї сотки міліонів корон на покриття дефіциту. І ще більш безпідставно покладає надії на те, що молода спортова організація „Січ" без зброї і без старшин зможе оборонити кордони проти Мадярщини.

Але найбільшою і можна сказати фатальною помилкою карпато-української Влади було те, що вона допустила повстати в Хусті підпольній організації. Ця організація, захопивши в свої руки організацію „Січ" у Хусті, намагалася грати ролю другого правительства, ігнорувала леґальну Владу, ігнорувала закони Країни і її інтереси, нарешті тричі робила спробу з поміччю хустського відділу „Січі" доконати насильний переворот і захопити до своїх рук і Владу. Все це спричинило в житті Карпатської України великий заколот, облекшило мадярам опанувати Країну та завело до нинішніх катастрофальних умов життя.

V.

Українська мафия.

Ґрупа конспіраторів, кермована „Проводом" Орґанізації Українських Націоналістів (ОУН) зпоза кордонів Карпатської України, прийшла в Карпатську Україну і тут розпочала свою діяльність в осени 1938 р. Її орґанізація і діяльність мали всі ознаки характеристичні для мафії.

Нікому там незнані „люди в масках", як їх там називали, мали по кілька прізвищ. Більшість із них не знати як у дійсности називається. Вони хотіли перебрати до своїх рук владу з поміччю двох засобів: збройної сили і інтриґ.

Збройною силою для мафії мала служити піддурена ними хустська „Січ".

Інтриґа полягала в тому, що мафія видавала себе за знаряддя офіційної німецької політики, що не відповідало правді.

Членами цієї мафії були: М. Ґалаґан, відомий своєю деструктивною роботою серед української еміґрації на терені ЧСР, О. Кандиба (син відомого письменника О. Олеся) — організатор молоді ОУН, політично наївна, але вперта людина. М. Чирський з Камянця Подільського, хора людина з манією ґрандіоза. Забавський, Врецьона (він же Волянський), Бажанський і інші.

Вони мали власні авта, чималі гроші, купили на власність будинок і заснували тут свій Центр і навіть своє „ЧЕКА".

Назовні вони отверто не виступали, працюючи за спинами видвигнуватих ними автохтонів: д-р Розсоха, богослов Рогач, урядовець банку Роман, Химинець і інші.

До Хусту часто наїздили віденські керманичі мафії — Ріко Ярий, Ярослав Барановський, ґенерал Курманович і інші.

Члени мафії і її провідники настирливо намагалися навязувати звязки з перебуваючими в Хусті німцями, щоб використовувати це для піднесення свого авторитету.

Підчас засідання у Відні арбітрів у Карпато-українських справах члени ОУН тісно оточували карпато-українську делеґацію, не допускаючи до неї нікого з українців. І делеґація і віденські українці набрали враження, що ОУН займає в Німеччині якесь особливе привілейоване становище.

Є в Берліні оунівське пресове бюро на чолі з п. Стаховим*). їде п. Стахів до Хусту і за допомогою „людей у масках" одержує від місцевої преси доручення постачати інформації. Зараз же Хуст став одержувати з Берліна найбільш потішливі вістки:

„Зимова допомога асиґнувала кілька сот тисяч марок на прокорм бідних верховинців Карпатської України..."

„Фіряресплян виасиґнував стілько то міліонів на автостради в Карпатській Україні..."

„До Карпатської України їде військова місія..." — і т. д.

Все відомості, що заспокоюють і уколисують чуйність карпато-української Влади і суспільства. Є повна опіка і господарча і мілітарна. Все очевидно, дякуючи також стараннем мафії. Треба тільки з мафією добре жити. Такий ефект мали всі ці фантастичні інформації з Берліну. Ніхто не подумав перевірити достовірність цих фантазій. На таке, очевидно, й розраховували аранжери цієї справи.

Не треба тепер уже й доводити, що в усіх тих інформаціях не було й слова правди.

Словом у Хусті з початку повірили, що ці „люди в масках" справді мають повновласти та що від приязні і співпраці з цими людьми залежить доля Карпатської України. Повірили в це правда не всі. Ті однак люди, що стояли при владі, повірили остільки, що, коли ця мафія почала привласнювати собі функції і права влади, почала порушувати закони, орґанізувала „черезвичайку" в кімнаті ч. 14 Січового Будинку з Волянським на чолі, творила суд і розправу над українськими громадянами і навіть робила кілька невдалих спроб насильно зохопити владу до своїх рук, ні премієр о. Волошин, ні міністр і фактичний керманич цілої політики того часу Ю. Ревай не зважилися покласти край цим свавільствам і анархії. Не зважилися, бо вірили, що кожний крок проти мафії може бути принятий у Берліні неприхильно.

За рішучі заходи проти мафії, за зміну політики в бік орієнтації більше на власні сили, за реальний напрям буджетової й загальної політики, більш відповідний власним силам і існуючим обставинам стояла коаліція бувших аґрарників (Клочурак, Перевузник і інші) і бувших членів християнсько-народньої партії, словом ґрупа, що одержала назву „волошинівців".

Рівночасно в цілій Країні, в тім числі і серед провінціяльних відділів „Січей", наростає хвиля протестів проти розпаношення мафії в Хусті.

Як подає в переданій нам рукописі наочний свідок тих подій д-р Микола Самойлович діяльність мафії розвивалася в такій послідовності:

Першим завданням цього неофіційного уряду було опановування з одного боку культурного життя, з другого — військової сили, що почала формуватися в вигляді „Січей". Для досягнення цього мафія намагалася забрати до своїх рук пресу і театр. Але це їй не вдалося. Редактором офіціоза „Нова Свобода" був призначений місцевий письменник Ґренджа-Донський.

Щодо єдиного в Хусті українського театру „Нова Сцена", то на початку, на домагання мафії, Влада призначила головним режисером театру М. Чирського, людину в справах театру нетямущу. Але дирекція театру і артисти остільки неприхильно поставилися до нового режисера, що Владі довелося призначення скасувати. Не вдалася й спроба мафії створити свій новий пересувний театр під назвою „Летюча Ескадра". Нова спроба захопити провід над театром, створивши кураторію з переважливими впливами мафії, також перепала. Розігнати, як хвалилась мафія, „Нову Сцену" — „це гетьманське огнище", таким чином не вдалося.

Що до захоплення „Січей", то пляни мафії мали частковий успіх.

Початок організації „Січей" поклали люди, що нічого спільного не мали з мафією, а саме: полковник М. Аркас, полковник Г. Стефанів — обидва гетьманці — і сотник Клименко, бувший есер, що свого часу виступив у Празі проти диктатури Микити Шаповала і перейшов ідеольогічно на суто державницький ґрунт. Всі три були військовиками — еміґрантами. Мафія повела проти них страшенну аґітацію, демагоґічно використовуючи автохтонний сепаратизм. Інтриги змусили полковника Аркаса відійти. Він скоро після того помер. Полковника Стефанова усунули, скориставши з суматохи підчас евакуації Ужгороду. Влада призначила головним командантом „Січей" автохтона б. соціял-демократа, бувшого рядового австрійського жовніра Дмитра Клемпуша. Заступником команданта став банковий урядовець, невійськовик Роман.

З того часу до хустської „Січі" вже не міг вступити ніхто, хто не був звязаний з мафією. Фактично таким чином доступ до хустської „Січі" старшинам-еміґрантам з Великої України і Галичини і навіть б. офіцирам чеської армії — автохтонам був унеможливлений.

Провінціяльні відділи „Січі" організувались автономно і там таких обмежень для неавтохтонів не робили. Але „Січ" у столиці — Хусті опинилась у руках мафії.

Хустська „Січ" мала подвійний провід: тих, що носили уніформи — виконавців і тих, що уніформи не носили, але фактично були проводом.

До уніформованих належали: Д. Клемпуш, що фактично не мав ніякої влади, Роман — член ОУН; Врецьона-Волянський, нач. черезвичайки в „Січі"; д-р Розсоха, І. Рогач та інші.

З неуніформованих провідників „Січі" відомі: Ґалаґан, Кандиба, якого називали „відпоручником військового м-ва ОУН", Забавський — господар Січової Гостинниці, й Чирський.

Діяльність уніформованого (за виїмком Клемпуша), так і неуніформованого проводу „Січей" головно була скерована, пише д-р М. Самойлович, до підриву довіря до уряду Карпатської України і до викликання ворожнечі до чехів. Як відомо мені від знайомого січовика — домовласника з Ромунської вулиці — в хустській „Січі" провадилася систематична пропаґанда як проти чехів під гаслом „чехи геть!", так і проти самого уряду Карпатської України. Січовиків у Хусті тримав провід весь час у напруженому стані, залякуючи їх, що чехи хотять напасти на „Січ", обезброїти її й розігнати. Пропаґанда проти Влади була чисто большевицького характеру: лектори, що мали на меті ніби тільки розширення культурно-політичного світогляду січовиків, намовляли своїх слухачів, що Влада Волошина-Ревая нічого не варта, що вона не дбае ні про робітників, ні про селян, що все це кардинально зміниться, коли сама „Січ" забере владу до своїх рук, а міністрами Карпатської України стануть молодші люди як Рогач, Розсоха та інші. Крім цієї тайної пропаґанди провідники мафії виступали проти чехів і до певної міри проти Влади також відверто. На всіх прилюдних вічах у Хусті Рогач і інші промовці цього табору кидали клич: „Геть з чехами! Хай живе вождь Української Нації! (треба було розуміти — Мельник). Хай живе Карпатська Україна і батько Волошин"... (Отже, тільки „батько", а не „вождь").

Мафія „ще перед трагічними подіями з 13 березня пробувала двічі повалити існуючу владу та настановити свою. Перший раз підчас протестного Зїзду в Хусті проти призначення ґенерала Прхалі. Але коли вона зазнайомилася з настроями людей, що прибули тоді до Хусту на Зїзд, бо переважлива більшість була за о. Волошином, мусіла свій намір залишити. Друга спроба перевороту не вдалась, бо була своєчасно розкрита жандармерією. Нарешті прийшла третя спроба, що закінчилася трагічною катастрофою Карпатської України..."

*) Не міпати з М. Стаховим, ред. „Громадського Голосу" у Львові. — Ред. „Нової Зорі".

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН" Ґонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

„Поки в уряді, пише д-р М. Самойлович, був Юлій Ревай, а головою УНО Федір Ревай, провідники „Січі" в Хусті розвивали проти них шалену агітацію, кажучи, що вони „мадярони", „хабарники", „комуністи" і т. п. Коли ж ці відійшли, а на їх місце прийшли Клочурак, Ю. Бращайко, Долинай і Перевузник, то ті самі обвинувачення посипалися на голови цих нових міністрів, а Юлій і Федір Реваї стали „борцями за волю народа" й „мучениками..."

„Пропаґанда проти чехів і недодержування таких загально-державних приписів, як вивішування загально-державного прапору, здирання національних відзнак і заборона носити чеські національні кокарди — з одного боку, нетерпиме відношення до всього українського з боку більшости чехів, перебуваючих в Карпатській Україні, вихованих у напрямних п. Бенеша, — витворили прірву між одними і другими. Щоб бути обективним, не можу з другого боку твердити, що вина була виключно на тій чи іншій стороні. Одне можу сказати, що попереднє негативне наставлення урядів б. Чехо-Словацької Республики до Українства... багато причинилося до витворення нездорової атмосфери..."

„Останній пуч підготовлюваний був заздалегідь, у цьому не може бути жадного сумніву. Припускаю, що більшість хустської „Січі" й не знала про пляни, що їх плекав провід. Видко, що остаточно день повстання був призначений після іменування нових міністрів" (З записок д-ра М. Самойловича). До хустської „Січі" приймалися без уважної перевірки всі втікачі з Галичини. До січових лав легко могли попасти і шпики-провокатори. Два рази січовики вибивали шиби в польському консуляті. Багато разів січовики викликали покордоні інциденти з мадярами стріляниною в мадярський бік у невтральній зоні.

Член Української Громади в Німеччині п. С-к був свідком підчас його авдієнції у п. Премієра, саме тоді одержав був Премієр телеґраму про черговий інцидент на кордоні з мадярами. Премієр серднвся, кричав на Рогача: „Скільки разів я Вам наказував тримати січовиків у порядку...!" Рогач виправдувався. Видко було, що такі випадки бували часто й що накази Премієра були супроти них безсилі.

При виборах до законодавчого Сойму був один тільки список кандидатів. Список складено за згодою лідерів Української Ради. Міністрові Реваєві вдалося вписати до списку кандидатів на добру половину своїх колишніх товаришів з партії — соціялістів. Але міністр Ревай помилився в розрахунках. Майже половина його кандидатів після виборів одмовилась його підтримувати. Таким чином коаліція Волошин—Клочурак стала в Соймі найсильнішою.

8 березня була призначена нова виконавча влада з участю Клочурака, Перевузника, Бращайка, що були рішучими противниками втручання мафії в управління Країною. Після призначення нових міністрів мафія очевидно рішила попередити свою ліквідацію повстанням. Перед повстанням за кілька день мадярське радіо оголосило, що 15 березня мадяри будуть у Хусті.

В 1 годині в ніч з 13 на 14 березня Рогач зявився до о. Волошина з заявою, що „Січ" мусить виступити на кордон для охорони і потребує зброї. Премієр дав наказ жандармерії негайно видати зброю січовикам. Зброю видано. Дальші події д-р М. Самойлович описує так:

„Як оповідали мені січовики, які після приборкання повстання переховувалися в моїх знайомих, у ночі (з 13 на 14 березня) заалярмовано й їм сказано, що Влада наказала захопити „владну будову" і обезброїти жандармерію. При чому січовиків запевнено, що військо на їх боці, бо в ньому 60 відсотків українців. У той час у хустській жандармерії також було яких 50 відсотків українців; командант підполк. Вака був настановлений самою українською Владою. Він мав жінку українку і був цілковитим прихильником українців. Поручник Квапіль мав жінку українку і був дуже прихильним до українців. Підпоручник Цьота був українець. Були вислані відділи січовиків для захоплення „владної будови", а другі були послані до жандармерії по зброю. Командант жандармерії здивувався, що все робиться такої пізньої доби, але погодився справу полагодити, сказавши: „Наказ — це наказ"! Було це коло 2 год. ночі".

„В цей саме час упали перші стріли. Хто їх дав перший, тепер встановити тяжко. Одні оповідають, що перший стріл зробили січовики, які вдерлися до помешкання жандармерії з вимогою віддати зброю. Був при цьому поранений в руку вартовий жандарм. Інші твердять, що перший стріл був скермований від „владної будови", що її охороняла жандармерія, по січовиках, які на неї наступили. Негайно заалярмовано жандармерію і поліцію. На вулиці розпочався бій, головно: біля Січової Гостинниці „Коруна", на головній вул. Хусту, біля будинку Команди „Січі" на Ромунській вул. недалеко від помешкання Премієра Волошина, у „кошар" біля Хустської залізничої стації, де перебував вишкіл „Січі"... фактично між 2 і 5 год. ранку відбувався бій між українцями, бо коли жандармерія була українізована на половину, то поліція була вже цілком українізованою. На її чолі стояв українець Білей, б. учитель".

Військо теж було заалярмоване і прибуло на місце подій між 5 і 6 годинами ранку. Воно зажадало від січовиків видачі зброї. Знову впало кілька провокативних стрілів. Військо обстріляло гостинницю „Коруну", дім січової команди і „кошари". Рядові січовики, залишені своїм проводом, самі не зважилися прияти рішення і віддати зброю. Командант Д. Клемпуш ще 13 виїхав кудись із Хусту. Неуніформований провід ще з вечора 13 числа зник, переховуючись десь по приватних знайомих. Уніформованого проводу теж ніде не можна було віднайти.

„Січовики", як подає в своїх записках д-р М. Самойлович, „втратили досить значну кількість убитими й раненими, що пояснюється також відсутністю в їх рядах фахових старшин. Для пояснення наведу лише два факти: ручні ґранати, що їх кидали січовики, не вибухали, бо ті не вміли відсунути забезпечувача і чеські військовики кидали їх назад і вони вибухали; старшина в „кошарах" біля стації не подумала навіть вивести людей в поле, а зачинилась у деревляних бараках, що були військом прямо розторощені з важких кулеметів".

„Січовиків, що піддалися, вояки били, це пояснюється психічним напруженням і тими жертвами, що були і з боку війська, а також провокативними стрілами на військо..."

Що навіть деякі урядові чинники були поінформовані про підготовку пуча, свідчить факт, одмічений в записках д-ра М. Самойловича:

„...б. провідник УНО Федір Ревай, що його владним декретом усунено з цього становища й який по цьому вступив до „Січі", напередодні пучу в присутности кількох осіб сказав таке: „Завтра буде історичний день"! На запит, може треба складати свої речі, відповів многозначно всміхаючись: „може кому й прийдеться..."

Про обставини, при яких відбулася ліквідація пуча, маємо відомості від одного з членів останнього карпато-українського правительства.

Коли почалась на вулицях стріляннина, міністри Клочурак і Перевузник вийшли на вулицю до місця подій і навязали контакт з одною і другою стороною. Вони увійшли в зносини з ріжними ґрупами січовиків, але ніде не знайшли січової старшини. Нікому було дати наказ січовикам перепинити стріляннину. Тоді обидва міністри пішли до мешкання Премієра, бо були відомости, що там сховався дехто з січової команди. Тут знайшли заступника січового команданта Романа і другого січового „вождя" Рогача. Останній сховався в кімнатці, що в публичних місцях звичайно має на дверах два нолики („00"). Оба були бліді і тряслися з переляку. На вимогу Влади обійти місця, де січовики робили ще спротив, щоб наказати припинити надаремне пролиття крови, Роман довго не міг рішитися вийти на вулицю. Нарешті згодився під умовою, що матиме охорону з кількох представників Влади та чеського підполковника Лукаса — звязкового при Премієрі. Так закінчився пуч, спрепарований мафією! — Там описав нам останній цей момент один із присутних тоді в домі Премієра членів Влади.

Решта цього дня пройшла в Хусті спокійно. Поліція, жандармерія і військо утримували порядок. Наступного дня всі заарештовані січовики і члени проводу в тім числі були вже вільні. (Далі буде).

В неділю загрожувала війна?

Польська преса пише, що в ночі з пятниці на суботу минулого тижня напруження в справі Ґданська дійшло було до небувалої висоти. У столицях Европи очікували, що канцлер Ґітлер відважиться в неділю 2 липня на замах у Ґданську і тим самим викличе світову війну. Пре-са анґлійська і французька вдарили на сполох, остерігаючи Німеччину перед тим кроком, а правительства Анґлії і Франції дали Німеччині до зрозуміння, що вразі нападу на Ґданськ вони виповідять Німеччині війну.

Корабель „Кенінсберґ" прибуде до Ґданська

Німецьке правительство повідомило Польщу про замірені відвідини німецького кружляка „Кеніґсберґ" у Ґданську від 25 до 28 серпня с. р. Се повідомлення зі збереженням приписів статуту Ґданська та ведення його заграничних справ Польщею подано до відома ґданському сенатові.

Німці оповіщують, що не хочуть робити перевороту в Ґданську

Німецьке радіо оповіщує, що фальшиві алярми, немов би Німеччина хотіла робити якийсь переворот у Ґданську, пускає в світ анґлійська пропаґанда, а саме в тій ціли, щоб у німецькім народі викликати занепокоєння і погляд, немов би Анґлія і її союзники були тими, що в останній хвилі дарують мир німецькому народові. Все те має остаточну ціль: поріжнити німецький нарід з його провідником Ґітлєром.

Лікарський фейлетоник.

Про соняшну і водну купіль

Кожний з нас, зокрема мешканці міст, з тугою і нетерпеливістю очікують хвилі, коли зможуть купатися у промінях життедайного сонця, у воді рік та гірських потоків. В народі принялася думка, що сонце лікує всі недуги, що витягає болі з усіх органів і що кожний не виключаючи сухітників повинен користати з сонця. І в тому власне робиться засадничий блуд. Сонце здорове і добре, та не для всіх. Соняшні купелі шкідливі для хорих на серце, на склерозу, для недокровних і для сухітників. Соняшні купелі корисні й тим, що вони получені з воздушними купелями. Щодо водних купелей, то справа мається так: Під впливом сонця тіло розгрівається, організм старається усунути надмірне тепло і видалює його в формі поту. Тіло прохолоджується, піт парує, а до парування тіло уживає також відповідної скількости тепла і ще більше прохолоджується. Довше виділювання поту ослаблює людину. Багато скоріше тіло тратить теплоту, коли знайдеться в студеному середовищі й відти вся приємність купелі у воді. Тіло, хоч віддає тоді тепло скоріше, звужує волосковаті клітини нашкірня і прохолоджується рівномірно. Коли відчуваємо холод, се ознака, що пора вийти з води. Люди хорі на серце повинні уживати водних купелей обережно, бо кров утікає до нутра, нашкірень звужується, серце тоді забагато працює і може відмовити праці, згл. може наступити корч серцевого мязня. Сухітники повинні бути також обережні, бо нагла зміна теплоти впроваджує забагато крови до легенів. Водні купелі шкідливі також для осіб хорих на ісхіяс, ревматизм і невральгію. Нервові люди не повинні купатися в холодній воді. Вони повинні звернутися до лікаря і запитати, який рід купелі їм відповідає. Навіть зовсім здорові люди після перевтоми або довгого маршу не повинні відразу кидатися в воду, а виждати аж тіло прохолоне й відпічне. Заки ввійдеться у воду, дуже вказано натерти тіло водою і зануритися, щоб організм міг призвичаїтися до зміни.

Як розростається ТШЛ

У Львові відбулося 24. VI. засідання Гол. Управи ТШЛ („Т-ва Школи Людовей") під проводом през. Островского, який голосить тезу, що Україна може бути аж за Дніпром. Звіт виказав, що в сім році повстало 99 нових кружків ТШЛ і 26 нових постійних бібліотек, відбулося 20 повітових і районових конференцій при участи інструкторів, уряджено 21 просвітних віч, 4 курси для провідників, 4 вистави книжок, 25 інстр. курсів для керівників літніх півкольоній, на яких перешколено 1.700 нових кандидаток. Інструктори ТШЛ відбули 340 люстраційних, організаторських й інструкційних поїздок. ТШЛ утримує 60 вселюдних шкіл, а з новим шк. роком буде їх 100. Повстануть також дві нові гімназії, у Скалаті й Монастириськах, 2 однорічні школи купецького приспосібления (у Бжеску й Кольбушовій) та інтернатовий сільський університет у Бествіні, пов. Бяла. Загальні збори ухвалено с. р. скликати до Кракова. Гол. Управа радила вже над програмою обходу 50-ліття ТШЛ, яке припадає на 1941 рік.

Вел. Британія і Вел. Німеччина

Під таким наголовком приніс „Фелькішер Беобахтер" статтю, в якій пише: Німецько-англійський конфлікт дійшов уже до тої міри, що всі слова видаються без пожитку. Мимо того устійнює услівя евентуального порозуміння між Берліном і Лондоном: 1) Зєдинення всіх німців середної Европи в одну німецьку державу. 2) Заосмотрення тих мас, що замешкують убогі землі, в потрібні до життя сирівці. Німці шукають доповнення своєї харчевої й сирівцевої підстави у краях словянських і балканських. Коли Анґлія не буде їм в тім перешкоджувати, готові говорити з Лондоном. (Зміст тої статті подаємо за польською пресою, бо інакшого доступу до німецької преси тепер не маємо).

В серпні рішаюча розгривка

До Лондону наспіла вістка, що канцлер Гітлер задумує відвідати Ґданськ в дні 22 липня с. р. Йому має товаришити маршал Ґерінґ. Анґлійські часописи думають, що перед 22 липня не треба сподіватися ніяких рішаючих потягнень. Також в часі побуту канцлера Гітлера в Ґданську не треба рахуватися з оповіщенням прилучення Вільного Міста до Німеччини. Рішаюча розгривка в Европі мала б наступити в серпні, коли канцлер Гітлер вернеться до Берліна на стало.

„Практикував" наперед на кресах

ІКЦ в ч. 182 пише: Юзеф Ґжесяк сфалшував собі „довід особистий" на назвище „Едварда Скоруповского", потому заосмотрився також у фальшивий дипльом доктора медицини і розпочав практику „на кресах". Але довго не загрів там місця і виїхав на Поморя, де одержав посаду заступника директора (!) одного з приватних лічничих заведень. Обманець три роки (!) „урядував" на тім становищі. Заохочений тим, що ніхто на нім не пізнався, постановив здобути собі ще лучше місце в Варшаві. І все було б пішло, якби не правдивий Скоруповский, який також сприкрив собі життя чесного чоловіка й став кешонковим злодієм. Поліція зачала за ним шукати і натрафила на „пана доктора" при вул. Хмельній 82. Зачалося слідство і все вийшло наверх. Тоді фальшивого „доктора" увязнили, а за правдивим Скоруповским ще шукають.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Заходом Марійської Дружини Студенток у Львові відбувся дня 18 червня цікавий реферат о. д-ра І. Гриньоха на тему: „Ідея Бога в душі дітей і молоді". Прелеґент з питомою собі красномовністю зясував думки таких учених як: Castilioni, Nobiling, Kupki, Piagge, Bühler, піддав їх річевій критиці, виказав у чому вони згідні з католицькими засадами, а в чому від них відбігають. У висновках прелеґент виказав, що діти від наймолодших літ мають ідею Бога справді трохи антропоморфну й антропоцентричну, в пізніших літах ця ідея стає більш абстрактна, а в молодечих літах перетворюється в могутній життєвий ідеал, що сильно впливає на вироблення характеру. В дискусії вабирали голос: др Б. Кудрик, о. І. Назарко ЧСВВ і мґр К. Матейко. На салі було коло 50 слухачів і слухачок, переважно пань і студенток.

На цілім Горішнім Шлеську польський епископ Адамский з Катовиць заборонив німецькі Богослуження. Пише про се „Каттовіцер Цайтунґ" у 177 ч. ось що: Се перший раз в історії катол. Церкви комісії мають рішати про душпастирські потреби. На цілім Горішнім Шлеську не буде ні одної німецької проповіді, німецькі громади не сміють співати в костелах німецькі пісні. Вільно тільки правити тихі Богослуження. „Польска Заходня" принесла в політичнім ділі вістку, що то катовицький епископ др Адамский зарядив таке у всіх костелах Горішнього Шлеська аж до часу, коли наступить „успокоєння умів і пристрастей". Рівночасно парохи мають у своїх деканатах створити комісії, а ті комісії мають виробити програму вживання німецької мови в костелах, беручи під увагу дійсні душпастирські потреби. Зарядження того епископа узасаднюється тим, що в костелах Горішнього Шлеська „лучилися демонстрації та кривавi викликаючі згіршення події в часі нім. Богослужень, а викликували їх у великій мірі гітлерівські елементи". Одного катол. священика (розуміється німця) увязнено за образу польського народу. (Дальша часть статті сконфіскована. На кінці оставлено речення:) Треба виждати на те, яке становище займе до тої новини Ватикан.

В Кракові в салі міської ради відбулося недавно торжественне завішення хреста, який виконав зі срібла покійний вже артист-різьбар А. Мадейський. Хрест уміщено над президіяльною трибуною на тлі гербу Кракова. В бюрах краківського магістрату хрести були завішені вже давніше.

В Единбурзі під проводом катол. архиеп. Мек Доналда радив недавно комітет зорґанізований в ціли підпертя беатифікації блаженної Марґарети Сінклер, фабричної робітниці в Единбурзі. В Римі в канонічнім процесі виступає як постулятор францісканин о. Фортунат Сеїпіоні. Оскільки присуд в канонічнім процесі випаде прихильно для Марґарети С., тоді фабричні робітниці матимуть нову заступницю перед Маєстатом Бога. Богоугодна Марґарета Сінклер уродилася 1900 р. в Единбурзі і там аж до 1923 р. працювала як робітниця в тамошних фабриках. Вона відзначалася великою чистотою почувань і думки і приступала щодня до святого Причастя від наймолодших літ. Марґарета була прикладом для своїх товаришок праці та була ревною апостолкою любови Бога і святої віри. В 23 р. життя вступила до Чина Клярисок в Лондоні, прибираючи імя Франціски від Пятьох Ран. В тім часі занедужала і не докінчивши новіціяту померла 24. XI. 1925 р. в санаторії для монахинь у м. Варлей. Похоронена на цвинтарі Монт Верон в Единбурзі.

В Калягарі, в полудневій Африці, на пограничі з пустинею, ОО. Обляти отворили католицьку школу, до якої ходить 40 муринських дітей.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

УНДО Й ФНЄ. „Век Нови" приніс інтервю з якимсь українським послом, якого прізвища не подав. Той посол мав сказати, що українські політики розуміють потребу словянської солідарности, але не можуть цього виразно сказати, щоб не наразитися на втрату популярности. Цю ситуацію використовує український фашизм, який менше чи більше виразно орієнтується на Берлін. У звязку з цим Д. Паліїв оповістив Отвертий Лист до президії ЦК Унда, в якому запитує, чи президія готова виявити назвиско автора сего провокаційного виступу.

ТЕРНОПІЛЬСЬКИЙ ОКРУЖНИЙ СУД на виїздній сесії в Теребовлі засудив о. Юліяна Фіцаловича, пароха Винявки, на 9 місяців вязниці з припиненням кари на 4 роки за українізування назвиск.

КОМІСАРЕМ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ іменований мадярський барон Жигмонт Перені. Новий правительственний комісар се член мадярської Палати Панів. Його дорадником має стати грекокатол. священик др Маріна. (ПАТ).

МОСКВОФІЛ А. БРОДІЙ висловив у мадярському парляменті радість з приводу повороту Карпатської України до держави корони св. Стефана.

ПЛК. КОЦ вернувся літаком з Лондону до Варшави здати звіт з переговорів у справі позички для Польщі.

АНҐЛІЙСЬКА ПРЕСА подає, що мін. Бек виїде незабаром з візитою до Москви.

ПРЕМІЄР МОЛОТОВ приняв німецького амбасадора фон Шуленбурґа, який вернувся на днях з Берліна. Шуленбурґ мав предложити Москві розпочати торговельні переговори. Молотов обіцяв повідомити про се Політ-бюро.

НІМЕЦЬКЕ РАДІО повідомляє, що сила военної фльоти Японії до военних фльот Анґлії та Франції на Далекому Сході мається як 10:1. Американська фльота ледви чи прибуде на поміч англійській та французькій, бо се не дуже безпечна річ перепливати простір 4.300 миль.

В БРЕМІ спустили на воду новий німецький кружляк „Ліцов" поємности 10. 000 тон. В торжестві взяв участь великий адмірал Редер. Узброєння кружляка складається з 8 гармат 20 цм., 12 гармат 10.5 цм. і 12 протилетунських гармат. На покладі є поміщення для трьох гідроплянів.

ЗАПОВІДЖЕНА ПРОМОВА канцлера Гітлера з приводу спущення на воду кружляка в Бремі не відбулася, бо Гітлер вичікує кінця переговорів між Анґлією й СССР та вияснення ситуації на Далекому Сході.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II заявив на днях делеґації ромунського парляменту, що Ромунія не має ніяких територіяльних претенсій до нікого, одначе буде безоглядно боронити свого теперішного стану посідання.

ДО ФІНЛЯНДІЇ прибув з офіційною візитою шеф ґен. штабу німецької армії.

ҐЕН. ҐАМЕЛЄН, головний вождь французької армії, перевів інспекцію альпейських округ.

БОЛҐАРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Кіосеіванов має незабаром відвідати Берлін і відбути там наради з німецькими державними мужами. Таку вістку принесла „Ное Ціріхер Цайтунґ".

В ТІЄНТСІНІ замітне деяке відпруження. А саме японська сторожа щодня розбирала до нага двох англійських горожан Гавза Вайтрайта і Льорда, які щодня переходили через границю концесії. На днях японська стійка казала їм скинути підчас ревізії тільки чоботи.

В ЄРУСАЛИМІ з жидівської таксівки кинули бомбу до арабської кавярні. Кавярня майже цілком знищена, 4 араби погибли на місці, 15 ранених.

НОВИНКИ

Св. **Отець Пій XII** не виїде з Риму на відпочинок до Кастель Гандольфа перед 12 або й 15 с. м., бо у звязку з надзвичайним політичним напруженням мають в тім часі відбутися дуже важні авдієнції.

Тернопільське староство розвязало дотепер 14 укр. читалень в Бережанщині. У Базниківці як причину розвязання читальні подано м. ін. те, що при читальні існував самоосвітний гурток, в якім молодь робила руханкові вправи і вчилася історії України... В Лапшині розвязано чит. за те, що уряджувано ріжні свята політичного характеру, в яких з особливим підкресленням віддавано честь „Українським Січовим Стрільцям" та що ухвалою виділу рішено уладити свято в честь поляглих під Базаром. В Жукові між іншими причинами подано, що читальня купила „Історію Українського Війська"...

Постановою урядової управи в особах пань С. Русової, О. Галаґан, М. Макаренко й М. Леонтович припинено діяльність Жіночої Національної Ради в Празі, основаної в Камянці Подільському в 1920 р. Головна праця УЖНР полягала на вдержуванні звязків з міжнародніми жіночими організаціями. Крім того УЖНР вела дуже живу допомогову акцію.

Центром німецької діяльности у Львові, як пише ІКЦ, має бути німецький спортовий парк на Филипівці коло Погулянки, „Спортпаркґеноссеншафт". Господар його Гайнріх Бізанц. Обовязує там німецька команда. Вправи відбуваються там щодня. Про імпрези повідомляють також жовнірів з Поморя й Познанщини. Подібне місце мають німці в Стрию коло Німецького Дому.

Банк Польський повідомляє, що з днем 30 червня перестав вимінювати тільки 20-золотівки з датами 1. III. 1926 і 1. IX. 1929 та з рисунками двох будівель на відворотній стороні банкноту. Зате остають дальше в обігу 20-злотові банкноти 1) з датою 20. VI. 1931 і жіночою головою по правій стороні банкноту і 2) з датою 11. XI. 1936 і жіночою головою по правій стороні.

Про затроєння грибами приносить преса щораз більше вістей. Треба в тій справі уряджувати спеціяльні лекції з перестороґами.

В Перемишлі невідомі справники замазали в ночі низку українських надписів на шильдах, обмазали огорожу коло церкви оо. Василіян на Засянні та понаписували протиукраїнські написи на хідниках.

Перемиський староста заявив українській делеґації, що не дозволить орґанізувати українські садки при кружках Рідної Школи в цілім перемиськім повіті.

Тернопільський воєвода Маліцкий перевів люстрацію ряду місцевостей, положених на терені північних повітів тернопільського воєвідства.

Гумор. — Славку, твоя задача на тему „Наш пес" слово в слово така сама як твого брата. — Не дивниця, ми ж маємо того самого пса.

64 польських літних півкольоній урядять для дітей на терені чортківського повіту.

Пошесть тифу вибухла в деяких селах скалатського повіту. Шпиталь у Скалаті переповнений недужими.

Нове коло „загородової шляхти" повстало в Розвадові пов. Жидачів.

Теребовельське староство заборонило парохіяльному урядові в Ілавчі урядити свято в річницю хрещення України, мотивуючи заборону тим, що таке свято „має політичний характер, а не релігійний".

В Самборі виповіджено приміщення української кооперативній книгарні „Освіта", що містилася в домі дра Фершендіґа. Власник винаймив цей льокаль повітовому „Кулкові Рольнічому".

В Голосковичах, пов. Броди, повстала пожежа в часі малювання церкви. Участь в ґашенні пожежі брав також парох о. Ілярій Фенчинський, який помер внаслідок сильного попарення.

Перемиський р.-кат. епископ Барда посвятив угольний камінь під будову нового костела в селі Шівську, пов. Ярослав.

В озері Онтеріо знайшли трупа українця Ґригорія Маковського, капітана канадійської торговельної фльоти. Підозрівають, що Маковського вбили політичні противники, бо капітан М. брав живу участь в українськім політичнім житті.

Німецька амбасада в Лондоні візвала всіх німецьких дівчат, які перебувають в Анґлії як служниці, пістунки або бони, вертатися до Німеччини, де відчувається сильний брак робочих сил.

З анґлійського підводного судна „Тритон" вистрілила серед невияснених обставин торпеда, яка зі скорістю 45 вузлів переплила під кадовбом одного корабля і вкінці поцілила у стежне судно „Пуффін". На щастя торпеда не була виповнена вибуховим матеріялом.

Страшна посуха панує від 9-ти місяців у північних околицях стейту Багія в Бразилії. Сотки людей покинули свої оселі в пошукуванні води, за яку в околицях стейту Багія платять по два мільрейси за склянку.

Гумор. — Ромко виїхав з родичами на село на ферії. Одного дня ціла родина вибралася в ліс. В середині на полі стояло сухе дерево без листя. — Дивися, мамусю, каже Ромко, се дурне дерево думає, що то ще зима...

Гумор. — Дипльомати не займаються наразі „малою" російсько-японською війною. — Чекають, аж підросте.

Посмертна згадка

† **Олександер Виговський,** адм. підполковник армії Гетьмана й УНР, потім адютант Петлюри, помер у Варшаві дня 24. VI. Похорон відбувся 26. VI. 1939. — З вістей, які сюди дійшли, не знаємо навіть, кілько літ мав той визначний чоловік, бо не зазначено того навіть у клепсидрі, яку з рук до рук передавали собі у Львові наддніпрянці. А прецінь був се не тільки потомок відомого гетьманського роду Виговських, але й т. зв. „сіра еміненція", т. зн. чоловік, який не любив висуватись наперед і сягати по визначні достоїнства, але в укритті працював над дуже важними справами, що мали переломове значіння. Олександер Виговський з Василем Тютюнником і Евґеном Коновальцем видвигали наверх Петлюру, очевидно в хибнім переконанні, що той чоловік „прислужиться Україні". Зрештою маємо про Ол. Виговського дуже мало даних, щоб написати обширніший некроль. Знаємо тільки, що був се чоловік тактовний і гладкий та мав багато знакомств. І тим дивніше, що ніхто по його смерти не оповістив бодай короткого життєпису покійного. Хоч той чоловік причинився до зроблення тяжкої політичної помилки, яка страшно заважила в історії сучасного українського руху, то особисто був се чоловік чесний і учинний. Любив потихо підпирати молодь. У хвилі смерти міг мати коло 50 літ. Помер на рака, що знаємо від його лікаря. Колись належав до т. зв. Старої Української Громади і в Житомирі займався орґанізацією українських хорів та просвітною працею. Не лишив по собі ні жінки ні дітей. Яка була його освіта, докладніше не знаємо. Є поголоски, що пок. Олександер Виговський любив збирати документи до історії українського руху. Міркуючи по його вдачі і по тім, що знаємо про його діяльність, правдоподібність тих поголосок значна. Отже добре було б, щоб хтось з близьких його знакомих у Варшаві завчасу подбав про докладне зінвентаризування того, що остало по покійнім. Коли навіть по таких цікавих особистостях не збережемо памяток і не зберемо ніяких даних про їх життя та діяльність, то якже можна буде писати історію сих важних часів? — А. Ч.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

Відчищую і відновляю старі образи, престоли, іконостаси і т. ин. Золочу щирим золотом і металем. Ціни найнищі. Численні референції. Ласкаві зголошення приймає з чемности **Народня Торговля, Коломия, пл. Пілсудского ч. 4. (для маляра).**

КІНА

АМПІР: Чортів брат.
КАСІНО: Трейдер Горн.
МУЗА: Поворот Арсена Люпена.
СТИЛЕВЕ: Її любий хлопець і ревія.
ПАЛЯС: Верді.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich 2/I. Drukarnia »Grafia«, ul. Cicha 5. telefon 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 9 lipca 1939. № 51 (1251)
Рік XIV. Львів, неділя, 9 липня 1939. N. 51 (1251)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів — Lwów
Куркова 14.
Бібліотека
Кв. "Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Чого бажає Москва?

З Варшави звідомляють: Тепер вже ніхто не знає, як властиво стоїть справа переговорів між представниками Англії та Франції з одної сторони й Совітами з другої сторони щодо заключення договору про союз між тими трьома великодержавами. Одно в тім певне: що Москва видвигає все нові предложення, між ними й такі, яких зразу навіть не предвиджувано. Се дуже утруднює закінчення переговорів. Наспіли вісти, що супроти збільшеної активности німців над Балтиком Молотов мав зажадати також гарантії для Литви, бо якби Німеччина напала на Литву, то се було б посереднім загроженням інтересів Совітів. У справах тої небувалої політичної гри й укритих пружин її, що сягають дуже глибоко, містимо передовицю в отсім числі „Нової Зорі".

МЕШКАННЯ БЕЗ ОПІКИ можете залишити спокійно тільки тоді, *якщо обезпечите домашне* урядження, одяги, білля, постіль і т. п. від крадежі-вломув
Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50.

Війна без виповідження

На Далекому Сході кипить війна не лише між Японією й Китаєм, але й між Манджурією та Зовнішньою Монголією, себто між Японією, яка створила Манджурію як державу і між СССР, який свого часу побив творця Зовнішньої Монголії як держави барона Унгерн-Штернберґа і має рішаючий голос в тій залежній державі серед пустині. З сеї війни васалів Японії й СССР легко може вивязатися війна між Японією й СССР. Тому большевики, боячися відрізання Владивостоку, поспішно будують до нього аж три резервові залізничі лінії.

Ревізії метрик

У багатьох повітах тернопільського воєвідства політична адміністраційна влада наказала ревізію метрикальних книг за останніх двацять років з метою вишукати „зрущене" прізвищ і „крадіж душ", при чому послугуються евіденційними записками волосних урядів про рух населення. Між іншими такі ревізії відбулися в о. І. Цимбали, заступника декана і пароха в Колодіївці, пов. Скалат (ревізія в асисті поліції тривала три дні) та в о. Теодора Раченка, пароха в Гусятині, копичинецького повіту. Всюди урядовці староства поробили записи, які — як кажуть — будуть основою доносів до прокуратора. Отже слід сподіватися нових масових процесів проти наших священиків за метрикальному тлі.

Жнива в Німеччині

„Нає Ціріхер Цайтунґ" пише в ч. 181: Головна турбота німців під сю пору се переведення жнив. Бракує їм коло 250.000 пільних робітників, хоч сего року спровадили 40.000 словаків до пільних робіт, 37.000 італійців, 15.000 югославян, 12.000 угрів, 5.000 болгарів і 4.000 голяндців, а чехів більше ніж словаків, але чехів не виказують. Крім того вживають до жнив студентів. Отже справа Ґданська тепер не дуже пекуча. Вона перед осенню не буде мабуть порушена.

Протинімецьке віче у Станиславові

В Станиславові, в дільниці Книгинин-кольонія, де мешкає около 1.000 німецьких родин, відбулося віче польської організації ОЗОН. Присутні ухвалили резолюцію з домаганням поширити граничну полосу до 250 км. та обняти Станиславів законом про граничну полосу. Крім того зібрані домагалися конфіскати майна прогітлерівських організацій, товариств і німців гітлерівців, зменшення німецьких шкіл в Польщі, введення проповідей польською мовою в евангелицьких костелах, усунення німців з державних і самоврядних посад і переіменування вулиці пастора Цеклера в Станиславові на вул. кс. Пяскевича.

Концентрація німецьких військ над французькою границею

З Лондону депешують: Німеччина концентрує значні військові сили над французькою границею коло м. Карльсруге. В останніх днях прибуло туди 6 нових полків, а до басейну Саари перекинено з Баварії 30.000 вояків. В Надренії має бути тепер 36.000 війська, переважно змоторизованого. Ся нова концентрація військ має на цілі, пишуть лондонські ґазети, заняти увагу Франції на тому відтинку, відвертаючи її від справ східної Европи.

Італійська преса про ситуацію

„Пополь д'Італія" пише: Німеччина й Італія мають 25 міл. багнетів. Се одна запорука, що на „вісь" в Европі не нападуть, бо програли б. А друга запорука того на Далекому Сході. Третя в тім, що минули для Франції часи, коли вона в часі війни мала тільки один фронт. Тепер мала б їх більше — і в Европі і в Африці. А знов Англія не може ділати на Далекому Сході, не ослабивши своєї морської оборони в Европі. А „Стампа" додає: У Франції й Англії безнастанно підчеркують, що їх узброєння першорядне і що воно вже готове. Але факти свідчать про щось якраз противне. І в Москві порозуміння якось не клеїться і на Далекому Сході Англія попускає. А в кілька днів по візиті англійського короля в Вашинґтоні президент Русвелт зазнав такої поразки, що її ледви чи можна буде направити... Зовсім подібно пише про ті справи й німецька преса.

Полякам у Ґданську виповідають помешкання

Продовж останніх трьох днів заноговано численні випадки вимовлення помещкання полякам. Багато власників камяниць виправдується, що вимовлення наступає всупереч їх волі на приказ націонал-соціялістичної партії. Дуже часто трапляється, що полякам вимовляють крамничні льокалі і приміщення, в яких знаходяться ремісничі варстати. Поляки, власники тих заведень, не мають можности відкрити їх в інших домах, бо ґданські власти домагаються окремих дозволів, які трудно одержати. В Польщі з того приводу велике обурення.

Отже що буде?

Страшне і смішне в ситуації

Европа і цілий світ немов у пропасниці. Одного дня ґазети бють на тривогу, що ось-ось вибухне війна, другого дня пишуть, що вже є відпруження. Третього дня знов ще більша трівога, четвертого знов відпруження. Часом трівога треває кілька днів, а відпруження *один день. Часом буває навпаки.* Словом, світ політики виглядає, якби був у горячці. На границях ріжних держав стоять міліонові змобілізовані війська. Господарська стаґнація дається в знаки навіть найбільшим державам. Все те робить враження страшне й безвиглядне.

Але в тій горячці, що тривае вже *довго, є також своєрідна комікa: майже* щодня преса приносить вісти, що договір порозуміння між Англією та СССР вже сегодня має бути підписаний. І можливо, що він дійсно буде підписаний, заки се число „Нової Зорі" дійде до рук читачів. Але така ситуація, що (мовляв) сегодня порозуміння „нарешті" буде осягнене, *панує вже три місяці.* І цікаве в тім те, що люди, які щодня заповідають підписання порозуміння, не відчувають смішности того постійного предсказування, яке постійно не здійснюється. І ще цікавіше в тім усім те, що так Англія, як і Совіти мають причину побоюватися сильної Німеччини. Отже ні в інтересі Англії, ні в інтересі СССР не лежить утримувати такий стан горячки, що ні мир, ні війна.

Коли так, то чому ж вони нарешті не підпишуть того порозуміння? Є ріжні відповіди на се питання. І ми вже також подавали в „Новій Зорі" не одну відповідь. А тепер подамо дві. Одна походить з Італії.

Італійський історик і член королівської Академії Наук Арденго Соффічі пише в часоп. „Ґазетта дель Пополь", що зближення СССР до демократії було би зрадою больш. революції, а зближенню СССР з віссю нічо не стоїть на перешкоді. Большевизм, фашизм і гітлеризм, пише Соффічі, уридили свої революції проти того самого ворога, то значить проти буржуазії, при помочи тих самих сил, то значить пролетаріяту. Сталін, каже Соффічі, розуміє се, але чи *зможе опертися жидам і масонам?* Се покажеться вже в найблищих днях...

Крім сеї відповіді на цікаве питання виринає ось яка комбінація поглядів на те, чому Москва не підписує порозуміння з Англією та Францією.

В міжнародніх справах внутрішні відносини кожної держави вправді мають велике значіння, але тільки для оцінки сили тої держави як партнера. Се

одно цікавить інших партнерів і то цікавить лише з точки погляду сили: бо держава, яка не має упорядкованих внутрішних відносин, не може бути сильним спільником, хоч би й хотіла. Та є ситуації, коли затрівожені держави не дивляться навіть на внутрішне положення своїх евентуальних спільників. Така ситуація є власне тепер: Англія та Франція, загрожені евентуальним наступом німецької сили, не дивляться на те, що діється внутрі СССР. Дали б йому і гроші і до товариства культурних народів приняли б, аби тільки Москва підписала приязнь і союз. А Москва три місяці не підписує, тільки раз-у-раз нові заміти підносить, хоч сама внутрі чує великі боляки і союзників дуже потребує! Отже де властива перепона?

В міжнародніх відносинах велике значіння має престіж, себто пошана між людьми. Зле діється з тою державою, що стратить свій престіж. Вся суть справи в тім, що Москва боїться утрати престіжу. Чому ж вона того боїться? Бо Москва це столиця тої самої держави, в якій перед великою війною був столицею Петроград, себто бувшої Росії. Росія заключила була приязнь і союз з Англією та Францією і припечатала ту свою приязнь міліонами трупів та морем крови своїх горожан. Як же закінчилася та приязнь? А так, що Англія та Франція коштом головно російської крови одержали смачні куски німецьких кольоній і великі міліони контрибуцій в золоті, а Росія за свою кров не тільки нічого не одержала, але ще стратила, і то стратила свої найбільш цивілізовані краї, між ними й найважніші пристані здовж побережжа Балтійського моря, найважніші вікна і двері в Европу. А тепер Англія і Франція кажуть до тої самої Росії, що так вийшла на спілці з ними: „Загарантуй, що ти не допустиш, аби вікна і двері, які ти мала до Европи, назад тобі дісталися!..." Себто, інакше кажучи, Англія та Франція вимагають від СССР гарантії самостійности прибалтійських країв, які донедавна належали до Росії. Якби Москва підписала таку умову, то її престіж очевидно не піднісся б в очах її власних горожан, хоч ті горожани дуже пригноблені. Бо ще живуть люди, які памятають приналежність тих країв до Росії, які відчувають їх утрату. Російський велитень, все одно як його назвати, потребує віддиху на море: а тут йому кажуть підписувати договір, яким той велитень і на далі зрікався б того віддиху... Що більше! Англійці і французи вимагають від Совітів, щоб вони навіть давали свою кров на те, аби пристані Балтійського моря знов — не дісталися Росії... Ситуація робиться для Москви не лише прикра, але і смішна. Москві ніяково так виразно навіть поставити ту справу в своїй державі. І тому московська преса майже нічого не пише тепер про міжнародні справи або дуже рідко. І все пише тільки „на здогад буряків".

Мабуть у Кремлі застановляються над тим, як сьогодні виглядала б мапа земної кулі, якби так царська Росія в 1914 р. не вмішалася була у велику війну, або скоро заключила окремий мир. Річ ясна, що сегодня Росія була б диктувала світові. Хто зна, чи Кремль не спекулює на створення подібної ситуації тепер, хоч се може бути запізно.

Супроти такого відволікання підписання договору справа участи Совітів в англо-франко-російській спілці стає щораз більше сумнівна. Навіть якби тепер Совіти вже й підписали договір про союз, то се ще не значить, що вони дійсно возьмуть у ньому участь. Адже підписала була культурніша від Совітів Італія договір з Австрією та Німеччиною і 30 літ була з ними в союзі, а як вибухла війна, то не тільки умови не додержала, але знайшлася ще по противному боці. Словом, всяке ще може бути. Та у всякому разі ситуація Совітів дуже дивна: бо хоч Москва має в руках ключ до тої ситуації, і хоч Англія від місяців старається її позискати до спілки з собою, то підпис даний під договір такої спілки може бути для СССР рівнозначний з утратою престіжу й упадком влади совітів. А незаключення того договору з Англією може Англію спонукати погодитися з Німеччиною, при чім кошти тої згоди може заплатити знов совітська влада. Словом, ситуація така, що вже лучше схарактеризувати її словами не політичного обсерватора, а поета. *)

*) Вадим Андреев: „Упавшій лист". „Русскія Записки", март XV, 1939, ст. 37.

Осенний вихрь им забавлялся вволю,
Теперь он спит в широкой колеѣ.
Опушка.[1]) Осень. Под откосом поле,
Пустое поле в темно-сѣрой мглѣ.
Отходит день. Над этим міром бренным[2])
Повис как облако воронній грай.
Чуть тронут рижей[3]) ржавчиной[4]) и тлѣном[5])
Листа надорванный, зубчатый край.

— — — — — — — — — — —

Теперь он спит и вѣчником смертельным
Вокруг него жемчужный иней лег,
И медленно[6]) ползет туман безшѣльный
В холодный и глубокій, в черный лог.[7])

В очах Провидіння навіть найсильніші держави мають не більше значіння як листок на дереві: коли вони зужиються в очах Всевишнього творенням неправди і всякого иншого зла, тоді так нестримно падуть у небуття як той осінний листок, що вже надгрижений тліню. Такий упадок на наших очах загрожує великанській державі Совітів, а може також іще більшій Англії, яка не виконала справедливо обовязків своїх, хоч дав їй Бог силу порядкувати земною кулею. І тому також вона дріжить в основах своїх, а її державні мужі просять довго, безприкладно і безуспішно — допомоги в безбожнім Кремлі... І світ має видовище, якого ще ніколи не було в історії людства. Воно страшне і смішне заразом... — А. Ч.

[1]) Край ліса, [2]) мрачным, [3]) червоною, отменною, [4]) ржою, [5]) тлінню, [6]) помалу, [7]) рів.

Релігійний рух в Україні

„Антирелігіозник" в ч. 5 насвітлює зібраний організацією безбожників в СССР матеріял про „нові тенденції і великі напрямки" в житті віруючої частини населення України.

„Автокефальна українська православна Церква" згідно з даними журналу зникла ще в 1931 році. Її провідники були вмішані в справу „Союзу Визволення України", їх відповідно покарано й автокефальна Церква сама зліквідувалася. Тепер є поодинокі священики автокефального напрямку; вони відправляють Богослуження в українській мові. Та не мало діючих церковних парохій, які були автокефальними, прилучилося до синодальної або тихонівської Церкви. В церквах тих парохій Богослуження відправляються по старославянськи. Перетягнення струни підчас замикання церков (в часах першої пятилітки) викликало масовий перехід вірних на сектантство. Часто такі вірні не відмовляються від винайму храмів, але відправу служб і обрядів поручають „самосвятним попам". В багатьох випадках обовязки „самосвятних попів" вкладають на жінок. Нпр. в одній церкві рокітянського району, київської области, по увязненні священика, його обовязки стала виконувати його жінка: вона вдягає ризи, служить при вівтарі, сповідає і причащає. Деколи пропавшого священика заступають жінкою-колхозницею, яка знає богослужебний порядок. Та звичайно обовязок „самосвятних попів" вкладають на добре грамотних мужчин. Вони остають мирянами, тайни виконують без рукоположення і це збільшує тяготіння вірних відмовлятися від аренди совітських храмів: „самосвятні попи" відправляють по домах. В цей спосіб церковники остаточно відпадають з віроісповідної організації та переходять в стан незареєстрованих сектантів.

Брак храмів і духовенства не доказує, що населення відреклося Церкви. В багатьох випадках селяни самі хрестять дітей, але водою, яку освятив священик. Сю воду зберігають старанно в міхурах (баньках). Дітей трикратно занурюють у звичайну воду, потому обризкують священою водою з баньки, і хрещення вважають скінченим. Поширилися заочні вінчання. Вінчання реєструють у „загсі". Та хтонебудь з родичів жениха чи молодої вибирається з двома обручками в далеку ще діючу церкву. Чину вінчання священик доконує над обручками. Обручки доставляють новоженцям, і сего досить, щоб всі вважали подругів повінчаними. Практика виробила теж обряд заочного похорону. Покійника ховають в землю по-совітськи. Але грудку землі з могили дають священикові, який відправляє над нею похоронне богослуження.

В руки органів нагляду попали записки одного священика Миколаївської области, який був сторонником обєднання всіх віроісповідань. Думку того священика поділяє багато людей на Україні. Догматичні й обрядові ріжниці тратять значіння. Дійшло до того, що у проводі деяких зареєстрованих сектантських груп стоять православні священики. Повстала ціла група католиків, яка не хоче признавати духовної влади Папи. („Гарні" се католики! — Ред. „Н. З."). Хасидські цадики подібно як і деякі православні священики відправляють молитви за совітську владу і зближають релігію з комунізмом.

Найбільш ярко протисовітськи настроєна секта червоно-зміївців („краснодраконовців"): її прихильники вважають большевиків потомством червоного змія. Появилася ще крайніша під тим оглядом секта чорнохристовців. Вони вважають гріхом взяти в руки навіть совітські гроші. Коли в хаті чорнохристовця оставити совітський гріш, він його винесе на вінику, не торкнувши руками. Появилися сектанти, що називають себе: „Ми люди Божі, які не знають числа". Се рух проти совітського пляновання. „Незнаючі числа" одягаються в одежу з мішків, не признають ні церков ні ікон. Моляться родинами в степу. Молитву розуміють як „приставання з Богом і природою". Таких ніде не зареєстрованих сект намножилося на Україні дуже багато. („Посл. Новости", ч. 6663).

Виселюють 5 тисяч польських родин

Польська преса звідомляє: Німецькі власти повідомили польські родини замешкалі в пограничних повітах Східної Прусії, що до 15 липня с. р. мають опустити свої дотеперішні оселі й випровадитися у глибину Німеччини, в місцевости для них призначені. Такі візвання отримали здається всі поляки з Вармії, Мазурії й Мальборґської землі. Після тих донесень виселення обійме в першім, то зн. липневім, терміні поверх 5.000 польських родин.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Серед яких умовин працюють наші священики

„Український Бескид" в ч. з 2. VII. 1939 р. приніс отсю інформацію: До нашої редакції надіслано документ надміру печаливости „нагляду й опіки" над навчанням гр.-катол. релігії.

Inspektor Szkolny w Jarosławiu. Dnia 27 maja 1939 r. Nr 82/39. W sprawie nauczania. Wielebny Ksiądz Józef Jachimowicz nieetatowy nauczyciel religii w publicznych szkołach powszechnych w Pruchniku. Doszło do mej wiadomości, że Wielebny Ksiądz, ucząc religii greckokatolickiej w publicznej szkole powszechnej w Tyniowicach, wykorzystuje godziny nauki religii dla celów nic z nią niemających (spólnego). W szczególności stwierdziłem, że dnia 14 kwietnia br. rozdał Ksiądz dzieciom obrazki z podpisami... „chrztu Rusi i Ukrainy", — dnia 24 kwietnia br. pytał Ksiądz dzieci, czy wiedzą o tym, gdzie była Ruś Zakarpacka, jak się nazywa stolica Rusi. Równocześnie rysował Ksiądz na tablicy mapę Rusi i tłumaczył dzieciom, kto Ruś zagarnął. Dnia 5 maja br. uczył Wielebny Ksiądz na lekcjach religii pisania po rusku — jakkolwiek te czynności i nauka tego przedmiotu nie należy do Wielebnego Księdza. Całe to postępowanie dowodzi, że lekcje religii wykorzystywane są przez Wielebnego Księdza dla celów zupełnie innych. Przeciw takiemu postępowaniu Wielebnego Księdza kategorycznie się zastrzegam i oświadczam, że jeśli do mojej wiadomości dojdzie jeszcze jeden podobny fakt postępowania Wielebnego Księdza — zmuszony będę odebrać Wielebnemu Księdzu prawo nauczania religii w publicznych szkołach powszechnych obwodu jarosławskiego. — Inspektor Szkolny (Karol Dziduszko).

Ми негайно поцікавилися тою справою і стверднли, що: 1) Всч. о. Й. Яхимович роздавав дітям релігійні образки з написом „Св. Ольго і Володимире — Апостоли Руси-України, моліться за нами" — чи се мало б бути „wykorzystanie godziny nauki religii dla celów nic z nią niemających"?! 2) Про закид що до „Zakarpackiej Rusi", то самі діти дають найкраще вияснення: „Отець духовний рисували нам на таблиці церкву, дім Божий і показували нам на таблиці, як повинна виглядати церква в середині; як виглядає іконостас; що то є тетрапод? І більше ніяких рисунків нам отець духовний не показували". Відай „хтось" під дверима підслухував, не дослухав і „поміняв" церкву — з „Закарпатською Україною", а певно не розуміючи слів „тетрапод" або „кивот" думав, що мова йде про столицю Карпатської України. 3) Щодо „nauki pisania po rusku na religii", то згаданий священик писав дітям молитви, деякі пояснення т. зв. дефініції, щоб діти скорше затямили собі — очевидно в мові церковно-словянській, зглядно народній. — Справді нечувані попросту практики деяких чинників супроти наших душпастирів! Чи Кураторії відомо про ці практики своїх підчинених?

Зміни в „Русск'ім Голос'і"

„Вєк Нови" в ч. 11.454 приніс отсі інформації: З ред. „Русского Голосу" уступили Сірко-Білинський і Світич. На боевищі лишився ред. Сергій Горячко. Ред. Володимир Сірко (Бондаренко) Білинський знаний також під псевдонімом Кареніна. Син гр.-катол. священика, перейшов на православя. В р. 1914 втік до рос. армії, де дослужився ранги сотника кавалерії. В армії Денікіна авансував на підполковника адм. служби. Виконував там обовязки дорадника в українських справах, у справах союзу з Польщею та допомоги від ген. Тарнавського (Денікінові?). По війні був у ЧСР і вернувся до Галичини, де обняв ред. „Русск. Голосу". Кареніи одинокий з москвофілів (в ориг. „русінуф") шукав самостійних концепцій. Вихований на підручниках царської історії з протипольськими тенденціями все і панічно побоюється польських впливів. Йому здається, що рухи руський і український розпливнуться і зникнуть, коли зійдуть зі шляху опозиції. Протипольської опозиції не хоче ризикувати, бо ще більше боїться походу Німеччини на Схід, на Росію. За ратунок уважає спровадити українізм на російські тори. Губиться в тих і инших суперечностях і ніколи не створив ширшої концепції. Як діяч не зумів виробити собі сильної позиції. Витягнув свого часу молодих, дра Хилика й дир. Плешкевича. В останнім часі спровадив до Львова православних, з походження білорусинів, Світича і Горячка. Ред. Світич переноситься до Варшави, де стане кореспондентом „Русского Голосу". (Ред. Сірко-Білинський їде також до Варшави, де працюватиме в рос. пресі. Вище подану характеристику сего незвичайного і трагічного чоловіка писав очевидно поляк на підставі інформації з москвофільських кругів).

Клопоти ген. Скварчиньского

„Дзєнник Людови" пише: Відбулися нормальні щомісячні збори послів ОЗН. На них ген. Скварчиньский сказав, що тепер Польща йде з демократіями Заходу, але се не значить, що має йти їх слідами, бо нема, каже, обєктивних умов до зміни устрою в Польщі. Перед виборами до сойму ОЗН шукав контакту з опозицією. Тепер не шукає, бо ОЗН сильний, що показали не лише вибори до сойму, але й самоурядні (!). Як тільки скінчиться міжнародне напруження, опозиція знов піде до наступу і тому ген. С. взиває озонових послів до праці в терені. — Вшехпольський „Варш. Дз. Нар." переповів все те в ч. 181, зачинаючи іронічно так: „Звичайно коло 1-го дня кожного місяця збираються озонові посли в сеймі, щоб полагодити обовязки, звязані з побиранням дієт..." А кінчить так: Як видно, шефи ОЗН втягають чинник міжнародного положення в калькуляцію, яка дотичить розгривки з опозицією. — Ано — можна й так!

Що буде з 500 студентами техніки?

„Курер Варш." пише: У ґданській політехніці вчиться коло 500 студентів поляків. З того коло 430 примусово не вчиться. Перенестися до инших політехнік вони не можуть, бо в Ґданську инакша система науки, ніж деинде: Ґданська політехніка вимагає менше теорії, а далеко більше практичних занять. Отже якби ті студенти поляки, що їм не дають скінчити студій у Ґданську, перенеслися до Польщі, то мусіли б тут зачинати студії наново.

В 25-ліття смерти архикн. Фердинанда

„Курер Пор." в ч. 177 приніс велику кореспонденцію з Сараєва пера Шерментовского, писану з приводу 25-ліття смерти архикн. Фердинанда. Як відомо, вбив його член терорист. організації „Одбрана" Гаврило Прінціп, в памятну для сербів річницю битви на Косовім полі, 15 (28) червня 1914 р. Бронзова таблиця на розі вулиць, де погиб архикн. Фердинанд, має такий надпис: „На сім історичнім місці Гаврило Прінціп привернув свободу Відовому Дневі. 15 (28) червня 1914". Батько Гаврила Петро Прінціп був убогим чоловіком: арендував 2 га ґрунту коло Ґрагова і з того кормив родину з 5 душ, крім себе й жінки, трьох синів. Гаврило вродився у Ґрагові 25. VII. 1894. Коли підріс, показалося, що був здібний, амбітний і пильний. У школі за пильність даром отримував книжки і зшитки. Приятелів не мав, любив самотню сидіти в бібліотеці й вертувати річники старих ґазет. Любив літературу рос. революціонерів: Герцена, Плеханова, Крапоткіна, Чернишевського. Захоплювався писаннями Достоевського, Толстоя, Горкого, читав Сенкевича й Міцкевича. Назвиськo родини не було „Прінціп" а Дюріч. Прадід Гаврила був раз у Венеції, де задля його гарного національного строю кричали за ним: „Веременте — прінціпо!" (Дійсно, князь!). І відтоді причіпилася до родини назва „Прінціп". За убийство архикнязя Гаврила не повісили, бо бракував йому місяць до приписаних законом літ. Помер у тюрмі, в кріпости Терезієнштадт, 29. IV. 1918 на 7 місяців перед проголошенням зєдиненої Югославії. Батько його ще живе, має 85 літ, мати також живе, має 80 літ.

Капелян Ільків епископом?

„ІКЦ" подав за агенцією „Кабель" вістку, що в найближчому часі військовий капелян Ільків буде іменований епископом для „русинів", яких інтереси досі не були респектовані українським духовенством. Кандидатуру капеляна Ількова на епископа дуже підтримують „старорусини" і загородова шляхта.

Адвокатам не вільно позичати гроші кліентам

Окружна Адв. Рада у Варшаві оповістила, що уважає тяжкою провиною, коли адвокат уділяє кредиту своїм кліентам у звязку з веденням справ. Недопускаємі також договори, на підставі яких кліенти цедують адвокатам часть належитостей, за які процесуються, а зате адвокати викладають за них кошти процесу. За такі умови будуть адвокати остро карані.

Німеччина робить надії Болгарії

У звязку з візитою болгарського премієра й міністра закордонних справ Кіоссеіванова в Берліні німецькі часописи розписуються про можливість ревізії кордонів Болгарії. Могло б це статися тільки тоді, коли Болгарія узгіднила б свою політику з німецькою. При тій нагоді німецька преса накидається на Вел. Британію, Ромунію й Туреччину, стараючися доказати, що політика тих держав спрямована проти інтересів Болгарії. Одначе Болгарія, пишуть німці, вже зрозуміла, що держави осі зуміють наладнати справедливі відносини. Візита болгарського премієра відбувається незвичайно торжественно та з великим накладом нім. пропаґанди.

Націонал-соціялісти проти кардинала Інніцера

ПАТ звідомляє: Кардинал Інніцер виїхав на візитацію парохій у Долішній Австрії. Хоч він був без кардинальських відзнак, націонал-соціялісти пізнали його, окружили приходство, де задержався кардинал, та вибили шиби. В м. Унтер Русбах не дали кард. Інніцерові змоги перевести миропомазання, опісля заатакували його гнилими яйцями. Кард. Інніцер вернувся до Відня, але задумує знов виїхати на візитацію.

Нові домагання Москви

Ві второк до Парижа надійшла відповідь совітського правительства на останні французько-британські предложення. Англійські політичні круги твердять, що та совітська відповідь видвигає зовсім нові справи. Совіти мають домагатися рівнобіжних договорів взаїмної допомоги з Польщею й Туреччиною, поширення договору на справи Далекого Сходу та уділення ґарантії Фінляндії, яку Совіти підозрівають у пронімецьких тенденціях.

На Сході вже порядно бються...

Аґенція Домеї звідомляє з Токія: Комунікат з фронту над рікою Огалка доносить, що на днях сто совітських танків наступало на японські становища. Японська артилерія і бомбові літаки знищили притім понад 30 совітських танків. 6 совітських танків зближилося на віддаль сто метрів від японської лінії, але і вони були знищені протитанковими гарматами.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Правда про Карпатську Україну

Як ту країну зруйнувала ОУН (Організація Українських Націоналістів).

VI.

Мафія присягається дати найширші соціяльні реформи, здобути Українську Імперію і за Україну вмерти.

До опису останнього акту карпато-української трагедії перейдемо пізніше, а тепер звернемось до літературних джерел, щоб переглядаючи події останнього акту трагедії бачити, як далеко діла мафії відбігали від слів.

Мафія видавала в Хусті часопис „Наступ". Це документ безмежного нахабства, базікання, руїницької демагогії і суперечної собі плутанини.

Ось кілька прикладів:

„Січ відрухово приняла революційну лінію у всіх ділянках життя... без Січи реформи не прийдуть..." (Наступ з 16. 2. 39).

„Отже в першу чергу соціяльні реформи у найширшому масштабі..." (Наступ з 1. 3. 39).

Після великої війни багато повстало нових держав. Ніодна з них не починала з соціяльних реформ, крім України. Всі зпочатку розбудовували державу мілітарно і адміністраційно, потім поволі переходили до соціяльного реформаторства. Українці тоді і тепер робили навпаки і, очевидно, з однаковими наслідками.

„Інвестиції і державні субсидії на будову шляхів... населення дістане тут працю...

Надбуток робочих рук з села переведемо на торгівлю... для цього створимо торговельні курси для сільської молоді... Упромисловити край не є страшною річю... Треба раціоналізувати аграрну культуру..."

Правда, „для всього цього потрібен капітал"... „його дасть Прага", і тут же клич: „геть з чехами!" (Наступ з 1. 3. 39).

„Україна для українців!"

„Нація понад усе!"

„Праця для робітників-українців!"

„Будуємо Українську Імперію!" (Наступ, з 1. 2. 39).

Все це в однім числі і навіть в одній статті. Коли будуєш не національну державу, а імперію, себто, велику многонаціональну державу, то мусиш її будувати так, щоб всім націям жилося там добре. Коли нація понад усе, то не повинен братися за будову імперії. Коли будуєш імперію, то мусиш дбати не тільки за українського робітника, а й за робітників усіх тих національностей, які включаються в імперію. Правда, цих елєментарних правд не розуміють нинішні правителі деяких держав, але для чого ж українцям брати приклади з найгіршого?

„Карпатська Січ оборонить Уряд Карп. України в його гідній поставі проти чужинецьких зазіхань, бо має в поготівлі організовані кадри людей, готових на все..." (Наступ з 9. 2. 39).

Цей абзац можна було б назвати наївним, дитячим самохвальством, коли б не загальна дезерція цілого січового проводу в перший же мент зовнішньої небезпеки, про що подаємо факти низче.

„Законним власником і господарем Карпатської України є український нарід... лише він єдиний має право рішати про свою долю...

Січовики ставлять перед І. Соймом такі-то домагання..." (11. 3. 39).

„Карпатська Січ домагається від Уряду розвязання жандармерії і кордонної сторожі і передання їх чинности і зброї Карпатській Січі..." (Наступ з 9. 2. 39).

Коли народ це господар, а вибраний ним Сойм — виразник народньої волі, то яким чином „Січ", що є військом тимчасом хоч би й нерегулярним, могла ставити вимоги Урядові та ще й Соймові?

„Запорукою оборони перед нашими гнобителями є збройна сила Карпатської України, яка мусить перетворитися в регулярну армію. Ці важливі завдання падуть на провід Карпатської Січі..." (Наступ з 4. 3. 39).

Яким чином ці важливі завдання міг виконати провід „Січей", коли до цього проводу не допустили ні одного старшини, ні одного досвіченого організатора регулярної армії?

„Ніхто не сміє бути позаду і не виконати свого національного обовязку, коли Україна кличе до зброї, до оборони наших прав і волі..." (Наступ з 4. 3. 39).

В наступнім розділі побачимо, як на ділі реалізував ці приписи „Організований Український Націоналізм" в особах своїх відпоручників у Хусті, що дезертували з фронту боротьби при першій звістці про мадярський наступ.

VII.

Останній акт карпато-української трагедії. — Мадярський наступ.

Записки д-ра М. Самойловича дають такий опис подій.

13. 3. мадярське радіо сповістило, що мадяри займатимуть Хуст. В ніч з 13 на 14. 3. відбувся невдалий переворот, а ввечері 14. 3. було відомо, що через кордон перейшли відділи мадярських терористів, за якими йдуть регулярні мадярські війська. Кордон охороняли чеські війська, які витримали перші бої з мадярами в районі Чинадієва, напрямок Севлюш — Хуст і в районі Севлюша.

15. 3. відділи Січовиків були вислані на фронт. Була оголошена мобілізація як населення так і українських старшин-емігрантів. Мобілізація мала хаотичний характер. Видко було, що провадять нею люди, які не мали ніякого поняття про це. Відділи, що прибували з сел, озброювалися тим, що було під рукою. Давали якусь допотопну зброю, піхотинці одержували шаблі, для кінноти не було коней. Старшинам, що зголошувались, просто казали: дістаньте зброю, тоді приходьте до нас. Часто можна було чути таку відповідь від відповідальних чинників у владній будові: „обеззбройте чехів, будете мати зброю!"

Ясно, що сформовані ось так військові відділи ніякої серіозної боєздатности собою не являли і боротися проти регулярного мадярського війська не могли.

„Якщо українські військові відділи", пише д-р М. Самойлович, і протрималися декілька днів проти ворога, то це можна завдячувати лише безмежній відвазі й самопосвяті селянської й інтеліґентської молоді, що йшла не воювати, а вмирати, спровокована до безнадійної боротьби „вождами"...

Владі і січовому проводові було відомо, що надії на поміч німців не було ніякої. Вже 15. 3. в 11 годині вечора німецький консуль Гофман доручив Владі телеґраму з Берліна. Це була відповідь на просьбу Сойму про протекторат і збройну поміч проти мадярів. Зміст телеґрами був такий:

Мадяри наступають широким фронтом. Радимо не робити ніякого спротиву.

Ця телеґрама залишилась неопублікованою. Навпаки. Провід „Січі" переконував січовиків і українське громадянство, що німці вже в Перечині, що треба тільки ще протриматися 4—5 годин, мовляв, прийдуть німці до Хусту і дадуть відсіч мадярам.

„Я сам, пише д-р М. Самойлович, при свідках чув від д. Романа (заступника Команданта „Січі") 16. 3. ранком, ніби сам Роман чув телефонічне повідомлення Окружного Начальника з Перечина про прихід туди двох потягів німецького війська, які обсаджують Перечинщину й посуваються в напрямку до Хусту..."

„З січової старшини, пише д-р М. Самойлович, мало хто пішов з військовими відділами на фронт. Такі як Роман, Розсоха, Рогач і інші вже 15. 3. поскидали однострої, одягнись в цивільний одяг і при першій нагоді втікли.

...Що ж торкається неофіційного проводу „Січей", то такі особи як Ґалаґан, Чирський, Кандиба і інші одержали певну кількість грошей на утримання фронту, вивтікали з Хусту і були потім заарештовані місцевими мадярами в Тячеві, але швидко по приході мадярського війська випущені на волю... Директор поліції Білей виїхав із Хусту одним із перших і ніде в бою участи не приймав. Йому можна поставити як заслугу, що він, як оповідають, дав поліції розпорядження знищити всі документи, що могли когось компромітувати в очах мадярів..."

Команда ж „Січей", тікаючи в паніці, залишила ввесь архів і всі списки членства мадярам.

Розсоха залишив Хуст перед самим приходом мадярів і був зловлений в Тячеві місцевими мадярами. В його плащі, як оповідають, знайшли зашитими 160 тисяч чесь. корон, тоді як ціла державна каса Карпатської України в мент проголошення мобілізації мала всього 470 тисяч чесь. корон. В кожному разі він ніде не бився з ворогом і вже знаходиться в Відні.

„Ґенерал Петрів, як подає д-р М. Самойлович, як і „полковник" Малик ніякої участи в боях не приймали, бо ґенерала Петрова команда „Січей" до себе не приняла. Підчас мобілізації, до якої він зголосився, йому ніякого доручення не дано. Пізніше ґенерал Петрів, спровокований „націоналістами", що розповсюджували чутки, ніби він десь у горах ставить збройний опір мадярам, був у Хусті інтернований..."

Подаємо деякі витяги з записок інжиніра Калюжного, що спостерігав початкові моменти трагедії з другого пункту з Севлюшу.

„14. 3. 39 Будапештенське мадярське радіо повідомило, що центральній владі у Празі переслано мадярським королівським урядом ультимат про безапеляційну передачу Карпатської України Мадярщині... Ввечорі того ж дня укр. радіо з Хусту і укр. розголос з Відня запевнили нас, що все полагоджене добре, мадяри на натиск наших приятелів-німців відкликали свій ультимат... Але воно так, на превеликий жаль, не було. 15. 3. 39 о годині 7 ранку ми побачили коло свого помешкання чеську фінансову (покордонну) сторожу, жандармів і 5—8 панцирних авт чеської армії. Від знайомих військовиків я довідався, що мадяри в пів до дванацятої години в ночі 14. 3. несподівано напали на нашу прикордонну сторожу в с. Фанчикові, закидали її ручними гранатами, понищили хати свідомих селян-українців та помешкання, де були розташовані оборонці кордонів. Оборонці наших кордонів відійшли до с. Ардовець від Севлюша яких два кільометри... Ранком 15. 3. на фронті яких 15 кільометрів билося з нашого боку: 2 куріні чеського війська, 5—8 автопанцирників і яких 150-200 жандармів і фінансової сторожі. Мадярське військо поступало вперед пляново, хоч і з численними втратами. В рядах наших оборонців не було видко охоти до поставлення спротиву за всяку ціну... Оголошення самостійности Словаччини, непотрібний бій з Січами в Хусті 13. 3., непевні вісті з Чехії — цілковито спараліжували боєвий дух чеської армії... 15. 3. хустське радіо запевнювало увесь час в скорому приході німецького війська на допомогу Карпатській Україні, яке вже о пів до девятої год. ранку ніби було в Перечині. В 2 годині проголошено загальну мобілізацію... Біля 12 години несподівано для мене ту частину Севлющу, де знаходилося моє помешкання, передано мадярам. Це розлучило мене з моєю родиною. Я відїхав до окружного уряду. Тут стояли військові частини в стані німої безрадности. Розпитавши про загальну ситуацію, я рішив їхати до Хусту, як старшина, з метою дати себе до розпорядимости української військової влади... Ще перед моїм відїздом з Севлюша о годині пів до першої 15. 3. чехи почали видавати рушниці й набої учням Севлюшської Учительської Семинарії. Більшість семинаристів вперше в своєму житті тримала рушницю в руках. Отже ця молодь потім вийшла на передову позицію в Севлюші і щастям її було ще те, що між ними було розміщено 7 чи 8 добрих кулеметчиків... Цілий вечір і ніч 15. 3. хустське радіо твердило, що чеська армія в Карпатській Україні стала частиною німецької армії та що чеський ґенерал Сватек став німецьким ґенералом... Всім цим фантазіям поклала кінець звістка, передана мені п. інж. М. про телеґраму з Берліна, передану консулем Гофманом. Таким чином впала облуда про військову допомогу запряженої нації... Мадярським військам, що наступали на Хуст, ставили опір севлюшські січовики та семинаристи за допомогою хустської „Січі". Ці діти ледви вміли стріляти. Два з них при наладованні рушниці смертельно пострілили свого шкільного товариша. Один з них внаслідок надмірних військових переживань збожеволів і почав серед бою викрикувати мало зрозумілі слова і танцювати... Цих дітей засипували мадяри ручними грана-

тами, кулеметним вогнем, артилерійськими набоями, бомбами з літаків. На цю слабо озброєну і зовсім немуштровану українську лаву мадяри пустили ще моторизовані частини... Самих семінаристів полягло тут з загального числа 120 якихсь 90 душ. Подібний опір робила і Білецька гімназія та околишні села. Тут полягло від мадярських авт і кінноти від 70 до 120 душ, переважно учнів гімназії і кількох еміґрантів-старшин. Відомості за Білецьку гімназію не перевірені, пишу зі слів утікачів звідти... Мадярські терористи ще 12—14—15 березня просочились лісами до Вишкова, Буштини, Тячова, Солотвинських Долів, Бичкова, Рахова і Ясіня, підготовляючи переворот на 15. 3. Вони працювали в згоді з військовою мадярською акцією. А між тим Головна Січова Команда у Хусті 15. 3. наказала всім цим місцевостям вислати якнайчисленніші і найкращі місцеві січові сили до Хусту. Наслідком цього був оголений цей гуцульський, найсвідоміший український тил. В той же час чеські жандарми, що стерегли концентраційний табор „Думен" коло Рахова, розпустили на волю всіх інтернованих мадярів і мадяронів. Таким чином розпорядок Головного Січового Штабу в Хусті сам викликав катастрофу Гуцульщини — цього головного запілля українських сил... В Рахові, Тячеві, Солотвинських Долах було багато мадярських січовиків, себто мадяронів, що вступали до Січей з метою дістати зброю. Окружний начальник в Тячеві Калинюк видав зброю мадярам. Все це виступило на поміч мадярським військам проти українських частин і маси збігців, що з Хусту відступали на Ромунію..." (К. б.).

З релігійного життя наших мурованих церков

у ювілейнім році

В неділю 25. VI. василіянський монастир у Львові мав величаву врочистість, саме: архиєрейське посвячення церкви, що його довершив Преосв. Іван Бучко, в асисті Всч. о. канц. Галянта, о. кан. Лончини, пароха церкви св. Миколая, о. проф. Ждана, о. протоігумена Градюка, о. ігумена Пелеха, о. ігумена Чепіля, при участи монахів та численно зібраних вірних. Посвячення цеї княжої церкви, бо разом з монастирем заснованої княгинею Констанцією, жінкою князя Льва, припало в храмовий день св. Онуфрія. Тим чином ювил. рік хрещення України зазначився, поруч місій й реколекцій, ще новою незатертою чертою в цій церкві.

Кожна новозбудована церква потребує архиєрейського посвячення, хоча й священиче поблагословення чинить її пригожою до богослужень. Ювилейний рік та ще й роля цеї василіянської церкви в нашому реліг. житті минулих віків, особливо минулого пятьдесятьліття, вимагали цеї зовнішно зазначеної повноти Божих ласк, що спливають на вірних благословенням Архиєрея. Набоженство до Христового Серця, основання реліг. організацій і брацтв, практика частого св. Причастя, глибоке почитання Божої Матері, зрозуміння суті звершеного християнського життя — все те започаткувалося, творилося, розвивалося в цих скромних, почорнілих мурах, щоб поширитися благодатним подихом на нашу країну й за море. Був це автентичний дух Володимирової віри, була це животворна сила пролитої крови св. Йосафата, якотакож заслуга всіх кращих одиниць нашої Церкви минулих, чи новіших часів, що жертвами й молитвами, здебільша укритими перед очима світа, вливали сю цілющу силу в душу нашого народу та запевнили йому почесне місце в плянах Божого Провидіння.

З цим усім добре гармонізував в еличавий обряд посвячення храму. Обряд, що в кожній частині глибокої символіки прямо викликав у душі високі поняття про святість і гідність християнської святині.

Святість Божого храму се черта, що її найвиразніше старається піднести св. Церква в обряді посвячення. Велику святість символізує потрійне вмиття престола водою, вином і ароматами, що його чинить Архиєрей зі священиками, всі убрані в відповідні білі хитони поверх богослужбових риз. Те саме означає сімразове покаджування престола, покроплювання цілої церкви внутрі та зверха довкруги свяченою водою, врочисте помазування св. миром престола й стін церкви дванацятьма хрестами, при яких мають горіти свічки. Особливо врочисто відбулося внесення частини мощів св. Йосафата в церкву. Преосвященний обніс їх тричі процесійним походом довкруги церкви, двічі приближався до замкнених дверей опорожненого храму й щойно за третім разом відчинив їх св. мощами в імя „Христа Царя слави". Мощі св. Йосафата зложені у вівтарі біля самого кивоту, поміж чотирма образами евангелистів, чудово символізують завдання нашої греко-катол. Церкви, що його вона виконала в минулому й має сповнити в будуччині. Це завдання всупереч всім ворожим затіям — незрушно потверджене словами Христового Намісника Урбана VIII: „Пер вос меї рутені Орієнтем конвертендум сперо".

Дуже відповідним способом на закріплення привязання до нашої греко-катол. Церкви стало те врочисте відсвіження пошани до одного з Божих храмів нашого обряду й заразом до діла св. Йосафата. Рівночасно ярко виступають в цілій своїй гиді всякого роду акти збещещення Божих храмів, які починають лучатися в останніх часах на наших землях, згадати б влом до церкви св. Пятниць у Львові. Цю зневагу вимірену проти найбільших наших святощів болюче відчули всі шляхотні, правдиво релігійні душі, що на поклик нашої Єрархії старалися, особливо в реліг. організаціях, повести відповідну акцію переблагання Евхаристійного Христа. Та це не одинока форма зневаги церков наших часів.

Обряд архиєрейського посвячення церкви відбувається раз на сотки літ, бо по думці церковних молитов храм має бути незнищимий, вічний, має існувати „до скончанія віка". Це напроваджує нас на думку про тривкість матеріялу під будову церков. Той матеріял камінь. В столітті, що співає „псалом залізу", матеріялом для будови церков повинен бути „залізобетон". Час сентиментального культу деревляних церковець, може вартісних для спеціялістів-музейників, але невідповідних для вимог часу, культури й наших обставин — повинен минути. Це відноситься головно до міст і всюди, де всежтаки можна б подбати про мурований Божий храм. Що з того, що деревляна церква з кількома банями виглядає романтично для ока сезонового туриста, коли в зимовій порі в ній шибає вітер, коли не може свобідно горіти навіть вічна лямпа задля небезпеки пожару? Одна іскра викликана необережністю чи злочинною рукою рівнає з землею цілу деревляну будівлю. Брак належного розуміння цеї справи мститься на нас. Наші князі будували Божі храми з граніту. Не могучи зазначити свойого княжого жесту на вічних зорях, куди сягав їх дух, впускали гранітові основи храмів аж у серце землі, щоб вони зрослися з нею в одне на віки, стали свідками минулого й спорідднили творчий дух народу з землею, на якій він жив з діда-прадіда. Не диво, що нашим археольогам бракне літ життя на досліди самих тільки основ тих церков, що остали для нас свідками минулого, напр. у Крилосі, Теребовлі, Белзі.

Належна пошана для святости Божих храмів як помешкань самого Бога, укритого у Пресв. Евхаристії й дбайливість про тривкий матеріял під будову церков, що мають передавати нашу віру грядучим поколінням — дасть нам силу сповнити як слід заміри Божого Провидіння відносно нашої греко-катол. Церкви й українського народу. — А—к.

З краю

Дня 2-го липня 1939 року відбув сенатор Омелян Гординський звітову конференцію в Маняві надвірнянського повіту. В двогодиннім рефераті представив численно зібраним громадянам перебіг минулої парляментарної сесії та вияснив точно всі закони, котрі торкаються наших справ релігійних, національних і господарських. З великою увагою вислухали зібрані звіту про закон про знесення служебностей лісових і пасовиськових. Цей закон буде рішати про долю і недолю гірського населення, котре удержується тільки з зарібків в часі жнив на Поділлі та з побирання дерева опалового й будівельного зі служебних лісів. Тепер стає перед тим населенням питання, як дальше жити, бо ніякі відшкодування не заступлять хісна з побираного від віків опалу, будульця чи паші. З черги при обговорюванні закона про службу здоровля — звернув бесідник увагу на наші „Кооперативи Здоровля", яких завдання — піднесення стану здоровля нашого селянства і дрібноміщанства. Багато зібраних сейчас заявило бажання вступити в члени „Кооперативи Здоровля" в Солотвині. Вибрали орґанізаційний громадський комітет, що має старатися приєднати дальших членів до „Кооперативи Здоровля", а також занятися справою корисного для громадян переведення закона про знесення сервітутів. На внесення Стефана Васютина вирішили зібрані вислати свому Владиці Їх Ексцеленції Дрови Григорієви Хомишинови щирі побажання з приводу 35-ліття Його Епископських Свячень.

Німеччина, Польща й українці

Польська преса навіть в цьому напруженому часі, який тепер переживаємо, не може витримати, щоб час до часу не заторкнути української справи, звязуючи її з протипольськими плянами Берліна. В останніх днях принесла вістку з Ґданська, що шеф німецьких СС у Східній Прусії, Редіес, по скінченні орґанізаційних праць на терені Вільного Міста, пробує навязати контакт з українським середовищем у Ґданську. Знова з Праги звідомляють, пише польська преса, що власти Протекторату заінтересувалися долею українських орґанізацій в Чехії та Моравії, домагаючись, щоб ті орґанізації злучилися в одну, яка репрезентувала б цілу українську еміґрацію під проводом одної особи. Ціль сего: одна орґанізація, один „фірер", одна команда, одна контроля та однакове вороже наставлення проти Польщі. Тяжко не лучити разом всі ці події в один і той самий український ланцюх, порушуваний німецькою рукою. Ділає та сама рука раз на відтинку Ґданська, другий раз у Сх. Галичині, щоб тільки не було спокою. При цій нагоді, пише далі польська преса, треба ствердити, що українська справа інтересує поважні осередки політичної думки в Польщі. Доказом цього — останній зшиток „Зажевя", де сказано, що: „Сх. Галичина мусить бути навіки інтеґральною частиною польської держави, бо має вирішне значіння для її історичної рації. Кожна концепція, кожне ділання, які могли б хочби в найменшій мірі ослабити орґанічний звязок тих земель з цілістю Польщі, се удар в саму суть польської державної рації"... І таке читаємо вже 20 літ.

Що діється в Празі

Німецькі власти сконфіскували містові Празі кільканацять нових тролейбусів, які в найблищому часі мали бути віддані до публичного ужитку. Конфіскату зроблено тому, що місто Прага не заплатило контрибуції у висоті 8 міл. корон, яку німецькі власти наложили з титулу акції доживлення зараз по прилученні Чехії та Моравії. Тролейбуси вивезено до Німеччини. (ПАТ).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОСИП НАЗАРУК

Літературна критика

Праця, якої ми ще не мали.*)

Зміст: Передмє слово. — Скорочення. — 1. Праці про історію української післявоєнної критики. 2. Воєнні роки (1914—1920). — 3. Футуристи. — 4. Символісти. — 5. Академісти й неокласики. — 6. Конструктивний динамізм. — 7. Українська теорія поезії й прози. — 8. Перші організаційні кроки пролетарської літератури. — 9. Масові організації. — 10. Літературні журнали. — 11. До ліквідації літорганізацій. — 12. СРПУ. — 13. Літературна дискусія. — 14. Перші теоретики й пропагатори марксистської критики. — 15. Молодняцько-комсомольська критика. — 16. Інтелектуалісти. — 17. Етапи марксистської критики. — 18. Ідеї й форми. — Примітки.

Перед нами справді дивна праця Ярослава Гординського. Вона дивна тим, що читається її з надзвичайною цікавістю, але при тім помалу, бо вона така змістовна, що читати її скоро не можна: вона вимагає порівнянь, нераз треба вертатися до вже перечитаного, а нераз навіть чоловік, що любить українську літературу і цікавиться нею, стає тут і там як перед загадкою та мусить роздумати, чому так, а не інакше. Коли б одним образом хотів представити ту незвичайну працю нашого наукового письменства, то хіба так: Уявіть собі, що виходите на прохід у сосновий ліс і бачите великий муравельник злегка фозбурений на вершку, а в нього хтось накидав рубіни як кров червоні і зелені прекрасні смарагди і золотисті бадахшани і шліфовані діяманти і перли дивної краси, білі, як срібло і чорні, як ніч. Як трудно було б вияснити такий образ, таксамо нелегко пояснити собі можливість появи такого могутнього літ. руху талантів, що грає всіми красками райдуги, серед такого страшного гнету, якого ще ніколи не зазнав наш нарід, як також такої муравлиної і заразом здорової, як воздух у чатиннім лісі, праці літературного критика, якої ми ще не мали в нашім письменстві.

А тепер від образового представлення перейдім до змісту тої праці. Автор пише про нього ось що:

„Оця праця має завдання: поінформувати про те, що діється в обсягу літературної критики на схід від Збруча — у підсовєтській Україні. Не більше — тільки згрупувати відповідний журнально-газетний та зв'язаний із ним книжковий матеріял та синтезувати його в загальному погляді. Розуміється, йшло про найголовніші риси літературно-критичного руху, тому згадано самі найнеобхідніші імена, назви й дати. Хто хоче докладніше пізнати ці справи, знайде про них відповідну літературу в кінцевих примітках, де зібрано бібліографію предмету. Ця бібліографія не зовсім повна, але містить усе найважніше з літературної критики підсовєтської України, зібране вперше в такій повноті. У великій більшості це — речі тяжко доступні для ширшого громадянства. Тому ця праця промовляє до читача так часто цитатами — так і виходить вона живіше".

Автор вповні виконав це намічене завдання, яке тільки на перший погляд виглядає так скромно: бо це дуже нелегка річ, хоч би тільки поінформувати про те, що в обсягу літературної критики діється на Вел. Україні. А вже згрупувати те кипуче життя, яке там бухало донедавна, не вважаючи на гніт партії та зазначити хочби тільки головні риси того шаленого руху, належить до найтрудніших завдань, які вчений взагалі може собі поставити. Із справжньою приємністю приходиться ствердити, що автор не тільки опанував інтересне море великоукраїнської літературної творчости, але й віднісся до нього з великою справедливістю і любовю. Бо чи не приємно перечитати в праці проф. Гординського нпр. таке признання для тамошніх працівників:

Найважнішим і навіть монументальним досягненням в історії сучасної української критики є книга А. Лейтеса і М. Яшенка про „організаційні та ідеологічні шляхи української радянської літератури", де знайдемо багато матеріялу та бібліографічних даних також і для літературної критики. Але це тільки частина, за 10 років, української післявоєнної критики, як ще меншою частиною, бо ледве за 4 роки, є великий збірник матеріялів до літературної дискусії, виданий харківським Інститутом Шевченка.

Якже слушно підчеркує автор, що вже київський журнал „Книгарь" поставив рецензійний відділ високо, зєднуючи для нього знамениті таланти і даючи дуже цінний образ українського письменства за рр. 1918—1919. Потім автор великими рисами представляє нам, як до 1920 р. всі українські критичні напрямки розвивалися майже паралельно й вільно і як після 1920 р. річка Збруч поділила українських критиків політично й ідейно на часто непримиримі табори та як на захід від Збруча українська критика сконцентрувалася передовсім у Львові, Варшаві, Празі й Парижі, а на схід від Збруча в Харкові і Києві. Вона розбилася після розбиття останніх надій на свою державність — і довго не сходила зоря її. Частинно обновилася українська критика аж після прецікавої літературної боротьби, що спалахнула яскравим полумям на схід від Збруча (1917-1933). Хоч була це тільки частинна обнова, але обнова в самих основах критичної думки.

В тих цікавих виводах автора є деяка неясність, особливо в датах, але там, де родиться нове рухливе життя, мусить бути повно неясностей якраз тому, що воно нове, кипуче й могутнє. В дійсності українська критика обновилася в часі цієї боротьби, не аж після неї.

Комуністичний марксизм від самого початку перемоги большевизму на Україні повів безоглядний наступ і на українську літературу і на українську критику, вживаючи навіть терору. Ось як харківський збірник „Жовтень" з 1921 р. характеризує кличі, під якими йшов той наступ:

„Перейшовши фази переціннення літературних традицій і догм, беремося певними колективними й координованими зусиллями творити первістки поезії переможця — пролетаріяту. Спаливши весь гній февдальної й буржуазної естетики й моралі і внесеного нею розтління гниючого трупу, ми, нові поети, ідемо в майбутнє не яко нова генерація на тлі старого мистецтва, а поривaючи усі зв'язки, заперечуючи всі дотеперішні традиції. Однаково одгетькуючи всіляких неоклясиків... і життєтворчих футуристичних безмайбутників... та всілякі формалістичні школи і течії (імажинізм, комфутуризм...), оголошуємо еру творчої пролетарської поезії".

Можна собі уявити, як в атмосфері нищення всякої існуючої моралі, традиції та естетики тяжко було боротися за українську літературу і критику, достойну тієї назви. Авсе ж таки боротьба йшла, і то успішна, хоч там легко можна було стратити життя за вислів свого становища в літературі чи критиці. Але ця боротьба відбувалася і доводила в висліді навіть до видавання старих українських класиків і до спротиву жорстокому наступові ріжного рода марксистських донощиків. Діялося це на тлі організацій українських письменників, серед яких виринали визначні особистости. Центральною й головною з тих визначних особистостей був Микола Хвильовий (псевдонім, у дійсності Фітільов), що своїм життям заплатив за свою критичну думку в великій літературній дискусії. Вона почалася від звичайної собі критики критиків пера Григорія Яковенка, що в 17 числі журналу „Культура і Побут" з 30 квітня 1925 р. висказав своє невдоволення з критиків, поділивши їх на три групи. Яковенко написав у тій статті ось що:

„Поруч з вимогами часу, поруч з народженням пролетарської літератури й пролетарських мистців плететься велика зграя „сивих дідусів" од літератури, набувших собі ім'я за „благословенних" часів. Почесні дідусі ці в тиші редакційних кабінетів „кришть" молоду творчість по всіх живих місцях, псують молодого письменника й придушують в ньому творчий вогонь. Треба бути великим дипломатом, треба мати заручку, аби обійти те каміння, яким почесна критика встиляє шлях до свого благовоління. Це одна категорія критиків. За цим слідує друга, нова. Це категорія ще гірша першої. Вона цілком відповідає прислів'ю: „не так пани, як паненята". Це нові літературні „метри", яких нібы породила революція, які мають грубе тавро пролетарських письменників, але які схоронили в собі непорушно літературний смак старих сивих дідусів. Смак цей вони оздоблюють приємностями теперішнього часу й цього смаку вимагають від творчости нового пролетарського письменника. З ними майже неможлива борня. Броня пролетарського письменника, ті командні висоти, які вони заняли по журналах та газетах, гарантують їм недоторканість та олімпійську святість. Старий сивий критик, коли розгляне ваш твір, він обов'язково думку свою викладе на аркуші паперу й хоч що-небудь ви виловите в його писанині. Новий пролетарський мистець є людина переобтяжена роботою: вона редагує три журнали і п'ять газет у найкрайньому разі. Коли вона буде читати ваш твір, молодий письменник (у)?... Вона пише коротко рецензію на ваш твір: „мені не подобається", або: це не так густо, — „мені подобається". У більших же випадках наш твір губиться в неосяжній теці олімпійця й ви його ніколи не побачите. Є ще третя категорія „критиків". Власне, не критиків, а „бігунців". Це люди, які ні жадного слова свого не надрукували й ніколи не надрукують, але вони нешуть пороги редакцій і за „тридцять срібняків", які їм платить редакція, гублять безглуздям своїм молодого починаючого творця. Це сама зла порода критиків. Ці критики — хвороба".

Значить, Григорій Яковенко, ображений вислідом конкурсу „Червоного Шляху", заговорив тут про придавлення „молодої творчости". Тоді Хвильовий, у відповідь на це, почав писати листи нібито до літературної молоді. І в рр. 1925-26 написав 23 памфлєти та 24-ий ненапечатаний. Над тими писаннями Хвильового почалася велика дискусія, яка тривала повні 4 роки, але властиво ще й досі не скінчилася. Яка жива була реакція на ті памфлєти Хвильового, видно з того, що в однім тільки 1927 р. галичанин В. Гадзінський нарахував около 50 брошур і коло 600 статтей, написаних з того приводу. А за кілька літ вислідом тої дискусії можна б заповнити цілу бібліотеку...

Змістово памфлєти Хвильового характеризує проф. Гординський як „повний хаос думок, найчастіше невикінчених, недоговорених, урваних і при тому химерно мінливих, безтурботно суперечливих".

„Формально — це конгльомерат викликів, запитів, павз, здогадів, цитат, роздумувань, монольогів, промов, поучень, діяльогів, фрагментарних трактатів"... І не вважаючи на всі ті хиби, сучасна совітська Україна живе тими памфлєтами. Тамошні люди думають, що від Шевченкових огненних слів там уперше пролунало таке велике слово. А проф. Гординський також прихиляється

*) Ярослав Гординський: **Літературна критика підсоветської України.** Львів — Київ 1939. Сторін 125 + 2 нпг., формат 25 × 18 цм. Українська Могилянсько-Мазепинська Академія Наук. Праці відділу українознавства том I. Ціна 3 зл.

до того погляду й оправдує навіть незвичайну форму тих памфлетів, кажучи просто, що це „елементарний вибух пристрасних почувань". (Ст. 59).

Ми в тім не погоджуємося з проф. Гординським, але не вважаючи на те, подивляємо його вдумчивість в той хаос і правдиво християнську вибачливість.

Якже Хвильовий критикує критика Яковенка? Він просто зачисляє його до графоманів і каже іронічно, що „молода" молодь за кілька років не дала ніякої путньої книжки.

Літературою, іронізує далі Хвильовий, зветься (у них) і вивіска на Держвидаві й афоризми на паркані і вірші в „уборній" (себто в виходку). Він закидає апаратам радянських літературних організацій, що вони страшенно слабенькі, що вони по суті займаються бюрократичним листуванням та що вони взагалі в великій мірі фікція. І тому в тих організаціях запанував вульгарний марксизм, який в дійсности служить не соціялізмові а його ворогові хоч і несвідомо.

Який же ратунок перед загниванням бачить і радить Хвильовий? Коротко кажучи, він радить молоді взяти орієнтацію на Европу. У нього Европа це досвід багатьох віків. Це не та Европа, що її Шпенґлєр оголосив „на закаті". Не та, що гниє. Це Европа великої цивілізації, це Европа Гетого, Дарвіна, Байрона, Нютона, Маркса і т. д. Беріть, каже, Европу, яку хочете: минулу, або сучасну, буржуазну, або пролєтарську, вічну, або мінливу, бо вона витворила ідеал громадської людини і та людина в своїй ясній психофізіольоґічній основі удосконалюється продовж віків і стає власністю всіх кляс. Цей клясичний тип европейця проявляється в постійній інтелектуальній і вольовій динаміці. Це европейський інтеліґент у найкращому розумінні цього слова. Україна це покищо клясична країна рабської психольоґії, гаркунзадунайства, просвітянства, культурного епіґонізму. Недарма породила вона антитезу до психольоґічної Европи: „ідеальну" просвіту...

Від Котляревського, Гулака, Метлинського через „братчиків" до нашого часу включно українська інтелігенція, за винятком кількох бунтарів, страждала і страждає на культурне позадництво. Без російського диригента наш культурник не мислить себе. Він здібний тільки повторювати зади, малпувати. Він ніяк не може втямити, що нація тільки тоді зможе культурно виявити себе, коли найде їй одній властивий шлях розвитку. Він ніяк не може втямити, бо він боїться дерзать!

„Дерзать", значить осмілитися, відважитися.

Треба признати, що сам Хвильовий відважився спротивитися тому, що там найстрашніше, себто Москві. У статті п.з. „Московські задрипанки" пише Хвильовий так:

„Сьогодні, коли українська поезія сходить на цілком самостійний шлях, її в Москву ви не заманите ніяким „калачиком". Не найдете ви паралелів у московському житті і нашій дискусії... Тому що українська дійсність складніша за російську, тому що перед нами стоять інші завдання, тому що ми молода література, яка не на „закаті", а на відродженні... Росія самостійна держава? Самостійна! Ну, так і ми самостійна. На яку із світових літератур взяти курс? У кожному разі не на російську. Це річ ще і без всяких застережень. Від російської літератури яко мога швидше тікати. Справа в тому, що російська література тяжить над нами у віках як господар становища, який привчав нашу психіку до рабського наслідування. Наша орієнтація на західньо-европейське мистецтво, на його стиль, на його прийоми".

За такі отверті слова заклику до освободження від російських культурних впливів Хвильовий очевидно мусів заплатити своїм життям. Але ще перед своєю смертю він мусів бути страшенно упокорений. Здається це так захопило проф. Гординського, що він навіть великі блуди творчости Хвильового зовсім оправдує, а найбільшого блуда в його поведінні навіть не добачує. Про се у слідуючій статті.

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕҐЛОСТИ.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

„УКРАЇНСЬКИЙ КЛИР ПІД КОМАНДОЮ ОУН". Від таких і подібних наголовків аж кишить тепер у польській пресі (гл. прим. „Вєк Нови" з 6. VII.), головно з приводу участи деяких священиків у спільній боротьбі з націоналістами проти консолідаційного Виділу „Просвіти". Злоба в тім крику полягає на киданні тіни на ввесь український клир. Щойно тепер зачинає виразно показуватися, яка благодатна для опінії клиру була заборона участи в деяких світських орґанізаціях, видана клирові Станиславівським Епископом, Преосв. Григорієм.

ПРЕЗИДІЯ УНДА стверджує прилюдно ось що: Ніодин український посол, таксамо як ніодин сенатор, що є членами У. П. Р. та рівночасно членами УНДО, не вели ніякої політичної розмови з ніяким представником львівського польського щоденника „Вєк Нови". Сю заяву оповістила президія УНДО на прилюдний запит у 150 ч. „Українських Вістей".

В ЛУЦЬКУ засудили за приналежність до ОУН 9 молодих українців на кари вязниці від 2 до 10 літ.

ПОЛЬСЬКИЙ ТИЖНЕВИК „ВОЛИНЬ" перестав виходити на 340-ім числі. Був се орґан б. волинського воєводи Генрика Юзефского. Просто: не стало субвенцій.

ҐР. ПЕРЕНІЙ, реґенційний комісар Карпатської України, зложив присягу на руки премієра Мадярщини. Отже український нарід одержав таку „автономію", що мадяр в ній командує.

В ХУСТІ відбувся зїзд б. вояків 25 полку мадярської піхоти, на якому мін. заграничних справ Мадярщини Чакі виголосив промову в мовах мадярській, „угро-руській" та ромунській.

У ҐДАНСЬКУ появився декрет сенату про примусову працю мешканців Вільного Міста.

РУХ В ДИПЛЬОМАТІЇ. Англійський амбасадор Кеннерд відлетів літаком з Варшави до Лондону, де негайно відбув нараду з Галіфаксом і польським амбасадором Рачиньским. Французький мін. заграничних справ мав нараду з польським амбасадором в Парижі Лукасевичем.

АМБАСАДОР ВЕЛ. БРИТАНІЇ Ґендерсон виїхав літаком з Берліна до Лондону.

ШЕФ УҐОРСЬКОҐО ҐЕН. ШТАБУ ґен. Верт вибирається на днях до Німеччини на військові вправи.

ІТАЛІЙЦІ мають відступити німцям до ужитку пристань Трієст на 10 літ. Преса демократичних держав пише, що се було б грізним зашахуванням Анґлії на Середземнім морі.

ҐР. ЧІЯНО, міністр зяаграничних справ Італії, вибирається в найближчому часі з візитою до Барцельони.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ прийняв постанову в справі обмеження діяльности чужинців на території Бельґії.

ПРАВИТЕЛЬСТВО ҐОЛЯНДІЇ подалося до димісії внаслідок ріжниці думок поодиноких міністрів на справу буджету. Королева Вільгельміна припоручила дотеперішньому премієрові Колійнові створити нове правительство.

КОРОЛІВСЬКА ПАРА Анґлії виїде з візитою до Брукселі в днях від 24—27 жовтня с. р.

ДО ТАҢҐАНІКИ, англійської мандатової території у східній Африці, прибула німецька наукова експедиція, зложена з двох фотоґрафів, двох мисливих, кількох рільників і представника час. „Фелькішер Беобахтер". На думку лондонської преси, німецька експедиція має підготовити ґрунт для евентуальної окупації Таңґаніки німцями.

ЯПОНСЬКА АҐЕНЦІЯ звідомляє, що японці полонили 4.000 червоноармійців.

НОВИНКИ

Новим парохом архикатедрального храму св. Юра у Львові іменований о. крил. Роман Лободич, б. сенатор і парох катедральної церкви у Станиславові. Дотеперішний парох о. прал. Л. Куницький іменований офіціялом Митрополичого Церковного Суду у Львові.

Академічну управу львівського університету вибрано сего року в такому складі: ректор проф. Роман Льонпан де Беріє, проректор о. проф. Петро Стах, декан теольоґічного виділу о. проф. Адам Герстман, декан виділу права проф. Казимир Пшибильский, декан лікарського виділу проф. Вітолд Новицкий, декан ґуманістичного виділу проф. Юрій Курилович і декан математично-природничого виділу проф. Авґуст Ціргофер.

Управа Промислово - Торговельної Бурси д. Дівчат ІІ. Філії Укр. Краєв. Тов. Охорони Дітей і Опіки над Молодю у Львові оголошує конкурс на приняття учениць в р. 1939/40. Місячна оплата 35 зл. Петентки мусять бути ученицями промислових або торговельних шкіл. Речинець зголошень до 1 серпня 1939 р. Адреса: Львів, вул. Кохановського ч. 59.

На передмісті Львова Персенківці посвячено угольний камінь під будову польського стрілецького дому.

„Ґлос Польскі" апелює до польських властей, розпарцелювати 416 гектарів землі в Зеленій і Звенигороді, власність оо. Василіян в Бучачі, з огляду — каже — на те, що та земля „цілком незгідно з волею фундаторів служить цілям, суперечним з найважнішими польськими інтересами"...

В Поточиськах, пов. Городенка, мають вибудувати дім польської загонової шляхти.

Суд у Станиславові засудив о. Івана Панчишина з Тисьмениці на 3 місяці арешту за українізацію назвиск у метриках.

У Скільщині звичайно збіжжа пізно дозріває і не визначається першою якістю. С. р. тут прекрасний урожай. Жито високе декуди на 2 м. Жнива вачнуться вже на днях.

Дім ТШЛ мають будувати в Шоломиї, пов. Бібрка, чисто українському селі.

Листонош з Ясенова Горішнього, повіт Косів Ґуцульський, Василь Мироняк, перевозив роверо 3.000 зл. готівкою. Коли переїздив понад глибокий яр, хтось вистрілив до нього і ранив його. Листонош падаючи до яру зломив собі ногу та завис на дереві. Справник нападу втік, не забравши грошей, а листоноша перевезли до шпиталю.

В мін-ві комунікації зложено плян і проект будови нової залізничої лінії, яка получила б Коломию з Косовом Ґуцульським і Кутами. Новий шлях має вести з Коломиї через ґромади Іспас, Микитинці, Пістинь до Косова і звідти до Кут, де вже є залізничий двірець.

Всі більші стації в Польщі мають дістати підземні перони.

Гумор. — Славку, пробудися, вже час до праці. — Не можу. — Чому? — Та ж я не сплю...

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

Гроші держати в своїм банку. У Львові при вул. Жовківській 11 вломники вдерлися до помешкання Кекилії Барт, розпороли огнетревалу касу й забрали 10.000 зл. в готівці, біжутерію і столове срібло. Пані Барт виїхала на ферії.

Затроїлася у Львові несвіжим мясом родина Германа Каца з 6 осіб. Їх перевезли до шпиталю. В літі особливо треба вважати на несвіже мясо.

Пожежі нищать селянське майно. В с. Григорові бучацького повіту згоріло 30 селянських домів з будинками. Подібні вісти прийшли з Ряшівщини й инших повітів. Треба скрізь звертати увагу людям на конечність обережно обходитися з огнем.

В часі купелі втопилися: 11-літня Марія Кейван в Карлові, повіт Снятин, у Пруті, 19-літній Болеслав Древняк у Дністрі в Нижневі і 21-літній Теодор Бабій у р. Стрий в повіті Жидачів.

„Керовнік" крамниці „Кулка Рольнічого", Здзіслав Дудзік у Самборі, спроневірив готівки і товарів на 7.208 зл. і крадені перфуми та солодощі дарував „фордансеркам". Дістав за те рік і 8 місяців вязниці.

Замасковані бандити вдерлися опівночі до дому гр.-катол. священика в Добрій, повіт Ярослав, о. Івана Чечули. Один з бандитів пострілив священика в ногу, але на його крик бандити втекли, не забравши нічого.

В с. Руські Піски пов. Замость згоріло 27 мешкальних домів і 43 господарські будинки разом з живим і мертвим інвентарем.

В Лубянках, пов. Збараж, перун ударив в стайню Григорія Мельниковського. Вибухла пожежа, в якій згоріли 42 вівці.

Ученики 4-ої кляси польської гімназії в Мельці, з яких половина дістала кепські свідоцтва, вилаяли професорів, опісля забарикадувалися в кляси й зачали окупаційний страйк. Порядок у школі завела поліція.

103 православних „шляхтичів" перейшло з православя на римо-католицизм в селі Тиношевичі лунинецького повіту на Поліссі. Місцевий ксьондз Філіпяк з радости виставив у селі памятковий хрест.

Будова радіостації в Луцьку йде скоро вперед. Будинок стації вже на викінченні. Незабаром зачнуть монтаж машин і антени. Пробні авдиції зачнуться в половині жовтня с. р.

На Волині град знищив сего року землеплоди около 20.000 господарств, декуди навіть на 80%. Обезпеченеве Т-во виплатить пошкодованим міліон зл.

У Кракові при вул. Веліцкій завалився балькон у хвилі, коли на нім були 3 особи. Вони впали й потовклися. Крім того зранена учителька М. Рогозевич, що переходила туди.

Стріляв до птахів з балькону III пов. при вул. Кармеліцкій у Кракові якийсь Подставка. Ніякого птаха не вцілив, зате поранив дві 15-літні панночки. Його увязнено.

Гумор. — Мала Ірця помагає накривати стіл. — Мамцю, я вже поставила ковбасу на тарілку. — Але ж дитинко, в кімнаті є кіт. — Я знаю, але я згасила світло, щоб не побачив.

Найстарший дуб Запоріжжа. „Курер Варш." пише за „Правдою": На острові Хортиці, в запоріжській окрузі, росте дуб Запоріжжа. Фахівці кажуть, що він має 700 літ. Пень його має 6 метрів в обводі, довгота його гилля доходить до 16 метрів. Хортиця се історична козацька столиця. Історичний дуб міг би не одно оповісти.

Болгарію навістила катастрофальна повінь. Ріка Россіка знищила місто Селіево, затопивши кількасот домів. У воді втонуло 16 осіб, переважно жінок та дітей, і цілі стада овець. Шкоди виносять міліони левів.

В м. Геркулянум, що його засипав вибух Везувія в 79 р. по Христі, на стіні одного дому, покритій грубою верствою болота, перемішаного з лявіною, знайшли відтиск нерівнораменного латинського хреста. Сей факт має першорядне значіння для студій християнської археольогії, яка дотепер твердила, що культ символу Мук Ісуса Христа зачався значно пізніше, а до літургії й іконографії впроваджено його аж в 4 ст. Побіч хреста відкрили звуглілий клячник.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **о. Павло Решетило** помер у Козовій, бережанського повіту, в 51 році життя. Скінчив теольогію в Римі, на священика висвятився в Загребі в Югославії. По війні до 1923 р. був священиком в Галичині. В рр. 1923—1938 р. провадив місійну працю на степах Канади, у провінціях Манітобі, Саскатуні й Альберті. Відзначався ревністю, працьовитістю та жертвенністю. В. Й. П.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Ель Ґато.
КАСІНО: Трейдер Горн.
МУЗА: Поворот Арсена Люпена.
ПАЛЯС: Верді.
СТИЛЕВЕ: Її любий хлопець і ревія.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—11—20

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Всюди і все перша паста

ЕЛЄҐАНТ

О. ЛЕВИЦЬКА І СКА.
Львів, вул. Кордецького ч. 51.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.
В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.
Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₁ стор. 180. — зол., ¹/₂ стор. 90. — зол., ¹/₄ стор. 45. — зол., ¹/₁₀ стор. 25.— зол. В редакційному тексті: ¹/₁ стор. 280.— зол., ¹/₂ стор. 140. — зол., ¹/₄ стор. 70. — зол., ¹/₁₀ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 13 lipca 1939. № 52 (1252)
Рік XIV. Львів, четвер, 13 липня 1939. ч. 52 (1252)

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому"

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ВЛАДИВОСТОК І БАЙКАЛ ЗАГРОЖЕНІ

Совіти зібрали 700.000 війська на Далекому Сході

З Москви через Варшаву наспіли такі вісти: Совітська влада побоюється удару півміліонової японської армії на Владивосток і Байкал. Тому Ворошилов предкладає випередити японський удар і спараліжувати пляни Японії. На Кремлі відбулася нарада в справі ситуації на Далекому Сході. На тій нараді були м. і. Сталін, Молотов і Ворошилов. Нарада тривала до 2 год. над ранком. Видано зарядження приготовити великі бази амуніційних матеріялів. З розміщення тих баз фахівці роблять висновки, що Совіти приготовляються до офензиви. Концентрація совітських військ на границі Зовнішної Монголії та Манджурії вже закінчена. Совіти зібрали там коло 700.000 війська, з того в Монголії 200 тисяч, над Амуром 150.000 й у Владивостоці 150.000. На границю Манджурії вислано 10 ескадр бомбовиків. Напруження велике.

Нова заява Чемберлєна

Преміер Вел. Британії виголосив в понеділок в лондонській палаті громад нову заяву в справі Ґданська. Він признав, що Ґданськ се місто майже цілком німецьке, але добробут його мешканців у значній мірі залежить від польської торговлі. Висла це одинокий водний шлях Польщі до Балтійського моря. Заняття Ґданська іншою великою державою було б рівнозначне з удушенням польської держави. Дальше Чемберлен відповідав на закид, немов би то Англія своєю ґарантією спонукала Польщу не робити ніяких уступок у справі Ґданська. Польща, сказав преміер, перевела оборонні зарядження 23 березня і відповіла Берлінові 26 березня. Тимчасом британської ґарантії не уділено Польщі перед 31 березня, а 26 березня ще навіть не говорилося про ґарантію з польським урядом. Поза тим в заяві Чемберлєна про Ґданськ нема нічого нового. У відповідь на інтерпеляцію в справі переговорів з Москвою преміер заявив, що не має наміру висилати льорда Галіфакса до Москви.

Німецька й італійська преса про заяву Чемберлена

Німецька преса підчеркує головно те, що Чемберлєн признає німецькість Ґданська, але ні словечком не хоче згадати про право самоозначення для його населення. Дальше пише німецька преса, що Польщі вже перед 23 березня відома була готовість Англії дати їй ґарантію в справі Ґданська. Італійська преса вторує німецькій. Вона пише, що заява Чемберлєна це спроба сконструювати алібі для Англії в справі заогнення взаємин між Німеччиною й Польщею.

Чого Сталін не годен забути міністрові Бонне

Паризький правий часопис „Епок" пише, що саботажна політика Москви супроти французько-англійських змагань довести до порозуміння дається почасти пояснити тим, що Сталін уважає Чемберлєна своїм ворогом, якого хотів би довести до упадку. Таксамо бажав би собі Сталін уступлення французького мін. загр. справ Бонне. Чемберлєнові не може забути мінхенського договору, а мін-ві Бонне Сталін не може забути того, що Бонне інтересувався долею України і французьких союзів на Сході Европи. („Пестер Льойд", ч. 152).

Мобілізація 11 річників у Німеччині

В Берліні появилися офіціяльні афіші, які взивають до поборових комісій річники 1918, 1919 і 1920. Крім того взивається поборові річники 1914 — 1917 і річники 1906, 1907, 1910 і 1913, які не ставали ще перед поборовими комісіями. Поборові повинні ставитися в часі від 7 липня до 9 вересня с. р. Сей розпорядок звертає увагу з огляду на покликання старших річників, яких дотепер не покликувано, за виїмком у Східній Прусії. Се вказувало б, що німецька команда сильно натискає на побільшення ефективів німецької армії. Німецькі круги заявляють, що розпорядок має за ціль примінити німецькі збройні сили до числа населення Великої Німеччини. (ПАТ).

Ґданськ дальше зброїться

До Лондону наспіли вісти, що мимо деякого відпруження в ґданській справі у Вільному Місті йде дальше інтензивна мілітарна підготовка. До міста приходять все нові транспорти зброї і военного матеріялу, в тому тяжкі гармати і протилетунська артилерія, яку інсталюють у фортах, будованих на швидку руку на всіх пограничних узгірях території Вільного Міста.

Оливна Гора буде забудована?

Англійське міністерство кольоній оповістило комунікат, в якому подає, що Оливна Гора в Єрусалимі має бути забудована. Міська влада Єрусалиму безсильна, бо Оливна Гора се приватна власність. Ся вістка викликала в Лондоні велике враження. В найближчому часі має повстати окрема організація, яка займеться зібранням відповідних фондів в цілі викупна святого місця з приватних рук й охорони його перед профанацією.

Годує ластівок, що ловлять мух

Як відомо, насікомі даються людям дуже в знаки, особливо літною порою. Вони розносять також заразні недуг всякого рода. Отже людство радісно приняло до відома вістку, що одному фармерові в Каліфорнії вдалося так освоїти полохливих ластівок, що вони залітають до хат і виловлюють там насікомих. Він продає таку „освоєну" ластівку за 5 дол.

Здоровий прояв

З приводу оцінки подій в Карпатській Україні.

Motto: „Правда освободить вас".

Нема глибших слів від висше наведених, особливо коли йде про публичне життя. Публична праця в суспільнім житті належить до найблагородніших. Але вона має в собі великі небезпеки. Нпр. коли молодь передвчасно втягають в ріжні сумнівні або й очевидно нечисті політичні підприємства, які доходять до вислугування чужим агентурам, і передвчасно ломлять ту молодь без нїякого пожитку для публичної справи. Якже дуже вказано представити тоді молодим людям правду і ніщо інше тільки правду.

Коли в публичнім житті говориться про правду, то звичайно все або майже все говориться про неї тоді, коли хтось ширить неправду. Без такого стану річей тих двох категорій людського думання звичайно не порушується, як звичайно не говориться ні про око, ні про вухо, коли вони ненарушені чимсь і нема причини звертати на них увагу.

Не кожна неправда в публичнім житті буває шкідлива. Нпр. старинні греки у своїй величавій фантазії боротьбу за маленьке містечко на побережжі Малої Азії, яке вони, посварившись між собою, облягли, здобули, ограбили і спалили, — потому зробили підставою великої та прекрасної епопеї. Річ ясна, що з того по суті неправдивого розбовтання і представлення річи не було шкоди, а навпаки був пожиток: 1) Та епопея збільшувала самопочуття старого грецького народу. 2) Хоч представляла міжусобиці, то з самого представлення їх видно було змагання до єдности. 3) Підносила ідеали любови рідного міста, хоробрости, лицарськости, гостинности і передовсім пошани перед висшою Божою силою. А все те представлене на тлі грецької фантазії, яка далека була від правдивости основної події, що її описувала.

Та буває неправда в публичнім житті дуже шкідлива, нпр. коли вона возвеличує очевидних реклямістів і руйників, а понижує й оклевечує позитивних працівників. Того рода неправду треба якнайскорше відбронзовити, навіть коли вона криється за параван леґенди або заслонюється щитом: мовляв, не чіпайте мене, бо зі мною разом завалиться якась леґенда, що схлібляє вашій гордости. Промовчування такої неправди, яка охороняє руйників і утруднює працю поважним людям в суспільности, се був би очевидний злочин, се так добре знане у праві від старинних часів „деліктум омісіоніс", з якого виростають всі публичні нещастя і катастрофи.

І тому видання комунікату, який ми майже в цілости перепечатали в 3 числах „Нової Зорі" п. з. „Правда про Карпатську Україну", вважаємо здоровим проявом. Се був би тільки позірний „аргумент", якби хто думав, що „лучше таких річей не торкати, бо вороги мають з того радість". Якби кермуватися такою „засадою", то взагалі всяка критика стала б неможлива, її що найбільше складалося б до архівів і правда виходила б на денне світло аж

тоді, якби вже була неактуальна і просто байдужна (а цікава хіба для дослідників історії, для спеціялістів поодиноких питань минувшини). Хісна з так пізно поданої правди не було б.

Яка хосенна безпосередня критика, видно напр. з отсего факту. Згаданий комунікат закинув, що з „січової старшини (в Карпатській Україні) мало хто пішов з військовими відділами на фронт. Такі як Роман, Розсоха, Рогач і інші вже 15 березня поскидали однострої, одяглися в цивільний одяг і при першій нагоді втікли".

Націоналістичне „У. С." відповідає на се так:

„Закид що деякі члени дотеперішньої команди „Січі", яка була на пів військовою, на пів національно-виховною організацією, не взяли участи в боях, минається з ціллю, бо ці колишні члени команди, як невійськові, не дістали наказу воювати".

Отже націоналісти навіть не перечать, що їх „мужі довіря" поти сиділи в команді, поки не треба було йти на війну, а вистарчало парадувати в січовім однострою. Коли ж треба було йти на фронт, тоді вони вислали гімназистів, семинаристів і інших дітей, які також не були військові, а самі під претекстом, що в о н и невійськові, просто поскидали однострої і втекли.

Відкриття такого факту зовсім не шкодить славі тих наших дітей, що мимо того пішли на фронт і завзято боролися в рядах „Січи" аж до смерти, але унеможливляє на будуче жонглювання й обманювання суспільности такими „командантами". Бо тепер вже суспільність буде знати, яких „командантів" напихали націоналісти в головну організацію „Січи", що займали місця правдивим фаховим старшинам, а потому повтікали на тій підставі, що „вони нефахові". Такі події лучаються в кожній неупорядкованій суспільности, але коли їх раз виразно пришпилити правдивим представленням річи, тоді вже кожна спільнота має заострену увагу на таку аномалію. І на тому полягає хосен з правди, яку в свій час піднеситься.

Отже в ім'я публичного добра не вільно ставати на становищі: мовляв, не сварімся, бо чужі люди дивляться і складаймо всю правду до архівів, а вона виплине колись наверх. Таке замазування правди було б подібне до заклеювання гниючої рани, яку треба не заклеювати, а отворити й вичистити, хоч се й болить: бо як не вичиститься і то в час, тоді цілий організм може бути безнадійно заражений. Певно, що було б лучше, якби в суспільности не було в найважніших справах острої боротьби і якби панувала єдність, але коли в данім випадку вже є ріжниця думок, ріжниця поглядів і ріжниця поступування, тоді вже не вільно мовчати на розвальну агітацію руйників, а як поважні люди зачнуть виказувати шкідливість руйни, тоді не вільно на них кричати, що вони роблять, мовляв, „невчасні ревеляції": бо такі ревеляції якраз на часі і то дуже на часі. Т а к а боротьба се здоровий прояв.

БОЛІ артретичні ревматичні подагричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку „UREMOSAN" Гонсецького, що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ісхіяс, ниркове каміння та злу перемину матерії.

Оригінальний „UREMOSAN" Гонсецького можна дістати в аптиках.

Преосв. Леопольд Пречан

У пятьдесятьліття священства оломунецького архиепископа

Дня 5 липня ц. р. старовинна моравська митрополія святкувала пятьдесятьліття священства свого архиепископа-митрополита, Й. Е. Високопреосвященого о. дра Леопольда Пречана. Достойний Ювилят родився 8 березня 1866 року в селі Тинець біля Оломунця. Вирісши, здобував середню і вищу освіту, врешті розвивав душпастирську, виховну і наукову діяльність в межах оломунецької архиепархії, що по сьогодні дише духом великого славянського Апостола св. Методія. Після смерти великого свого попередника, славного митрополита Стояна, назначений Впреосв. Пречан рішенням Апостольського Престолу дня 10 листопада 1923 року митрополитом моравської митрополії. Від 10 березня 1936 року є він теж архиепископом-асесором Папського Трону.

Рідко котрий з оломунецьких архиепископів-митрополитів засвоїв собі у такій мірі кирилометодіївського духа як саме Впреосв. Пречан. Кирилометодіївська ідея це, сказати б, зміст всенького життя і діяльности Достойного Ювилята. Нею намагається він оживити не тільки свій клир, але і вірних своїх. Хто мав можність ввійти у звязки з оломунецьким духовенством і приглянутися до життя працьовитих і побожних моравян, головно ганаків, цей легко міг відчути духа першого велеградського митрополита Методія, духа, що по мистецьки гармонізує велич з безпретенсіональністю, серіозність з сердечністю, службу Богові зі службою людям, повною посвяти і любови.

Одначе на перше місце вибилася в широкій діяльности митрополита Пречана унійна ідея, якій не жалує він ні здоровля, ні матеріяльних засобів мимо сего, що приходилося йому стрінутися на тій дорозі з людьми, що нераз низько надуживали його доброти, ласкавости і довіря. За його кермування моравською митрополією відбулося аж кілька унійних конґресів у Велеграді (1924, 1927, 1937). Митрополит Пречан був теж ініціятором і душею унійного пражського зїзду в 1929 р.

Мимо московських зазіхань, що замішувалися саме у тім часі до унійних змагань, форсованих всупереч інтенціям Апостольського Престолу деякими москалями і москвофілами (Верховский, Д. Гербіні, Ґрівец), митрополит Пречан у своїй проворности і правовірности ніколи не зійшов в унійних працях з правильного шляху і держався завжди проукраїнської лінії. Це проявилося передовсім у Велеграді 1927 р., і теж у Празі 1929 року, де один з наших церковних достойників пробував співати московську пісоньку під такт ряних москалів, а вже ж головно в останньому десятилітті, коли то всі спроби московської унійної орієнтації ганебно провалилися. На тих унійних конґресах скликуваних митрополитом Пречаном найчисленніше заступлені були наші українські католицькі Владики.

Про приязне наставлення Впреосв. Пречана супроти українців свідчить і те, що він радо приміщував у своїм семинарі наших богословів, а минулої осени отворив брами духовного семинара і богословського факультету в Оломунці для греко-католицьких богословів з Закарпаття, овшім робив старання, щоб набути для нас окрему будову, колись єзуїтський монастир, де ми могли б урядитися вигідно й згідно з потребами нашого обряду.

Про сердечне відношення Достойного Ювилята до Василіянського Чина взагалі, а до молоденької Провінції на Закарпатті зокрема, могли б нам неодне розказати самі Василіеві сини. Василіянська друкарня в Ужгороді, малоберезнянський монастир, де були приміщені молоді василіянські клирики, знайшли в Особі Впреосв. Пречана щедрого мецената. А й тепер іще в гостинних мурах оломунецького семинара находять приміщення василіянські богослови і на богословськім факультеті добувають вищого знання. Імя великого митрополита Леопольда Пречана золотими буквами буде вписане в аннали василіянського Чину.

Тому і не дивно, що на саму вістку про рідкий ювилей моравського Митрополита Пречана українці католики і собі спішать зі щирими побажаннями для Високопреосвященого Ювилята, що їх убирають у літурґічні слова: „На многая літа Владико!" — Л.

Чи се відпруження?

В ч. 7289 „Хвилі" жидівський публіцист Бернард Зінґер помістив передовицю, де пише між ін. ось що:

В европейській пресі появляються вісти про відпруження в польсько-німецьких взаєминах. Фактично трудно устійнити, на чому полягає те відпруження. Чи Гітлер вирікся постулятів сформулованих 28 квітня? Чи в Гданську припинено повільну, але систематичну і плянову акцію, яка має прилучити Вільне Місто до території Німеччини? Все те робиться настудено. Пробували і не вдалося. Тоді відкладається акцію на час, коли умовини будуть більше відповідні. Чи того рода умовини прийдуть? Чи Німеччина має на що рахувати? Тимчасом Берлін має сатисфакцію з перебігу переговорів у Москві. Тягнуться вони доволі довго, ведуться довгі спори на тему формули, мимо того, що причина проволікання переговорів ясна. Совітський партнер вказує, що хоч парлямент у Гельсінґсфорсі розпоряджає демократичною більшістю, команда армії настроена ґерманофільсько. Одночасно звертається увагу, що в Латвії і в Естонії висші верстви симпатизують з Німеччиною. В Москві здають собі справу з того, що з хвилею підписання пакту весь гнів Німеччини звернеться проти СССР. Японія пригадує, що Совіти мають ворога також на Далекому Сході. Недалеко Чіти, на шляху, який може відтяти Східну Сибір від Далекого Сходу, ведуться тепер бої. Не треба бавитись у піжмурки. То не бються монголи з манджурцями. Ведуться регулярні бої совітської армії з японською армією... Чейже то мін. Бартy пропаґував ідею змонтування сильного ланцюга довкруги Німеччини, втягаючи туди всіх антаґоністів. Се була провідна думка східного пакту. Скінчилося на пакті взаїмної помочі між Францією і СССР. Одначе той пакт мав плятонічний характер, в ланцюгу нестало звена. Те все належить сьогодні до історії. Продовж останніх місяців мали місце великі політичні переміни. Фінал має знайти вислів в англійсько-французько-совітськім союзі. Річ зрозуміла, що Франція й Англія не рахують так дуже на військову силу Совітів. Головне завдання коаліції в активізації червоної армії на Далекому Сході і в якнайбільше інтензивнім використанні природних багацтв совітської Росії. Водночас Німеччина працює, щоб здобути союзників. Оперується „ерзац"-союзниками. Малу державу (Болгарію), яка щойно вилизалася з ран, завданих їй війною, взивають до роботи. Німеччина втратила турецького союзника з часів війни. Від біди має його заступити Болгарія. Візита і тиха юдина пропаґанда, підготовні праці в Ґданську, бої на монгольсько-манджурській границі, переговори в Москві — той цілий підготовний процес, уважають „відпруженням"...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Церква і конспірація

На тлі боротьби зі „Стронництвом Народовим" „Газета Польска" в ч. 187 принесла передовицю, в якій автор, Вітолд Іногорский-Ленкевич, старається відповісти на питання, яке заслоняє відношення Церкви до конспірації. Він пише м. ін.: „Засадничо католицька Церква недвозначно осуджує творення тайних товариств, спертих на ритуалах і втаємничуваннях. Церква не може допустити, щоб місце обявленої правди заняла якась інша „правда", створена людьми та з нею конкуруюча. Бо неминучим наслідком створення ексклюзивними товариствами свого власного обряду і свого власного етичного кодексу („ціль освячує середники" та „подвійна мораль") мусить бути тенденція вважати науку Церкви чимсь добрим і навіть конечним для загалу „профанів" і „невтаємничених", підчас коли „втаємничена" еліта може мовляв керуватися своїм власним кодексом і признавати свою власну „правду"... „Виїмком можуть бути тут лише конспірації, творені в часі неволі і творені якраз на те, щоб нарід міг жити повним духовим життям, щоби процвітала віра, звязана з тисячелітньою культурою народу, щоб дитина могла вчитися молитви в рідній мові та щоб не до подумання були факти в роді мучеництва уніятів, яких силою відривали від віри своїх батьків".

Франція вилюднюється

„Діло" в ч. 149 принесло статтю Віктора Приходька, в якій читаємо ось що: Як відомо, у Франції від літ діють два чинники, цілковито змінюючи її обличчя: 1) велика надвишка смертности над народинами і 2) індустріялізація країни, внаслідок чого населення пересувається до міста, а села залишає. На цю тему знаходимо кілька актуальних рядків у цікавій статті М. Ковальського — „Своїм шляхом" („Тризуб", 7-го травня 1939 р.). Автор, що живе у Франції поверх 15 літ, пише: „Французьке село втікає до міста. Тепер в цій країні можна купити (навіть недорого) ціле село з громадським будинком, з землями, луками, церквою, будівлями, бо воно спорожніло, нема ніодного мешканця. А коли ви перебуваєте десь у глухому закутку Франції на селі, то помітите, що мешканці здебільша старі люди. Молодь вивтікала". — А ось, як ілюстрація до цього, коротке оповідання нашого українського емігранта: „Блукаючи по Франції, зайшов я у селі в перший що попався двір, щоб переночувати. Постукав до хати, але двері самі відчинилися. Увійшов до кімнати — нікого нема. Повна хатня обстановка, але порожньо. Таксамо у дворі: господарські будинки, але цілком тихо. Я пішов тоді до сільського старости, щоби дозволив у тій хаті переночувати. А він мені передає ключі й говорить: „Не тільки переночувати, але як хочете, то лишайтесь там і господарюйте: поле, хата з будинками до повного вашого розпоряджения для безплатного користування". На цю тему, як відомо, існує вже ціла література. Франція завзято бореться проти вимирання і спорожніння. Але досі не доводилось нам чути про якісь зорганізовані українські заходи, звязані з цими великими можливостями у Франції. А шкода, бо земля там добра, підсоння дуже подібне до нашого й українська еміграція, що там загосподарилась, має серед французів добру опінію. Це не значить, що перед нами лежать двері отворені, — нині кожна держава замикається, — але мусимо спробувати їх відчинити. А український плуг вже історично показав себе першорядним кольонізатором...

Англо-совітські переговори

Вилєнське „Слово" в ч. 185 принесло кореспонденцію з Лондону пера п. Люп'а, в якій ось що читаємо на тему скомплікованої гри Совітів підчас переговорів з Англією: „Совіти не спішаться до порозуміння, це ясне. Вони знаменито знають, що від хвилі заключення англо-франко-польського порозуміння та уділення гарантії для Ромунії — ніщо їм де факто не загрожує. Куди Гітлер мав би напасти на Росію так, щоб не зачала діяти англо-франко-польська система? Через Балтик і балтійські держави? Се було б божевіллям зі сторони Німеччини, доки вона матиме на своїх комунікаційних лініях польську армію. Отже Совіти дістали вже фактично англо-французьку гарантію і можуть спокійно стати. Лондон і Париж знаменито знають це і так розумують: „Коли ми вам, Совітам, дали безпеку, то і ви щось дайте: скажіть, що поможете нам у війні з Німеччиною"... Москва здається розумує ось як: „Найлучше було б, якби вибухла війна; доки ми не приступимо до коаліції, на се є більше шанс, ніж по підписанні договору. Бо з хвилею, як вибухне війна, наша ситуація щойно тоді буде знаменита. А якби ми приступили до „мирної коаліції", а не „воєнної", то виторгуймо бодай тільки, щоб всі держави між Німеччиною і Совітами так були з нами звязані, щоб опісля не могли вже свобідно рухатися".

Заведений і згіркнілий політик

підбурює проти ідейної молоді

Під таким заголовком пише вшехпольське „Слово Народове" в ч. 184: Пан Шталь не чується щасливим. Вправді зі скромного доцента став послом з поважними діетами, вправді до тих діет має ще доходи публіциста з найзаможнішого щоденника в Польщі „Газети Пол.", вправді належить до штабу Озону, конферує й рішає, а таки він нещасливий. До щастя бракує йому ще знеоблення польської „народової" молоді у Львові, молоді того міста, з якого вийшов і п. Шталь, але в якім не має вже що говорити. І тому він безнастанно підбурює проти тої молоді. Застановляється в „Г. П.", якби не допустити до того, щоб акад. т-ва займалися політикою. Пильнують того професори: куратори на підставі законів, але п. Шталеві ходить іще про те, щоб також дорослі студенти не займалися політикою. Такі обмеження воняють вже романськими правними взорами. Доказати „народовій" молоді залежність від партії не можна, але лишається ще залежність ідейна. Та на се нема способів... (О, дійсно, ту „ідейну" залежність видно дуже виразно — на головах інородців).

Нищення всіх підстав світогляду

ІКЦ в ч. 185 пише: Далеко поступив уже процес нищення всіх підстав світогляду. Зачали його большевики. То вони позбавили одиницю всіх природних їй прав. То вони ввели засаду збірної відповідальности, словом довели суспільність до тотального варварства. В СССР перечеркнено рівність супроти права і створено клясовий критерію нерівности, а в Ш Німеччині — расовий. Тепер міністр справедливости др Функ проголосив таку нову теорію: „Тільки та держава зможе бути підметом міжнародного права, яка має не лише нарід, обшар і силу, але яка ще зуміє доказати ділами свого народу своє історичне покликання як підмет міжнародного права". Се новий етап розвитку деструктивної діяльности тоталізмів на міжнародній арені, каже ІКЦ, бо цим насильство підноситься до засади: нема рівности супроти права, перечеркується засаду, що підставу міжнародного права становить правна особовість держав і що держави се рівнорядні підмети міжнародного права... (Так обурюється той сам ІКЦ, котрий зі шпіри вискакує, коли український нарід упоминається за практичними наслідками визнання правної особовости народу...).

Як працює редактор Моррас

Преса приносить цікавий опис праці редактора „Аксіон Франсез" і провідника франц. націоналістів Карла Морраса: Він уже 30 літ редагує свій щоденник. Все в ночи. Вертається до дому щойно між 6 і 10 рано, бо не тільки щодня пише вступну статтю, але й сам читає щоденник від першого вірша до останнього, як до дрібних оповісток. Крім того приймає сто гостей, полагоджує адм. справи, працює над книжкою й редагує листування. Любить ніч. Писав про це часто. А його праця виглядає так: В устійненій годині виходить з редакції до друкарні й там пише свою статтю. Щодня друкарня має той сам клопіт: стаття Морраса ніколи не готова на час. Щоб занадто не спізнявся, інсталювали в його кімнаті три лямпи. Коли засвітиться синя лямпа, Моррас має вже тільки годину часу, коли біла, — тільки пів години, коли червона, — квадранс. Червона лямпа все була для нього найгіршим ворогом. Нарешті газета виходить, а Моррас все ще сидить у своїм бюрі, до якого доходить запах друкарської фарби. Приходять нові складачі, щоб заступити нічних товаришів, а Моррас дальше пише і пише...

З Карпатської України

Дня 7 липня с. р. комісар для Карпатської України Перені перебрав владу з рук військової адміністрації. При тій нагоді виголосив в Ужгороді промову, в якій запевнив, що Мадярщина бажає „ущасливити футенський нарід". Мадярська телеґрафічна аґенція проголосила комунікат, що дня 15 липня с. р. на території Карпатської України відбудеться загальний перепис населення. Який буде вислід сего перепису, не важко догадатися.

Союз Польщі з Англією?

В неділю вернулися до Лондону польський амбасадор Рачиньский і провідник фінансової делеґації плк. Коц. У звязку з тим говорять, що в недалекому часі слід сподіватися підписання формального польсько-англійського союзу, який потверджував би заяву про взаїмну допомогу, зложену Чемберленом 6 квітня с. р. Спочатку пляновано підписати цей союз аж по заключенні англо-французько-совітського договору. Одначе з уваги на щораз більші трудности в московських переговорах говорять, що польсько-британський союз буде підписаний вже незабаром.

Франція зірве союз з Совітами?

У французькій пресі видно щораз більше недовіря у відношенні до совітської дипльоматії. Часопис „Ле Жур" доходить до висновку, що з переговорів, які Англія і Франція ведуть тепер з Москвою, Совіти стараються витягнути для себе максімум користи. Тепер, коли опінія Европи у відношенні до Совітів зачинає змінятися, можливо, що Совіти побоюючись ізоляції підпишуть порозуміння за багато меншу ціну. В усякому разі, коли мало б дійти до розбиття переговорів, то наслідком того могло б бути виповідження французько-совітського союзу. В Лондоні, пише далі „Ле Жур", устійнюється переконання, що совітське правительство зовсім не бажає собі швидкого підписання порозуміння і що Росія на випадок війни в Европі якнайдовше старалася б бути невтральною.

Кілько німців на світі?

В Липську появилася праця Горста Ваґенфуера, в якій автор обчисляє, що на світі мешкає 100 міл. німців, з чого 90 міл. в Европі. На думку автора скількість німців поза межами Німеччини виносить: 420.000 в Ґданську, 50.000 в Бельґії, 39.000 в Данії, 20.000 в Естонії, 3.700 у Фінляндії, 1,500.000 у Франції, 1 міл. в Польщі, 2,924.000 у Швайцарії, 750.000 в Ромунії, 479.000 на Мадярщині, 500.000 в Югославії, 70.000 в Латвії, 10.200 в князівстві Ліхтенштайн, 29.200 на Литві, 19.400 в Люксембурґу, 102.000 в Голяндії, 4.300 у Швеції, 806.000 у властивій Росії, 394.000 в сов. Україні, 7.000 на Білорусі, 16.200 в Еспанії, 3 міл. у Злучених Державах, 750.000 в Бразилії і 200.000 в Аргентині. Горст Ваґенфуер ділить заграничних німців на три категорії: 1) заграничні німці, себто німецькі горожани, які мешкають поза межами Німеччини, 2) приграничні німці, себто німці, які мешкають заграницею на територіях „культурою німецьких" і 3) німці-кольоністи, що замешкують „кольонізаційні" терени. Німецький вчений зазначує, що всі території, на яких мешкають німці всіх трьох категорій, належать до „життєвого простору" Ш Німеччини.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

Правда про Карпатську Україну

Як ту країну зруйнувала ОУН (Організація Українських Націоналістів).

VII.

Останній акт карпато-української трагедії. — Мадярський наступ.

„Заховані мадярські провокатори", пише далі інж. К., „яким вдалося примоститися до Головного Штабу Карпатської „Січі" в Хусті, з приходом мадярів розправлялись всевладно, посилаючи на розстріл українців. Всім було відомо, що Карпатська „Січ" була організацією розвідчого характеру. Тому треба тепер запитати провід „Січі": де вони мали очі і що робили їхні фахові розвідчі сили?..."

Подаємо характеристичні витяги з записок мобілізованого старшини інж. Андрія Швеця.

„Відчувалося, пише інж. Швець, що між Владою і січовою голівкою не все в порядку. Січовою голівкою зпоміж цілком патріотично і працьовито настроених людей виловлювались такі, що не подобались, тяжко побивались і навіть були випадки, що зникали невідомо куди. Ходили чутки, що й Головний Комендант Дм. Клемпуш сам був у небезпеці. Я памятаю ймення Фрищина, якого тяжко побили, а потім відвезли до шпиталю. Те саме було з інж. Головкою... Старшин у січовій команді не любили і тяжко приймали. В проводі сиділи безвусі хлопчаки, які собі понашивали високі старшинські відзнаки, а потім в хвилину небезпеки майже всі змились, а дітей лишили на вимордування. Рядові січовики були дуже добрим, а головне свідомим елементом. Провід був оточений якоюсь таємницею, решта січовиків була помітно стероризована..."

„...Всюди, куди не подивишся, „вожд". Оден мій знайомий з центрального уряду попереджав мене: „Андрію, будь обережний, бо за всяку дурницю бють, а потім садять до концентраційного табору". Думаю, що все це також було одною з причин, чому прийшли мадяри, а головне, чому так мордували січовиків..."

„...В такій атмосфері наближався 14. 3. Вже було відомо, що чехи обезброять січовиків, але нічого, аби тому запобігти, не робилося. Навпаки, окремі випадки показували, що команда не здає собі справи з того, що робить. Січовики робили помилки: обезброїли кількох жандармів, викрали кілька рушниць — все це ще більше напружувало відносини. Моє враження, що хтось це робив провокативно, бо власне це дало привід гей. Прхалі зробити такий злочинний морд..."

„...Біля залізниці Січовий Кіш у деревляних бараках був пострілянний ввесь із тяжких кулеметів чехами, хто втік, був притиснутий до Тиси і тут розстріляний. Врятувалися тільки ті, що переплили Тису і захоронилися в лісах... Біля секції „державних шляхів", де я працював, вели двох арештованих січовиків. На них напали шофери, що привезли чеське військо, і почали бити чим попало під вигуки „Слава Україні". Характеристичне, що декотра січова старшина при цьому ходила по вулицях з чеською старшиною мило з нею розмовляючи. Про що вони могли в такім моменті говорити, ніхто не міг зрозуміти..." Цікаве це й характеристичне, що підчас цього „пучу", коли згинуло і було поранене чимале число рядовиків січовиків, ані один „вожд" не був не тільки забитий, а навіть хоч злегка ранений.

„Я твердо вірю, пише далі інж. А. Швець, що інцидент був спровокований. В Хусті думали, що в штабі січовиків були большевицькі провокатори..."

„15. 3., пише інж. А. Швець, січовикам дали спокій і навіть дали якусь зброю. Кому було потрібне те, що робилося напередодні? В 10 годині останні частини чехів відходили і мали на панцирниках „гакові хрести"... Оголошена була самостійність, видано відозву про мобілізацію старшин та вояків. Радіо кожних 15 хвилин голосило, що кордони забезпечені. Був утворений Головний Штаб під проводом полковника Єфремова. Старшини голосились у владній будові кімната ч. 25. Почали сходитися старшини, урядники, школярі, цивільні, вояки, а особливо, що кидалось у вічі, маса гуцулів у білих свитках, які потім йшли до бою так як на весілля. Нашвидку почали озброювати всіх чим попало і відсилати на фронт. Як це випадало, а головне, який сенс це мало, думаю, говорити не доводиться. Озброєні групи приводив до порядку полковник Филонович. Мені здається, що це був один з тих, що заховався найбільш порядно. Коли всіх виправив, зібрав рештки, одягнув каску, взяв рушницю і повів до бою. Це було о 4 годині в ночі з 15 на 16 березня. Старий досвідчений генерал Петрів чотири рази голосився до диспозиції влади, але його послуги не були приняті. Хто знає генерала Петрова, може зі спокійною совістю твердити, що за його участю наслідки були б ліпші. Я думаю, що комусь залежало на тому, щоб масакр українських дітей був переведений найдосконаліше. Хто ж нам покаже тепер могили цих замучених даремне дітей?..."

„У владній будові ще в ночі були о. Волошин, Галаган, Єфремів. Перед ранком все зникло. Влада повторяла: „Держіться, ідуть німці!" Молоді хлопчаки вірили і вмирали. Вночі 16. 3. біля 3 години був у владній будові ще чеський полковник Леман. Він обіцяв допомогу чеського війська, але потому зник. Біля 4 години приїхав мадярський старшина — парляментар, привіз ультимат, але далі було наказано боронитись, бо „з Перечина їдуть німці на тягарових автах на поміч і ранком 16. 3. будуть у Хусті"... Кому була потрібна ця брехня?"

„...Влада відїхала до Рахова. Владна будова почала помалу порожніти, було чути стрілянину. Всім було вже ясне, що все кінчиться!

По мобілізації я одержав обовязки звязкового старшини в Хусті.

Вночі перевіряв варти, ходив по помешканнях урядовців, яких не заставав, бо вже відїхали. Яка була організація, можна бачити з того: мене післали з владної будови вночі перевірити, що робиться в Січовім Коші біля залізниці і коли там є люди, привести до Штабу. Ні рушниці, ні револьвера мені не могли дати. Дали жовто-блакитну перевязь на руку мабуть для того, щоб мадяри краще могли бачити. В Коші я знайшов побитих людей, все здемольовано ще чехами підчас пучу і трьох січовиків, яких виставила січова команда і про яких, очевидно, забула. Так виглядала організація в самім Хусті, як було поза Хустом, можна собі уявити..."

„...16. 3. Хуст почав завмирати. Уряд хто в чім і на чім міг — відїздив на Тячів. Відійшов останній поїзд. Озброєні чехами місцеві мадяри в Тячеві цей поїзд спіймали, людей в поїзді пограбували, багатьох побили, хто був у січовій уніформі або зі зброєю — постріляли. По 12-ій годині дня вже біля Хусту була мадярська артилерія і зявилися літаки. В Хусті вже ніхто з уряду не лишився. Ще сумно де-не-де повіва наш прапор. В цей час я пішов працювати до шпиталю на вул. Свободи. Там були ранені січовики і мадярські жовніри. Січовикам, що дістались до шпиталю в останній момент, грозила небезпека, що мадяри їх постріляють. Ми скорше передягли їх у цивільне вбрання. Ті, що могли ще триматися на ногах, як стемніло, розійшлися. Тяжко ранених передали мадярським лікарям, як цивільних, що випадково дісталися під огонь. Мадяри увійшли до Хусту 16. 3. о пів до пятої пополудні.

„...Від вечора 16. 3. мадяри при пильній допомозі місцевих мадярів і „русинів" виловлювали січовиків і розстрілювали. Ще 21. 3. знайшли чотирьох січовиків, схованих на почті на горищі і там же їх постріляли. Мадяри з псами розшукували в горах січовиків цілком виснажених голодом і їх розстрілювали.

Помалу почали люди наші орієнтуватися при помочі місцевих українців та німців. При німецькім консуляті склався Український Комітет, що вів реєстрацію тих українців, які мали покинути Карпатську Україну. Таких набралося до 150 душ.

Мадяри оголосили, що всі неавтохтони, крім русских, мусять Підкарпаття залишити. Перший транспорт евакуованих відійшов з Хусту 4. 4. до Відня.

За закінчення подаємо опис подій на одному з головних відтинків боевого фронту, поданий не вигаданим, а дійсним учасником тих боїв і навіть організатором тої імпровізованої боевої сили.

Бувший бунчужний 1 сотні 3 Гайдамацького полку з Великої України Крисків. Він працював, як шофер, на будові шоси біля Великого Шарду. „15. 3., оповідає Крисків, прийшов до нас командант Січі та наказав, щоб я зібрав усіх січовиків та вирушив на фронт коло Севлюша, бо чеське військо покинуло позиції. Зібрав я 130 людей та пішов з ними на фронт. З лівого боку дістав я сполучення з поручником Чочкою, з правого сполучення не дістав. Дістав там наказ із Хусту, аби без огляду на протести відібрати зброю від усіх військових частин, від жандармерії, поліції і від фінансової (покордонної) сторожі. Збираю людей та іду в напрямку до Великої Копані. З боку Севлюшу підходить кулеметна сотня чеського війська. Зголошуюсь до чеського підполковника та прошу дати нам зброю. Підполковник декілька хвилин задумався, а потім каже мені: „Чому не прийшли всі так як ви?" Дає мені 7 тяжких кулеметів, 10 легких та патрони до них, військові пістолі і ручні гранати. Потім ще повчив мене про погані та добрі властивості кулеметів і, коли побачив зі мною таких молодих хлопців, порадив, як маємо критися від мадярів. Теж показав, як треба працювати з ручними гранатами.

Отримавши зброю, я післав зараз 20 січовиків зі старшим до Великої Копані, других 20 на закрут до Висшого Шарду. З рештою (90 хлопців) я та чорношличник Прик встановили фронт. Було зимно. Хлопці були погано одягнені. так, що дуже мерзли, крім того були голодні. Так дочекалися 16. 3. ранку, коли прийшли наші звязки з Вел. Шарду та Вел. Копані і донесли, що до В. Копані прийшов ворог. Біля пів до восьмої побачили ми перші відділи мадярів, що наступали в напрямі Хусту.

Я наказав хлопцям, щоб не стріляли, поки ворог не підійде зовсім близько і поки я не кину ручну гранату. Сидимо за кулеметами та чекаємо. Не дивлячись на те, що хлопці були молоді, в боях ніколи не приймали участи, а до того ще й були зденервовані, ніхто з них не дав жадного передвчасного стрілу. Коли ворог був зовсім вже близько, я кинув гранату і ми зачали бити з кулеметів. Розпочався бій, що тягся майже до полудня. Було багато побитих і поранених ворогів на полі. Ми сиділи за залізничим насипом. З правого боку раптом зявилися кінні стежі ворога, що хотіли нас взяти атакою. Ми повернули кулемет й ворожа кіннота мусіла втекти. Гірше було, коли зявились літаки та зачали кидати на нас бомби та стріляти з кулеметів. Літаки літали дуже низько, майже при землі. Молоді хлопці, в більшости карпатяни, почали збігатися в гуртки. В цей час підїхали панцирні авта й танки та почали бити до тих гуртків.

Дальший спротив був неможливий і міг закінчитись лише смертю всіх людей. Я загадав відступ в напрямку Хусту. Було вже по 2 години, коли здибали ми підмогу, що тягла проти мадярів із Хусту. На мій запит, де командант „Січі", де заступник, чи є якісь старшини, я дістав відповідь — всі повтікали, нема команди, залишилося тільки кілька четарів...

Тримали ми фронт перед Хустом ще до пів до четвертої, а опісля відступили через Хуст на Сокірницю. Хто дав наказ до відступу, не знаю. Сокірниця була вже занята мадяронами і ми, щоби перейти, мусіли стріляти по них. В Буштині довідалися, що в Тячеві вже мадяри. Тому звернули лісами через Терешву до Н. Апші. Підчас переходу були ми вже перемішані з чехами, що теж відходили.

До Н. Апші прийшли ми 17. 3. Тут підійшли до нас 2 жидки та сказали, що вони контрабандисти й можуть нас перевести на ромунський бік. Коли ж ми підійшли до річки Тиси, то стали підходити мадяри і почався бій. Ми врешті кинулися до річки Тиси. Води було багато, аж по ніс. На другім боці ті, що мали в що переодягтися, переодяглися, а більшість йшла в мокрому. Дійшли до якогось міста в Ромунії. Тут прийшли чеські авта та відвезли нас всіх — чехів і січовиків — до Сігету".

В „Новій Свободі" (Хуст, 9 березня 1939) напередодні мадярського наступу один з діяльніших членів мафії Іван Рогач писав:

„Та ми всі зловіщо мовчимо і очікуємо. Очікуємо, що порозумнішають чеські політики мегальомани — „імперіялісти" — або доведуть нас до того, що скажемо собі: все одно, чи чеська чи мадярська... неволя для нас..."

Чи не в цих словах розгадка цілої поведінки мафії і її керівного оунівського Центру. Чи не свідомо вели вони справи до того, чим воно для Карпатської України і скінчилося?

Це питання з тим більшою енергією мусимо поставити також через те, що в днях, коли ведено розправу з усіма українцями в Карпатах,

саме тоді простує поїздом з Карпатської України через Будапешт до Відня прямий та зовсім явний експонент мафії Хименець. Сталося це, підкреслюємо, тоді, коли мадярська влада виарештувала десятки тисяч українців, а всяка спроба переходу границь, докладно обсаджених мадярським військом, нагороджувалася без всякого суду й допиту кулею...

Безперечно також одною з фатальних річей була так звана автохтонна лінія. Її притримувалася карпато-українська влада дуже послідовно. Вона не дала можливости використати всі конструктивні українські сили з інших земель. Найбільше тому Карпатська Україна попала до рук окупанта в стані такої повної дезорганізації і слабости, а її спротив наступові ворожих сил був такий слабий і хаотичний.

Ще чехи з моменту, коли починали політику асиміляції, повели автохтонну лінію і тим розділили й ослабили українські сили. Тепер вже мадяри провадять ту саму автохтонну лінію з тою тільки ріжницею, що перше місце займають мадяри, друге автохтони, третє російська еміграція. Українців же неавтохтонів видалили зовсім геть.

VIII.

Карпатська Україна під окупацією.

На Карпатській Україні ще й нині триває мадярський терор. В концентраційних таборах сидять сотки людей. Арешти продовжуються.

Культурне життя задушене, зліквідовані мадярами всі українські культурні установи. Мадярська адміністрація з перших же днів збирала українські книжки та урочисто їх спалювала на площах. По селах цю збірку оголошувано через оповістку барабаном: давали батькам приказ усі українські книжки знести до школи, де їх і палили. Сільські і приватні українські бібліотеки знищені.

Зникли всі написи в українській мові з публічних установ та приватних підприємств. Ліквідується українська кооперація. Товари передають державній мадярській кооперації під назвою „Ганда". Звільнені з державної служби всі урядовці та учителі українці. Зникли українські часописи, зліквідовані видавництва, населення стероризоване. Карпатська Україна замовкла, населення не має ніяких заробітків і стоїть перед страшним маревом голоду.

Доводиться пошкодувати, що о. Президент Волошин, прогнавши за політичну перфідність та нахабну настирливість Рогача, не відважився своєчасно зібрати всю ту авантюрницьку кліку до купи в одному з тих будинків, де й досі душаться в тяжкій неволі високо-ідейні патріоти Карпатської України.

IX.

Карпато-українська еміграція.

Филя карпато-української еміграції спинилась частинно на Словаччині і в Протекторату, але більша частина її розмістилася на фізичних працях у Німеччині. Положення еміграції на Словаччині терпиме, в Чехах еміграція тяжко бідує і в найближчому часі правдоподібно переїде до Німеччини, де опиниться на фізичній праці в околицях Магдебургу, Бравншвайгу та Ганноверу.

Взагалі треба зазначити, що німецькі уряди дуже уважно ставляться до долі еміграції з Карпатської України й допомагають зарадити її лихові в міру можливости. Але й тут пробує придбати собі право заопікування і впливи на карпато-українську еміграцію в Німеччині та ж сама мафія.

При таборах праці вештаються незнані українські молодики та роздають приголошення до „УНО". Забивають памороки емігрантам брехнею, ніби „УНО" се єдино дозволена, монопольна українська організація в Німеччині. Заперечують факт легального існування найстаршої в Німеччині організації „Українська Громада в Німеччині" де зорганізовані всі поважніші представники еміграції. З нечуваною лютою провокують ті молодики наш Гетьманський Рух, вбачаючи в ньому, ясна річ, небезпечного для них санітара, що очищує українське поле від всякої нечисти.

Представники мафії намагаються переконати карпато-українську еміграцію, що ніби одиноко вони сміють вести політичну працю на території Німеччини.

Розгубивши в постійних інтригах основи моралі, вони самі втрачують з дня на день кращі, ідейніші одиниці, що провідникам мафії колись вірили і так званий націоналістичний рух створили. Кидаються ці гробокопателі Карпатської України на всі боки, вживають усіх засобів боротьби, щоб втримати своє становище, побудоване на постійнім обдурюванні людей і перманентнім революціонізуванні українського життя.

Все це примусило Гетьманську Управу стати на шлях рішучої боротьби з тими темняками, що узурпуючи право на політичний провід в українськім житті готують, на наше переконання, невидану і нечувану в історії нашій провокацію нашого визвольного державного руху, праобраз якої маємо в роботі оунівської мафії в Хусті.

Так скінчила існування автономна Карпато-Українська Держава!

За останні роки відбули ми три невдалі спроби: 10 місяців самостійної Української Держави над Дніпром, кілька місяців над Золотою Липою, 6 місяців у Карпатах.

Де ж причини такої короткотривалости?

Багато незрілої революційности, найрадикальніше соціяльне реформаторство в першу чергу, райські перспективи для широких народніх мас і відсутність найелементарніших державних принципів.

Наслідки все ті самі: хаос і неволя!

Чи українському народові справді таки зовсім бракує державного змислу?

Ні, так зле не є.

Кожний нарід має в собі державно-творчі, конструктивні сили, і поруч з ними революційні, розгонові, аж до всіляких фантастів, анархістів і кінчаючи прямо антисоціяльними кримінальними елементами. Свою ж державу можуть мати тільки ті народи, в яких конструктивний відлам переважає хоч не числом, то енергією і спритом всі інші деструктивні відлами.

Очевидно, що український нарід має мало розвинений відлам конструктивних сил і єдиний для нього спосіб, аби вийти з бездержавного становища, — це не нищити під претекстом всіляких націоналізмів і соціялізмів свій конструктивний відлам, а навпаки — посилити його коштом ушляхотнення й культурного підвищення можливо більшої частини революційних, деструктивних сил, щоби вони могли самі стати конструктивними силами.

Це можливо тільки при умові, коли провід залишатиметься в кожнім разі в руках конструктивних елементів, а не в руках революційних, чи щойно навернених до конструктивізму революціонерів.

Тому засада для українських патріотів: не нищити, не обезвладнювати державно-творчих, випробованих на реальнім ділі людей, залишених нам попередніми режімами (навіть большевицьким), а створити з кращими з них одну цілість, пересякнену одними державно-організаційними принципами.

Карпатська справа дала привід нашим ОУН-істам вилити на всіх українців, що не солідаризуються з їхнім табором, ланцюг лайок і пасквільних наклепів. Мовляв, усі ви — українці, що не визнаєте оунівську мафію собі за провід, продаєте Україну і взагалі ні до чого не варті. З особливою ж лютою накидаються вони на пана Гетьмана і Гетьманський Рух. Що ж ви самі оунівці за цих двадцять років зробили доброго для України? Здається, крім руїни, нічого. Чи не ви найбільше причинилися до того, що мадяри захопили Карпатську Україну в стані такого повного хаосу і слабости і тим дали ворогові зручний привід зробити на Карпатах пацифікацію?

Не хочемо наслідувати пасквілянську методо оунівської преси, писати статті та робити здогади, чи мафія одержала за ці прислуги від когось щонебудь.

Як відомо, оунівська преса згадуючи про політичні переговори Гетьманського Центру в Будапешті в 1929 році особливо кпила з того, що, мовляв, „гетьманці ніяких грошей від мадярів не одержали". Для „політиків" з ОУН очевидно головне мірило вартости кожної справи це гроші. Тому не для них, а для тих, хто має більш глибокий інтерес до українських справ, подаємо наступну інформацію.

Ще в 1920 році бувший дипльоматичний представник Української Держави у Відні Вячеслав Липинський, користуючись своїми звязками серед мадярської дипльоматії, вів переговори з мадярськими правлячими колами про підтримку українського протибольшевицького визвольного руху. Переговори ці нічого реального не дали. Аж у 1929 році з почину Гетьманського Центру і за його участю відновилися ті переговори і повстала конкретна ідея середньо-европейського блюку держав для боротьби з Совітами. Одним з головних завдань того блюку мала бути допомога визвольним змаганням Радянської України. В центрі цього блюку мала стояти Мадярщина, одинока держава середньої Европи, що тоді ще не мала офіційних дипльоматичних зносин з Совітами. На пропозицію Пана Гетьмана керманичі мадярської політики в принципі погоджувалися взяти на себе підготовку справи такого блюку в міжнародній сфері силами цілого свого дипльоматичного апарату і фінансово і організаційно допомогти підготовці українських сил. До реалізації цього пляну одначе не дійшло.

Чехословаччина не входила в рахунок зовсім, як держава антантської і совітської орієнтації. Без участи Мадярщини такий блюк, а значить і конкретна допомога Радянській Україні, тоді були нездійснимі. З другого боку — Мадярщина вимагала за свою поміч у цім ділі того, щоб Україна, коли здобуде за поміччю мадярів самостійність, не перечила приєднанню української частини Чехословацької Республики до Мадярщини на автономних основах.

Мадярщині обіцяно, що коли за її поміччю Радянська Україна буде від Совітської Влади звільнена, то на згадану вимогу Мадярщини згодиться. Таким чином Мадярщина брала на себе два обовязання звязані між собою: допомогти повстанню самостійної Української Держави над Дніпром і дати автономію Карпатській Україні.

Українська проблема складається з ряду часткових політичних проблем. Практична політика вимагає усталення ерархії цих часткових проблем, усталення льогічної послідовности їх здійснення. Не може бути двох поглядів, що проблема визволення Радянської Великої України стоїть на першім місці.

Ясно, що Україна як субєкт міжнародньої політики, а не як іграшка в чужих руках, появиться в ряді суверенних держав тільки тоді, коли повстане Українська Держава над Дніпром. Тому таке розвязання одного часткового українського питання при монтуванню середньо-европейського блюку в поміч Радянській (Великій) Україні — було цілком правильне, льогічне і з загально-українськими національними інтересами згідне.

Що таке рішення було єдине можливе і відповідало відношенню міжнародніх сил показує недавня трагедія Карпатської України. Як показали наведені факти з карпато-української трагедії, вся демагогічна карпато-самостійницька оунівська трамтадратія була не більше як прояв політичного дикунства і глупоти або провокації.

Чи прийшло б до голови якомусь німцеві кричати, що Велика Німеччина, пропонуючи Чехословацькій Республиці гарантію її кордонів при умові надання автономії Судетам, зраджує німецькі інтереси. Таких голосів ми не чули й очевидно не почули б, коли Чехословацька Республика на цю пропозицію влітку 1938 року пристала б. В українців інакше. Політичне варіятство це очевидно одна з ознак нашої хороби бездержавности.

Гордо звучала заява „організованого націоналізму" на сторінках його органу в Хусті — „Наступу" з 4. 3. 39: „здати перед історією іспит не так як його здали в бурхливі також роки 17 наші миролюбні батьки".

Якже той історичний іспит ці хвастуни поздавали?

Ніодин із експонентів „організованого націоналізму" в Хусті не спромігся навіть на патріотичний жест. Всі „провідники" виявилися дезертирами. Штовхнули на смерть і муки незрілих, обдурених ними молодиків, а самі повтікали.

Іспиту на право організувати й вести український народ в його боротьбі за своє незалежне життя „вожди" з організації українських націоналістів не склали, ба, вони просто ганебно виявили свою повну нездібність будувати. З цього трагічного для українства своїми наслідками факту ширше українське громадянство має зробити відповідні висновки, щоб запобігти значно гіршій і більшій руїні в майбутньому.

Примітка Редакції „Нової Зорі": Сей комунікат передали ми з невеликими скороченнями.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН" Гонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

Марійський зїзд у Гошеві

Як щороку так і с. року в днях 7—8 VI. Марійська Дружина Пань у Львові зорганізувала численну прощу до Гошева інтеліґентних Марійських Дружинниць. Донедавна участь у цих щорічних прощах приймали звичайно львівські членки. Від трьох літ, коли запроєктовано створити централю Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва, участь у прощах приймають теж членки з інших міст Галичини. Таку п е р ш у спільну прощу відбули ми в честь Гошівської Божої Матери тому 3 роки, себто 1937 р., саме в ювілей 200-ліття чудесного Її образу на Ясній Горі. Докладні описи тієї прощі були в тодішній „Новій Зорі“ і „Правді“. Минулого року відбулася д р у г а спільна проща, що на ній у стіп Божої Матері завершено створення Секретаріяту Марійських Дружин інтеліґентного жіноцтва як підготову для недалекої централі всіх наших інтеліґентних Марійських Дружин Пань. У сьогорічній т р е т і й зчерги прощі приняли участь Марійські Дружини Пань з усіх міст Галичини, крім Золочева. Всіх учасниць було к. 130 і 8 священиків. Коли ми прибули на Ясну Гору, зараз привітав нас місцевий ігумен Впр. о. М. Шипітка ЧСВВ та провів з нами деякі молитви перед відслоненим чудесним образом Божої Матери. Після цього всі учасниці вислухали ще З Служби Божої, що їх відправили рівночасно о. ігумен Й. Федорик ЧСВВ з Перемишля та о. Лукань і о. Когут ЧСВВ зі Львова. Кількадесять Марійських Дружинниць приступило до св. Причастя. Пополудні відбулися спільні Марійські наради. Відкрила їх голова Секретаріяту Марійських Дружин Пань п. Євгенія Шаркова зі Львова. У своїй короткій і річевій промові висказала радість, що Марійські Дружини прибули сьогодні сюди численно враз зі своїми оо. провідниками та звернула увату на орґанізаційну працю Марійських Дружин та марійську набожність у них, щоб витворити в собі справжню католицьку еліту. Далі заповіла, що сьогоднішні наради це продовження нашої праці. Провід нарад передає о. І. Назаркові ЧСВВ, провідникові Марійських Дружин Пань, на секретарки покликала п. К. Капустякову зі Львова й п. Кишакевичеву з Перемишля. Зараз зачався реферат п. Степанії Фіґолевої зі Львова про замкнені реколєкції та про їх ціль. На підставі новішої літератури прелеґентка показала важність і конечність стислих реколекцій для католицьких еліт та Марійських Дружин, що теж є елітами, особливо в сьогоднішніх часах, коли люди нищать найвищий Божий авторитет. У живій дискусії промовляли оо. Назарко, Когут, Сеньківський ЧСВВ з Дрогобича, п. Фільцова з Яворова, п. Козаківна з Любачева, о. Салук зі Сокаля, п. Шалаутова з Рогатина, п. Секундова зі Львова, п. Мельникова з Бучача, п. Кишакевичева, п. Гашинська зі Львова, п. Більська зі Львова та ін. Після дискусії ухвалено кілька потрібних резолюцій про обовязок відбути стислі реколекції щороку кількох дружинницям кожної Дружини з дальших міст тощо. Наступний реферат мав о. Назарко на тему: За вищу вартість Марійських Дружин Пань. Після цього реферату, що в ньому порушено орґанізаційні справи, промовляли деякі дружинниці як п. Ольга Улицька зі Стрия, п. Фіґолева та ін.

По цих нарадах ми всі відбули в церкві „святу годину“, що її відправило кілька священиків. З проповідальниці проводив нею о. Лукань. Після цього о. директор і провідник І. Готра ЧСВВ з Бучача відправив Молебен в честь Пресв. Ісусового Серця. Відповідну проповідь мав о. М. Дирда ЧСВВ. Св. Сповідь тривала до пізної ночі.

Наступного дня (8. VI.) в год. 6 вранці відбулося приняття нових членок дрогобицької Дружини Пань з коротким словом о. Назарка, далі Служби Божі й спільне святе Причастя для всіх дружинниць. Відправлено теж поминальну Службу Божу за померших членок та за померших оо. провідників Марійських Дружин Пань враз з величавою Панахидою.

Жаль нам було покидати це тихе, спокійне і святе місце. Перед нашим відходом з Ясної Гори попращав і поблагословив нас знову о. ігумен Шипітка. Скріплені на душах своїх відходили ми на болехівську стацію з піснею та просьбою про дальшу опіку Пречистої Діви Марії для нас і наших Марійських Дружин.

Комунікат Старшини „Сокола-Батька“

Тому що знову поширюються неімовірні сплетні про долю площі „Сокола-Батька“, почуваємося до обовязку подати до відома членів і зайнтересованого громадянства фактичний перегляд подій з останнього часу: В дні 14. VI. 1939 р. представники „Сокола-Батька“ були на конференції у Воєвідському Уряді, щоб вислухати предложення евентуального винагородження в натурі за заняту військовістю площу „Сокола-Батька“. На тій конференції представники влади предложили взаміну за заняту площу „Сокола-Батька“ до вибору один з нижче поданих обектів: 1. „Ленарка“ — це ґрунт положений в кат. ґром. Кульпарків ч. 1. Поверхня виносить 5 га 27 а 38 м. кв. Довжина парцелі виносить около 400 м., а ширина в найширшому місці 128 м. Віддалення від кінцевої трамваєвої стації 3,5 км. Цей обект має форму вузького поясу землі, що не надається до заложення хочби скромної спортової площі. Крім цього положений далеко за містом, без вигідної комунікації. 2. Ґрунт положений в кат. ґром. Голоско Мале. Поверхня може бути побільшена до 6,50 га. Цей ґрунт на багнистому терені, до того положений над Полтвою, знаною зі свого сопуху, бо до неї вливаються всі львівські канали. Про заложення спортового стадіону на цьому ґрунті не може бути мови хочби з санітарних оглядів. 3. Ґрунт при вул. Пасічній поверхні 2 га 86 а 80 м. кв. На влаштування спортового стадіону не надається з причини малої поверхні і в додатку лихої конфіґурації. 4. „Крушник“ — ґрунт при вул. Стрийській, зближений своїм положенням до забраної площі „Сокола-Батька“. Одначе в тому випадку запропоновано лише 2.50 га мимо цього, що цей ґрунт обіймає ще 10 га вільного, ніким незанятого терену, і можна би з нього виділити легко парцелю о розмірах 200×300 м., себто поверхні 6 га. Крім того була ще згадка про „Кайзервальд“, котрого терен (дебри, піски, вертепи) не надається під спортовий стадіон. В тому випадку не предложено навіть ситуаційного пляну, де мала би знаходитися пропонована парцеля. Для порівнання пригадуємо, що площа „Сокола-Батька“, положена при вул. Стрийській, прилягає безпосередно до Стрийського парку та до Повиставової Площі, має безпосереднє трамваєве получення, каналізацію, водотяги, електричне освітлення, мала упорядковані прища та лежить в осередку інших тіловиховних стадіонів. Розміри площі „Сокола-Батька“ виносять 6 га 31 а 59 м. кв., довжина 380 м. а ширина на вистарчаючому просторі 200 м. Старшина „Сокола-Батька“ розглянула повищі предложення на своїому засіданні і ствердила, що ніяка з предложених парцель не може бути навіть порівнувана з площею „Сокола-Батька“, яку забрала військовість, бо не надається ні своїми розмірами, ні положенням під будову спортового стадіону, до чого була призначена забрана площа „Сокола-Батька“, набута в тій ціли жертвами одного покоління.

З цих причин старшина „Сокола-Батька“ не бачить ніяких підстав до дальшого розгляду того рода предложень рекомпензати за заняту для військовости площу „Сокола-Батька“. Про це становище старшини „Сокола-Батька“ повідомили її представники на другій конференції у Воєвідському Уряді дня 28. VI. 1939 р. Представники влади заявили, що внаслідок того справа вивласнення піде дальше своїм законним шляхом. — С т а р ш и н а „С о к о л а-Б а т ь к а“.

Лікарський фейлетоник.

Що їсти в дорозі?

Се питання особливо важне в часі літньої спеки, коли харчі найскорше псуються. А якраз в літі люди більше подорожують ніж зимовою порою. Досвідчений подорожний уникає в ресторанах передовсім несвіжого мяса, яким можна затроїтися. З мясив особливо небезпечні всякі сіканці, бо, як відомо, на сіканину беруть мясо, яке лишиться з попередніх днів, „щоб не марнувалося“. З мяс літною порою ще найбільш безпечне росолове мясо. Зрештою воно в дорозі все розмірно найбезпечніше. Кожну річ, яку подають їсти в незнанім ресторані, треба перед їдженням понюхати, і коли вона хочби трохи заносить, розуміється не їсти. Взагалі в часі спеки найлучше уникати мяса і їсти немясні страви. Добре також уникати алькоголю, бо він ослаблює жолудок. Загальне правило в літі їсти мало, найлучше вставати від стола напівголодним, особливо в дорозі. Води пити також не багато. Коли вода студена або з ледом, то пити її малими ковтками, спочиваючи, бо можна перестудитися. Такі вказівки треба давати особливо молоді, яка вперве вибирається самостійно на прогульки.

Ватикан в справі Насті Волошин

„Ґазета Польска“ в ч. 188 принесла ось яку вістку зі Львова: Від двох літ славна була в яворівськім повіті селянка Настя Волошин, в якої під впливом релиґійної екстази появлялися кровавi рани на руках і ногах. Стиґматичка була використана деякими українськими кругами в пропаґандових цілях і Настя Волошин в товаристві одного духовного обїздила всі відпусти і займалася квестою, яка звичайно приносила значні квоти. Тому що населення на відпустах попадало в масову екстазу і хоробливу психозу, справа опинилася в Ватикані. Тепер з Риму прийшла заборона возити Настю Волошин по відпустах. Вона тепер перебуває в однім жіночім монастирі.

В Англії денервуються

„Дейли Експрес“ висказується критично на тему дальших переговорів з Москвою. Англія, пише він, повинна зірвати ті переговори, відкликати Стренга до Лондону і потому зревідувати всю англійську політику у Східній Европі.

Що діється в світі

На Волинь прибувають нові р.-кат. Чини

Р.-катол. епископ Шельонжек запросив на Волинь оо. Облятів. Вони обіймуть три новоутворені парохії. Таксамо три нові парохії одержать оо. Салезіяни. ОО. Капуцини вертаються до своєї давної оселі в Острозі. ОО. Філіпіни обняли парохію в Олексинці.

Два роки тюрми за фальшиву метрику

Окружний суд у Стрию засудив еванг. пастора Ляденберґера на 2 роки тюрми за виставлення метрики дентистові Гайнріхові як евангеликові. Гайнріх одержавши таку метрику втік через зелену границю до Німеччини. Ляденберґера увязнено на судовій салі. („Сл. Нар.“).

Протижидівські заворушення в Улашківцях

ІКЦ в ч. 190 приніс інформацію зі Львова такого змісту: Недавно дійшло до протижидівських подій в Улашківцях, повіт Чортків, викликаних ґрупою українських підростків, які намагалися здемолювати кільканацять жидівських страганів. Побито кількох купців. Інцидент здавлено сконсиґнованим відділом поліції, причім нападників увязнено і перевезено до слідчої вязниці в Чорткові. Акцією ліквідації подій кермував староста з Чорткова, мґр. Васєвич, який перебуває на відпустці в Улашківцях.

Німецький шлях до Чорного моря?

„Дейли Екопрес“ приніс статтю, в якій пише, що Німеччина підготовила плян перемаршу через Мадярщину й Румунію до Чорного моря. Німецький штаб обчисляє, що німецько-мадярські війська потребували б трьох місяців, щоб дістатися до Чорного моря.

Переселення німців з полудн. Тиролю

„Нае Ціріхер Цайтунґ“ звідомляє, що в висліді тайного порозуміння між правительствами Італії та Німеччини німці з полудневого Тиролю мають бути переселені. Се відноситься в першу чергу до мешканців Тиролю, які оптували за Австрією і по аншлюсі стали німецькими горожанами. Потому будуть виселені ті німці, які є вправді італійськими горожанами, але в Тиролі не мають ніякої земельної власности. Власникам землі залишать дволітній речинець, по якому вони мусять переселитися або до Німеччини, або до полудневих італійських провінцій. Між населенням полудневого Тиролю панує з приводу того сильне занепокоєння.

11.000 поляків погибло в Еспанії

„Пшеґльонд Католіцкі“ пише: В міжнародніх бриґадах, які боролися в Еспанії по стороні червоних, було коло 13.000 поляків. З них понад 1.200 виїхало до Франції, коло 800 є в концентраційнім таборі в Сан Ципрієні коло Піренеїв, а погибло в Еспанії близько 11.000... (А кілько між ними було українців з Польщі?).

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ПЕРЕМИСЬКЕ СТАРОСТВО заборонило ведення дитячих садків. Досі доручено 61 відмовних відповідей.

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН і переховування летючок окружний суд у Золочеві засудив 34-літнього Йосифа Бузікевича, римо-католика з Ордова, пов. Радехів, на спільну кару 5 років вязниці.

ПОСОЛ СКРИПНИК покидає Рівне й виїздить до Варшави, де закладає Українське Пресове Бюро. (ІКЦ, ч. 188).

З ҐДАНЬСКА звідомляє ПАТ: Шеф СС Східної Пруссії і Ґданська Редіес, що урядує в Кеніґсберґу і Ґданську, навязав контакт з українцями в Ґданську.

В ЦІЛОСТИ СКОНФІСКОВАНО ухвали господарської комісії польської людової партії.

НА ДНІПРІ під Києвом відбулася в присутности комісаря военної фльоти СССР адм. Кузнецова дефіляда річної фльотилі, опісля маневри, які представляли бій совітської річної фльотиллі з відділами повстанців, які натискали на Київ. Річну фльотиллю на Дніпрі зорганізовано в рр. 1920—23 підчас грізних селянських повстань на Україні.

МОСКВА ВІДКИНУЛА нові предложення Англії та Франції по двогодинній розмові Молотова з представником Англії Стренґом.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР виїхав до Оберзальцберґу під Берхтесґаденом. Одночасно видано заборону перелету літаків у промірі 45 км. довкола Берхтесґадену, бо гук моторів перешкоджує канцлерові в праці.

ЗАГАЛЬНО СПОДІЮТЬСЯ, що канцлєр Гітлєр не промовить скоріше, як у дні 27 серпня з приводу посвячення памятника під Таненберґом.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР затвердив спеціяльний прапор для Протектора Чехії і Моравії. Він подібний до особистого прапора канцлєра. Крім канцлєра і протектора подібний особистий прапор має в Німеччині ще тільки марш. Ґерінґ, премієр Прусії.

ДР ФУНК, німецький міністр господарки, відвідав Голяндію в справі заключення нового торговельного порозуміння між Німеччиною й Голяндією.

НІМЕЦЬКЕ РАДІО повідомляє, що польські власти замкнули німецькі молочарні й інші кооперативи в Познанщині.

БОЛҐАРСЬКИЙ ПРЕМІЄР Кіосеіванов в поворотній дорозі з Берліна стрінувся в м. Блед з югославянським реґентом Павлом та з югославянськими міністрами Марковічем і Цветковічем.

КОРОЛЬ ЮРІЙ VI приняв на півгодинній послухання британського амбасадора в Берліні Гендерсона.

ФРАНЦУЗЬКИЙ УРЯДОВИЙ „Журналь Офісієль“ оповіщує здержання літних відпусток у всіх фабриках зброї й амуніції.

ҐРАФА ЧІЯНА приняли в Еспанії з великими почестями.

У ВАШИНҐТОНІ в парляменті інтерпелюють президента Америки, чому він не інтервеніює в справі прогандлювання Францією Сирії на користь Туреччини, хоч є підпис Америки під заявою про самоозначення Сирії.

401 СОВІТСЬКИХ ЛІТАКІВ зістріляли японці в часі від 20 травня до 6 липня 1939 року.

ЯПОНІСЬКА ПРЕСА повідомляє, що за Тієнтсіном піде Шанґгай дотично чужих концесій.

ДВА РОКИ минули 7. VII. с. р. від вибуху невиповідженої японсько-китайської війни. За той час японці втратили міліон вбитих і ранених, а китайці 2 міліони.

МІЖНАРОДНІЙ КОНҐРЕС фахових союзів 48 голосами проти 36 відкинув внесок анґлійської делеґації, щоб приняти до федерації совітські фахові союзи.

НОВИНКИ

Сяніцький окружний суд засудив Михайла Ковальського на 3 роки вязниці за приналежність до ОУН, перехід на Карпатську Україну та вербування добровольців до „Січі“; о. Володимира Смулку, пароха Полонної, на 6 місяців за переховування втікачів, Ол. Кріяка за те, що знайшов Ковальському провідника, на 8 місяців та братів Демчурів за те саме по 6 місяців.

Дирекція залізниць у Львові повідомляє, що справа будови нової залізничої лінії Коломия—Косів—Кути покищо неактуальна.

Два нові „косьцюлки“ збудовано в римо-катол. глинянській парохії, а саме в Полтві і в Розтворянах. Також в Женеві приступили до будови „косьцюлка“.

За похвалу вчинку Біласа й Данилишина станиславівський суд засудив Омеляна Чудака і Льва Пастуха з Субботова на 10 місяців арешту.

В с. Буще, бережанського повіту, наукова експедиція львівського університету прослідила припадково відкрите кладовище з 11 ст. та ствердила, що в тім місці в камінній епосі, себто 2.000 літ до Христа, було вже селище.

Станиславівський воевода Ярецкий перевів люстрацію кількох літніскових місцевостей в долині Пруту.

У Стефанівці пов. Калуш відбулося посвячення угольного каменя під будову костела та посвячення світлиці ТШЛ.

Дві літні півкольонії відкрило ТШЛ з Болехова в українських селах Гозієві та Чолганах.

Жидачівське староство припинило в діяльности 11-ту зчерги читальню „Просвіти“ в с. Млиниська коло Журавна під замітом браку відповідного читальняного льокалю.

До парохіяльної церкви в Стрию вломився злодій і вкрав зі скарбонки 6 зл.

Староство в Яворові відібрало польське горожанство Дмитрові Щепанському з Селиськ, Миколі Бжозовському з Порудна та Олександрові Балатушеві з Прилбич пов. Яворів.

В ярославському повіті відкрили 6 польських літніх півкольоній для 180 дітей.

Катедру української мови в чеськім університеті у Празі обняв як доцент др. Іван Панькевич, б. учитель ґімназії в Ужгороді, опісля директор ґімназії в Перечині.

Совітське радіо подало, що Всеукраїнська Академія Наук відсвяткувала роковини бою під Полтавою в 1709 р. окремими сходинами, в яких взяли участь київські військові, державні і партійні достойники. Щож, мусіла „святкувати“.

Українська Академія Наук в Києві випустила новий українсько-російський словар, „пристосований до сучасних потреб“. Словар має 160 ст. друку. Ціль словаря: наблизити українську мову до російської.

Др Аксель Шмідт, видавець німецького часопису „Ді Україне“ й душа німецько-українського товариства в Берліні, видав книжку про Україну п. з. „Україне, Лянд дер Цукунфт“. Книжка має 206 ст. 8° з 15 таблицями та 2 мапами. Видавництво: Ферлаґ Раймар Гоббінґ, Берлін. В книжці представлені без обиняків всі блуди, які робили німці супроти України. Виходить, що вони робили самі блуди.

В переїзді з Букарешту до Варшави задержався у Львові й оглянув місто б. альбанський король Зоґу з жінкою, тримісячною дитиною й почотом в числі 15 осіб. Зоґу дуже хвалив красу Львова.

„Газета Польська“ радить робити запаси харчів бодай на 2—4 тижні.

Гумор. — Анґлійсько-совітські переговори вже на укінченні. Совіти мають ще тільки зажадати, щоб Чемберлен вступив до анґлійської комуністичної партії.

В Порицьку, володимирського повіту на Волині, на римо-католицизм перейшло 13 членів „загородової шляхти".

В Яворові на ярмарку 20 селян спожило гижки з зіпсутої свинини. З них 6 осіб вже померло по тяжких муках, а решта хорує. В літі треба дуже уважати на харч і по можности уникати мяса, лучше їсти сир, молоко, хліб, овочі.

Кільканацять осіб утопилося в Варшаві в ріці Вислі продовж одної неділі.

Рада міністрів у Варшаві видала заборону вживати в Польщі регіональних французьких назв ріжних споживних артикулів. І так м. ін. французьку назву „коняк" заступили польським словом „віняк".

В Рівному відбулася розправа проти б. президента міста Волка за зловживання. Волка засуджено на 8 місяців вязниці з припиненням виконання кари. През. Волк був передтим високим урядником волинського воєвідства. Воєвода Юзефский подбав про те, щоб Волк став президентом міста в цілі направи господарки міського уряду. Дехто говорить, що справа Волка це дальший тяг ліквідації юзефщини на Волині.

Над повітами коширським та луниецьким на Поліссі шаліла на днях жахлива буря, якої не памятають від 15 років. Шкоди оцінюють на пів міліона зл. Від перунів згоріло 19 будинків та погибли 3 особи.

Девізова комісія примінила в останнім часі деякі обмеження при видаванні дозволів родичам на висилку грошей дітям, які студіюють за границею. Дотепер видавали девізові дозволи на піврік, тепер видають тільки на 2 місяці.

Німецьке театральне т-во в Тешині рішило виповісти аренду театрального будинку Т-ву Приятелів Польського Театру. Польська преса підмічує, що коли ся постанова буде здійснена, то Тешин буде позбавлений польських вистав.

Всіх часописів є в Польщі коло 2.500, з чого коло 300 в непольській мові. За кордоном виходить 198 часописів у польській мові, з чого 147 в Америці, 24 у Франції, 14 в Німеччині. Оповіщує се Бюро Оповіщень Теофіля Петрашка в Варшаві.

Жінка бурмистром столиці. В Дебліні вибрано головним бурмистром паню Клерк, вдову по провіднику ірляндського повстання в 1916 р. Се перша жінка на становищі бурмистра в Ірляндії.

Польська преса в Німеччині звідомляє про численні випадки биття шиб у польських домах на Шлеську і в Східній Прусії.

Президент Познаня др Ст. Целіховский зрікся свого становища. Причин преса не подає.

В Ризі відбувся конґрес аґрономів з балтійських держав.

До Німеччини приїхало 2.256 італійських робітників на запрошення німецьких робітничих організацій.

Б. президент ЧСР Бенеш пише нову книжку про демократію.

Гумор. — Вчитель поясняє дітям, що земля округла. — Отже затямте собі, що земля округла як куля. Хто в це не вірить, той дістане в шкіру. Є ще й інші докази на те, що земля кулиста, але ви того й так не зрозумієте.

Др М. Годжа, останній премієр ЧСР за президентури дра Бенеша, який перебував на лікуванні у Швайцарії, вибирається до Америки.

Головна німецька організація в Югославії видала обіжник до своїх членів, в якому наказує, щоб кожна німецька родина мала бодай 4 дітей.

Ромунський сенат постановив виключити групу сенаторів, які не хотіли прийти на засідання сенату в одностроях і через те не могли брати участи в працях сенату. Між виключеними є м. ін. православний епископ Батольомеу.

250 артезійських керниць будують у Букарешті, щоб забезпечити місто у воду на випадок війни.

Французька рада міністрів приняла проект закону про уділювання позичок молодим селянським подружжям. Ціль сего проекту протидіяти упадкові числа уродин у Франції.

Польська Аґенція Інформаційна подає з Лондону за знаною французькою аґенцією Фурніе, що два рибацькі судна завважили в заливі Старт морську потвору, подібну до тої, яка кілька літ тому мала появитися в озері Лоч Нес...

Високий комісар Палестини переводить досліди над можливістю поселення жидівських емігрантів в пустинній частині краю між Палестиною і Єгиптом.

Власти Нікараґви виселили німця, який на приказ нац.-соціялістичної організації відмовився від подружжа з дочкою горожанина Нікараґви.

Президент Русвелт затвердив плян американської полярної експедиції на Антарктиду під проводом командора Бирда. Експедиція має забрати в посідання Злуч. Держав околиці Антарктиди, які дослідив свого часу ком. Бирд.

30 осіб померло від соняшного удару в Злуч. Державах тільки в однім дні.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† О. радник **Віктор Росткович,** парох-ювилят у Сидорові, пов. Копичинці, б. ординаріятський комісар і делеґат до Окружної Шкільної Ради, помер 1-го липня с. р. в 92-ому році життя і 66-ому році священства, прийнявши Найсвятіші Тайни. — В. Й. П.!

НОВІЦІЯТ ОО. ВАСИЛІЯН У КРЕХОВІ

приймає молодців, що щиро хотять посвятитися монашому життю в Чині св. Василія Великого для власного освячення і звершення та праці для душ, для Христової Церкви, зокрема для св. Зєдинення — головно між нашим народом.

Услівя для кандидатів на монахів-священиків:

1) Щира і рішена воля пожертвувати для цих ідеалів і для Христа свої сили й життя в Чині св. Василія Великого.

2) Добре здоровля.

3) Добрі спосібности для науки й відповідна середньошкільна підготовка для дальших студій. Приймається кандидатів по 4 клясі гімн. нового типу або по 6 клясі старого типу укінчених з добрим поступом, матуристів і студентів.

4) Добре поведення.

5) Вільність від зобовязань супротн родини або третих осіб.

6) Відповідний вік. Приймається в віці між скінченим 15 і 30 р. життя, одначе вік мусить бути пропорціональний до укінчених студій. Молодців старших віком, а з низькими студіями не приймається.

Докладніші інформації подає Управа Новіцияту ОО. Василіян — почта Крехів.

Хто бажає відповіди на своє подання, має прислати: 1) Коротко і власноручно написане курікулюм віте; 2) Всі свої річні гімназійні свідоцтва, зґл. іспиту зрілости або бодай вірний їх відпис; 3) Свідоцтво моральности від Всч. о. Катехита або Всч. о. Пароха; 4) Звідомлення про стан свого здоровля. 5) Почтовий значок.

Звичайний речинець зголошень від 15 червня до 15 вересня 1939 р.

УПРАВА НОВІЦІЯТУ.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Сама через життя.
КАСІНО: Зізнання шпіона.
МУЗА: Боротьба за щастя.
ПАЛЯС: Покинена.
СТИЛЕВЕ: Втеча в невідоме і ревія.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча євангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, ЦІНА 50 сот., з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди",
Львів, ул. Гродзіцьких 2/I пов.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 16 lipca 1939. № 53 (1253)
Рік XIV. Львів, неділя, 16 липня 1939. ч. 53 (1253)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

„РЕВІНДИКАЦІЯ" ПОЧАЇВСЬКОЇ ЛАВРИ?

„Діло" з 14 с. м. в ч. 157 принесло з Волині допис В. Островського, в якім він пише: Не в якімсь бруковці, а в 184 ч. польського католицького щоденника „Мали Дзєннік", який видають і редагують духовні особи, появилася стаття п. з. „Ревіндикація Почаївської Лаври справа пильна і дуже важна". Чому? „З огляду на зміцнення ревіндикаційної акції на Волині потрібно цілої сітки костелів, значить слушною буде справа заміни власности зрабованих костелів, які сьогодня є церквами..." (Де?) Хто в кого забрав Почаївську Лавру? Почаївський монастир від самого початку належав до українців, від 1713 р. став він уніятським, але все належав до українського народу, від 1831 р. він знов у руках православних. Польський король Август II грамотою з 26 червня 1700 р. підтвердив усі права Почаївського монастиря, називаючи його „стародавнім і чудодійним (монастирем) грецького обряду". Багато обдаровувала монастир в Почаєві українська шляхта православна й уніятська. Робили се безперервно й українські народні маси. Здавалося б, що коли „Мали Дзєннік" забуде заповіді Божі 7-у і 10-у, то бодай вшанує накази своїх королів Жигмонта I й Августа II, дані світським і духовним особам: шанувати права українського народу до Почаївського монастиря. В наші повоєнні часи ми вже нічому не дивуємося. А все ж годі помиритися з фактом, що „Мали Дзєннік", орган катол. духовенства, може публично в білий день домагатися відвічного українського церковного майна і святощів!... (Чого ж тоді можна ждати від ІКЦ і т. п.?).

Мадяризація Церкви в Карпатській Україні

З Великого Березного в Карпатській Україні доносять: Місцевий греко-католицький священик вже кілька неділь править Службу Божу й виголошує церковні проповіди тільки мадярською мовою. Українське населення в Карпатській Україні глибоко релігійне, але по тім, що тепер стало діятися в деяких церквах, люди майже зовсім перестали до них ходити. Молодь від першої неділі, коли почула мадярську мову у своїй церкві, демонстраційно не бере участи в церковно-релігійному житті. („Новий Час").

Німецькі епископи у Ватикані

Німецькі епископи Пройсінг і Ґалєм та кардинал Шульте виїдуть до Риму безпосередно перед річною нарадою німецьких епископів у Фульді, яка зачнеться правдоподібно 11 або 12 серпня. Аґенція „Юнайтед Прес", яка приносить сю вістку, додає, що німецькі епископи поінформуються в Ватикані про зміст мирової енцикліки, яку має незабаром оповістити Св. Отець. По зїзді в Фульді до Ватикану вибереться більше німецьких епископів.

Італійці видалюють чужинців

Швайцарські горожани, замешкалі у провінції Больцано в полудневім Тиролі, дістали приказ від італійських властей до 48 годин покинути ту провінцію. Подібний приказ дістали горожани англійські, французькі і голяндські. Виселені мають право забрати з собою тільки одяг і дрібні грошеві квоти. Причина тих виселень має бути те, що Гітлер мав згодитися на домагання Італії виселити з полудневого Тиролю чверть міліона німців, отже італійці не бажають собі свідків тої небувалої події. Інші знов вісти голосять, що туди має відбутися транспорт німецьких військ, отже присутність чужинців небажана.

Воєнна підготовка на островах Додеканезу

„Дейли Геральд" звідомляє про воєнну підготовку на островах Додеканезу. На острові Родос німецькі кораблі безнастанно виладовують військові матеріяли. В пристані Мандракі стоїть 7 підводних італійських суден і 9 кораблів. На приказ ґен. Ґраціянія ґубернатор архипеляґу казав евакувати цивільне населення з островів Лерос і Патмос і переселити його на остров Калімбос. Крім того ґен. Ґраціяні видав розпорядок, яким забороняє всім італійським урядникам удержувати якінебудь взаємини з цивільним населенням.

Слово про малі держави

Польська Аґенція Аґрарна звідомлює: „Франкфуртер Цайтунґ" у статті Рудольфа Кірхера підкреслює, що краї як напр. Швайцарія, які піддаються протинімецькій пропаґанді, веденій ззовні через Францію, не можуть дивуватися, що Німеччина у відношенні до них вирікається метод дружньої персвазії і має щораз сильнішу охоту крикнути: „Досить того!" Далі ред. Кірхер пише: Колись Чехословаччина була покликана, щоб відограти ролю Швайцарії. Вона мала стати другою, ба навіть лучшою Швайцарією. Вона скінчила замотана в сіті на перший погляд могутніх, а в суті річи безсильних союзів. У Швайцарії памятають про се хіба таксамо добре, як у Скандинавії й у балтійських державах. — Сі перестороги німецької преси дуже багатомовні.

Умовини мира між Китаєм і Японією

Відомий приклонник порозуміння з Японією, б. голова Куомінтанґу Ванґ Шін Вей, оповістив у китайській пресі відозву до китайського народу, в якій взиває до припинення боротьби і до порозуміння з японським народом. Відозва вичисляє три условя мира з Японією: 1) вдержання добросусідських взаємин, 2) спільна боротьба проти діяльности комінтерну і 3) тісна співпраця обох країв в економічній ділянці. Коли ті условя будуть виконані, голосить відозва, японські війська будуть вицофані й залишаться тільки ґарнізони, потрібні до втримання спільної протикомінтернівської охорони.

Про Унію на Холмщині

Враження з лекції кс. М. Нехая у Львові.

В неділю 9 липня с. р. в год. 10.30 рано ішов я з одним українцем з Волині, православним, вул. Чарнецького у Львові і на камяниці ч. 4 побачив я плякат у польській мові, який заповідав, що в год. 10.30 кс. проф. Мих. Нехай виголосить в сім домі виклад на тему „З польської минувшини уніятів на Холмщині", в льокалі греко-католиків поляків.

— Що ж, підемо, чи ні?

Ми оба мали охоту піти, але на плякаті було написано, що запрошення можна було одержати день передтим.

— Спробуймо, кажу до свого товариша. Як не пустять, то корона з голови нам не впаде.

Кермуючись порозвішуваними плякатами, виходимо помалу на 2-й поверх. Питаю першого стрічного, чи можна отримати запрошення на виклад кс. Нехая. Аж тут навинувся знакомий поляк і каже чемно: „Просимо, просимо", та показав нам вхід на салю. Ми ввійшли і сіли в останнім ряді крісел. Всіх присутних могло бути 30 осіб, в тім одна пані. Праворуч сиділо 16 жовнірів, по 4 в чотирьох рядах крісел. Цивільні мужчини робили враження подібне до того, яке робить загородова шляхта. За хвилю ввійшло ще кілька осіб, між ними кілька пань і проф. унів. Гальбан зі Львова.

Значить, ми в головній централі голосної тепер агітації т. зв. поляків греко-католиків. З тим більшою цікавістю очікуємо, щоб почути духовий корм, який тут дають. Розуміється, не можна по обличчах зібраних сказати, чи се греко-католики, чи римо-католики, але що є між ними українські типи, се ясно. Та як вони почуваються і що їх сюди привело, трудно сказати. По якімсь часі запримітили ми ще одного львівського українця, дентиста з якоюсь панею.

Входить кс. Нехай. Молодий ще чоловік, літ коло 35—8, румяний на обличчі, добре відкормлений.

Типовий „малорос" з вигляду.

Вміжчасі поміж крісла ходила листа учасників, на якій всіх просили підписатися. А рівночасно на стіні прибивано шпанєтлями невелику мапу Холмщини.

Мабуть предсідник організації представив кс. Нехая кількома словами і той зачав говорити:

Прибуваю, каже, з Холмщини. Я один з тих, що на Холмщині виросли і там навчилися любити Бога і Польщу. Тема, про яку маю говорити, зворушує мене, бо то наша польська справа, то частина історії греко-католиків поляків. Одначе буду тільки кидати фраґменти. Назва „Холмська Земля" має два значіння: одно давне, історичне, одно теперішне. Теперішня Холмщина то край між Бугом і Вепром. Він обіймає три повіти цілі і частини трьох повітів. Адміністративна столиця Холмщини місто Холм, але культурна її столиця се місто Замостя, знане з синоду гр. кат. Церкви, який там відбувся, і з академії. На Холмщині є тепер 546.000 римо-католиків і 150.000 православних. Розуміється, є теж жиди. Холмщина має 113 лат.

парохій і 40 православних. На Холмщині століттями стиралися два обряди. Сегодня трудно (?) устійнити, якого походження православне населення Холмщини, що називає себе „руським" („русіньским"). На Холмщині мали свої посілости роди Собіських, Корибутів, Замойських, Яблонковських, Реїв, Конецпольських і ин. Епископ Суша писав про Холмщину, що се гніздо польського орла. Уніятське духовенство на Холмщині брало колись діяльну участь в польськім національнім житті. Уніятський епископ Суша писав по польськи. Описуючи битву під Берестечком приписує чудотворній холмській іконі перемогу польського війська над козацькими „зграями". По битві під Берестечком ту чудотворну ікону везли торжественно через Львів. Згадавши еп. Порфірія Важинського зупинився кс. Нехай на діяльности еп-па Рилла, який заложив у Холмі духовну семінарію. В ній, каже, викладали в мовах латинській і польській. Сей епп., каже, багато причинився до того, що уніятська Церква на Холмщині дуже уподібнилася до лат. Костела. Ще довше застановився над еп-пом Цехановским. Називав його відновителем цілої Унії, який зрівнав український (кс. Нехай говорив „руський") клир з латинським, розбудив в ньому духа і злучив тамошніх русинів з польською цивілізацією. Дальше говорив про геройського еп. Івана Николая Калинського, який правив дієцезією всього 3 роки, бо москалі вивезли його на заслання, де його отроєно. Сей епископ старався скріпити особливо культ св. Йосафата. Два його сини брали участь в польських повстаннях, а його дочки брали участь у польськім національнім житті. Він був передтим жонатим парохом і мав дітей, ще заки став епископом. Тут кс. Нехай наводить з російських джерел характеристику сего епископа і читає її по російськи, а слова „преданний латинникам" толкує по польськи „запшедани лациньніком".

Перейшовши ряд владик, робить такий висновок: Отже уніятська дієцезія на Холмщині у своїх зверхниках була польською дієцезію, а уніятський клир на Холмщині був також гідний своїх архипастирів. Коли російський уряд наказав уніятському клирові голосити проповіди по російськи, то уніятські священики звертали ті накази і перестали взагалі проповідати. 85 уніятських священиків на Холмщині і т. д. замучено на місці, 33 депортовано, 37 втікло до Галичини, а 59 заломалося душевно і перейшло на схизму. Ті, що не перейшли, були духово наскрізь переняті польськістю. Тесаме можна сказати про колишніх Василіян, які брали навіть участь у польських повстаннях. Коли рос. уряд наказав з Холмщини висилати клириків до Києва, показувалося, що вони не знали „рускої мови". Не буду, каже кс. Нехай, застановлятися над тим, який був нарід на Холмщині: польський, руський чи який інший, бо ріжні етнічні филі перепливали через той край, от на Підляшші було племя ятвягів. Воно ні польське, ні руске, ні українське, сегодня вже спольонізоване, але ще є там православні. Фактом є, що гр. катол. нарід на Холмщині жив у братерській згоді з латинниками і поріжнило їх щойно православ'я, заведене обманом („ошуством"). Вони мали спільні кладовища і спільні святині, душпастирювання відбувалося там по польськи, чим вони чванилися і боронили своєї катол. віри та свого почуття польськости перед москалями. Далі прелєґент коротко схарактеризував еп. Куземского, якого рос. уряд спровадив з Галичини. Коли Попель витав його „по руску", нарід не розумів і думав, що Попель його лає. Уніятський нарід на Холмщині, каже кс. Нехай, співав польські пісні, богогласник, випечатаний в Почаєві, мав пісні руські і польські, між ними є три пісні про св. Йосафата, нпр. в одній приходять такі слова:

Witaj klejnocie
Cały we złocie
Niebieskiej korony

Між собою уніяти на Холмщині, каже кс. Нехай, витались словами „Нех бендзє похвальони Єзус Христус" і виразно зазначує, що не говорили до себе „Слава Ісусу Христу". А коли в б. царській Росії настала свобода віри, то поверх 200.000 православних перейшло на римокатолицизм. Еп. Куземский, що почувався українцем, жалувався, що на Холмщині населення вже тоді змінялося на польське і вже тоді трудно було від себе відріжнити обряди. Щодо мови, якою там говорить нарід, то се якийсь посередний (?) діялект (?). Трудно говорити, що се мова (?). Тут прелєґент відчитує ряд виписок з тамошніх парохіяльних записок в польській мові, де назвиська приходять майже виключно українські, такі як Боднарук, Бойчук, Дмитрицький, Воробець, Сенчук, Лащук і т. д. Згадує побіжно про справу продажі жінки гр. кат. священика Салькевича. Згадує про записки при деяких назвисках, що це пияки з пияків і непоправні пияниці, але додає, що не всі такі були. Кінчить свою лекцію признанням, що нарід на Холмщині подекуди „міцно винародовлений" та що йому треба помогти відгребати те, що було в нім польське і католицьке. Прелєґент має на Бога надію, що це вдасться.

На тім лекція закінчилася по годині 11.30 пер. пол. Тривала поверх годину. Дискусії сим разом не було задля спеки, але прелєґент висказав бажання познакомитися з присутними на салі українцями, то значить з нами (повідомив його про нашу присутність згаданий на вступі знакомий поляк). Жовніри й публика вийшли, а ми лишилися і говорили з кс. Нехаєм, проф. Гальбаном, п. Яніцким та іншими майже до 1 год., головно про відносини на Холмщині, про університет в Люблині, про гітлєризм і расове питання, про діяльність ОО. Василіян на Холмщині, про ятвягів і т. д. Коли кс. Нехай сказав, що він знає й українську мову, я щоб переконатися наскільки він її знає, заговорив до нього по українськи. Тоді один з присутних заявив, що тут не вільно говорити по українськи. Розуміється, я не звертав уваги на „завважу" того „чемного" пана і далі говорив по українськи, а кс. Нехай відповідав по українськи зовсім добре (треба признати, що один з інтеліґентних поляків випровадив того пана, що „звернув нам увагу", до другої кімнати). І ще були цікаві інциденти: а саме один пан звернув мені увагу, що в „Новій Зорі" було написано, що взагалі нема греко-катол. поляків, а тут я міг переконатися, що є. На те відповів я: „По чім же видно, що се були поляки греко-католики? Коли б ви мені дали свобідно поговорити з людьми, які тут були, тоді я міг би виробити собі погляд на те". Той сам пан звернув увагу, що в 1251 ч. „Н. З." у вступній статті обстоювано інтереси Росії до балтійських пристаней так добре, „що лучше навіть Сталін не міг би їх обстоювати". На цей закид я не потребував відповідати, бо влучно відповів на нього проф. Гальбан, кажучи: Ясно, що та стаття в „Н. З." обстоює інтереси українського народу, а не російські, бо як Росія мала б замкнений доступ до Балтійського моря, то з тим більшим завзяттям напирала б на українське Чорне море. Та може найцікавіший був погляд кс. проф. Нехая на стан свідомости холмщаків. А саме він двічи зазначив, що з населення на Холмщині можна зробити навіть китайців...

Я був на Холмщині тому рік, говорив з тамошніми людьми і можу сказати, що кс. проф. Нехай основно помиляється.

Коли хемічно розібрати каплину води, взяту з посудини з водою, то можна сказати, яка вода в цілій посудині. Вправді я не мав нагоди дискутувати з публикою, яка була на лекції кс. проф. Нехая, але я тій публиці придивився та доволі довго говорив з аранжерами тої імпрези. Отже на тій підставі маю таке враження, що можу сказати: Релігійного руху з т. зв. „греко-католікуф полякуф" не викрешуть. Се політична поява. А яка, напишу колись окремо. — О. Н.

Від Редакції „Нової Зорі": Це звідомлення про реферат кс. Нехая ми дали прочитати одному священикові у Львові. Після прочитання одержали ми від нього такі завваги: Критичної історичної літератури про давніх холмських епископів кс. Нехай якслід не простудіював. Тому неповна, баламутна, невірна та й кривдяча характеристика холмських владик. Суша не писав виключно попольськи. Крім своєї праці: Де ляборібус уніторум, він видав ще два життєписи в латинській мові, а саме М. Смотрицького (Рим 1661) й св. Йосафата (Рим 1665). Як був адміністратором перемиської уніятської епархії (1667—1670), написав поукраїнськи свою найцінішу працю п. з. Соборова наука й деякі постанови. Вона цінна упімненнями для священиків, щоб у парохіях були школи, щоб священики вели церковні метрики тощо. Попольськи написав тільки збірку Чудес Холмської Божої Матері, виданяну в Замості 1646, 1684 р., у Львові 1653 р. та Бердичеві 1780 р. Вона появилася теж полатині 1684 року в Замості. В писаннях еп. Суші нема тих елюкубрацій, що їх зродив у своїй уяві кс. Нехай. Навпаки: еп. Суша, що був з походження білорусин, дуже близько зжився зі своєю новою батьківщиною, Холмською Землею, й у своїх писаннях та епископській праці проявив надто багато характеру руського-українського. Те саме треба сказати й про інших холмських епископів. Об'єктивна історія повинна те показати кс. Нехаєві. Почаївський „Богогласник" 1790—91 рр. не помістив багато пісень в польській мові, тільки кілька тому, що деякі наші вірні (під впливом польським) не вміли по-своїому читати. Крім цього, „Богогласник" був призначений теж для поляків, що їх також тоді було повно на наших землях. Уніяти на Холмщині поздоровляли себе й поздоровляються тепер поукраїнськи: Слава Ісусу Христу. Коли ж цього денеде вже не чинять, роблять це також під впливом польським, або зі страху перед несвоїми. Мова на Холмщині це не якийсь посередній діялект. Тамошні уніяти й православні говорять чисто й правильно, майже літературною українською мовою. Це признає навіть кожний уважний поляк.

За спільну польсько-японську границю

Польський місячник „Наша Пшишлосьць", орган „Союза польської державної думки", пише: ...Се конечна річ, щоб Японія довідалася про рішучу охоту бодай приватних сфер польської суспільности устійнити взаїмну границю імперіяльного засягу над рікою Уралом. Се в деякій мірі охоронить Польщу від евентуальної небезпеки японського лявірування в напрямі грізних для Польщі европейських інтриг „осі". Піхне також японську опінію а за нею й армію в напрямі кориснім для польських геополітичних інтересів. Але японські жовніри мусять знати, що коли дійдуть до лівого берега Уралу, то з правого берега привітають їх польські улани... „Нашу Пшишлосьць" видає син пок. вже намісника Галичини й відомого польського історика Бобжиньского. Розмах його куди перевисшив навіть розмах през. м. Львова Островского, який сказав, що Україна може зачинатися аж за Дніпром. Виривки з „Н. Пшишлосьці" оббігли польську пресу, але навіть ІКЦ заосмотрив їх знаками запитів, окликів і здивування „сік"...

ОГЛЯД ПРЕСИ

Боротьба на небезпечному ґрунті

П. з. „Панове ендеки, маєте рацію", „Українські Вісти" в ч. 156 пишуть м. ін. ось що: На німецько-польському відтинку боротьба перенеслася тепер на дуже небезпечний ґрунт — релігійний. Оце німці забороняють молитися по-польськи й відправляти польські богослужби. „Варш. Дзєннік Нар" обурюється: „Хіба важко за більше варварство як змушування при помочі биття, шикан і репресій виректися матірної мови в молитві, в акті, який не має нічого спільного зі справами політики й є виключно зворотом людини до свойого Бога". Дуже розумні слова, панове ендеки. Вони зобов'язують не лиш супроти варварств на Опільському Шлеську. — На відміну щось з „Грекокатоліка". Гурт маніяків, які зазялись розсадити зсутра греко-католицьку Церкву, чи пак „відродити" її, виписав таке: „Хто прагне щиро відродити греко-катол. Церкву, той мусить допустити назад поляків греко-католиків до співпраці в Церкві. Лише вони й наворот до польського характеру, до польських проповідей і богослужень, що вязали б Унію тісно з західним Костелом і відтягали б від православя, відродять нашу Церкву". Панове „грекокатоліки" від семи нещасть, прочитайте собі те, що так гарно написав ваш побратим „Варш. Дзєннік Народови".

Воєнні алярми й господарське життя

Напружена міжнародня ситуація відбивається відємно на нашім господарськім житті. У звязку з тим „Новий Час" в ч. 155 приніс передовицю, в якій м. ін. читаємо ось що: Вже з досвідів минулої війни знаємо, яка доля зустріла гроші поховані „у панчохах". З важких тисячів корон чи рублів поробилися легкі сотики і копійки. Слушно стверджують наші купецькі чинники, що у війні рр. 1914—1918 ще найкраще з господарського погляду вийшли ті, які залишилися при варстатах своєї праці та вміли їх задержати чинними... Потратили найбільше ті, в яких нерви не витримували й які спасалися перед невідомим утечею! Коли б напр. на випадок якоїсь паніки ці приховані гроші пішли всі на ринок відразу — з місця наступила б інфляція й очевидно їх обезцінення. В того роду умовинах не треба ховати грошей, але їх льокувати — одначе, річ ясна, розумно, т. зн. там, де їх рівночасно річево і творчо забезпечується. Є багато практичних можливостей річевого забезпечення гроша, скажемо — в землі, в домах і камяницях, в запасах товарів і сирівців, в банкових забезпечених льокатах, в уділах чи акціях торговельно-промислових підприємств, у купівлі і веденні промислових станиць, у творенні реальних варстатів праці. Гроші можуть обезцінитися, але земля, доми, варстати і крамниці остануть. Не вільно втікати від господарської діяльности, але, навпаки, треба спрямовувати і капітали і людей до торговлі, до промислу, до міст. Зокрема цілком фальшиво роблять ті наші громадяни, які орієнтують свою господарську діяльність по лінії того, що роблять жиди. Втеча жидів від господарської діяльности інвестиційного типу може мати для них своє узасаднення. Особливо ж тепер жиди почуваються непевно і щораз поважніше числяться з тим, що швидше чи пізніше треба їм буде, як чужому елементові, звідси втікати. Землі, домів чи варстатів з собою не заберуть. Тому тікають „у гроші", збирають валюти, золото, мобілії. Стараються вмістити своє майно в міру можности у „подорожній валізці". Але це не може бути для нас прикладом до наслідування. Нікуди ми з тієї землі не підемо і тікати не будемо. Тут ми родилися і тут залишимося; наша господарська політика мусить бути наставлена на здобування і закріплювання твердих вартостей. Кожен залежаний злотий — це невистрілений набій у війні за наше господарське істнування.

„Смалені дуби Ґебельса

про долю українців у Польщі"

Під таким заголовком варшавський „Ілюстрований Гонєц Вечорни" в ч. 1604 пише ось що: „Останніми днями зґляйхшальтована німецька преса висуває українську справу в Польщі, обговорюючи її у протипольськім дусі. Мета сеї кампанії ясна. Це спроба вигравати проти Польщі українську справу. „Націонаґ Цайтунґ" пише під великим наголовком: „Польська брутальність у відношенні до українців" та містить якісь видумки про жахливу долю пятьох міліонів українців у Польщі. Дальше німецька преса повідомляє про якісь здогадні контрибуції на українському селі, про переповнення вязниць, про проект створити концентраційний табор на Волині для 55.000 українців, яких просто заморили б голодом. Здурнілий гітлерівський щоденник пише, що польські жорстокости супроти меншин дадуться порівняти з жорстокостями Англії супроти арабів у Палестині".

Справа одної фільми

„Дзєннік Повшехни" застановляється, чому протинімецька фільма „Зізнання шпигуна", що її купило варшавське кіно „Рома", яке є власністю Католицької Акції, несподівано, в останній хвилі появилася в іншому кіні: Що сталося? Чому? Ми зачали досліджувати справу й дістали ось яке вияснення: Кіно „Рома" зреклося висвітлювання фільми „Сповідь націстівського шпигуна" не з власної ініціятиви, але під натиском деяких ватиканських крутів...

Господь Бог в ролі окружного судді

„Меркуріюш Польскі" приніс статтю Яна Мосдорфа п. з. Клятва Ягайла, звернену проти відомого виступу проф. Бартля у справі висших шкіл. У статті є такий переклад відомого привілею Ягайла для краківського университету: „А якби хто з наших наслідників чи інших хотів знасилувати або нарушити се наше уфундування академії та уділені їй вольности, увільнення й управнення, стягне на себе мстивий гнів окружного судді". В оригіналі написано: „Ірам віндіцем дістрікті Юдіціс", значить суворого Судді, себто Господа Бога. З того ясно, як „старанно" працює повіше покоління деяких публіцистів...

Про американського міністра

Наш „приятель" Ксавери Прушиньский оповістив у 180 ч. „ІКЦ" фейлетон про те, як міністр загр. справ Америки приймає журналістів — кожного дня. Треба тільки зголоситися в міністерстві і вже за три мінути приймає урядник і каже, коли і де зголоситися у міністра. Додає тільки, що завдавати йому питання можуть лиш амер. журналісти, але вільно чужому переповісти амер-му журналістові своє питання і той запитає міністра. Точно 11-та. Входять п. Гол (міністра титулують там просто „пан"), могутніший від міністрів Англії та Франції. А прийшов сам один, навіть без секретаря. „Добрийдень вам, панове", каже. „Добрийдень, пане Гол", відповідають журналісти. Питають його, він відповідає, коротко, ясно, виразно. Не було в тім ніяких фраз про „напрямні", „ідеольогічні перекрої", „уактивнення динамічного потенціялу", „спіралі історії" і т. п. З того видно, що амер. міністри не вміють іще так відповідати, щоб ніхто не розумів змісту їх слів, навіть вони самі... Про Европу не говорили ні слова.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Заступна військова служба

„Хвіля" в ч. 7291 принесла отсю інформацію: По думці закону про загальний військовий обовязок максимальна границя віку, до якої той обовязок розтягається, — 60 літ. Заступний військовий обовязок повинен отже як один з проявів загального службового обовязку тривати також до 60 літ. Одначе з огляду на недоцільність покликування до заступного військового обовязку старших осіб у звязку з розпорядком, що мужчини уроджені в 1887 р. і старші, які ще не мають урегульованого відношення до військової служби, без окремого розпорядку мін-ва військових справ не будуть покликувані до поборових комісій, мін-во внутрішніх справ устійнило горішню границю віку, до якої можна покликувати до виконання заступного військового обовязку, на 50 літ.

Німецька преса про Польщу

В останніх днях німецька преса знов приступила до протипольської кампанії. Німці представляють Польщу як пйона в англійській грі, або знов пишуть, що Польща з „векслем ін блянко" виключно рішає про мир і війну. Всі заяви Чемберлена чи Галіфакса про Ґданськ служать виключно політичній агітації, пише „Нахтавсґабе", і мають замаскувати властиву ціль Анґлії — знищення Німеччини. „Берлінер Льокаль Анцайґер" обговорює справу збільшення фонду ґарантійних англійських кредитів і застановляється над тим, як їх поділять. Відомий німецький публіцист Сілекс твердить, що мирне і швидке розвязання ґданського питання тому не лежить в інтересі західних держав, бо втрачено б вигідний атут, щоб розпочати війну з тотальними державами. Анґлії, пише Сілекс, йде тільки про те, щоб спровокувати війну. (ПАТ).

Німці про політику Румунії

„Фелькішер Беобахтер" порівнуючи подорож румунського міністра закордонних справ Гафенка до столиць західних держав з подорожжю до Анкари й Атен пише, що коли перша подорож мала характер зовсім свобідної децизії, то в подорожі до Атен і Анкари мін. Гафенко не мав уже тої незалежности. Далі урядовий німецький орґан стверджує, що Румунія з усім натиском протиставиться болгарському ревізіонізмові, тому балканське порозуміння заступлено тісними звязками між Румунією, Туреччиною і Грецією. Румунія не повинна забувати, пише „Ф. Б.", що на Чорному морі рішає не тільки вона і Греція, але також Совітська Росія. Основи „сили хлопського румунського народу" ніколи не лежали у східному басені Середземного моря, але в середній Европі.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ОСИП НАЗАРУК

Замах на Церкву

На теми дня, чи на теми вічности?

V. До найцікавіших, але й найтемніших місць цілої статті москвофільського автора в „Русскім Голосі" належить отсе місце:

„Другими словами, русскій греко-католик, если он сознательно относится к своей вѣрѣ, является убѣжденнымъ уніятом, который видит в своей Церкви не временную переходную ступень из одной церковной ограды в другую, но самодовлѣющую величину в христіанском мірѣ, дорогую ему благодаря свойственному греко-католичеству синтезу православія и католичества. Между тѣм, столь возвышенное пониманіе уніи и Греко-катол. Церкви, вполнѣ доступное даже для русскаго крестьянина-греко-католика, далеко не всегда свойственно, как это ни странно, не только рядовому украинскому духовенству, но и епископам-украинцам".

1) Се правда, що коли український греко-католик свідомо відноситься до своєї віри, тоді він переконаний уніят. Та не можна сего сказати про всіх москвофілів, які мають греко-католицькі метрики. Довгі десятиліття треваюча агітація в пресі й видавництвах галицького москвофільства, яка проповідувала, що сила Росії або триєдиної Русі полягає на трьох відомих китах, цареславію, православію і народности (розуміється „русской"), не могла лишитися без сліду. Та довголітня агітація дала як овоч на Лемківщині варшавське православя і спроби розбивання православям нашої святої Уніятської Церкви також декуди поза Лемківщиною, нпр. у Галичі, не кажучи вже про галицьку еміґрацію за морем. Се типовий плід думок, які понижують Церкву до знаряддя світської політики, толкуючи простому народові, що Русь в значінні Росії може бути тільки тоді міцна й велика, коли буде єдина і сперта на одній вірі, а саме на православній, з Римом нездиненій, на одній владі, а саме царській у Москві, та на одній народности, а саме „русской", яка не признає ні українського, ні білоруського народу та їх прав на розвиток. Захоплені тою ідеольоґією люди звичайно не були „переконаними уніятами", а найгорячіші з них стали просто відступниками від католицької Церкви.

2) Се правда, що переконані уніяти, свідомі високої вартости своєї церковної орґанізації, не бачать у ній тимчасово-перехідного ступня з одної церковної „огради" в другу, тільки самовистарчальну і дорогу їм величину в християнськім світі, — але неправда, немов би уніятська церковна орґанізація була якоюсь окремою християнською Церквою: се дуже важна і дуже дорога для нас окрема церковна орґанізація, а не окрема Церква, бо ми переконані уніяти вважаємо себе католиками, отже членами загальної, католицької Церкви таксамо добре як католики французи, італійці, німці чи американці. А наша окрема церковна орґанізація самовистарчальна для нас під оглядом релігійним передовсім тому, що вона католицька. Коли ж у наших писаннях і розмовах пишеться та говориться про уніятську Церкву, то переконані уніяти мають при тім на думці окрему церковну орґанізацію, а не окрему християнську Церкву.

3) Се правда, що галицький греко-католицизм або уніятська Церква в значінні окремої церковної орґанізації представляє властиву синтезу Сходу з Заходом, але не можна сказати, що синтезу православя з католицизмом, хіба що під православям будемо розуміти те православя, яке представлене в попереднім уступі під IV, I. Але такого православя автор москвофільської статті очевидно не має на думці. Для нього „возвишенное пониманіе Уніи і Греко-католической Церкви" полягає на синтезі московського нездиненого православя з католицизмом: але така синтеза істнує тільки в уяві його і дуже малої горстки йому подібних. Великий загал переконаних уніятів такої дивовижної синтези не признає. Вона для нас взагалі неможлива, ба навіть немислима, бо нездинене православя і католицизм се для нас противенства, які не дадуться погодити. Синтезу робиться, чи радше синтеза сама природно твориться з тих чинників, які до себе добровільно і з охотою горнуться, а не з тих, які хіба насильством механічно можна помішати, як мішала православно-поліційна Росія наших уніятських братів на Холмщині з нездиненими православними: тюрмою, буками, ломанням костей, розстрілами та Сибіром. Се не синтеза, а мордівня. І як наші брати на Холмщині та на Підляшші не годилися на таку „синтезу" навіть під тягарем найтяжчих тортур, то напевно не згодимося ми під впливом паперової агітації.

4) Правдою є, що форма обряду нашої Унії представляє синтезу форм східних і західних, одначе й тут не можна сказати, що це синтеза форм православних з католицькими, бо східні форми нашого обряду перенесли в уніятську церковну орґанізацію наші Владики від часів св. Кирила та Методія, які з православям у значінні нездинення не мали нічого спільного. Ті східні форми для нас, переконаних уніятів, і для нашої уніятської Церкви дійсно дорогі. Але се для нас форми ужиткові, а не музейні, живі а не мертві — і якраз тому ми, переконані уніяти, не обстоюємо за всяку ціну мертвої незмінности обрядових форм. Ми дивимося на обрядові форми як на витвір розвитку нашої церковної орґанізації, а не як на якесь „табу", якого з забобонним острахом ніколи і в ніяких обставинах не вільно зміняти. В нас незмінні тільки догми нашої католицької віри, тої самої, що її визнають в Римі, а обрядів своєї Церкви не вважаємо незмінними. Боротьбу во ім'я незмінности обрядів уважаємо неро зумною, а так званий клич „чищення обряду" вважаємо смішним: бо коли раз приняти засаду чищення обряду та його форм, тоді в кожній християнській Церкві мусілося б дійти аж до форм жидівської святині в Єрусалимі.

5) Всі ті погляди переконаних уніятів однакові в душі наших селян, міщан, робітників, інтеліґентів світських і духовних, аж до наших Єрархів включно. Так всі ми розуміємо нашу церковну орґанізацію та обрядові форми її і нема між людьми доброї волі в нас ні сліду інакшого розуміння ні в минувшині нашої церковної орґанізації, ні в її сучасности. Всякі затії в ціли внесення замішання в таке розуміння нашої святої Уніятської Церкви та обряду її все були і тепер можуть бути роблені тільки неуніятами, навіть коли вони мають ще в руках уніятські метрики або й достоїнства. Тому закид, який москвофільський автор робить нашим Епископам українцям, немов би вони не мали „возвишеннаго пониманія Уніи", яке має наш простолюдин, заслуговував би на велике обурення й дуже гостре напятнування, якби не було в нім очевидної с м і ш н о с т и. І тому переконані уніяти читають такий закид тільки з гумором, подібним до того, з яким колись читали ми незлу характеристику німецького обсерватора внутрішніх відносин царської Росії, який писав: „In Russland herrscht Absolutismus gemildert durch Korruption". *) А про відношення статті москвофільського автора до наших уніятських Владик можна сказати, що в його відношенні до наших Епископів панує злоба, злагіднена власною мимовільною смішністю автора.

VI. А дальше москвофільський автор статті в „Русскім Голосі" характеризує греко-католицизм українців ось як:

„В греко-католичествѣ украинца большую роль играет его „западофильство", которое приводит подчас к такому предпочтенію начал западного христіанства, что украинец упускает из виду самую сущность уніи — идею единенія Церквей, как равноцѣнных величин. Даже нѣкоторые греко-католическіе владики допускают подчас в этом отношеніи такіе уклоны, как будто они заинтересованы не в укрѣпленіи своей Греко-католической Церкви, но в ликвидаціи ея посредством латинизаціи".

Тут маємо знов таку суматоху та неозначеність понять і думок москвофільського автора, що треба знов спинитися, щоб провіяти се місце, бо інакше воно в невироблених умах може викликати спустошення.

Отже передовсім москвофільський автор не говорить, що він розуміє під „началами" західного християнства. Щоб дальше застановитися над його статтею, треба перемогти сю трудність, себто треба собі уявити, що він м о ж е розуміти під „началами западного христіянства", очевидно у відріжненні до начал східного християнства.

Коли взяти під увагу цілість його статті, де він пише про прихильність навіть своїх сторонників, себто москвофілів, до єдности Христової Церкви і Папи Римського (пише великими буквами) як Первосвященика Вселенської Католицької Церкви (все те він пише великими буквами), — то можна приняти, що він не хоче видвигати ріжниць в релігійно-догматичних „началах", а приймає за добрі ті, які до вірування подає тойже Первосвященик Вселенської Церкви. Отже тоді лишаються „начала" (початки, принципи, засади) західного християнства історично-орґанізаційного та культурного змісту, до яких на його думку українці греко-католики занадто пристращаються і тому, так думає москвофільський автор, тратять з очей саму суть Унії: ідею з е д и н е н н я Церков я к р і в н о ц і н н и х в е л и ч и н.

Отсі його закиди й треба собі усвідомити. (Далі буде).

*) „В Росії панує абсолютизм злагіднений корупцією."

Важна зміна в італійській дипльоматії

Італійський амбасадор в Лондоні Ґранді відкликаний до Риму й іменований міністром справедливости. Преса пише, що він був прихильником порозуміння Італії з Англією, тому відкликання його се уступка Мусолінія для Німеччини. Та з другої сторони Мусоліні не стратив довіря до Ґрандія, отже іменував його міністром справедливости на місце Сольмія, який уступив з особистих причин.

Корона для канцлєра Ґітлєра?

Аргентинський щоденник „Крітіка" доносить, що німецькі горожани, замешкалі в Аргентині, зібрали 31.500 пезетів на купно золотої корони, яку німці з цілого світа мають подарувати канцлєрові Ґітлєрові. Часопис містить фотографію тої корони, яка пригадує корону зверхників „святого римського цісарства німецького народу". Ріжниться від неї тільки тим, що зпереду на широкім золотім обрамуванні має орла з розвиненими крилами.

Другий Чанкуфенґ

Кореспондент агенції Ройтера повідомляє з поля совітсько-японських боїв, що між совітськими і японськими військами йде боротьба на відтинку довгім около 20 миль над границями Манджурії та Зовнішньої Монголії. Боротьба дуже завзята й нагадує минулорічні бої за Чанкуфенґ. В боях беруть участь крім піхоти й летунства також повзи й тяжка артилерія. Боротьба йде передовсім за узгіря Номонган, що лежить 180 миль на полудневий схід від м. Гайляр. Заноситься на довготривалу боротьбу.

На Близькім Сході

Замотане міжнародне положення на Близькім Сході представляє Л. Неманов у „П. Н." ось як:

Треба віддати справедливість творцеві нової Туреччини Кемалеві Ататуркові та його наслідникові Ісметові Інону: вони знаменито вміли використати географічне положення Туреччини, роблячи її звязковим звеном між Передньою Азією й Европою, та шляхом цілого ряду порозумінь і союзів забезпечили їй виїмкову, в порівнанні з її населенням і силою, ролю в міжнародній політиці. Мимо договору Балканської Антанти, який звязував Туреччину з Румунією, Югославією та Грецією, й мимо Саадабатського договору про взаїмну оборону, який звязував її з Іраном (Персією), Іраком й Афганістаном, Туреччина заключила ще союзні договори з СССР і Грецією, спеціяльне порозуміння з Югославією та договір про взаїмну оборону з Великою Британією, який недавно доповнено подібним договором з Францією. Завдяки цій системі договорів і порозумінь Туреччина стала осередком оборони й охорони „статус кво" в Передній Азії та східнім басені Середземного моря. Ці союзи й договори дають їй змогу займати, коли не передове, то в усякому разі незвичайно впливове місце між балканськими державами.

Таке положення і така роля Туреччини й поясняють часті візити державних мужів і дипльоматів в Анкарі. Не вспів іще покинути турецьку столицю міністр заграничних справ Румунії Гафенко, як прибула туди для переговорів в справі заключення договору про взаїмну оборону египетська делегація на чолі з міністром заграничних справ. Цей договір се конечна й льогічна консеквенція порозумінь англо-турецького і французько-турецького, яке вже підписане. Бо зі всіх держав східного басену Середземного моря тільки один Єгипет (коли не рахувати Італії, проти якої звернені всі ці договори й порозуміння) дотепер не звязаний з Туреччиною. В один час єгипетське правительство задумувало приступити до Саадабадського договору. Та Єгипет неазійська держава. Він заінтересований передовсім в тому, щоб зберегти „статус кво" на Середземнім морі й забезпечити свої границі від можливого нападу Італії. Крім цього він не має спільних границь ні з одною з держав, які підписали Саадабадській договір, і звязаний морською комунікацією та залізницею тільки з Туреччиною. Тому кайрське правительство закинуло цей намір і до останнього часу Єгипет вдоволявся союзним договором з Англією. Рішення про заключення договору про взаїмну оборону з Туреччиною приняло єгипетське правительство по настирливій пораді лондонського кабінету після заключення англо-турецького договору, тому що цей договір передбачує тільки оборону Туреччиною разом з Великобританією і Францією територіяльного „статус кво" в Передній Азії і східній части Середземного моря, але не оборону ненарушности границь Єгипту від нападу Італії від сторони Лібії. Турецько-єгипетський договір, в заключення якого не сумніваються ні в Лондоні, ні в Парижі, буде останнім звеном в ланцюху договорів, які звязують всі держави Передної Азії і східного басену Середземного моря. Політика Мусолінія і кличі про „справедливі домагання" та „життевий простір" довели до того, що Італія в недалекій майбутности буде ізольована у східній части Середземного моря. Тому зрозумілі негодування на адресу єгипетського правительства, що їх викликала в італійській пресі вістка про поїздку єгипетської делегації до Анкари і столиць балканських держав.

Коли положення ясне тепер в Передній Азії і східнім басені Середземного моря, то не можна сего сказати про Балкан. Передовсім договір Балканської Антанти забезпечує звязані ним держави тільки від нападу на їх балканські границі. Тому при нападі Німеччини або навіть Мадярщини на Румунію ні одна з прочих трьох держав Балканської Антанти не обовязана прийти їй з допомогою. Положення ускладнюється ще тим, що кожна з держав Балканської Антанти звязана спеціяльними договорами, які доволі тяжко погодити з договором Антанти. Так Туреччина звязана договором про взаїмну оборону з Англією і Францією, зверненим проти Італії. Югославія звязана політичним договором з Італією. Та сама Югославія, одинока з балканських країв, заключила договір приязни і вічного мира з Болгарією, Румунії та Греції дали гарантію Англія і Франція, Югославія не має тої гарантії. Кінець кінців треба сказати, найлучше забезпечена обороною Греція зовсім не договором Балканської Антанти, тільки гарантією Франції й Англії та спеціяльним союзним договором з Туреччиною. На підставі сего договору турецьке правительство повідомило Рим, що всяка спроба Італії заволодіти Сальоніками (Солунем) викличе збройний виступ Туреччини, котра сконцентрувала у східній Тракії армію 150.000 людей, готову на перший приказ рушити для оборони грецької Македонії і Солуня. Але і Югославія вважатиме себе примушеною, не дивлячись на знамениті взаємини з Італією, вмішатися на випадок нападу Італії на грецьку Македонію або Солунь, бо такий напад був би нарушенням італійсько-югославянського договору, не кажучи вже про те, що Югославія взагалі не може допустити до того, щоб Солунь опинився в руках Італії.

В инакшім положенні Румунія. Правда, вона має гарантію Франції й Великобританії, та в Букарешті вважають сю гарантію недостаточною. Щож до союза з Польщею, то вістря цього союзу звернене проти СССР і дотепер цей союзний договір незмінений в тім значінні, щоб він ділав проти нападу Німеччини або Мадярщини. Чи сей договір буде змінений, це залежить виключно від того, чи Франція й Велика Британія договоряться з СССР, чи ні. Польське правительство дало конкретні запевнення і в Лондоні і в Парижі, що як тільки між Францією і Великою Британією та СССР буде заключене порозуміння, польсько-румунський союзний договір буде змінений і звернений не проти Росії, а проти Німеччини. Та в Букарешті не вірили і тепер не вірять в заключення англо-франко-російського союзу.

Тому всі зусилля румунської дипльоматії звернені або на зміну договору Балканської Антанти або бодай на забезпечення положення Румунії від Югославії та невтральности Болгарії. На це настоював, правда без особливого успіху, Гафенко в розмові з югославянським міністром заграничних справ Марковічем, як він вернувся з Берліна, і в тій же ціли Гафенко їздив до Анкари. Одначе зміна договору Балканської Антанти звязана з приступленням до неї Болгарії, яка услівям свого приступлення ставить домагання, щоб Румунія відступила їй частину Добруджі, занятту після світової війни. Проти сего не виступають ні Туреччина, ні Югославія, зате Румунія відкидала се дотепер категорично й рішучо. А щодо становища Югославії, то білгородське правительство нераз заявляло, що Югославія на випадок війни думає зберігати строгу невтральність. Є вістки, що анкарське правительство обіцяло Гафенкові свою співпрацю в Білгороді та зобовязалося добитися невтральности.

Таким чином положення на Балкані остало без зміни і після подорожі Гафенка до Анкари. З сего доволі ясного представлення темної справи видно виразно, що в сім часі нелегко бути керманичем заграничних справ...

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

В селах Польщі є 7,600.000 безробітних

Появилася друком студія трьох авторів, Ляндава, Паньского і Стшелецкого, сперта на даних Інституту Сусп. Господарства. Та студія дослідила 4.738 господарств у 53 селах, вибраних типово з цілої Польщі. У висліді автори дійшли до погляду, що в селах цілої Польщі є коло 7,600.000 безробітних. В польській пресі звертають увагу на ту працю. Деякі рецензенти пишуть, що інтензифікувати сільські господарства справа безнадійна, бо се вимагає великих капіталів, а їх нема. Крім того на селах рік-у-рік прибуває 200.000 ротів.

Німеччина залишилася далі промисловим краєм

„Райхс Кредітгезельшафт" оповістила звідомлення про господарське положення Німеччини з кінцем другого чвертьрічча с. р. У звідомленні сказано, що по прилученні протекторату Чехії та Моравії і Клайпеди територія Великої Німеччини має тепер 634.000 кв. км. і 86,6 міл. населення. Прилучення нових земель не змінило господарської структури краю й Німеччина далі промисловий край. Участь продукції давньої Німеччини до світової продукції піднеслася продовж останнього року з 8,3 проц. до 13,3 проц. В той спосіб Німеччина займає друге місце у світовій продукції, по Злучених Державах Північної Америки, випереджуючи під тим оглядом Велику Британію.

Нові труднощі в совітсько-британійських переговорах

Інформації лондонської преси у справі розмов з Москвою доволі хаотичні. Лондонські часописи висловлюють бажання, щоб ті розмови вже раз довели до якогось порозуміння. „Таймс" пише, що коли Англія й Росія не можуть дійти до порозуміння в справі гарантій для менших держав, то три великодержави повинні негайно підписати пакт взаїмної помочі, на що вже всі вони згодилися. Щойно потому Англія і Франція постаралися б переконати балтійські держави, що інтереси тих держав вимагають гарантій трьох великодержав, які творять фронт проти нападу. Нові совітські предложення неможливі до приняття. Росія в часі розмов мала висунути домагання поважних господарських кредитів і продовж цілого часу розмов провідною думкою Москви було тільки скріплення власної оборонности.

Відворот Совітів на Далекім Сході

Аґенція Домеї звідомляє з монгольсько-манджурської границі, що совітсько-монгольські війська почали вже загальний відворот внаслідок заняття японцями важних становищ на північ від Номонган'у. Японсько-манджурські війська заатакували ворога коло місцевости Дельті над ріками Калгою і Голстен. Неприятель вицофався в напрямі ріки Калги. Японське летунство знищило кілька мостів та відтяло відворот совітсько-монгольським військам. Японці думають, що ся битва принесе їм рішаючу перемогу. Крім того аґенція звідомляє, що японці взяли в полон багато совітських жовнірів.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРИЦАК

Методій Терлецький

Його місійна діяльність в Карпатській Україні і Югославії в рр. 1628-29

Єпископ Методій Терлецький був єпископом-місіонарем, єпископом-апостолом, що ціле своє життя присвятив на те, щоб привернути в українців єдність з Римом. Любов до місійної роботи проявилася в тім єпископі ще тоді, коли він студіював. Відомість про один фрагмент із тої діяльности Методія Терлецького зберіглася до наших часів, а саме про місійну працю Преосвященого Методія в Карпатській Україні і в північній Югославії.

В рр. 1628 — 1629 доктор філософії і кандидат на холмського єпископа Методій Терлецький ЧСВВ поглиблював свої богословські студії у Відні. Підчас ферій він рішив відвідати Апостольську Столицю. І тоді саме великий опікун східньо - католицького світа український київський митрополит Велямин Рутський доручив йому вступити по дорозі в Карпатську Україну і в землі „волохів", щоб там повести місійну роботу.

Карпатська Україна належала тоді до угорської корони як її складова частина. В р. 1526 в битві під Могачем погиб угорський король Людвик II і сливе ціла Угорщина зі столицею Будою перейшла в руки переможця, османського імператора Кянуні Сюлеймана (Солімана Величавого). Переможець Сюлейман віддав ту частину Угорщини новому угорському королеві Іванові Заполії, що признав османську зверхність. В склад володіння Заполії входила теж Карпатська Україна. Вона мала свою православну епархію в Мукачеві, що існувала від 1491 р.

Частина угорських панів не признала Івана Заполії своїм королем і вибрала собі другого короля, німецько-римського цісаря Фердинанда I. Від того часу Фердинанд і його наслідники почали війну з Туреччиною, яка тривала понад 150 літ, аж до 1699 р.

Війна та була дуже прикра в наслідках для християн, мешканців османської імперії. Тому населення Сербії, Болгарії, Боснії й Дальматії втікало цілими ватагами в цісарські краї і тут осідало на їх окраїнах, на території нинішньої Хорватії і Славонії.

Сучасні назвали тих утікачів „волохами", хоч вони були переважно словянського походження. „Волохи" виконували службу пограничних оборонців, а перебуваючи безнастанно в війнах вони так дичавіли, що призабули навіть свою віру.

Про діяльність М. Терлецького в Карпатській Україні доховалися дві короткі записки у звіті до „Папської Пропаганди Віри" з 1664 р. Автором того звіту був єпископ Яків Суша, відомий український історик, родом з Минська (1610—1687), що був співробітником і наслідником Преосвященого Методія.

Ось переклад тих коротеньких записок: „[Методій Терлецький] перебуваючи на студіях у Відні часто приїздив в Угорщину до українців... і підчас вакацій багатьох навернув на святу віру..." [1]) „Він [Методій] зробив багато доброго в згаданих сторонах [Карпатській Україні] і завдяки йому аж до сих часів на Угорщині такі дуже численні уніяти і тими навернениими уніятами управляє тепер єпископ, що в тих часах працював там як звичайний священик". [2])

Хоч короткі ті записки, то все-таки з них виходить ясно, що Карпатська Україна може завдячувати свій католицизм власне Методієві Терлецькому. Він перший почав там діяльність в католицькім дусі і підготовив Карпатській Україні уніятських діячів, як сучасного Суші мукачівського єпископа Петра Партенія Ротошинського, що дня 24-го квітня 1649 р. перевів на зборі 63 священиків в ужгородськім замку обєднання тамошньої Церкви з Римом.

З Карпатської України Методій Терлецький виправився в країну „волохів".

Польський історик-біограф Юліян Бартошевич помістив у 25 томі великого польського видавництва „Загальна Енцикльопедія" Оргельбранда життепис єпископа Методія Терлецького, де обширно описує ту його місійну діяльність. Бартошевич не подає на жаль джерела, але він тішиться серед дослідників таким довірям, що можна приняти його відомости. Подаю переклад відповідних місць з тої біографії. [3])

„Країна, яку [Методієві] довелося звидіти, займала біля 200 італійських квадратових миль і ділилася на 6 капітаній: Замберг, Копровиця, Крижів, Іваниці, Гоїма й Огуличі. Населення складалося найменче з 2.000 родин. Терлецький припадково поминув капітанію копровицьку. А був спершу в Крижові, потому в Ровисиці, бачив їх обряди і запрошений воєводами на весільний пир зачав з ними розмову про віру. Терлецький сказав їм, що він словянський священик і католик. Вони бачили, що він знав їх обряди. Розбудилося отже довіря. Порозуміння дійшло до такої міри, що старий пастир народу просив Терлецького про науку і світло. Инший старець-священик захотів їхати разом з Терлецьким в його батьківщину на науку. Користаючи з нагоди, місіонар приймав від багатьох визнання віри і приписував священикам форми відпущення гріхів та вчив обрядів. Але не мав часу і поспішав дальше. В іваницькій капітанії поступив до єпископа народу Симеона Вартави, вже майже 80-літнього старця. Ехископ мешкав серед лісів у монастирі Мартче, з десятьома кальогерами, то є монахами, між якими були тільки три священики, люди цілком прості. Дискутував з ними: кілька їх зараз хотіло їхати з місіонарем в його батьківщину, та він їм пояснив, що зараз це неможливе. Епископ [Вартава] був в Римі за Павла V і присягнув вірність Апостольській Столиці; але сам темний, не зробив багато добра і позволяв своїому народові жити як хто хотів: без віри або з якоюнебудь вірою. Отже були в краю уніяти і православні, зі знанням і без знання. Задля приватних занять і не багато признавало епископа. Пішов отже Терлецький з епископом до церкви, але в ній не застав ніякого порядку, ніяких уряджень, ніяких образів і ніяких церковних риз. А що було, на ніщо здалося. Оглянув ще й инші церкви і то такі вбогі та пусті, що постійно стояли відчинені. Терлецький мав із собою образці на папері, роздавав їх по церквах і просив, щоб замикали ті церкви на ніч, хоч з огляду на пошану Бога. Та ті заходи місіонаря вразили епископа, який боявся стратити владу до решти, коли бачив, як народ прихильністю оточував Терлецького; тому праведний священик мусів звернутися в Хорватію до влохів, чи волохів, народу, що осів в тих сторонах від сто літ. Там застав ще тяжший занепад віри, народ майже не знав хрещення, а один священик доказував йому, що він сам не повинен сповідатися, коли сповідає инших. Инший священик був уже 8 літ тому висвячений якимсь зайдою - епископом зі Сходу, хоч сам мав ледви 21 літ. Терлецький знаходив у воєводів народу диспензи, які видав той зайда, на ріхи минулі та майбутні. Коли Терлецький читав ті диспензи зборам і пояснив їх, виникла нехіть і місіонар ледви вийшов ціло. Та инші, як духовні так і світські, сповідалися перед ним і давали гроші. Терлецький дарунку не прияв, і з того приводу люди дивувалися і врешті сказали, що тому чужому священикові йде дійсно про спасення їх душ, а не про їх гроші. Любов до него так зросла, що цілі товпи народу спішили по релігійні потіхи. Та місіонареві довелося весь час відмовлятися, бо бачив всюди занепад, темноту і брак початкових відомостей про віру. Шістьдесятьлітні люди не знали, що то сповідь, і дотепер брали загальне відпущення гріхів. Терлецький обіцяв, що пізніше повернеться і що постарається про священиків для народу. В инших двох капітаніях знайшов тільки одну церкву; біля неї мешкав також один кальогер, довкруги славний знанням та побожністю. Тимчасом Терлецький знайшов у того монаха досить здібностей, але без найменшої освіти, бо не вмів навіть давати причастя. Також треба було сумніватися в його чесність. Бо заки ще Терлецький появився в його сторонах, вже на саму відомість про ті тріюмфи [Терлецького] [той монах] підбурив народ, що, мовляв, цісар присилає єзуїта, щоб підвів [народ], що стрій Терлецького прибраний, а не правдивий, східний, василіянський. Тому місіонар стрічав серед народу „дикі обличча" та погрози. Але відвернув бурю, коли визнав, що не прийшов навертати, тільки оглянути ті цісарські землі і служити лише тим, що забажають його помочі. А що він словянський священик, показав їм свої книги, друковані кирилицею, свій духовний стрій і церковні прибори. Тоді народ утішився, що бачив учених людей і в своїм обряді. Нехіть геть щезла, а ті ріжні [люди] запрошували Терлецького до своїх домів, навіть той кальогер став чемніший і гостив його в себе. Навіть перевів з місіонарем диспуту і переможений вирікся своїх поглядів, при-

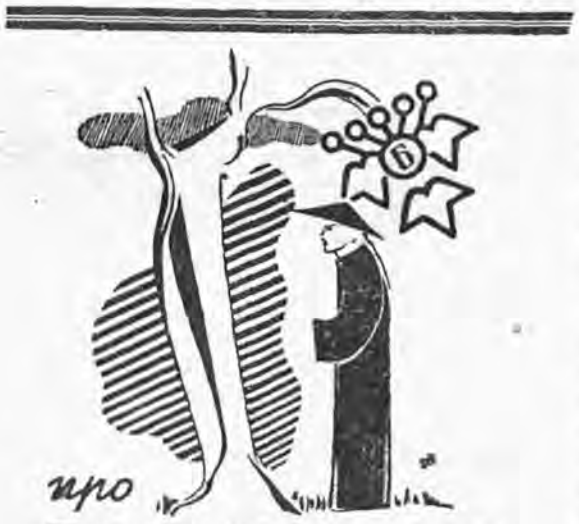

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флегми, скріпляє організм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

знав його за свого духовного вітця і вибирався з ним в його Батьківщину, щоб вивчитися обрядів. Ся подорож Терлецького по словянських землях тривала два місяці. Всюди підготував ріллю під засів, розповідав про Україну (Русь) і розбудив до неї велику охоту з чисто релігійних спонук"... „Описував блуди народу, ганив їх звичаї, що прибирали поганські імена, і їх похоронні обряди. Ті нещасні не допускали дівчат у церкви, лише молодиць. Не їли взагалі харчу, що його зготовили жінки. Мали ще й инші приписи, що їсти а чого не їсти. Пиянство цвило навіть при вівтарі". [4])

Закінчивши свою місію, Терлецький приїхав до Риму. Тут прийняв нашого місіонаря сам Св. Отець і в надгороду за жертвенну апостольську працю надав Методієві надзвичайні повновласти у спеціяльній грамоті.

[1]) „...in studiis adhuc Viennae existens, in Hungariam ad Russianos... soepius frequentans, tempore studiorum vacantium multos ad fidem s. convertit..." „De laboribus Unitorum, promotione, propagatione, et protectione Divina ab initio ejus usque ad haec tempora Jacobi Susza, Episcopi Chelmensis anno Dei 1664". Ту працю Суші видав з рукопису — відпису з оригіналу в архіві варшавської нунціятури Михайло Гарасевич у своїх: „Annales Ecclesiae Ruthenae..." Львів, 1862, на стр. 298—352. Цитоване місце на стр. 323.

[2]) „multa ille bona in memoratis partibus fecit, atque ab illo in haec usque tempora inibi et per Ungariam frequentissimi sunt Uniti et Eppus, qui ejusdem temporibus privatum sacerdotem egit, conversos illos nunc regit". Ibidem. В тім самім місці сказано, що про місійну працю Терлецького писав єзуїт Стефан Міллей: „De quo nunc in litteris suis anno 1662 Munkaczoviae [Мукачові] datis Stephanus Milleus Soc. Jesu confessarius et concionator principissae Rakociae commemorat". Та на жаль мені не довелося відшукати тої праці.

[3]) Encyklopedyja Powszechna: Tom XXV. Варшава 1867, ст. 188—190.

[4]) Визначний церковний історик митрополит Лев Кишка (1714—1728) в своїх, частинно надрукованих, життєписах Василіян, подає, що цісар [Фердинанд II] обіцяв Терлецькому створити на тих землях спеціяльну митрополію. Але та справа не зреалізувалася. (Рукопис Льва Кишки, стр. 358).

Нові видання

Про св. Причастя. Подала Е. Ш. Львів 1939. Сторін 31 + 1 нпг., формат 12.5 × 17.5 цм. Ціна 20 сот. Се знаменита брошурка про найважнішу справу правдиво релігійного життя. Вона заслугує на ревне поширювання.

О. Йосиф Раковський: **Господарський порадник.** Недостачі й хиби селянського господарства та як їх усунути. Бібліотека Товариства „Скала", ч. 29—30. Станиславів, травень-червень. Р. Б. 1939. Ст. 64. Форм. 18 × 13 цм.

Сава Крилач: **В пралісах південної Америки.** З ілюстраціями автора. Бібліотека „Скала", ч. 31. Станиславів — липень Р. Б. 1939. Ст. 31. Формат: 18 × 13 цм.

О. М. Каровець ЧСВВ: **Читання під Першу Пятницю.** Видавництво ЧСВВ у Жовкві, книжка 178. Ст. 68. Формат: 12 × 7.7 цм. Ціна 15 сот.

О. Маркіян Марисюк ЧСВВ: **Чи Бог управляє світом?** Друге видання. Бібліотека Релігійної Освіти, ч. 9. Видавництво і друкарня ОО. Василіян у Жовкві. 1939. Ст. 32. Форм. 16.8×11.9.

Католицька Акція. Ч. 2. Львів, квітень — червень 1939. Ст. 32. Зміст: Новий Керманич Христового Корабля. Др М. Дзерович: Міжнаціональна проблема в світлі ідеольогії католицької акції. О. Ч. Я.: Проблема організації українського католицького жіноцтва. Релігія сучасного „інтеліґента". Т. Тишинська: Справа консолідації українського жіноцтва на терені „Союзу Українок". Серед нових книжок і видань. Катол. життя в світі. Хроніка.

Семен Ордівський: **Чорна ігуменя,** історична повість з XVII ст. з передмовою Л. Нигрицького. Ч. 78. Львів, рік 1939. Українська Бібліотека. Видавець Іван Тиктор. Ст. 128. Формат: 17.5×13 цм.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Промова Св. Отця до питомців Духовних Семинарій. 24 червня с. р. Св. Отець приняв у Ватикані на послуханні коло 5.000 питомців з 80 семинарій та духовних колеґій в Римі, які прийшли зі своїми наставниками та ректорами на чолі. На підвищенні, де уставлено папський престол, заняли місця ректори колеґій, представники духовенства і кат. мирян, епископи і настоятелі чинів. До зібраних Св. Отець промовив у латинській мові, висловлюючи радість з приводу приявности тілько тисяч молоді, яка репрезентує багато держав і народів. Ті, що приготовляються до священичого покликання, сказав Св. Отець, повинні бути світлом світа, світлом, яке освічує, і сонцем, яке огріває. Щоб сила світла могла уділятися також иншим, вони самі повинні бути освічені, і щоб розпалити Христовою любовю серця инших, вони самі повинні горіти. Наука духовенства, пригадав Папа дальше, урегульована конституцією „Деус сціенціярум Домінус", яку оповістив Його попередник. Богословська доктрина повинна творити головний предмет тих студій згідно з засадами св. Томи з Аквіну. Папа поручав далі помічні науки, зокрема моральну теольогію, канонічне право й історію Церкви, якої свідоцтва можна оглядати в Римі в формі памятників, архівів і бібліотек, переконуючися наочно, чим було життя Церкви й її значіння для людства, які були взаємини Церкви зі світською владою, в яких точках можна з тою владою дійти до порозуміння, а де Церква мусіла бути неуступчива. Застановившись над релігійним виробленням, Св. Отець приказав держатися далеко від пустих дискусій, головно політичного характеру, бо вся журба духовної молоді повинна бути спрямована, щоб перенятися засадами і прикладами християнської побожности. Далі Св. Отець підкреслив обовязок целібату і взивав усіх тих, які не почуваються на силах приняти на себе те зобовязання, щоб радше покинули семинарію. Иншим звернув увагу, щоб у власній самопосвяті шукали найцінніщого чинника для свого діла: апостольства любови, про яке вчив св. Павло. При кінці Св. Отець звернув увагу на обовязок бути вірними і послушними у відношенні до Христового Намісника, бо Церква, що її головою Папа, се Церква самого Христа Господа, це спадкоємець і продовжитель Його науки в усій ненарушности й чистоті та просив для своїх слухачів за якнайобильніше Боже благословення.

Німецький катол. епископ Бертрам з Вроцлава наказав відчитати у всіх костелах Опільського Шлеська заборону польських Богослужень. Поляки голосно плакали, коли востанне відправляли голосно „Отченаш" в рідній мові. („Курєр Варшавскі").

Чехословацькі церкви на Заользю. Тому, що польське правительство не признало чехословацької (гуситської) Церкви, віроісповідні громади тої Церкви перестали істнувати. В парохіях Рихвальд і Пітвальд майже всі члени б. гуситської Церкви заявили на письмі свій перехід до католицької Церкви. Польський катол. епископ Адамский в імені більшости співучасників зборів звернувся до воєвідських властей з проханням переказати обі церкви в названих місцевостях катол. парохіям.

Апостольський вікарій Риму дель Ваджіні заборонив священикам ходити до кін та на спортові змагання. Священик, якого приловлять у кіні або на спортових змаганнях, може втратити всі священичі права.

„**Оссерваторе Романо**" подає за урядовим часописом лімбурської дієцезії ряд фактів спрофанування придорожних хрестів і подоб.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ОКРУЖНИЙ СУД У ЛЬВОВІ засудив за приналежність до ОУН Василя Пригоду на півтора року вязниці, Петра Басалика на 2 р. і Гриця Покотила на 2 р. Крім того всіх трьох підсудних засуджено на втрату горожанських прав продовж 3 років. Підсудні походять з с. Торків сокальського повіту.

В VII ПОЛЬСЬКІЙ ДЕРЖАВНІЙ ГІМНАЗІЇ у Львові всі ученики жидівської релігії подали до звіту польську національну приналежність як свою рідну. („Слово Нар.", ч. 182).

ЗА „ДЕЙЛИ ЕКСПРЕСОМ" пише ІКЦ в ч. 186: Коли виселюється німецьке населення з полудневого Тиролю, то чому не виселити німців з Ґданська?

УРЯД ПРАЦІ ґданського сенату звернувся до управи ґданських доків, щоб вона негайно усунула 20 польських студентів і 10 учеників морської школи в Ґдині, які відбували практику в ґданських доках, що дирекція й виконала.

Є ПОГОЛОСКИ, що Совіти домагаються відложення англо-совітських переговорів на два до трьох тижнів.

СИЛЬНІ УКРІПЛЕННЯ будують большевики здовж естонської границі.

РОМУНСЬКИЙ ПОСОЛ у Лондоні заявив у Форейн Офіс'і, що Ромунія не бажає собі, щоб її в якійнебудь формі звязували з англо-французько-совітськими переговорами, які могли б збуджувати здогади, що мають на меті окружити якусь посторонню силу.

АНГЛІЙСЬКО-РОМУНСЬКІ ПЕРЕГОВОРИ закінчилися підписанням договору про уділення Ромунії кредиту в висоті 5 і пів міл. фунтів стерл. та про набуття Англією 200.000 тон ромунського збіжжа.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР іменував капітана фльоти Альбрехта своїм особистим адютантом.

Б. АДЮТАНТ ГІТЛЄРА Відеман, тепер німецький консуль у Сан Франціску, має стати незабаром амбасадором Німеччини у Вашинґтоні.

КОНҐРЕС німецької націонал-соціялістичної партії в Нірнберґу відбудеться в днях від 2 до 11 вересня.

НІМЕЦЬКІ ФІРМИ, що працюють за границею, отримали припоручення, щоб до 6 серпня скермували своїх співробітників до Німеччини.

УГОРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО перемінило свій консулят у Братиславі на посольство.

ЮГОСЛАВЯНСЬКА ПРЕСА оцінює останню промову Чемберлєна дуже скептично. Пише, що Анґлія очевидно не хоче анґажуватися, подібно як було перед справою Судетів.

Б. ПРЕМІЄРА ЮГОСЛАВІЇ Стоядіновича виключили з радикальної унії за його інтерпеляцію в хорватській справі.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО заборонило уживати заліза до будови огорож.

ЗАҐРАНИЧНА КОМІСІЯ СЕНАТУ Злучених Держав Півн. Америки рішила відложити наради над ревізією закону про невтральність до січня 1940 р. Сю постанову вважають поразкою през. Русвелта.

ЯПОНІЯ приступила до політичної орґанізації Китаю і творить один центральний китайський прояпонський уряд.

ЯПОНЦІ оповістили, що збили 365 совітських літаків, а большевики признаються, що в боях з японцями стратили 9 літаків. Хтось з них голосить неправду або й обі сторони минаються з нею.

СІЯМ змінив свою назву на „Муанг-Таі", себто „Край свободи".

В ЕКВАДОРІ була спроба повстання. Влада увязнила провідників повстання капітанів Бурбана і Карілля та багато членів соціялістичної партії, підозрілих у співучасти в підготовці повстання.

НОВИНКИ

Сенат львівської політехніки на рік 1939/40 ось який: ректор проф. Антін Верещинський, проректор проф. Антін Ломницький, декан виділу сухопутної і водної інжинерії проф. Роман Рослонський, декан виділу архітектури проф. Еміль Лазорик, декан механічного виділу проф. Вл. Бужинський, декан виділу хемії проф. Маріян Каменський, декан рільничо-лісового виділу проф. Станислав Губіцький.

Суд в Журавні засудив о. Г. Музичку з Чертіжа на 3 місяці арешту і 80 зл. гривни за образу солтиса. Засуджений заповів апеляцію.

Жидачівське староство припинило діяльність Кружка „Сільського Господаря" і читальні „Просвіти" в Журавні. Щоденна преса подає, що причиною розвязання цих установ були доноси місцевих москвофілів.

В Заліссі Коропецькім, повіт Бучач, як пише „Газета Польска" в ч. 190, 20 членів української організації „Луг" кинулося на 5 членів польської орг. „Стшелец" і счинилася бійка, в якій взяла участь і товпа українців зі 100 осіб. Опис як з Сенкевича „Огнем і мечем".

В Бариші, бучацького повіту, діти, що бавилися сірниками, спричинили пожежу, яка знищила 6 домів, 7 стоділ, 6 стаєн та 7 оборогів.

На терені чортківського повіту була міжміністеріяльна комісія, що інтересувалася літниськовими справами, особливо в Улашківцях над Серетом, де вже тепер є около 300 літників переважно з Горішнього Шлеська.

На Волині появилося в останнім часі багато агітаторів з ріжних сект. Щоб додати собі поваги, агітатори припинають собі всякі відзнаки, напр. старі австрійські або російські медалі.

„Суха" грипа. У Варшаві занотовано в останніх днях численні випадки т. зв. сухої грипи. Вона має лагідний перебіг, триває 2—3 дні та визначається досить високою температурою, яка доходить навіть до 39 ст.

Промислово-Торговельна Палата обчислила, що кошт удержання особового популярного авта ваги 1000 кг. при річнім перебігу 12.000 км. виносить річно 2.670 зл. без шофера. Гараж коштує 360 зл., податки 150 зл., обезпечення 280, консервація 480, паливо 660, олива 60, направа й опони 480 зл.

Катовицький суд засудив на 6 місяців вязниці з припиненням на два роки евангелицького пастора Кролліка за зневагу польського народу та святого місця, якої він допустився тим, що вибив по обличчі кількох молодих поляків, які співали в костелі „Боже цось Польскен".

У Вержхославіцах під Тарновом градова туча знищила до 90 проц. плодів на полях, вони будуть заорані. Подібно знищена сусідна громада Рутка.

Гумор. — Чи ти чула про новий чудотворний плин, який привертає молодість і красу? — Овшім, я навіть купила собі його й зачала уживати. — Ах, так! Я відразу додумувалася, що це обман.

Мів-во внутрішних справ не затвердило б. воєводи Кваснєвского, вибраного президентом Кракова.

Що вже не крадуть! Між селами Ліновец — Тшиньск на Поморі невідомі справники викопали і вкрали частину телєфонічної лінії.

Масові пожежі збіжжа вибухли в совітській Україні. ГПУ веде енергійне слідство.

Совітський амбасадор при уряді Чанкайшека, Орельський, погиб в мотоциклевій катастрофі на Криму, де приїхав на лікування.

Канцлер Гітлер дістав новий чотиромоторовий літак типу „Кондор". В нім є дві кімнатки, спальня та мала натрискова лазничка.

С. р. минає 150-та річниця від часу введення у Франції трикольорового синьо-біло-червоного прапору. З цього приводу на паризькім ратуші вивісять величезний прапор, поверхні 300 кв. м.

Епископ Бернард Сейл це перший католицький епископ, який перелетів літаком океан. Його візвав Св. Отець до Ватикану на нараду в справі катол. організації молоді в Америці.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—11—20

В Севіллі в Еспанії температура доходить до 53 ст. Ц. Вулиці міста цілком пусті, бо люди бояться виходити з домів.

Коло Саляманки в Еспанії вибухла порохівня. Від вибуху 150 осіб погибло, а 1.500 було ранених. Сила вибуху була така велика, що скинула поїзд з тору.

В Англії довго йшов спір, на котру ногу властиво кульгав Байрон. Цю справу вирішила мабуть вже остаточно книжка вікарія коло Ноттінгем'у, де похоронено поета. Той вікарій був присутний при направі родинного гробівця Байронів. При тій нагоді піднесено віко домовини, в якій лежало забальсамоване тіло поета. Вікарій ствердив, що поет мав праву ногу коротшу і на неї кульгав.

В ботанічнім городі в Ню-Йорку на очах глядачів розцвився найбільший квіт на світі „Крубі", що походить з Суматри. Продовж двох годин квіт розріся до своїх незвичайних розмірів. Промір квіту виносить два метри, а висота била три метри. Квіт сей має дуже неприємний запах здохлих риб.

Гумор. — Суддя: Ви вдарили в зуби обвинителя? — Ніби так, ніби ні. — Суддя: Що се має значити? — Бо показалося, що той пан лишив свої зуби в склянці.

Гумор. — Чесні люди. В малім готелі на провінції гість каже до господаря: — Лишив я черевики під дверми, але ніхто їх і не рушив. — Господар з усміхом задоволення: В нашій околиці нема злодіїв...

ЗАКЛИК ДО ВСЧ. ОО. КУРАТОРІВ І ГОЛОВ ЧИТАЛЕНЬ „СКАЛИ"

Дня 2 липня 1939 р. постигло велике нещастя населення парохії Надвірна, з сусідними оселями Назавізовом і Стримбою. Градова туча дослівно знищила всі землеплоди в сій околиці так, що нещасне населення стоїть перед маревом голоду.

Вважаємо нашим християнським і громадським обовязком звернутися до Всч. ОО. Кураторів і ВПП. Голов наших католицьких „Скал", щоби своїм впливом заохотили скрізь членів „Скали" негайно прийти з допомогою нашому населенню Надвірної й околиць.

Жертви просимо слати на адресу Всч. Гр.-катол. Парохіяльного Уряду в Надвірній.

В Станиславові, дня 4 липня 1939 р.

За Парляментарне Представництво Української Народної Обнови:

Др Іван Волянський, посол.
Омелян Гординський, сенатор.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Сама через життя.
КАСІНО: Зізнання шпіона.
МУЗА: Боротьба за щастя.
ПАЛЯС: Покинена.
СТИЛЕВЕ: Втеча в невідоме і ревія.

ЕЛЄҐАНТ

О. ЛЕВИЦЬКА І СКА.
Львів, вул. Кордецького ч. 51.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна капличя.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода. Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . . 30 сот.
В тексті і в новинках . . . . 50 „
На першій сторінці . . . . . 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/3 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Свящич. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 20 lipca 1939. № 54 (1254)
Рік XIV. Львів, четвер, 20 липня 1939. Ч. 54 (1254)

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому"

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І З ТОГО ПРИВОДУ В ПЕРЕПИСКУ НЕ ВХОДИТЬ.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Перстень св. Петра

З Риму звідомляють про незвичайну пригоду з перстенем св. Петра. В великій авлі Св. Отець Пій XII приймав, як звичайно, паломництва на авдієнції. Уділяючи благословення, подав одному з найблищих паломників руку до поцілування „перстеня рибака". Коли Св. Отець вже виходив з авлі, згаданий паломник з перестрахом запримітив, що держить в руці дорогоцінний перстень. Він зачав голосно кричати: „Перстень, перстень!" В першій хвилі ніхто не знав, що се має значити. Щойно один з папських гвардистів зміркував, в чім річ, і повідомив про те Св. Отця. Пій XII вернувся, взяв від паломника перстень, якого утрати не запримітив був, і вложив собі його на палець. Сей дивний інцидент викликав велике вражіння серед публики. Преса принесла опис його.

Про візиту англійського генерала в Варшаві

Французька преса пише, що се перший раз має Польща таку англійську візиту. „Ле Жур" підчеркує, що англійсько-польська військова конференція збігається з подібними розмовами військових експертів Франції й Туреччини. „Епок" пише, що завелика віддаль Польщі від Франції й Англії унеможливляє творення одної команди для армій сих трьох держав, але устійнення спільних плянів і підготовка їх виконання можливі. Польська преса пише, що генерал Айронсайд володіє польською мовою і 7-ма іншими.

Японський генерал їде до Німеччини

(ПАТ) Генерал Гісаїчі, б. командант японських збройних сил в північнім Китаю, тепер член найвисшої воєнної ради, опустив Токіо, удаючись до Німеччини на річний конґрес нац.-соц. партії як офіціяльний представник Японії.

Керенський про Совіти

Відомий польський публіцист Конрад Вжос мав на днях у Парижі розмову з б. диктатором Росії Александром Керенським. На питання, чому Совіти так протягають переговори з Англією, Керенський сказав: З двох держав, які загрожують Совітам, Японії й Німеччини, Японія для Совітів т е п е р більше небезпечна, бо між Совітами й Німеччиною є ще Польща. Багато західньо-европейських політиків твердить, що „без участи Москви нема мови про вратування мира". Отже нема що дивуватися Сталінові, коли він підносить ціну. Для Сталіна режім західних демократій таксамо ненависний як режім Гітлера. Він очікує, що з боротьби тих режімів вийдуть суспільні потрясення, що в тій боротьбі він буде арбітром. Якби Захід сказав Сталінові, що до вдержання мира вистарчить союз з Польщею, тоді Сталін зміняв би поведення. Нема страху, щоб Совіти порозумілися з Гітлером, бо співпраця німців з японцями виключає се. Вже найблища будучність покаже, чи той погляд слушний.

Важна нарада без Совітів

Німецька преса в депешах з Парижа доносить, що з приводу прибуття представників союзних армій на французьке національне свято в дні 14 липня в Парижі відбулися тайні штабові наради. В першій мірі йшло про устійнення операційних плянів без совітської допомоги. Пляни так виготовлені, що не береться в них під увагу евентуальної участи совітів у війні.

Летунські бази коло Панамського Каналу

„Ню-Йорк Таймс" звідомляє, що Злучені Держави Півн. Америки задумують вибудувати летунську базу в Ураю в Колюмбії у віддалі 480 км. в простій лінії від Панамського Каналу. Подібні бази будуть побудовані також на острові Санадрес і на острові Провіденс. Оба ті острови належать до Колюмбії. Се важні стратеґічні точки особливо коли йде про оборону Панамського Каналу від Атлянтійського океану. Крім того Злучені Держави вибудують великий летунський майдан і морську базу в Ґвантанамі на Кубі.

Страшна катастрофа під Варшавою

В неділю вечером між Клярисовом і Повсіном під Варшавою зударилися два поїзди, з яких один вертався з Констанціна до Варшави, переповнений прогульковцями. Внаслідок зудару розбилося кілька вагонів і вибух вогонь, який скоро обхопив усі вагони. В поїздах наступила страшна паніка, пасажири кинулися до втечі, при чому розгравалися драматичні сцени. В катастрофі погибло 8 осіб, около 200 є ранених. Причиною катастрофи було те, що дижурний Качиньский у Варшаві видав два суперечні зарядження. Качиньского арештовано. Катастрофа викликала велике вражіння в цілім краю.

Кримінальні повісти примусовою лектурою

„Пшеґльонд Ксенґарскі" приніс дивну інформацію про те, як директор одної середної школи у стейті Ютаг (Америка) наказав впровадити примусову лектуру кримінальних повістей. Недовго тривало й ученики не хотіли читати тих повістей, а залюбки читали поважні клясичні твори.

Привезли чорного воробця і щура довгого на метер

„Американський Природничий Музей" зорґанізував виправу, яка складалася з 6 учених. Вони дня 3 червня 1938 вилетіли літаком „Ґуба" з Каліфорнії й 6 липня 1939 вернулися до Америки, облетівши цілу земну кулю. Найдовше були в Новій Ґвінеї, де збирали дивні окази птиць, звірят і ростин. Назбирали 350 невиданих оказів, між ними чорного воробця, щура довгого на метер і каньґура, який має 2 метри довжини та лазить по деревах.

Сьогочасне й Минуле

Новий науковий часопис українознавства, призначений для ширшого круга читачів.

(Стаття надіслана).

У нас давно вже відчувався брак наукового періодичного видавництва. Перед війною мали ми періодичні „Записки Наукового Товариства ім. Шевченка", які тішилися заслуженим признанням і авторитетом навіть серед чужинців. Зокрема знаменито поставлений був у них рецензійний відділ. Нині „Записки НТШ" виходять врядигоди, їх науковий рівень значно нижчий, ніж був перед війною (що зрештою зрозуміле, з огляду на сильне погіршення матеріяльних обставин), а рецензійного відділу в них довгий час не було зовсім (тепер впроваджують його знову). Завдання періодичного наукового видання мусіли приняти на себе інші часописи. В 1924-25 рр. виходив у Львові дуже цінний і цікавий історичний місячник „Стара Україна". Не вважаючи на розмірно невеликий обєм, „Стара Україна" містила багато вельми важних, часом „реверляційних" науково-історичних матеріялів і статтей, напр. „Вивід прав України" Орлика з комментарем І. Борщака. Та, на жаль, наше громадянство не оцінило в належній мірі значіння цього часопису, й він перестав виходити з кінцем 1925 р. У 1924 р. зачало виходити в Галичині друге незвичайно цінне науково-історичне видання, що становило правдиву „гордість і красу" нашої повоєнної науки: „Записки Чина св. Василія Вел.". Були надії, що це видання, спершу неперіодичне, переміниться в періодичне, в квартальник, і заступить у великій мірі передвоєнні „Записки НТШ". Зокрема „Записки ЧСВВ", можна сказати, вславилися своїм знаменито поставленим рецензійним відділом. Одначе, на превеликий жаль, „Записки ЧСВВ" не тільки не перетворилися в періодичне видання, але й почали виходити дуже рідко. Останній том „Зап. ЧСВВ" вийшов у 1935 р.; нині друкуються відразу 3 томи, але коли вони вийдуть у світ, не знати. Подекуди пробували заступити науково-періодичне видання наші „літературно-науково-політичні" місячники, але всі вони й під оглядом літературним і науковим і політично-публіцистичним були досить слабі. Розмірно більш інтересною і змістовною з наукового погляду була серед них варшавська „Наша Культура"; в ній були деякі дійсно цінні наукові розвідки, особливо вартісна широка стаття В. Щербаківського. Але „Н. Культура" виходила теж недовго.

В кожнім разі можна висловити велике вдоволення й радість, що від січня ц. р. почав у Львові виходити новий науково-популярний місячник — „вісник українознавства", „С ь о г о ч а с н е й М и н у л е". Видає його Наукове Товариство ім. Шевченка за допомогою „Центросоюзу". На жаль, досі вийшло, замість 5, лише т р и книжки, остання подвійна, спеціяльно присвячена Шевченкові. Таким чином книжки нового часопису виходять неакуратно, з припізненням. Та маємо надію, що цю технічну недостачу видавництво виправить.

Як майже всяке нове видання, „С. й М." має й добрі сторони й недостачі.

З огляду на важність цього видання вважаємо за необхідне докладніше обговорити й те і друге в новім часописі.

Одною з найбільших заслуг „С. й М." треба признати змагання відповісти на найбільш „актуальні", чергові, життєві питання, що особливо цікавлять з тих чи інших причин наше громадянство. Такий характер мають напр. статті на карпатсько-українські теми, далі статті про проблему „схід-захід" в українській історії, про розкопи у Крилосі, а з другого боку статті на господарські, зокрема кооперативні теми й т. п.

Друга заслуга „С. й М." це звернення належної уваги на суспільно-господарські проблеми та суспільну й господарську історію, вагу яких звичайно не доцінювали наші науковці. Особливо в виданнях Наукового Товариства ім. Шевченка суспільно-господарські проблеми були „упосліджені". В двох перших книжках „С. й М." бачимо кілька дуже змістовних статтей на суспільно-історичні та суспільно-господарські теми: „Мадяризація закарпатських українців за дуалізму" О. Мицюка (короткий, але поважний, обєктивний нарис зі статистичними даними), „Сільське господарство У. С. С. Р. у порівнянні із світовим" К. Мацієвича (одна з найліпших статтей у „С. й М."), „Наша Кооперація" Остапа Луцького, „Минуле й сьогочасне української молочарської кооперації" В. Лопатнюка. Поза тим у кн. 2 „С. й М." ще є стаття Валентина Садовського на дуже цікаву тему „Соціяльно-економічні відносини на землях із українським населенням". На жаль, зміст цієї статті слабенький. Замість конкретного представлення сусп.-господарчих відносин знаходимо в цій статті „загальники". Деякий інтерес мають лиш останні сторінки, де автор застановляється над питанням про потребу та завдання „Української Господарської Ради", про що зрештою теж говорить „загально". Маємо враження, що або редакція не написала авторові, на якім рівні повинні бути статті „С. й М." й тому він написав, замість популярно-наукового нарису, статтю придатну лише до менше поважного часопису; або просто автор сильно спішився з цією статтею. Бо годі припустити, щоб такий досвідчений публіцист-економіст, як В. Садовський, не міг написати доброї й змістовної статті про сусп.-господарські відносини. Здається нам, що для таких статтей не повинно бути місця в орґані Наукового Товариства.

Добрі інформаційні статті: В. Кубійовича — „Із антропоґеоґрафічних проблем Закарпаття", Я. Пастернака „Перші розкопи на Золотому Тоці в Крилосі" та деякі інші.

Цікава стаття заслуженого вченого й педаґоґа І. Крипякевича „Відвічна вісь України", з приводу знаної книжки Юрія Липи „Призначення України". Др Крипякевич зазначує, що книжка Юрія Липи зустрілася з дуже суперечними оцінками: одні зганьбили її, другі привітали „мало не як національне евангеліє". Сам др К. вважає, що одні сторінки в книжці Липи опрацьовані блискуче, з великим талантом, інші писані „прихапцем, непрозоро". В кожнім разі, др К. ставить в велику заслугу Липі „поставлення під дискусію" найважливіших проблем українського сьогочасного й минулого. Особливо-ж хвалить др К. Липу за підкреслення значіння „відвічної осі" України — балтійсько-чорноморського шляху. Зі свого боку др К. подає нові цікаві аргументи, що мають скріпити тезу Л. про особливо важне значіння цієї „осі". Назагал др К. правильно оцінює книжку Л., але з його твердженням про значіння балтійсько-чорноморського шляху для України не можна погодитися. В дійсності цілі століття проходили, коли Україна не мала звязку з Балтійським морем (хоч в інші періоди звязок з цим морем мав для України величезне значіння), отже відвічною ця „вісь" в кожнім разі не була.

Застереження викликає й цікава стаття нашого відомого вченого Ів. Зілинського „Мова закарпатських українців", писана головно на підставі знаменитих праць Ів. Панькевича. Др Зілинський твердить м. ін., що початок змін старих голосівок **о, е** до звука **і** (через переходове **у, ю**) відноситься до 12 століття. Але з поданих у Константина Порфирогенета (10 століття) назв Дніпрових порогів випливає, що згадана зміна почалася, здається, значно раніше. Далі др З. наводить „висновок" Яросл. Рудницького з праць Панькевича, що „не можна вважати мови закарпатських українців за щось споріднене з т. зв. чернигівськими діялектами"; спростовуючи інші неточні або помилкові „висновки" Рудницького, др З. наведеного „висновку" не спростовує. Можна подумати навіть, що др З. цей „висновок" поділяє. Але в дійсності говори карпатські, без сумніву, мають деякі спільні риси з півн.-українськими (зокрема чернигівськими), передусім незакінчений перехід старих голосівок **о, е**, замість в **і**, лише в **у**, згл. **в оу, уі** (напр. стул, кунь, згл. стоул, куонь або стуіл, куінь).

В статті Кляріона Свенціцького „Культурно-національний рух на Закарпатті і в Галичині в XVIII—XIX в." бачимо не стільки фактичні відомости, скільки ріжні загальники. Стаття виглядає так, якби автор писав її „на коліні", аби щось написати. Подекуди нагадує вона згадувану вже статтю Садовського. В кінці своєї статті др Свенціцький помістив деякі відомости про діяльність карпатських українців у Росії, вихвалюючи їх за поступовість, „вільнодумний дух" і т. п. Та очевидно відомости др С. про карпатських українців у Росії не особливо великі. Дійсно деякі з карпатських українців, зокрема фільософ Лодій, опинилися ніби в „опозиції" до тогочасного російського урядового курсу. Але з того ще зовсім не випливає, що ці карпатсько-українські „опозиціонери" були „поступовцями" або „вільнодумцями". Навпаки, держалися вони дуже поміркованих, навіть консервативних поглядів (порів. фільософічні твори Лодія). Але російський уряд в той час (під кінець панування Олександра I й особливо за Миколи I, 1825 —1855) провадив таку жахливо-реакційну політику, що навіть поміркувані реакціонери видавалися цьому урядові небезпечними! Зрештою й не всі карпатські українці в Росії в тих часах виявляли „незалежність думки"; деякі з них напр. брати Дубровичі, обидва — професори Харківського університету, були саме насадителями урядового духу й взагалі відігравали в тім університеті досить негарну ролю (порів. огляд історії Харківського університету Д. Багалія). Крім того, в статті др С. є й фактичні неточности. Виявляється, що др С. не дуже добре знає навіть Гоголя. Взагалі, стаття др С. попала на сторінки „С. й М." хіба тільки через неувагу редакції. Поява її в „С. й М." викликала прикрі розмови й відгуки в пресі.

Спеціяльної уваги, вже навіть задля самої теми, варта стаття проф. О. Лотоцького „Схід і захід у проблемі української культури". Тема ця незвичайно складна, але й дуже важна. Очевидно, можна тільки привітати, що редакція „С. й М.", чи сам проф. Л. з власної ініціятиви поставили її на сторінках „С. й М." в одній з перших книжок того журналу. На жаль, не можна сказати, щоб стаття проф. Л. значно допомагала висвітленню цієї важної і складної проблеми. Скорше навпаки, подекуди вона її навіть затемнює. Щодо питання, чи за часів „охрищення Руси ще не було формального розриву, що утворився між християнським Сходом і Заходом", то треба було розправитися з поглядом В. Абрагама, який 35 років тому виказував, що формальний розрив саме за часів Володимира Вел. уже був. А тепер є нова праця визначного катол. історика Церкви Міхеля, яка виясняє це питання. Далі проф. Л. пише, що „Ольга Мудра звертала свій зір однаково і на Схід і на Захід". Це дуже неточно: Ольга на початку „звернула свій зір" на схід, властиво на Византію; але по своїм побуті, розчарована у Византії й уражена, здається, византійським крутійством і захланністю, вона звернулася рішучо до заходу. Ще далі читаємо у проф. Л., що „основи державности на Україні закладають варяги". Вже давно один з найліпших знавців старо-руського права професор Владимирський-Буданов, роблячи підсумки наукових дослідів над початками державности в Сх. Словянщині, признав, що „варяги застали у східних словян вже готовий державний лад". І вже яких 50 чи 60 років ця теза вважається певною й непохитною в історично-правничій науці, а численні новіші досліди Ростовцева, Васильева, Пархоменка, Вернадського, Грекова, Одинця й багатьох ін. цю тезу скріпили й розвинули. Але проф. Л. ще досі держиться поглядів Карамзина та М. Погодіна, захитаних у науці вже в 1880-их роках В. Ключевським і остаточно відкинутих пізнішими дослідниками. Остра характеристика „схоластики", яку дає проф. Л., теж сильно перестаріла. Вже й поважніші наддніпрянсько-українські учені, напр. дослідник історії української фільософії Дм. Чижевський, зовсім інакше оцінюють властиву „схоластику" й т. зв. „новосхоластику", під впливом якої стояла Київсько-Могилянська Академія. Впрочім в оцінці впливів „схоластичної" Могилянської Академії проф. Л. уже розходиться з Грушевським і виказує позитивні наслідки діяльности Академії. Одне з найцікавіших місць у статті проф. Л. це протиставлення передмогилянської української науки й культури, яко живішої й національної, культурі могилянській — досить омертвілій і в засадах безнаціональній („схоластичній"). В цім протиставленні не все ясно. Здається, що проф. Л. волів би розвиток культури під протестантськими впливами, які діставалися на Україну при кінці 16 та на поч. 17 стол. (цим впливам один час особливо улягав М. Смотрицький, пізніше головний їх ворог). (К. б.).

Наради штабів Польщі й Англії

В понеділок прибув літаком до Варшави інспектор британських заморських військ ґен. Едмунд Айронсайд. Йому товаришив військовий аташе польської амбасади в Лондоні пплк. Богдан Квеціньский. Ґен. Айронсайд буде у Варшаві продовж 4 — 5 днів та відбуде штабові наради з верховними властями польської армії.

Італія відступить німцям Трієст

Спеціяльний кореспондент часопису „Ексцельзіор" у Швайцарії звідомляє: „В Ціріху роздобув я інформації, які вразі потвердження викличуть нову сензацію. Італія має відступити Німеччині пристань у Трієсті на 10 літ. Німеччина мала б дістати право будови в Трієсті нових елеваторів (зсипів збіжжа) і великих доків та оснування летунської бази. Крім того мали б бути побудовані великі варстати до будови кораблів. Нема найменшого сумніву щодо факту, що німці взялися вже до великих будівельних робіт у трієстенській пристані. Ся пристань від часу прилучення Австрії до Німеччини була в стані жахливої руїни. Трієст жив з австрійської торговлі, яку обслуговала залізнича лінія з Відня до Трієсту. По „аншлюсі" цілу австрійську торговлю спрямовано на Гамбург і пристань над Адрійським морем утратила 1,200.000 тон торговлі. Повстає питання, чи Німеччина се вже тепер середземноморська сила?"

ОГЛЯД ПРЕСИ

З судової салі

Цікавий випадок „поширювання фальшивих вісток на дошкульну шкоду держави".

„Діло" в ч. 160 принесло отсе звідомлення: Дня 21 червня с. р. в городському суді в Богородчанах відбулася карна розправа проти м-ра Миколи Толкана, адвокатського апліканта в Богородчанах, за проступок „публичного поширювання фальшивих вісток, що могли би принести шкоду державним інтересам", зроблений тим, що з початком березня с. р. обвинуваченій надав у почтовому уряді в Богородчанах телеґраму такого змісту: „Преміер Волошин, Хуст, Карпатська Україна — Чехословаччина. — З нагоди відкриття першого Українського Сойму бажаємо Урядові Карпатської України найкращих успіхів. — Громадянство Богородчан". Поліційний акт обвинуваченія добачує в цьому знамена проступку зі ст. 11 розпорядку президента „про охорону деяких інтересів держави" на тій підставі, що „обвинуваченій як громадянин польської держави, хоч знав, що істнування і політика Карпатської Руси суперечні з інтересами польської держави, то тенденційно й демонстраційно в часі неприхильних українських настроїв на тому терені надав телеґраму наведеного змісту, намагаючись обнизити повагу начальних органів держави". По внесенні такого акту обвинуваченія городський суд спершу без розправи признав був свою некомпетенцію до розгляду тієї справи і переказав її староству у Станиславові, приймаючи, що у змісті телеґрами нема знамен проступку з декрету про охорону державних інтересів, але щонайбільше можна би там доглянутися знамен проступку зі ст. 18 закону про проступки, в якій мова про „публичне виявлованнія нехіті до держави". Внаслідок зажаленія поліції на цю постанову окружний суд у Станиславові відхилив її і доручив судові у Богородчанах перевести розправу на тій підставі: В телеґрамі був підпис „громадянство Богородчан", а коли з актів справи не виходить, що громадянство Богородчан дійсно цю телеґраму підписало й солідаризувалося з політикою о. Волошина, то твердженія в телеґрамі, що побажання виходять від громадянства („сполеченьства"), в склад якого входять також поляки і жиди, що — очевидно — з політикою о. Волошина не солідаризуються, се фальшиве твердженія, — отже фальшива вістка зі ст. 11 згаданого декрету... — Суд засудив обвинуваченого на кару 6-місячної безоглядної вязниці і 10 зл. гривни мотивуючи: Зміст телеґрами був доступний трьом урядовцям почти в Богородчанах і також урядовцям посередніх стацій краєвих і заграничних, — отже необмеженому числу осіб. Підпис „громадянство" мусів викликати у тих осіб вражіння, що значна кількість польських громадян, які входять у склад громадянства Богородчан, солідаризується з політикою преміера о. Волошина, суперечною, як відомо, з інтересами польської держави, яка змагала до спільної границі з Мадярщиною. В цьому і є фальшива вістка зі ст. 11 декрету, яка могла принести дошкульну шкоду інтересам польської держави, що полягає у поширюванні вістки, начебто громадянство Богородчан солідаризувалося зі шкідливою для польської держави політикою о. Волошина і начебто правний і публичний лад у Польщі був незадовільний. При вимірі кари суд „мав на увазі, що обвинуваченій зробив проступок у часі небезпечної ситуації в Европі".

„Латинник то поляк"

„Газета Косьцельна", тижневик для р.-катол. духовенства, в ч. 29 принесла статтю, в якій читаємо: „Римо-католицький Костел в латинськім обряді був на польських східних окраїнах, є і ніщо не вказує на те, щоб не був у майбутности — Костелом рішучо польським. Кожне ослабленія Костела це ослабленія польськости, кожне зміщенія Костела це зміщенія польськости. Одначе через ту свою польськість той Костел не перестав ніколи бути католицьким Костелом — у своїм устрою й житті, в цілости і в своїх поодиноких членах. Ми (поляки) в тому щасливому положенні, що можемо сказати, що кожне скріпленія католицизму виходило тут на користь польськости, а кожне зміщенія польськости на користь католицизмові. Кілька разів в історії мали ся пранаду перед очима і до неї примінювали політику національну і церковну, тілько разів виходило се на добро і Костела і польськости. Всякі тактичні ухили від дійсности шкодили одній і другій справі. Успіхи могли б бути тільки хвилеві й позірні. На нашій землі не вдасться відлучити польськости від католицизму і не вдасться закорінити католицизму зі шкодою для польськости. Латинник то поляк, а поляк то католик. Отже завданням всіх чинників, які дбають про польськість окрайінцої землі, повинно бути: підпомаганія римо-катол. Костела на Сході. Уможливленія йому ревіндикації його прав, ревіндикації душ і ревіндикації матеріяльних дібр. Зміцненія його матеріяльних сил і його моральнього потенціялу. Кожний „косьцюлек" на сході це бастіон не лише католицизму, але й польськости, кожний римо-катол. священик це не лише Божий слуга, але і лицар Польщі. Так далеко сягає польськість на сході, як далеко сягають польські „косьцюлки" і парохії. Де нема римо-катол. душпастирської станиці, там небагато для польськости зроблять світські політичні організації. Але таксамо стоїть справа і для Костела. Там станув певною стопою католицизм, де вистрілив хрест „польського „косьцюлка" і де „польський" священик голосить „латинську" віру. Не відсуджуємо нікого ні від польськости, ні від католицизму, але стверджуємо тільки, що ми, „латинські" священики — польська передня сторожа на сході та що ми „польські" священики — найпевніша форпочта і вже випробоване забороло інтересів вселенської Церкви. З Божої волі так зложилося, що служачи католицизмові, служимо й Польщі, а служачи Польщі, служимо таксамим і Костелові".

Примітка Ред. „Н. Зорі": Як бачимо „Газета Косьцельна" твердить, що кожний латинник се поляк, хоч ми знаємо, що є багато латинників, які почуваються правдивими українцями. А свого часу польська преса, особливо „Дзенник Польскі", закидала греко-католицькій Церкві, що вона стала ексклюзивною, виключно українською організацією, бо всіх греко-католиків вважає за українців... Отже виходить, що те саме називається націоналізмом в українців і денаціоналізмом у поляків.

Нео-унія в Польщі

Віктор Петрович видав книжку п. з. „Східні віроісповідні проблеми" (наклад Гебетнера і Вольфа, Варшава 1939). В цій книжці автор обговорює: відношення Польщі до православної Церкви, відносини внутрі православної Церкви в СССР і на еміґрації та унійні питання і розвиток східно-словянського обряду в Польщі. За 192 ч. „Дзенніка Польського" наводимо думки автора книжки в справі відновн унії в Польщі у східно-словянськім обряді. На його думку, „на державнім терені Польщі той обряд не має розвоєвих умовин і може бути лише спробою унії, сондуванням її можливости". Неоунійна акція не покривається з інтересами польської держави. „З точки погляду Апостольської Столиці, пише Петрович, безсумнівну важніша справа позискання сто мілліонів православних, як справа нівелювання впливів східної культури на терені Польщі. Але ця чисто релігійна справа потягає за собою тілько політичних і культурних наслідків, що не можна її розглядати виключно з релігійної точки погляду". Особливо унійна акція у східнословянськім обряді змінює звязки з Москвою, „перекреслює пляни поставити польську Церкву фронтом до заходу, а в лоні катол. Церкви створює прецеденси для повстання національних Церков"...

Росія стає на боці

Під таким заголовком пише ІКЦ в ч. 194: В політичних клубах західних держав значна консернація... Почало вкорінюватися переконання, що Москва стає на боці... Грає „на час"... Показується, якою неликою оманою було твердженія деяких лівих сфер, що Москву лучить з радикальним Заходом ідейний звязок. В Політбюрі на 9 рішаючих людей є 6 корінних росіян, один жид Каганович, один вірменин Мікоян і один грузин Сталін. А „велика чвірка", з якою диктатор Сталін мусить рахуватися, се росіяни: Жданов (має бути євент. наступником Сталіна), його приятель Андреєв, Молотов і Ворошилов. Ні один з них не був поза границями Росії. Всі вони дихали тільки атмосферою ненависти до Европи. Старим рос. звичаєм називають вони „сволоч" все, що тягне на Захід. Всі вони вийшли з маси, з низів, і всі виколювалися в інтригах і боротьбах, які розуміють лиш взяти, що вживають усяких способів, навіть найпоганіших, щоб тільки дійти до цілн. Такі люди не можуть щиро говорити з тими, що представляють Европу, бо вона противна їм. Вони вірять в розклад Европи. Комунізм, партія, большевизм се для них те, чим для царської Росії був панславізм. Властивий шеф загр. політики СССР то не Молотов, а Жданов, творець централізму, що ломить і розселює племена й народи, які заселюють Росію. Революціонерів уже нема в Політбюрі. Нема в нім і представників інших народів, як було передтим. Тепер при владі в Росії люди нові, яких ніхто не знає і для яких всі попередні були тільки параваном. Росія перебудовується.

З Карпатської України

Українські летючки в Тячівщині?

„Новий Час" приніс отсю кореспонденцію з Тячева: Вже кілька днів мадярська жандармерія розсліджує походженя нелеґальних летючок, друкованих в чисто українській мові, що появилися у великій скількости майже у всіх селах тячівської округи. В летючках закликається населення видержати, бо вже недалекий час, коли положення Карпатської України основно зміниться, Гітлер забере цілу Мадярщину і т. п. У звязку з цими летючками появилися поголоски, що сі українські протимадярські летючки розкидав якийсь літак...

Заворушення на Гуцульщині

На днях біля Рахова поранено 6-ох мадярських жандармів, що вибралися на труси й арешти до сусідніх сіл. На жандармів напало кілька озброєних селян і підчас перестрілки всіх їх поранили й обезброїли. Селяни, що поранили жандармів, втікли в ліси. Взагалі на цілій Гуцульщині, як подає „Новий Час" у кореспонденції з Рахова, має бути дуже неспокійно.

Німеччина й Польща

„Фатерлянд Люцерн", орґан швайцарської консервативної католицької партії, оповістив низку інформацій на тему німецьких плянів супроти Польщі, покликуючись при тім на німецькі джерела. Ті інформації повторила преса інших країв. Провідна думка тих вісток: виказати, яким шляхом Німеччина може устійнити свою геґемонію в Европі не викликуючи світової війни або при помочі мінімальної військової акції. Перша евентуальність, себто геґемонія без війни, наступила б, коли вдалося б розбити французько-англійський союз у справі Ґданська, на що мимо всього Німеччина дальше рахує. В тому випадку Польща була б „приневолена до покірливости" без війни. Таксамо поладнання справи Ґданська без війни могло б бути наслідком розбиття переговорів з Москвою. В тім другім випадку Німеччина передбачує евентуальність „приневолення Польщі до покірливости" зльокалізованою війною. Німеччина рахує на те, що зможе зробити Польщі „другий Таненберґ" в околицях Бидґощі, де польська армія була б окружена з трьох сторін, і рахує на те, що німецька армія у блискавичному темпі заняла б промислову частину Горішнього Шлеська. По створенні такого довершеного факту в так швидкому темпі, що союзники Польщі не могли б у поважний спосіб інтервеніювати, Німеччина звернулася б до Польщі з мировими предложеннями. Предложення ті полягали б на віддачі Німеччині коридора і Горішнього Шлеська, а Ґдиня залишилася б при Польщі з тим, що вона була б получена з польським запіллям автострадою, яка переходила б через німецьку територію. В Ґданську признано б Польщі вільну митну стрефу. Німці думають, що такі поміркувані услівя супроти Польщі розброїли б Францію й Англію і що Польща була б тоді втягнена в постійний союз з Німеччиною. Коли одначе на випадок наладу на Польщу Захід почав би негайно війну проти Німеччини, то в такому разі Німеччина по зломанні польських збройних сил перекинула б всі свої сили на Захід, предкладаючи водночас заключення мира, щоб можливо якнайбільше обмежити час тривання війни. („Слово", ч. 181).

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕҐЛОСТИ.

ОСИП НАЗАРУК

Замах на Церкву

На теми дня, чи на теми вічности? VI.

Перша історично-організаційна засада західного християнства, яка відріжняє його від східного християнства, полягає на тім, що західне християнство все якнайбільш рішучо обстоювало повну, релігійно-церковну та внутрішню церковно-організаційну *незалежність Церкви від світської влади*. На тім полягає одна з головних ріжниць між обома типами християнства. Але під сим оглядом ніяка синтеза тих двох типів християнства в життевій практиці неможлива. Західне християнство віками виробило під сим оглядом світогляд немов у камені витесаний, твердий і неуступчивий, який в однім зі своїх пастирських листів так представляє Преосв. Григорій Хомишин:

„Свята католицька Церква наднаціональна, одначе не ексклюзивна, вона обіймає всіх своєю зичливістю і любовю. Вона хоче всім служити для добра всіх, наслідуючи в тім свого Основателя, котрий посвятив себе для добра всего людства, посвятив себе з любови і милосердя, але не з конечности, не з поневолення і якоїбудь залежности. І тому св. катол. Церква, від ніякої земної сили незалежна і понад всіх висша, виконує своє *післанництво і свій хосенний вплив* для всіх, що хотять з нього користати, подібно як сонце висше понад землею своїм світлом і теплом дає життя цілій природі.

„Задля сеї причини катол. Церква в сповнюванні *свого післанництва* не тільки не може підчинитися в залежність ніякій власти і силі земній, але навіть не може дозволити себе трактувати нарівні з іншими світськими та земними чинниками як рівна з рівним, а вже ніколи не може служити, або навіть толерувати напрями противні і шкідливі вірі й релігії, не може також дозволити запрягти себе до воза політичних та партійних терть і пристрастей та дозволити їм вислугуватися собою.

„Свята католицька Церква се воююча Церква на землі. Вона поставлена над народами і царствами, щоб викорінювати, бурити і нищити зло, гріх і моральну гниль, а натомість насаджувати і поширювати добро, чесноту і святість. „*Се поставихъ тя днесь надъ языки и надъ царствы, да искоренишн, и разорншн, и расточшн, и паки созиждеши, и насадиши*". (Єрем. І. 10). Катол. Церква має перед очима слова Ісуса Христа, котрий сказав: „Не прійдохъ повредши миръ, но мечь". (Мат. X. 34.).*)

Ось одно з організаційних начал, одна з засад західного християнства, яке не піддасться в залежність ніякій світській власти і ніякій земній силі. Значить ніякій струї, всеодно чи вона соціяльної натури чи національно-політичної, хоч західні люди, католики, вихована на тім началі, можуть служити і служать вірно так поодиноким націям, державам, як і суспільним клясам чи станам, коли позволяє їм на те їх совість, їх віра, їх Церква. А під сим оглядом начало східного християнства зовсім інакше: воно підчиняється в залежність світській владі навіть у внутрішно-церковних справах! Так було вже за царів византійських, так було за царів русских в Россії, де доведено до того, що звук шпорів офіцира від драгонів більше значив на засіданні Святішого Синода, ніж голос митрополитів та епископів православних разом взятих. Так є тепер в СССР, де московський „блюститель" патріяршого престола митрополит Сергій до тої міри піддався безбожній владі Совітів, що оповістив всему світу неправду, немов би в СССР не було переслідування Церкви Христової.

Подібна менша або більша залежність духовенства та єрархії східних християнських Церков від світської власти є в кожній країні середної та східної Европи, де тільки істнує православна Церква незєдинена з Апостольською Столицею.

Річ ясна, що ми, галицькі українці унияти, маючи перед собою такі два ріжні види „начал" західного і східного християнства, дійсно і всеціло даємо „предпочтеніе" началам західного християнства, бо в глибині нашої душі маємо вкорінене переконання, що того рода західні начала *без порівнання* вищі від східних начал та одиноко достойні Христової Церкви і Проводу її.

Маючи такі погляди на ті начала обидвох типів християнства,[1]) не можемо признавати рівноцінности обидвох Церков під ріжними оглядами. Вони не рівноцінні вже тому, що не може бути рівноцінна частина супроти цілости, відтята галузь супроти цілого дерева, *хоч ясно, що в обох Церквах є рівноцінні складники*, яким і признає рівноцінність католицька Церква. Нпр. рівноцінні в обидвох Церквах, західній і східній незєдиненій, свячення єрархів і всіх священиків, рівноцінне уділювання всіх Святих Тайн, хоч у східній незєдиненій Церкві розводи супружеств стають такі часті і такі легкі, що західна Церква з таким „уділюванням" Св. Тайни супружества погодитися не може. Крім вище згаданих ріжниць дуже важного організаційного начала незалежности Христової Церкви від сил світа сего є ще інші ріжниці в началах ріжного рода. І так:

1) Західне християнство, раз прийнявши в свою многогранну синтезу ряд східних зєдинених Церков, як коптів, абісинців, сиромаронітів, т. зв. чистих сирійців, сирохалдейців і сиромалябарців, вірмен, греків, мельхітів, українців, болгар і т. д. і признавши їх зєдиненим Церквам уживання їх мови старої чи нової в їх богослуженнях та навчанні релігії, вже обстоює ті мови і форми їх. Не бачимо зберігання такого начала та оборони його у східних, незєдинених Церквах, що зрештою мусить бути звичайним наслідком, послідовною консеквенцією їх віками триваючого животіння в цілковитій *залежности* від сил міра сего.

2) Західне християнство, признавши східним зєдиненим Церквам ряд окремих літургій, свят, постів і навіть ріжних законних постанов, шанує все те і без життевої потреби не зміняє.

3) Дуже важна ріжниця в началах виховування та всего життя західного християнського духовенства в порівнанні зі східним полягає на тім, що західне духовенство виховується для життя і праці в безженнім стані. Воно всеціло може посвятити силу свою службі у винниці Христовій, коли сила східного, жонатого духовенства з природи річи мусить бути поділена між Церквою й родиною. А чим неспокійніші часи надвигаються на неї, тим тяжчий стає родинний тягар. Та хоч століття й особливо виразно останні часи цілком ясно доказали, що безженне духовенство може без порівнання більше зробити для добра Церкви і народу свого, хоч сей факт признали вже навіть найвизначніші світські мислителі і фільософи, між ними й ворожі Церкві,[2]) то східне християнство незєдинене все, а зі зєдиненого частина дальше обстоює „начало" жонатого духовенства. Ми належимо до тих уніятів, які обстоюють начало західне, бо воно дає очевидно більшу силу церковній організації. І на се власне натякає москвофільський автор, коли пише, що деякі греко-католицькі Владики допускаються „ухилів", — та він рішучо фальшиво інтерпретує заміри тих Владик кажучи, немов би вони були заінтересовані не в укріпленні своєї греко-католицької Церкви, але в ліквідації її через латинізацію.

Загальний закид „латинізації" належить до найбільш мрачних і найбільше безпідставних закидів, які підносяться з москвофільської та з московської сторони проти нашої уніятської Церкви взагалі та деяких її Владик спеціяльно. Придивімся ближче на конкретнім прикладі закидові „латинізації".

У східних незєдинених Церквах в місяці маю не було і нема спеціяльних відправ в честь Матери Божої. Західна, латинська Церква ввела ті відправи і вони прекрасно принялися та дуже причинилися до оживлення й піднесення релігійного життя в латинській Церкві. За прикладом латинян введено правильні маєві богослуження також в нашій уніятській Церкві. Чи се латинізація?

Коли взяти під увагу, що маєві богослуження введені в нашій уніятській Церкві в нашій обрядовій формі, то се очевидно розумне скріплення не лише релігійного життя в нашій Церкві, але також звеличення *нашого східного обряду* і форм його. Се таке ясне як сонце, що в тім нема ніякої латинізації ні по формі, ні по суті, хоч ті богослуження прийшли до нас з латинського Заходу. Коли можна ужити порівнання з чисто матеріяльною, фізичною появою, то чейже не златинізувалася Москва через заведення в ній електричних трамваїв, хоч ті електричні трамваї походять з латинського заходу, — а навпаки: через приняття у східній Москві того західного винаходу латинян тільки в більшій ріжноманітності та пишноті представляється оживлений східний рух Москви як одної зі столиць Сходу. І як ніякий розумний чоловік не кричить проти введення електричних трамваїв у систему комунікації Москви, так ніякий думаючий чоловік не повинен виступати проти мнимої „латинізації" нашої Церкви, коли вона з західного релігійного життя приймає й асимілює появи й установи, які ні по формі, ні по суті не мають в собі нічого чужого нашій Церкві, а навпаки, *скріплюють* її та прикрашують її нутро і її поверхню разом з її обрядом. Так каже розум. А що кажуть факти? Факти кажуть, що ми на такій „підставі" від десяток літ чуємо безнастанні божевільні крики та нарікання про мнимую латинізацію нашої Уніятської Церкви!

Та се ж не латинізація, а уздоровлювання і скріплювання нашого релігійно-церковного життя в нашій формі!

Отже сама суть унії справді полягає на здійснюванні ідеї єднення Церков у своїй питомій традиційній формі, одначе цілком хибне становище москвофільського автора, немов би оба типи Церков були рівноцінними величинами, хоч ми признаємо, що в їх моральній науці, в їх догмах та в їх Тайнах є рівноцінні складники. А що мимо того ті Церкви нерівноцінні, бо галузь не може бути рівноцінна з деревом, з якого вона походить, се признають доволі часто навіть люди виховані в православнім

*) Пастирський Лист Григорія Хомишина, Епископа Станиславівського, про завдання священичого стану. Гл. „Нова Зоря" ч. 1219 з 12. III. 1939 і окрема брошура, видана в Станиславові.

[1]) Розуміється, се невиключена річ, що „начала" властиві Сходові можуть у поодиноких краях проявитися й у суспільностях, виховуваних на засадах західного християнства: тоді така інфільтрація доводить очевидно до ослаблення й катастрофи західні народи далеко скоріше ніж східні, бо східні вже привикли до своєї недуги.

*) Гл. брошуру п. з. Справа целібату, статті Преосв. Григорія Хомишина і професора Ренануса. Львів, 1935. Бібліотека Української Католицької Організації. Відбитка з „Нової Зорі". Ст. 69+3 нпг. Формат: 16.6×11.7 цм

дусі. В тім і коренилися численні змагання до Унії з Римом почавши від царів та патріярхів Византії, від наших київських та галицьких Владик і князів, а скінчивши на таких визначних умах віруючих росіян, як відомий російський фільософ Володимир Соловйов.

Взагалі твердження, немов би західна Церква змагала до латинізації народів, коли східна Єлинська Церква не змагала до геленізації, — се така „правда", в якій вже давно усумнилися навіть визначні православні учені. І так напр. застановлялися вони не від-тепер, чому стара Русь не брала просвіти з Византії, коли не хотіла її брати від „іновірного запада"? Адже були часи, коли Византія була ще авторитетом навіть для самого Заходу, бо володіла і найвищою в тім часі наукою і високим мистецтвом. Чомуж на стару Русь перейшло тільки найбільш конечне в церковних справах, але не перейшла ніяка наука з Византії? Ось відповідь на сі важні і цікаві питання:

„Было ли со стороны Византіи желаніе придти на помощь къ новообращенному народу съ тѣми средствами просвѣщенія, какими она владѣла, — или она довольствовалась только въ своихъ интересахъ установленіемъ своего авторитета въ дѣлахъ церковныхъ и политическихъ? Полагалось, что величайшимъ дѣломъ Византіи относительно славянства, а потомъ косвенно и Руси, была дѣятельность Кирила й Методія, грековъ по рожденію, лицъ, которымъ по ихъ положенію и просвѣщенію предстояло высокое поприще дома и которыхъ Византія отдала на служеніе славянскимъ народамъ, чтобы дать имъ христіянское ученіе на ихъ собственномъ языкѣ. Болѣе осторожные историки думаютъ, однако, что это послѣдное случилось только потому, что дѣло шло о народѣ отдаленномъ (Моравахъ), который надо было привлесть въ область греческой іерархіи, что иначе въ своихъ собственныхъ предѣлахъ греки не дали бъ славянамъ того преимущества („послѣ руководясь подобными побужденіями призвалъ славянское богослуженіе и папа", — Є. Голубинський, „Святые Константинъ и Методій, первоучители словянскіи", Москва 1885, ст. 18). Позднѣе, греки въ силу традиціоннаго отношенія къ слав. народамъ, какіе могли оказаться въ ихъ зависимости, дѣйствовали относительно Болгаръ такъ, что вызвали отъ ихъ стороны іерарх. схизму, въ которой они теперъ и пребываютъ. Древняя русская церковь была сначала въ полной зависимости отъ константинопол. патріархіи, многіе русс. Митрополиты были назначаемы изъ грековъ... при первыхъ митрополитахъ была своя греческая свита церк. служителей, отъ которыхъ могло быть заимствованно знакомство съ церковной литературой и греч. языкомъ, и знаніе этого языка было распространено въ извѣстной степени: многіе переводы изъ греческой церковной литературы сдѣланы были несомн. русскими. Этимъ кажеться и ограничилось все участіе грековъ въ русскомъ просвѣщеніи.[3])

З того ясно, що навіть московські дослідники і мислителі зовсім не дають „преімущества" так зв. східним началам. Не звалюють вони також вини на монгольські спустошення. Ось що пише Голубинський: „Монголи одинъ разъ опустошительнымъ образомъ прошедъ по Росіи сѣли потомъ въ сторонѣ и не вмѣшивались въ наши внутренния дѣла... Если (впродовж) 2 і пів вв., этому предшествовавшихъ, мы оставились безъ просвѣщенія, то для насъ станетъ понятно и безъ всякой внѣшней причыны, почему мы остались безъ просвѣщенія потомъ. (Впродовж) 2½ вв. невѣжество уже успѣло пріобрѣсти у нас право гражданства и давности, уже успѣло пріобрѣсти видъ нормального положенія".

Так виглядали „восточніе начала". Були се просто наслідки лінивства вихованого м. і. на пустій формалістиці східної церковщини.

А Достоєвський у „Бесах" характеризуючи студента Шатова як представника російської інтеліґенції пише:

„Була то одна з тих типово російських істот, які звичайно нагло осліплює якась ідея і скоро придушує їх собою, часом безповоротно. Ті люди ніколи не можуть порадити собі з ідеєю, а кірять пристрасно; ціле їх життя подібне до останних судорогів під каменем, який їх давить і який їх вже напів задусив".[4])

Всі вони „недоношені", як говорить у „Бесах" автор устами Верховенського.

То під впливом тих східних „начал" виростають люди, які по словам Достоєвського „всьо черпають з книжок і готові на першу глуху вістку зі столичних поступових закутків викинути всьо за вікно, коли там так порадили". Тип вихований на східних началах говорить про себе у Достоевського ось як:

„Не розумію, чому всі мають мене за атеїста. Я в Бога вірю, але по дистинґованому (!) як в Єство, що усвідомляється в мені (!). Адже не можу вірити так як моя Настася (слуга), або якийсь панич, що вірить „на всякий випадок", або як наш милий Шатов. Зрештою Шатов — то інша справа. Шатов вірить з примусу, як руський славянофіл. А щодо христіянства, мимо всеї моеї пошани до нього, то я не христіянин. Я радше поганин"...

А студент Шатов відгризається кажучи:

„Хто не знає народу, той не знає Бога! Знайте напевно, що всі, котрі перестають розуміти свій нарід і тратять з ним звязок, сейчас, в міру як тратять батьківську віру, стають атеїстами або рівнодушними. Се факт справджений і тому ви всі і ми всі тепер або гнилі атеїсти або рівнодушна розпустна худоба і нічо більше"...

Річ ясна, що про нарід, який видав неодного побожного чоловіка і глибоковіруючого мислителя, не можна так говорити в цілости. Але покажіть в якогось іншого народу поважного письменника (а до таких напевно належить Достоєвський), який у своїх творах вкладав би в уста своїм героям таку оцінку загалу інтеліґенції свого народу! Навіть як се не відповідає в цілости правді, то якже багато в тім правди і якже та понура правда випливає прямо з тих східних орґанізаційно-культурних „начал", котрим автор москвофільської статті хоче надати „преімущества" в порівнанні з західними началами. Та маючи перед собою такі зразки виховання на орґанізаційно-культурних східних началах ми дійсно даємо „предпочтеніе" орґанізаційно-культурним засадам західного христіянства, бо ми переконані, що вони укріпляють і греко-католицьку Церкву і цілу катол. Церкву і христіянство взагалі. (Д. б.)

[3]) А. Н. Пыпинъ: Исторія русской лит. С. Петербургъ, 1898. I, 72 і ин.

[4]) Достоєвський: Беси, I, 8.

БОЛІ артретичні ревматичні подаґричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болїоні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромаджения мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо правильно поборювати, будуть збільшуватися, аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку **„UREMOSAN" Гонсецького,** що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ісхіяс, ниркове каміння та злу переміну матерії.

Оригінальний **„UREMOSAN" Гонсецького** можна дістати в аптиках.

Общество ім. М. Качковського

„Діло" в ч. 157 принесло статтю, в якій автор В. О. Б. розглядає звіт („атчот") з діяльности москвофільського Общества ім. М. Качковського, заснованого в 1874 р. Звіт обіймає роки 1937 і 1938. „Атчот" не виявив кілько було членів Об-ва з річною вкладкою 2 зл., але на основі вплачених вкладок по 2 зл. треба приняти, що таких членів було в 1937 р. 548 а в 1938 585. Членами були й читальні Об-ва і могли бути москвофільські кооперативи, яких в 1936 р. було 208. Не виявив теж „атчот", кілько членів Об-ва передплачувало місячне видання Об-ва „Науку" з Листком річно від 2 зл. 50 сот. до 4 зл. Треба догадуватися, що передплачувало їх лише кількасот осіб, фізичних і правних, і тому мабуть Об-во доплатило до цих видань 6.350 зл. в 1938 р. Наголовки книжок, виданих Об-вом за 1937 р., охоплюють 7 назв, в тім календар, — разом 556 ст. Наголовки на 1938 р. виказують 6 назв, в тім також календар, разом 568 ст. Крім цього передплатники діставали квартальник „Листок" по 16 ст. зі звітом діяльности Об-ва. Нагляд над читальнями Об-ва мало 8 філій. Філія в Бродах мала під своїм доглядом 13 читалень і завідувала реальністю в Бродах без чистого доходу. Філія в Жовкві мала 16 читалень і завідувала фундаційним домом ім. о. А. Виханського в Жовкві без чистого доходу. Філія в Золочеві мала 6 читалень, філія в Самборі мала 5 читалень, поверховий дім з просторим городом майже без чистого приходу й удержувала бурсу для 14 руських учеників. Філія в Сокалі мала 7 читалень і завідувала площею Об-ва в Сокалі, яка не приносила реальної користи. Філія в Станиславові не прислала звіту, та ледви чи в її окрузі та калуському повіті було більше як по 4 читальні Об-ва. Філія в Сяноці під проводом о. Вл. Венгриновича мала проявити „значну діяльність", бо одинока мала постійного інструктора і покровителя в особі Апост. Адміністратора Лемківщини. Вона обіймала район з повітів сяніцького, березівського, добромильського і короснянського з 33 читальнями. Філія в Устриках Долішних мала 9 читалень. Крім цього 12 читалень Об-ва було в Перемишині. Ними завідував мґр. Гр. Малец як делеґат Об-ва. Коли до повищої скількости читалень долучити ще припускальних 20 у Схід. Галичині та 11 в повітах горлицькім, ясельськім і новосандецькім, то могло бути коло 140 читалень Об-ва в Галичині (на 3.235 читалень „Просвіти" і 351 парохіяльних читалень „Скали" тільки в одній станиславівській дієцезії). В 1900 р. було коло тисячки читалень Об-ва! В останніх двох роках число читалень Об-ва збільшилося у краківськім воєвідстві на 3, львівськім 12 і станиславівськім на 1. В бібліотеках читалень Об-ва було пересічно по 92 книжок видань Об-ва (в читальнях „Просвіти" по 200, в читальнях „Скали" по 149). „Атчот" не подав теж, кілько було всіх членів читалень. Читальні Об-ва здебільша передплачували тижневик „Земля і Воля", а деякі не передплачували ні одної ґазети. При деяких читальнях були гуртки театральні, хорові, жіночі, господарські і спортові, курси варення і шиття та дитячі садки. В 1937 р. читальні Об-ва уладили, як подає „атчот", 34 дні „Русскої Культури" в честь о. Маркіяна Шашкевича, Вагилевича і Я. Головацького і в честь Пушкіна. В 1938 р. 56 читалень святкувало 950-ліття хрещення Руси. Як бачимо, діяльність Общества Качковського доволі мізерна мимо того, що ця установа не стрічає ніяких перешкод від влади.

Одна держава з демократій?

Б. довголітний кореспондент „Нью Йорк-Таймс'у" в Женеві Кляренс К. Стрейт видав книжку „Уніон Норд", „проект сфедерованої унії провідних демократій". В ній предкладає, щоб Америка, Анґлія з домініями, Франція, Ірляндія, Бельґія, Голяндія, Данія, Норвеґія, Швеція, Фінляндія і Швайцарія злучилися в одну державу. Вони могли б створити завязок майбутнього правительства всеї земної кулі. Та союзна держава мала б поверх 60 проц. скарбів усеї землі, майже все золото і найважніші сирівці та майже всю світову торговлю у своїх руках. Тоталітарні держави, так думає автор, не могли б протиставити тій державі свого звязку, бо їх інтереси розбіжні. Цікаво, що автор сего пляну не боявся здобуття титулів фантаста й утопіста.

Вистава творів Л. да Вінчі

Такого незвичайного мистця Бог тільки раз подарував людству в 15 столітті. Тому не диво, що вистава його творів, уряджена сего року вперве в Медіоляні, в новій виставовій будівлі „Парко", викликала загальне зацікавлення мистецького світа. На тій виставі пишалися не тільки мистецькі твори Леонарда, але також те, що він створив як технік, конструктор, будівничий машин, інжинір військовий і цивільний, архітект, ґеоґраф, космольог і фільософ. Крім того доповнено се успіхами, які осягнено на підставі завязків і початків, даних тим дивним чоловіком, в будові модерних шляхів і каналів, в оптиці й летунстві, в будові моторів і турбін. Устійнено також значіння Леонарда як будівничого кріпостей. Він був рік на службі в Цезара Борджії та взяв участь у поході в Романії 1502 р. З того часу є його численні шкіци і студії до укріплень, бастіонів, ровів і т. д., все те як вислів практики. Є багато його проектів воєнних машин, одно- і двораменних метавок, катапульт, обляжничих таранів і т. д., летючих мостів, мостів на палях, мостів на колесах і т. д. Багато з того виконано в моделях з ґіпсу, дерева і глини. Робили се найлучші спеціялісти сучасности. Та хоч які многосторонні праці того незвичайного, ба небувалого чоловіка, то людство памятає його головно як мистця-маляря й рисівника. На се й поставлено головний натиск при уладженні тої вистави. З ріжних міст і з ріжних країв Европи й Америки наспіли випозичені на сю виставу дорогоцінні оригінали. Бібліотека англійського короля у Віндсорі прислала дуже дорогі рисунки Леонарда. Франція згодилася випозичити його образ св. Йоана Хрестителя. Фльоренція позичила величавий образ Поклін трьох царів перед Спасителем. Сей образ уміщено на почесиім місци. Привезено через океан також образи Леонарда, закуплені американцями. Та з ріжних причин не вдалося стягнути всего. І так годі було дістати з Парижа й Лондону двох образів Мадонни в ґроті, далі образів св. Анни і Монни Лізи з Люврy, далі портрету дівчини з ґалерії Ліхтенштайнів з Відня та нескінченого образу св. Єроніма з Ватикану.

Лікарський фейлетоник.

Питання вітамін

Вітаміни се, як відомо, необхідні хемічні складники, брак яких орґанізм сильно відчуває. Часто внаслідок недостаточної скількости тих вітамін в поживі людський орґанізм переходить ріжні забурення й недуги. В який спосіб запевнити собі достаточну скількість вітамін, щоб охоронити себе перед грізними наслідками браку конечних для життя субстанцій? Отже поперше в наших умовинах і в сучасній порі року можемо бути зовсім спокійні. Наше занепокоення, що споживаємо вліті замало вітамін, було б безпідставне. Молоко, масло, сир, яйця, бараболі, овочі й ярини мають в собі достаточну скількість всіх потрібних нам до життя вітамін. Інакше річ мається зимовою порою, коли нема свіжих овочів і ярин. Дбаймо тільки про те, щоб наш харч вліті був мішаний, щоб у ньому було розмірно багато ярин і овочів. Се особливо важне для дітей і молодих матерей. Подруге наука знає вже спосіб витворювання штучних вітамін Б, Ц і Д. Їх можна купити сьогодні в кожній аптиці. Се дуже успішні ліки на деякі недуги, одначе в ніякому випадку не можна їх уживати без відома лікаря, бо деколи спожиття завеликої скількости вітамін може орґанізмові сильно пошкодити. Се застереження відноситься спеціяльно до штучної вітаміни Д.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Чеські державні маєтки німецькою власністю

Денник законів Німеччини оповіщує знаменний закон, на підставі якого всі ґрунти, недвижимости і движимости в протекторáті Чехії й Моравії, які 15 березня с. р. в год. 6-ій рано були власністю чехословацької республики, частинно або в цілости служили чехословацькій армії, летунству або метеорольоґічній службі, згл. мали служити тим завданням, переходять на власність Німеччини і будуть адміністровані німецькими збройними силами. Крім того німецькі власти видали розпорядок, по думці якого офіцирам, підофіцирам і рядовикам б. чехословацької армії від 1 серпня не вільно носити одностроїв. Ся заборона відноситься також до тих осіб, які ще виконують службу, звязану з ліквідацією поодиноких військових формацій. Одночасно видано приказ цілковитої ліквідації всіх урядів і установ та команд б. чехословацької армії до дня 31 липня. Всі згадані уряди мусять до своїх дотеперішніх назв додати слово „в ліквідації." (ПАТ).

Що діється в Протекторáті

„Моргенцайтунґ" з 29 м. м. наводить статистичне зіставлення випрацьоване головою німецького освітного союзу („Дойчер Культурфербанд"). Зіставлення торкається населення, яке мешкає на землях протекторату, і виказує його потреби в ділянці шкільництва. В протекторáті Чехії та Моравії живе тепер 6,400.000 чехів і 240.000 німців, себто 4 проц. німців на загальне число населення. На 1.300 чеських вселюдних шкіл припадає 33 німецьких вселюдних шкіл. Народні школи виказують стан: 7.000 чеських шкіл і 124 німецьких. На підставі того зіставлення німці хочуть тепер утворити 20 нових німецьких вселюдних шкіл і 280 народніх.

Канцлер Ґітлер про мистецтво

В часі відкриття вистави німецького мистецтва канцлер Ґітлер виголосив промову, в якій не заторкнув ніяких політичних проблєм, обмежуючись до обговорення сучасного стану і будуччини націонал - соціялістичного мистецтва. Канцлер Ґітлер сказав м. ін., що мистецтво мусить примінитися до вимог політики. Націонал-соціялістична держава зробила з мистецтва і преси знаряддя, при помочі якого кермує народом. При кінці своєї промови канц. Ґітлер гостро виступив проти „декадентського" мистецтва.

„Рухливі формації" в німецькій армії

Начальна команда німецьких збройних сил оповістила комунікат про створення в німецькій армії нового рода одиниць т. зв. „рухливих формацій", які повстали з получення панцирних військ з кавалерією. До того типу одиниць будуть належати полки панцирної зброї, відділи протипанцирних ґармат, змоторизовані полки піхоти, баталіони стрільців, роверистів і змоторизовані стежі. Нова орґанізація „рухливих формацій" увійде в життя 19 вересня с. р.

Кілько є німців у Польщі?

Новий лексикон Кнаурс'а (ст. 1.230) пише, що німців є в Польщі 3.200.000. З того приводу польська преса пригадує, що німці не квестіонували спису населення з 1931 р., який подавав число німців у Польщі на 700.000. Отже виходило б, що за 7 літ число німців зросло пятикратно. Дальше підносить польська преса, що в тім самім лексиконі Кнаурс'а на ст. 286 має бути подана вже інакша цифра, а саме 1.200.000.

Малі держави не хочуть ніяких ґарантій

Німецька преса пише, що малі держави (Голяндія, Швайцарія, Бельґія, Латвія, Естонія і Фінляндія) підняли в Парижі і в Лондоні енерґійні старання, щоб ніхто за них не ґарантував. З того приводу німецька преса стверджує, що нема держав, які почувалися б загрожені й бажали опіки. Отже нема ніякої причини монтувати фронт, що його Англія так завзято пропаґує. Держави осі кидають клич, взиваючи малі держави до солідарного зазначення своєї невтральности і спільного домагання пошанування прав внутрішнього політичного самовизначення.

Ірляндська терористична орґанізація жалує...

В руки „Скотленд Ярд'у попав один примірник обіжника, який має 6 сторін друку, до членів ірляндської терористичної орґанізації, діяльної на терені Великої Британії. Обіжник заповідає скріплення діяльности товариства, щоб приневолити Вел. Британію вицофати окупаційну армію з північної Ірляндії, т. зв. Ульстеру. Крім того документ подає лісту вже довершених терористичних актів, м. ін. вичисляє велику пожежу, яка вибухла в Лондоні 29 травня с. р. Потому слідують жалі, що вибухи бомб потягають за собою жертви. Терористи стараються обмежити свою акцію до публичних урядів, державних обектів і до дезорґанізації збірного англійського життя.

Будова морської бази на Еґейському морі

„Ексцельзіор" у статті п. н. „Могутня летунська база у східній частині Середземного моря" пише: Завдяки своїому положенню Хесме се для Еґейського моря те, що Ґібральтар для цілого Середземного моря, а Сінґапур для Індійського океану. Морська і летунська база в тій місцевости будуть панувати над Еґейським морем і над цілим східним побережжам Середземного моря. Англія й Туреччина постановили негайно спільно розбудувати сей важний стратеґічний пункт. Одночасно Туреччина будує могутній ланцюг укріплень, правдиву лінію Мажіно, здовж побережжа Анатолії. Лінія укріплень має 370 км. довжини. Вона заосмотрена в протилетунські армати і могутню артилерію, які унеможливлять якунебудь інвазію і ворожий десант.

Японія про переговори з Англією

На надзвичайному засіданні японського кабінету рішено кермуватися в англо-японських переговорах засадничою лінією японської політики. Японія буде передовсім домагатися: 1) щоб Велика Британія покинула свою політику піддержування Чан-Кай-Шека; 2) буде домагатися співпраці британських властей в ділянках господарській і політичній. На вулицях Токія появилися афіші й відозви з протианґлійськими кличами: „Ніякого компромісу з британцями!" — „Англія вже мертва!" і т. п.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН“ Гонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

Посмертна згадка

† **О. Лев Ізидор Сембратович,** совітник і гр.-катол. парох в м. Оберн, у Злучених Державах Північної Америки, б. військовий духовник австрійської армії в часі великої війни, член місії для полонених УНР в Італії, довголітній співробітник „Америки“, органу українських католиків в Америці, помер 28 червня с. р. в м. Оберн на недугу серця в 59-му році життя. О. Лев Сембратович народився 16. II. 1880 р. у Львові. Його батько, міщанин, був радним міста Львова. Школи покінчив о. Лев у Львові та в Римі, висвятився у 1904 р. Якийсь час студіював богословія в Сорбоні в Парижі та журналістику в Німеччині, працюючи в катол. щоденнику „Германія“. В 1908 р. виїхав за океан і душпастирював спершу в Канаді, опісля в Злучених Державах. Перед самою світовою війною вернувся до краю. Після заняття Львова польським військом в 1918 р. покійний попав між закладників, де перетерпів неодну прикру хвилину. По звільненні працював в українській дипльоматичній службі. З упадком української державности покійний виїхав до Канади як член місії віденського уряду през. Петрушевича. Незабаром перенісся до Злучених Держав і почав душпастирювати спершу в Ню-арку, відтак у Дітройті, вкінці перейшов на парохію в м. Оберн, де й помер. — Автор цих стрічок знав покійного особисто, а пізнав його вперве в Америці в м. Дітройті як пароха нашої тамошньої церкви. Там у пок. Льва Сембратовича, в його парохіяльнім помешканні, ночував я нераз, а то й перемешкував по кілька днів, коли в публичних справах приїздив на збори до Дітройту, або переїздив через те місто. Пок. Сембратович — постать імпозантна ростом і виглядом, ясний бльондин з великою головою і широким чолом, все елеґантно одягнений, був дуже гостинний, говорив плавно по анґлійськи, знав докладно місцеві обставини і людей, своїх та чужих, знаменито кермував автом. Який був з нього священик? На відносини американського духовенства і на тамошне духовенство треба дивитися в дечім з інакшої точки погляду, ніж дивимося тут. Там наш священик з одної сторони свобідніший, а з другої сторони його позиція далеко тяжча ніж священика в Европі, бо значно більше залежна від парохіян, платні священик в Америці не має ніякої. Суперечки парохіян зі священиком часто доводять до зміни священика. Вже той один факт, що пок. Лев Сембратович витримав довгі літа на парохії в Дітройті, свідчить, що він як на тамошні відносини був незлим священиком. Проповідь його я чув: говорив добре і був старанно підготований. А всетаки якась траґедія тяжіла над ним і як над чоловіком і як над священиком. Була се траґедія родинна: він цілком розійшовся зі своєю дуже гарною й елеґантною жінкою ще в ранній молодости її — і та траґедія йшла за ним услід. Часами той елеґантний чоловік ставав просто понурий з вигляду. Якже інакше могло виглядати його життя, якби в нім не було тої траґедії: бо здібности мав о. Л. Сембратович великі і многосторонні, репрезентативні, проповідницькі, орґанізаційні і навіть письменницькі, розумівся на співі й на музиці, вмів дуже легко навязувати знакомства з чужинцями, мав між ними впливи і то в дуже визначних кругах. Памятаю таку історію з його життя: В Дітройті відбувався зїзд „Січей“, гетьманських орґанізацій з Америки й Канади (Дітройт положений дуже близько границі). Майже напередодні зїзду сильно заострено приписи про вступ на американську землю без відповідних паперів. Вістка про те ледви чи й дійшла до всіх січовиків по другім боці границі. Отже вони зібралися цілими відділами з Канади й дійшли до американської границі, а там їх затримали. Тільки деякі з них мали папери, та й то не цілком в порядку, а велика їх скількість не мала при собі взагалі ніяких паперів. Дали вони з другого боку якось знати до січової команди в Дітройті, що їх не пускають з Канади на сей бік. Січова команда мала також якісь знакомства з місцевими радними, з послами і почала розбиватися автами на всі боки, інтервенюючи в американських властей, щоб перепустили січові відділи на одно пополудне, на торжество спільного зїзду, предкладаючи при тому ріжні способи контролі, що ніхто з перепущених не лишиться, а всі вернуться назад по зїзді. Предкладали списи, ручили. Нічо не помагало. Американські власти рішучо відмовили, показуючи нові острі приписи з Вашинґтону.

Ну, сказав хтось з січової старшини, лишається ще поїхати автом до о. Сембратовича та спробувати, що він годен зробити.

Настала загальна мовчанка, бо якраз в тім часі команда окружної Січі в Дітройті була неконче на добрій стопі з о. Л. Сембратовичем. Але не було іншої ради, вибрали скоренько делеґацію і вона з Народнього Дому на Гемтремку поїхала до о. Сембратовича. Вислухав їх, взяв шапку і каже: Ну, їдьмо. Був це спритний чоловік і добре знав людську психольоґію та місцеві відносини. Поминув всі вищі власти в місті і прямо поїхав на митну границю. Там зібрав урядуючих в тій порі сторожів і каже до них: „Я своїм священичим словом ручу вам, що в тій а тій годині доставлю вам назад зворотом до Канади тілько людей, кілько їх тепер перепустите“. Мав щастя у людей. Стражники трохи скрутилися, але порозумівшися між собою навіть списків не перевели, тільки гурмою пустили січовиків, здебільша порахувавши. Була се дійсно незвичайна річ, бо в тім часі вже остро держалися приписів. Один зі стражників на відхіднім крикнув до о. Сембратовича:

— Ну, а що буде, як всіх не доставите?

Січовики вже були по сім боці границі і відходили. О. Сембратович махнув рукою і сказав до стражника усміхаючись:

— Тоді також світ не завалиться.

Стражники також засміялися і січовики відділами рушили від границі до міста.

Здається мені, що при повороті бракувало 2 чи 3, але на другий чи третій день вернулися всі назад.

Самою появою своєю о. Лев Сембратович „внушав“ довіря до того, що говорить. Такий чоловік міг багато зробити, якби його робота в якійнебудь области була систематична. Одначе після всякої правдоподібности вище згадана життєва траґедія не дала йому сконцентруватися в ніякій праці. Та траґедія фатально затяжіла на цілім житті того дуже енерґійного, проворного, спритного й освіченого чоловіка, на житті, про яке аж перо не складається написати, що воно не дало того, що могло дати для Церкви і народу нашого при великій здібности покійного — А. Ч.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю“ і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду“, бо тим стоїть католицька преса.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В НЕДІЛЮ 16 ЛИПНЯ С. Р. минуло двацять літ від хвилі, як Українська Галицька Армія перейшла Збруч і почала переможний похід на золотоверхий Київ.

НІМЕЦЬКА ВЛАДА розвязала низку українських культурно-освітних орґанізацій на терені Чехії й Моравії, між іншим зліквідовано Український Соціольоґічний Інститут, Союз українського „Сокола“ і „Просвіту“. (ПАТ).

КОМІСАР ДЛЯ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ, Перені, обнявши цивільну владу в „Карпатськім Краю“ (така тепер офіційна назва Карпатської України) почав відвідувати більші місцевости. Як не як, та се великий поступ, що мадяри, хоч силою загорнули Карпатську Україну, признали їй якусь автономію з окремим урядом. Це свідчить, що вони таки чогось навчилися в порівнанні з тим, що було перед війною.

ЖДЕМО ВІЙНИ ЯК СПАСЕННЯ, пише польський селянин зі Сх. Прусії. Тут покосили й недозріле збіжжа на приказ і без уговку копають день і ніч рови, щось мурують і бетонують. Війська повно. В день сплять, в ночи працюють і криються в лісах. Голод зачинає докучати й по селах. Ждемо війни. (ІКЦ, ч. 192).

БОЛҐАРСЬКИЙ УРЯД вислав протестаційну ноту до Букарешту в справі поведінки ромунської військової влади супроти болґарської меншини в Добруджі.

РЕҐЕНТ ЮҐОСЛАВІЇ кн. Павло виїде в найближчих днях з жінкою до Лондону з візитою до кн. Кенту. В поворотній дорозі кн. Павло задержиться в Парижі.

ДО РИҐИ прибули чотири німецькі торпедовці.

„ДЕЙЛИ ҐЕРАЛД“ твердить, що коли навіть дійде до підписання договору в Москві, то він не матиме ніякої вартости з уваги на взаїмне недовіря контрагентів.

„ПЕСТЕР ЛЬОЙД“ подає, що Молотов виїде в найближчих днях на кілька-тижневий відпочинок.

З НАКАЗУ ПРЕМ. ДАЛЯДІЄ і на виразне бажання начального вожда Ґамелена увязнено у Франції низку визначних осіб, політиків і журналістів, підозрілих у прогітлерівській пропаґанді та шпіонажі.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало в Парижі проти віддання Туреччині санджаку Александретти. Ту країну одержала Франція від Союза Народів і без його рішення не мала права розпоряджатися нею.

ШВАЙЦАРІЯ виселить з округи Тессін 250 італійських горожан, коли Італія не скасує свого зарядження в справі виселення швайцарських горожан з округи Больцано.

В АНҐЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ інтерпелював посол Лейбур Партії Бенна, чи договір про взаїмну поміч з Польщею буде устійнений перед вакаціями. На те відповів Чемберлен, що Ґаліфакс очікує ще відповіді Варшави й тому не можна ще сказати, коли переговори будуть укінчені.

ҐЕН. ФРАНКО в інтервю з журналістами заявив м. ін., що він не вірить у війну. Щодо справи Ґданська, то ґен. Франко заявив, що Польщі не оплатиться битися за нього.

ДО АНКАРИ прибула французька військова місія, яка має обговорити з військовими чинниками Туреччини справи, що відносяться до договору про взаїмну поміч обох держав.

БОМБОВИЙ ЗАМАХ на британську амбасаду в м. Цінґтао виконали два китайці.

НОВИНКИ

Спекота у Львові давно небувала. Хто може, втікає з міста, де тяжко дихати. Останки населення втікають в неділю рано на села, а вечером вертаються. Тоді трамваї не годні відразу всіх відвезти. Словом, тяжко тепер дихати в великім місті.

Посвячення дому Т-ва Українських Дозорців „Воля" у Львові при вул. Спадистій 11 відбулося в неділю в 12 год. вполудне. Акту посвячення довершив парох святомиколаївської церкви о. совітник Лончина при участи представників установ, преси та громадян. Новопосвячений дім се невеличка поверхова камяниця в якій є тепер 8 помешкань, кожне зложене з кухні й одної кімнати. Біля дому є ще незабудована площа.

По катастрофі Карпатської України й Чехословаччини українська еміграція знайшлася в дуже прикрім матеріяльнім положенні. Багато українських учених, професорів українських високих шкіл на терені ЧСР, мусіло виїхати до Німеччини на фізичні роботи...

Окружний суд у Станиславові засудив гр.-катол. священика о. Івана Панчишина з Тисьмениці, пов. Товмач, на три місяці арешту з завішенням на три роки за українізацію назвищ.

Намаганий влом до епископської палати в Перемишлі. В ночі на четвер м. тижня якісь три типи відчинили витрихом браму до гр.-катол. епископської палати в Перемишлі. Це запримітив якийсь прохожий і зааларгмував поліцію, що окружила палату. Вломники хотіли прорватися через кордон поліції і зачали стріляти. Поліція відповіла стрілами. Вкінці одного вломника зловили, один втік, а третього пострілили і він помер у лічниці. Вломники походять зі Львова. Їх прізвища держать покищо в тайні.

„Повітови Комітет Порозумівавчи" в Бучачі розіслав своїм прихильникам обіжник, закликаючи їх виготовити спис „украдених польських душ", себто тих дітей римо-католиків, яких охрестили в церкві. Але про масу дітей гр.-катол. охрещених в римо-католицькім обряді ані не згадують.

У Григорові рогатинського повіту посвячено польський Людовий Дім, збудований старанням місцевої Каси Стефчика. На посвяченні був староста Янецкий.

Самбірський суд засудив Федя Копача на 2 місяці арешту за те, що він і його товариші співали в церкві у Гризьовій, пов. Турка, після Служби Божої пісню „Боже Великий, Творче Всесильний", хоч священик о. Бугера казав не співати сеї пісні. Апеляційний суд підвищив ту кару, засудивши Федя Копача на півтора року, Семена Копача, Олексу Демяновського та Івана Піля на 1 рік арешту. У присуді сказано, що згадана пісня „протипольська".

Гумор. — Звідки вертаєшся так пізно? — З мирової конференції... — Слухай, як маєш брехати, то бреши вже лучше. Сьогодні ніхто не вірить в ніякі мирові конференції.

Гумор. — Мені снилося, що ти позичив мені тисячу зл... — Лучається. А тепер ти прийшов, щоб мені їх віддати?

Суд у Луцьку засудив за приналежність до ОУН Константина Шеверду та Якова Шевчука по 5 р. вязниці, Андрія Самчука на 4 р. та Івана Кисіля на 3 р. Підчас процесу Іван Кисіль боронився тим, що провідники з ОУН примушували його до політичної роботи, бючи його батогами та що один раз дали йому 25 буків.

„Дні Полісся" відбудуться в Пінську в днях від 15 серпня до 3 вересня. В тому самому часі в Пінську відбудеться 4 Поліський Ярмарок.

Мін-во комунікації признало залізничу знижку в поворотній дорозі в висоті 75% учасникам цьогорічних східних торгів у Львові, в днях від 2 до 12 вересня. Карти участи в ціні 3 зл. можна буде набути на більших залізничих стаціях і в „Орбісі".

В Березі Картузькій умістили адв. дра Леона Файнера, головного діяча „Бунду" на терені Кракова, власника каменищі та будівельної площі.

Віцеміністрував Ковальский, який стоїть на чолі Харчевого Комітету, заявив в інтервю журналістам, що побажано, щоб кожна родина мала запас харчів бодай на два тижні.

В червні виеміґрувало з Польщі 1.327 осіб, з того найбільше до Канади. До европейських країв виїхало 136 осіб.

Розпорядком мін. внутрішних справ припинено порядкову акцію на селах на місяці липень і серпень.

Вжесінський повіт навістила велика туча з градом, величини голубиних яєць. Град повбивав на полях багато всякого птацтва і навіть заяців.

Річницю битви під Ґрунвальдом обходили сего року в Польщі дуже торжественно.

Конґреґація св. Офіцюм відкликала декрет з 29. XII. 1926 р., на підставі якого часопис „Аксіон Франсез" уміщений був на індексі.

Не робити кепських жартів. В м. Котешті (Ромунія) заснув у парку хлопець Петре Думітру. Тоді товариші поставили йому на шию здохлу гадину. Коли хлопець збудився й запримітив гадину на собі, подумав, що вона жива. Се так ним потрясло, що збожеволів.

В Німеччині створено спеціяльний уряд з централею в Берліні для поборювання алькоголізму й нікотинізму.

В Англії було в неділю 7 нових бомбових вибухів на 7-ох ріжних залізничих стаціях. Стаційні уряди тих 7 місцевостей поважно ушкоджені.

Гумор. — Чи у вашій родині не було випадків умової недуги? — Властиво ні, тільки мій муж часом вмовляє в себе, що він пан дому.

Гумор. — Маєте 20 сотиків і напийтеся пива за моє здоровля. — Якого? Ясного чи темного?

Упадок соціялізму на Заході ілюструє такий факт: „Епок" звідомляє, що у Франції марксівська організація будівельних робітників мала ще в 1937 р. 332.000 членів, а тепер має всего 80.000.

Зїзд гітлерівської партії в Нірнберґу відбудеться с. р. в днях від 2 до 9 вересня.

В Софії помер в 79 році життя ґенерал Ковачев, б. начальний вожд болгарської армії підчас балканської війни.

„Свята Софія в Константинополі". Так називається нова праця в німецькій мові про ту величаву будівлю пера Альфонса Шнайдера, видана Археольоґічним Інститутом Німеччини. В книзі є 67 знаменитих ілюстрацій. Рецензент тої праці Свен Лярзен пише, що ті ілюстрації представляють найкращу внутрі будівлю світа. („Н. Ціріхер Цайтунґ", ч. 180).

У Словаччині є тепер, згідно з офіціяльною статистикою: 2,260.000 словаків, 150.000 німців, 86.000 жидів, 77.000 чехів, 69.000 українців і 58.000 мадярів. Очевидна річ, що українців там багато більше, ніж подає офіціяльна статистика.

Італійський мін. Чіяно, який прибув з візитою до Еспанії, вручив еспанському примасові кард. Гома и Тома памятку від Мусолінія в формі хреста, роботи Фра Анджеліка. Вартість хреста виносить понад міліон лірів.

Російський часопис „Труд" подає, що цього року 97 совітських міст матиме портрет Сталіна зроблений з квітів в публичних парках. Мин. року таких портретів уряджено там 47.

Полудневі і західні стейти ЗДПА навістила филя спеки. Температура доходить до 45 ст. Ц. і вище.

Над м. Портлянд у Злучених Державах експльодував великий метеор. Сила вибуху була така сильна, що в багатьох домах потріскали шиби, завалилося кілька мурів та повідривалися почтові скринки від стін. Вибух було чути у віддалі 200 км. від Портлянду. По експльозії на небі повстала густа хмара з білого диму, яка розійшлася щойно по годині.

В Північній Америці, у стейці Кентаки, вибух кривавий страйк робітників у копальнях. Є трупи й ранені.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Сама через життя.
КАСІНО: Зізнання шпіона.
МУЗА: Людські серця.
ПАЛЯС: Експрес Париж—Тульон.
СТИЛЕВЕ: Яструб і ревія.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/10 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/10 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie **Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata** w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 23 lipca 1939. № 55 (1255)
Рік XIV. Львів, неділя, 23 липня 1939. ч. 55 (1255)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Кв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.795.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ЗАЯВА

Дня 5 липня с. р. я отримав примірник спільного Пастирського Листа Галицького Епископату про Фльорентійську Унію до підпису. Той Лист сейчас підписав Преосвящений Епископ Лятишевський і я і висланий до Львова. Тимчасом у Львівських Архиепархіяльних Відомостях ч. VII появився видрукований той Пастирський Лист під датою 5 липня с. р., одначе з пропущенням підпису Преосв. Лятишевського і мойого. Чому і як це сталося, не можу пояснити. Подаю се до прилюдного відома, щоб ухилити всякі невідповідні і для Преосв. Лятишевського як також для мене кривдячі толки і підозріння.

Станиславів, 16 липня 1939.

† Григорій Хомишин,
Станиславівський Епископ.

Японсько-російська війна?

Японський амбасадор в Москві Того зложив писемну ноту в справі концесій нафтової й углевої на північнім Сахаліні. Комісар Лазовський відповів, що ноту звертає без розгляду її, бо вона зредагована в ультимативній формі. Супроти того з Москви доносять, що вибух совітсько-японської війни це квестія днів. При берегах Сахаліну совіти вже концентрують фльоту і гидропляни.

Що зробить цісар Японії?

В парижськім часописі „Евр" появилися статті відомої публіцистки пані Табуї. Вона пише, що до Берліна наспіли ревеляційні рапорти німецької амбасади в Токію. В них сказано, що начальна команда японської армії предложить на днях цісареві Японії плян нападу на британські і французькі території на Далекому Сході, причім акція та має зачатися в серпні загальною блькадою. Авторка пише, що цісар прихиляється до того пляну. Вона додає, що спеціяльна японська комісія прийде до Берліна в серпні в цілі узгіднення політичної акції держав „осі" з акцією Японії.

Три диктатори порозуміються?

З Мадриду депешують: Перед виїздом мін. Чіяно заявив, що ґен. Франко прийде незабаром з візитою до Італії. В оточенні мін. Чіяна оповідають, що ґен. Франко відвідає не тільки Мусолінія але й Гітлєра. Говорять також про рівночасну зустріч трьох диктаторів, правдоподібно в Італії. Кореспондент „Дейли Експресу" пише, що мін. Чіяно привезе Мусолінієві приречення ґен. Франка, що Еспанія підпише восени договір приязни з Італією. Італія бажала б собі ще військового порозуміння, а саме щоб Еспанія дозволила своїм добровольцям вступати до армій „осі" та дала свої пристані до уживання італійським і німецьким военним кораблям та підводним суднам.

Совіти й ґарантія незалежности балтійських держав

Як відомо, Совіти домагаються від Англії та Франції спільної з Совітами ґарантії для балтійських держав. Анґлія і Франція вже три місяці опираються тому. Чому? Бо річ ясна, що Совіти не вдоволяються самою формулою про „ґарантію", але хочуть іще, щоб Анґлія і Франція згодилися, що Москва має вирішувати, коли незалежність балтійських держав треба уважати загроженою. Дальше ясно, що ратувати загрожену незалежність можна тільки реальним вмаршом військ Антанти, а не паперовими заявами. А що з держав евентуальної Антанти Росія як безпосередна сусідка балтійських держав найблища їм, отже просто червона армія заняла б балтійські держави під претекстом, що боронить їх незалежности. Чи і коли російські війська опустили б балтійські держави, се вже інше питання. Се доповнення до нашої статті п. з. Отже що буде? в 51 ч. „Нової Зорі", яка викликала своєрідне „толкування" в частині польської преси, котра думає, що Совіти справді домагаються дійсної ґарантії незалежности балтійських держав...

Пустка у Східних Карпатах

„Курєр Варшавскі" пише: Гурт варшавських туристів під проводом дра М. Орловича 4 дні йшов Східними Карпатами від Устиянової через Лютовиска, Лімну, жерела Дністра на Розлучі, Турку, Висоцьке Вижне, Сморже і Тростян до Славська. В горах цілковита пустка. Не зустріли ні одного туриста, хоч ішли попри популярні літнища. У схоронищі на Прислопі застали вікна забиті дошками задля цілковитого браку гостей. У величезнім готелі „Ліги підпирання туристики" в Славську застали при вечері — кілька осіб, хоч се був день святочний. Видно, навіть молодь відвернулася від гірської туристики й тому в горах тепер пустка більша ніж була тому 30 літ. Се таке незрозуміле, що трудно в се й повірити, кінчить дописувач-очевидець...

Кривавий відпуст в Бучачі

В дні Матери Божої „Шкаплірної" відбувається що року відпуст у р.-катол. костелі в Бучачі. Сего року якийсь Ф. Лозинський зі Швейкова вилазив коло костела на мур, щоб лучше бачити процесію, і з 4 м. висоти струтив камінь, який упав з гуркотом і поважно зранив Ф. Щепановского з Дуліб. Рівночасно хтось вистрілив на вулиці зі страшака. Товпа, чуючи детонації, думала, що хтось кидає бомби на костел. Се викликало страшну паніку, в якій окрівавлено й потратовано багато людей. Дійшло до того, що духовенство перервало Богослуження. Лозинського товпа тяжко побила, бо думала, що то він стріляв. Поліція ледви вирвала його живого. По цілій околиці поширилися вісти, що хтось таки кидав бомби в костел. — За тривогу тепер не тяжко.

Поважний почин

З приводу листа Т-ва Безженних Священиків ім. св. свящ. Йосафата у Станиславові до Еміненції Евгена Тіссерана, Кардинала Св. Римської Церкви і Секретаря Св. Конґреґації для Східної Церкви в Римі.

Дня 9 травня 1939 р. на Загальних Зборах 265 безженних священиків станиславівської дієцезії ухвалено вислати до Риму лист, напечатаний у 1249 ч. „Нової Зорі" з 2 липня 1939 р. Хто знає, в якій мірі католицька Церква — консервативна установа, той перечитавши зміст згаданого листа подумає, що це справді смілий і поважний почин. А хто вдумається в положення нашої українсько-католицької Церкви, той скаже, що це почин навіть дуже смілий і дуже поважний.

Річ в тім, що Церква і її вірні знайшлися в такім тяжкім положенні, в якім не були досі ніколи за близько 400 літ істнування нашої церковної організації.

Крім того ділають проти нашої греко-католицької (уніятської) Церкви ріжні явні й укриті сили аж до чужих нам духом і чужосторонніх сил включно, які мають на ціли підмінувати, ослабити й розбити нашу Церкву. Рубчик занавіси над тою роботою проти нашої Церкви спробувала підняти „Нова Зоря" в більшій статті п. з. „Замах на Церкву" (гл. ч. 1245 і дальші).

В такім часі й такім положенні гноблені орґанізації поводяться звичайно якнайтихіше, щоб не звертати на себе ніякої уваги. А тут бачимо щось якраз відмінне: бачимо смілий почин до переведення реформ і то аж у 12 ріжних менше і більше важних справах нашої Церкви. Вже се одно доказує, що мимо всіх невзгодин, серед яких живемо, маємо одну певно здорову орґанізацію — церковну, бо серед цілком нездорових відносин не появляються ні такі проекти реформ, ні такі орґанізації, що були б здібні видержати переведення таких реформ.

А який же зміст проектованих реформ?

Ті зміни мають переважно характер формальний, але в дійсности сягають вони глибоко в самі основи нашого церковного життя і в спосіб думання про наші церковні справи так серед нашої інтелігентної, духовної і світської верстви, як і серед нашого простолюддя.

Хто знає наш нарід, тому ясно, що ніякі інші справи, не виключаючи господарських, податкових і военних, не всилі до такої міри заворушити народ, як справи церковні, особливо ж обрядові, до яких він привик віками. Коли ж мимо того Т-во Безженних Священиків відважилося порушити ті справи і то прилюдно, то це значить, що воно відчуло не лише потребу реформ, але і зрілість нашого народу до зрозуміння тої потреби: бо без тих двох передумов виступати з такими проектами було б безцільно.

Дванацять справ, порушених в листі Т-ва Безженних Священиків, дається поділити на три части: в одній части лист бажає змін, в другій части збереження того, що є в нашій Церкві, а в третій части бажає управильнення де-

яких поя̀в, які зачинають входити в уживання, але ще не вкорінилися.

Перша зміна, якої бажає лист до Кардинала, се усунення з наших богослужень слів „православя", „православний". Се домагання очевидно слушне, бо ті слова викликають замішання в самій назві нашої Церкви та її вірних. Подруге і ще важніше: ті слова помагають аґітаторам і пропаґаторам іншого віроісповідання вносити роздор в наш народ і в нашу Церкву, бо дають аргументи аґітації, шкідливій для нашої Церкви, в яких простолюддю, та й не тільки простолюддю не так легко розібратися, коли йде про звязок згаданих понять з традицією, хитро використовуваною противниками нашої Церкви. Отже річ ясна, що нема в нас більше узасаднених бажань як внести вже раз ясність в саму назву нашої Церкви і нашого віроісповідання.

Друга ґрупа першої части бажань відноситься до збереження і скріплення пошани Христового Намісника в нашій Церкві і нашім народі. Се бажання таке ясне й оправдане, що ніякого докладнішого узасаднення не потребує.

Третя ґрупа справ першої части відноситься до скріплення і поширення культу св. Йосифа як покровителя греко-католицької Церкви та святих дів. І ся ґрупа бажань ясна сама собою. Вона говорить про таку потрібну появу як олицетворення реліґійних почувань звернених в певному напрямі.

В другій части бажань бачимо на першому місці справу літурґікону ухваленого на львівськім синоді в 1891 р., дальше дуже важну справу практик культу Найсв. Евхаристії, які вже ввійшли в нас в уживання, далі культу Пресв. Серця Христового та Пресв. Діви Марії зі всіми практиками, що лучаться з ними, як майськими богослуженнями, Марійськими конґреґаціями і т. д.

До дуже важних справ сеї другої части бажань належить бажання затримати дотеперішне внутрішне устроєння наших церков, як бічних вівтарів, проповідниць, сповідальниць, кивотів для переховування Найсв. Евхаристії, уживання дзвінків при читаних Службах Божих і т. д. Сі справи важні передовсім задля їх практичности. Як відомо, істнування бічних вівтарів в церкві уможливляє рівночасну або майже рівночасну відправу кількох богослужень. Уможливлення сего річ важна і для клеру і для вірних. Важна вже тепер і буде ставати з кожним роком важніша: бо при збільшенні числа населення і при його ріжноманітних заняттях в ріжних порах дня се просто конечна річ мати якнайбільше вівтарів у церквах, бо се звязане з правильним і живим реліґійним життям. І навпаки, в разі проголошення припису про один вівтар в церкві, було б се рівнозначне з ослабленням правильного реліґійного життя та звязку нашої народної маси з її Церквою. Те саме відноситься і до проповідниць як спеціяльного високоположеного місця, яке стає тим конечніше, чим більше вірних прибуває. Виголошувати проповіді стоячи на церковній долівці се просто непрактична річ. А такий звичай мають православні. Хто придержується того звичаю, той причиняється до того, що дальші ряди вірних у великій церкві не дочувають проповідей або й зовсім їх не чують. Річ ясна, що се не може бути в інтересі Церкви, бо се утруднює поширення правд віри і моралі між народом. Таким чином вперте придержування старого непрактичного звичаю набирає просто руйницького значіння в найважнішім завданні Церкви, в ширенні слова Божого.

Рівно важна справа урядження добрих сповідальниць. Як відомо, св. сповідь і причастя се найживіший і найважніший осередок реліґійного життя, се головний звязок вірних з Церквою. Коли ж так, то річ ясна, що той звязок треба якнайбільше влекшувати, а не утруднювати. Тимчасом у православних сповідь відбувається в дивний спосіб, який зовсім до неї не заохочує. Священик обкручує вірному голову епітрахилем і вислухує його звичайно стоячи. На заході і в нас є далеко лучший звичай. Особливож вигідно відбувається сповідь там, де уряджені спеціяльні сповідальниці, подібні до малих капличок, у яких і священик і той, що сповідається, можуть вигідно поміститися і з яких голос не доноситься до публики, що стоїть довкруги. Це справи більшого значіння ніж на перший погляд здається. В усякому разі ми наш лучший спосіб уряджения сповіди не хочемо заміняти гіршим способом уживаним на Сході, бо се було б перешкодою в розвитку нашого реліґійного життя.

До важних справ у сій части наших бажань належить також справа задержания тої клерикальної одежі, яка вже в нас стала традиційною і до якої привикло так духовенство як і нарід. Запускання довгого волосся на взір російських батюшок і ношення російських ряс викликало б серед нашого народу дивовижу і пасміхи та було б в очах вірних пониженням нашого клеру в порівнанні з клером західних народів. За зовнішним ломанням традиційних форм нашого обряду пішло б незабаром і внутрішне хаотизування його, а се в дальших наслідках потягнуло б за собою велике баламуцтво, з чого скористали б і незєдинені і всякі сектарі.

Третя часть наших бажань дотичить знов назви, а саме тої, яку декуди зачинають вводити, а якої в нас ніколи не було в ужитті. Се назва „византійсько-словянський обряд". Як довге волосся на голові і російські ряси затирали б форми вигляду нашого духовенства і робили б його подібним до духовенства православного, так назва „византійсько-словянський обряд" затирала б окремішність нашого традиційного обряду і нашої церковної орґанізації. Та назва була б передовсім неправдива, бо в греко-катол. обряді є не тільки словяни, а є також ромуни і мадяри. З другої знов сторони в назві византійський обряд проявлялося б те, в боротьбі з чим якраз виріс наш обряд разом з нашою церковною орґанізацією. А саме наша церковна спільнота выросла і скріпилася в боротьбі з византійським розкладом, отже називати нашу церковну спільноту византійською, се річ невідповідна під кожним оглядом. Коли вже зміняти дотеперішну назву, то найлучше було б змінити її на українсько-католицький обряд, бо в нім величезну перевагу мають люди української народности. Нема сумніву, що таку саму тенденцію проявлять також мадяри і ромуни, бо такий тепер дух часу.

З того всего ясно, що розмірно невеликий лист до Кардинала, ухвалений на заг. зборах Т-ва Безженних Священників ім. св. свщм. Йосафата, предкладає глибоко обдумані і дуже потрібні зміни в наших церковних справах, а з другої сторони обстоює узасаднено і традиційні форми, яких задержання вимагає інтерес і розвиток нашої церковної спільноти.

Трудно зрозуміти, чому „Мета" в ч. 27 з 16 с. м. так остро напала на сей змістовний лист поважної священичої орґанізації та назвала його „неповажним виступом у поважній справі". Не будемо тепер займатися критичною аналізою полемічної статті в „Меті", а звернемо увагу тільки на одно в тій статті: „Мета" пише, що Св. Конґреґація для Східної Церкви видала „розпорядок, що доручає не дискутувати про обрядові справи, доки вони не будуть належно простудіовані і підготовлені". Нам такий розпорядок невідомий. Знаємо, що обрядові справи це не догми, отже ми думали та й досі думаємо, що над обрядовими справами дискутувати вільно. Доказ, що вільно, якраз стаття в 27 ч. „Мети", де розпочата дискусія над обрядовими справами і то гостра дискусія, хоч до дискусії не було причини, бо лист до Їх Ем. Кард. Тіссерана це не дискусія, тільки просьба, щоб у нас було задержане се, що віками в нас істнує, що орґанічно выросло й увійшло в наше реліґійне життя та й безпосередно або посередно потверджене й оправдане Апостольською Столицею. Думаємо, що просити в таких справах все вільно. Ми думаємо, що й дискутувати вільно про обрядові справи, та коли „Мета" каже, що не вільно, бо є такий розпорядок Св. Конґреґації для Східної Церкви, то просимо отсим і взиваємо Хв. Редакцію „Мети" прилюдно, подати докладний переклад або бодай зміст того розпорядку, а щонайменше оповістити, де і коли той розпорядок появився.

Важна заява марш. Сьміглого Ридза

В інтервю, якого маршал Сьміглий-Ридз уділив американській журналістці Мері Гітон Ворс і яке оповістив паризький часопис „Пті Парізієн", читаємо м. ін.: Польща готова зробити все, що можливе, щоб справу Ґданська розвязати мирно. Коли одначе Німеччина буде держатися проєктів „аншлюсу", то Польща буде битися, навіть коли б мала битися без союзників. Польський нарід на се рішений. Коли говоримо про Ґданськ, то під сим розуміємо, що будемо битися за незалежність Польщі... Щодо совітської Росії, то достава Польщі сирівців залежала б від багатьох чинників, бо Совітська Росія хоче передовсім використати сучасне положення якнайбільше. Ромунія має союз з Польщею, а традиційні звязки приязні лучать Польщу з Мадярщиною. Не думаю, щоб Мадярщина позволила німецьким військам перейти її кордон, щоб напасти на Польщу, а тимменше, щоб Мадярщина приєдналася до ворогів Польщі.

Горить збіжжа в Совітах

В останньому часі совітська преса подає доволі часто вістки про пожежі в рільних колєктивах. Жертвою пожеж паде найчастіше збіжжа. Київський „Комуніст" звідомляє, що в київському районі згоріло 12 га пшениці. У винницькому районі повстала грізна пожежа недалеко літнього військового табору, де також згоріло 18 га збіжжа. „Комуніст" не подає причин пожеж, обмежуючись тільки до висловлення здогаду, що пожежі повстають правдоподібно внаслідок необережности сільського населення.

З переговорів у Москві

Переговори у Москві протягаються далі. Москва зволікає з дня на день і не спішиться закінчувати розмов, мимо переконувань англійської делеґації. Преса приносить отсей опис з Москви: Майже щодня на шляху до Кремля можна бачити самохід амбасадора Франції Наджяра й амбасадора Анґлії Вільгельма Сідса. По лівій стороні амбасадора сидить Стренґ, висланник англійського правительства. Самоходи з дипльоматичними прапорцями напереді мчать у сторону кремлівського масиву на лівому березі ріки Москви. За кожним самоходом посувається авто з членами поліції, перебраними в цивільні одяги. Самоходи задержуються перед середною брамою в першім мурі, який окружує Кремль, високім на 12 м. і довгім 2.200 м. Сторожа перед брамою презентує зброю й урухомлює алярмовий сиґнал, получений з командою кремлівської сторожі. Коли командант сторожі пізнав приїзших, червоне світло над брамою зміняється на зелене, брама отвирається і дипльоматичні самоходи виїздять на подвіря Кремлю.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється на Лемківщині?

„Українські Вісти" в ч. 159 принесли ось яку інформацію: Вістки, які час до часу приходять з поодиноких місцевостей Лемківщини, викликують оправдані побоювання за майбутнє наших лемків. В першій мірі йде тут про український стан посідання, який непомітно, але постійно корчиться. Відчитування списків осіб, що змінили обряд, належить до постійної хроніки церковних проповідниць. Ось напр. у Воробліку Королівському, п. Коросно, дня 9 с. м. парох о. І. Полянський (б. кандидат на адміністратора Лемківщини) відчитав з проповідниці список 20 осіб, що виступили з греко-католицької Церкви та приняли римо-католицький обряд. Перевертні — це самі молоді сільські парубки, які звільнені з праці фінансованої державою хотіли таким робом назад дістати заробіток. Притому слід відмітити, що ті хлопці рекрутуються з членів москвофільської читальні Качковського або їх батьки москвофіли. Протидіяти тій акції нема кому. Відчувається брак українських організацій. Бо всі ті „общества" зі своїми кацапствуючими провідниками, у тому і священиками, не лише не протиділають роботі „ревіндикаційних" діячів, але ще намагаються страшити на ріжний лад свідомих односельчан, використовуючи теперішні місцеві обставини. Між іншим поширюють такі сплетні, що, мовляв, хто подаватиме себе за українця, то такого негайно виселять, вивезуть до Берези, тощо. Такі сплетні находять інколи успіх при всякого рода самоуправних чинностях. Вправді такі зміни метрик чи декларації про „русинство" покищо не потягають за собою глибших наслідків у приватному житті одиниць (вони не цураються своєї мови, ходять далі до церкви), та всежтаки ті факти використовують деякі чинники як пропагандивного коника, а згодом можуть використати для інших цілей.

За сокальським кордоном

„Новий Час" в ч. 161 приніс статтю дра Ст. Барана, в якій він представляє життя Волині по відході воєводи Юзефского: До голосу прийшли польські націоналістичні круги під омофором міських ендеків і осадників з б. генералом Янушайтісом у проводі. Розбудовано ще більше т. зв. сокальський мур для охорони перед небажаними галицькими впливами. Робиться і дальше всі можливі перепони в поширенні галицько-української преси і взагалі українського друкованого слова, що наглядно представлено на основі соток фактів у моїй соймовій інтерпеляції в минулій сесії. Започатковано на великі розміри ревіндикацію православних душ та не занехано заходів для ревіндикації православних церков. Ведеться акцію для переходу в польський національний табор серед т. зв. загродової шляхти — по правді серед наших православних дядьків, що з роду були українцями. Народне шкільництво в українських селах в руках польського вчительства з внутрішнім і зовнішнім польським характером. Зліквідовано українську приватну гімназію в Кремянці. До польських державних середніх шкіл шкільні власті не приймають місцевих українських учнів, кажучи, що нема вільних місць. Не можуть вони користати і з українських приватних шкіл у Галичині, бо львівська кураторія видала доручення з кінцем мин. шк. року дирекціям українських загально-освітніх середніх шкіл не приймати нікого зпоза території львівської округи. З цієї причини напр. в тернопільській гімназії Р. Ш. не прийнято в червні цього року до І кл. понад 20 волинських учнів з Кремянеччини, для яких найближчою українською гімназією є гімназія Р. Ш. в Тернополі, з яким в додатку мають догідне залізничне получення. Нема змін на ліпше і в інших ділянках. Але є для нас і позитивна користь з нового курсу — це наглядне поширення національної свідомости серед українських мас на Волині, як теж і безсумнівне зближення волинян ів до галичан — навіть дещо і в ділянці політичної тактики — і це наш великий національний плюс з останніх часів — і зовсім зрозумілий упадок значіння ВУО і його внутрішній розлом, спричинений повним крахом дотеперішніх його ходів. Спроба створення ще в ері воєводи Юзефського замкненого волинсько-українського гетта не вдалася цілковито. Нема надії, щоб сталося інакше і за „нового курсу", що розбудовує і скріпляє старі політичні шляхи.

Польсько-данська границя?

„Хвіля" в ч. 1503 пише, що поляки, які перебувають на прогуляках в Данії, дуже часто зустрічаються з оповіданням про дивне предсказання. В 1881 р. одна данська ворожка предсказала докладно майбутність Европи в найближчих 100 роках. Як дотепер, всі її предсказання мали здійснитися. Та ворожка предсказала, що в 1943 р. повстане спільна польсько-данська границя, і то сухопутна. Данці підчеркують, що в 1881 р. мало хто у Скандинавії знав щонебудь про Польщу й рівночасно показують на мапі, як та границя має виглядати. Очевидно, пише „Хвіля", можна з жартом трактувати ці предсказання. Одначе ся концепція цікава і непозбавлена деяких підстав історичних і мовних. Вже в 13 ст. данці поселилися на цілім теперішнім побережжі Балтику. Цілий Шлезвіг і всі землі на північний схід від Лабн аж по Штетин, Одру і далі на схід, замешкувало данське населення, перемішане зі словянськими племенами. Донині остали сліди того. Донині населення на цілім тім побережжі говорить мовою, яку німці називають „плятдойч", вона багато подібніша до скандинавських мов як до німецької. Отже може лучитися, хоч се виглядає неправдоподібно, що надбалтійське населення, яке говорить від століть своєю мовою, одного дня пробудиться. Може бути, що правий беріг Одри прибере те саме політичне обличчя, яке мав перед століттями, і наново віджинуть старі історичні назви Штетина, Каменя, Колобжегу і т. д. Історія не повстає з предсказань, та існує історична Немезіс.

„Шумі Маріца закервавлена"...

Заложений Мусоліпіем політичний тижневик „Джерархія" приніс цікаву статтю Франческа Бертонеллі п. з. „Альбанія й історія". Автор пригадує історичні війни, які старий Рим провадив на Балкані, і в звязку з тим пише, що Чемберлен подібно оточує Рим як оточував його Ганнібаль, щоб задушити нову римську імперію кліщами, яких одну, велику, східну ножицю мають становити країни 1) Єгипет, 2) Сирія, 3) Туреччина, 4) Греція і може 5) Росія, а другу західню, 1) Англія, 2) Франція, 3) Туніс, 4) Альжир і 5) Марокко: натиск з трьох останніх країн і з Гібральтару пригадує натиск з давної Картагіни та з її еспанської кольонії. Конфлікти того рода, пише він, мусять льогічно закінчитися війною, якої головний терен буде на Балкані, бо там схрещуються найважніші шляхи Заходу і Сходу, там є морські бази рішаючі про долю сх. части Середземного моря. В разі війни італ. і союзна армія посунеться здовж Вардару й Маріци до Босфору й Дарданелів, щоб раз на завше зробити кінець російським снам про доступ на Середз. море. Першим кроком до тої цілі було заняття Альбанії, другим має бути одержання згоди Югославії на вільний перемарш військ „осі" долинами рік Вардару й Маріци...

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Отвертий лист

В ч. 5—6 націоналістичного часопису „Пробоєм" (Прага) у статті „Проти провокацій" є твердження, що все написане в Комунікаті Гетьманської Управи про діяльність укр. націоналістів у Карп. Україні не відповідає дійсності. Нижче підписаний дає повну волю авторові вищенаведеної статті, др Розсосі, притягнути його до відповідальности, чи то перед укр. громадським, чи цивільним (німецьким або чеським) судом за „брехливі" твердження, які пошкоджують „добру" репутацію вождів укр. націоналістів. Наколи др Розсоха цього не зробить, то тим самим ствердить, що подані нижче підписаним у Комунікаті Гетьманської Управи відомості про діяльність укр. націоналістів у Карпатській Україні правдиві, а твердження дра Розсохи про „брехливість" цих тверджень що-найменше безпідставні.

13. VII. 39.

Др Микола Самойлович.

П. С. Прошу всі часописи, що їм дорога українська справа, цей мій лист передрукувати.

Сензаційна полеміка поляка з Дм. Паліевом

Редактор Полуднево-Східної Пресової Агенції „Нурт" у Львові Еміль Козоровский оповістив у 28 ч. „Нурту" статтю про германофілство в українській львівській пресі. „Українські Вісти" назвали се доносом анонімової агенції й поліційним рапортом. У відповіді на се ред. „Нурту" Е. К. оповістив отвертий лист до Дм. Паліева, в якім каже, що він не закидав українській пресі, немов би вона користала з зовнішних субвенцій, сам признається до кредитової помочі польських орґанізацій для „Нурту" та взиває Дм. Паліева, щоб згодився на визначення двох українців і двох поляків для розсліду адм. книг його видавництв. Інакше буде вважати його і його пресові орґани „загально знаними прогітлерівськими аґітаторами" (далі слідує ряд „крепких слів"...).

З подій у Тернопільщині

ПАТ звідомляє: Два постерункові з поліційної станиці в Новім Виткові, радехівського повіту, ввійшли до помешкання Марії Шендюк в Ордові, шукаючи за її сином Василем, який скривався перед поліцією. Два інші її сини, що були в хаті, стрілили до постерункових і ранили легко одного з них в шию. Тоді один з поліціянтів стрілив два рази зі службового револьвера, вбиваючи на місці напасника. Другий син Шендюкової та невідомий чоловік, що був тоді в хаті, кинулися до втечі. Постерунковий пострілив і другого Шендюка та зловив його.

Які припаси треба мати на два тижні?

Бюро польського харчевого комітету подає такий спис необхідних харчевих припасів на 5-особову родину на 2 тижні: муки 30 кґ., гороху і фасолі 5 кґ., круп 10 кґ., бараболі 30 кґ., квашеної капусти 10 кґ., цукру 3 кґ., солонини 2 кґ., олію 1 кґ., сира (худого, сухого) 2 кґ., збіжевої кави 0.5 кґ., помідорів у фляшках 1 кґ., свіжої городовини 10 кґ., соли 1 кґ. До того доходить сконденсоване молоко, якого треба коло 5 пушок, зн. 400 ґрамів. Ся остання позиція не конечна. Купно цих харчевих припасів має грошеву рівновартність коло 50 зл. і коло 3.600 кальорій на одну особу денно.

Сьогочасне й Минуле

Новий науковий часопис українознавства, призначений для ширшого круга читачів.

(Стаття надіслана).

II. Суть культурного конфлікту на Московщині в другій полов. 17 стол. проф. Л. представив невірно. Не дуже давно проф. Флоровський виявив, що це не був московсько-український конфлікт (як дехто думав раніше і як досі думає проф. Л.), але конфлікт двох ідеольогій — „опрощенської" (щось в роді раннього „руссоїзму") й освітницької. Перша з цих ідеольогій узнавала, що щастя й спасення людини в простоті й покорі. Друга ідеольогія хотіла розвитку науки яко знаряддя й допомоги для осягнення вищих релігійно-церковних цілей. Конфлікт цих двох ідеольогій бачимо вже у Византії (порів. оборону науки у св. Василія В.), потім на Україні в кінці 16 стол. й нарешті в Москві, в другій половині 17 стол. Московські противники науки майже дослівно говорили й писали те саме, що й византійські й українські (особливо Іван Вишенський).

Проф. Л. сильно підчеркує некультурність Московщини та цілковиту протилежність „світів" українського й московського. Щодо „некультурности" Москви, то це твердження треба б нарешті обмежити так, щоб відповідало правді. Москва віддавна має свою о с о б л и в у культуру, але зложену на інших підставах ніж західна. Дуже цінні уваги про суть московської культури зробив у свій час Роберт В і п е р, виказавши поверховність поглядів про „дикість" давної Москви та „молодість" теперішньої московської культури й підкресливши прастарі східні джерела московської культури.

Щодо суперечности й протилежности „світів" українського й московського, видається нам, що й тут проф. Л., як і багато інших наших публіцистів, що застановлялися над цим питанням, бере ту справу дуже односторонно. Без сумніву, суперечности й протилежности є між нами й москалями і то значні. Але є чимало й такого, що лучить оба ці „світи". Бо як інакше зрозуміти ту легкість, з якою українська шляхта, інтеліґенція й міщанство змосковщилися на Великій Україні, як рівнож істнування москвофілства в Галичині, Буковині й Закарпатті? Не забуваймо теж, який великий дорібок внесли до нової московської культури українські письменники, учені, композитори, малярі, різьбарі, правники, державні діячі і т. д. Брак місця не дозволяє нам докладніше зупинитися над цим питанням, як рівнож обговорити й інші численні спірні та помилкові твердження проф. Л. Взагалі, стаття проф. Л. цікава, але не переконуюча й повна перестарілих поглядів, фактичних помилок і дуже спірних тверджень.

Кн. 3—4 „С. й М." присвячена вся Шевченкові. Очевидно, досліди над Шевченком потрібні й засадничо не можна нічого сказати проти видання цілого тому статтей і нотаток про Шевченка. Тільки гадаємо, що такий том дослідів про Шевченка належало б видати як осібне видання, а не яко чергову та ще й подвійну книжку „С. й М.", яке повинно було б освітлити, поза Шевченком, чимало інших ділянок нашої культури, про які редакція „С. й М." наче забула. Так у „С. й М.", поза книжкою про Шевченка, майже нема статтей про українську літературу, ні про стару ні про нову, крім одної статейки про карпатсько-українську поезію та одної літературознавчої статті. Про мистецтво в „С. й М." теж нема майже нічого; лише стаття С і ч и н с ь к о г о „Мистецтво як засіб національного виховання". Зовсім нема в „С. й М." статтей з історії Церкви, з історії політичного устрою, нема статтей про право, фільософію і т. д. При таких обставинах присвячення подвійної книжки „С. й М." Шевченкові ледви чи доцільне, тим більше, що поруч зі статтями дійсно вартісними й цікавими для ширшого круга читачів, бачимо в 3—4 кн. „С. й М." статті малозмістовні, в яких повторяються давно знані річі, а з другого боку статті причинкового характеру, які були б на місці в с п е ц і я л ь н і м науковім виданні, але не в часописі призначенім для ширшого круга читачів, та ще й тоді, коли цей часопис поминає мовчанкою цілі ділянки української культури. Особливо дивне враження робить у шевченківській книжці „С. й М." стаття др В. Щ у р а т а, писана очевидно таксамо „скоропоспішно", як і статті Свєнціцького та Садовського. Пишучи про кн. Репнинівну, приятельку Шевченка, др Щ. наробив таких помилок, що просто диву даєшся, що таке написав цей безсумнівно заслужений і талановитий учений, якому українська наука зобовязана дуже багато. Так напр. др Щ. помішав батька Репнинівни з її прадідом (!) і подав факти з життя цього останнього, приписавши їх батькові Репнинівни! Далі всім дослідникам Шевченка відомо, що Репнинівна була закохана в Шевченкові; др Щ. заперечує це, а відносини Репнинівни з Шевченком хоче представити на тлі... масонського ритуалу! Тимчасом нема ніяких даних за тим, щоб Шевченко й Репнинівна були масонами. Є ще й інші помилки у статті др Щ., та не зупиняюся на них через брак місця.

Рецензійний відділ у „С. й М." не стоїть на належнім рівні. В нім знаходимо нераз оцінки дрібних причинків, а нема згадки про найзначніші книжки, як українські так і чужі, але важні для українознавства (цікаво, що нема рецензії навіть про дуже інтересну працю одного з головних співробітників „С. й М." проф. Лотоцького „Автокефалія"). Особливо зле з оцінкою праць, писаних чужими мовами. Деякі рецензії взагалі писані „на коліні". Часом залишається враження, начебто рецензент навіть не читав рецензованої книжки. Можна зустріти також у „С. й М." незвичайно прихильні рецензії про книжки писані в дусі сильно ворожім до всього українського (і то без усяких застережень з боку рецензента, навіть без зазначення про протиукраїнський дух рецензованої книжки!). Думаємо одначе, що недостачі рецензійного відділу „С. й М." явище тимчасове й що редакція зуміє

А. П. ЧЕХОВ

НАКЛЕП

Як учитель каліграфії губами цмокнув „стосовно привмності" і що з того вийшло.

Гумореска

Учитель каліграфії Сергій Капітанович Ахінієв видавав дочку свою Наталю за вчителя історії й географії Івана Петровича Лошадина. Шлюбна веселість плила як по маслі. В салі співали, грали, танцювали. Стояв шум і гомін. Учитель математики Тарантулов, француз Падекуа і молодший ревізор контрольної палати Ігор Венедиктович Мзда, сидячи поруч на дивані, хапаючись і перебиваючи один одного, розповідали гостям про випадки поховання живцем і висловлювали свої погляди на спіритизм. Всі три не вірили в спіритизм, але припускали, що на сьому світі є багато такого, чого не збагне людський розум. В іншій кімнаті вчитель словесности Додонський пояснив гостям, коли вартовий має право стріляти в прохожих. Розмови були, як бачите, страшні, але дуже приємні. У вікна з двору заглядали люди, які не мали права заходити в середину.

Точно опівночі Ахінієв пішов до кухні подивитися, чи вже все готове до вечері. В кухні від підлоги аж до стелі стояв дим, що складався з гусячих, качиних і багатьох інших запахів. На двох столах були розкладені і розставлені атрибути закусок і напивок. Коло столів метушилася кухарка Марта, червона молодиця.

— Покажи но мені, матінко, осетра! — сказав Ахінієв, потираючи руки й облизуючись. — Пахощі то які! От так би і зїв усю кухню! Ану лишень, покажи осетра!

Марта підійшла до одної з лав і обережно підняла засмальцований ґазетний аркуш. Під ним на величезному блюді лежав великий заливний осетр рябіючи каперсами, маслинами і морквою. Ахінієв подивився на осетра й ахнув. Обличчя його засяло, очі підкотилися. Він нахилився і здорово та вдоволено цмокнув губами.

— Еге! Звук гарячого поцілунку... Ти з ким тут цілуєшся, Мартушо? — почувся голос з сусідної кімнати, і в дверах зявилася стрижена голова помічника класних наставників Ванькина. — З ким це ти? А-а-а... дуже приємно! З Сергієм Капітановичем! Гарний дід, нічого казати! З жіночим полонезом тета-тет!

— Я зовсім не цілуюся, — зніяковів Ахінієв: — хто тобі, дурневі, сказав? Це я тее... губами цмокнув відповідно... стосовно приємності... Бачивши рибу...

— Розказуй!

Голова Ванькина широко посміхнулася і зникла за дверима. Ахінієв почервонів.

„Чорт зна що! — подумав він. — Піде тепер, мерзотник, і наплете. На все місто осоромить, скотина"...

Ахінієв боязко і скоса поглянув у бік: де Ванькин? Ванькин стояв біля фортепяну і хвацько вигнувшися, шепотів щось інспекторовій своячці, яка сміялася.

„Це про мене, подумав Ахінієв. Про мене, щоб його розірвало! А та й вірить... і вірить! Сміється! О, Боже ти мій! Ні, так не можна залишити... ні... Треба буде зробити, щоб йому не повірили... Поговорю з усіми ними"...

Ахінієв почухався і, не перестаючи ніяковіти, підійшов до Падекуа.

— Я щойно в кухні був, щодо вечері розпоряджався, — сказав він французові. — Ви, я знаю, рибу любите, а в мене, батеньку, осетр он який! На два аршини! Хе-хе-хе... Та до речі... мало не забув... у кухні от тепер з тим осетром — чистий анекдот! Входжу я до кухні і хочу оглянути страви... Дивлюся на осетра і від приємності... від пікантності губами цмок! А в той час раптом той дурень Ванькин входить і

направити хиби й поставити цей відділ на належну височінь.

Цікавий у „С. й М." відділ хроніки, в якім є такі розділи: наукове життя, культурно-освітні справи, мистецьке життя, театри, господарське життя, видавництва, українїка в чужих виданнях. Особливо заслугує на увагу розділ „українїка". На жаль, він був лише в одній книжці. Бажано було б зробити його постійним, поширити й розбити на дві частини: „українїка" наукові й політично-публіцистичні.

Назагал, у „С. й М." є чимало цікавого й вартого уваги. Поява „С. й М." це, без сумніву, помітний здобуток нашої культури. Деякі недостачі — річ зрозуміла та звичайна в кожнім новім ділі. Але є в нім і такі хиби, яким не повинно бути місця в науковім часописі, — орґані Наукового Товариства і які шкодять не тільки „С. й М.", але й взагалі українській науці. Це, передусім, сторонничий добір співробітників. В „С. й М." працюють здебільшого „поступовці", „радикали" й т. п. Кидається у вічі відсутність серед співробітників „С. й М." наших визначних людей, що знані з зацікавлення такими справами. Нема ні одного священика.

Крім сего кидається у вічі в „С. й М." брак редакторської руки, і то як у загальному змісті часопису, так і в поодиноких статтях. Тільки відсутністю редакторської руки можна пояснити уміщення в „С. й М." беззмістовних статтей, деяких статтей про Шевченка, а особливо деяких рецензій. Наслідки цієї відсутности правдивої редакторської руки в „С. й М." можуть бути сумні. Поява деяких невідповідних статтей і нотаток викликує ріжні уваги далеко поза межами українських наукових кругів. Остання шевченківська книжка „С. й М." показує, що прикра історія зі статтею дра Свенціцького та всякими рецензіями в перших двох книжках „С. й М.", підхоплена польською пресою, не вплинула на редакцію „С. й М." В кн. 3—4 „С. й М." бачимо знову поруч цінних статтей деякі цілком невідповідні річі. Для направи сего потрібного часопису єдиним виходом було б утворення редакційної колеґії з дослідників, компетентних у ріжних галузях українознавства.

Та, попри всі зазначені тут недостачі, всетаки „С. й М." має значну вартість. І коли ми докладно над його хибами спиняємося, робимо це не на те, щоб обезцінити його в очах нашого громадянства, лише тому, що ми хотіли б, аби цей давно потрібний науковий часопис, призначений для широкого круга читачів, стояв на належному рівні та в повній мірі й досконало виконував своє завдання.

А. Х.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Як довідуємося, Редакційна Колеґія при „Сьогочаснім і Минулім" є: належать до неї ріжні референти спеціялісти з ділянок економії, природничих наук, історії, літератури, мистецтва. Та можливо, що та Колеґія не функціонує якслід. Виглядає, що мабуть не у всіх ділянках референти мають лінію, а просто містять, що одержали. Основним формальним промахом Редакції „С. й М." вважаємо згідно з рецензентом те, що присвячено подвійне число журналу одній темі, а саме Шевченкові, коли є тепер така маса інших, далеко більше актуальних і навіть пекучих справ і проблемів, що вимагали б аналізи й насвітлення. Поза сим слідне змагання до ставлення на перше місце актуальних справ, але се очевидно нелегка річ одержати синтетичні статті на такі теми. І мабуть кожна редакція мусить нераз містити річи, яких не містила б, якби мала можність вибирати: бо інакше стратить співробітників. Отже чи не головна вина тут по стороні авторів, які не можуть вийти поза межі т. зв. причинків? На нашу думку з того зачарованого кола можна вийти лиш по устній дискусії авторів з редакціями... Вище наведену статтю помістили ми як дискусійну з тим, що радо дамо місце евентуальним спротивам і вияснінням, а свої думки про мерітум порушених відомих нам справ висказкемо на самім кінці дискусії. В усякому разі з притиском зазначуємо, що новий часопис „Сьогочасне й Минуле", на нашу думку, заслугує на піддержку суспільности.

Воєнний літак Гітлєра

„Вечур Варшавскі" приніс опис военного літака Гітлєра пера Вайне Гюґа. Се „літаюча канцелярія", яку придумав Ґерінґ, а сконструював Ульріх, конструктор „Люфт-Ганзи". Пільотом того апарату буде капітан Гайнеман, радіотелеґрафістами: Ґартен, Вульк, Штрайбахер і Ґрес. Нутро літака поділене на 3 части. На переді кабіни для пільота і радіотелеґрафістів. В середині сальон з 3 фотелями, які можна розложити як тапчани. Позаду кабіна для служби, архів і тоалєти. Найважніша середна часть має форму тупої підкови, на кінці її фотель для Гітлєра. Літак заосмотрений в підравлічні амортизатори й навіть при дуже злій погоді не буде ним кидати. В нім є місце для 7 людей. В літаку є диктафон і мала підручна кухня. Внутрі літак помальований на синьо, зовні на бронзово. Він перероблений з бомбовика. Від інших того рода літаків ріжнить ся тільки малим прапором Гітлєра і його ініціялами А. Ґ. Радіостація в тім літаку надаватиме на двох ріжних филях. В часі лету Гітлєр матиме однострій і під ним камізольку з тонких сталевих ниток „Ансальдо". Крім того буде заосмотрений у спеціяльний прилад, з яким могтиме зіскочити з літака. В тім приладі будуть подвійні уряджения безпеки.

Райд 150 анґлійських бомбовиків над Францією

В найблищих днях відбудеться новий „райд" анґлійських бомбовиків над Францією. Літаки долетять аж до Середземного моря. Ґенеральні штаби Анґлії й Франції обговорюють тепер остаточні подробиці перелету 150 військових бомбовиків. Анґлійські літаки тяжкого бомбардування, які возьмуть участь в тім райді, належать до типів Велінґтон і Гемпден, летять з пересічною швидкістю 320 км. на год. і мають засяг 2.240 км. Того рода райди, які повторяться кількакратно продовж найблищих місяців, мають за ціль перевести вправи протилетунської оборони при узглядненні несподіваного налету. В Анґлії з великим заінтересуванням очікують налету французьких літаків.

Анґлія і Франція супроти совітських домаганъ

Дальші розмови амбасадорів Великої Британії і Франції з Молотовом викликали в Парижі вражіння, що ситуація не поправилася. Віліян Сідс і Наджіяр представили точку погляду своїх правительств, порушуючи спірні справи, м. ін. число держав, яким треба дати ґарантії, дефініцію посереднього нападу й бажання Совітів, щоб одночасно з дипльоматичними переговорами відбувалися також військові розмови. Аґенція Ава звідомляє, що правительства Анґлії та Франції задержали своє становище в тих справах, а Молотов закінчив наради, заявляючи, що повідомить своє правительство про хід переговорів. В Парижі не хочуть дати виразної відповіди, як офіційні круги дивляться на висліди розмов.

каже... ха-ха-ха... і каже: „А-а-а... ви цілуєтеся тут?" З Мартою себто, з кухаркою! Вигадав же, дурна людина! У баби ні тварі, ні кожі, на всіх звірів схожа, а він... цілуватися! Чудак!

— Хто чудак? — запитав підійшовши Тарантулов.

— Та он той Ванькин! Входжу оце я до кухні...

І Ахінієв розповів про Ванькина.

— Насмішив чудак! А, по моєму, приємніше з барбосом цілуватися ніж з Мартою, додав Ахінієв, оглянувся і побачив позад себе Мзду.

— Ми про Ванькина, — сказав він йому. — Чудачина! Входить оце до кухні, побачив мене поруч з Мартою і давай штуки всілякі вигадувати. „Чого, каже, ви цілуєтеся?" З пяних очей йому це приверзлося. А я, кажу, скоріше з індиком вже поцілуюся ніж з Мартою. Та в мене й жінка є, кажу, дурню ти оттакий. Насмішив!

— Хто вас насмішив? — запитав, підійшовши до Ахінієва, батюшка законовчитель (катехит).

— Ванькин. Стою я, знаєте, в кухні і на осетра дивлюся...

І так далі. За якої півгодини вже всі гості знали про історію з осетром і Ванькином.

„Нехай тепер їм розказує!" — думав Ахінієв, потираючи руки. — Нехай! Він почне розказувати, а йому одразу: „Годі тобі, дурню, нісенітниці верзти! Нам усе відомо!"

І Ахінієв до тої міри заспокоївся, що випив з радощів зайві чотири чарки. Він пішов до себе і заснув як невинна дитина, а другого дня він вже не памятав історії з осетром. Та де! Лихий язик зробив своє зле діло. Не помогли Ахінієву його хитрощі.

Рівно за тиждень, а саме в середу після третої лекції, коли Ахінієв стояв посеред конференційної салі і говорив про погані нахили ученика Висекина, до нього підійшов директор і відкликав його на бік.

— Ось що, Сергію Капітановичу, сказав директор. — Вибачте, це не моя справа, але всежтаки я хочу, щоб ви зрозуміли... Мій обовязок... Бачите, ходять чутки, що ви живете з тою... кухаркою... Це не моя справа, але... живіть з нею, цілуйтеся... що хочете, тільки, будь ласка, не так прилюдно! Прошу вас! Не забувайте, що ви педаґоґ!

Ахінієв змерз і зомлів. Неначе ужалений нараз цілим роєм пчіл і неначе опарений окропом, він пішов до дому. Ішов до дому і йому здавалося, що все місто дивиться на нього як на вимазаного дьогтем... Вдома чекала на нього нова біда.

— Ти чому нічого не їси? — спитала його при обіді жінка. — Про що задумався? Про амури думаєш? За Мартушкою скучив? Все мені, магомете, відоме! Відкрили очі люди добрі! У-у-у... Варвар!..

І лясь його по щоці!...

Він встав зза стола і не чуючи під собою землі, без шапки і пальта, поплентався до Ванькина. Ванькина застав дома.

— Падлюка ти! — звернувся Ахінієв до Ванькина. — За що ти мене перед цілим світом у грязі виваляв? За що ти на мене наклеп пустив?

— Який наклеп? Що ви вигадуєте?

— А хто набрехав, ніби я з Мартою цілувався? Не ти, скажеш? Не ти, розбійнику?

Ванькин заморгав і закліпав усіми фібрами свого зношеного обличчя, підняв очі до образа і проказав:

— Скарай мене, Боже! Нехай очі мої лопнуть і щоб я здох, коли хоч одне слово про вас сказав! Та бодай мені пуття не було! Холери мало!..

Щирість Ванькина не підлягала сумніву. Очевидно, не він наплів.

Але хто ж? Хто? — замислився Ахінієв, перебираючи в своїй памяті всіх своїх знайомих і стукаючи себе в груди. — Хтож?

— Хтож? — запитаємо і ми читача...

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОСИП НАЗАРУК

СВІТЛА Й ТІНІ

в літературній критиці совітської України на тлі виступу М. Хвильового. *)

В попередній нашій статті, написаній з приводу знаменитої праці катол. ученого проф. Ярослава Гординського про літературну критику радянської України, занялися ми головно представленням самої появи голосної літературної дискусії, яку розпочав Григорій Яковенко і сильно продовжав здібний, та незрівноважений Микола Хвильовий. Ми там представили становище дискутантів, в головних рисах. А в цій статті хочемо представити у звязку з появою згаданої праці проф. Гординського наш погляд на вартість цілої тієї критичної дискусії, що літами оживляла наддніпрянську Україну.

Світла сторона тієї дискусії далася б поділити на кілька відтинків, як напр.: національний, політичний, соціяльний, літературний, критичний, мистецький, організаційний і т. д. На кожну з тих ділянок мала та дискусія вплив і то добрий. А тіні тієї дискусії представимо потім.

Який же був добрий вплив тієї дискусії?

Передусім сміліть у поставленні справи розвитку української національної культури. Справді, такої сміліости в обороні української національної культури не проявив ніхто від часів Шевченка, аж тепер Микола Хвильовий. Хоч Шевченко перший так сміло виступив, за що й потерпів у тюрмі та на засланні, то виступ Хвильового ще сміливіший. Бо хоч який гнет чорної реакції панував у Росії за царя Николая I, то він таки був не такий грізний, як червоний терор московської большевії. За найтяжчу образу маєстату, за прозивання російських царів і цариць псарами, грабіжниками та гнобителями України, Шевченка тільки післали на заслання. А чи за таку образу напр. кинену на Сталіна міг би теперішній поет сподіватися чогось іншого, як смерти по тяжких тортурах? Беручи це під увагу, треба признати, що Микола Хвильовий виступив в обороні української культури серед далеко грізнішої небезпеки ніж Тарас Шевченко. Це ж не жарт був у державі червоного терору написати такі слова: „Росія самостійна держава? Самостійна! Ну, так і ми самостійна. На яку зі світових літератур взяти курс? У всякому разі не на російську. Се рішуче і без всяких застережень".

М. Хвильовий був високо інтеліґентний чоловік, отже мусів розуміти, що вправді під ту пору, коли він таке писав, був при владі українець Скрипник і мав такі самі погляди, як він, Хвильовий, але з другого боку мусів також розуміти й те, що ту владу Скрипник одержав з Москви і виконував її іменем Москви. На тій підставі Хвильовий мусів припускати, що наслідки такого отвертого виступу проти Москви при першій зміні обставин мусять тяжко відбитися на нім особисто. Коли ж він не вважаючи на те, розпочав прилюдну боротьбу в імя такого свого погляду, був це очевидно чоловік відважний і здібний до саможертви за свій ідеал, який мусить становити також ідеал кожного українця. Таким чином Микола Хвильовий став з того боку виразником всієї української нації, виразником явним, ясним і смілим. І це найясніша та найважніша часть великої літературно-критичної дискусії на радянській Україні. Її можна б уважати національним аспектом цілої проблеми.

При такім поставленні справи той національний аспект потягав за собою з природи річі також політичні наслідки. З того боку противники Хвильового мали очевидячки слушність, коли говорили, що тут діло не тільки в літературній дискусії. Та й сам Хвильовий не випирався того, коли в тій дискусії писав: „Росія самостійна держава? Самостійна! Ну, то й ми самостійна". Це хіба вже переходить з обсягу літературної дискусії в політичну площину проблеми і то переходить так виразно, що виразніше на політичну ділянку перейти не можна. І це також треба зачислити до ясних сторін тієї дискусії, саме тому, що ясне поставлення проблеми кожної справи причиняється, або в будуччині причиниться, до упорядкування життя спільноти й її взаємин.

З боку соціяльного мала та літературна дискусія також велике значіння вже тому, що сам Хвильовий і велика більшість інших дискутантів походили з соціяльно низших верств народа. Отже їх живе заінтересування тією літературно-національно-політичною справою підносило їх самих і їх верству, покищо теоретично, до значіння чинника провідного в найвищих ділянках думки щодо порядкування життям людської спільноти.

До ясних сторін тієї дискусії належить також велике, чисто літературне зацікавлення, яке вона викликала, звязуючи те зацікавлення з дуже живими та життєвими справами, а передусім зі справою організування і фахової підготовки молоді з нашого робітництва і селянства до великих літературних змагань. В тій гострій дискусійній боротьбі, що тривала літами, мусіли вироблятися критицизм у поглядах і здібність до оцінки літературних творів з боку мистецького, змістового і т. д. Мабуть вперше, відколи існує українське письменство, українці в українській мові так основно, так живо і так довго застановлялися над вартістю і завданнями української літератури, над змістом, над минувшістю, сучасністю і будучністю її, над вимогами і дефініціями (означеннями) правдивого мистецтва, зручної полеміки, теорії та практики письменства в ріжних родах і формах його. Словом, більше животворних наслідків навіть уявити собі не можна. Вже близько 15 літ минає від часу, коли почалася та велика літературна дискусія на Україні, а вона ще ділає навіть на нас тут, що в ній участи не брали. Ділає так живо, якби вона відбувалася сьогодні. Ніде правди діти, та літературна дискусія над Дніпром заторкнула й нас до живого, хоч дійшла до нас пізно, дуже пізно, головно в формі рефератів та оцінок книжки проф. Гординського „Літературна критика"...

А тепер придивімся темним сторонам тієї літературної дискусії.

Найтемніше місце великої літературної дискусії на радянській Україні, розпочатої Яковенком та Хвильовим, якраз там, де і найсильніше: тобто в її головній центральній особистости, у Хвильовім. На чім же полягає те найтемніше місце? На тім, що Хвильовий, возвеличивши Европу та її діячів, сам не пішов їх слідами, але відкликав свої погляди під напором партії. Та ще й як відкликав! Наперед спільно з Ол. Досвітнім та М. Яловим в „Харківських Вістях" з 4 грудня 1926 р., де напечатав м. ін. таке:

У звязку з літературною дискусією виявилися певні наші ухили від партійної лінії у ґрунтовних політичних питаннях, ухили, що були широко використані ворожими пролетарській революції елементами. Утворилось таке становище, що український шовінізм став визнавати нас за своїх однодумців, зачисляючи нас до єдиного націоналістичного фронту проти партії... Отже нині ми рішуче рвемо з тими своїми помилками, що давали привід ворогам компартії горнутися до нас. Ми визнаємо, що гасло орієнтації на „психологічну" Европу, будь-яку „минулу — сучасну", „пролетарську — буржуазну", враз із змаганням розриву з російською культурою, поруч з нехтуванням Москви (що є центр всесвітньої революції), як центру „всесоюзного міщанства", було, безперечно, збоченням з класової пролетарської лінії інтернаціоналізму... Щодо боротьби двох національних культур, то вона виявляється нині, навіть загострюючись подекуди, лише в міру існування капіталістичних елементів в економіці переходової доби і в міру впливу буржуазної ідеології на сучасників... Ми цілком стоїмо на ґрунті постанов червневого пленуму ЦККПбУ про те, що „коли мова йде про пролетаріят, то протиставлення української культури в цілому великоруській культурі теж у цілому означає галебну зраду інтересів пролетаріяту на користь буржуазного націоналізму"... Таксамо за помилку ми вважаємо „апологію" неокласиків у першому зошиті „ВАПЛІТЕ"... До вищезазначених збочень від пролетарської партійної лінії ми дійшли в запалі літературної дискусії в боротьбі з проявами неуцтва, напостівства та просвітянства, в запалі боротьби проти вікового „епігонізму", що проти них ми вважаємо за свій революційний марксівський обовязок провадити боротьбу й надалі. Нині ж, уважно обміркувавши справу, ми бачимо свої ідеологічні й політичні помилки і одверто їх зрікаємось.

Ми тут на захід від Збруча розуміємо, що хто там на сході попав у тюрму і дістався в руки чрезвичайки, той підпише все, чого тільки чека забажає. Не знаючи, яких тортур фізичних і моральних уживає та страшна установа, не осуджуємо ніякого чоловіка, який, попавши в її руки, щонебудь напише чи підпише. Але з другої сторони знаємо, що ні М. Хвильовий, ні Ол. Досвітній, ні М. Яловий до того часу не були в тюрмі. Значить, вони це потоптання власних проголошених поглядів підписали на волі, хоч, розуміється, на домагання партії. Думаємо, що ніякий правдивий европейський діяч, достойний того імени, не виперся б своїх переконань на свободі, хіба що був би тортурований, або до непритомности знаркотизований. Ми не чули, щоб із Хвильовим до 4-го грудня 1926 р. зробили щось подібне. Отже маємо підставу припускати, що він відкликав свої погляди лиш на саму загрозу, що буде арештований. Та це ще далеко не все. (Кінець буде).

*) Гл. статтю Літературна критика. Праця, якої ми ще не мали (Ярослав Гординський: Літературна критика підсоветської України. Львів-Київ 1939) в 1251 ч. „Н. Зорі".

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, грипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Парохія Журавці, пов. Рава Руська, переживала день 9. VII. с. р. радісно і святочно. Цего дня відсвятковано тут ювилей 950-ліття хрещення України. Крім місцевого населення багато людей з нашої поблизької страдальної Холмщини прибуло, щоб тут разом зі своїми братами галичанами взяти участь у гарнім святі. По торжественній Службі Божій відбулося водосвяття, посвячення ювилейного хреста, який прикрашений вінком і цвітами обнесла молодь на раменах при співі на устах з процесією довкола церкви. Після закопання хреста відправлено молебен до св. Володимира, потім о. Теодор Зрада виголосив відповідну до свята науку. З многих лиць наших братів холмщаків котилися рясні сльози. Видно згадували Голгофту своєї землі і давні світлі часи св. Володимира. По відправі відбулася святочна академія в місцевій читальні „Просвіти". На видним місци молодь прикрасила образ св. Володимира, саля наповнилася гістьми, святочний настрій обняв всіх. На програму свята зложилося кілька пісень і деклямації, деякі точки староство счеркнуло. Відповідне слово виголосив о. Теодор Зрада. Приготування академії відбулося завдяки диріґентові Я. Предкові й укінч. гімн. Анні Вішці. Всі точки програми випали гарно. Національним гимном закінчено се миле свято, учасники верталися домів з великим підйомом духа та з сильним переконанням в серці, що український нарід держачись св. віри і Церкви не загине.

В Луцьку вийшла польська книжка п. з. „Проекти еригування нових парохій, будови або ремонту костелів і каплиць як також обїздових префектур". В тій книжці сказано, що після світової війни збереглося було на Волині 58 р.-катол. парохій. Від 1925 р. Преосв. Шельонжек еригував 88 нових римо-катол. парохій. За той час збудовано 52 костели і 22 каплиці. Тепер проектується ще: 1) еригування 43 р.-катол. парохій, 2) збудування 21 костелів і 111 каплиць, 3) відремонтування 20 костелів і 4) викінчення будови 28 костелів. („Пшегл. Катол.", ч. 25).

Новим православним патріярхом Александрії вибрали митрополита Христофора з Леонтополіса.

Найбільший монаший чин. Після останніх статистичних обчислень чин ОО. Францісканів се найчисленніший монаший чин у світі. Він має 25.720 членів, 104 провінції, з чого 5 припадає на Німеччину, 6 на Еспанію, 37 на Італію, 22 на американський континент і т. п. Францісканські місіонарі розвивають свою апостольську діяльність на 86 місійних станицях, з чого 6 припадає на Европу, 38 на Азію, 13 на Африку, 25 на Америку, 4 на Океанію. Загально чин має 4.154 місіонарів.

Берлінська католицька дієцезія має 610 тисяч вірних. В дієцезії є 122 жіночі монастирі з 2.000 монахинь, які працюють для народу. В шпиталях Сестер Милосердя було в 1938 р. 57.000 пацієнтів, з того 44.000 некатоликів. Сестри роздали 7.750 убогим родинам живности за 345 тисяч нім. марок. Крім того катол. товариство „Харітас" роздало між убогих Берліна 45.000 теплих перекусок і 410.000 снідань.

З ініціятиви паризького архиепископа кард. Вердіє продовж останніх 6 літ повстало 97 нових церков і 6 каплиць на терені надсеканської столиці та передмість. В найблищому часі викінчать дальших 17 церков. Кардинал Вердіє хоче ще побудувати 15 нових божих храмів.

Голяндська католицька преса має 37 щоденних часописів, в тому 6 з двома виданнями денно, 56 тижневиків і 300 інших періодиків.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗА ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО ОУН луцький суд засудив українців Ананія Корольчука, Миколу Кисіля й Олександра Ревая по 3 роки вязниці, 7 інших підсудних по два роки.

МАДЯРИ ОБІЦЮЮТЬ, що комісарську управу Карпатської України перемінять незабаром на краєву автономію.

„МОНІТОР ПОЛЬСКІ" звідомляє, що рішенням підгаєцького староства позбавлено польського горожанства дра Гриця Фаріона, родом з с. Бурканова. В рішенні подано, що др Фаріон в останніх часах перебував у Ясіні в Карпатській Україні. Самбірське староство позбавило польського горожанства Гечу Олексу й Проця Панталеймона з Торганович та Оленича Миколу з Волошинови.

ЗІ СТАНИСЛАВОВА перенесли до Кракова дотеперішнього начальника суспільно-політичного виділу воєвідства Казимира Самбора. На його місце прийшов до Станиславова Зиґмунт Мухневский з воєвідського уряду в Кракові.

СОВІТСЬКА ПРЕСА вже від трьох тижнів не містить ніяких коментарів у справі московських переговорів.

ДО МОСКВИ приїхав совітський амбасадор у Вашинґтоні Уманський. Його приняв негайно Сталін. В політичних кругах здогадуються, що Уманський привіз для Сталіна особисті суґестії Русвелта в справі анґло-франко-совітських переговорів.

„ТАЙМІС" пише, що канцлєр Гітлер згодився б переговорювати в справі Гданська під услівям, що ця справа була б получена з ревізією статуту німецької меншини в Польщі.

МІН. ФОН РІБЕНТРОП має виїхати в серпні з візитою до Софії.

ДО ПАРИЖА наспіла з Берліна вістка, що на маршала Ґерінґа виконано невдалий револьверовий замах у хвилі, коли він входив до т. зв. Летунської Палати. Напасника застрілили аґенти Ґестапо.

В КЛАЙПЕДСЬКІМ КРАЮ покликано до війська всі річники від 1906 до 1920 року.

З ЛОНДОНУ доносять, що літаки, які Анґлія має доставити Польщі, полетять до Польщі через Францію до Єгипту, опісля через Туреччину й Ромунію до Польщі... В цей спосіб вони оминуть Німеччину.

АНҐЛІЙСЬКІ ЧАСОПИСИ твердять, що до Ґданська спровадили з Німеччини 17.000 ґітлерівців.

ЧІЯНО мав намовити ґен. Франка порушити справу Танжеру, який, на його думку, повинен бути направду невтральною міжнародною полосою, при рівному впливі всіх заінтересованих держав на заряд тої території.

ІТАЛІЙСЬКІ ҐАРНІЗОНИ в Альбанії збільшено з 30.000 вояків до 80.000.

ФРАНЦІЯ визнала „де факто" словацьку республику.

КОМУНІСТИЧНА ПАРТІЯ Анґлії звернулася до Лейбур Парті з предложенням, перевести злуку обох партій. Своє предложення комуністи мотивують загальною ситуацією.

ПРЕЗ. РУСВЕЛІТ вислав до конґресу листа, в якому взиває конґрес, якнайскорше розглянути закон про невтральність. Як відомо, комісія заграничних справ сенату відложила цю справу до чергової сесії.

ЯПОНСЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ заповідають блькаду кількох пристаней у провінції Фукієн в Китаю. У звязку з тим заграничні кораблі і чужинці дістали приказ покинути негайно ті пристані.

ПОЛІТИЧНИЙ ГУМОР. — Ахмеда Зогу, б. короля Альбанії, запитали, як йому подобалася Польща. Відповів: О, дуже! Сей край пригадує мені мою батьківщину, особливо дороги... („Врубле", ч. 29).

НОВИНКИ

Дирекції залізниць в Польщі оповіщують, що діти не користають з пільг у люкс-торпедах ні в експресових поїздах.

42 передшкіль було у Львові при кінці шкільного року. З того було 25 польських, 9 українських, 7 жидівських та 1 німецьке.

В Копичинеччині урухомлено 50 польських півкольоній, а в Снятинщині 12.

В Надвірній посвячено новий дім польського „Сокола".

У Станиславові згорів млин Стефанії й Ірини Кац з запасами збіжжа й муки. Шкоди виносять около 170.000 зл.

В Луцьку поліція арештувала внука українського письменника й діяча Модеста Левицького, двацятькількалітнього Василя Левицького.

Коло руїн замку в Дрогобужі в рівенськім повіті викопали кількадцять римських монет. Дрогобуж се тепер мале село, але колись був він столицею одного з українських князівств. Перша згадка про Дрогобуж походить іще в 1085 р. В ст. 11, 12 і 13 Дрогобуж був столицею Рюриковичів і торговельним городом Волині.

Оперу „Мазепа" виставлять в Ню-Йорку в дні 1 жовтня с. р. По виставах в Ню-Йорку оперу виставлять в Клівленді, Шікаґу, Бостоні і Дітройті.

Інспектор праці зарядив, що на випадок покликання рільного робітника до військової служби працедавець обовязаний давати його родині повну винагороду в такій висоті, яка прислугує робітникові в часі праці.

В поспішнім поїзді Варшава — Париж польські митні урядовці знайшли пачки банкнотів на суму пів міліона зл. Ніхто з пасажирів, які їхали в тім переділі, де знайдено гроші, не признався до них. Гроші сконфісковано.

100 польських родин у Ґданську дістало в останніх трьох тижнях наказ, покинути свої помешкання.

Варшавська прокуратура сконфіскувала книжку проф. Вацлава Студніцкого п. з. „Вобец надходзонцей другєй войни сьвятовей". Автор книжки це визначний польський публіцист, прихильник орієнтації на Німеччину.

Територію Польщі поділено на 12 округ і 72 райони інспекції праці. 8 округу творять воєвідства львівське, станиславівське і тернопільське.

„Вядомосьці Архідієцезальне Варшавске" пригадують, що в костелах вільно перебувати з накритою головою тільки штандаровим дружинам і почесній сторожі військових відділів в чинній службі, а не ріжним іншим мужеським орґанізаціям як огнева сторожа, „Стшелец", „Союз резервістів" і т. п. Навіть тоді ні, коли вони приходять до святинь з прапорами.

З браку фондів на отвирання нових шкіл й анґажування вчителів у 1937/38 шк. році в Польщі не принято в середнім шкільництві 22.000 молоді, у фаховім 15.000.

Граф Вільгельм Реден, відомий німецький діяч, був одним з головних творців углевого промислу перед 100 літами. В 1852 р. німці виставили йому памятник у Хоржові. В ночі на 18. VII. невисліджені справники зняли той памятник. Польська преса пише, що се зробили провокатори.

Поклади залізної руди відкрили на терені корецької громади, рівенського повіту, на Волині.

„Свастика на Градчині" називається книжка в польській мові (ст. 146) про міжнародне правно-політичне положення в Европі після заняття б. ЧСР.

Гумор. — Пане професоре, каже молодий студент медицини до старого проф. мед., як се діється, що алькоголь іде молодим людям в голову, а старим в ноги? — Се проста справа: алькоголь вишукує собі все найслабше місце.

Коло Москви згоріли великі залізничі варстати.

Совітське державне видавництво приступило до видання історії СССР в чужих мовах. Анґлійське видання історії вже появилося.

До Москви вибирається б. президент Чехословаччини др Бенеш. Звертають увагу, що він заприязнений зі Стренґом.

Автостраду Рим — Берлін викінчують у приспішеним темпі. Автострада переходить через просмик Бреннеру.

В західній Мадярщині появилися масово щурі, які знищили около 30.000 квінталів збіжжа.

На території Карпатської України урухомлено два табори примусової праці. Значить, „автономія" в руху.

В Лінцу помер Валентин Цайляйс, творець і основник відомої в цілім світі електротерапії.

В останній повені, яка навістила Болгарію, втратило життя 38 осіб, а 50 пропало без вісти.

Винстон Черчил, знаменитий анґлійський журналіст і політик, тепер в опозиції, дістає за одну статтю 500 фунтів стерл., себто 12.000 зл.

З візити короля Юрія VI в Канаді зроблено 80.000 стіп однобарвної фільми і 40.000 кольорової фільми. З того матеріялу зроблять одну фільму, довжини 8.000 стіп.

В Ню-Йорку велику сензацію викликав факт таємничого зникнення б. совітського ґенерала В. Кривіцького, гарячого прихильника розстріляного маршала Тухачевського. Кривіцький втік з Совітів до Америки і тепер десь пропав. Побоюються, що він впав жертвою аґентів ҐПУ.

Розмалювання церков й іконостасів виконує совісно й дешево **артист-маляр ТЕОДОР ВАЦИК в Тернополі, вул. Полева ч. 2.** 24—11—20

Страйк робітників вибух в ріжних місцевостях Злучених Держав Півн. Америки на тлі конфлікту в справі платень і скількости годин праці.

Еміґраційна комісія американського сенату ухвалила проект закону, який дозволяє на візд до Злучених Держав Півн. Америки 20.000 дітей жидівських еміґрантів з Німеччини.

До Японії мають приїхати на запрошення президента м. Токія ґубернатор Риму Кольонна і президент Берліна др Ліперт.

На фронті Ганкав у Китаю мусів осісти на ворожій території великий японський бомбовик, в якому було 11 японських офіцирів та ґенерал дивізії Томоіші. Щоб не дістатися в руки ворогів і не віддати їм літака, японські офіцири спричинили вибух ґранатів, які мали при собі. Вибух знищив цілковито літак, всі офіцири погибли.

Згадку про щіточку до зубів зустрічаємо вперве в 1700 р. у статті Христофа Гельвіґа про плекання зубів.

Гумор. — Докладний термін. — Знаєш, завтра вибухне війна. — А в котрій годині?

Гумор. — Що? Знов рахунок від кравчині? І звідки я маю набрати тільки грошей? — Бачиш, мій дорогий, я може маю й багато хиб, але маю й одну прикмету: я не цікава.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Міністерство скарбу видало розпорядок, який повинен мати великий вплив на зріст запотребування працівників, особливо в ремісничих варстатах. Сей розпорядок дозволяє затруднювати в часі від від 1 липня до 31 грудня 1939 р. довільну скількість працівників без обовязку доплати до промислового свідоцтва. Як відомо, реєстраційні оплати, які входять у життя з днем 1-го січня 1940 року, зовсім не залежать від скількости робітників, занятих у заведенні. Згадана полекша відноситься до тих підприємств, які в дні 30 червня 1939 р. мали властиві промислові свідоцтва на 1939 р.

Введення вивозових мит на чорні ягоди, хміль і цибулю. В деннику законів ч. 56 появився розпорядок міністра скарбу, який вводить отсі вивозові мита (за 100 кг.): чорні ягоди 100 зл., хміль 400 зл., цибуля (з виїмком піддимки) 30 зл. Одночасно розпорядок постановляє, що при вивозі згаданих товарів за посвідкою міністерства промислу і торговлі мит не будуть побирати. Посвідки на вільний від мита вивіз згаданих товарів видаватиме мін-во промислу і торговлі за посередництвом Ради Заграничної Торговлі лише експортерам, вписаним до реєстру експортерів даного артикулу.

Економічний Комітет Міністрів у Варшаві заборонив вивозити овес. Зате всі інші рільничі плоди вільно вивозити, особливо ж буде сприяти вивозові ячменю.

Біржа у Варшаві се передовсім біржа валютова: 80% її оборотів становлять девізи, 17% процентові папери і тільки 3% акції. М. р. оборот виказав у тих 3 ділах 439.5 міл. зл., 93.2 і 16.6. Се, як лише „Курер Варш." в ч. 144, дивно мало. Лучше того не порівнувати з оборотами західних бірж. Поправи не видно. Нотується курси всіх важніших валют, але в гру входять тільки три валюти: анґл. фунт (187 міл. зл), доляр (118 міл. зл.) і фр. франк (51 міл. зл.). Німецька марка стоїть на останнім місци: 93.000 зл., хоч Німеччина займає в заґр. обороті Польщі перше місце. Ясно, що вся та торговля полягає на компензатах. Курси девіз устійнює Банк Польський. М. р. ті курси впали з виїмком доляра, який держався 5.29. Анґ. фунт упав з 26.13 до 24.65, шв. франк зі 121.28 до 119.25, швед. корона зі 134.75 до 126.85 і т. д. Папери з постійним опроцентуванням можна поділити на три роди: 1) держ. позички, 2) заставні листи й облігації держ. та міських банків, 3) облігації міст і акц. спілок. Курси були устабілізовані. Неохота до акцій се поява, яку трудно пояснити, бо акції се тепер виїмково рентовні публичні папери.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. Ахіль Деляре, Редемпторист,** помер у Йорктоні (Канада) дня 12 липня 1939 в 71 році життя. В історії заснування Чина ОО. Редемптористів східного обряду о. Деляре був правдивим піоніром. Покійний уродився дня 14. IV. 1868 р. в Бельґії. Монашу професію вложив дня 6. X. 1889 р., на священика висвячений дня 14. X. 1896 р. На запрошення Преосвященого Епископа Аделярда Ляжквена, архиепископа Ст. Боніфас (Канада), Настоятелі бельґійської Провінції Чина ОО. Редемптористів вислали молодого о. Деляре на місійну працю серед тамошних еміґрантів. Дня 11. X. 1899 р. о. Деляре прибув до Брендону в Манітобі, а з початком 1904 р. перенісся до Йорктону в Саскачевані. Бачучи брак місіонарів грецького обряду між тамошніми еміґрантами, він робить заходи над одержанням позволення від Апостольської Столиці і від своїх Настоятелів Чина ОО. Редемптористів, приняти грецький обряд. Дійсно великодушно, з чистої любови до Бога і безсмертних душ робить з себе жертву і перший з Редемптористів в році 1906 приймає східний обряд за згодою Ап. Столиці. Покійний був чоловіком сильного характеру, великої ініціятиви і великих чеснот. В часі місійної праці мав великі труднощі, які силою своєї сильної волі мужно поборов. В останних літах свого життя окружений українськими місіонарями. глядів о. Деляре з великою радістю на успіхи своєї праці не лише в Канаді, але і в Галичині. (Незабаром помістимо окремий спомин про бл. п. о. А. Деляре. — Ред).

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Шаржа легкої бригади.
МУЗА: Людські серця.
СТИЛЕВЕ: Яструб та ревія.

ЕЛЄҐАНТ

О. ЛЕВИЦЬКА І СКА.
Львів, вул. Кордецького ч. 51.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.
В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.
Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочисляється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — зол., 1/4 стор. 90. — зол., 1/8 стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— зол., 1/4 стор. 140. — зол., 1/8 стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Ґрафія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 27 lipca 1939. № 56 (1256)
Рік XIV. Львів, четвер, 27 липня 1939. ч. 56 (1256)

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.798.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ПРЕОСВ. ІВАН БУЧКО ВИЇХАВ ДО БРАЗИЛІЇ

В понеділок вечером відїхав Преосв. Бучко з Гол. Двірця у Львові до Варшави, відти ж у четвер поїде до Ґдині. 29 с. м. відїде кораблем до Бразилії й Аргентини в характері Апостольського Візитатора, щоб пізніше подати Апостольській Столиці звіт про наших вірних за морем. У хвилі відїзду з Гол. Двірця пращали Преосв. Івана члени Митр. Капітули під проводом Преосв. Будки, ОО. Василіяни та представники установ. Настрій був дуже поважний.

По підписаній згоді

Японці знов закпили собі з англійців

Дня 24. VII. пополудні рівночасно в Лондоні й Токію оповіщено текст протоколу англо-японського порозуміння. Англія прирекла в ньому уникати всякої акції, яку Японія могла б уважати підпиранням китайців, а Японія признала англійські інтереси в Китаю і прирекла не допустити до дальших протианґлійських маніфестацій. В слід за тим наспіли вісти, що на ріці Тсінґ коло Танґ-Ку японська поліція зревідувала англійський паровий корабель „Сіяново" і сконфіскувала ладунок 1.750 кґ. срібла вартости 3 міл. ен. Того ж дня наспіли з Танґ-Ку вісти, що там товпа з 600 людей напала на бюра трьох чужих фірм, вибила їм шиби в вікнах, перерізала телефонічні дроти і т. п. Крім того в японській дільниці Тієнтсіну відбулися нові протианґлійські маніфестації. Англійські консулярні й військові представництва внесли протести.

Москва незадоволена з Англії

З Москви звідомляють через Варшаву: Совіти поважно невдоволені з порозуміння, яке Англія заключила в Токію з Японією. Тому Совіти переговорюють з Німеччиною, щоб зашахувати Англію. Розмови на торговельні теми веде іменем Німеччини заступник міністра загр. справ Шнурре, а іменем Совітів Бобрін. Перший ворог для Німеччини тепер Англія, а з Москвою Берлін радо заключив би порозуміння. В Берліні тішаться невдачами англійської дипльоматії в Москві. Німеччина хоче дати СССР міліярд марок кредиту на два роки, а з СССР хоче спроваджувати нафту, дерево й інші сирівці.

Як в Москві дивляться на Англію?

З Москви через Лондон звідомляють: На вістку, що Англія заключила порозуміння з Японією, зібралося Політбюро на надзвичайне засідання. Воно узнало се за доказ нової капітуляції Англії. Члени Політбюра думають, що незабаром Англія поступить подібно і в середній Европі. В англійських посувах Москва бачить докази зради Чан-Кай-Шека й заохочування Японії до війни з Совітами. Ухвалено, запитати Англію та Францію, чи англійсько-японське порозуміння не противиться евентуальному порозумінню Англії та Франції з СССР? Парижський „Тан" пише, що Совіти очевидно зводять, бо хочуть упокорення Чемберлена. Говорять про се вже доволі виразно.

Властива ціль німецької політики

Кореспондент часопису „Ню-Йорк Геральд Трібюн" в Парижі Віліям Бирд твердить, що Гітлер хоче заняти Ґданськ не тому, що населення того міста в більшости німецьке. Він знаменито знає, що Ґданськ має повну автономію. Гітлерові йде про те, щоб улекшити собі експанзію на европейський схід, а в першу чергу тому, що по опануванні Ґданська він став би паном шведської продукції сталі. Великий блуд уважати мотиви Гітлера сентиментальними. Визволення німців зпід чужого панування не багато його обходить. Забираючи Австрію і Чехословаччину, Гітлер думав про економічні і стратеґічні користи. Гітлер хоче Ґданська, щоб розтягнути сферу своїх впливів на скандинавські держави і заняти малі балтійські республики.

Новий володар Тибету

Володарем Тибету й духовним провідником міліонів вірних визнавців ляманізму, які замешкують Тибет, Монголію й Китай, проголошено пятьлітнього сина селянина з маленької оселі в забутім закутку провінції Коконор. Пошукування нового Даляй Лями тривали 5 літ. Попередній володар Тибету помер у 1933 р. Його наслідника віднайшли тибетанські монахи з Тагерасу в провінції Коконор. Китайське правительство призначило 100.000 долярів на подорож молодого Даляй Лями, віддаючи до його розпорядимости численну асисту і відділ війська. Всі лями молять ся тепер, щоб подорож молодого лями відбулася якнайлучше. Молодий Даляй Ляма се, після оповідання осіб, які його бачили, тиха, спокійна, дуже опанована дитина з дуже проникливими очима. Як відомо, визнавці ляманізму вірять, що душа покійного Даляй Лями воплотилася в тому хлопцеві, який уродився докладно у хвилі смерти попереднього володаря Тибету. З того приводу в Тибеті велика радість.

Величезна бібліотека

Бібліотека конґресу в Вашінґтоні має 5,500.000 книжок і брошур і число те далі зростає. Крім того має 1,400.000 мап і атлясів, 1,194.000 нот, 542.000 штихів і 97.000 томів оправлених ґазет. Числа рукописів ще не устійнено. Будинки тої бібліотеки займають 36 акрів поверхні, а полиці мають разом 662 км. довжини. Бібліотека та має також рідку збірку 2,200.000 світлин, що відносяться переважно до історії Америки. Кошти удержання тої бібліотеки великі.

МЕШКАННЯ БЕЗ ОПІКИ можете залишити спокійно тільки тоді, якщо обезпечите домашне уряджения, одяги, білля, постіль і т. п. від крадежі-вламу в
Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50.

Методи лікування

Як націоналісти роблять роботу давних соціялістів

Перечитав я в числах 1250 — 1252 „Нової Зорі" великий комунікат п. з. „Правда про Карпатську Україну". Добре зробила Редакція „Нової Зорі", що помістила той комунікат. А я прошу з того приводу помістити ще й отсі мої завваги та порівнання.

Сучасна медицина головний натиск кладе на те, щоб запобігти повставанню хвороб та їх поширенню.

Для цього вона вживає всяких запобіжних заходів, що в медицині називаються профіляктичними.

Так через відповідне виховання людини з наймолодших літ, фізичні вправи, ґімнастику, доцільне використання сил природи, найріжніші заходи санітарно-ґігієнічні, добре відживлення і т. п. медицина старається виробити в людині відпорність проти всяких хвороб, як намагається усунути чи бодай ослабити причини, які викликають ріжні хвороби та спричинюють їх поширення.

У тих випадках, коли хвороба все ж причепиться до людини, сучасна медицина не задовольняється тим, щоб перемогти зовнішні обяви хвороби, а намагається встановити й усунути причини чи знищити заразні, які викликали хворобу.

Це вказане особливо в так званих конституціональних хворобах, т. є таких, що через місцеве на початках заражения хорого в своїх дальших стадіях опановують весь орґанізм людини та мають нахил, після занику зовнішніх обявів, через деякий час проявитися часто зі ще більшою силою ніж на початку, очевидно, при умовах сприятливих для поновного вибуху хвороби, напр. при ослабленню орґанізму чи при так званій провокації хвороби через невідповідне лікарство і т. ін.

Неповне вилікування хвороби, при якому вона не була б усунена в її причинах, популярно окреслюють, що хвороба, мовляв, була „загнана до середини".

Солідний та тямущий лікар ніколи не дозволить собі „заганяти хворобу до середини". Натомість зробить це через свое незнання та невміння кожний знахор, як для власної користи завжди зробить це обманець-шарлятан.

Дуже подібні до таких знахорів та шарлятанів ті наші публіцисти, мемуаристи й історики, які в своїх працях на теми з нашого недавного минулого та в прогнозах на майбутне несвідомо (знахорі) і свідомо (шарлятани) не освітлюють негативних моментів з того ми-

нулого та з мотивів перечулсного сентименту і з фальшивого сорому бояться ствердити знані їм негативні факти, а ще більше бояться у відношенні до них заняти виразно негативне становище.

Свою мовчанку чи нехіть вони мотивують тим, що „не вільно або не час про такі моменти згадувати, бо довідаються чужинці", „це пошкодить нам у світовій опінії", „не можна виносити з хати сміття", „про мертвих або добре, або нічого", „маси потребують мати героїв", „треба творити леґенду" і т. п.

Наслідок такого ставлення здебільша той, що наші „хвороби" з 1917 — 1920 рр., які давно треба було випекти розпеченим залізом, неоправданим творенням леґенд, бронзуванням нездар і реклямістів, ґльорифікуванням пересічностей, затушуванням злочинів і злочинців — ті наші тяжкі хвороби, що мали всі признаки хворіб конституціональних, наші „знахорі" на спілку з шарлятанами „загнали до середини". В примітивній безкритичності одну міру прикладали до рідних (теоретичних і нечисленних) Олександрів Македонських і до (дуже реальних і численних) Геростатів, до Мазепи й до Носів та Галаганів, посвяту поставили нарівні зі зрадою й ризико відважного — з розпучливою очайдушністю труса.

І от, у 1938—1939 рр., в короткі й відповідально-судні дні Карпатської України наступив жахливий рецидив хвороби набутої в 1917—1920 рр.

На тілі новонародженої Карпато-України густо „висипали" прищі та чиряки страшної хвороби „отаманіє генераліс", яку двацять літ поспіль „заганяли до середини".

Очевидно, в стадії своїй з 1938—1939 рр., в обєктивних своїх признаках, хвороба виглядала відмінно від стадії з 1917—1920 рр., але її первопричина була все та сама: в затрутому орґанізмі діяв заразень-трутень соціялістичних пранців, що в новій своїй стадії надав хворобі тільки інших зовнішніх ознак.

Та все ж по тих зовнішніх признаках легко пізнати давніших ес-ерів та ес-деків у „105%-вих націоналістах", що „вдягнувши нову шкуру, давню зберегли натуру" — замість десятин[1]) оперували обіцянками „добре плачених посад", замість Маркса присягали на Ґітлера, замість нац.-союзом назвали себе „проводом", замість у клюбі „Батьківщина" зорґанізувалися в „Січі", замість проти Гетьмана — робили змови та підготовляли повстання проти о. Преміера Волошина, замість „фіолєтового проміння" страшили мадярів та поляків „віденськими леґіонами". В порівнанні з 1917 роком виказали навіть деякий поступ, бо коли в 1917 році Український Військовий Ґенеральний Комітет не хотів був приняти до українського війська тоді мало знаного в Україні ґенерала (тоді підполковника) Омеляновича-Павленка Старшого, бо той, мовляв, „не вміє по-українськи", то в 1938 році панове з „проводу" не допустили до війська дуже добре знаного, заслуженого й боєвого українського ґенерала Петрова, бо... не лишилося б тоді „відповідної" посади для... фрайтера Романа. Словом, хоч і відмінилися в хворобі зовнішні признаки, то ні в чому й ні на йоту не змінилася давніша суть: орґанізована заздрість, орґанічна глупота, ґенеральне малпування чужих зразків. І це найбільше показне, як доказ тотожности, купами повискакували так добре знані з 1917—1920 рр. „чиряки", як Ґалагани, Врецьони, Розсохи і т. п. „націоналісти" та їхня кольосально-пірамідально-ґіґантично-гомерична, на всі часи клясична, д е м а г о ґ і я.

І по анальоґії з 1917—1920 рр. — „нам не треба ґенералів" — під Севлюшем повторилися Крути, були нові „чотирокутники смерти" — неоправдані жертви, незнані могили, геройство недосвідчених у вояцькому ремеслі дітей (помстилося „Нам не треба ґенералів") і ганебна втеча „вождів". (Грошиків захопити „на всякий випадок" не забули). Прийшла хвиля нової еміґрації, нові „ріки вавилонські" й нове шукання „винних", а на Карпатській Срібній Землі усадовився замість москаля мадярин.

Хто винен? Цим разом завинили насамперед партацькі, знахорсько-шарлятанські методи лікування, які „загнали хворобу до середини", бо знахорі не вміли і шарлятани не хотіли лікувати її в причинах.

Та винні не тільки „лікарі", бо не менше від них завинили й ті „пацієнти", що ...не соромилися сороміцьку хворобу набути, а соромилися тільки тую хворобу якслід лікувати й... удавали здорових.

Шукаєте, панове, винних? Загляньте до дзеркала і коли там побачите свою відразливу безносу пику, то не лютуйте, бо ...іншої не побачите.

В а р ф о л о м і й Є в т и м о в и ч

[1]) Десятина — два морґи.

З краю

Товариський зїзд бувших учнів коломийської ґімназії

Абітурієнти коломийської державної української ґімназії з 1914 р. обходили в цьому році 25-ліття іспиту зрілости. Загально принятим звичаєм того рода річниці зазначуються зїздами. Так мало бути і тут. Але з огляду на виїмкові обставини, які зайшли у звязку зі світовою війною і не дозволили всім довоєнним річникам з виїмком осьмої кляси нормально покінчити ґімназійних наук так, що майже кождий ученик кінчив ґімназію в іншому часі й ріжному місці, поодинокі річники не могли окремо відбувати своїх зїздів. Тому принято внесок, щасливо підданий ініціяторами зїзду, відбути зїзд всіх бувших учнів у 1914 році від I—VIII кл. Помисл був дуже влучний. Ініціятивний комітет під проводом магістра П. Криворосюка і при діяльній співпраці інж. Михайлюка, Бойчука, Шкрумеляка і Бонковського визначив день зїзду на 4 і 5 липня. Програма зїзду була різко відмінна від звичайно принятої. Службу Божу, на яку прийшли учасники парами з будинку ґімназії, відправив Впр. о. проф. Станецький в сослуженні Всеч. о. Слижа і о. Лоточинського. До панахиди за померших товаришів станули всі присутні священики. Опісля удалися всі учасники на місцевий цвинтар, де відправлено панахиду на могилі Стрільців, директора Мостовича, професорів Кузьми, Козакевича, Дольницького і Чайківського та двох товаришів Стрільців Гумецника і Турянського. В часі Служби Божої співав хор під управою проф. Шипайла. В дорозі з цвинтаря зложено від зїзду поклін місцевому парохові Впр. о. Крилошанинові А. Русинові. Після повороту до ґімназії випрацьовано й ухвалено програму зїзду, почім відчитано катальоґи всіх кляс. З професорів присутні були: представник теперішньої дирекції ґімназії п. др Княжинський, проф. Богдан Левицький, Роман Шипайло, Дмитро Николишин, Володимир Лепкий, Никифор Даниш і о. проф. Станецький. З числа 568 учнів прибуло на зїзд 73. Деякі з жінками і дітьми. Першого пів дня зїзду виповнила дотепер описана програма, опісля слідував спільний обід і знимка. Пополудневу частину зїзду виповнили наради над такими справами: видання альманаху коломийської ґімназії, перенесення в порозумінні з Родиною тлінних останків першого Директора ґімназії бл. п. Софрона Недільського з Бялої, допомога бурсі й опіка над вдовою і дитиною одного з померших товаришів.

Другий день зїзду розпочато звиджением коломийського укр. Музею ім. о. Йосафата Кобринського з великим хіснм і вдоволенням учасників зїзду та управи музею, виразом чого було спеціяльне признання Управі музею, ухвалене на зїзді. До видання альманаху, який має дати можливо найвірніший образ історії ґімназії, вибрано комісію з п. п. Шкрумеляка, Кривоносюка, Прокопова, о. Угорчака, проф. Левицького, Николишина, Даниша та тов. Слюсарчука. До музейної комісії вибрано др Княжинського, проф. Даниша, мґр. Кривоносюка, тов. Петрука й Андроховича. У звязку зі справою перенесення тлінних останків дир. Недільського запроектовано зїзд всіх бувших учнів ґімназії, який повинен відбутися найблизшою зимою. Для увіковічнення історії ґімназії, що відграла визначну ролю в культурному житті Покуття і сусідних земель, рішено створити окремий відділ згаданого музею. Допомогу бурсі полагоджено в той спосіб, що передано виділові бурси квоту 250 зл., зібрану від попереднього зїзду дотепер.Крім того учасники зобовязалися стати членами Т-ва „Бурса", деякі навіть вплатили річну вкладку наперед. Характер зїзду був наскрізь діловий, шкода тільки, що було так мало учасників (по 2—7 з поодиноких кляс). Деякі з неприсутних товаришів прислали писемні привіти, а проф. др. Гординський прислав привітну телеґраму. Слідуючий черговий зїзд назначено за пять літ і вибрано зїздову комісію з тов. Кривоносюком як досмертним предсідником зїздів, у складі тов. Близнюка, Трояна, Шкрумеляка і Михайлюка. Тов. Д. Михайлюк, урядник О. С. К. в Коломиї, вул. Собіського 56 приймає всякі запити та уділяє інформацій інтересованим, а Юра Шкрумеляк Львів, ул. Руська 3. приймає матеріяли до альманаху. Кожний з бувших учнів може і повинен щось написати до альманаху, а рівночасно набути альманах як також обовязково взяти участь в найблизшому зїзді та допомогти чинно до виконання ухвал зїзду. — С.

Замітна дефравдація в Бережанах

Ще 15 липня з Бережан до Ромунії втікли заступник директора Комунальної Каси Ощадности в Бережанах Ґерард Садовіньский і головний книговод Броніслав Червйовский, резервовий офіцир, з більшою сумою грошей, яку забрали з каси. Офіційно подають, що дефравданти забрали лише 12.000 зл. Але в місті кружляють поголоски, що вони присвоїли собі теж суму грошей з третьої сплати протилетунської позички і золоті предмети, зложені на ФОН. Виявляється, що оба дефравданти були в змові від довшого часу. Їх утечу приспішив приїзд ревізійної комісії до Бережан. Дефравданти втікли автодорожкою до Заліщик, до свого знакомого урядовця Шульца, повідомивши його ще з Бережан, щоб він придбав для них перепустки на переїзд кордону до Ромунії, де хочуть забавитись і попити „винця". По приїзді до Заліщик ждали на них не лише перепустки, але також службове авто урядовця Шульца, який завіз утікачів до Черновець. Звертають увагу, що вже кілька літ тому урядовець каси Сербенский звертав увагу начальному дир. каси Кульпіньскому, що в касі діються непорядки. Про це Сербеньский писав навіть до старости. Наслідок цього був такий, що Сербеньского „вигризли" з Бережан. Дир. Кульпіньский не звертав уваги на ніякі перестороги й далі займався патріотичною „дзялальносьцьон" подібно як оба дефравданти. Каса в Бережанах вже від літ не давала ніяких позичок українським селянам.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Відповідь Д. Палієва Е. Козоровскому

В „Українських Вістях" ч. 167 пише п. Дм. Паліїв м. ін.: Щодо ствердження, на яких фондах спирається Видавництво „Батьківщина", то вважаю (а це є відповідь польській пресі, яка висловцями порушує ту справу), що це може понад усякий сумнів провірити адміністраційна влада, яка кожної хвилини може зажадати у В-цтві всі потрібні книги й алєгати та зажадати всіх потрібних їй виясненъ. Зрештою закінчення отвертого листа п. Козоровского звільняє мене від мериторичної відповіді, пише п. Дмитро Паліїв.

Що про ту справу пише „Діло"

„Отсе невідомий гурт людей (у „Нурті"), які раптом стали „журналістами" ба навіть „редакторами", займається видаванням органу, в якому, добираючи і препаруючи цитати, ставить українському громадянському чинникові конкретний закид щодо послуг для німецької пропаганди, себто пропаганди в інтересі ворожого польській державі чинника, — напередодні можливої з ним війни. Підкреслюємо: ставить закид виссаний з пальця, в політичному сенсі неоправданий, ніякими поважними раціями недоказаний. І ось на основі цього політично неоправданого, публіцистично незугарного закиду, цей гурт людей домагається вгляду в книговодство й адміністрацію українського видавництва, щоб перевірювати його агенди!"

Чи українська преса германофільська?

„Слово Народове" з 22. VII. пише: Польська суспільність повинна знати правду й не дурити себе фікціями. Знаємо всі згори, що на українському відтинку треба буде на випадок воєнного конфлікту поважно забезпечитись, хоча через те зовсім не хочемо сказати, що всі русини українського напрямку стануть проти Польщі. Це було б посуджування, що кривдило б багато з тих людей, що вперто тримаються своєї доктрини, та з другого боку не байдужих на поклик вірности для держави та на розумні аргументи противників німецького „Дранг нах Остен"... Мусимо отверто сказати, що в українській пресі хіба 90% переваги має напрям, що не ворожий німцям. Щонайбільше тільки нечисленні соціял-демократи та дещо численніші соціял-радикали протиставляться нині німецькій політиці з чисто ідейних мотивів. Одначе їх впливи не такі великі, рівняються може впливам старорусинів, які отверто накликують до оборони славянщини перед напором германізму. Нюдин з трьох українських щоденників у Львові не поборює німецької політики, один з них навіть виразно їй сприяє, другий сприяє менше виразно, а третій намагається прибрати позу олімпійського обективізму, а коли має вже щось ясно сказати, то заявляється за польсько-німецькою угодою, в якій, очевидно, не німці понесли б жертви... Український напрям мав би тепер прекрасну нагоду перекреслити раз назавжди закиди, що його існування суперечне з основами Річипосполитої. Коли ж не хоче цього зробити, докаже щераз, що польська політика роблення ставки від двацяти років на українізм була політикою легкодушною та шкідливою і що до неї не вільно вертатися". — На тім тлі буде тепер відбуватися цькування проти українства.

За рідну мову при набоженстві

П. з. „В боротьбі з Богом" пише „Курєр Варш." в ч. 198: З проповідниць всіх костелів на Опільськім Шлеску відчитано послання о. архиепископа вроцлавського, Його Емін. кардинала Бертрама, що не вільно дальше вживати польської мови при набоженстві... Коли польське населення вислухавши того заряджения відмовляло востанне „Отченаш" в рідній мові, слова тонули в загальнім плачу і слези падали густіше ніж слова. Але ті слези народа, слези старци й дитини, слези батька і мами, яким не дозволяють молитися в рідній мові, будуть сильніші ніж залізо, коване у збройовнях ворога. Сегодня не кличемо в тій справі до відплати — ні! Бо не все можна наслідувати навіть у формі відплати... З нами буде, з нами є вже совість цілого світа... — Треба признати, що „Курєр Варш." гарно боронить прав рідної мови там, де йде про поляків.

Жінки хочуть керми в кооперації

Часопис польського Союза сільської молоді „Віці" приніс статтю жінки, в якій читаємо: Щоб спож. кооператива могла якслід виконувати своє завдання, мусить заспокоювати всі потреби жіночої господарки. А се буде можливе тільки тоді, коли в коопер. братимуть участь жінки. Тимчасом так якось дивно бувае, що всюди репрезентують дім мужчини, чи розуміються на тім, чи ні. Число жінок в кооперації дуже мале. Багато дівчат іде на службу до міст. Не треба говорити, яка доля їх там зустрічає. Отже лучше було б, давати їм працю в кооп. крамницях. Жінка лучше обслужить потреби жіночої господарки ніж мужчина. Щоб се здійснити, треба жінкам вступати в члени кооператив, ходити на збори, даватися вибирати до виділів і докладно пізнавати стан господарки в тих організаціях.

ПАЛ про себе

Варш. „Курєр Поранни" в ч. 191 пише: Вийшов за два роки річник ПАЛ (Польської Академії Літер.). Се звіт з її діяльности за час 1937—1938. Том має 200 сторін, але про діяльність тої установи всего 8 сторінок „люзьного тексту"... Тай у тій части, де є студії членів академії, є річи знані — з часописів і з радія... А є й річи не на місци, зовсім не звязані з тим, що діялося на терені Академії, ні взагалі не дотичать її, напр. соймові промови Серошевского або принагідний відчит Завістовского. Звіт сухий, короткий. Академія не має чим похвалитися: за 2 роки було в ній 12 дискусійних сходин... Зате багато часу заняли „лаври", а небезпечна се річ, бо роздають їх всупереч правдивій заслузі. Лучше було взагалі не видавати такий річник, або обняти більший час, напр. 5 літ. Перший обіймав рр. 1933—36.

Інші вітри...

Під таким заголовком „Роботнік" в ч. 201 пише: Останні літа понтифікату Пія XI були обильні в виступи, якими Ватикан осуджував тоталізм і фашизм рішучо й недвозначно... Перші місяці нового понтифікату виказують поважні ріжниці в методах і тактиці ватиканської дипльоматії... Дальше „Роботнік" остро нападає на ґен. Франка й зазначує, що на нього сплинули з високого місця гратуляції та благословенства, хоч він офірував Гітлерові прилюдно... Ґданськ. Далі „Роботнік" представляє, як „Осс. Романо" виступив з ініціятивою мир. конференції, яка тепер була б повторенням Мінхену, що відкинула вся польська опінія, не виключаючи католицької („Час"). З катол. екрану усунено протигітлерівський фільм „Сповідь шпіона". „Роб." кінчить, що передвчасним було б видавати осуд про спонуки звороту в ватиканській політиці, бо невідомі ще всі її предметові складники...

ПОВІДОМЛЕННЯ!

Повідомляю, що дня 21 липня с. р. відчинений першорядний український ресторан, покої до снідань і торговля делікатесів, під фірмою

МЕРАН

у Львові, Ринок 39, дім т-ва „Труд" біля „Народної Торговлі". Найвибагливіша кухня. Буфет багато заосмотрений.

З поважанням
Дмитро Дмитрів.

56—1—10.

З Карпатської України

Карпато-українські діячі на волі

До Братислави надійшла вістка з Хусту, що цими днями вийшли на волю з мадярського концентраційного табору коло Ніредьгази (північна Мадярщина) б. голова Українського Національного Обєднання Федір Ревай і поет Василь Гренджа-Донський. Оба карпато-українські діячі перебували в таборі повних чотири місяці.

Мадяризація шкіл

З Тячева звідомляють: Ще перед закінченням шкільного року приділено до українських шкіл в чисто українських селах учителів-мадярів з корінної Мадярщини. До тячівської та рахівської округи призначено коло 150 мадярських учителів. До самого Ясіня прийшло аж 7 учителів-мадярів, кілька з них просто з Будапешту. З початком нового шкільного року прийдуть дальші мадярські вчителі до українських шкіл. Вчителів українців перенесуть до корінної Мадярщини.

Чужинці про українців

„The National Geographic Magazine", який виходить в Вашінґтоні, у виданні за червень, подає опис подорожі по Галичині своєї кореспондентки Dorothy Hosner. В описі є згадка про Львів, Нижнів, Галич, Коломию, Заболотів, Волчківці, Устє, Жабє, Косів, Ворохту і ряд інших місцевостей на Гуцульщині. В тексті подано 15 ілюстрацій з життя нашого народу. Між іншими є знимка української церкви в Заболотові. „The Connecticut Alumnus" ч. 9 за май—червень, шкільний журнал стейтового університету в Storrs, Conn., помістив більшу статтю про Карпатську Україну, яку написав Paul J. Reveley, віцеконсуль в Палермі. Він був там при кінці 1938 р. Є також 5 знимок з Ужгороду, Рахова і Волосянки. Стаття має наголовок „Ruthenian Holiday".

Позичка Німеччині

за ціну розброєння?

„Дейли Телеграф" і „Нюз Кроникл" допосять, що деякі англійські й американські круги видвигають плян господарського заспокоєння Німеччини за ціну негайного її роззброєння під міжнародною контролею. Німеччина дістала б позичку до міліярда фунтів стерл. на фінансування переміни воєнної продукції на мирову та мала б запевнену участь в господарській експльоатації Африки. Західні держави зі своєї сторони також обмежили б свої зброєння. (Є вже вияснення тої справи. А саме англ. міністр для заморської торговлі Гадсон говорив приватно й довірочно з німецьким представником Вольтатом, що міліярдова позичка можлива, якби Німеччина згодилася на розброєння та на освободження Чехії. Правительство Вел. Британії такого предложения не робило).

Німеччина обстоює свої домагання

В Берліні відбулася пресова конференція, на якій промовляв представник німецького міністерства закордонних справ. У промові торкнувся він польсько-німецьких взаємин, стверджуючи, що в тій справі багато залежить від Англії, а саме, чи вона схоче вплинути на Польщу, щоб запобігти вибухові війни. Вкінці той представник заявив, що німецький уряд не має ніяких плянів, які могли б загрожувати мирові, одначе німецький уряд безумовно обстоює своє домагання в справі повороту Ґданська до Німеччини.

ВОЛОДИМИР ГОЛИНСЬКИЙ

Псевдостиґматизація

ТА ЇЇ ПРИКЛОННИКИ

В попередних статтях про надзвичайні дарування була бесіда про правильне розуміння явища справжньої стиґматизації та можливі її пародії в світлі науки компетентних авторів, що їх гадка в католицькій Церкві має належну повагу. Були це радше теоретичні міркування, потрібні до оцінки конкретних випадків поодиноких надзвичайних дарувань.

До повноти і заокруглення статтей про явище стиґматизації взагалі годиться бодай коротко згадати про широко розреклямовані й загально відомі конкретні випадки цього явища на наших землях. Саме їх поява в нашім народі, а передовсім хибне теоретичне пояснення, неправильна інтерпретація і невмісна, деколи просто згіршаюча постава супроти цих явищ зі сторони їх адораторів з о. др Г. Костельником у проводі, дали мені нагоду писати на ці теми.

Рекляма цих явищ як „чудесних" продовжається далі. Кольпортуються між народом брошури й періодичні видання, що їх редаґує священик. Декотрі з цих брошур мають церковну апробату, але журнал видаваний без апробати, вимаганої церковним правом. Публікації з того рода змістом, видавані без церковної апробати, належать до тих книжок, що заборонені самим правом.[1]) В тих виданнях повно нечуваних, просто дивних нісенітниць. Декотрі з них постараються в дальшому зясувати на доказ цього, де опинився й до чого договорився бувший професор і декан „Богословського факультету у Львові", о. др Габор Костельник, знаний на нашому терені приклонник окультизму ще від часів відомих подій з появою духів у Бродах. Без сумніву, „осяги" здобуті на цьому полі при дослідах духів у Бродах та вироблення, яке набув в обсервації і дослідів над медіем, ясновидцем жидом з Жовкви, позволяють о. К—ві писати про себе таке: „Якось Провидіння так зарядило, що з появою стиґматичок у нашому народі я мав усі потрібні кваліфікації для студіювання та правильного розуміння стиґматизації".

Але практичне поступування о. дра К—ка з нашими стиґматичками вимагає ще більшої уваги, ніж його безкритичні ельокубрації на ці теми. Ріжні поїздки зі стиґматичками на провінцію та просто циркові виступи з ними, виступи, яких аранжером являється все о. К—к, викликують щось більше ніж звичайні застереження. Для прикладу подаю сумаричний опис одного з останніх виступів, що мав місце недавно в Стоянові зі стиґматичкою Евстахією Бохняк.

Афішами заповіджено було, що 8. VI. приїжджає до Стоянова українська стиґматичка, яка уздоровляє хорих і робить інші чуда! Заохочені такою реклямою вірні прибули на означений день навіть з дальших околиць з хорими й каліками, щоб побачити „святу". Ранком згаданого дня заїхало перед плебанію авто, з якого висіли о. др К—к і ще один священик, адоратор стиґматизації, з китицями квітів у руках. Це товариші подорожі стиґматички Евстахії Бохняк. Недужу Стасю перенесено до помешкання о. пароха. Згодом прийшла процесія з церкви; присутні священики вдягнули ризи, 6 юнаків взяло лежачу на софі хору Стасю й в цей спосіб, під гомін дзвонів, процесія рушила в сторону церкви. Мусіло це виглядати досить забавно навіть для самої Стасі, бо присутні бачили, як вона, не могучи здержатись від сміху, прикривала собі рукою уста. В церкві хлопці перенесли — дальше на софі — недужу Стасю через царські двері (!) до святилища й поставили побіч престола. До зібраних, переважно позамісцевих людей, виголосив проповідь о. др К—к про ріжні чуда, що діються на наших землях та про „чудесне" відновлення копули й хреста на церкві в Стоянові. При кінці проповіди, як годилося, заохотив слухачів купувати свої видання (між якими є і видання заборонені), що в них він широко писав про особи, які мають ніби Христові рани. В часі Служби Божої, відслуженої під церквою, аранжери Стасиного виступу не забули про збірку на „подорож для Стасі". По Службі Божій хору на софі обнесено довкола церкви й занесено назад на плебанію. Тут „стиґматичка" зволила промовити до зібраних і тричі поблагословила слухачів зі словами „мир вам".

Ось так священик причиняється до ґльорифікації в очах вірних особи, що в ній за всяку ціну хоче добачити щось надприродне, хоч цього рода поступування, навіть з особою, якої дарування були б без сумніву надприродні, було б учинком згіршаючим і гідним напятнування. А що ж говорити про особу, якої здогадних дарувань та надприродного походження тих останніх ще ніхто дотепер не доказав...

Годиться отже ближче приглянутися цього рода явищам, щоб можна було належно оцінити писання о. К—ка і його поступування з нашими стиґматичками. Як джерелами покористуюся: а) Актами Надзвичайної Комісії Митр. Ординаріяту у Львові, що досліджувала дивні явища, звязані з Евстахією Бохняк. За ласкавим дозволом їх Ексцеленції Митрополита Кир Андрея, за що мило мені на цьому місці зложити щиру подяку так Його Ексцеленції Митрополитові, як також Й. Екс. Кир Іванові, предсідникові згаданої Комісії за ласкаві, цінні пояснення — мав я змогу перестудіювати багатий і дуже вимовний доказовий матеріял зібраний Комісією; б) Видані друком книжки й публікації о. дра К—ка про наші стиґматички та звязані з ними явища й ріжні статті, розкинені по часописах. Наведені джерела пізнання явищ, звязаних з нашими стиґматичками, дають змогу задовільно їх оцінювати в світлі відповідних критеріїв. До належної оцінки цих явищ нема потреби окремої обсервації явищ, як цього здаються вимагати від кожного дослідника наші знавці містики, що справаджують містику до звичайної емпіричної науки. Хто домагається до фактів поданих до відома загалу ще окремої обсервації, цей супонує приняти, що дотепер оголошені друком відомості про наші стиґматички або не вистарчаючі до оцінки, або не відповідають дійсности. Якщо перше відкинув би сам о. Костельник, то в цій другій супозиції криється закид невірного представлювання конкретних випадків і через це впроваджування в блуд читачів тими, що пишуть на теми стиґматизації. Такого закиду я не роблю й без підстави робити не хочу. Тому всі факти, подані до відома загалові, беру так як вони подані.

На наших землях явище стиґматизації виступило не в якімсь спорадичнім випадку, але в більшій скількості. Числом стиґматизованих продовж короткого часу „ми не тільки дігнали, але й перегнали Европу". Наші стиґматички загально відомі з писань о. К—ка й тому доцільно вичисляти їх не буду. Перша відома стиґматичка була Анастазія Волошин з Яворівщини, що тепер, як монахиня, перебуває в монастирі СС. Василіянок у Львові. В перших книжках про стиґматизацію о. К—к уважав Настю першою стиґматичкою Східної Церкви. Та скоро показалося, що перша й найбільша стиґматичка вже не Східньої Церкви (бо в Сх. Церкві в несловянській її частині стиґматизація була вже відома) тільки на українських землях не Настя а Стася Бохняк. Вона за гадкою о. К—ка се мати всіх наших стиґматичок. „Цілком певно виявилося, пише о. К—к, що Евстахія вже родилася (!) як стиґматичка; що її стиґматизація має найбільший стиль, якого ще взагалі не було (значить ми й тут перегнали Европу); що Евстахія є „матірю" всіх наших стиґматичок. Вона „корінь" а інші наші стиґматички „квіти" з того кореня. Це вона розсіяла цей квіт себто стиґматизацію по нашому народі... Стиґматизаційні явища в Евстахії Бохняк, у порівнанні з анальогічними явищами історичних стиґматизованих осіб і інших наших стиґматичок, доведені до найвищого вершка й до найбільшого багацтва. Зрештою, так в екстазі свідчать про Евстахію всі наші стиґматички без виїмку. І всі дістали приказ від Богородиці, що Евстахію мають називати „мамусею". Також Настя є наслідницею Евстахії...".

Якщо Стася „мати" і „корінь" усієї стиґматизації в нашім народі, то в дослідах цього явища вистане задержатись тільки над самим коренем, Стасею, а прочі „квіти" черпатимуть з такого чи іншого висліду дослідів над корінням. Зовсім природно сказане про „матір" можна буде віднести до її „доньок", які є тільки наслідувачками Стасі.

Хто ж то є Евстахія Бохняк, що в неї, по словах о. К—ка, виступила стиґматизація в найвищім стилі, якого ще не було?

Евстахія родилась у Кристинополі 1903 р. Батько був сторожем при міській школі й помер на холерину в 1915 р. в 65-му році життя. Мати вмерла весною 1937 р., маючи 72 роки. Крім Стасі було ще 7 дітей, але більшість з них померла в молодім віці. Згідно з тим, що пише о. К-к, та з анамнезою, зладженою дром М. Дзеровичем, Стася хорувала від малої дитини. Перейшла багато ріжних недуг як кір, віспу, холерину й тиф: 1925 р. Стася впала стрімголов з високих сходів, при чім сильно потовклася. Потім Стася слабувала 7 літ; лікував її місцевий лікар Штольценберґ. Як виходить з його листа до члена згаданої Надзв. Комісії дра Дзеровича, др Штольценберґ сконстатував тоді в Стасі типові обяви тяжкої істерії, між іншим часову сліпоту істеричного походження. В часі свого недомагання Стася найбільше скаржилася на болі жолудка. Крім своїх недуг, що їх на думку Стасі мало бути багато, хора зачала прибирати на себе теж чужі недуги. Зокрема прибирала недугу запалення міхура, яку мала переходити 6 разів. 1932 р. хора піднеслася, досить важко працювала. 1933 р. Стася знов положилася і лежить дотепер. Не виявляє ніякої охоти ліку-

[1]) Ipso iure prohibentur:... libri ac libelli qui novas apparitiones, revelationes, visiones, prophetias, miracula enarrant... гл. C. I. C. c. 1399 n. 5. Слід додати, що забороненої Церквою книжки не вільно придержувати, читати, видавати, продавати, ні поширяти та поручати комусь до читання.

ватись, бо переконана, що вона має терпіти. В 1934 р. мали появитись у Стасі здогадно містичні переживання, як видіння Г. Н. І. Христа, Богородиці, ходження духом, ясновидючість і т. д. Згодом дістала стиґми, яких одначе комубудь не показувала. Щасливців, що їм показувала свої стиґми, напоминала отакими багатомовними словами: „Подивіться й запамятайте собі, бо мені того буде треба". ОО. Василіяни, що ведуть парохію в Кристинополі, поставились до здогадних містичних переживань Стасі від самого початку критично. Стася довідавшись, що у Львові живе великий добродій стиґматичок, о. др К—к, написала до нього листа з проханням про опіку, гідну її упривілеєного стану. В червні 1937 р. приїхав до неї о. К—к, відкрив у неї правдиві стиґми, забрав її на своє удержання до Львова й „заручився за її стиґматизацію". Від того часу слава Стасі пішла по всій Галичині завдяки її дбайливому „татуськові". Якийсь час перебувала вона в забудуваннях при святоюрському храмі в помешканні о. К—ка. Досліди комісії, що мали місце від листопада 1937 р. до березня 1938 р. відбувались у часі її побуту в домі о. К—ка. По скінченні дослідів комісії перенесено Стасю на приватну кватиру при вул. Шептицьких у Львові. Разом зі Стасею перебуває постійно друга наша візіонерка, Ганя Груба. Дуже загадочна роля цієї дівчини в явищах, звязаних зі Стасею, насуває поважне застереження щодо взаємин між цими двома дівчатами. Дещо ширше про це відношення матиму нагоду сказати в дальшому; тут додам, що Ганя Груба се найважніший свідок містичних переживань Стасі для о. дра К—ка.

У Стасі виступає багато ріжних „містичних" дарувань. Всі вони були попередно знані вже то в Насті Волошин, вже то в Тереси Нойман. О. Костельник добачує у Стасі ті явища в значно взможеній мірі. Найважніше одначе дарування Стасі це сама стиґматизація, яка в неї, по словам о. К—ка, осягнула „найбільший стиль, якого досі не було". Таким непродуманим і по дилетантськи сформованим означенням о. К—к хотів поставити Стасю ген понад найголоснішого стиґматика, св. Франца з Асізі, бо, як лише, „явища в Евстахії Бохняк у порівнанні з анальоґічними явищами історичних стиґматизованих осіб, доведені до найвищого вершка, до найбільшого багатства". Св. Франц одержав стиґми на пару літ перед смертю, а Стася, як цьому вірить бувший „декан Богословського факультету", вже вродилася як стиґматичка!

Погляньмо проте ближче наперед на стиґми Стасі та їх стиль, а пізніше на інші її дарування. Як згадано вище, при дослідах дарування годиться перше устійнити факт і природу даного явища. Коли ж річ іде про Евстахію Бохняк, то до пізнання появи стиґм у неї послужить нам наступна стаття, оголошена в „Голосі з над Буга" (Сокаль), ч. 43 з дня 15 лютого 1938 р.

Др Теодозій Савка. **Стиґматичка в Сокальщині?** (Стиґматизація Евстахії Бохняк в моєму насвітленні).

В грудні 1937 р. вийшла з друку книжка о. Др Г. Костельника п. з. „Пояснення стиґматизації", де автор старається вияснити тайни стиґматизації на підставі обсервацій трох українських псевдостиґматичок, а це: Насті Волошин, Евстахії Бохняк і Анни Труба. Від 1930 р. обсервував я одну з цих псевдостиґматичок з перервами аж до весни 1937 і хочу описати свої спостереження.

На просьбу одного священика піти до одної бідної, хорої дівчини, котра від року лежить в ліжку хора і збадати її, — я пішов з ним і від цего часу досить часто там заходив, обсервував, а деколи заносив ліки.

Була це Евстахія Бохняк. На перший погляд не робила зовсім враження хорої людини. Цера нормальна, а й на тілі виглядала добре. Оповідала, що від року лежить хора в ліжку, не може встати, ані сісти і цілий рік не приймає жадної їди кромі 2—3 ложок води і то з великим трудом, бо не може її перелізти через горло. Терпить страшні болі в цілім тілі, а головно в околиці серця і живота. В мові її слідна театральність, коли говорить про свої терпіння і непринимання їди (охота звернути на себе увагу, заімпонувати мені, що вона з такою мужністю зносить цей хрест).

По кількамісячній обсервації і неодним дослідї не ствердив я ніяких змін патольоґічних у внутрішних органах, а на запит того священика, який послав мене збадати Евстахію Бохняк, що її бракує, відповів йому, що кромі істерії не ствержую жадних хоріб.

В осені 1930 р. я виїхав і не бачив Евстахії більше як рік. По повороті приходить до мене Ев. Бохняк дальше з нарікання на найріжнородніші терпіння і каже, що мусіла встати, бо мати захоріла, а вона мусить сама в семикласовій школі прятати, палити, носити дрова, щоби заробити на матір і себе. Була ще у мене кілька разів з подібними жалями, а я порадив її удатися до львівського шпиталя. Але недовзі мати виздоровіла і тоді Ев. Бохняк знову положилася і лежить до цего часу.

З кінцем 1936 р. приходить до мене одна жінка й оповідає, що в Ев. Бохняк показуються стиґми в формі кровавого поту, терневого вінця на голові, бичування, витрисків крови на плечах по бичуванні, витриски крови на грудях і лінїй руці. Мало це бачити багато людей, котрі коло неї ходили (услугували), а навіть один священик ЧСВВ. Тепер ОО. Василіяни покинули її, не хочуть нею заопікуватися, а також відмовляють їй св. Причастя і вона просить мене, щоби я ту справу прослідив і випровадив на денне світло.

Я згодився, щоби ту справу збадати як слід і зараз другого дня пішов до Ев. Бохняк.

Від того часу заходив дуже часто 2, 3 й 4 разів в тиждень, пересиджував довго, багато говорив з нею і старався виробити довіря до себе, що зовсім мені удалося. Дивно мені було, що вона так добре знає про всі стиґматики і стиґматички, про їх життя, виглядн, рани і т. п. Аж пізніше я довідався, що Ев. Бохняк спроваджувала собі багато книжок, календарів і часописів з Непокалянова, з котрих цего всего довідалася.

Оповідала мені про свої страшні терпіння бичування, по котрих стало витрискує кров, терневім вінці на голові, рани на лінїй руці, з котрої що четверга або пятниці випливає кров, про екстази, ходженню духом, візіях, в котрих бачить Ісуса Христа, говорить з ним по гебрейськи, Матір Божу, з котрою розмовляє по грецьки.

Але це вже не була Стася (так її називають у Кристинополі) з 1930 і 1932 року, це була справжня артистка добре вміюча свою ролю, старалася мені заімпонувати своєю стиґматизацією. Я слухав, потакував, показував ніби подив для неї і чекав, що з того вийде, хотів побачити той кровавий піт, вінець і т. д. Але довго не мав того щастя. Бачив лише кровані плями на біллю і більше нічо.

Ліва рука була в неї стало завинена, — розвиваю, оглядаю — рани нема, а на ваті лише ніби засохла кров, дуже бліда і щойно запах напровадив мене на джерело її походження.

Одного весняного дня 1937 р. вбігає до мене одна жінка, просить щоби я в тій хвилині пішов до Стасі, бо з чола і лиця кров струями спливає. Кидаю все і не йду а біжу, щоби не стратити хвилини часу й нарешті побачити чудо. Входжу й бачу образ направду несамовитий. Ціле чоло й лице Стасі обмазане засохлою темно-червоною кровю.

Злість і сміх мене огортає, але погамовую себе, сідаю коло неї, кажу присутним жінкам (які тихенько стоять в куті й моляться) обмити її, а сам дивлюся чи не побачу випливаючої крови. Одна з жінок з набожною міною і страхом, легесенько обмиває дрожачими руками засохлу кров, немов би то була найбільша святість.

Чекаю 5 мінут, 10 мінут — нема. Стася дуже неспокійна, а руки під покривалом стало від голови до ніг пересуваються. Відвертаю голову від неї до матері, яка лежала на другому ліжку хора та щось до мене заговорила. Нараз чую голос Стасі: „о прошу пана вже є" і дійсно бачу мазок крови на лиці, посмарований пальцем.

Кажу обмити і дивлюся як сорока в кість, чи знову не попливе кров. Як дивлюся нема, а як лише відверну голову, то зараз появиться, але не струя, лише мазок пальцем около 2 цм. широкий і 10 цм. довгий. Так повторялося около 20 разів, — а за кожним разом Стася казала: „о прошу пана вже є".

Питаю чи відчуває як та кров витрискує. — Чую так якби удар, а пізніше тепло. Хочу конче знайти джерело тої крови й чи дійсно палець є тим мазаком. Зачинаю говорити про її рани на руці, відкриваю покривало, беру одну руку, другу, оглядаю ніби чи нема ран, а тимчасом дивлюся, чи кров на них і бачу на правій руці на вказуючім пальцю позасихану кров, коло ніхтя і на ньому.

По хвилині питаю, чи болить живіт і коли мала період. „Мене все болить живіт, а періоду вже не мала більше як пів року", а на запит чи тепер не має, відповідає, що ні.

Моя терпеливість кінчиться, вірю, що то брехня, здіймаю покривало, хочу переконатися чи то правда. Стася просить на милість Бога, щоби вині не бадати, але я стою на своїм і в присутности двох жінок і матері відкриваю і бачу повно крови випливаючої з органів родних, тої самої, що була на лиці. Обурений виходжу.

Чуе Стася, що буде зле по останній невдачі, проте треба остаточно переконати мене в правдивості своєї стиґматизації. — Щож робити? Треба, щоби отворилися рани.

Третього дня приходить до мене та сама жінка що попереднього разу зі словами: „У Стасі отворилися всі рани". Йду нерадо, бо вже знаю цілу правду, але йду ще побачити комедію. На обох руках по дві рані подібні на Христові, на долоні округлої форми величини конїшного сімя, а на хребті долоні поздовжні довжини около 1 цм. свіжо задрапані шпилькою. На правій руці, де було незручно лівою рукою робити, драпала два рази й зробила римську пятку (V). На плечах в околиці правої задної пахової лінії, де не бачила, драпала так довго що надрапала аж 11 рис довжини около 5 цм. Замівся я сердечно і кажу: „Дай собі спокій з тими стиґмами", показав їй цілий фалш, „вставай, мати померла і берися до роботи", взяв за руку, перепровадив кілька разів по кімнаті й вона обіцяла, що буде поволі вставати.

Більше я там не був. Вона лежала ще кілька тижнів, аж доки о. Др Г. Костельник забрав її до своєї колекції.

В книжці „Пояснення стиґматизації" о. др Костельник представляє Евстахію Бохняк як типову стиґматичку. Може о. др Костельникові вистарчить, як хтось помажеться кровю і подрапає собі руку шпилькою за доказ стиґматизації. Як хтось хоче на підставі обсервації таких стиґматичок писати науковцу працю або пояснювати тайни стиґматизації на підставі обявлення ангела такої стиґматички, котрий в часі екстази говорить устами стиґматички і вчить священика тайн Христової релігії, то нема що і критикувати.

Автор „Пояснення стиґматизації" пише, що Евстахія Бохняк переходить по раз шестий запалення міхура, сухоти горла і запалення мозку. — Що за цісенітниці! Аж смішно, щоби щось подібного знайшлося в книжці ніби науковій. Далі згадує автор про апорти, котрі Ев. Бохняк дістала від Бога і це в чудесний спосіб. Вони зовсім не від Бога і не в чудесний спосіб дістались до Е. Б. а від людей і тих осіб можу подати.

Так! В Кристинополі не вміли відріжнити справжнього діямату від штучного, аж у Львові знайшлися такі, що розпізнали. Якщоби автор П. с. завдав собі труду і пошукав по цілій Галичині, то назбирав би тих правдивих діямантів сотки.

Скажу словами автора П. с. „аж жовч лізе до горла" по прочитанні такої книжки. Дивно лише, що власть церковна дала дозвіл на видрукування чогось подібного, не збадавши перше докладно цілої справи через людей, покликаних до того.

Кристинопіль, в січні 1938 року.

Наведена стаття, якої правдивість змісту автор готов потвердити присягою, сама собою занадто вимовна, щоб треба було щонебудь до неї додавати. Автор дуже прислужився до висвітлення конкретного випадку стиґматизації „матери" українських стиґматичок та „найбільшого стилю" того явища. Для дослідника стиґматизації Стасі стаття дра Савки важна з таких причин: а) це безпосередня обсервація лікаря. В дослідах соматичного явища лікар має перше слово; б) Автор знав Стасю ще перед появою стиґм і побіч обявів істерії заобсервував у неї дивне наставлення до терпінь; в) Автор обсервував стиґматичку в часі повставання стиґм. Для дослідів ґенези явища цей час, як було сказане вище, дуже важний; г) Автор свої званеві досліди в найважніших моментах виконував при свідках. Вкінці автор як лікар стверджує, що отворення стиґматичних ран у Стасі наступило через скалічення зверха, а не через отворення ран знутра. Таке скалічення з морального боку се звичайна провина.

Досліди й твердження дра Савки використала без сумніву також згадана Надзв. Комісія, яка у висліді своїх праць, спершися ще на обсервацію і дані власні, видала ось яке рішення в справі явищ „стиґматички" Стасі: „Надзвичайна Ординаріятська Комісія для досліду стиґматизації Евстахії Бохняк, по тримісячних дослідах явищ звязаних з її особою, не найшла в тих явищах нічого чудесного.[2])

В наступній статті постараємось розібрати факти й арґументи, що їх наводять оборонці чудесности явищ, звязаних з Евстахією Бохняк.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

---

[2]) Див. „Львівські Архієпархіяльні Відомости", ч. II—III з 1938 р. — Склад Надзвичайної Комісії: Президник Пр. Е. Кир Іван Бучко. Члени: о. др Лаба, о. др Л. Глинка, о. В. Лициняк, о Ст. Рудь, о. др Г. Костельник, др М. Дзерович, У деяких засіданнях Комісії брав участь також Пр. Е. Кир Никита, а останньому засіданню проводив Пр. Е. Митроп. Кир Андрей.

Спомин про о. Деляре

Редемпториста бельгійця заслуженого великою працею між українським народом в Канаді.

До кількох стрічок інформацій про пок. О. Ахіля Деляре, поміщених у 55 ч. „Нової Зорі", вважаю своїм обовязком докинути дещо з моїх помічень. Я мав нагоду особисто зустрітися з Впреп. о. Делярієм в Канаді, в місцевости Йорктон, літ тому 18. Був се перший чужий нам по крови монах, якого я бачив у праці над нашим народом, отже моя увага при зустрічі з ним була дуже заострена. Вже їдучи до Йорктону знав я, що там працює бельгієць о. Делярій, на якого з особлившим завзяттям відали наші „ліві" й автокефалісти. Та не маючи що конкретно закинути тому побожному і працьовитому монахові, перекручували його назвисько „Деляре" на „Доляри" і надуживали того глупого перекручення до цькування, якого змісту легко додуматися, а тяжко про нього писати. Тяжко тому, бо пок. о. Деляре належить до дуже заслужених працівників нашої Церкви і нашого народу, дорощих для нас ніж багато з тих, що кровю звязаних з нами. То головно його заходами й заслугами запишався на безмежній прерії Саскачевану немов якийсь комплекс камяних твердинь заклад української вітки Редемптористів: величава церква і будівлі їх виховуючих інтернатів і шкіл. Коли я серед канадійського степу (він далеко більше одностайний і тому більше понурий в порівнанні з велико-українською рівниною) підїздив до того імпонуючого комплексу будівель, здвигнених Чином Редемптористів, шибнуло мені через думку: „Таке враження мусів мати наш козак коли перед століттями побачив перший раз камяну кріпость Кодак над Дніпром". Тут, на пустій прерії Саскачевану, те враження могло бути ще більше імпозантне. Признаюся, що я зі стисненим серцем входив у коридори Інтернату Редемптористів, бо непокоїла мене думка, що ті бельгійці роблять там з нашою молодю. Яке ж було моє здивування, коли я вже на стінах коридорів їх Інтернату побачив здовж прекрасну колекцію невеличких але старанно дібраних знимок найкращих церков з мого рідного краю, якої я не бачив навіть в Галичині. Мої побоювання на той вид відразу зачали таяти, бо хто на таких очних враженнях виховує нашу молодь, той очевидно не хоче її відривати від найкращої традиції її рідного краю та народу. Коли я увійшов до салі Інтернату (я відвідував його в характері офіціяльного посла ЗУНР, якої справа ще тоді не була вирішена радою амбасадорів у Парижі), привітала мене дута оркестра Інтернату відіграванням українського національного гимну. Та хоч яке те все було для мене несподіване і миле на далеких степах Канади, то верх моїх позитивних вражінь мав я тоді, коли ОО. Редемптористи позволили мені вдатися в розмови з їх елевами: я просто перепитував їх і переконався про високий рівень їх знання з історії, літератури і клясичних наук. Словом, переді мною була якась дивно гарна оаза культури, збудована бельгійськими монахами і бельгійськими капіталами для очевидного піднесення нашого народу во імя Христа й католицької Церкви Його. Хоч я тоді не був з Церквою „в порядку", але такій культурній праці для нашого народу не міг я нічого в дусі закинути, а навпаки мав для неї найвисше признання. Се я й сказав о. ігуменові Деляре, коли складав йому візиту в його келії. Припускаю, що він мусів знати, яких поглядів був я тоді, бо преса писала про те й люди мусіли говорити, але відчувши щирість у моїм признанні для праці Чина Редемптористів в Канаді між нашим народом, зачав мені відразу оповідати, з якими великими труднощами треба боротися, як проти них агітували між нашими людьми большевики й автокефалісти, словом намалював мені дуже стрімку і прикру дорогу, яку перейшов він і його Чин. Був се поважний чоловік, говорив помалу й немов важив слова, наша мова ще справляла йому тоді трудність, особливо в наголосі. Розуміється, по тій розмові з о. Деляре старався я в моїх дальших подорожах по Канаді параліжувати агітацію проти ОО. Редемптористів, де тільки міг, навіть у приватних розмовах з автокефалістами, покликуючись на те, що я сам своїми очима бачив у Йорктоні і про що переконався. Се була одинока розмова, яку я мав з о. Деляре, але досі виразно памятаю його могутне обличча, що мало в собі щось з могутности лева, в товаристві якого так і відчувалося, що сей не подасться перед ніякими трудами й небезпеками. Потому бачив я о. Деляре тільки перелетно, ще два або три рази. Зате мав я більше нагод зустрічатися з його вихованками, так молодшими від нього бельгійськими монахами, що під його кермою працювали між нашим народом, як і його вихованками вже з наших людей. Робили дійсно якнайлучше враження, а деякі справді імпонували мені: напр. один молодий ще монах бельгієць виголосив проповідь по нашому так знаменито, що цілком не можна було пізнати, що се не його рідна мова, навіть цитати церковно-словянські виголошував без ніякого фальшивого звука. Навіть „л" опанував бездоганно. Також зміст і форма виголошення були дуже добрі. На жаль я не можу собі пригадати, як він називався, бо в тім часі забагато вражінь перевалювалося. Коли я познакомився з ним і питав його, яким способом опанував він аж так нашу мову, він оповів мені весело такі „початки" свої: „Мою першу проповідь до українського народу в Канаді виробив я собі по французьки на письмі й один з наших монахів, що знав обі мови, переложив мені її на українську мову, всюди позначивши наголос. Я докладно вивчився тої проповіди напамять, але ще не розумів її по українськи. Мене вислали самого без товмача до одної з церков, бо не було сил. Коли я по Богослуженні й виголошеній проповіді вийшов з церкви й хотів якнайскорше сідати в авто, щоб уникнути розмови, се мені не вдалося. Мене обступили й запрошували, щоб іти з ними, розуміється, на обід, бо такий звичай. Уявіть собі моє положення: хоч я був би радо пішов з ними на обід, але на обіді треба було з ними щось говорити, а я їх не розумів і то цілком не розумів. Тай зараз треба було щось відповісти, а я не вмів нічого сказати. Тай навіть якби був знайшовся товмач і як би я міг через нього сказати їм, що не розумію їх мови, були б не повірили по тій проповіді, яку від мене чули. А мені вже в монастирі, коли я її вчився, говорили, що виголошую добре. Отже я тільки розвів руками, сів в авто й поїхав. Вони мусіли дивуватися, але я не мав іншого виходу..." Той бельгійський монах опанувавши знаменито нашу мову виїхав опісля здається до Африки на місійну працю. Там певно знов мусів подібно опанувати ще більше чужу для нього мову. Потому я ще нераз зустрічався з вихованками пок. о. Деляре, які вірно й витревало йшли слідами того великого працьовника. — О. Н.

Лікарський фейлетоник.

Отруя в содовій воді

В часі літної спеки люди особливо радо пють содову воду. Тимчасом контроля виказала в тій ділянці торговлі ряд недомагань. Напр. стверджено, що в більшости сифонових і бальонових механізмів до содової води є олово або стоп (аліяж) цини з домішкою олова понад 1%. Олово підлягає хемічним реакціям і затроює воду в сифоні. По споживті такої води виступають перші прояви затроєння: болі голови, жолудка й утроби та ряд інших долегливостей. Причини їх ніхто й не додумується. Міністерство промислу й торговлі видало розпорядок, яким забороняє вживати більше як 1% олова в сифонових механізмах, званих „головками" фляшок. Стверджено, що коло 70% сифонів вироблювано незгідно з приписами. За се будуть тепер карати. А консументи самі повинні уважати на своє здоровля, особливо коли запримітять висше згадані прояви.

Дбати про чистоту мови

Один з р.-кат. епископів прислав КАП-ій завваги такого змісту: Се обовязок письменників писати чистою мовою і вчити того инших. Так і було поки Польща була в неволі. Від хвилі освободження зачинає польська мова засмічуватися чужими висловами, що виглядають як поганий і вонючий бурян. В часописах і в белетристиці, в радію і в науці, словом всюди вживають таких огидних чужих слів, що польська мова зачинає перемінятися в якийсь німецький жарґон: бють в очи й уха „шильди", „шпальти", шпіца", „шлюсувати", „звекслювати", „швайсувати", „шліфувати", „шляґер", „штамбух", „майстерштик", „люкс-торпеда" і т. д. Дбати про чистоту мови се обовязок ПАЛ (Поль. Академії Літератури), яка має на те і час і засоби. Коли ж вона не почувається до того обовязку, то треба, щоб почувалися до нього всі, а особливо Союз письменників і журналістів і взагалі всі, що беруться за перо. Німці вже вичистили свою мову, не вживають навіть таких чужих слів як „радіо" або „авдиція". („К. В.", ч. 197).

Головна перешкода порозуміння з Совітами

Часопис „Стар" звідомляє, що найбільша перешкода в осягненні порозуміння з Совітами це справа нарад штабів. Досі не було ніяких нарад між мінвами війни Анґлії, Франції та Совітів. Шефи совітської армії хочуть, щоб їх трактували нарівні з французькими. Дотепер ні анґлійські, ні французькі ґенерали не хочуть зрадити Росії ніяких тайн. Бо кажуть, що коли Тухачевському в часі його побуту в Анґлії показувано ріжні військові обекти і пляни, то в скорий час опісля німці були про все поінформовані. Можливо, що се зробив не сам Тухачевський, а хтось з його оточення. Росія виказує тимбільше невдоволення, що анґлійський ґен. Айронсайд веде тепер довірочні наради з польськими генералами.

Александрета найбільша пристань у східній частині Середземного Моря

16 с. м. пристань Александрета перейшла під панування Туреччини. Анкарське правительство рішило вибудувати в Александреті модерну пристань після пляну опрацьованого турецькими й анґлійськими інжинірами. З огляду на широке запілля пристань в Александреті має стати одною з найбільших пристаней у східній частині Середземного моря. Через Александрету буде переходити транзит до Персії, а пристань буде получена з перською границею.

При свербінні тіла і шкірних викидах примінюється крем „ЛЯІН" Гонсецького. Се препарат, який усуває хиби нашкірня так у дорослих як і в дітей.

Що діється в світі

Акція польської „Католицької Акції"

З кругів читачів „Нової Зорі" дістали ми таку замітку до поміщення: На днях одержав я, мабуть через помилку, посилку з портретом бл. пам. Папи Пія XI, формату 25 × 18 центиметрів. На грубому, матовому папері — ніжна краска сепії віддає по мистецьки й вірно подобу Великого Папи, з характеристичною, повною батьківської доброти усмішкою на обличчі. Права рука благословить, на пальці перстень Рибака. Відвертаю з пошаною подобу Великого Архиєрея і бачу на відворотній стороні портрету велику, червону штампілю. З найбільшим здивуванням і „збудуванням" читаю: „Акція Католіцка. На целє взможеня і утрваленя Вяри Католіцкей і Польскосьці на Волиню". — Ціна цієї „католицької" цеголки 1 зл. Видавець і надавець посилки: Дієцезальний Інститут Католицької Акції в Луцьку. Як бачимо Католицька Акція в деяких католицьких краях гарно розвивається та інтензивно і всесторонньо працює на славу Божу й добро душ...

Пляни канцлєра Гітлєра

„Курєр Варшавскі" пише: В Лондоні появилася нова книжка відомого анґлійського журналіста Ворда Прайса п. з. „Рік заплати". Про теперішну ситуацію В. Прайс пише в тій книжці ось що: Німеччина не виповість війни Анґлії і Франції. Якщо дійде до конфлікту, то він вирине внаслідок спротиву, що його ставитиме Німеччині якась держава заґарантована тими двома державами... Німеччина рішена поширити свою владу на цілу східну Европу. Щоб довести до цього, мусить іти через Польщу або Мадярщину. Польща це затвердий оріх, Мадярщина лекший. В тій цілі Мадярщина буде поділена на малі німецькі протекторати. Черговою фазою буде потрійне потягнення: 1) здовж берегів Балтику до границь Естонії, 2) викроєння півзалежної України з Польщі й Росії, 3) здовж північного берега Чорного моря аж до Кавказу.

Альфонс XIII і еспанські монархісти

В Льозанні відбулося засідання делеґатів еспанських монархістів, на якому був приявний також б. король Альфонс XIII. Засідання мало занятися устійненням становища еспанських монархістів до останніх подій в Еспанії. Один з делеґатів заявив, що найважніша річ остаточно визначити претендента до еспанського престола. Зібрані відкинули кандидатуру князя Ксавера Бурбон Парма і князя Карла Габсбурґського. Численні делеґати підкреслили, що найвідповіднішим кандидатом був би князь Астурії. Тій тезі спротивився Альфонс XIII, заявляючи, що він ніколи не зрікся прав до корони і що князь Астурії перший повинен узнати, що Альфонс XIII є ще досі королем Еспанії.

„Можливість поважних подій"...

Японська адміраліція повідомляє, що японська фльотиля контрторпедовців виплила з бази Омінате на північ з уваги на можливість „поважних подій". Се зарядження подібне до того, яке видано підчас конфлікту за право до риболовлі при східньо-сибірських побережжах.

Райд турецьких літаків до Анґлії

Спочатком жовтня с. р. ескадра турецьких бомбових літаків має відвідати Лондон. Всі літаки будуть пільотувати жінки. Командантом ескадри має бути Сабіга Ґокчен, адоптована донька пок. диктатора Ататюрка. В дорозі до Анґлії ескадра відвідає Атени, Софію і Букарешт.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Св. Отець Пій XII виїхав з Ватикану на літний відпочинок до Кастель Ґандольфа. Невідомо, як довго Папа буде поза Римом. Римська преса запевняє, що Св. Отець вернеться до Ватикану перед приїздом до Риму ґен. Франка, щоб його прийняти на торжественній авдієнції. (ПАТ).

В неділю ввечері відїхав з Гол. Двірця у Львові о. Рафаїл Лотоцький ЧСВВ до Варшави, відти ж до Аргентини на постійну місійну працю між тамошніми нашими вірними.

Протестанти про католицьку Церкву і Папів. Лютеранський часопис „Нія Даґлігт - Аляґанда", що має в Швеції велику почитність, помістив недавно цікаву статтю про католицьку Церкву і Папів. Дійшло вже до того, пише часопис, що швед, який належить до державної християнської Церкви, мусить признати, що поведінка католицької Церкви в теперішню хвилю се найважніша справа, коли йде про оборону християнської культури. Сьогодні, коли поганство поширюється на весь світ, варварство і брутальність у великому пошануванні, треба бути сліпим, щоб не признати, що боротьба катол. Церкви з напливом варварства се перша лінія оборони нашої власної християнської свободи. Тому сучасний протестант розуміє, що тут іде про нього самого, що се відноситься також безпосередно і до нього. Ріжниця поглядів і переконань у справах християнської доґматики це тепер уже не найважніша справа. Врочисто і спокійно, водночас з досвідом і гідністю, гордо і з покорою проповідував старий Папа науку Евангелія. Католицька Церква наших днів має великих провідників... Що за Папи! Йоахім Печчі, названий Львом XIII, якого лагідний і іронічний усміх захоплював естетів XIX ст. Йосиф Сарто (Пій X) уособнення скромности і святости. Великий аристократ Яків делля Кіеза (Венедикт XV), якого дипльоматичні зусилля в часі світової війни, хоч не довели до порозуміння і мира, одначе були, як се признали всі воюючі держави, одинокими заходами, щоб довести до мира. В останньому часі Ахіль Ратті, вчений бібліотекар, який у хвилі, коли Мусоліні переводив свою революційну акцію, вратував для Італії і для світа хрест і його значіння... А які державні секретарі! Рамполя, Мері дель Валь, Ґаспаррі, Пачеллі".

Грецьке правительство, як звідомляє „Те Юніверз", вицофало з недавно ухваленого релиґійного закону низку розпорядків, які могли б образити католиків. М. ін. скасовано розпорядок, що католицькі часописи і книжки вільно продавати тільки в католицьких книгарнях і що ті книжки і часописи мусіли перейти цензуру православної влади. Скасовано припис, після якого католицьким духовним вільно було зміняти місце побуту в краю тільки за згодою міністерства внутрішніх справ. Одначе обовязує далі припис, що закордонним духовним не вільно перейти кордонів Греції без дозволу мін-ва зовнішніх справ і віроісповідань Прозелітизм заборонений тільки тоді, коли православний переходить на іншу релиґію свідомим уведенням в блуд або використанням його трудного положення.

В Мексику видно щораз більше оживлення релиґійного життя, чого доказом завжди нові численні релиґійні маніфестації. В останньому часі в Сальватієра в стейті Ґванахуато при великому здвизі народа відбулося посвячення подоби Пречистої Діви Марії. В торжестві взяли участь 3 мексиканські архиепископи і 4 епископи.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ЗОЛОЧЕВІ відбулася судова розправа проти 12 молодих українців з с. Батькова, бріського повіту, обвинуваченних за співання пісні про плк. Е. Коновальця. Суд засудив дяка Ігнатія Сагайдака, який мав навчити пісні інших підсудних, на 1 рік вязниці, а решту обвинуваченних по 6 місяців.

ПОЛЬЩА призначить на днях перших своїх морських аташе при амбасадах в Лондоні й Парижі. Морським аташе в Лондоні буде командор Стокляса, а в Парижі командор підпоручник Лясоцкий.

ҐДАНСЬКИЙ СТРАЖНИК в супроводі двох умундурованих С. А-манів перейшов польсько-ґданський кордон і застрілив польського граничного сторожа Витолда Будзевича.

ҐДАНСЬКА ПОЛІЦІЯ затримала насильно в ґданській пристані плк. Собоціньского, керівника військового виділу ґенерального комісаріяту Польщі в Ґданську, який відбував поїздку моторівкою. У звязку з тим ґенеральний комісар Польщі зложив протест у сенаті Вільного Міста.

В НЕДІЛЮ 23 с. м. в год. 4 пополудні премієр Молотов приняв анґлійського амбасадора Сідса, дир. Стренґа та французького амбасадора Наджіяра.

ПОТВЕРДЖУЮТЬСЯ ВІСТИ, що анґлійське правительство відкинуло останню совітську формулу в справі ґарантії на випадок посередної аґресії.

У СЛОВАЧЧИНІ ухвалили нову конституцію, яка вводить республиканський, авторитарний устрій на корпоративних і християнських основах. Національні ґрупи, що жиють у Словаччині, мають право орґанізуватися під власним проводом в культурні товариства й політичні орґанізації та вживати матірної мови в публичнім житті і школах.

КАНЦЛЄР ГІТЛЄР задумує скликати економічну нараду до Берліна, в якій взяли б участь всі держави, звязані торговельними взаєминами з „віссю". Нараду має зорґанізувати Шахт.

ЗАҐРАНИЧНУ ПРОПАҐАНДУ взяв канцлер Гітлер під свій безпосередний нагляд і підготовляє новий плян акції.

ФЛЬОТИЛЛЯ НІМЕЦЬКИХ КОРАБЛИВ з участю підводних суден зложить візиту в латвійській пристані Віндаві в днях між 27 і 31 липня.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО оповістило розпорядок про знесення великої земельної власности на Сицилії і призначення її на парцеляцію. Одночасно заповіджено великі публичні роботи звязані з кольонізацією Сицилії.

АНҐЛІЯ приняла японські предложення в справі Тієнтсіну.

БРИТІЙСЬКИМ АМБАСАДОРОМ у Парижі іменований Роналд Ґутґ Камбель, дотеперішній уповажнений міністр у Білгороді. Дотеперішній амбасадор Ерік Фіпс покине Париж восені с. р.

ҐЕН. ФРАНКО виїде з візитою до Італії около 6 вересня с. р. Він буде м. ін. на послуханні у Св. Отця.

В ЕСПАНІЇ лазрівають якісь поважні події. Вказує на це усунення відомого ґенерала Кейпо де Лляно та увязнення ґен. Яґе. Багато старшин, яких були вже здемобілізували, покликали знов до війська.

ВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ РЕПОРТЕР Нікербокер твердить, що в половині серпня с. р. наступить кульмінаційна точка кризи в міжнародній ситуації.

ПОЛІТИЧНИЙ ҐУМОР. — На питання, чим ви займаєтеся, ґен. Франко міг би відповісти: Обертаюся довкруги „осі".

НОВИНКИ

Святіший Отець приняв на приватній авдієнції цісареву Аннаму, яка прийшла в національному строю в товаристві амбасадора Франції і його жінки. Цісарева передала Святішому Отцеві цінний хрестик, а Св. Отець вручив цісаревій дорогу вервицю. Потому цісарева зложила візиту державному секретареві кард. Маліоне.

Свято на Білій Горі в честь о. Маркіяна Шашкевича відбудеться 6 серпня с. р. Воно зачнеться в 10 год. привітанням епископа, а закінчиться панахидою на могилі невідомого стрільця.

Метеорольоги заповідають ще більшу спеку з початком серпня с. р. Злобні кажуть, що тоді будуть правдоподібно холодні дощі.

Над Львовом перейшла в неділю пополудні коротка, але сильна буря з лискавками, перунами, зливним дощем та градом. Декуди потріскали шиби в домах внаслідок ударів граду. Також в ночі на понеділок перейшла над містом нагальна туча, що тривала годинами.

Міністр внутрішніх справ зарядив, що коморникам вільно побирати лиш 35 гр. за доручування ріжних візвань.

З Червоної Калини. На зазив того Видавництва про доповнення уділів зачали зголошуватися ріжні наші визначні люди й установи, доповняючи свої уділи та купуючи комплєти видань Червоної Калини, щоб жертвувати їх ріжним бібліотекам як також доповнити свої.

За події на кладовищі в Підберізцях 18 вересня 1938 р., а саме за побиття воєвідського урядовця Е. Фаренгольца, що приїхав до Підберізець, щоб розкопати українські воєнні могили, львівський суд засудив одного обвинуваченого на 10 місяців вязниці, одного на 8 місяців, 4 по 7 місяців, 3 по 6 міс., а 3 обвинувачених звільнив від вини й кари.

Перед окружним судом в Станиславові відбувся процес проти 3-ох греко-католицьких священиків, о. Володимира Левицького з Комарова, о. Володимира Тисовського з Калуша та о. Володимира Микитея, обвинувачених за українізацію прізвищ. Розправу відложено для покликання свідків.

В Станиславові почався процес проти 24 українських селян з Павелча, обвинуваченых в нападі на скарбового урядовця Л. Круля.

Староство в Дрогобичі засудило вчительку українку Юлію Беч з Улична на 250 зл. гривни за „вороже відношення до польської держави".

В ріжних точках Поділля відбулося відкриття таборів „Орльонт Звйонзку Стшелєцкєго".

На полях Яблонова коничинецького повіту хтось підпалив стирту сіна вартости 250 зл., на шкоду поляка Михайла Войцеховского.

Гумор. — Слухайте, чому ви так часто розмовляєте самі з собою? — Бачите, люблю поговорити деколи з розумним чоловіком.

Гумор. — Славка далася сфотографувати. — Ну і що, бодай подібна до себе на тій фотографії? — Думаю, що так, бо не хоче її нікому показати.

При допомозі Фонду Праці „Звйонзек Стшелецкі" приступив до будови нових польських Людових Домів у коломийському повіті, а саме в Ганеві, Св. Йосифі, Св. Станиславі та Загайполі. На укінченні є Людові Доми в Слободі Рунгурській і Камінках Малих.

В Стрию відбувся похорон поляка Маріяна Піша, підхорунжого резерви і студента 4 року прав львівського університету, який погиб підчас боїв у Карпатській Україні, звідки щойно тепер перевезено його тлінні останки.

Надренію навістив досить сильний землетрус, який тривав около 6 секунд. В деяких домах зарисувалися стіни.

Інж. будови Д. Кузик в Коломиї переніс свою канцелярію до нововибудованого дому **при вул. Крашевського 13 (напроти суду).**

Американський вчений др Р. Г. Буллярд мав винайти середник проти попарення іпритом.

У всіх бюрах подорожі вивішено пригадки для осіб, які виїздять заграницю, щоб памятали про обовязок зложення військових документів у відповіднім ПКУ під загрозою завернення від границі.

Ціна сьогорічної пшениці найнижча від часу впровадження статистики цін. Господарські круги обчисляють, що такі низькі ціни за пшеницю плачено в 1592 р.

ІКЦ в ч. 202 обурюється, що на сторінках „Національ Цайтунг" появилася стаття, в якій написано, що т. зв. „гуралі" се зовсім окреме словянське племя... ІКЦ забуває, що він виписував та й ще тепер виписує про гуцулів, лемків і т. д.

В Бересті ведуть розкопи, щоб віднайти руїни княжого замку, знищеного татарами в 1241 році. Підчас розкопів знайшли кафлі з 15 і 16 ст. й останки оборонного муру.

В Дедеркалах, кремянецького повіту, господар Іван Карачун перейшов з православя до евангеликів. Се не подобалося односельчанам і кілька днів після того ціле село громадно вивело Карачуна на т. зв. розстайні дороги та заборонило йому вертатися до Дедеркалів. Карачун кілька разів пробував вернутися додому, але його за кожним разом завертали.

468.774 промислових свідоцтв для торговельних підприємств викуплено в Польщі минулого року. 47.2% з того припадає на чисто жидівські фірми, а 41% на фірми, яких власники римокатолики.

Гумор. — Касюню, уважайте, як будете варити обід, бо в нас буде сьогодні на обіді один священик місіонар, що був 10 літ в Африці між людоїдами. — Кася: О, Господи! А я маю на обід тільки рибу!...

Естетика вистав. На сю тему вийшли в польській мові дві ілюстровані брошури: Роевского „Вистави крамниць блаватних і білих товарів" (ст. 72) і його ж „Вистави крамниць конфекції та мужеської галянтерії" (ст. 76).

Гумор. — Професор Х. такий розсіяний, що раз наступивши собі на ногу, не сказав „вибачайте", тільки вилаяв сам себе дурнем і зле вихованим чоловіком.

Гумор. — Учитель: Хто знає ріжницю між лискавкою й електричністю? — Ромко: Лискавка нічого не коштує.

БОЛІ артретичні ревматичні подагричні

найбільше докучають на зміну погоди, підчас зимна, слоти й непогоди. Тоді болі стають нестерпні в суставах, костях і мязах, витворюються болісні набрякнення. Хід і рух утруднені. Ці терпіння повстають з причини нагромадження мочевої кислоти в організмі і, якщо їх не будемо *правильно поборювати, будуть збільшуватися,* аж врешті прикують на постійно до ліжка. В цих випадках вживаємо зовнішнього ліку **„UREMOSAN" Гонсецького,** що розпускаючи мочеву кислоту в організмі, рясно її виганяє разом з мочем і помагає організмові поборювати артретизм, ревматизм, подагру, ісхіяс, ниркове камінння та злу переміну матерії.

Оригінальний **„UREMOSAN" Гонсецького** можна дістати в аптиках.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

† **О. Данило Заяць,** сотрудник в Губичах коло Дрогобича, помер у Галичі трагічною смертю підчас купелі в Дністрі. — В.Р.І.П.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Нові люди.
МУЗА: Людські серця.
ПАЛЯС: Три невинятка.
СТИЛЕВЕ: Експрес Париж — Тульон і ревія.

АКТУАЛЬНА БРОШУРА!

Важне для матуристів!

ВИБІР ЗВАННЯ

Порадник для молоді, що виходить у світ шукати хліба й долі.

— Ціна 40 сотиків. —

Набути можна в Адміністрації „Нової Зорі", Львів, ул. Ґродзіцких 2, І. пов. і в книгарнях.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 60 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/2 стор. 180. — вол., 1/4 стор. 90. — вол., 1/8 стор. 45. — вол., 1/16 стор. 25.— вол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— вол., 1/4 стор. 140. — вол., 1/8 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie **Niezonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w** Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 30 lipca 1939. № 57 (1257)
Рік XIV. Львів, неділя, 30 липня 1939. ч. 57 (1257)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ І з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Німецькі літаки над Англією

„Дейли Мейл" доносить, що британські власти скріпили стан поготівля воздушних сил на східнім побережжі Англії. Сталося це внаслідок того, що німецькі воєнні літаки поодиноко або групами долітали до берегів Англії, переступаючи дозволену границю територіяльних вод. М. ін. доконано перелетів над гирлом Тамізи. Минулого тижня над Англією кружляло 50 німецьких літаків високо понад хмарами. Є вже заперечення сих вісток.

Новий висланник Гітлєра в Лондоні

„Дейли Експрес" подає, що до Лондону прибув новий німецький висланник Мартен, права рука дра Вольтата. Він привіз мабуть новий плян, який повстав підчас наради, яку др Вольтат мав з марш. Герінгом по своїм повороті з Лондону. Др Вольтат виїхав до Берхтесгадену, щоб зложити канцлерові Гітлерові докладний звіт про настрої в Лондоні.

Стратегічне значіння Тиролю

В лондонських кругах твердять, що безпосередна причина рішення про виселення 200.000 німців з Тиролю се те, що Гітлер і Мусоліні дійшли до порозуміння в справі уміщення в полудневім Тиролі головної німецько-італійської кватири на випадок отвертого конфлікту. Переселення тирольців відограє димову заслону супроти приспішеної евакуації чужинців, які могли б бути невигідними свідками й обсерваторами багатьох річей на терені, призначеним на осідок головної кватири. Округа Меран — Боцен займає центральне становище супроти всіх можливих воєнних фронтів, добре забезпечена перед нападами з воздуха та лежить на італійській території, де німецька команда може лекше контролювати італійців і протиділати їх евентуальним відхиленням від „осі". Мабуть у звязку з цим канцлер Гітлер постановив, особисто обняти головну команду над спільними німецько-італійськими силами в разі війни.

Величезні можливости України

Бюро копалень Злучених Держав Північної Америки зробило розгляд можливостей промислового розвою України. Підсумки розгляду вказують на величезні можливости того розвою. Бюро каже, що Україна має можливости стати величезною промисловою імперією. Україна має передовсім величезні рільничі засоби. Долина ріки Дніпра від давних часів була шпихлірем східньої Европи. Крім цього у східній частині краю в річищі Донця знаходяться велитенські поклади вугля, заліза й манґанової руди — трьох мінералів, що є основою сталевого промислу. За обчисленнями федерального бюра копалень вугляні резерви України виносять 172 біліони 300 міліонів тон; залізної руди 4 біліони 66 міліонів тон; залізного кварциту 40 біліонів 900 міл. тон; манґанової руди 441 міл. тон. Крім цього є великі поклади брунатного вугілля, що можуть дати коло 510 міл. тон. Крім великого мінерального й рільного багатства Україна має ще знаменитий доступ до комунікації морем.

Найбільший вибух бомби в Лондоні

Якраз в часі, коли в англійськім парляменті обговорювано надзвичайні повновласти для поліції в ціли поборювання ірляндських терористів, на головнім залізничім двірці Лондону Кінґ Крос в год. 2 по пол. наступив вибух у багажевій переховальні. Сильна детонація, густі клуби диму і зойки ранених викликали паніку численних подорожних, яку ще збільшали крики, щоб утікати перед дальшими вибухами. Бомба, що вибухла в валізі, оставленій терористом до переховування, була така сильна, що рознесла цілу переховальню двірця, розбила на кусники фронтову стіну, поломала стовпи підтримуючі будівлю і знищила більшу часть багажів. Досі устійнено 16 ранених, в тім 6 жінок. Коли товпа опамяталася, зачала зараз демонструвати проти терористів. Поліція ледви витягнула з її рук одного невинного чоловіка. По вибуху задержано коло двірця пять підозрілих осіб. Сей вибух бомби був найбільший зі всіх дотеперішніх.

Комісар Кузнєцов про воєнну фльоту СССР

Народній комісар воєнної маринарки Кузнєцов виголосив промову про морські зброєння СССР. Кузнєцов ствердив значне побільшення фльот балтійської, чорноморської і далекосхідної. Совітська фльота на Чорному морі істнує щойно від 1926 р. До того часу вона властиво не істнувала. Совітське правительство звернуло окрему увагу на розбудову підводної фльоти, передовсім на Далекому Сході. Пять літ тому на Тихому океані було всего одно підводне судно, тепер є там поверх 100 воєнних кораблів і підводних суден. СССР має, сказав Кузнєцов, на всіх морях більше підводних суден ніж Німеччина й Японія разом. Всі морські сили СССР поділені на 4 фльоти: балтійську, чорноморську, далекосхідню і північну. Сю останню побільшено продовж двох останніх літ на 250 проц. Крім того Совіти мають три військові річні фльотилі: на Амурі, на Каспійському морі й на Дніпрі.

На Далекому Сході боротьба триває далі...

Воєнні комунікати японської квантунської армії доносять про дальші безперервні успіхи японсько-манджурських військ в районі озера Буїрнор і ріки Калки. В останніх боях по совітській стороні взяло участь около 2.000 жовнірів і 160 літаків. Японці зістрілили 41 літаків, в тому 26 бомбовиків. З японських літаків тільки один не вернувся до своєї бази.

Пекуча ситуація

До чого довела невдача англо-совітських переговорів у Москві.

Старий і загально знаний противник большевизму й фашизму Ф. Дан оповістив у „Соціялістичнім Вестніку", який виходить в Парижі, цікаву статтю п. з. „Не удавшийся пакт". В ній пише, що три місяці безуспішних переговорів Англії з Совітами в Москві принесли німецькому націонал-соціялізмові, як гегемонові фашистівського блъоку, три групи користей.

Перша група:

1) За той час німці станули твердими ногами в Еспанії. 2) Навязали міцні звязки на Балканах. 3) Остаточно узалежнили від себе угорсько-чехо-словацький осередок Европи. 4) Змілітаризували Ґданськ, зробивши з нього одну з сильніших німецьких кріпостей. 5) Спонукали Японію до рішучого натиску проти Англії на Далекому Сході, від чого Японія здержувалася до останного часу. Сей останній здобуток може найважніший.

Друга група користей для фашистів полягає на тім, що услівя ведення будучої війни погіршилися для антифашистів з двох причин: 1) Антифашисти перед цілим світом показали свою неспосібність до діла. 2) В т. зв. невтральних краях, у всіх малих державах, викликали антифашисти узасаднені сумніви („законные сомнения") в достаточности і дійсности гарантій, якими коаліція антифашистів заохочує їх до опору; разом з тими сумнівами появилося і стремління забезпечитися „на всякий випадок" договорами з фашистами (Данія, Естонія, Латвія). Се в греблі збірної безпеки виломлює одну діру по другій.

Третя група: Передумови ведення майбутньої війни за ті три місяці значно погіршилися для антифашистів, бо тримісячне перетягання переговорів з Совітами в Москві зачало знов „розмагнічувати" волю до відпору навіть в Англії, Франції та Злучених Державах Північної Америки. Знов ожили ілюзії про можливість мирно договоритися з блъоком фашистів ціною уступок, знов зачала литися вода на млин мінхенської політики порозуміння з фашизмом без СССР або й на рахунок СССР. Хоч та політика ілюзорична, але вона має глибоке коріння в соціяльних інстинктах сил, що донині панують в краях протифашистівської коаліції.

Так виглядають обставини, серед яких вже нині вентилюється думку про покинення широко закроєного змісту англійсько-совітського договору та про обмеження його взаїмним зобовязанням Англії та СССР тільки на випадок прямого нападу Німеччини на одну з тих двох держав. В такім „урізанім виді" практичне значіння договору буде очевидно зведене на ніщо, а то з тої причини, що в загально европейській або світовій війні Англія та СССР навіть без договору знайшлися б в однім протигітлерівськім фронті, як також тому, що трудно собі представити початок більшої війни без заняття німцями бодай частини малих держав в ціли наступу на СССР, Англію і Францію. Тоді мусять бути заняті з одної сторони балтійські

держави, а з другої сторони Бельгія, Голяндія, Данія і Швайцарія. В такім разі практичне значіння так званого „вузького" або „врізаного" договору, заключеного по невдачі тримісячних переговорів про „широкий" договір, може показатися навіть шкідливим: оскільки укріпить Гітлера в переконанні, що він з малим ризиком може дальше насилувати все нові малі держави, коли тільки ту операцію буде переводити помалу, постепенно, дрібними способами, з яких ні один не визиватиме різкого протиділання протифашистівської спілки. Як відомо, жабу, посаджену в воду, можна зварити без найменшої реакції з її сторони, коли підгрівати воду дуже помалу й обережно.

Не можна увільнитися від вражіння, що мимо знаменитих, твердих і щораз твердших промов Галіфакса, Чемберлена й інших державних мужів якраз тепер німці переводять досвід такого незамітного варення жаби без болю і притім з дня на день відкладається рішучий протест проти проникання гітлерівської Німеччини в Гданськ. Відкладає се Англія і відкладає Польща, яка в разі рішучого протесту мала б всесторонню піддержку свого великобританського партнера.

Що більше! Мимо „ослаблення напруження" в Гданську се ж очевидний маневр гітлерівської стратегії. Той маневр уже служить деяким англійським кругам за покришку до пропаганди ідеї для „мирного уложення" польсько-німецьких взаємин взагалі і гданської справи зокрема. Розуміється, в миротворче значіння такої конференції можуть щиро вірити чесні, але наївні пацифісти, які закривають очі на соціяльно-політичну динаміку історичного розвитку, що породив фашизм і властиву йому войовничість. Ті політики, що видвигають ідею такої конференції, в однім не помиляються: нею можна відрочити момент напруження сил, себто можна відрочити вибух війни. Але уникнути самої війни не можна, зате можна такою конференцією ослабити позиції протифашистівського фронту. Такі вже тепер видимі наслідки невдатної дипльоматичної акції, яку Англія розпочала в Москві. Все вище сказане дає повне узасаднення говорити про невдачу, без огляду на те, чим формально закінчаться англо-совітські переговори.

„Упущение времени смерти подобно! А времени уже упущено бесконечно много, и этого упущеного времени никак не воротить", пише рос. с.-д. автор.

Дан дуже занепокоений справою мира та соціялізму. Про се, хто, на його думку, відповідальний за такий стан справ, — у слідуючій статті.

Напереломі

Хаос перед народинами нового ладу

Під таким заголовком „Діло" в ч. 166 принесло статтю дра Дмитра Левицького, в якій читаємо м. ін. ось що:

Характеристичною прикметою наших часів і то не тільки в нас українців, але і в цілім світі, є розгубленість. Звичайно людина, хоч читає часописи і слідкує дуже пильно за всіма подіями, ніяк не може зрозуміти, про що йде. Йде завзята боротьба на всіх ділянках людського життя, міняються карти світа, міняється структура суспільного і господарського ладу, нерви народів і поодиноких людей напружені до перевтоми і все не знаємо, за що йде та боротьба, яка ціль тої великої метушні і який може бути її кінець... Гасло самовизначення народів проголошене минулої осени в Мінхені показується великою брехнею і за віру в це гасло, потверджене чотирма европейськими потугами — Англією, Німеччиною, Францією й Італією, заплатили своїм істнуванням Чехія, Словаччина і Карпатська Україна... Совітський Союз, який донедавна вважали мілітарно безсилим і який західно-европейська демократія легковажила, яким гітлеризм і фашизм навіть погорджували, стає нині чинником, який диктує про війну і мир і вже від двох місяців увесь світ з запертим віддихом слідкує за кожним політичним ходом Молотова... Певно, ніхто з нас не може мати сміливости твердити, що його твердження певні і його гіпотези на майбутнє правильні. Але безсумнівно правильне те, що над цими справами нам треба застановлятися і шукати відповіді, не томлячи всіх питаннями. Треба зробити спроби проаналізувати теперішні події, хочби деякі засновки і висновки показались хибними, бо краще справити похибки, як взагалі оминати аналізу цих питань...

Нам дуже важко зясувати собі ті зміни, які відбуваються у теперішньому світі, саме тому, що вони проходять на наших очах і тому, що ми їх кожного дня переживаємо, як тяжко нам наприклад пізнати ступінь старіння людини, коли ми постійно з нею живемо і кожного дня її бачимо. А ті зміни вже дуже великі. На наших очах падають всі давні цінности, пошана до великих дідичних титулів, до високих родів, які цілими століттями майже виключно кермували політикою народів і держав, до великих багачів, від яких залежить матеріяльне положення міліонів людей. Щораз частіше займають високі становища люди, які вийшли з народу, яких походження майже невідоме, які тільки завдяки своїй здібности, праці та енергії вибились на високі, навіть найвищі місця у своєму народі. Коли глянемо на нашу молодь, то побачимо, що вона цілком інакша ніж були ми. Вона, хоч як тяжко бореться за щоденний хліб, не привязує такої ваги до матеріяльного забезпечення свого життя, як це було давніше. Як не розумом то інстинктом вона відчуває, що всі матеріяльні добра, всі платні і посади нині не тривкі, що право до життя має тільки людина, яка своїм хистом та енергією зможе кожночасно і в усіх обставинах здобути собі прожиток і що тільки моральний авторитет дасть їй змогу заняти вище місце в ерархії народу. Хоч від кінця війни минуло двацять років, перетворення старого ладу на новий щойно починається і ніхто не знає, коли і в яких формах воно закінчиться. Певно, буде ще більше кривавих воєн між народами і революцій у них, певно, ще неодин метеор як Гітлер, Мусоліні і Сталін потахне в огні революції, як потах великий Наполеон у французькій революції, а все ж нема сумніву, що в тяжких муках родиться нове життя, яке зрівняє народи та одиниці і дасть змогу людям краще жити на світі.

З Полудневої Америки

Північна Америка предкладає державам Полудневої а властиво Латинської Америки (бо від Мексика почавши), що буде їх заосмотрювати у воєнні кораблі і всякі инші річи потрібні до війни — по власним коштам продукції. З держав Латинської Америки найбільшу військову силу має Аргентина. В кожній з тих держав військо має подвійне значіння: 1) мілітарне і б) політичне в значінні корпорації, яка робить політику. Тому кожне правительство тих держав видає на армію більше, ніж повинно видавати. Всі держави Латинської Америки діляться на великі і малі. До перших належать три держави, звані АБЦ (від початкових букв своїх імен: Аргентина, Бразилія, Чіле). Всі инші се малі держави. Їх буджети на 1939 рік виглядають ось як (у перечисленні на півн.-амер. доляри):

	Заг. буджет	Військовий	Населення
1) Мексик	143.599.000	34.771.000	16.404.030
2) Ґватемала	9.083.000	1.780.000	2.454.000
3) Сальвадор	9.158.000	1.571.000	1.437.611
4) Гондурас	8.284.000	874.000	859.761
5) Нікарагва	6.740.000	невідомо	818.184
6) Костаріка	6.186.000	поліція	503.856
7) Панама	18.815.000	поліція	467.459
8) Колюмбія	60.844.000	14.772.000	8.665.000
9) Венезуеля	43.960.000	6.190.000	3.261.734
10) Куба	79.114.000	18.477.000	3.607.919
11) Гаїті	7.010.000	поліція	2.291.248
12) С. Домінік	9.277.000	1.873.000	1.200.000
13) Еквадор	14.874.000	4.181.000	2.554.744
14) Перу	34.925.000	5.275.000	6.147.000

Цифри з Болівії та Парагваю трудно устійнити. Тай подані вище цифри не зовсім певні вже тому, що військові видатки вкладається не конче в рубрику „для війська". Та певне тут одно: що всі ті буджети такі слабі, що грубших видатків на мілітаризм, особливо на воєнні кораблі, ті буджети видержати не всилі. Зрештою тим державам (з виїмком одного Мексика) і не треба більшої мілітарної сили. Трохи більше скомплікована справа оборони полоси Панамського каналу. Обороняє його передовсім північна Америка, але до оборонної полоси втягнула вона й сусідні державки аж до Колюмбії та Еквадору включно. А саме втягнула в той спосіб, що за ріжні користи дістала від тих держав точки опору на їх територіях, де урядила свої станиці, з яких береже канал. Держави висунені дальше на полудне не представляють для півн. Америки інтересу під тим оглядом, хіба такий, щоб її противники (Японія, Німеччина, Італія) не урядили там своїх точок опору за дозволом тих держав, чого у Вашінґтоні постійно побоюються.

Чи латинські держави Америки дійсно братимуть зброю лише в північній Америці, чи може дальше торгуватимуть з Европою, ще не дасться сказати.

Сила Австралії

Лондонський часопис „Таймс" приніс допис з Канберри, столиці Австралії, про ту далеку домінію Великої Британії під оглядом мілітарної сили. Отже Австралія має 70.500 людей міліції й 3.800 постійного війська (в тім уже генеральний штаб, інструкційні офіцири, артилерія й „жені"). Ту армію почав творити кабінет під проводом премієра Лайонс'а в 1934 р. На більшу армію як 30 тисячну не мав грошей. Щойно тепер піднесено її число до висоти 70.500 з огляду на непевне міжнародне положення. Яким способом творити ту армію? З добровольців, чи примусовим набором? Над тим горячо дебатовано. Правительство Скуллин'а знесло примусовий набір, тепер його знов домагаються. Одначе премієр прирік був прилюдно, що лишиться добровільна міліція й тепер не хоче ломати свого слова. І справді, ставилося добровільно навіть 500 людей більше ніж преліміновано. Бракує тільки офіцирів, інструкторів і воєнного матеріялу. Зорганізовано вже 3 кавалерійські й чотири мішані бриґади, дві дивізії піхоти й доповняючі частини. Почали творити також змоторизовану частину, 7.500 людей. Сего року набрано 1500 людей до двох баталіонів стрільців, одну бриґаду артилерії та частину до сиґналізування. Резерву має становити коло 90.000 людей, що вже боролися у світовій війні. Вона буде також зреорганізована й поділена на дві части. Ухвалено завести примусовий реєстр для мужчин від 15 до 64 р. життя й окремий реєстр для жінок, що зголосяться добровільно. Лікарів і всяких техніків приймається до війська на засаді доброї волі. Все те коштує коло 80 міл. фунтів стерлінґів, що для населення, яке має 7 міліонів душ, становить порядний тягар. Супроти того, кінчить кореспондент, Австралія потребує іміґрації. Досі приймала вона коло 45.000 еміґрантів річно, а в часах кризи та цифра зменшилася до половини.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Доля української еміграції у Протекторатi

У звязку з розвязанням кількох українських організацій на території Протекторату Чехії й Моравії краківський ІКЦ з 21.7 с. р. подає таку замітку: „Треба памятати, що на терені Протекторату зазначилися три напрямки між існуючими українськими організаціями: один з них виявляв особливі симпатії (?) до Совітів і стояв під комуністичними впливами, другий, що був на удержавні („жолдзе") Бенеша, копіруюва його політичну концепцію, а вреші третій, що стояв під німецькими впливами, був фінансований Берлїном, був знаряддям німецької політики в східній Европі. Того знаряддя Німеччина зовсім не вирікається, а розвязання українських організацій на терені Протекторату торкається лиш тих груп, які дотепер в 100 відсотках не підпорядкувалися вказівкам Берлїна. Отже маємо тут до діла зі „згайяхшальтуванням" і чисткою тих провідників, які залишилися на іншім, а не німецькім удержавні („жолдзе")". »Українські Вісти« додають до сего: Згідно з вістками, що їх подає українська закордонна преса, справа української еміграції в Протекторатi Чехії й Моравії представляється ось так: Під політично-організаційним оглядом німецька влада погодилася і дозволила на істнування лиш двох українських організацій: „Союзу Гетьманців Державників" і „Українського Національного Обединання", яких централі знаходяться в Берлїні. У проводі „СГД" на Протекторат стоять: д-р Гр. Деркач, як краєвий начальник, др Михайло Самойлович, Арт. Корнійчук і інж. Мик. Грабина, як члени управи. Супроти такого становища німецької влади вся українська еміграція в Чехії й Моравії може вступати в ряди або одної або другої організації. Те саме торкається карпатських українців.

Висліди „ревіндикаційної" акції на Волині

„Діло" в ч. 163 принесло статтю В. О—ського, в якій автор займається висліда ми „ревіндикаційної" акції „Звйонзку Шляхти Загородньої" на Волині. Він пише: Як звичайно буває, коли акція спрямована проти людської природи, — вже очевидний провал. *Найтемніші* українські Петруки, Семенюки, Гонанюки й інші „юки", даючи записувати себе „до шляхти", залишаються далі православними українцями. Скажи їм щонебудь неприємне, то кинуть непотрібне їм *шляхоцтво й підуть собі геть*. А якщо й „ревіндикуються" поодинокі одиниці, то звичайно безвартісні. Тай задорого коштує кожна така сумнівна одиниця (за ці гроші можна добру господарку купити). Словом, сміх а не ефект. *І ось З. Ш. З. прийшов до думки*, що сам *не дасть собі ради, якщо не поможе йому в* „ревіндикації" православна Церква, себто: не заведе відповідних (мети З. Ш. З.) змін... В останніх двох роках (на Волині) повстала ще група українців-римокатоликів, так званих „*ревіндикованих*", які вже *приходять до свідомости* й домагаються української мови в костелі. Через те ревіндикаційна акція З.Ш.З. дасть на Волині (якщо взагалі дасть) ледви чи бажані йому наслідки. З прикордонної смуги надходять відомости, що якби змінилися там умовини, щілі зревіндиковані села вернуться масово до Церкви й українства. І ніякі там академічні чи інші табори, ніякі кола загородової шляхти та інші організації не подолають їх українства та батьківської віри...

Любов до Польщі чи ненависть до Гітлєра?

Проурядова „Газета Польска" в ч. 202 принесла статтю п. з. „Не вистарчить ненавидіти", якої зміст такий: Жиди ненавидять гітлеризм. Мають причини до того. Німеччина приготовляється до нападу на Польщу. Отже повстає збіжність інтересів, „союз" між Польщею і жидівською суспільністю. За той союз жиди домагаються заплати. Тою заплатою має бути — занехання антисемітизму в Польщі. Отже ні, каже „Газета Польска". Не будемо платити. Боротьба Польщі з натиском Німеччини се одна річ, антисемітизм і продовжування його в Польщі — друга річ. Обі справи від себе незалежні і будуть розвиватися незалежно від себе. Нехай жиди не обманюють себе! Зрештою, коли тепер жиди знайшлися з поляками в одному ряді, то причина цього не їх любов до Польщі, але ненависть до Гітлєра". А це не вистарчить: не вистарчить ненавидіти. У відповіді на статтю „Г. П." „Хвіля" в ч. 7304 принесла статтю жидівського посла Шварцбарта, який пише, що не ненависть до гітлеризму, але якраз любов до Польщі це моторична сила поведения жидів в теперішній ситуації Польщі. Але „Газеті Польскій" і її таборові потрібна концепція, що жиди не люблять Польщі. „Г. П." і її табор не заперечать, що вони роблять все, щоб жидам, польським горожанам, затроїти й обридити ту любов до Польщі...

Що діється з Ґданьком?

Виленське „Слово" в ч. 202 принесло кореспонденцію з Ґданська пера п. Ґ. М., в якій читаємо м. ін. ось що: Дефензивне становище Польщі внутрі самого Ґданська пояснюється радше льокалізацією рішення, яка в цій хвилі не лежить в Ґданську, а в столицях великодержав, які порозуміваються щодо спільного протиділання німецькій агресії. Це рішення може прийти скорше або пізніше. Очевидно, „казус *беллі" вже давно заістнував у ґданській ситуації*... Наразі йде про те, чи не дасться поладнати всього без війни? А щойно коли це покажеться неможливим, викинемо збройно СА і СС-манів, привернемо станицю у сточні Шіхав, спокій *польським урядникам*, порядок у Вільному Місті, усунемо гармати звідти, де не повинні стояти й обернемо їх дула в іншім напрямі...

Німеччина має 85 міліонів мешканців

Німецький Статистичний Уряд оповістив тимчасові дані спису населення з 17 травня с. р. Постійне населення Німеччини, без клайпедської округи, виносить після дотеперішніх обчислень 79,577 міл. Разом з клайпедською округою 79,730 міл. До того приходить 6,8 міл. мешканців Протекторату. В Німеччині (без Клайпеди) в 1939 р. було 38,812.032 мужчин (в 1933 р. 37,090.238) і 40,764.726 жінок (в 1933 р. 39,352.059). В теперішніх кордонах Німеччини живе 4/5 всіх німців, бо на цілому світі має *бути поверх 100 міліонів людей* німецького походження.

Німецький сиґнал у словацькому радію

При німецьких авдиціях у словацькому радію уживано досі загального сиґналу словацького радія, а саме перших тактів пісні „Гей, словаки". В останньому часі для німецьких авдицій впроваджено новий сиґнал, а саме перші такти німецької пісні „Дер Оствінд гебт ді Фанен". Впровадження нового сиґналу мало торжественний характер. З тої нагоди промовляв один з нім. провідників у Словаччині др Гавскнехт.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Помер архиепископ Ропп

В дні 25 с. м. помер у Познані р. катол. архиепископ Едвард фон Ропп. Покійний уродився 1851 р. в Ліксні під Двинськом. Скінчивши правничі студії вступив до духовного семинаря в Ковні, звідки виїхав до Інсбрука і Фрибурґа для поглиблення теольоґічних студій. По висвяченні на священика 1886 р. був 10 літ парохом в Лібаві, а в 1896 р. став каноніком римської капітули. Дня 9. VI. 1902 р. Папа Лев XIII іменував о. кан. Роппа епископом тираспільської дієцезії з осідком у Саратові, а 27. X. 1903 р. Папа Пій X іменував його епископом у Вильні. Внаслідок ворожих виступів православного духовенства і російських урядових кругів еп. Роппа засуджено в 1907 р. на 10-літне вигнання з Литви. В 1917 р. Папа Венедикт XV покликав еп. Роппа на становище могилівського архиепископа й митрополита всіх костелів у Росії. На початку 1919 р. большевики арештували його й засудили на смерть. Під постійною загрозою виконання присуду пересидів архиеп. Ропп майже цілий рік у вязниці і вийшов на волю внаслідок старань польських властей.

Острий осуд письменства

на шпальтах органу польської військовости.

„Польска Збройна" пише м. ін.: Коли глянемо на сучасний стан польської літератури, *огортає нас здивування*. В часі коли весь нарід стоїть в обличчі грізного завтра, коли весь нарід з великим духом і серцем приготовляється до якнайрішучішої оборони своїх прав, на книгарських полицях, на видавничому ринку не знаходимо ні одної книжки, повісти, ні одного твору, що відповідав би сему величавому оборонному духові польського народу. Порпання в кухонних справах або справах алькови, обнижування вартости людини, ділення волоска на частинки, безнадійний песимізм і депресія, викривлювання дійсности, малпячі кпини і стареча злоба, солодкі і цукровані теми, які немов успокоюють, а в дійсности скріпляють загрозу, — ось підставові елементи творчости наших письменників, наших поетів, наших драматургів, наших фейлєтоністів. Чи „Галузка Розмарину" мала б вистарчити за всіх і за вся? Нема в тій літературі зрозуміння для польської дійсности, нема тенденцій до вишукання здорового типу польського горожанина, нема шляхотного патосу щоденної величавої відбудови, нема проявів здорового оборонного мілітаризму, нема геройства й посвяти праці селянина чи робітника, нема вояцького труду, нема могутности і багацтва землі, нема охоти позитивного унормування відношення до прекрасної дійсности, до надзвичайних в наших умовинах зусиль і дорібку, нема здорового і шляхотного оптимізму, нема віри в людину, нема здоровля, нема сил!... (Дальше автор тої статті дуже гострими словами представляє, що в польській сучасній літературі є...).

ПРОСИМО ВСІХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ І ПІСЛЯПЛАТНИКІВ ПРИСИЛАТИ ПЕРЕДПЛАТУ І ЗАЛЕГЛОСТИ.

Волинь в урядових числах

Зі Львова до Луцька лише 180 км., небагато дальше ніж до Тернополя або Станиславова, що віддалені від Львова 140 км. Навіть до волинсько-поліських міст Ковля і Сарн, що лежать на північних окраїнах волинського воєвідства, зі Львова не дуже далеко: 200 і 290 км. Мало що дальше ніж до Сянока і Снятина, окраїнних південних міст Галичини, що віддалені від Львова 180 і 230 км. Комунікаційний звязок Львова з Волинь досить добрий, бо звязують їх 3 залізничі шляхи. Один через Сокаль лучить зі Львовом Володимир і Ковель, другий через Стоянів зближує до Львова Горохів і Луцьк і третій, дуже важний, вяже зі Львовом Дубно, Рівне та Сарни.

Але на ділі на всіх тих шляхах, там де колись за Сокалем, Стояновом і Бродами пробігала австрійсько-російська границя, лежить щось, що розєднує Галичину від Волині. Правда, нема там ніяких митарів і поїзд без перешкод їде дальше одною і тою самою державною територією, але дуже мало людей їде дальше на північ і схід поза Сокаль, Стоянів і Броди або навпаки на південь і захід поза ці міста. Живий рух — обабіч цеї смуги і то чим дальше від неї тим живіщий. Культурні та господарські звязки Волині з Галичиною дуже слабі не зважаючи на те, що тут і там живе тойсамий нарід, що природні та господарські умовини ті самі або дуже подібні. Та ж Брідщина це галицька Волинь, а Кремянеччина це волинське Поділля. Але політичні умовини, що заіснували ще 150 літ тому, донині насильно не дають жити цим землям одним життям. Ба що більше: ми знаємо дуже мало про Волинь. Тому кілька чисел, що порівняли б Волинь з Галичиною, можуть поширити наше знання.

Населення Волині в дуже переважаючій кількості українське та православне. На 2,085.000 мешканців було в 1931 році 1,456.000 православних, 328.000 римо-католиків і 208.000 мойсеєвих. Отже православних було 69.7%, римо-католиків 15.7%, мойсеєвих 10% всего населення. Як матірну мову в урядовій статистиці записали для 1,427.000 українську, для 347.000 польську, для 206.000 жидівсько-єврейську. Отже українців мало бути 68.2%, поляків 16.6%, жидів 9.9% всего населення.

Хоч лише 1.980 римо-католиків записало як свою матірну мову мову українську, а 7.280 римо-католиків мову чеську — і хоч аж 20.160 православних, 4.560 евангеликів, 1.980 мойсеєвих записано поляками, польський вчений А. Крисіньский невдоволений цими числами. Він пише: „Але треба з натиском підчеркнути, що це число певно не обіймає всіх поляків, що мешкають у цій дільниці". В іншому місці додає: „Осторожний над усе у відношенні до польскости на Волині спис з р. 1931 це число зредукував до мінімум". Ще в іншому місці з нагоди, що лише 8.550 є на Волині „русинів", всі інші українці, лише п. Крисіньский: „Автім і само переведення списку 1931 р. на Волині щодо української сторони було таке ліберальне, що аж провадило до вислідів ніяк не правдоподібних".

Ми не можемо брати поважно сумнівів п. Крисіньского та не можемо допустити, щоб урядовий спис населення 1931 р. був переведений поляками в користь польського населення. Не беремо поважно застережень п. Крисіньского тому, що він, як йому треба, то не робить застережень щодо даних перепису населення. І так він каже: „Зникаюче число жидів, що в 1931 р. признався на Волині до польської мови (коло 2.000), коригуючи зовсім фантастичне число коло 12.000 т. зв. жидів-поляків у р. 1921... в загальному білянсі додатніх і відємних сторін списку населення 1931 р. є радше додатньою позицією". Зате кілька стрічок вище писав: „...Коло 40.000—50.000 поляків-православних знайшлося в списі 1931 р. в так дуже фаворитованій тоді на Волині рубриці українській". Словом, треба сумніву, то сумнів є, не треба, то його нема, треба православних поляків, то вони є, не треба мойсеєвих поляків, то їх нема. Але так як п. Крисіньский не зважаючи на свої застереження держиться офіційних даних, а ми не маємо змоги їх провірити та справити, то будемо також ними оперувати.

Лише в повітах володимирському, луцькому, костопільському та рівенському українців менше 2/3 населення (але не менше 59%). Найбільше українців у Кремянеччині, 81%. Поляків лише у володимирському повіті 1/4 (26%), костопільському та луцькому 1/5 і т. д., в кремянецькому лише 1/10. В порівнанні з передвоєнними часами число поляків дуже побільшилося. В 1897 р. було їх на Волині 130.000 або 9.5%, а нині вже 16%. В порівнанні з р. 1921 поляки на Волині зросли о 82%, українці о 24%, жиди о 17%.

Це одначе не значить, що українці на Волині вимирають або мають малий природний приріст, малу надвишку народин над смертністю. Це значить лише те, що поляки на Волині крім надвишки природної мають ще надвишку коштом іммиграції з заходу, коштом кольонізації і також частинно коштом польонізації непольського населення Волині. Бо за десятиліття 1921—1931 природний приріст поляків міг був дати 60.000 душ, а що приріст дав 150.000, то це наслідок в головній мірі кольонізації.

Щодо українського населення Волині то воно теж має великий природний приріст, більший від природного приросту українського населення Галичини. Бо в Галичині на 1.000 душ було 26 народин, 16 випадків смерти, природного приросту 10, а на Волині було народин 27, випадків смерти 13, природного приросту 14. Отже волиняк це чи не найбільш життєздатна вітка українського народу.

Крім православних українців були ще на Волині українці греко-католики, евангелики та сектанти. Українців евангеликів, сектантів і других християн (не числячи греко-католиків і православних) було на Волині в 1931 р. 26.600. Всіх греко-католиків було на Волині 11.140, з чого за українців записано 9.500, за поляків 1.160. Найбільше греко-католиків жило в Ковельщині 2.410, Горохівщині 2.060, Володимирщині 1.640. Між ними були галицькі українці, а також бувші православні волиняки.

Жидів багато по волинських містах, де в 1921 р. було їх 59% всего міського населення, а в 1931 р. 49%. В місточках Любомлі і Корці жидів 80—90%, і лише в Кремянці та Горохові мають українці більшість, але релятивну.

Невеличкі меншини німців і чехів живуть теж на Волині. Чехів було в 1931 році 31.000 головно по селах Дубенщини, Здолбунівщини, Рівенщини та Луччини. Німців було 46.900 головно по селах Луччини, Рівенщини, Костопільщини та Горохівщини. Є ще на Волині пару соток голяндців, але їх асиміляція добігає кінця.

Волинське воєвідство менше своєю поверхнею лише від одного поліського воєвідства. Поверхня волинського воєвідства є 35.750 квадр. км. і жило там у 1931 р. 2,085.000 мешканців. Отже на 1 квадр. км. живе 58 мешканців, при чому на південному сході найбільше, в Кремянеччині, Рівенщині та Здолбунівщині по 87 мешканців на 1 квадр. км. Зате на півночі живе в Сарненщині 33, в Ковельщині 45 мешканців на 1 квадр. км. Це тому, що південна частина Волині врожайна, північна неврожайна та підмокла. Північна частина це Волинське Полісся.

Як ми вже зазначили, південна частина Волині дуже схожа з сусідною частиною Галичини. Це добре насвітлюють дані про те, який відсоток усеї поверхні орної землі і яка густота населення у сільських громадах. І так Кремянеччина має 73% поверхні орної землі та 81 густоти на 1 квадр. км., отже менше більше тілько, що сусідня Збаражчина та Зборівщина, що мають 74 і 84% поверхні орної землі та 81 і 79 мешканців на 1 квадр. км. Знову Горохівщина та Володимирщина, що мають 68 і 55% поверхні орної землі та 64 і 56 мешканців на 1 квадр. км., подібні до Радехівщини та Сокальщини, що мають 50 і 57% орної землі і 63 і 72 мешканців на 1 квадр. км. Зате північні повіти Волині не мають подібности з галицькими повітами. Вправді їх густота подібна до густоти мешканців на 1 квадр. км. деяких гірських повітів Галичини (Косів, Надвірна), але в тих галицьких повітах орної землі багато менше, 7 і 15% поверхні. А тому, що і в наших гірських повітах і північних волинських повітах 80—90% населення живе з рільництва, то господарства галицьких гірських повітів дуже дрібні.

В кожному разі густота населення Волині не дуже велика. Великих міст тут нема, лише 4 середньої величини (Рівне, Луцьк, Ковель і Володимир) з населенням 20.000—50.000. Інші міста ще менші. Загалом Волинь має найменше міського населення з пяти південно-східніх воєвідств Польщі, де живуть українці. На Волині в містах живе 12% населення, на Поліссі 14%, в Тернопільщині 16%, Станиславівщині 20%, Львівщині 30%.

У звязку з тим професійна структура населення Волині найбільше хліборобська з пяти південно-східніх воєвідств. На Волині 80% населення живе з рільництва, 9% з гірництва та промислу, а 6% з торговлі. Подібне відношення є в Тернопільщині та на Поліссі. В Станиславівщині з хліборобства живе 75%, з гірництва та промислу 11%, з торговлі 7%, у Львівщині 60% з рільництва, 13% з гірництва та промислу, а 10% з торговлі.

Але дуже неоднакова професійна структура поодиноких народів Волині. З усіх українців Волині на селі живе 96%, з усіх поляків 81%, з усіх жидів 4%. І відповідно до цього з рільництва живе 93% всіх українців Волині, 63% поляків і 5% жидів. З гірництва, промислу та торговлі живе лише 3.6% всіх українців Волині, 14.5% поляків і 78.4% жидів. З державної комунікації, публичної служби, шкільництва та лічництва живе 14% поляків, 6% жидів і 1% українців.

Коли брати під увагу поодинокі фахи, то поляки майже зівсім опановують поліцію і пошту (84% всіх поліцаїв і поштовців). Дальше йдуть інші урядничі фахи. В промислі переважають поляки в тартаках і каменоломах (49 : 44%). Але загалом промисл опанований жидами й то в деяких фахах поголовно. Пр. шклярів не-жидів на всю Волинь 4. Ще в пекарстві, млинарстві і столярстві було до 30% українців, але всюди там мали більшість бодай релятивну жиди. Поляки стояли в більшости фахів промислу на третьому місці, бо

45% всіх занятих у промислі та гірництві жиди, 28% українці, 22% поляки. В торговлі на сто занятих було аж 83 жидів, 8.2 українців і 7.8 поляків.

В рільництві найсильніші очевидно українці. 83% всіх голов сільських господарств українці, 12% поляки, а серед голов господарств до 10 гектарів 85% українців і 10% поляків, дальше серед голов господарств 10 до 50 гектарів 60% українців і 30% поляків і врешті серед голов господарств понад 50 гектарів 57% поляків і 35% українців.

І. Дзядош у вступних увагах про сільське господарство Волині пише ось що: „В загально-господарчім укладі Польщі положення Волині визначно некорисне. Уявляє вона ніби то замкнену в собі цілість, звязану дуже слабо з сусідніми областями. Пенетрація господарська на північ... мінімальна, від сходу границя замикає китайським муром..., традиційно-історичні та політичні причини творять поважну перешкоду для розвитку живіщої співпраці зі Східньою Галичиною (Малопольщею). Остає лише один вихід на захід, одна залізнича дорога". Отже і з другої сторони підносяться голоси, що ізоляція Волині не виходить їй на здоровля.

Головне багатство Волині це сільсько-господарські продукти. Великі простори пшеничних ґрунтів на півдні Волині мають велике значіння, менше значіння мають житні ґрунти, хоч вони займають 1/4 орних земель. З інших культур велике значіння має управа хмелю, бо Волинь дає 60% хмелю всеї Польщі.

Великий запас худоби є на Волині. І в порівнанні з іншими областями той запас сильніше зріс, бо стан коней зріс на 25%, стан рогатої худоби та безрог на 50%, стан овець на 92%.

Велике багатство Волині також дуброви, що займають 1/4 всеї лісової поверхні Волині. А волинські дуби одні з найкращих на всю Европу.

Від 1932 р. промисл на Волині знову рушив уперід і річно прибуває 3.000 робітників. Але цей розвиток не однаковий усюди. І так дуже прикрі хвилі переживає на Волині промисл цукроварський, цементарський і гутошклярський. Він не то в упадку, а в ліквідації. Зате добре розвивається промисл млинарський і беконарський. Дуже добре розвивається каменярство, де працює 50% усіх промислових робітників Волині. 35% робітників працює у споживнім, а 12% у деревнім промислі. Всю промислову продукцію Волині оцінюють на 100,000.000 зл., з чого 71% припадає на споживний, 16% на каменярсько-мінеральний і 10% на деревний промисл. На ту саму вартість оцінюють продукцію ремісничу, а продукцію сільсько-господарську оцінюють на 400,000.000 зл. Продукцію домашнього промислу оцінюють лише на 10,000.000 зл. Ремесло і домашний промисл не мають ніякого значіння поза місцевим ринком.

Значіння в більших розмірах можуть на Волині мати лише сільське господарство, споживний, деревний і каменярський промисл. Але тут в першу чергу треба їх розвинути, бо ще не всі можливости використані. І так прим. продукція з 1 гектара пшениці лише 11.8 сотнара, жита 11.4. А дальше треба дати змогу, щоб Волинь була звязана з другими ринками, з сусідними землями, передовсім з Галичиною.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Заборона діточих садків

Повітове староство в Станиславові заборонило 21 кружкам Р. Ш. провадити дитячі садки з причини невідповідної домівки або незатвердження провідниці. Садки ведуться лише в 7 селах. Знова золочівське староство заборонило оснувати 13 садків, мотивуючи тим, що в тих місцевостях є вже польські півоселі, до яких, мовляв, може ходити й українська дітвора. Дозвіл на садки дістали лиш два села Золочівщини, але провідниці тих садків не можуть зачати праці з браку... свідоцтва моральности.

Як довго Польща може толєрувати теперішну ситуацію в Ґданську

ПАТ звідомляє з Ковна: Відомий литовський публіцист Петріконіс помістив на сторінках часопису „20 Амціюс" свої враження з подорожі по Польщі. М. ін. публіцист наводить розмову, яку мав на Поморю з особою, що добре оріентується в справах Ґданська. На питання, як довго Польща може толєрувати теперішну ситуацію в Ґданську та його військову підготовку, литовський публіцист дістав отсю відповідь: Ситуація Ґданська має певні границі, на переступлення яких Польща ніяк не дозволить. Можу запевнити, що та границя вже дуже близька. Мимо того мирна розвязка все ще можлива.

Конґрес християнської молоді

В дні 24. VII. відбулося в Амстердамі в присутності кн. Бернарда відкриття світового конґресу християнської молоді, в якому бере участь 1.600 хлопців і дівчат з 70 країв. Конґрес, якого клич „Христос Переможець", триватиме до 2 серпня. Кн. Бернард відчитав письмо голяндської королеви Вільгельміни з побажаннями успішної праці, відтак виголосив промову до членів конґресу.

Приспішена бранка в Клайпеді

З Клайпеди звідомляють про приспішену бранку. Мужчин, які мали ставитися до війська восени або взимі, покликано до поборових комісій вже тепер. До бранки мусіли зголоситися також литовці. Вони підуть до війська, оскільки закон про опцію не дасть їм можности приняти в найблищому часі литовське горожанство. Литовці в Клайпеді дуже тим розчаровані, бо сподівалися, що будуть звільнені від військової служби. Крім того литовці дуже занепокоєні поголосками про замірене виселення з клайпедської округи в глибину Німеччини всіх мешканців, які перед анексією не належали до націонал-соціялістичної партії. (ПАТ).

Концентрація німецьких військ в Тиролі і Трієсті

В Тиролі сконцентровано сильні відділи змоторизованих німецьких військ. В останніх днях прибула туди бригада баварських стрільців, а в найближчім часі мають прибути три дивізіони легкої артилерії та дивізіон протилетунської артилерії. Загалом Німеччина по думці договору має доставити Італії шість дивізій проти Франції. В пристані Трієсту Німеччина дістала до розпорядимости три пристаневі басени. Дві дивізії райхсвери заладують там на кораблі та перевезуть до Лівії.

Інжинір Кармазин про відношення німців до Словаччини

У звязку з ухваленням словацької конституції голова німецької партії у Словаччині, інж. Кармазин, помістив у „Ґренцботе" статтю, в якій представляє відношення німців до словацької держави. Він пише між ін.: Словацьке правительство виявило зрозуміння для німецьких постулятів, уможливляючи німцям у Словаччині зорґанізуватися на засадах націонал-соціялізму згідно з волею Адольфа Ґітлера. Ми тільки люди, які не легко забувають про минуле. Тому ми не заскочені тим, що від часу до часу відзивається дух, який тут панував перед жовтнем м. р. Того рода прояви не можуть поважно перешкодити розбудові держави, хоч треба їх безоглядно усунути в інтересі майбутности держави. В конституції не бачимо кінцевої форми. Се тільки пробний камінь, який викаже, чи народи, які замешкують сю державу, дозріли до того, щоб надати їй нову форму.

Англія не купить мира за позичку для Німеччини

Заяви премієра Чемберлена в Палаті Громад і льорда Галіфакса в Палаті Льордів успокоїли лондонські політичні круги, занепокоєні сензаційною вісткою про розмови мін. Гадсона з дир. Вольтатом, економічним дорадником фельдмаршала Ґерінґа. Премієр Чемберлен рішуче заперечив немов би англійське правительство предкладало Німеччині позичку. Розмови міністра Гадсона з дир. Вольтатом мали зовсім приватний характер. Правительство не було поінформоване про суґестії, з якими виступив Гадсон. Мимо всіх заперечень цілий інцидент викликав відемне вражіння в англійських кругах. („Ґ. П." 200).

Швеція розбудовує воєнну фльоту

Обі шведські Палати Ріґсдаґу (сойм і сенат) ухвалили закон про будову двох кружляків для оборони побережжа, кожний по 8.000 тон. Крім того шведська воєнна маринарка має дістати багато менших воєнних кораблів і суден.

Японський престолонаслідник

Дуже журилися японські патріоти, коли цісарева Японії Нагако родила одну по другій 4 дочки. А шалена радість запанувала в Японії, коли в 1933 р. прийшов на світ престолонаслідник Акіґіто (значить: „Князь великого наслідства" і „Освічена доброта"). Він тепер має 6-ий рік, окрему палату і свій двір. Дуже любить лазити по деревах, їздити на ровері й кермувати маленьким самоходом, яким їздить по мураві великого парку. Досі мав 5 товаришів забав, що відвідували його в середи й пятниці, а тепер додано йому ще 4-х. З них кожний має спеціяльний талант: один рисівник, 2-й знаменито кермує самоходом, хоч має всего 7 літ, інший 6-літній се малий атлет, ще инший се „тактик" у грі оловяними жовнірами.

ПОВІДОМЛЕННЯ!

Повідомляю, що дня 21 липня с. р. відчинений першорядний український ресторан, покої до снідань і торговля делікатесів, під фірмою

МЕРАН

у Львові, Ринок 39, дім т-ва „Труд" біля „Народної Торговлі".
Буфет багато заосмотрений. Найвибагливіша кухня.

З поважанням
Дмитро Дмитрів.

56—2—10

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОСИП НАЗАРУК

СВІТЛА Й ТІНІ

в літературній критиці совітської України на тлі виступу М. Хвильового. *)

II. Дня 29 лютого 1928 р. появився з підписом Хвильового лист його з дати 22-го лютого 1928 р. до редакції ґазети „Комуніст". В нім сказано м. ін.:

„В лютневих числах „Комуніста" (чч. 30, 31, 32 і 33) надруковано було статтю завідуючого відділу преси ЦК т. А. Хвилі під назвою „Від ухилу — у прірву". В цій статті, як відомо, т. А. Хвиля, даючи оцінку двом уривкам мого роману „Вальдшнепи", поперше, називає ці два уривки контрреволюційним явищем в нашій літературі, по-друге, підкреслює, що в „Вальдшнепах" я розгорнув у художній формі всі ті політичні помилки, які я зробив у своїй неопублікованій статті „Україна чи Малоросія". Уважно перечитавши ще раз як статтю „Від ухилу — у прірву", так і роман „Вальдшнепи", я прийшов до того неприємного, коли не сказати жахливого, для мене висновку, що т. А. Хвиля, з яким я довгий час вів уперту боротьбу на літературному фронті, і справді має рацію так розцінювати мій твір і має рацію звязувати його із статтею „Україна чи Малоросія".

Далі Хвильовий оправдується так: „Одмовившись формально і розумово від своїх політичних помилок, я емоціонально (коли й не весь, то у всякому разі частково) був ще в їхньому полоні".... „Основна моя помилка була та, що я відновив стару теорію боротьби двох культур... (я став на становищі, що) партія повинна виявити свої симпатії до однієї із ворогуючих сторін"... Я тим самим робив замах на чистоту комуністичної ідеології... Агітуючи ж партію стати в боротьбі двох культур на боці культури української, я тим самим втягував партію по суті в невигідну й ганебну „сделку" з українським націоналізмом... Всі дальші мої помилки були продуктом основного політичного ляпсуса — тези про боротьбу двох культур... Віддаючи себе на милість своєї компартії і її Центрального Комітету, —

1) „Я прошу всіх своїх літературних однодумців рішуче відмовитись від тих форм боротьби на літературному фронті проти вульгаризаторів, що в них до цього часу велася боротьба, бо таку боротьбу (я вже в цьому цілком переконався) неминуче використовує українська контр-революція в своїх класових інтересах. 2) Я закликаю всіх своїх літературних однодумців сприяти утворенню федерації радянських письменників, цеб-то сприяти утворенню єдиного фронту проти буржуазних культурників. 3) Я прошу тих же таки однодумців не вважати цю мою заяву за заяву, що її написано не щиро. Ця заява є продукт того психологічного перелому, що назрівав у мене декілька років і що остаточно вивів мене з тупика тільки тут у Західній Європі. Ті спостереження, які я здобув за кордоном, остаточно переконали мене, що я ввесь час ішов не по тому шляху, по якому я мусів іти, як комуніст. 4) Доводжу до відома своїх літературних однодумців, що кінець свого роману „Вальдшнепи" я знищив і, знищивши, думаю тільки про те, як би мені хоч би частково змити з себе ту пляму, що забрудила моє партійне і літературне імя. 5) Нарешті, я публічно прошу пробачення (хоч би умовного) у всіх тих товаришів, що з ними я на протязі кількох років вів запеклу боротьбу".

Чи можна собі уявити прикріше потоптання своїх власних поглядів? Але ображеній червоній Москві ще й такого упокорення Хвильового було замало. Його доведено до самовбивства — і Хвильовий застрілився. Здається, вимагали від нього ще гірших упокорень, або загрожували тортурами. Нерви письменника — і без того хворі — не видержали.

Та ради Бога! Покажіть в Європі такого діяча, що видвигнувши велику і справедливу ідею під вимогою противників тієї ідеї наперед наплював би на неї і то нераз, а потім, коли б ворогам ще й того було замало, він просто застрілився б. Оскільки нам відомо, такого прикладу в історії Европи нема. Вона тим власне й Европа, що виробляє твердих людей, які поважно беруть себе самих та своє відношення до Бога і людей.[1])

Не дивно, що один із головних противників Хвильового, а саме С. Пилипенко, представник селянських письменників, зорґанізованих у „Плузі", полемізуючи з Хвильовим, наводить цей характеристичний цитат із Маркса: „Я сіяв драконів, а жнива дали мені блох". Так воно й мусіло бути, коли там так виглядала твердість головного борця за ідею М. Хвильового.

Та це ще не все. Пилипенко має багато рації в цілім ряді закидів, які він робить Хвильовому. І так у 22 ч. „Культури й побуту" пише він:

„Наговорив тов. Хвильовий сам один стільки, що, як кажуть, тепер десять розумних не розпутають. Та все словесами страшелезними, та все з цитатами, з іже во отцех марксистських (тільки іноді друга половина у книзі лишилася цитати тієї). Одну лише книжку совісно використав до кінця-краю, це — „Искусство, как познание жизни" А. Воронського. До цієї книги й надсилаю читачів, щоб не дивувались товариші, де тої філософії так набрався тов. Хвильовий, і переєвідчились, що в ньому добра память. Виявилося ще із статті тов. Хвильового, що „Орел не ловить мух", але що орла немилосердно кусають простісінькі воші безмірного самохвальства й призирства до тої самої молодої молоди, що до неї адресував він свої листи".

Отже Пилипенко чується просто ображений формою виступу Хвильового, ображений іменем інших молодших письменників:

„Ви — бездари, графомани, спекулянти, за цілі вози наших віршів я не проміняю одної „комуни" Йогансенової. Та куди ж ви лізете, сопливі? У цьому полягає основний зміст памфлетних управ тов. Хвильового: мусить бути літературний Олімп".

І застерігається, що те „сопливе" на Олімп і не лізе, воно просто хоче працювати в масовій організації, щоб давати масову продукцію масовому читачеві. Тимчасом „олімпійці" ту живу робітничо-селянську молодь, що нестримним потоком іде в літературні лави, оголошують хвостом, який перешкоджує олімпійцям працювати.

„Знайдена таким чином, іронізує Пилипенко, причина кризи — це отой хвіст. Його треба відтяти — і все піде на гаразд, пролетарська література розквітне буйним цвітом"...

Дальше Пилипенко закидає Хвильовому і тим, що з ним, індивідуалізм, неприхований протигромадський егоїзм, меґальоманію: „В туманній далині азіятського ренесансу[2]) повстали контури справжньої азіятщини, індійської кастівщини". Пилипенко признає, що Хвильовий дав деякі здорові й корисні думки, але разом із тим також силу непродуманих і невірних пропозицій. Хвильовий, каже, плутає у всіх своїх памфлетах два поняття: „просвітянство" і „просвітительство". А щодо мистецтва, каже, то „в теорії мистецтва безграмотні ми всі — марксисти і немарксисти".

Немило вражає між закидами Пилипенка підозрівання Хвильового в його не-марксівсько-партійнім світогляді, та це вже там належить до звичайних явищ.

На нас противники Хвильового своїм стилем і формою вислову роблять враження далеко ясніше ніж Хвильовий. Вони якісь внутрі більш зорґанізовані, кожний зокрема, більше знають, чого хочуть і виразніше говорять. З великої скількости полемічних памфлетів Хвильового властиво мало що можна вибрати позитивного. Він тільки розбурхав публичну думку, але дав їй мало поживи і весь той гамір закінчив — вистрілом із револьверу в себе самого. Отже при всій блискучости того виступу є в нім щось несерйозне, в цілій тій боротьбі в імя Европи щось дуже неевропейське. І це на нашу думку повинен був головно підчеркнути у своїй, зрештою дуже цінній, праці проф. Ярослав Гординський.

Та, не вважаючи на всі наведені блуди Хвильового, великий літературно-полемічний рух, який він підняв, свідчить про дуже велику життєву силу українського живла. Яке ж воно мусить бути могутнє, коли по віковім приспанні збуджене серед огню і крови навіть під терором могло видвигнути такий ряд живих питань про культурні справи і так ними перейматися! Нелегко зорієнтуватися в тім розбурханім морі і тому працю проф. Яр. Гординського, яка перша дає нам змогу пізнавати те, що діється над Дніпром в обсягу літератури та її критики, треба справді високо цінити. Вона заслугує на те, щоб стала шкільним підручником для найвищих кляс.

В тій ціли потребує та праця поширення, бо вона для звичайної публики і для молоді занадто змістовна, стиснена й оперує як знаними поняттями та справами, яких широкий загал або зовсім не знає, або знає недостаточно. Зовсім не знає наш загал по сім боці Збруча тамошнього політичного й літературного розвитку, тому треба його представити зовсім популярно. На те вистарчила б трохи більша передмова або один вступний розділ. Дальше, треба б пояснити докладніше, що розуміє під Европою Хвильовий, яке розуміння Европи підсувала йому компартія, а яке розуміння Европи маємо ми. По нашому, очевидно, Европа се не Маркс і не Дарвін, а передовсім той тип культурної одиниці і людської спільноти, який витворився під впливом довгої боротьби Апостольської Столиці в Римі зі світською владою, з державою, боротьби за цілковиту незалежність катол. Церкви від світської влади і боротьби за вплив на виховування молоді. Се у висліді розвитку багатьох століть дало західній Европі пошану людини як „образу й подобія Божого", пошану її життя, здоровля і майна як підстави свободи. Правда, бували і на Заході ломання тих засад, бували навіть спроби введення комунізму, — але західні народи, виховані під впливом вище згаданої боротьби, зломали комунізм і на Угорщині і в Саксонії і в Баварії і в Італії і нарешті по кривавій боротьбі в Еспанії. Не вдалися спроби защіплення комунізму також в таких переважно протестантських краях як Латвія й Естонія, а то длятого, бо основи виховання і в тих краях поклав перед протестантизмом католицизм. Тільки на Сході Европи, де довгі століття панувало православя, большевизмові вдалося трівко захопити владу, яку держить вже поверх два десятиліття. Головна причина того та, що там не було відповідного впливу катол. Церкви, себто не було правдивої Европи.

Проф. Яр. Гординський вмів би представити справу з такої точки погляду. Треба тільки, щоб рішаючі чинники допустили таку працю до наших шкіл.

---

*) Гл. статтю Література критика. Праця, якої ми ще не мали (Ярослав Гординський: Література критика підсовєтської України. Львів-Київ 1939) в 1251 ч. „Н. Зорі".

1) Коли навіть взяти під увагу, що Хвильовий був хорий на нерви, то якже оправдати тих, що з ним ішли? Чому між ними не знайшовся ні один, що обстояв би раз проголошені ідеї та напрямні? Чейже не всі ті люди були хорі на нерви! Все те для людей з европейською культурою очевидно незрозуміле.

2) Хвильовий писав про се ось що: „Отже гряде могутній азіятський ренесанс в мистецтві, і його предтечами є ми, „олімпійці". Як в свій час Петрарка, Мікель-Анджельо, Рафаель і т. д. з італійського закутку запалили Европу огнем відродження, так нові мистці з колись пригноблених азіятських країн, нові мистці-комунари, що йдуть за нами, зійдуть на гору Геліком, поставлять там світильник Ренесансу, і він, під дальній гук барикадних боїв, спалахне багряно-голубим п'ятикутником над темною европейською ніччю". „Пролетарське мистецтво... це мистецтво першого періоду азіятського ренесансу. З України воно мусить перекинутися у всі частини світу". „Азіятський ренесанс — це епоха европейського відродження плюс незрівняне, бадьоре й радісне грецько-римське мистецтво". „Зерови відчули запах нашої епохи й пізнали, що нове мистецтво мусить звернутися до зразків античної культури".

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Кардинал Примас Польщі Август Гльонд виїхав в четвер 27. VII. до Любляни (Югославія), де репрезентуватиме Св. Отця на конґресі Христа-Царя.

„Вяра і Жицє", орґан ОО. Єзуїтів, подає в ч. 13 такі інформації з релігійного життя в Німеччині: Згідно з розпорядком міністра пропаґанди безоглядно заборонено радієві передачі католицьких і протестантських набоженств. Дотепер передавали трансмісії набоженств деякі провінціяльні радіовисильні, бо головні радієві стації вже давно перестали містити у своїх програмах авдиції з християнських набоженств. Замість того впроваджено програмові виклади націонал-соціялістичного виховання по думці метод Розенберґа. Поодинокі епископи на території Німеччини і б. Австрії позволили священикам носити світський одяг в тих місцевостях, де публичне ходження в духовному строю викликує з боку нац-соціялістів шикани та переслідування. Подібний дозвіл одержали також деякі жіночі чини. У своїх розпорядках епископи підкреслюють, що примінення до тої конечности в багатьох випадках може скрипити апостольську акцію, а вірні католики у своєму душпастиреві завжди будуть бачити свого духового провідника, без огляду на одяг, який він приневолений носити у виїмкових обставинах і часах. В міністерстві внутрішніх справ Німеччини підготовляють закон про зісвітчення всіх християнських заведень милосердя, передовсім католицького союзу „Карітас", конференцій св. Вінкентія а Павльо і подібних протестантських добродійних установ. Усі ті союзи, товариства й установи мають бути прилучені до одної націонал-соціялістичної публичної добродійної організації. Головні пропаґатори секуляризації товариств милосердя — Ґебельс і Ґімлер. У своїх задумах вони йдуть ще дальше і проектують, щоб Церкву й релігійні віроісповідання піддати компетенції міністерства внутрішніх справ під оглядом правним по думці закону про товариства. Деякі міродайні урядові й партійні круги мали навязати в тій справі контакт з деякими церковними достойниками.

Еспанський часопис „Окціденґ" пише, що архіви церковних установ, епископських столиць, парохіяльних станиць і т. д. жахливо потерпіли внаслідок домашньої війни в Еспанії. Ті архіви були частинно знищені, частинно розпродані за кордон. Згаданий часопис подає, що м. ін. занотовано страту незвичайно цінного архівального документу з національної бібліотеки в Мадриді, з Ескуріялю, з історичного національного архіву, з майже всіх більших архівів так в Мадриді, як і в Барцельоні. Щодо епископських і парохіяльних архівів у містах Куенка, Гуете, Оклес, Бельмонте, Таррагона, Тортоза і Валенція, то червоні вандали знищили їх зовсім. Подібна доля стрінула частинно ріжні державні архіви і приватні архіви еспанських аристократів. „Окціденґ" пише, що дотепер не обчислено ще всіх страт в тій ділянці.

Чахотка легенів

невмолима і щороку, без огляду на пол, вік і стан, забирає дуже багато жертв. У поборюванні грудних недуг: бронхіту, ґрипи, затяжного втомляючого кашлю і т. п. пп. лікарі примінюють

„Balsam Trikolan — Gąseckiego"

який влекшує виділювання флеґми, скріпляє орґанізм і самопочування недужого й водночас збільшує вагу тіла та усуває кашель.

Продають аптики.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В БЕРЕЖАНАХ відбудеться від 7—12 серпня с. р. розправа за злочин зі ст. 97 § 1 і ст. 23 та 225 к. к. проти 1) Василя Маркова, 2) Омеляна Бучинського, 3) Трохима Кобля, 4) Василя Горохівського, 5) Івана Бучинського, 6) Михайла Криха, 7) Івана Липного с. Петра, 8) Івана Липного с. Федя — всіх з Козівки, пов. Бережани, 9) Ґрия Козака, 10) Гната Леми, 11) Павла Козака, 12) Льва Дулеби, 13) Михайла Хлопася і 14) Петра Майчука — всіх з Гайку Шибалинського, пов. Бережани.

ПРЕМІЄР МАДЯРЩИНИ Телекі відбув тридневу інспекцію Карпатської України.

В УЖҐОРОДІ на Карпатській Україні осів польський консуль Юрій Щербовский. Реґент Горті вже уділив йому „екзекватур".

ПОЛЬСЬКА ПРЕСА пише, що в Кольонії промовляв провідник німецької молоді Браке. Він сказав між ін., що Німеччина забере Польщу по Буг, крім того Литву, Латвію, Естонію й Ромунію.

АҐЕНЦІЯ ДОБОШИНЬСКОҐО „Кабель" заскаржила до суду КАП („Католицьку Аґенцію Пресову") за те, що КАП назвала її „жидівською".

НІМЕЦЬКА ОФІЦІЯЛЬНА АҐЕНЦІЯ „Дойчес Нахріхтен Біро" здементувала поголоску про те, що Німеччина має заключити з Совітами договір про ненапад.

ВЕЛИКІ ВПРАВИ РЕЗЕРВІСТІВ зачинаються в Німеччині 1 серпня с. р.

СПІЛЬНЕ БЮРО ПРОПАҐАНДИ, залежне від Берліна й Риму, повстане у Відні в дні вибуху евентуальної війни.

ДО БЕРЛІНА приїхав льорд Кінслі, власник великого англійського пресового концерну, в звязку з проектом вимінни статтей на актуальні політичні теми між Німеччиною та англійським світом згідно з проектом шефа німецької преси дра Дітріха.

БОЛЬШЕВИКИ перевели мобілізацію всіх військових округ на схід від Уралу.

ЛОНДОНСЬКИЙ КОРЕСПОНДЕНТ „СЛОВА" пише: Факт, що Чемберлєн задержує міністра Гадсона (який переговорював з Вольтатом) у правительстві, свідчить про те, що премієр не відкидає думки переговорів з Німеччиною.

ДО ЛОНДОНУ приїхав французький міністр летунства Ґі ля Шамбр в товаристві шефа французького штабу летунства.

КОРЕСПОНДЕНТ „ТАЙМСА" доносить з Риму, що кардинал Ґаспаррі, який виїхав з Неаполю до Ню-Йорку, повіз правдоподібно особистий лист Св. Отця до през. Русвелта.

НОРВЕЖСЬКИЙ ЧАСОПИС „Тіденстеґ" видвигнув проект створення союзу невтральних скандинавських держав.

БЕЛЬҐІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ Леопольд III заявив, що Бельґія буде невтральна на випадок конфліктів, які не торкали б бельґійських справ.

РЕҐЕНТ ЮҐОСЛАВІЇ, кн. Павло, дістав від короля Юрія VI найвищий англійський ордер „Підвязки".

ЮҐОСЛАВІЯ сподіється дістати поважні кредити від Англії на дозброєння.

ФРАНЦУЗЬКА ПРЕСА пише, що теперішна внутрішно-політична кріза в Еспанії зачалася підчас візиту мін. Чіяна та що головна причина кризи це особа міністра внутрішних справ Серано Сунера. Між військовими кругами і „Фалянґою" йде спір про дальший напрямок еспанської заграничної політики.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ГОЛЯНДІЇ створив нарешті б. премієр Колійн.

ЯПОНСЬКА ФЛЬОТА зачне незабаром великі маневри в умовинах „можливо зближених до воєнних".

ЯПОНСЬКА АДМІРАЛЬЦІЯ заповіла воєнну акцію проти пристаней полудневого Китаю.

НОВИНКИ

Редактор „Нової Зорі", др Осип Назарук, виїхав за границю лікуватися на ту саму відновлену недугу, на яку його вже раз зоперували були в 1933 р. Листів, призначених до Редакції, проситься не присилати на його особисту адресу, бо будуть чекати може й довго.

Збір грушок і яблук зачався вже в цілім краю. Цей збір, як твердять знавці, виїмково добрий. Вже від 10 років не було такого врожаю на овочі. В деталічній торговлі грушки і яблука продають по 1—1,50 зл. за кґ.

Магістрат м. Львова зарядив, щоб брами домів замикано в 11 год. вечером. Дозорці скликали віче й рішили замикати брами як давніше в 10 год. На цім тлі доходить до постійних інцидентів між льокаторами і дозорцями.

Адміністраційна влада розвязала 2 українські табори молоді „Орлів", жіночий на Соколі б. Галича і мужеський у Стрядчі пов. Городок.

На лінії Перемишляни-Винники вискочив з шин особовий поїзд, який їхав з Бережан до Львова. Ніяких жертв у людях не було.

Населення м. Львова в квітні с. р. виносило 318.309 осіб.

Урну з голосами викинули на вулицю підчас авантури, яка повстала в льокалі виборчої комісії при вул. Бернштайна у Львові в часі недільних виборів на сіоністичний конґрес.

В Корчівці, пов. Жидачів, відбулося посвячення світлиці кружка „Звйонзку Шляхти Заґродовей". Посвячення довершили, як подає „Ґазета Польска" в ч. 204, гр.-катол. священик Фенин з Ляховець Зарічних та римо-катол. кс. Остахович з Журавна.

Новий р.-катол. костел мають вибудувати в Коломиї.

В районі волости Кулачківці у Гвоздеччині почалися вже знов огні, які тут шаліють від кількох літ. Люди кажуть, що се робота паліїв, яких тяжко виловити.

В Станиславові робітники відкрили припадково на валах підземний хідник, правдоподібно з 16 або 17 ст.

Рада міністрів постановила створити Рільничі Палати у Станиславові й Тернополі.

За поширювання неправдивих вісток та образу польської держави й народу стрийський суд засудив Василя Савкова, залізничного кондуктора, на 6 місяців арешту.

В Пруті втопився Михайло Ворончак з Хороствова, б. справник української купецької гуртівні „Основа" в Коломиї.

В Солотвині пов. Надвірна згоріли частинно забудування польсько-швайцарської деревної спілки. Шкоди виносять 30.000 зл.

Гумор. — Суддя: Чи обвинувачений крадучи авто мав помічника? — Злодій: Та де, пане суддя, та деж сьогодні можна кому вірити?!

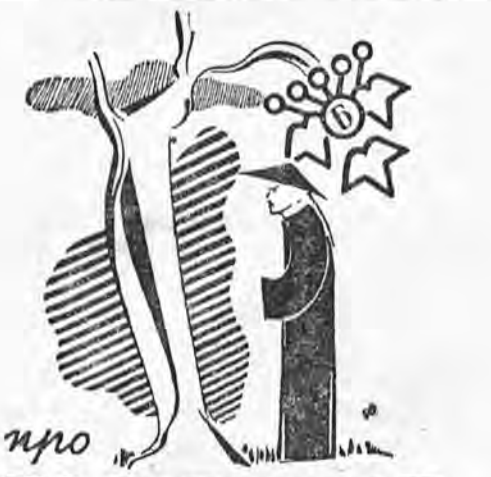

У **Сколім** відбудуться вдруге вибори внаслідок узглядненого протесту українських виборців третьої округи міста. При перших виборах не вийшов ніодин українець.

В Корчині Рустикальнім перун убив дві особи в хаті Івана Ілюка.

Адвокати з Галичини домагалися від своїх станових властей, щоб оповіщувати їх назвиска з докторськими титулами. Начальна Рада Адвокатів у Варшаві рішила ту справу відмовно.

В Чертіжу застрілив хтось через вікно солтиса Івана Сьлюзара.

В Коломиї має повстати звукове кіно, яке обіздитиме села й містечка коломийського повіту, висвітлюючи, крім звичайних фільм, фільми популярно-наукові й господарські.

В с. Синодівка п. Броди відбулося посвячення нового костела й польського Людового Дому.

„Волинь як терен туристичний" називається книжка в польській мові. Се не тільки провідник, але й зойк про стан доріг, про занедбання істор. памятників, „яке кличе про пімсту до неба" і таке подібне.

В Кремянці на Волині викопали великий ріг тура з треторядної доби.

X Волинський Ярмарок відбудеться в Рівному від 15 до 25 вересня. Участь в ньому візьме значна скількість торговельних фірм.

Небувала градова туча перейшла минулого тижня над Волиню. Коло 20 тисяч господарств цілком знищених.

До городського суду в Рипіні вніс скаргу мешканець тої місцевости на Мошка Менцеля за те, що Менцель назвав його Гітлером, що він уважає для себе образою.

На Волині в бійках гине щороку 1.000 людей. Ці бійки бувають переважно в часі забав, весіль, на підпитку, в більшості випадків з якогось пустого приводу. („Шлях" ч. 7).

В Матіеві, ковельського повіту на Волині, повстало нове гніздо „шляхти зогродовей".

На варшавській політехніці має бути створений виділ будови кораблів. Дотепер в Польщі не було такого виділу і ті, що хотіли на ньому студіювати, виїздили до Гданська.

Вмерла на вид екзекутора. В Бодзентині п. Кельце властителька крамниці Іта Гросман була винна 800 зл. податку. Коли одного дня прийшов екзекутор, вона побачивши його стратила притомність, впала на землю і вмерла.

Бидгоське староство приказало замкнути з огляду на порядки і прилюдну безпеку німецьку друкарню в Вижиску, де друкувався німецький часопис „Гренцлянд Боте".

Чорний бузьок появився на Куявах.

Гумор. — Кілько в вас коштує склянка кави? — 60 сот., коли будете сидіти при столику, а 40 сот., коли будете стояти при буфеті. — А якби я стояв на одній нозі?

Гумор. — Кріза, прошу вас, всюди редукції... Мабуть навіть війна має дістати виповідження.

Гумор. — Несвідомість. — Чи ви граєте на скрипці? — Не знаю. Я ніколи не пробував.

Накладом Е. Вирового в Празі вийшла книжка проф. Д. Дорошенка „Тарас Шевченко" в італійській мові.

Староство в Лодзі припинило діяльність двох німецьких спортових товариств під замітом, що вони переступили статутові приписи.

Машиновий кріс відкрили польські митні урядовці в скрині, адресованій до італійського генерального консуля в Гданську.

Протилетунські схоронища будують поспішно в усіх більших містах Польщі. Архітекти обчисляють, що в цілім краю повстане коло 150.000 схоронищ. Кошт будови одного схоронища виносить до 20.000 зл.

Проф. Бистронь, знаний польський автор „Мегальоманії народовей", видав велику працю „Париж", ст. 405.

„Така єст война". Так називається польська книжка ріжних авторів і авторок, великого формату, видана Військовим Інст. В ній є 42 новель, переважно з гумором і фантазією.

В Польщі на кожних 10.000 мешканців вмирає річно 110 осіб, з того 43 на пошесні недуги, а 15 на сухоти. Цікаво, що нпр. на сухоти більше людей вмирає на селі, як у місті.

Невідомі справники вибили вдруге шиби в польськім генеральнім консуляті в Кеніґсберґу.

Гданська поліція увязнила 10 польських студентів.

З Берліна повідомляють, що в Конерсройті померла славна стиґматичка Тереса Нойман.

З Австрії виселеґрувало дотепер 99.672 жидів. Половина з них покинула взагалі Европу.

Акцію збирання старого заліза переводять в Німеччині від липня до вересня с. р. В 1938 р. зібрано в Німеччині 255.000 тон старого заліза.

Сніг впав в Альпах Альґавських і вдержався там почавши від 1.600 м. висоти. Також в Англії падав сніг.

185 літ минає с. р. від хвилі, як чеський учений монах Прокоп Дівіс винайшов громозвід.

Большевики виселюють масово українських селян з підволочиської округи в глибину Азії.

Совітська преса подає, що коло храму Нерукотворного Спаса в Полтаві викопали золотий хрест, напрестольну посуду, свічник, лямпаду, золочені вінки, разом 132 предметів з доби гетьмана Мазепи і після нього. Знайдені речі уміщено в полтавськім музею.

Управа м. Риги постановила зорґанізувати т. зв. поліцію моральности, яка опікувалася б жінками, що не мають праці або приїхали з провінції. Поліція та матиме теж право контролі ресторанів і готелів.

Гумор. — Мамцю, чи сіямські брати ходять разом до школи? — Очевидно. — А коли один з них лишиться в тій самій клясі, а другий перейде до висшої, тоді що?...

Гумор. — Чи не обманець? — Суддя: То не досить, що ти забрав тому панові золотий ланцюшок? Ще й ударив ти його в обличча! І чому ти так поступив? — Бандит: Бо то скінчений обманець: носив золотий ланцюшок але без годинника!

В цілій Італії випікатимуть від 1 серпня хліб лиш одного типу.

В Тірані, столиці Альбанії, оповіщено розпорядок про конфіскату особистого майна б. короля Зогу.

В Лондоні помер у 67-ім році життя визначний англійський дипльомат Ірл оф Гренвіл, який відограв значну ролю в міжнародніх переговорах, що попередили вибух світової війни.

В Толеді згоріла епископська палата внаслідок вибуху хемічних продуктів в аптиці. Матеріяльні шкоди дуже великі.

В Монтреалі відбулося збірне весілля понад 250 пар. В часі приняття подано напої, від яких затроїлося около 500 осіб.

Мексиканське правительство переводить рільну реформу в тому напрямку, щоб кожний селянин мав 20 га (коло 35 моргів) поля.

В Японії переводять спис золота. Обчисляють, що вартість золота в приватних руках виносить 200—800 міл. ен.

В Японії заведено примусову службу праці.

Гумор. — Молода, початкуюча різьбарка в розмові зі знакомим мистцем каже: Можу вас запевнити, що ніхто мене не вчив, до нікого я не зверталася за вказівками. Всі мої праці се овоч виключно моєї творчости. — Дуже гарно, що ви не скидаєте на нікого відповідальности за ці праці.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Нові люди.
МУЗА: Комбатанти.
ПАЛЯС: Три невиннятка.
СТИЛЕВЕ: Експрес Париж — Тульон і ревія.

О. ЛЕВИЦЬКА І СКА.
Львів, вул. Кордецького ч. 51.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — вол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— вол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 76. — вол., 1/8 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 3 sierpnia 1939. № 58 (1258)
Рік XIV. Львів, четвер, 3 серпня 1939. ч. 58 (1258)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів — Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квартьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квартьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

СВ. ОТЕЦЬ ПІДГОТОВЛЯЄ ЕНЦИКЛІКУ

Як відомо, Св. Отець Папа Пій XII виїхав на днях до своєї літньої резиденції в Кастель Ґандольфі. Особи, що стоять близько Папи, твердять, що підчас свого побуту в Кастель Ґандольфі Папа виготовить свою першу енцикліку. Вона появиться 15 серпня або 8 вересня. Оба ці дні присвячені Преч. Діві. Св. Отець вернеться до Риму в половині вересня і тоді прийме ґен. Франка, який в тому часі прибуде до Риму з офіціяльною візитою.

Усунення дра В. Кубійовича

Міністерство освіти проголосило офіційне рішення університетської влади про позбавлення габілітації (себто університетського іспиту, який дає право викладати на університеті) дра Володимира Кубійовича, доцента антропоґеоґрафії східної Европи на фільософічнім виділі краківського університету. Др Кубійович се автор праць про розміщення населення й культуру у східніх Карпатах і сов. Україні. Польська преса підкреслює, що в Польщі не було ще випадку, щоб університетська влада відібрала габілітацію. Проти дра В. Кубійовича вела завзяту нагінку ендецька преса за його „Атляс України й сумежних країв".

Британійсько-французька військова місія їде до Москви

У відповідь на інтерпеляцію в Палаті Громад прем. Чемберлен заявив: Совітський уряд запропонував, щоб у теперішньому стані переговорів почати військові розмови. Британійський уряд порозумівся з французьким і в найближчому часі до Москви виїде британійсько-французька військова місія. Британійськими представниками будуть: адмірал Дрекс, маршал летунства Барнет і отаман Джон Гейвуд, французькими ґен. Думан, ґен. Валєн та капітан Війом.

Можливість совітсько-японської війни

З Риги звідомляють, що міродайні совітські чинники зовсім поважно числяться з можливістю великої правдивої совітсько-японської війни і то вже в найближих днях. У звязку з тим зайшли великі зміни в команді російської армії на Далекому Сході. Несподівано відкликано команданта т. зв. приморської армії, командора Штерна, а на його місце іменовано командора Картовського. Одночасно з відкликанням Штерна наступила реорґанізація цілого штабу, з якого арештовано кілька осіб. Увязнено також багатьох військових політичних комісарів на Далекому Сході. Причина тих арештувань — неслушні й безпідставні закиди проти марш. Бліхера та його окруження, що ослабило оборонність Совітів на Далекому Сході. Тепер Політбюро хоче направити кривду зроблену свого часу Бліхерові і тим хоче піднести духа червоної армії.

Плян Гітлера в справі Ґданська

Берлінський кореспондент „Обсервера" звідомляє, що канцлер Гітлер не прийме ніякого рішення в справі Ґданська до того часу, доки не буде відомий остаточний вислід англо-совітських переговорів у Москві. Коли в Берліні будуть певні, що СССР буде невтральний вразі конфлікту з Польщею, тоді Гітлер подбає про ослаблення звязку між Англією і Польщею. Ціллю Гітлера буде представити Англії і Франції „впертість Варшави" і після того він предложить мирну полагоду справи Ґданська на конференції, подібній до мінхенської. Покищо Німеччина хотіла б прилучити Ґданськ на тій підставі, на якій переведено прилучення Мемелю. Як в Мемелі литовцям, так в Ґданську полякам предкладають німці свобідну пристань. Крім того Німеччина годиться не держати в Ґданську воєнного ґарнізону.

Хто кому позичить міліярд?

В німецькім органі „Фелькішер Беобахтер" появилася цікава стаття Нонебрух'а п. з. „Міліярд фунтів стерлінґів", яку передаємо за польською пресою. Він пише, що якби німці взяли таку позичку від Англії, то се довело б до катастрофи їх господарку, яка тепер має рівновагу між працею й грошем. Стаття у „Фелькішер Беобахтер" кінчиться так: „Коли англійці ще трохи почекають, то ми німці могтимемо позичити їм той міліярд..."

Організують нову чеську армію

Чеське Пресове Бюро звідомляє, що внаслідок рішення канцлера Гітлера створять в Чехії й на Моравії „чеське урядове військо" в числі 7 тисяч вояків, у тому 280 офіцирів. Завданням урядового війська буде вдержувати лад і безпеку в Чехії та Моравії. Начальним вождом того війська буде президент, а командантом ґенеральний інспектор з осідком у Празі, якому підлягатимуть три інспектори в Празі, Брні і м. Градец Кральове. До правительственного війська прийматимуть тільки чехів, б. жовнірів чехо-словацької армії, а пізніше передбачене добровільне зголошування, при чому час добровільної служби виноситиме 25 літ. Від 1 серпня німецька влада в Протектораті заборонила б. воякам чехо-словацької армії носити однострої.

Протиангліська кампанія на Далекому Сході

З Пекіну звідомляють: По короткій перерві знов пішла в рух антибританійська пропаґанда. В цілім місті на будинках, телефонічних будках, плотах і взагалі всюди, де є хоч трохи вільного місця, наліплюють протиангліські плякати з кличами „Геть з Англією", „Азія для азіятів". Інші плякати взивають англійців покинути концесії в Тієнтсіні та інших китайських містах.

Хто відповідальний

за теперішну пекучу ситуацію в Европі

В попереднім числі „Нової Зорі" представили ми погляд ворожого большевизмові й фашизмові російського соціяліста Ф. Дана на теперішну пекучу міжнародну ситуацію. А тепер представимо коротко його погляд на те, хто відповідальний за доведення до такої ситуації. При читанні його виводів треба памятати, що пише їх соціяліст, хоч і ворожий большевизмові. Він як соціяліст уживає технічних висловів, властивих соціялістам.

Дан пише: Західні правительства яких представники переговорюють в Москві, се репрезентанти пануючих кляс капіталістичної суспільности, яка знаходиться в стані упадку. На них в першій мірі паде вина за те, що фашизм взагалі появився та що він внутрі і назовні здобуває перемоги на континентах Европи, Азії та Африки. На них паде відповідальність за слабість спротиву фашизмові та за його безперервні успіхи в підготовці нової світової війни. Се їх історична вина. Вона безсумнівна. Ніщо вже не зможе зняти з них тої вини. І все оправдує глибоке недовіря до їх здібности зорганізувати рішучий спротив фашизмові, хоч промови їх державних діячів і статті в їх пресі свідчать про дійсно найлучші заміри та найбільшу твердість: одначе навіть найкріпша шкаралуща не може усунути гнилі внутрі.

Вже не треба багато говорити про те, що велико-капіталістичні кляси неспроможні зорганізувати спротив фашизмові в боротьбі за мир сьогодні та в боротьбі за перемогу завтра, бо се річ занадто очевидна. Її треба приняти як факт, з якого демократи і соціялісти мусять зробити висновок, що тільки зорганізований пролетаріят міг би поборотися з фашизмом за перемогу. Ось чому боротьба за власть нерозривно сплітається для робітничої кляси з боротьбою за мир проти фашизму.

В отсих словах Дана маємо погляд не тільки російського соціяліста, але й соціялістів західніх народів. На отсім погляді спирається домагання влади передовсім зі сторони всяких французьких соціялістів.

Та коли питання про значіння і політику пануючих кляс в боротьбі проти фашизму вже не повинно викликати ніяких сумнівів у демократів і соціялістів, — пише Дан дальше, — „то трудным и мучительным для них является вопрос о роли и политике сталинской диктатуры". Політика сталінської диктатури не відповідає не тільки інтересам демократії та соціялізму, каже Дан, але також національно-державним інтересам Росії. Та він дальше говоритиме тільки про відповідальність політики Сталіна за перетягання і фактичний розрив англо-совітських переговорів. Зміст тих переговорів відомий тільки зі слухів, але ті слухи досить виразні і походять з освідомлених джерел, отже заслугують на те, щоб їх поважно брати.

Переговори між Англією і СССР в Москві „розвивалися" ось як:

1) Наперед Молотов домагався від Англії ґарантії незалежности для Лат-

вії, Естонії й Фінляндії, без огляду на те, чи ті держави хочуть такої гарантії.

2) Англія противилася тому, щоб давати комунебудь гарантії незалежности проти його волі.

3) Коли Англія згодилася на домагання СССР, тоді Молотов видвигнув питання: чи називати ті держави по імені? А коли називати, то чи в самім договорі, чи в додатку до нього?

4) Коли осягнено порозуміння, тоді Молотов видвигнув нову трудність: чи вважати нарушенням незалежности згаданих трьох держав лише военну окупацію їх армією Гітлера, чи також одну з „внутрішних" революцій, майстром яких показав себе Гітлер і в Чехословаччині і в Ґданську...

5) Коли мимо всіх трудностей переговори про прибалтійські держави таки наближалися до кінця, совітська дипльоматія зачала видвигати цілком нові питання. Нпр.:

а) як совітське правительство може гарантувати незалежність Голяндії та Швайцарії, коли ті держави до сеї пори не признали совітської влади в Москві?

б) як скомпензувати ту евентуальну жертву совітського правительства нпр. спеціяльними договорами про взаїмну поміч між ним і правительствами Польщі та Ромунії і т. д. і т. д.

Майже кожний з тої сотні днів, в яких тягнуться переговори в Москві, видвигає нові домагання Совітів, а кожне з тих домагань може бути оправдане й узасаднене недовірям совітського правительства до свого партнера. Чим саме те недовіря узасаднене, сказано вже вище. Та в своїй цілости домагання Москви дають реальний вислід, який зводиться до поменшання шансів на спасення мира, до скріплення позицій фашизму і до ослаблення позицій його противників.

Се одинокий реальний наслідок переговорів Англії з Москвою. Також совітське правительство мусить бачити той наслідок. І мимо того воно нічого не робить, щоб той наслідок усунути та щоб від безплодних і безнадійних шукань вичерпуючих „формул" перейти до політики, яка взяла б в рахубу історичні конечности суспільного розвитку та зверталася не тілько до дипльоматичних канцелярій, як більше до масових сил протифашистівських навіть в самих фашистівських краях. Совітська преса, послушне знаряддя совітського правительства, також нічого не робить, щоб розяснити масам дійсне значіння подій, які вже доконуються і які ще підготовляються. Хто знає ту дійсно кінську енергію, яку та преса спосібна розвинути в кожній найменшій справі, на яку вкаже їй правительство, той розуміє значіння мовчанки тої преси в справі, яка може бути рішаюча для долі СССР, Европи і всего світа. Річ в тім, що совітське правительство вправді не хоче загибелі, яка загрожує йому самому з затягування переговорів, але з другої сторони воно показало готовість м и р и т и с я з вислідом того затягання в імя інтересів, які ставить висше від інтересів власного краю, мира, боротьби з фашизмом, демократії та соціялізму. І тому Совіти таксамо відповідальні за вислід, як їх західні партнери!

А які саме інтереси не дають совітському правительству в боротьбі проти фашизму відограти ту провідну ролю, яка йому належалася б? — питає Дан — і відповідає:

Се інтереси самоохорони сталінської диктатури, яка вироджується. Ті інтереси параліжують протифашистівську енергію совітського правительства подібно, як інтереси самоохорони пануючих кляс капіталістичних країв, що також вироджуються, параліжують енергію правительств тих країв.

Тут слід пригадати цікаву статтю сталінського підручного, А. Жданова, в „Правді" з 29. VI. Та стаття — одинока за багато неділь присвячена „Правдою" англо-совітським переговорам і в цілости видержана в дусі підготовки читачів до розриву тих переговорів... В тій статті звертає передовсім увагу незвичайна для большевицьких дїячів заява автора, що він висказує свою „особисту думку, хоч мої приятелі і не годяться з нею". Треба бути дуже наївним, щоб не зрозуміти, що то Сталін вигребує жар руками Жданова, публично пригадуючи своєму „приятелеві" Молотову, щоб не звязував у переговорах „рук йому, Сталінові, як господареві" навіть тоді, коли інтереси краю, мира, демократії і соціялізму вимагають інакшого поступовання.

Річ ясна, що загранична політика сталінського единовластя змагає до самоізоляції і до того, щоб зберегти собі свободу маневрування. Не будемо тут розбирати, в якій мірі грає в тім ролю розвиток боротьби на монгольській границі, ледви чи дуже приємний для червоної армії, коли міркувати по мовчаливості совітської преси і по тім, що вона досегодня не перестає підносити під небеса „героїв Гасана" (де був перший раз зудар Совітів з японцями). Досить ствердити певний факт: що і в Совітському Союзі справи зовнішної політики нерозривно звязані зі справами внутрішними. Та політика неспосібна спасти людство від катастрофи. Та чи демократичний соціялізм показався б здібний до такої політики? Чи може і йому суджено стати учасником того історичного банкроцтва, яке на наших очах переживають пануючі кляси капіталізму з одної сторони й авторитарний большевизм, що вироднвся у сталінське единовластя, з другої сторони? Ось головне питання сучасности. І нема тепер в політиці більше важного завдання, як працювати над вирішенням сего питання в позитивнім напрямі.

Такі погляди на ситуацію має визначний російський соціяліст, ворог большевизму і фашизму. З огляду на те, що той чоловік довгі літа живе у Франції, нема сумніву, що він передає також бодай частинно думки соціялістів неросійських. А все те разом характеризує надзвичайну непевність верхів і низів всіх суспільностей Европи й заповідає такі великі політичні й соціяльні переміни, яких людство не зазнало ще ніколи.

Важний обіжник

в справі привернення правильного звуку назвиська

„Дзєннік Польскі" в ч. 200 приніс отсю інформацію:

Свідоме ведення окупаційними державами політики винародовлювання і факт, що при відзисканні незалежности в Польщі урядниками цивільного стану були особи, які не знали польського правопису, залишили в книгах цивільного стану прикрі сліди в формі неправильного правопису чисто польських назвиськ. Тому що книги цивільного стану як підстава всяких пізніших урядових документів мають засадниче значіння, здеформування назвиськ або блуди зроблені в їх правописі мстяться ще на потомках даного назвиська. Таким чином покривджений цілий ряд осіб. Змагання до відзискання родового назвиська повздержувало досі незнання права, обовязуючого в тій ділянці, або також страх перед великими кошами. Бажаючи прийти заінтересованим з помічю мін-во внутрішніх справ зарядило обіжником з 17. VII. впровадження дальших упрощень для способу поступовання в справі спростування неправильного правопису назвиська. Привернення правдивого вигляду („бржмєня") назвиська відбувається шляхом спростування відповідних актів. Поступовання в тій справі скорочене і приспішене. Так подання в справі спростування адміністраційним шляхом, як і рішення властей загальної адміністрації в і л ь н і в і д с т е м п л е в и х о п л а т. Подання в справі спростування після обговорюваного обіжника може обхоплювати індивідуальне прохання заінтересованої особи або також у випадку більшої скількости заінтересованих осіб мати характер загального прохання. Се прохання може бути зголошене через заінтересованих або за їх згодою на внесок влади. Коли подання в справі спростування складає мужчина жонатий, повинно воно обіймати не тільки прохання про спростування акту його уродин, але також акту вінчання, евентуально акту уродин нелітних дітей. У випадках, коли здеформоване назвиско не тільки того, що просить, але також його повнолітних дітей, родичів, родини або кревних, той що вносить прохання повинен представити їм в імя спільного інтересу, узгіднення родового назвиська, конечність зроблення і з їх сторони відповідних спростувань. Обіжник накладає крім того на власти уряди обовязок, коли б вони в часі урядових функцій завважили факт уживання особами польської національности викривлених назвиськ, звернути тим особам увагу й поучити їх про упрощення, примінювані при привернення назвискові правильного правопису. Ті власти повинні виявити зацікавлення в межах можливости як також дальшу поміч. Зокрема повинно се примінюватися при функціях звязаних з веденням реєстрів поборових. В таких випадках влада, яка виготовляє спис поборових, повинна: 1) одержати від заінтересованого, якого назвисько підпало здеформуванню, писемну згоду так на спростування назвиська, як і на посередництво в справі того спростування; 2) зіставити викази заінтересованих, які зложили таку заяву; 3) індивідуальні зголошення і збірні викази зіставлені після властивих адміністраційних і судових округ вносити в характері внесків властивим властям. Подання в справі спростування правопису назвиська треба складати на терені середніх воєвідств до окружного суду властивого для місця, в якому знаходиться книга цивільного стану, в воєвідствах західних і полудневих подання вільні від стемплевих оплат треба зголошувати до властивої повітової влади загальної адміністрації, в воєвідствах східніх подання слід спрямовувати до воєвідських урядів, які будуть переводити спростування за посередництвом властивих консисторій. Обіжник звертає також увагу на правильний звук („бржмене") імен, поручаючи вписувати їх в урядових реєстрах в польській формі. Се поручення обіймає також ті імена, які в акті уродин були записані в чужому правописі. (Інформація та доволі неясна. Тому було б вказаним, щоб українська преса принесла старанний переклад того важного обіжника).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Смерть ходить по нашій землі

Під таким заголовком „Новий Час" в ч. 171 приніс статтю дра Ст. Барана, в якій він розглядає природний приріст всіх віроісповідань в Польщі (греко-катол., римо-катол., православного, протестантського й жидівського) в періодах 1926—1930, 1931—1935 і 1936—1938. Автор кінчить свою статтю ось як: Греко-католики і православні виказують найвищу розродність, але смертність у греко-католиків має постійно рекордову цифру і тому в природному приростї йдуть вони щойно на третьому місці, нижче пересічної для цілої держави (в 1938 р. 10,7 промілле), але і після римо-католиків, що займають друге місце після православних з першого місця. Слід зазначити, що смертність немовлят греко-катол. обряду (до одного року) має рекордове число в цілій Европі і виносила в згаданих періодах на 100 немовлят: 19.4, 18.0, 18.2, коли у римо-католиків у тому часі ті цифри були такі: 14.9, 13.8, 14.3, у православних: 13.0, 12.4, 13.9, у протестантів: 16.9, 16.3, 16.7, а в жидів: 6.4, 4.9, 4.8. Іншими словами: майже що-пяте немовля греко-катол. обряду не доживає одного року, коли в тому самому часі на дванадцять жидівських немовлят вмирає заледви одно.

Польське духовенство й ендецька молодь

„Газета Косьцельна" в ч. 31 принесла передовицю п. з. „Чому з молодю?" В ній читаємо м. ін. ось що: Дивуються деякі „приятелі" і зправа і зліва, чому польське духовенство в 99 процентах симпатизує з ендецькою („народовою") молодю. Деякі з тих „приятелів", які дбають про „добро" і „чистоту" католицизму, посунулися аж до того, що закидають більшості духовенства конюнктуральність і твердять, що воно не має відваги протиставитися психозі мас. Хочби так і було, то се було б до деякої міри деяким „бене" і поступом у відношенні до всяких конюнктуральностей з минулих часів. Не свідчило б про відчуття дійсности і „ставления на доброго коня". Це вже не визання з минувшиною, з мамутами, з панами сьогоднішнього дня, а з тими, до яких належить майбутність. Але то не добрий ніс каже польському духовенству улюкувати свої симпатії по стороні ендецької молоді, тільки щось інше. В тім русі бачимо запал, посвяту, любов ідеї, отже чесноти не егоістичні, але альтруїстичні, християнські. Нам імпонує духовий настрій молодого покоління. Настрій погорди для маленькости, настрій жертви з себе, настрій праці й терпіння для улюбленої ідеї, настрій боротьби зі злим і віри в перемогу. Все це настрої і чесноти архихристіянські. А коли до того та молодь вивішує прапор з подобою Христа і говорить публично і з серця католицьке „Вірую" — як же не признатися до неї?...

З олівцем в руці

Орган людовців „Пяст" приніс в 31 ч. отсей лист якогось Петра Пацьорека: Примінюючись до ради б. премієра Пристора, щоб жити з олівцем в руці, я обчислив, кілько коштувало мене зібрання 60 снопів жита, скошених на новий хліб, бо старий вже давно скінчився. Косареві за скошення і звязання снопів та зложення їх у стіжки 2.50 зл., за привіз до стодоли 1.50 зл., за вимолочення ціпком 2.50 зл., за перевіз до млина і назад 1.20, за перемел жита 1.26 зл., разом 8.96 зл. Тепер за 100 кг. жита платять 14 зл.; я з тих 60 снопів мав 63 кг = 8 зл. 82 сот. А де податки: державний, дороговий, громадський, вирівнуючий, шарварок, асекурація, нічний сторож і т. д.? Так виглядає дохід малоземельного з олівцем в руці.

Що робити з Німеччиною?

Кс. Прушиньский оповістив у 199 ч. „ІКЦ" статтю п. з. „Чоловік обтяжений багажем страшних блудів..." Се стаття про Бенеша, який вертається до Европи й до активної міжнародньої політики. Прушиньский закидає Бенешові, що він змарнував дві можливости великих концепцій, що могли загородити путь до надмірного розросту Німеччини: можливість порозуміння 1) з Габсбургами, 2) з Польщею. Тепер ситуація така: поки в середній Европі є величезний, поверх 80-міліоновий блюк німецької держави, а в кожнім разі німецького народу, й довкруги нього конгльомерат дрібних держав, поти німецька перевага в Европі буде реальним фактом незалежно від форми правління німців. Отже на будуче треба німецький блюк зрівноважити якимись іншими добровільними блюками. Нова Чехія мусіла б вернутися на шлях Паляцкого й відбудувати давну єдність наддунайських земель: значить, порозумітися з мадярами та словаками, а тоді була б Австрія і знов Габсбурги. Або нова Чехія мусіла б звязатися з Польщею. Вартости обох народів доповнилися б. Без того відбудова давної ЧСР була б небезпекою для Польщі. Тому Бенеш має замало даних на організатора будучої Европи...

„Не вирекпися монахійського духа"

В „Роботніку" з 28. VII. Недзялковский пише ось що про справу англійської позички для Польщі: „Трудно вимагати, щоб дотеперішні висліди переговорів про т. зв. лондонську позичку для Польщі могли викликати захоплення в польській опінії... Маю враження, що одно з джерел трудношів (англійська преса це виразно підкреслює) криється в „Сіті", то значить в середовищі великої британської фінансієри. Деякі люди з „Сіті" ще не вирекпися „монахійського духа". Доказом цього афера Гадсон-Вольтат. І в тому випадку, коли йшло про позичку для Польщі, „монахійський дух" відіграв не останню ролю... Вигляди на мир могли піти вгору: не пішли. Міжнародня пропаганда мін. Геббельса дістала новий, хочби тільки перехідовий аргумент".

Англійська преса про кредити для Польщі

„Дейли Геральд" пише: Англія відмовилася дати Польщі позичку пять міліонів фунтів золотом. Ся відмова вимагає ліпших пояснень, ніж ті, які нам дано. Польщі гроші дуже потрібні. Її воєнне знаряддя не можна порівнувати з воєнним знаряддям західних держав. Тимчасом ми переконані, що на випадок війни Англія і Польща, як і инші держави, мусітимуть разом битися або разом упасти. — „Дейли Експрес": Польща дістала від нас гарантований кредит в сумі 8 мід. фунтів. Але вона домагається теж готівки і хоче видавати її там, де їй буде вигідно. Це досить дивна позиція. Ми віддали Польщі велику прислугу обіцяючи боронити незалежности польської держави. Та як ми лише те обіцяли, поляки видвигають ще інші домагання до нас...

ПОВІДОМЛЕННЯ!

Повідомляю, що дня 21 липня с. р. відчинений першорядний український ресторан, покої до снідань і торговля делікатесів, під фірмою

МЕРАН

у Львові, Ринок 39, дім т-ва „Труд" біля „Народної Торговлі". Найвибагливіша кухня. Буфет багато заосмотрений.

З поважанням
Дмитро Дмитрів.

56—3—10

Спис населення в К. Україні

Наказаний мадярською владою спис населення в Карпатській Україні мав покінчитися найпізніше 10 липня. В деяких місцевостях переведено спис до того речинця, але в багатьох це було неможливо, бо треба було заходити в глибокі ліси та ходити по горах, щоб списати всіх людей. Отже вислід спису населення може бути відомий аж за кілька місяців.

Чи дійде до порозуміння з СССР

Стан англо-франко-совітських переговорів оцінюють в Парижі з дещо меншим оптимізмом ніж у Лондоні, хоч і в Парижі стверджують, що атмосфера, в якій ведуться переговори, в останньому часі покращала. Засаднича трудність в переговорах се дальше питання посередньої „політичної" агресії, зн. коли б Німеччина пробувала опанувати одну або більше держав, які сусідують з СССР, шляхом внутрішної політичної акції без ужиття сили. Совіти домагаються, щоб порозуміння мало клявзулю автоматичної англо-французької помочі, а Франція й Англія обстоюють свій погляд, щоб наперед порадитися. Паризький „Тан" обговорюючи стан переговорів пише, що вже незабаром дійде до навязання військових контактів з СССР і що се мусить викликати відповідне враження в Німеччині. „Журналь де Деба" пише, що Франція повинна домагатися від Совітів, щоб для повного виказання доброї волі виповіли договір з Німеччиною з 1926 р. Існування і зобовязання того договору, зовсім суперечного з майбутнім порозумінням з Англією та Францією, пригадала недавно німецька преса, яка притім зазначила, що згаданий німецько-совітський пакт відновив сам канцлер Гітлер кілька місяців по обнятті влади.

Кріза в серпні?

Кореспондент виленського „Слова" повідомляє з Лондону: В Англії і Франції панує майже офіціяльна теза, що в другій половині серпня Німеччина знов змобілізує два міліони людей, викликуючи таким способом величезне напруження в Европі і ставляючи світ в обличчі загрози війни. Сю тезу майже в цих самих словах повторяють ріжні високо міродайні англійські та французькі особистости.

Гранді посередником

В найближчих днях має приїхати до Лондону італійський міністр справедливости Гранді, який недавно покинув становище амбасадора Італії в Лондоні. Гранді має зложити королеві Юріеві VI листи, які звільняють його зі становища амбасадора. В політичних кругах кружляють поголоски, що Гранді має переконати англійське правительство, що німецько-італійський союз не звернений проти британської імперії. Крім цього Гранді буде старатися дослідити можливости евентуального посередництва Італії між Лондоном і Берліном.

Блькада Сахаліну?

З Токія звідомляють: Вістка про те, що Москва не розглянула ноти японського правительства, яке домагалося задоволення домагань японських промисловців на совітськім Сахаліні, викликала в Токію негодування. Впливові круги домагаються рішучих кроків звернених проти СССР. На засіданні японської воєнної ради розглядали справу блькади всіх совітських пристаней на Сахаліні. Є вістки, що блькада буде переведена ескадрою під командою адмірала Іонаі.

ОСИП НАЗАРУК

Замах на Церкву

ВИСНОВКИ

Кожний нарід має продовж своєї історії якесь життєве завдання першої ваги. Воно буває більше або менше, трудніше або лекше, і в залежности від того пульсує, кристалізується і триває життя народу. Киньмо оком на історію деяких народів.

Тугий староєгипетський нарід мав завдання з хронічної суматохи жахливої релігійної мішанини пристрасної Африки змагати до прочищення. Через гущу забобонів той нарід ішов до все світліших богів. Є дані на те, що можна майже напевно твердити, що були періоди, коли він наближався до монотеїзму. І в міру того він кріпшав також у своїх земних, матеріяльних змаганнях, кріпшав до тої міри, що опановував виливи Нілю, боровся успішно з пустинею та будував піраміди такої тривкости, що стоять уже близько 6.000 літ. Се найтривкіші будівлі, які знає людство. Вони тим дивніші, що появилися в Африці, якої клімат дуже горячий і знаний з того, що ослаблює нерви та розкладає характери людей і народів. Коли ж поставити поруч себе цей факт разом з надзвичайною тривкістю египетського народу, його держави і його будівель, то можна собі уявити, з якою витривалістю той нарід змагався з розкладовими впливами, поки не піддався їм.

Великі завдання мусів виконувати також Вавилон, коли найбільший фільософ між пророками називає його окрасою царств, хоч особисто відноситься до нього надзвичайно ворожо. Ми знаємо тільки про страшні злочини, зіпсуття і гнет Вавилону, але не знаємо про його прикмети, які він мусів мати, коли виріс аж на такого велитня, що порядкував тодішним цивілізованим світом на великих просторах. Пророк Ісаія ось як представляє ідеольогію провідної верстви Вавилону в хвилі заломання її, як символа упавшого темного духа Люципера:

„Ти говорив у серці своєму: Взійду аж на небо, над Божими зорями поставлю мій престол, засяду на горі між богами, на краю півночі. Взійду на висоти хмарні, рівнею зроблюся тому, що Всевишнім зветься." Але „поламав Господь палицю безбожних і скиптр тиранів, що побиває люто народи ударами безупинними, панував над племенами в гніві, докучав без міри. Всі краї тепер віддихають в спокою, співають з радощів. Веселяться і кипариси тай кедри ливанські..."

Справи ті ще докладно непрослідженні. Одно в тім певне, що могутній Вавилон зачав скоро падати, коли в нім „люди стали дорожчі над золото чисте і мужі дорожчі над золото офирське". *) Тоді мешканці могутнього Вавилону „мов серни, що за ними гонять, мов вівці пустопаш лишені, розбіглися шукаючи сховища в землі своїй. Але кого з них стрінули вороги, той був пробитий, кого схопили, від меча погиб. Дітей їх убивали перед очима батьків, доми їх грабили, жінок безчестили. Бог справив на них Мидів, яким срібло було байдуже і які на золото не були ласі. Не пощадили вони ні плодів в утробі матерей, око їх не пожалувало дітей. Так Бог повернув Вавилон у ніщо... Осадник там не осяде з роду та й дороду, ні араб не розложить шатра, ні пастух там зі стадом спочивати не буде..." Зі стратою ідеалу й моралі, коли духове багно покрило нарід, він розложився і потому фізичне багно покрило також його найдорожчу управлену землю.

Суд Божий жде століттями з твердим, але справедливим присудом своїм.

Так ждав суд Божий на стару царську Росію, поки добив її серед жахливих обставин.

Так на наших очах зачинає трястися велика могутність модерних держав, відповідальних за кривду, що запанувала у світі.

На тлі тих подій від найдавніших часів аж по наші дні кинемо оком на змагання й долю нашого народу, то значить на ті словянські племена, що в 9-ім столітті по Різдві Христовім вирнули як спільнота на арені історії.

Що становить головне діло нашого народу, яке його виріжняє від інших народів, яке надає йому його питоменну прикрасу, його оригінальну силу і властивий йому ідеал як воплочення тої сили?

Може збирання його земель та оборона їх? Сей час змагань нашого народу воплочений в лицарській постаті сина Ольги, Святослава Завойовника, того, що отверто заповідав ворогам, що йде на них, того, що сам боровся разом з військом своїм і сам спав на голій землі з кінським сідлом під головою. Се дійсно блискуча постать і особистість дуже дивна. Поганин, якого мама була християнка і якого син став християнином. А він сам не хотів приняти тої віри, але при тім немов пронизаний був нею, бо не було в нім льсти, ні хитрости, ні лукавства, тільки кидав ним якийсь дивний неспокій від Волги і Каспійського моря аж по Дунай в Болгарії.

Та чи ця блискуча постать справді репрезентує головне змагання українського народу продовж історії? Передовсім се репрезентант нашого лицарства, не простого народа, отже се представник маленької верстви, бо ту її частину, яка вже кристалізувалася до проводу духового, репрезентувала мама Святослава, наймудріша з наших жінок, вдумчива княгиня Ольга. Святослав був тільки представником і начальником фізичної сили нашої провідної верстви, він був меч і щит землі наших батьків. При всій його величі та земля бачила й більших завойовників. Незабаром надійшов по ній похід Джінґісхана Темуджіна і внука його Батія, що побили рід Святослава і майже з корінем вирвали його з нашої землі.

А може Володимир Великий, Хреститель Руси-України — се той представник найбільшого змагання нашого народу продовж історії його?

Ні, далеко ні! Він таксамо як батько його Святослав тільки представник провідної верстви нашої землі того часу. Традиційною силою меча і насильства, яку лишив йому батько, Володимир завів християнство на українській землі. І далеко поза нею таксамо силою накидав його. Які були спонуки його в тому ділі? Ми не маємо даних, щоб основно глянути в душевне нутро Володимира, але сам факт насильного вводження християнства каже додумуватися, що він хотів новою вірою ратувати перед розкладом велику державу свою. Отже хоч діло його світитиме по вік блеском слави, то в маси народа нашого, як кожне насильством довершуване діло, всякали наслідки того діла тільки дуже помалу й дуже поверховно, як поверховно входить зерно в нерозорану працею землю. Та й нічого оригінального в тому насильному навертанні на християнство очевидно нема. Так насильно навертало на християнство багато інших монархів. Та й наслідки їх навертання були подібні: поверховність, затаєна нехіть і бунти, які століттями відбиваються в насильно навернених народах під ріжними формами.

А може великий гетьман Богдан се представник найбільшого змагання нашого народу? Адже то йому єзуїти ви-

*) То значить, коли порядні, чесні люди стали дуже рідкі, тоді зачався упадок великого народу й могутної держави його.

ВАРФОЛОМІЙ ЄВТИМОВИЧ

Про Івана Нечуя-Левицького

(Причинки до його літературної творчости.*)

Іван Семенович Левицький, чи як його називали в с. Трушках [1]) „Старий Панич", коли вислужив емеритуру, то сливе кожного року приїздив на літній відпочинок, на час десь від половини травня до кінця серпня, до своєї сестри, Ганни Семенівни, дружини місцевого пан-отця-настоятеля, Григорія Радзієвського, а по його смерті — до свого небожа, о. Леонида Григоровича Радзієвського, що по батьковій смерті обняв трушанську парохію.

Звичайно, на час його приїзду для нього приготовляли кімнату в місцевій церковно-приходській школі, керовником якої кілька літ передтим як висвятитися на священика був мій покійний батько, о. Тимон Євтимович.

Літні вакації в Трушках для Івана Семеновича були правдивими „жнивами", бо продовж літа він збирав та нашкіцовував чорний матеріял для своїх повістей, які потім він викінчував-обробляв у Києві зимою.

Персонажі, які виводить Нечуй-Левицький у своїх селянських повістях — їх сміливо можна було б назвати „трушанськими" — все були живі люди і переважно ті ж таки трушани, серед яких я виріс і яких, немов живих, бачу перед собою й досі. Так, наприклад, „вічних" бабів, Палашку Гришиху й Параску Соловіху, Нечуй-Левицький просто відфотографував.

Садиба Гришів лежала обіч садиби попівської та дяківської й була віддалена від їх „лісою" [2]). Від садиби до садиби можна було дістатися через височенький „перелаз". Чималий садок священичої садиби прилягав до садочку бабиного Гришиного. Садиба баби Соловіхи була положена через дорогу від Гришів, а від дяківської садиби її відділяв ще й чималий піскуватий вигонець.

Сливе кожного дня, а часами по обіді й по вечері, „Старий Панич" підходив до гришівського перелазу, сідав на приступкові й, заживши з березової табакирки табаки, кахикав. Зараз же луною „відкахикувала" баба Гришиха й за півхвилини по такому „передвступові" можна було почути: „День добрий", яке по трушанськи бреніло як „диндобер", Паничу! На здоровлячко, чхнувши!

Наступала відповідна привітальна репліка Івана Семеновича, далі йшли взаємно-чемностеві запити про здоровля, „як спочивалося та чи в доброму здоровлю всталося" й починалася розмова.

Баба Гришиха в тих далеких часах була в Трушках чимсь, як тепер радіо-

) Іван Семенович Нечуй-Левицький (1837 †1918) се найбільший український повістяр реаліст, що знаменито представляв народній побут в повістях і оповіданнях. Писав теж драми й історичні нариси та критично-публіцистичні й етнографічні статті. З його повістей найбільше знані „Причепа", „Кайдашева сім'я", „Микола Джеря", „Бурлачка", „Дві московки", „Старосвітські батюшки та матушки", „Хмари", „Над Чорним морем", „Не той став". З оповідань: „Рибалка Панас Круть", „Баба Параска та баба Палашка", „Запорожці" й ін. Він належав до найбільших знавців наддніпрянських діялектів і визначався дуже великою працьовитістю. Твори його варті ще тепер читання. Дуже цікавий спомин п. В. Євтимовича вводить нас немов за куліси великої творчости Нечуя-Левицького і наглядно показує міцний звязок тої творчости з нашим народом. — Ред.

[1]) Трушки — велике село Васильківського повіту, положене на 12 верстов від м. Білої Церкви. Літературні „фотографії" прегарного села Трушок положеного обабіч річки Раставиці читачі знайдуть в повістях Нечуя-Левицького.

[2]) „Ліса" — пліт, заплетений ліщиною або лозою.

ставили свідоцтво, що „здібности його межують з надприродними". То він переважив вагу на Сході Европи. То йому вона завдячує обличчя, яке мала продовж останніх віків. Отже може то він олицетворює найбільше завдання нашого народу?

Ні. Коли не олицетворив його ні Святослав, лицар без плями, ні Володимир Великий, званий святим, то не міг цього зробити й гетьман Богдан при всіх здібностях своїх. Вже за життя Богдана зачало колотися визвольне діло його. Він сам піддав окрівавлену країну нашу московському цареві і замикав очі свої в тяжкій журбі. Навіть той здібний велит належав кінець кінців до тих, що їм не вдалося укріпити того, що задумали.

Отже хто уроджений з нашого народу на нашій землі репрезентує таке його змагання, яким на віки може бути звязана провідна верства з народніми масами. Хто воплочує той ідеал, що століттями світив і може світити всім українцям як народній спільноті і як частині культурного людства?

Відповідь на се питання може бути для більшости з нас навіть дуже дивна. Тут ходить передовсім про особистість, з якою була б звязана наша маса у глибинах своїх. Якби так сьогодні зарядив велику всенародню анкету, але без ніякої аґітації, без впливання на відповідь, без ніякого пояснення, то нпр. які відповіди наспіли б на питання, хто такий був Святослав? Володимир? Ярослав Осмомисл? Роман? Данило? Лев? Юрій II? Богдан? Якже багато було б білих карток! І не треба думати, що такі відповіди напливали б на подібні питання тільки в нас. Маса кожного народу в далеко меншій мірі, ніж здається, злучена зі своєю горішною верствою у спільних думках про те, що їй знане та дороге. Взагалі спільні і правильні погляди людей дуже рідкі навіть серед інтеліґентської верстви. Які ж дивогляди приносить відповідь на анкетах, уряджених для самої інтеліґенції! А що ж доперва говорити про маси простого народа!

Яке ж значіння має спільний погляд народної маси і провідної верстви? Се одиноке мірило сили пружимости даної спільноти в найважніших часах її існування. Розуміється, та пружимість залежна від ідеалу, обхопленого тою спільнотою долів і верхів нації.

Коли з сеї точки погляду подивимося на нашу народню спільноту на всім її просторі, то дійдемо до дуже неоднакових висновків.

Що діється на схід від Збруча, ми не знаємо. І то не знаємо ні про нутро народної маси, ні тамошної провідної верстви. В останніх часах перестала доходити сюди навіть усяка літературна продукція зпоза червоної границі. Тому можемо висказувати хіба припущення про те, що там діється. Перше таке припущення буде: розбиття релігійного життя на великих просторах над Дніпром. Релігійне життя і там не могло цілком щезнути, але воно мусить бути дуже розбите, бо не має можливости творити організаційні центри. А раз нема там одностайного релігійного життя, то звязок людської спільноти може бути спертий лише на брутальній силі. Ті, що виконують владу і гнет її іменем, очевидно не можуть тішитися любовю тих, котрих гноблять. Такі взаємовідносини між верхами й низами суспільности ніколи не дають правдивої сили. І тому такі звязки при першім сильнішім ударі розлітаються. Вони не можуть проявити великої активности, обчисленої на довшу міру, бо в нутрі їх найсильніше ділає розбіжність і розклад.

В українських землях на захід від Збруча маємо дві полоси розділені т. зв. сокальським кордоном. Полуднева полоса, Галичина, се терен греко-католицької (уніятської) Церкви. Північна полоса, Волинь, Холмщина і т. д. се терен православної Церкви. Коли порівняти українську народню масу на обидвох тих теренах, то відразу видно, що сила греко-католицької української маси без порівнання більше вироблена, ніж сила української православної маси. Отже тут, у Галичині, на терені нашої греко-католицької або уніятської Церкви знаходиться головна кріпость духа всеї української нації, головна підойма її, головний кристалізаційний центр і найважніший акумулятор її сили.

На чім же він полягає?

Моральна сила українського народу в Галичині і розмірно високий рівень

його морального розвитку не полягає на політичних партіях. Ми сим не хочемо осуджувати політичних орґанізацій, бо й вони потрібні, але се факт, що не вони рішають про моральне вироблення народу. Не рішають про се також ні просвітні, ні ґімнастичні, ні кооперативні установи. А що ж рішає? Очевидно релігія і Церква. На сім терені релігія католицька і Церква греко-католицька. А в тій Церкві де живчик її? Де мірило звязку між нею і народною масою? Де доказ вростання Церкви в ту масу і навпаки? Тут не вистарчить покликуватися ні на правильно функціонуючі приписані відправи по церквах, ні на заповнені людьми церковні будинки, ні на дітей, вивчених катехізму, ні на відповідну релігійну літературу та пресу. Все те потрібне і важне, але не воно рішаюче, бо се появи похідні, то значить такі, що походять від іншої. Отже що життєво найважніше? Звязок аж до крови, аж до жертви свого життя включно, який істнує між народною масою та її Церквою. І на сім тлі сердечної крови видно живучість того звязку. Отже на всім просторі українських земель найдужче горить і найвище світить — мученицька кров св. Йосафата, що вийшов з нашого українського народу і життя своє жертвував за Церкву його. Се той тип нашого релігійного діяча, про який наша релігійна народна маса найбільше знає в її найсильнішій кріпости. Отже се той ідеал діяча, з яким злучено під сю пору найбільше думок і почувань нашого релігійного народу. Все інше се фермент. Він може навіть дуже сильно бухати, але він іще не кристалізує.

Як сила всеї католицької Церкви, образово кажучи, походить з того проміня крови, який бухнув з проколеної копієм груди Спасителя, так моральне відновлення нашої української галузі вселенської Церкви, себто моральна віднова греко-католицької або уніятської Церкви, має своє джерело в крови, трискаючій з ран св. священомученика Йосафата. І чимбільше ся думка чужа нашій інтеліґентній верстві, тимбільше та верства віддалена від своєї Церкви і від свого народу, що стоїть при тій Церкві. Тим дальша перспектива скріплення нашої загально-національної спільноти. Ось тут криється правда і мудрість нашого розвитку, тут джерело всіх чеснот наших дітей аж до чесноти саможертви включно, тут поле розвитку надприродних сил, яких треба нашій спільноті, щоб вона могла духово зібратися в одну цілість на всім величезнім просторі своїм.

ґазета. Баба Ґришиха знала всі трушанські й поза-трушанські новини, чутки, події, найновіші оплетні — знала хто до кого залицяється, хто з ким і за що посварився, чий хлопець до чиєї дівчини старостів послав чи послати збирається, у кого з дівчат „пригода" на досвітках чи на вулиці сталася, кому з дівчат хлопці „ворота винесли",[3]) на кого з дівчат місцевий посесор[4]) Жовтинський „оком накинув" і намовляє-спокушає батьків, щоб дали дівчину „до двору", скілько грошей пропив на ярмарку Іван Косар і т. п.

Оповідала дуже мальовничо, живими рухами підкреслюючи-ілюструючи кожне речення й кожну фразу, пересипаючи свої оповідання безліччю приказок та приповісток, з образних зворотів та окреслень, яких не одно передав потім Ів. Семенович до словника Уманця й спілки, чи то вжив у своїх оповіданнях..

А що вже лаялася баба Ґришиха, то... знаменито! На все село ніхто її „перелаяти" не спромігся! Лаялася на диво спокійно, в кожній словесній сутичці шукала „слабих місць" противної сторони, сказати б, кожну лайку „індивідуалізувала", через це кожна її словесна „стріла" завжди поціляла.

Тон її оповідань був і спокійний і в той же час, завдяки мальовничості викладу, дуже жвавий. Пізніше, коли став я часто бувати в театрі, то дуже нагадувала мені бабу Ґришиху знаменита українська артистка, Борисолюбська, в своїх клясично виведених типах старших селянських жінок.

Натурально, що відомостей, яких Ів. Сем.-ві достарчала баба Ґришиха, йому було замало, й тому він мав між трушанами ще й інших опріч неї „приятелів-кореспондентів". До таких приятелів належала дуже чепурна, гарна, хоч і літня вже молодиця, Оксана Мандриничиха. Хата Мандриків стояла теж недалечко від священичої садиби, — через вигон, біля самісінької церкви й через вулицю від неї. От-тож вертаючись Іван Семенович зі щоденного вечірнього купання в Раставиці підходив до перелазу перед хатою Мандриків, переступав через перелаз і виходив у Мандриків садочок. Мандричиха, що чекала на „Панича", коли той буде вертатися з купання, вже наготовить для нього підвечірок, склянку холодного молока з „льоху", добру скибку чудесної запашної — „на вишневій запарі" — пшеничної паляниці, суто-намазаної маслом, чи яєшню на маслі та з молоденькою цибулею й укропом, бо Ів. Семенович з причини катару шлунка був майже вегетаріянець.

Такий підвечірок був замовлений на що-день, коли Ів. Сем. ходив купатися. В залежності від сезону Мандричиха частувала „Старого Панича" також порічками, суницями, чи вишнями, а коли, бувало, на току появляться печериці, смажила для нього й печериці.

Підвечіркував Ів. Семенович у садочку, під старою гилястою грушею, під якою стояв столик і ослінчик.[5])

(Далі буде).

---

3) Щоб змусити батьків пускати дочку на вулицю, хлопці „виносили ворота" т. є здіймали їх з воротища й виносили на дах чи то повітки чи на хату строгих батьків, чи то заносили далеченько від хати. Траплялося, що коли батьки були вперті, чи коли хлопці сердиті на дівчину, що дуже „кирпу гне" й сама гордує виходити на вулицю чи на вечорниці, то хлопці розберуть воза, винесуть на самісінький гребінь хати, там його складуть, та ще й соломи повний накладуть, рублем притягнувши, а часом, так і вівцю чи річну телицю чи бичка висадять на хату й привяжуть до комина. По кількох таких „дипльоматичних актах" батьки капітулюють й починають пускати дочку „на вулицю".

4) Посесор — арендар, що тримав „у посесії" чийсь маєток.

5) Ослін — подовгаста табуретка.

Вдивімся в ту Церкву нашу, яка одинока на всім просторі всіх українських земель виявляє чисте упорядковане життя, звязане з найвищими моральними ідеалами як також з ідеалом нашої нації. При всім тяжкім положенні її греко-катол. Церква наша се ж одинока сила, якої поважно бояться вороги і тому так підкопуються під неї. Коли всі наші світські організації можуть зникнути за одним почерком пера, коли те саме може статися з усею нашою пресою та літературою, — то істнує тільки одна сила над нашим народом і в нашім народі, якої не годен счеркнути не то пером, але навіть мечем. Та сила се греко-катол. Церква наша. Вона кріпавиться від початку істнування своєї організації. Доля її тяжка від перших хвилин її появи аж по наші дні. А пречінь яка міць міститься в тих наших розспіваних Божих домах! Адже то в них формується душа нашого народу. То в них маємо нагоду всесторонно кристалізувати її, підносити на найвисші вершини моральної сили, вчити привязання до свого, показувати приклади саможертви. Коли на тій области наступить правдивий, щирий звязок нашої горішної верстви з нашим народом, то нема такої сили, яка могла б розбити нас як релігійну, церковну й національну спільноту.

Але щоб полюбити щось і щоб жертвувати навіть своє життя в його обороні, треба наперед те щось знати і розуміти його вагу. Без пізнання нема любови.

Який же теперішний стан цеї справи в нас?

Він у простім народі добрий. А серед інтеліґенції слабий. І якраз тому вороги думають, що можна ще підмінувати і розсадити нашу останню та найсвятішу кріпость, нашу святу греко-католицьку Церкву. В міру як бачитимуть сердечне наближування нашої провідної верстви до нашої матери Церкви і злуку її з нашим народом в области тої Церкви, скінчаться ворожі затії, хитрости, пляни й атаки. Коли вони ще відбуваються, то це знак, що ми ще маємо перед собою значну працю для морального укріплення найвисшої позиції нашої релігійної, церковної і національної спільноти. Такі атаки се для здорового організму тільки заохота до скріпленої оборони свого спільного добра. Є багато знаків, що наш церковний і національний організм мимо всего здоров. Отже такі й подібні замахи на нього принесуть нам при наших зусиллях благословенну можливість відпору, оборони. Отже усвідомім собі, хто, чому і в якій цілі старається підкопатися під нашу кріпость, щоб розбити її. Усвідомім собі — і зорганізовано станьмо в обороні своєї кріпости! Тоді вона стане така сильна, що ми з дефензиви перейдемо в офензиву і що зможемо понести ту офензиву значно дальше ніж самі сподіємося — на правдиву хвалу Божу і для добра та розвитку своєї Церкви і своєї нації.

Лікарський фейлєтоник.

Падачка

Новий спосіб її лікування.

Відому недугу епілепсії або падачки пробують в Канаді лікувати новим ліком, що називається „діляптіна". Др Прат звідомляє, що переведено вже досвіди на 52 недужих, які не могли опанувати своїх атаків іншими ліками. По ужиттю нового ліку 6 недужих не мало нападів тої недуги 2 місяці, а в інших 11 стверджено замітне поліпшення. Тим, що новий лік не поміг, давали скріплені давки фенобарбіталю з добрим успіхом. Др Прат каже, що новий лік відомий щойно короткий час, отже ще не можна його остаточно оцінити. В кожнім разі се поважний лік, але треба його вживати тільки під опікою лікаря.

Сардинія — остров сумних людей

В 7291 ч. „Хвилі" появився цікавий репортаж Д. Ельвіта з подорожі по Сардинії, в якому м. ін. читаємо:

Топографія Сардинії мало цікава. Справді інтересне її населення. Бо є на Сардинії оселі, які замешкують еспанці, араби й мурини. Коли йде про тих останніх, то вони не на 100% расово чисті, одначе їх фізіогномія сильно зраджує їх муринське походження. Майже всі носять свій національний стрій. Цей стрій тут не театральний реквізит, у який перебираються в днях „великого свята", це стрій щоденний, в якому ходять до праці і підчас рел. обрядів. Сардинія це найяскравіше заперечення абсурдальної расової теорії. Це конґльомерат рас і хаос крови. Там не тільки семітська (арабська) кров кружляє в жилах „арійських" італійців, але також турецько-монгольсько-муринська і Бог зна ще яка! В Італії треба було радше завести евґеніку раси. Занятися сардинцями, здеґенерованими і недужими, обтяженими від поколінь найбільш таємними недугами, між якими цілі родини інтеліґенцією й ростом можуть рівнятися з пігмеями. Врешті попав я на „свого" чоловіка в особі дорожника. Піонір цивілізації на Сардинії з платнею 200 лірів місячно говорив по італійськи в „діялетто романо". Я запитав його, чому населення тут таке сумне в порівнанні з його братами на Сицилії, яких „алеґрія" загально відома. Він утішився, що я звернув на се увагу, й пояснив: „нон со, уна ізоля фаталє — не знаю, якийсь проклятий остров". Немов для скріплення того, що він сказав, здалека долетів спів пастухів і пастушок. Малося враження, що чується монотонне голосіння муринів. Тут змішалися еспанський смуток і туга африканської джунґлі. Я підійшов, щоб побачити, як танцюють. Я бачив той танок так часто на кіновому екрані, коли представляли нутро кольоніяльної кнайпи на Сході. Танок, в якому зосереджувалися всі людські пристрасти, жалі і жадоби, сентимент і заведені надії. Дорожник додав: Інакше радуватися тут не можна. Це спів і танок Сардинії...

(Автор яскраво представив, які сумні наслідки дає недібрана мішанина рас. Доказує це головно вічний сум мешканців і їх неприємний вигляд. Та чому він пише, що се заперечення расової теорії, трудно додуматися).

Тайна басків

В Парижі появилися три брошури, які пробують вияснити тайну басків. *) А нелегка це справа. Бо баски з Біскаї та Ґвіпускої, племя інтеліґентне, робуче, свідоме і строго католицьке, в часі кривавої горожанської війни в Еспанії весь час боролося не по стороні правих, а по стороні лівих, т. зв. „людового фронту", разом з усякими анархістами й соціялістами до комуністів включно. Таке диво розчовпати нелегко. І ті три брошури власне пробують се вияснити, а швайцарська „Нає Ціріхер Цайтунґ" в ч. 127 принесла з того приводу передовицю п. з. „Баскійський сепаратизм". В ній пише, що через те баски взяли на себе співвідповідальність за ріжні злочини червоних супроти Церкви, м. ін. й такі як замордування червоними катол. епископа з Теруелю, що дуже остро висказав про катол. клир басків. Зате баски з провінцій Наварра й Алява твердо обстоювали права й пошану Церкви. Причини тої ріжниці в тім, що першою частиною басків заволоділа пропаґанда націоналістів. Не без впливу був також свого рода політичний легалізм: баски, що стояли по стороні „лівих", кажуть, що праві з власної вини програли в своїм часі вибори, отже стратили владу. З тої причини не можна їм було признати права, робити бунт проти нової влади. Третя причина получення частини басків з лівими була, як вони кажуть, та, що переконалися в самолюбстві правих партій, які відмовлялися навіть від найконечніших соціяльних реформ й ще до того сварилися між собою. „НЦЦ" кінчить свою статтю так: Можна вірити навіть лівим баскам з Більбао, що вони не брали участи в ніяких зневажуваннях церков, ні в підпалах, ні в убийствах, ні в ніяких жорстокостях, але не мали сили перешкодити, щоб таке не діялося.

*) Перша брошура документарна „Le Clergé Basque", друга політична „Le cas des Catholiques basques", третя історична „Le problème basque en Espagne".

Ґерінґ поїде до Лондону?

Лондонська преса подає, що до Лондону має приїхати маршал Ґерінґ як висланник „доброї волі" Німеччини. Місія Ґерінґа полягатиме на переконанні англійців, що Німеччина не плянує ніяких насильних кроків в теперішній ситуації. Ґрунт під візиту Ґерінґа в Лондоні має підготовити одна німецька аристократка.

Італійці про плян Гадсона

Римський щоденник „Ресто дель Карліно" пише, що політичний плян Гадсона не вистарчає. Конечні також територіяльні уступки. Ґданськ і кольонії повинні вернутися до Німеччини, а британський жандарм повинен вступитися з обох виходів Середземного моря. Щодо розрахунків між Римом і Парижем, пише часопис, то ми воліємо не говорити про них ні слова, бо нема таких грошей, які могли б винадгородити Італію за Туніс, Джібуті, Корсику й Суез.

„Рівнання на Ґданськ"

Шведський часопис „Афтонблядет" у статті під наголовком „Рівнання на Ґданськ" пише, що так англійсько-японський компроміс на Далекому Сході, як також французько-турецьке порозуміння на Близькому Сході се ніщо інше як зосередження всіх англійських і турецьких сил проти Німеччини. По думці часопису Ґданськ се остання можливість звязати з собою західні і східні держави проти Німеччини. Евентуальний відворот Німеччини в справі Ґданська був би упадком держав „осі".

Тирольським селянам не вільно носити зброї

Німецька влада безпеки заборонила тирольським селянам носити зброю, відбираючи їм привілей, виданий ще у XVIII ст. Марією Терезою. В Інсбруку розвязано також товариство полудневого Тиролю, засноване в 1919 р., яке мало багато членів. Товариство мало значний маєток, який підпав конфіскаті.

Англійська територіяльна армія.

Англійський міністр війни Гор Беліша заявив, що в дні 29 квітня с. р. англійська територіяльна армія мала 301.419 жовнірів і офіцирів. Дня 13. VI. с. р. стан тої армії виносив 368.584 жовнірів і офіцирів, себто армія перейшла вже межу передбачену правительством, установлену ним на 340.000.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Міжнародній конгрес Христа-Царя відбувся в Любляні (Югославія) в днях 26—30 липня. Покищо нема ще докладних вісток про перебіг конґресу, на якому виголошено низку рефератів, поділених на три циклі: „Релігійне відродження", „Моральне відродження" і „Світ для Христа". Вступну промову виголосив канонік др Мак (Люксембург); реферати: „Суть і ціль релігійного відродження" виголосив по німецьки о. др М. Лярос з Кобленції, корреферат по словенськи виголосив о. др В. Коросец з Любляни; „Засоби і шлях релігійного відродження" по італійськи о. Ґалілео Вентуріні Т. І. з Риму, корреферати: по французьки о. проф. Марселен з Парижа, по польськи о. дир. Ґалдиньоский з Познаня, по італійськи о. декан Сальваторе Камера з Неаполю; „Виховання нового морального покоління" по французьки Преосв. Боссар з Парижа, корреферати: по італійськи о. Леді Т. І. з Риму і по німецьки дир. „Карітасу" Штелін з Пфорцгайму. Дальші реферати виголосили архиепископ др Уйчіч з Білгороду про „Християнську свідомість в публичному житті"; на цю саму тему говорив вікарій Кене з Парижа. Черговий реферат п. н. „Роля світського католика" виголосив по польськи о. др Стефан Свежавский зі Львова. Про „Співпрацю світських" говорив відомий мадярський проповідник о. Банґа Т. І. з Будапешту. В часі конґресу виставлено два великі видовища: „Церковний рік у словенській літературі і звичаях" та „Боротьба за Христове царство".

Релігійні авдиції в радію. У звязку зі скасуванням релігійних авдицій в німецькому радію треба зазначити, що розпорядок сей не обіймає радієвих стацій Протекторату. З кінцем минулого року чеське центральне бюро Католицької Акції заключило спеціяльну угоду з державною адміністрацією чеського радія, яка обовязує далі й чеські радіовисильні кожної неділі надають трансмісії з набоженств, а в інші дні інформації та авдиції Католицької Акції. — Згідно зі статистикою центрального бюра міжнародньої радіофонічної федерації в Женеві найбільша скількість авдицій з релігійного життя припадає на Голяндію, де їм присвячують 10% всіх авдицій. Дальші місця займають: Фінляндія, Естонія, Швеція, Данія, Швайцарія і т. д.

Еміґраційний російський часопис „Церковное Обозреніе" подає цікаві дані, сперті на совітських джерелах, про висліди переслідування релігії в Совітах в 1938 р. З тих даних виходить, що мимо мнимої „віроісповідної свободи" в великодному часі 1938 р. в самій тільки Москві арештовано секретаря св. Синоду, 1 епископа, 6 священиків, 6 діяконів, 36 членів парохіяльного комітету і поверх 200 світських осіб, які брали якусь участь в православному житті. Дещо пізніше розстріляли архиепископа Нижнього Новгороду Теофана під закидом „троцківської" акції. В Пензі увязнили 36 священиків за контракцію проти безбожників. Дуже багато православних духовних і вірних арештували в Смоленську. В Самарі увязнили 20 духовних за „клерикальну пропаґанду". Про тих всіх увязнених відомо, що їх або розстріляли або вислали до таборів відокремлення. („Вяра і Жице", ч. 13).

З Пекіну звідомляють, що в апостольській префектурі Ідухсієн, де минулого року погиб мученичою смертю французький місіонар о. Фуре, зголосилося до місіонарів ціле село з проханням прислати священиків і навчити правдивої віри. Сімнацять родин приняло вже св. Тайну хрещення, інших підготовляють до приняття християнської віри.

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В СТРИЇ скінчився великий процес проти 24 молодих українців, обвинуваченых у приналежности до ОУН, та проти одного поляка, Болеслава Ортиньского, обвинуваченого за те, що доставляв амуніцію членам ОУН. Суд засудив Мирослава Грицая і Василя Хомишина по 8 р. вязниці, інших підсудних від 2 до 7 років. Двох підсудних звільнено.

МАДЯРСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО дозволило вернутися в Карпатську Україну др Юліянові Бращайкові, др Миколі Долинаєві та інж. Августинові Дутці, які напередодні окупації Карпатської України мадярськими військами виїхали до Будапешту на припоручення карпато-українського уряду.

ҐЕН. КОМІСАРІЯТ ПОЛЬЩІ в Ґданську вислав до ґданського сенату письмо, в якім домагається подання йому персоналій ґданських горожан, винних в убийстві стражника Будзевича, строгого покарання винних та повідомлення польських властей про вислід карного поступування в цій справі.

ДО ҐДАНСЬКА приїхала німецька військова місія під проводом ген. Боденштедтера.

ФІНАНСОВІ ПЕРЕҐОВОРИ між Польщею і Великою Британією, які від довшого часу велися в Лондоні, довели тільки до частинного порозуміння. Анґлія годиться дати Польщі 8 міл. т. зв. „експортових кредитів", зате не дійшло до згоди в справі готівкової позички в висоті 8 і пів міліона фунтів стерл., з яких 5 міл. мала дати Анґлія, а 3 і пів міл. Франція. Анґлійці годилися дати Польщі готівкову позичку під умовою, що скредитоване золото лишиться в анґлійських і французьких касах та що поляки за кожний фунт, виданий з того запасу, видадуть один фунт зі своїх власних резерв золота.

„ДЕЙЛИ ТЕЛЕҐРАФ" звідомляє з Москви, що в Совітах арештували в останніх днях 79 вищих старшин армії та фльоти і вищих державних урядників. Арештованим відібрали всі совітські ордери. Вони обвинувачені в головній зраді.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II. підчас приватної подорожі по морях Чорнім і Еґейськім загостив до Стамбулу, де відбув наради з президентом Туреччини.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР вислав до Мусолінія ґратуляційну телеґраму з приводу річниці його уродин. В телеґрамі говориться про нерозривність німецько-італійської спільноти долі.

НА КОНҐРЕС У НІРНБЕРҐУ канцлер Ґітлер запросив Мусолінія й ґен. Франка.

В БЕРЛІНІ має відбутися в половині серпня нарада всіх німецьких европейських амбасадорів під проводом Рібентропа.

НІМЕЦЬКІ ЧАСОПИСИ титулують Форстера, провідника ґданських ґітлерівців, намісником.

З ПАРИЖА доносять, що Мусоліні виголосить незабаром велику політичну промову, в якій поширить обсяг італійських ревіндикацій та буде домагатися також звороту острова Мальти.

У ВЕЛИКИХ МАНЕВРАХ італійської армії, які відбудуться в першій половині серпня с. р. в північно-західніх провінціях Льомбардії й Піємонту, возьме участь спеціяльна німецька військова деле ґація з шефом штабу німецької армії ґен. Гальдером у проводі.

ПАРЛЯМЕНТАРНІ ФЕРІЇ в Анґлії зачинаються 4 серпня. Прем. Чемберлен заявив, що коли зайде потреба, то парлямент буде скликаний на надзвичайну сесію.

НОВІ ТРУДНОСТИ повстали в британсько-японських переговорах. Вони відносяться головно до справ китайської валюти.

ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ ПІВН. АМЕРИКИ виповіли несподівано американсько-японський торговельний договір з 1911 р. і задумують наложити ембарґо на вивіз сирівців до Японії. У звязку з цим загально сподіються відплатних заряджень зі сторони Японії та значного загострення американсько - японських взаємин.

ЯПОНСЬКА ДЕЛЄҐАЦІЯ на конґрес націонал-соціялістичної партії в Нірнбергу складається з трьох осіб, а саме адмірала Осумі, ґен. Теравчі та фінансового знавця Такаші Ісака.

ЯПОНСЬКА АҐЕНЦІЯ Кокутсу звідомляє, що в воєнним шпиталі на монґольському фронті є два жовніри з ранами й опухами, які викликали совітські бомби з бактеріями...

НОВИНКИ

Державна парцеляція в Тернопільщині згідно зі статистичними даними з кожним роком поступає вперед. Від 1937 р. до половини 1939 створено 429 готових рільних господарств для кольоністів. Кожне господарство має найменше 10 морґів. Найбільше кольонізаційних осад повстало в заліщицькому повіті, 137, в чортківському 79, копичинецькому 55, бережанському 50 і т. д.

Міністр рільництва розвязав управу львівської Рільничої Палати й іменував урядового комісара в особі інж. Зиґмунта Шостака, начальника рільничого виділу львівського воєвідського уряду.

Борщівське староство виселило з граничної полоси українців абс. ґімназії Якова Боднара і Володимира Шиманського.

На Гуцульщині, Поділлі і Покутті переведено спроби акліматизації ріжних промислових екзотичних ростин, м. ін. бавовни. Дотеперішні проби вдалися і є надія, що вже незабаром на терені Поділля, Покуття й Гуцульщини повстануть плянтації бавовни.

Випадки прищиці трапляються в деяких повітах воєвідств львівського і станиславівського.

Поштові уряди й аґенції дістали право протестувати векслі.

Польська письменниця Софія Коссак-Щуцка приступила до писання повісти-моноґрафії про Поділля. Провідною думкою й головною темою сеї праці буде: „Поділля було, є і буде польське"...

На державному гостинці Станиславів — Галич замкнено всякий коловий рух до 15 жовтня с. р.

Манджурське мін-во заграничних справ видало в японській мові книжку п. з. „Українська проблема".

В Ґімаляях лявіна засипала керманича першої польської експедиції в Ґімаляї інж. Адама Карпіньского та члена тої експедиції інж. Стефана Бернадзікевича.

Бидґоський „Шабескуріер" помістив статтю, яка вичисляла 70 прізвищ жидівських співробітників ІКЦ. Сім з них запізвало до суду ред. „Шабескуріера" Куліка за те, що він посудив їх в жидівському походженні. Суд відкинув позов співробітників ІКЦ і засудив їх на заплату судових коштів.

Полевий епископ Ґавліна видав внутрішній приказ з отсим вияснением: З огляду на часті запити в справі благословення зброї та воєнного приладдя подається до відома, що невказане, щоб священики посвячували (благословили) зброю або воєнне знаряддя, яке спричиняє смерть, і виголошували з того приводу якінебудь промови в літурґічних ризах. Зате нема ніяких застережень проти благословення воєнного знаряддя, яке безпосередно не спричиняє смерти, напр. воєнного санітарного знаряддя.

Гумор. — Малий Ромко: Мамцю, чи той зуб, який мені мають нині вирвати, маю також вичистити.

„Стронніцтво Людове" постановило не уряджувати сего року обходу „Хлопського Чину" в дні 15 серпня.

Мін. Бек виїхав на короткий відпочинок над Балтійське море.

В Москві кружляють поголоски, що ГПУ розстріляло б. комісара Єжова.

В катастрофі совітського літака погибли 4 совітські летуни, ґен. дивізії Колзунов, майор Черкасов, військовий інж. Титов і адютант Курнишей.

На Опільськім Шлеську німці відобрали полякам дослівно всі концесії на заїздні доми й ресторани. (ІКЦ).

Всі доглядачки замешкалі у Відні дістали приказ зголоситися до уряду здоровля найдальше до 15 серпня.

Канцлер Гітлер зарядив обходити день 27 серпня, річницю бою під Танненберґом, як торжество німецької армії. Таксамо торжественно обходили с. р. день 2 серпня як 25 річницю вибуху великої війни.

В Берліні відбулося відкриття радієвої вистави, якого довершив мін. пропаґанди Ґебельс. Виставу відвідав теж канцлер Гітлер.

Французька преса пише, що Німеччина заробила в минулому тижні 308 міліонів німецьких марок, використовуючи звишку на світових біржах, яку сама викликала, поширюючи поголоску на тему англійської міліярдової позички.

Еспанський міністр освіти підписав декрет, який привертає науку релігії в школах. Дня 14 вересня школам роздадуть хрести, які будуть розвішені у викладових салях.

До Риму має прибути в серпні с. р. кількадесять робітничих прощ з ріжних европейських країв і Злучених Держав, щоб віддати поклін тлінним останкам Папи Пія XI.

„Оссерваторе Романо" подає, що рішенням Конґрегації Кардиналів уміщено на індексі заборонених книжок останній твір Д' Анунція „Солюс ад Солям".

Мусоліні скінчив на днях 56-ий рік життя. Як відомо, уродин Мусолінія не обходять офіціяльно в Італії тому, що на той сам день припадає річниця трагічної смерти короля Умберта I.

Гумор.— Кельнер! Я найшов шмату в борщі. — А ви чого хотіли б за 30 сотиків? Шовків?...

III конґрес фільольоґів-славянознавців відбудеться в Білгороді в днях 18—21 вересня с. р.

В самоходовій катастрофі під Віднем погиб др Вільгельм Вольф, останній австрійський міністр внутрішніх справ у переходовім кабінеті Сейс Інкварта.

Голяндія з великим напруженням очікує приходу на світ нового королівського потомка, надіючись, що цим разом се вже буде хлопець.

В Лондоні будують підземну твердиню, в якій вразі війни сховають національні скарби.

Льорд Ротермір подарував 50.000 фунтів на дозброєння британської армії.

Англійська фабрика самоходів Моріс Моторс в першій половині с. р. випродукувала 60.000 возів, себто виробляє один віз на мінуту кожного робочого дня.

14.000 вірменів покинуло санджак Александрети від хвилі, як він перейшов у посідання турків.

В Ню-Йорку іменовано суддею першу жінку муринку. Вона розглядатиме справи виключно своїх земляків.

Американські астрономи вислали на Марс сиґнал, який тривав 3 й 1/4 мінути та після обчислень в тому самому часі повинен був вернутися назад. Астрономи ждали 6 і пів мінути, але сиґнал не вернувся.

В Бомбаю заведено „сухий" режім — картки, на підставі яких можна купити 6 фляшок горілки на місяць або девять фляшок вина на тиждень.

Гумор. — В соймі. — Ви протестуєте щойно тепер, по замкненні сесії? А в часі мойого експозе ви не отворили навіть уст! — Перепрошую, я весь час зівав.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Нові люди.
МУЗА: Комбатанти.
ПАЛЯС: Три невинятка.
СТИЛЕВЕ: Клопоти малої пані й ревія.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

КОНКУРС

Виділ Інституту св. Йосафата в Чорткові прийме на шкільний рік 1939/40 до Інституту 35 учнів ґімназистів за місячною оплатою по 40 зл. і одноразово на інвентар 20 зл.

Кожний питомець має привезти з собою: 6 пар білля, сінник, 2 простирала на сінник, подушку з трьома пошевками, ковдру з двома простиралами, коц, 4 ручники, 12 хусточок, 6 пар скарпеток, дві пари черевиків і зимовий плащ.

Прохання о приняття вносити найпізніше до 20 серпня 1939 р. на адресу: Греко-катол. Уряд парохіяльний в Чорткові.

На відповідь належить долучити кореспондентку. Виділ.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Подешевіли банани, помаранчі і бросквині внаслідок обниження мита і збільшення імпортових контингентів.

Можливости польської господарської експанзії в Китаю описує в 197 ч. „Курієра Варшав."" І. Анджейовский: В р. 1933 участь Німеччини в довозі до Китаю виносила 8%, в р. 1936 вже 16%. Але Німеччина се явище більшої міри. Отже придивімся б. ЧСР. В р. 1935 чехи доставляли 5% льокомотив до Китаю, а в 1936 вже 13% і в тім інтересі випередили німців. Польща висилала льокомотиви до Африки, отже якийсь досвід в тім має. Чомуж не використала знаменитої конюнктури на китайськім ринку? З браку ініціятиви, рухливости й уміння здобувати чужі ринки. Великий блуд польського промислу полягає на шуканні чужих посередників. Правда, навязувати безпосередні взаємини се нелегка річ, але без того годі. В тім кольоніяльні піонірі могли б зробити великі прислуги.

1.457 страйків було в Польщі в 1938 р. У страйках взяло участь 268.811 робітників з 9.461 підприємств.

Бельґія купила в Польщі жита за 7 міліонів зл.

Совітські власти задумують перемінити на урожайну землю пустиню в Узбекістані, зв. „голодовим степом". В тій ціли на ріці Сирдарія повстала б велика гребля.

Ціни дерева ростуть постійно. Підвисшили їх Совіти й експортери скандинавські. Також управа польських державних лісів підвисшила ціну о 1 фунт стерл. і заключила ряд трансакцій по тій підвисшеній ціні. В найблищім часі знов сподіваються підвишки цін.

Золотий запас Англії. Як звичайно в 3-місяці по обчисленні оповіщують англійці дані про свої запаси золота. В порівнанні трьох останніх літ виглядають вони так (у міліонах унцій) з кінцем червня: в 1937 р. 100.51, в 1938 р. 119.84, в 1939 р. 79.95. Отже страчений майже ввесь фонд, що мав вирівнувати валюту. Він просто втік за море, в безпечніші місця. Сегодня приблизно третина англійського золота за границею Англії, мабуть найбільше в Америці, потому в Канаді та в полудн. Африці. Там безпечніше на випадок війни. („Пестер Льойд").

Торговельні взаємини між Америкою і Японією. Японська преса пише, що виповідження американсько-японського договору з 1911 р. вийде радше на користь господарці Злуч. Держав. М. ін. преса подає, що в 1938 р. Злучені Держави вивезли до Японії товарів за 915,1 міл. ен, а купили в Японії за 125,1 міл. Перше місце в американськім імпорті з Японії займає сирий шовк. Дальшою його перерібкою в Америці займається промисл, який затруднює 200.000 людей. Якби Злучені Держави П. А. здержали закуп шовку в Японії, повстала б люка, якої не виповнив би ніякий доставець.

Не беріть нічого даром. Не читайте часопису задурно, але ще сьогодні вирівняйте Вашу передплату за „Правду".

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор. 90. — вол., 1/4 стор. 45. — вол., 1/8 стор. 25.— вол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— вол., 1/2 стор. 140. — вол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/8 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży Im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 6 sierpnia 1939. № 59 (1259)
Рік XIV. Львів, неділя, 6 серпня 1939. ч. 59 (1259)

Львів — Lwów
Куркова 14.
Кв. Бібліотека
"Народного Дому"

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Заборона свята на Маківці

Старостве в Стрию заборонило цього року свято на Маківці, яке мало відбутися згідно з дотеперішною традицією в першу неділю серпня, себто 6 серпня 1939 р. В мотивації заборони сказано, що „теперішна ситуація та згляди публичної безпеки не промовляють за урядженням такого згромадження у граничній полосі". Ся заборона викликала велике вражіння.

Арештування за ОУН

ПАТ звідомляє: „Як довідуємося, в останніх днях у кількох місцевостях полуднево-східних воєвідств судово-прокураторська влада, у звязку зі здобутими доказовими матеріялами, які ствердили співпрацю деяких осіб з чинниками, що перебувають поза границями держави, зарядила арештування деякої скількости підпольних („виврітових") діячів, приналежних до Організації Українських Націоналістів. Справу всіх придержаних передали на шлях нормального судового поступовання".

Важна нарада в Луцьку

В Луцьку відбулася цими днями нарада, в якій взяли участь всі римо-католицькі декани, ректор духовної семинарії і представники римо-катол. епископської курії. В нараді брав також участь волинський воєвода Гавке-Новак і начальник ДОК Люблин ген. Сморавіньский, що патронує загородовій шляхті. Обидва достойники виголосили реферати. Нарада мала торкатися й ревіндикаційної акції. — Таку вістку принесло „Діло", ч. 174.

Що буде зі Словаччиною?

З Лондону звідомляють: Тут кружляють поголоски, що Німеччина змагає до переведення рішаючих розмов з Мадярщиною. Гітлер і Рібентроп мали висунути плян признання Словаччини Мадярщині за право творення німецьких баз військових і летунських здовж границь мадярсько-ромунської та мадярсько-польської та за право перемаршу німецьких військ через Мадярщину.

Великі маневри в Німеччині

„Сандей Таймс" подає, що в Німеччині почалися великі маневри. В середу і в четвер відбулися летунські маневри в північно-східній Німеччині. Акредитовані в Берліні військові атташе не одержали на них ніякого запрошення. Змоторизовані відділи відбудуть маневри в Судетах і в Протекторату.

„Засадничі похибки" канцлера Гітлера

Канадійський часопис „Стар" помістив статтю, в якій остро скритикував німецько-італійський плян виселення тирольських німців. У статті сказано, що світ, обсервуючи акцію диктаторів і їх тріюмфи, одночасно сподівався блудів з їх сторони і то таких, які довели б їх до упадку. Одним з блудів було захоплення Чехії, а покривдження тирольців се новий блуд. При кінці автор пише про Гданськ ось як: Тепер знаємо, чому Гітлер хоче Гданська. Він не хоче прилучити замешкалих у Гданську німців до батьківщини, але хоче здобути точку опору під батерії гармат, і тут зробив блуд, бо занадто швидко себе здемаскував. Невідомо ще, які будуть наслідки тирольської похибки.

Таємні німецькі листи у Франції

„Парі Суар" у вістці п. н. „Др Гебельс суперничає з Кінг-Голем" звідомляє, що парижани одержують від минулої суботи листи з Німеччини, адресовані з Кельну, в яких міститься брошура п. н. „Гданськ — про що йде". Такі листи одержали передовсім лікарі. В брошурі є низка статтей, зібраних Карлом Гансом Фухсом, шефом пресової служби в Гданську. Ці статті мають такі наголовки: „Ключева позиція в Гданську", „Гданськ се місто, де німці панують від початку нашої доби", „Остання боротьба за Східну Прусію", „Вісла се не торговельна артерія Польщі", „Морд у Кальтгофі", „Як Гданськ мав бути спольонізований" і „Загроза Гдині для Гданська".

Італійська пропаганда в Сирії

Арабський часопис „Аль Інхаз" з Дамаску обвинувачує Італію у ворожій пропаганді в Сирії. Італійська небезпека, пише часопис, очевидна, бо Мусоліні й Чіяно задумали прилучити Сирію до Італії, а радше до майбутньої римської імперії. Італійська пропаганда змагає до того, щоб робити труднощі Франції, затроювати публичну опінію і старатися відірвати Сирію від Франції, щоб відтак той край став добичею „протекторів" і „спасителів". Часопис домагається острих заряджень проти тої небезпечної пропаганди.

Пересунення британських військ

Британське міністерство війни звідомляє, що рішено вислати ряд військових відділів з Індії до маляйських країв. Цей розпорядок подиктований обережністю і його розважали вже від довшого часу. Одночасно до Єгипту прибули відділи британських військ з Індії в числі 5.000 людей. Ті відділи складаються з піхоти й артилерії. Комунікат аґенції Райтера звідомляє, що сего посунення довершено з огляду на потребу оборонности краю. Британські ґарнізони піднесено вдвоє тілько, ніж це було передбачене в договорах.

Чи Ви вже відновили передплату?

За життєздатність народу

В часи найбільшої світлости гетьманування Богдана Хмельницького подорожував по Україні антіохійський Патріярх Макар III. Цю подорож, що припадає на роки 1653—1658, описав Архидіякон Павло Алепський, який товаришив Патріярхові Макарові. Опис подорожі Патріярха Макара це найцінніше свідоцтво дане чужинцем про Україну доби Хмельницького, а одно з найцінніших свідоцтв чужинців про Україну загалом.

Зараз у перших днях побуту на Україні записав Павло Алепський ось що: „Коли ми вийшли на гору та пішли вулицями міста, побачили тисячі чоловіків, жінок і дітей, була їх сила силенна, ми не могли вийти з дива як багато їх було. Хай Бог благословить і прибільшить їх! Коли наш Патріярх проходив повз них, усі падали перед ним на землю і так лежали, доки він не пройшов і щойно тоді вставали. Ми в умах дивувалися, дивлячися на безліч дітей ріжного віку, що сипалися мов той мак... Дітей там більше ніж трави та листя. Вони одружують своїх дітей замолоду, тимто їх більше, ніж тих зір на небі та того піску в морі".

Це одно з перших помічень Архидіякона, а дальше, коли вже Патріярх запустився вглиб України, записано в подорожному памятнику ось що: „Ти побачиш, читачу, в домі кожного чоловіка по десятеро й більше дітей з волоссям на голові білим як льон. Вони ідуть одне за другим, як ті щаблі у драбинці, одне вище за друге, і це ще більше нас дивувало. Діти вибігали з хат подивитися на нас. Але передовсім ось чим у них любувалися: ти побачиш, читачу, як великий стоїть з краю, біля нього другий нижчий від нього на пядь, і так усе нижче й нижче до цілком маленького на другому краю. Хай буде благословенний їх Творець!"

Правда, це було давно. І всім відомо, що з поступом цивілізації (не культури) суспільне і народне життя складається так, що число уродин меншає. Відомо також, що число уродин не лише все з року на рік меншає, але нераз більшає, нераз меншає сильніше, нераз слабше. Це тому, що на цей рух впливає багато ріжних причин моральної і матеріяльної натури. З моральних в першу чергу можуть впливати конфесійні та державні установи, поскільки вони сильні та здорові й поскільки вони дбають про цю дуже важну сторінку суспільного та народнього життя. Не без значіння є умовини матеріяльного характеру, що залежать від економіки та техніки. Природний характер даної країни, ріжне відношення сільського господарства до промислу, гірництва, торговлі і т. д., ріжне відношення між міським і сільським відтинком, ріжний ступінь господарки, ріжний спосіб господарки — все це може не так свідомо як конфесійні та державні установи, але стихійно досить сильно впливати на суспільство та нарід, на його спосіб думання в популяційному питанні, питанні росту населення. Це все не відбувається спокійно, бо суспільство нераз зривається до життя, нераз опускає руки. Часи добробуту та спокою чергуються з часами нужди та війни. Але це все мож-

на зрозуміти лише тоді, коли маємо перед очима добрий числовий матеріял.

На наших землях не дуже давно зачали переводити статистику. І найранші дати маємо з 70-их років минулого століття. Тоді на 1.000 душ мешканців Галичини родилося в рік 47 дітей, Саксонії 43, Еспанії 36, Ірляндії та Франції по 26 дітей. Тоді в російській Україні родилося 56 до 42 дітей на 1.000, у корінній Росії 58 до 41. Отже українські землі йшли попереду інших, побіч корінних російських. Так було ще на переломі нашого та попереднього століття. Тоді в повітах Мостиська, Рудки, Городок і Яворів у Галичині та Пружани на Поліссі було 52 дітей уроджених на 1.000 населення. А найменше було на Підляшші, Холмщині, в повіті мінському на Поліссі, теребовельському, борщівському, заліщицькому та снятинському в Галичині, бо 40—42 уроджених дітей на 1.000 населення. І це було багато в порівнанні з західньо-галицькими повітами, де на 1.000 мешканців родилося 47 до 38 дітей.

Дальший поступ чи відступ числа уродин дуже цікавий. Жаль лише, що наш матеріял не зовсім повний, бо маємо дані про більші території, де побіч українців живуть інші народи, та не маємо матеріялу за час війни. Отож у південній Польщі себто в воєвідствах львівському, тернопільському, станиславівському та краківському від 1895 року число уродин на 1.000 осіб населення паде з 45 на 40 в 1909 році, на 30 в 1919 році, відтак у рр. 1922 і 1923 доходить до 36, але згодом знову зачинається безповоротний відворот, що досягає в 1929 році 32, в 1931 році 30 і в 1938 році лише 26 уродин на 1.000 населення.

Дещо подібно виглядає упадок числа уродин у східній частині Польщі, себто у воєвідствах волинському, поліському, новгородському та виленському. Зразу число уродин держиться на одному рівні, бо до року 1902 все ще було 44 уродин на 1.000 населення. Коло 1908 року число уродин у східніх воєвідствах паде до 40, в 1919 році до 28, відтак в 1922 підноситься до 39 і так держиться чотири роки, але після цього зачинає падати та в 1938 році доходить до 25 уродин на 1.000 мешканців.

Але за 1938 р. ми не маємо дат про уродини у всіх повітах. Маємо такі дати за роки 1930/31. З них бачимо, що найбільше число уродин мають поліські повіти: камінь-коширський і косівський та карпатські повіти: богородчанський і турчанський, 43 до 40 уродин на 1.000 мешканців, найбільше на всю Польщу. Але це вогнище звишки уродин нині не лише числом але і простором менше, ніж ще було на переломі століть. Бо на переломі століть минулого та нашого майже вся територія заселена українцями, що нині належить до Польщі, мала на 1.000 населення 52—45 уродин. Лише на східньому Покутті, східному Поділлі (галицькому), холмсько-підляшських окраїнах і Лемківщині, отже на малих окраїнних смугах було уродин 44 до 36 на 1.000 населення. Зате в р. 1931 лише малі смужки в Карпатах та на Поліссі мають 35—43 уро на 1.000 населення, а так на широких просторах між тими вогнищами плідности число уродин 25—35 на 1.000 населення, а в Збаражчині найгірше, лише 22, отже менше ніж в корінній Польщі!

Правда, це обниження числа уродин є всюди. Обхопило воно й Радянську Україну, де в рр. 1924—26 було 42 уродин на 1.000 населення, а в 1929 р. лише 35. Згодом, коли перестали оповіщувати статистичні дані на Радянській Україні, число уродин ще більше обнизилося. Водночас число уродин обнизилося в рр. 1926—35 на українських землях у Ромунії з 33 на 29 на 1.000 населення і на Карпатській Україні з 42 на 33. Для порівнання треба сказати, що за час від 1860—1900 рр. число уродин на 1.000 населення було в Німеччині й Італії 37, в бувшій російській імперії 48, у Франції впало з 26 на 22, в Англії з 35 на 30. Вже з початком цього століття обнизилося число уродин всюди: в Німеччині на 30, Італії на 32, Росії на 45, Англії на 26, Франції на 19. І врешті в 1934 р. уродин на 1.000 населення було в Італії 23, Німеччині 18, Франції 16, Англії 15. Отже назагал на землях замешканих українцями число уродин є і нині більше ніж на інших землях, коли не брати під увагу Радянського Союзу. Воно навіть дещо більше ніж у всій Польщі, що має досить багато уродин: 26 на 1.000 населення.

По цих загальних завважах і порівнанні з іншими країнами та державами приглянемося точніше справі уродин на землях заселених українцями в Польщі. Зазначуємо, що говоримо про рік 1931, бо з того року маємо досить точні дані й говоримо не про справжню територію всю замешкану українцями, а про пять воєвідств: львівське, станиславівське, тернопільське, волинське та поліське, що їх окраїни чисто польські та білоруські. Зате українці живуть також на окраїнах краківського та люблинського воєвідства, але ми їх тут не беремо під увагу.

Загалом на території 5 воєвідств припадає 31 уродин на 1.000 населення, найбільше на Поліссі 38, найменше в тернопільськім воєвідстві 27. Цікаво було би знати, кілько уродин припадає на 1.000 українців, поляків і т. д. Але статистика дає нам числа уродин по віросповіданні, не по народности. Отже найбільше уродин мають грекокатолики та православні 34 і 36 на 1.000 населення, дальше римокатолики 27 і мойсеєві лише 17. Перед ведуть православні з Полісся, в них родиться 40 на 1.000, та грекокатолики зі станиславівського воєвідства 38 на 1.000. На сірім кінці стоять грекокатолики з тернопільського воєвідства 26 і римокатолики звідтіля 23.

За час років 1931—35 на 1.000 населення уродин загалом на Поліссі було лише 34, на Волині та в станиславівському воєвідстві 30, львівському воєвідстві 27, тернопільському 25. Очевидно, що обниження уродин обхопило всі віросповідання. І так на 1.000 грекокатоликів і православних було в рр. 1931—35 народин 32, в 1937 р. 27.

Але було б хибно лише на основі цих даних робити заключення. Щоб заключення були більше обосновані, звичайно для провірки вживають ще інших обчислень. Про се в слідуючій статті.

Світський.

Польща й Німеччина

П. з. „Позір, шпіон! Німецькі агенти в Польщі" приніс ІКЦ в 206 ч. статтю. Л. Щепаньского. Він заповідає, що німці скріпляють тепер підбурювання меншин і діяння своєї розвідки в Польщі тай подає про се такі цікаві вісти: Шпіонську роботу й уроблювання опінії та розбивання якоїсь держави знутра провадять дві німецькі централі: 1) голосна військова „Абтайлюнг З Б", якою кермує генерал Ніколяї, знаний уже зі світової війни шеф розвідки (тоді був капітаном); 2) Гестапо („Гегайме Штаатсполіцай") під проводом Гімлєра і його заст. Гайдріха (Ніколяї з Гімлером не люблять). Гестапо досліджує атмосферу і старається обробляти опінію, а коли потреба, застрашити її замахами. Які інформації цінні для „Гестапо" й „Абтайлюнг З Б"? Всі! Що говорить „сірий чоловік", що говорять в сальонах, як виглядає стан занять у фабриках, якого рода люди стоять на чолі газет, промислових заведень, банків, який дух панує в війську, як живуть поодинокі офіцири. В „Абт. З Б" є „Психольогічний Відділ" під кермою генерала Метш'а. Се правдива лябораторія з 80 офіцирими, які старанно сортують тисячі напливаючих інформацій і на їх підставі рисують щось в роді „кривих температури" і „таблиць барометричного тиснення". Такі графікони предкладають Гітлерові й він має „науково" представлений образ ситуації в чужій державі та й може ділати напевно... „Спеціяльна служба" (або контрозвідка) у Франції арештувала тепер тільки німецьких шпіонів і агентів, кілько перед війною арештувала за 6 літ. „Шпіонувати значить провадити війну в часі мира", сказав Фридрих Великий... Ворога треба наперед добре пізнати, щоб його могти згнобити і знищити. Треба пізнати його господарство, засоби матеріяльні, історію, психіку, фольклор, мистецтво, в якім найповніше висказується душа народа. Вже перед великою війною німці, яких ціллю було не допустити до воскресення Польщі, хіба в формі „буфорового" протекторату, видали обильну літературу про Польщу для своїх політичних цілей, напр. двотомова праця Кляйнова „Полен". Тепер роблять се в ще більшій мірі. Нераз аж дивує ширина їх зацікавлення, напр. велика книга 500 ст. з численними ілюстраціями К. Ліка.*) Се овоч муравлиної праці багатьох літ, поважний твір соціольогічно - етнольогічний. Вийшов під егідою „Істор. Т-ва в Познані". До боротьби з Польщею німці приготовані науково. В Польщі є 700.000 німців, головно в Познанщині, на Поморі, на Шлеську, в Галичині й Королівстві. Вони всюди добре зорганізовані, а сьогодні опановані агентами гітлеризму. Тепер агенти зачнуть плянову диверзійну акцію... Не думаємо німців кривдити, оскільки збережуть бодай „невтральність" супроти держави. Але нехай знають, що маємо їх на оці. В тій боротьбі йде про істнування Польщі.

*) Kurt Lück: „Der Mythos vom Deutschen in der polnischen Volksüberlieferung und Literatur."

Промова посла Дальтона

В англійській Палаті Громад відбулася велика дебата на тему закордонної політики В. Британії. Член Лейбур Парті посол Дальтон критикував по-

вільність переговорів з Польщею. По його словам, в інтересі В. Британії лежить, щоб Польща була сильна, тимчасом англійський уряд не зробив нічого, щоб Польщі уможливити закупно военних матеріялів в інших державах. Польща домагалася тільки 5 міл. фунтів у золоті, значить менше як один процент всього золота В. Британії. Це тимбільше дивне, що рівночасно один з міністрів шафує сумою міліярда фунтів, себто 200 разів більшою, ніж цього домагалася Польща. Англія відмовила Польщі готівки; чи за тою відмовою щось не скривається? Можна здогадуватися, що за лаштунками скривається плян, який доказує, що історія повторяється та що супроти Польщі має бути примінений той самий натиск у справі Ґданська, що його примінили супроти Чехословаччини в справі Судетів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Дописуйте до газет

„Українські Вісти" в ч. 174 принесли передовицю п. В. Д., в якій читаємо м. ін. ось що: Деякі справи, про які українська преса писала колись обширно, попросту щезли зі сторінок. Чи їх тепер зовсім нема? Чи вони сьогодні менше важні як у минулі роки? Ні. Мовчанку можна собі пояснити. Люди, які колись ті „дрібні" справи зовсім слушно вважали важними, тепер під впливом своєрідних міжнародніх застриків просто уподібнилися до захльороформованих. На очах тих людей може пів села згоріти, вони не почуваються до обовязку подати це своєчасно до відома рідній пресі. Стидно — каже той чи інший — про такі дрібниці тепер писати. Таку саму вартість мають для тих „захльороформованих" такі справи як дитячі садки, півоселі, культурно-освітня праця чи господарські анкети, тощо. Та крім вичислених „дрібних" справ у краю щось діється, щось когось болить, докучає, щось домагається спільного обговорення, поради. А де ж шукати тої поради, як не в рідній пресі? Правда, не про все можна писати, та це вже справа редакції, чи й як використає вона надіслані матеріяли. Те, що деякі речі не можуть побачити денного світла, не повинно нікого зражувати, знеохочувати. Бо саме відповідальна преса це той природний осередок, куди повинні збігатися всі нитки з краю. Українська преса на жаль не стоїть так добре матеріяльно, щоб могла винагороджувати всякі інформації. Відповідальна преса служить загальній справі й тому може відкликатися до всіх прихильників ставитися по-громадськи до справи належного інформування. Особливо тепер, коли на міжнародній арені назрівають історичні події, всі ми повинні творити одну велику родину. Радість одиниці повинна бути радістю всіх нас, її горе чи нещастя — нашим спільним нещастям... Інформуйте нас про все, що в ваших сторонах діється, спільно з нами обговорюйте все те, що вас болить. А користь з того напевно буде обабічна.

Справа півкольоній

„Діло" в ч. 173 принесло статтю п. С. Т., в якій автор, представивши перешкоди в уриджуванні українських дитячих садків, пише м. ін.: Суспільна опіка над українськими дітьми не є в руках українського громадянства. Вона або переходить в руки польського громадянського чинника, або завмирає зовсім. Отже коли українські родичі осягнули той ступінь своєї свідомости чи потреби, що хотіли б своїх дітей у позашкільному віці віддати під зорганізований суспільний нагляд, то вони здебільша цього в своїх установах зробити не можуть. Можуть це зробити або в установах польських, або в ніяких. Зате польські громадяни можуть це зробити не лише вповні самі, але до того йде ще й дуже сильна громадянсько-національна польська акція, яка тих польських родичів освідомлює, щоб вони такого зорганізованого у своїх установах суспільного нагляду над своїми дітьми хотіли... В цілому комплексі дитячих садків є одна справа, на яку чимраз більше наше громадянство повинно звертати увагу: наш український вплив на існуючі польські суспільні й самоуправні (не національні) півкольонії. Як його скріпити? Як дібратися взагалі у сферу, яка нам по закону (ми ж платимо податки і поносимо всі самоуправні тягарі!) належиться та яка починає бути сферою виключно польських впливів?... До тієї розвязки мусять приступити наші центральні й низові організації. Ослаблення впливу національно-польських установ на ділянку суспільної опіки буде одночасно скріпленням праці українських установ у цій самій ділянці. В національних змаганнях рішає доцільність. Коли національно-польські самоуправні півкольонії і півкольонії ріжних товариств опіки над дітьми не зможуть виконати свого національного завдання, тоді вони втратять на своїй вартости і втратять на доцільности перешкоди, роблені українським садкам. І тому, не маючи змоги під теперішню пору поширити акції дитячих садків „з фронту", безпосередньо, мусимо, не залишаючи цих заходів, подумати над поширенням її — знутра. Знутра тих, які сьогодні не є наші, одначе до співвласности яких мусимо зголоситись.

Остра відповідь „Слова"

в справі польської літератури

У відповідь на статтю в час. „Польска Збройна" пише ред. виленського „Слова" Кет в ч. 202: Редакція „П. З." солідаризується зі статтею. Але чому допускається недорічностей, називаючи авторів патріотичних і „оборонних", наводить Жеромского перед Сенкевичем? Хто як хто, а Жеромский се типовий „демоліберальний" письменник з викривленим песимізмом, хоч твори його під мистецьким оглядом чудові, та не знаю, чи на публику впливають вони в дусі гей-га, гейже-га, якого бажають собі редактори „П. З."... „Слово" се часопис, який своїм духовим батьком уважає Сенкевича, се польський поет мілітарний, імперіяльний, блищий нам ніж Серошевский, що брав йому за зле його форму патріотизму. Але сьогодні ми мілітаристи, реакціонери-назадники, монархісти заломлюємо руки на вид рівня, на якім у столичнім органі трактують справи під адресою сучасної польської літератури... Чи редактори „Польскі Збройней" не знають, що в літературі „дух віє куди хоче", що Сенкевич, поет оптимізму, писав свої епопеї в часах найбільшої нац. депресії, а Жеромский, поет песимізму, безнадійности („звонтвеня") творив в часі, коли оформлювалися польські військові частини... В 1931 р. совітська преса вимагала від літератів, щоб писали про пятилітку — і які ж лихі річи виростали з накинених тем! Польська література в часах неволі була одною великою службою народові. Колиж вона в незалежній Польщі почасти затратила той характер, то видно так треба, видно се й є в характері свобідних народів. Французи не менші патріоти через те, що їх література не в густі автора статті п. з. „Ждемо", але та їх література таки буде одним з джерел любови до Франції, коли „рамоти" роблені по наказу не переживуть і одного покоління. Мистецтво, письменство, наука можуть творити тільки на свободі, ніколи по наказу! Нехай же редактори „Польскі Збройней" не прикладають руки до вишення культури власної країни...

Польські авдиції в німецькім радію

„Дзенник Познаньскі" обговорюючи авдиції, надавані німецьким радіем у польській мові з протипольською пропагандою, пише м. ін. ось що: Очевидно, це зводиться до технічного питання, бо меритарично того рода німецька пропаганда полякам не шкодить. Здається, що можна б тут сягнути до порівнань з ділянки радіевих взаємин між Німеччиною і СССР. Отже коли яканебудь стація зачинає надавати авдиції в німецькій мові, негайно повстає незвичайно сильна буря, чути гуркіт якихсь моторів і т. п. перешкоди. По кількох секундах совітська филя майже зовсім знищена. Зрештою, в такий самий спосіб один німецький осередок нищить польські филі, які надають обективні інформації в німецькій мові. Питаємо, чи не можна б примінити того самого способу, щоб технічно протиділати німецькій пропагандовій акції в Польщі? Відповідь на се належить до фахівців. Ми воліли б — правду сказавши, — замість тої відповіди почути вже сьогодні такий мотор. Може того діждемося!

Втрата Ґібральтару се обида

Орган еспанської Фалянґи „Арріба" приніс статтю, присвячену 235-ій річниці втрати Ґібральтару, підкреслюючи, що ця втрата се постійна обида. Еспанія повинна пригадати собі втрату Ґібральтару у хвилі, коли всі еспанці вірять в переможного вождя і переконані про прегарну майбутність, яка їх очікує.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

НА ЛІТО
поручаємо лише
СВІЧКИ
СТЕАРИНОВІ ПРІМА
з знаком
„КЕРОС-С"

Вирішна фаза

У катовицькій „Польонії" під наведеним наголовком читаємо: „Багато промовляє за тим, що в серпні почнеться вирішна фаза боротьби за Ґданськ. Ґітлер не відступив від своїх плянів. Натрапивши в березні на рішучий спротив Польщі, він завагався, змінив тактику, розложив свій плян на низку етапів, але намагається його здійснити в цілости. В Ґданську є вже одна дивізія війська, як це стверджують навіть найбільш оптимістичні кореспонденти, що далекі від „сіяння алярмів". Хто зна, чи по якімсь часі не почуємо, що властиво є вже й друга, ба й третя. А приготування до швидкого перекинення військ з Ельбльонґа і Мальборґа до Ґданська посунулися вже теж далеко наперед. Це зміни, що зайснували від березня, зміни важні, а для поляків некорисні. Хоча в Німеччині жнива, то тримають там під зброєю велитенську масу людей, а до будови укріплень на східнім кордоні Німеччини вжили кількасот тисяч робітників. Це все промовляє проти легкодушного оптимізму, що, мовляв, боротьба за Ґданськ вже закінчена і то програною Ґітлера. Очевидно, що авторитет Ґітлера дещо потерпів, а то тому, що в березні поставив він деякі домагання і дотепер не зумів їх осягнути. Одначе треба тямити, що Ґітлер був настільки осторожний, що не визначив речинця „аншлюсу" Ґданська. Крім того не хоче він, щоб про нього думали як про налогового віроломника. Тому не випадало йому нагло нападати на державу, з якою заключив був пакт про ненапад, якій часом навіть говорив чемности. Він мусів, коли йому залежало хоч трохи на світовій опінії, найперше формально виповісти пакт з Польщею і зачекати кілька місяців, щоб у міжчасі поглибити в ґітлерівських масах дещо приспану ненависть до Польщі. Будова східніх укріплень вимагала теж часу кількох місяців. Зрештою Ґітлер числив, що йому вдасться переконати англійців і французів про „безцільність" вмирати за Ґданськ. Нащастя це йому не вдалось і це наш зиск. Можна погоджуватися з твердженням, що Ґітлер не хоче світової війни. Можливо, що він боїться програної. Але це не значить, що він відступив від пляну забрати Ґданськ. Він все ще надіється, що західні держави в рішаючій хвилині захитаються і зачнуть намовляти Польщу до уступок. Він може теж числити на те, що постепенно, малими дрібними ходами, зробить з Ґданськом все, що схоче. Однак гордість може штовхнути його до нагальних ходів, щоб брутально заманіфестувати, що він ломить всякий опір і все перемагає".

Німеччина й Москва

З Берліна звідомляють, що сего тижня виїде до Москви німецька делеґація промислових експертів, щоб перевести переговори в справі поширення торговельного договору. В склад делеґації увійдуть представники концерну Сіменса, Вольфа, „І. Ґ. Фарбен-Індустрі" й інших фабрик. Після кружляючих погомосок вразі щасливого перебігу переговорів до Москви виїде також міністр господарства Німеччини др Функ, щоб сфіналізувати переговори і підписати торговельне порозуміння.

О. ІР. НАЗАРКО, ЧСВВ

Почаївська Лавра

До Почаєва

Був душний соняшний день сьогорічнього липня. Сонце заливало все повінню жагучого проміння. Ми вибралися автом з Бродів до Почаєва. Брідський діяч Г. Швалюк випозичив нам своє авто. О. крилошанин В. Гриник, о. проф. Ю. Мягкий з Перемишля, о. П. Шевала ЧСВВ, власник авта і я сіли у вигідне авто й помчали в сторону Почаєва. Тільки курява знялася за нами. Минули ми колишню російську границю та вїхали в перше заграничне містечко Радивилів. Його характер ще й сьогодні московський: самі партерові дімки, вулиці бруковані круглим камінням, а властиві пани містечка — жиди — в російських „фуражках". Гостинець повний вибоїв. Нами підкидає як легенькими мячиками, аж свічки стають в очах. Перед нами простяглося українське село в садах — Перетятин. На вбогих хатах таблички з призвищами їх власників. Призвища чисто українські: Курій, Кравчук, Мельник і т. д. В селі невеличка церковця якогось неозначеного стилю. Стрічаємо якогось дядька. Починаємо з ним розмову. Дядько думає, що ми польські „ксьондзи". Коли ж починаємо говорити по українськи, дядькові розвязується язик. Оповідає нам, що в селі самі українці, під національним оглядом вповні свідомі. Є вправді вже польські осадники, одначе вони не мають впливу на життя села. Батюшка говорить проповіди по „русски", бо дуже боязливий, але в сусідному селі є відважний український батюшка, що палко проповідає по українськи. Майже на кожній проповіді нарід плаче. — Наше авто на щось недомагає, тому висідаємо та йдемо до села Підзамча „пер педес Апостольорум". Село більше й багатше, селяни заможніші, одначе більше скриті. При вході до села привітна деревляна церковця помальована зверху на голубо. За селом розлоге цвинтарище з самими однораменними хрестами. Між хрестами пишається великий камяний памятник, що на ньому золотими буквами виписано: „Спи спокійно, любий сину". Довідуємося, що тут спочиває 24-літній юнак — свідомий сільський діяч... Наше авто як старий астматик сопе посуваючись пільною доріженькою під гору. Перед нами в промінняx сонця майоріє величава Почаївська Лавра з останками золотоверхої дзвінниці. Авто задихується і розгрівається. Поважний і дотепний газда, що підчас світової війни був у „Галіції" як російський салдат, напуває нашу „кобилу", як він каже, і ми віздимо в Почаїв. Містечко наскрізь російського характеру, має 7.000 мешканців переважно нащадків Авраама. Оставляємо авто під горою та через поважну браму входимо на розлоге подвіря свято-успенської Лаври. Просимо молоденького монаха з гарними кучерями, щоб показав нам усе, що гідне оглядання. Він обіцяє нам привести спеціяльного провідника. По хвилині виходить до нас молодий високий о. Борис у легенькім підряснику, витається з нами, говорить чистенькою українською мовою та починає:

Почаїв

„Почаївська свято-успенська Лавра основана в XII столітті. Її основником був преподобний Мефодій, почаївський архимандрит. В цілій російській імперії були тільки чотири Лаври. Почаївська Лавра сьогодні одинока, що Божим чудом збереглася перед руїною, яка постигла її три сестри в СССР. В 1240 р. на Почаївській скалі явилася чудесно Пресвятая Богородиця й оставила слід Своєї стопи. Його ми побачимо. Того ж року деякі ченці київської Лаври, втікаючи перед Батієм, зайшли аж у Почаїв і тут поселилися. Підчас збаражської війни 1675 р. турки й татари облягли почаївський монастир, одначе над ним явилася Богородиця і спасла монастир. Відтоді багато добродіїв наділяло монастир своїми багацтвами. Найбільшою добродійкою була Анна Гойська, відтак Николай граф Потоцький, що постригся в тутешні ченці та й тут помер, а відтак Домашевські, Чесминські й ін. Почаївську Лавру посіщали такі високопоставлені паломники як: польські королі, російські царі, українські гетьмани, східні патріярхи. В 1929 р. був тут президент Польщі І. Мосьціцкий, а перед кільканацяти днями був тут польський епископ зі Шлеська Адамский".

Вислухавши цього докладу красноречивого о. Бориса, ми пішли з ним до головного свято-успенського собору. Це простора, прекрасно розмальована церква, що її збудували наші ченці в 1771 році, себто тоді, коли Почаїв був в руках уніятів. Над царськими воротами висить малий чудотворний образ Преч. Діви в золотому сяйві. В церкві є ще уніятський „залишок" — гарно різьблена проповідниця. В середній наві є „явленіе Почаєвської Божої Матери" в золоті за склом, а під ним камінь зі стопою Божої Матери. В лівій наві мармуровий надгробник, під яким спочивають тлінні останки графа Потоцького. По боках дивні сповідальниці. Це просторе місце відділене від церкви залізною огорожею. За нею сідає священик, а перед нею стає каяник, кладе свою руку на аналой з евангеліям та стоячи визнає свої гріхи. Церкву малював 1873 р. академик Василієв. Треба признати, що в соборі зразкова чистота. Зі свято-успенського собора йдемо до т. зв. „печерної церкви". Вона тому так називається, бо одну її стіну становить печера, а все проче добудоване. Вхід прикрашений живо розмальованими образами одного ченця, що недавно помер. В лівій стороні сеї церкви є каплиця з мощами преподобного Йова, що був почаївським ігуменом в половині XVII ст. Поруч цеї каплиці є печера, що в ній Йов молився. Відси наш провідник веде нас до Антоніо-теодосівської церкви, яку можна б назвати музеєм чи галерією образів. Стіни обвішані оригінальними образами італійської школи, що їх переважно малювали самі ченці. Нашу увагу звертає на себе образ пророка Ісаї. Пророк з розмоленим обличчам та вгору піднятими очима держить у кліщах розжарений вуголь. Тільки зверху оглядаємо дзвінницю, що на ній іскриться позолочена покрівля. На тій дзвінниці найбільший дзвін важить 700 пудів себто 11.200 кільограмів. Входимо до другого імпозантного собора св. Тройці. Широкі сходи ведуть до церковних дверей, над якими пишається велика мозаїка Спасителя. Передовсім подивляємо широкий іконостас, що властиво заклю-

ПРИСИЛАЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ!

ВАРФОЛОМІЙ ЄВТИМОВИЧ 2)

Про Івана Нечуя-Левицького

(Причинки до його літературної творчости).

Мандричиха була зовсім іншого стилю людина, ніж Гришиха.

По-перше була надзвичайно гарна, навіть у свої сорок літ. На все село славилася як найліпша та найчепурніша господиня. Бо чи спекти, чи зварити, то вже ніхто з усіх Трушок у цьому мистецтві Мандричихи не переміг. Борщу наприклад на громадський обід — „на трьох мясах", що „гетьманським" називався [6]) — такого, бувало, втне, що так до нього гості допадуться, що по ньому на всі інші дання й дивитися не хочуть! Проти цього борщу не міг встояти, не дивлячись на своє вимушене вегетеріянство, і „Старий Панич".

З огляду на таку свою репутацію, підчас громадських обідів, „на храм", [7]) „на проводи" [8]) й на всяких сільських учтах, Мандричиха завжди мала почесну ролю громадської господині. Приходила на такі обіди зі своїм начинням, як також її страви та печиво ставилися на „попівський стіл", за яким засідали найпочесніші гості.

Що-правда, трапився одного разу з Мандричихою деякий конфуз: підчас громадського обіду з приводу закладин у Трушках нової церкви, подала Мандричиха на „попівський стіл", за яким одних священиків уся благочинія [9]) засіла, повнісіньку „макітру" чудесних вареників, на які довший час, хоч як же то й спокусливо-смачно ті вареники виглядали та хоч як же щиро до них припрошувала гостей Оксана, — ніхто з почесних гостей не наважувався покуситися... в огляду на дуже вже незвичайну для столу специфічну форму тієї... емаліованої „макітри"... Ситуацію врятував „Старий Панич". Він дуже похвалив „посудину" й дуже зручно довідався, що ту „макітру" Мандричиха купила нарочно для того обіду в такого то білоцерківського жида. Ів. Сем. переконавшись, що „макітра" до того часу не була вживана, ще раз її похвалив, потому наклав собі з неї добрий оберемок вареників, а за ним, жартуючи на тему несподіваної чести, якої зазнала „макітра", решта гостей також налягла на вареники.

Мандричиха довідавшись пізніше про „спеціяльне" призначення емаліованої „макітри", з пересердя кинула її до річки й до віку зарікласа купувати емаліований посуд, бо „нечиста душа" — жид, хоч як же то божився, що в тій — тьфу! — „макітрі" можна й вареники подавати, а все ж, геродів син, обдурив! Сорому тільки через „ідолового сина" зазнала!

Вдачу Мандричиха мала лагідну. Вона знала безліч „старосвіцьких" пісень, свою мову пересипала приказками та жартами. Сплетнярства не любила, сусідів не судила, натомісць любила оповідати про часи свого дівування, про звичаї на вечерницях; від неї Ів. Сем. записав також не одну пісню, приказку, переказ, жарт. Таксамо, як про те я довідався від самого Ів. Сем. пізніше, він записав од неї весь весільний ритуал — од сватання аж до „покривання" [10]) з усіми до нього піснями — текстами й мельодіями так, як цей ритуал відбувався в трушанських околицях.

Не знаю, чи цей запис був де ви-

---

[6]) „Гетьманський борщ", автентична назва, в Трушках готували „на трьох мясах" — на воловині, курятині й свинині відразу. Іноді замісць воловини клали баранину. Рецепту цього знаменитого борщу Ів. Сем. від Мандричихи записав і, треба гадати, що від нього ця рецепта досталася до куховарської книжки Клиновецької: „Страви й напитки на Україні". — В. Є.

[7]) Відпуст в день храмового свята.

[8]) „Проводи" — поминальний день; звичайно в „Хомину неділю" й на „Зелені Свята".

[9]) „Благочиніе" — деканат.

[10]) В перший, через тиждень після вінчання, понеділок молодожони, в супроводі музик та весільного почоту, приходили до священика. Весільні старости, дотримуючи встановлених звичаєм-традицією формул, просили священика „покрити молоду" на „чесную жонку". Одягнувши епітрахиль, священик покривав ним молодожонів і прочитував спеціяльну для того випадку призначену молитву по „чину благословенія браком сочетавшихся" й благословляв молоду носити „очіпок" — головний убір замужніх жінок і „покриток". „Очіпок" — це здебільшого пошитий з золото-тканої парчі („золотоглаву") чи вигаптований шовками й золотим „шихом" чепець. Повязаний поверх хустиною чи наміткою. Тому що в требниках, друкованих після запровадження в 1703 р. Петром I цензури для церковних друків, „чин благословенія браком сочетавшихся" був випущений, то цей чин священики-українці один від другого переписували. — В. Є.

чає в собі три повні іконостаси з трьома парами діяконських дверей. Тут бувають відправи тільки зимовою порою. Ще заходимо на момент до трапезної церкви. Це розлога але брудна церква, в якій у трьох рядах розставлено столи. Саме тепер при столах сидять „послушники" та якоюсь зупою покріпляють свої сили змарґані працею в полі. Мене як Василіянина пізнає якийсь старший брат у білім підряснику та питається про деяких наших Отців. На моє питання, відки він їх знає, відповідає, що він походить з Літині коло Дрогобича. Поїхав на роботу до Америки і там постригся у православні ченці. Жалко стало цеї людини. На закінчення наш провідник інформує нас, що в Лаврі є два собори, 8 церков і 3 каплиці. До Лаври належать ще два скити, де живуть т. зв. схимники, та три менші монастирі звані подвірями. Сьогоднішний стан Лаври такий: усіх монахів разом з послушниками є коло 200, з того понад 60 священників. При Лаврі існує богословська студія для ченців, семиклясова вселюдна школа, малярська школа, електрівня, бронзівня, восківня. Поля є понад 200 десятин, а крім цього понад 70 десятин саду. Ще була тут друкарня, але її перенесено до Варшави. При монастирі живе 11 бувших архимандритів. Священно-архимандрит — митрополит Діонисій, а його намісник українець архимандрит Пантелеймон Рудик.

Назад до Бродів

Оглянувши сей центр нашої колишньої слави ми пішли на нічліг до гостинниці, що є під зарядом монахів. Пробуджуємося раннім ранком і не віримо своїм очам: дощ лие як з ведра, аж тарабанить грубими краплями по шибах. Якже ж нам добитися до дому? В місті нема ні залізниці, ні автобуса, а наше авто певно не помчиться по болоті пільних доріг. На додаток цього ще наш сопутник о. Мягкий, слабкосилого здоровля, розхорівся нам на добре. Тільки важко зітхає бідняга. Втратили ми вчорашній гумор та насупились, як захмарене небо. Коло год. 10 наш хорий підвівся, а власник авта перемовив нас, щоб ми сідали в авто. Вчера ми мали аж шість дефектів на сухій дорозі, а сьогодні власник авта обіцяє нас перевезти без одного дефекту через воду та волинські болота! Не віримо в його чародійну силу, але всідаємо в авто. Гостинцем авто мчиться скоро, тільки розбризкує калабані. Зимний дощ січе наші обличча. Ми бліднемо як сконфісковані газети та насуплюємося як бонзи. Коли ми підїхали до пільної доріжки, наш проводир стримує авто, висідає та йде до якоїсь хати. Згодом виходить дядько з баскими кіньми та запрягає їх до авта. Син дядька сідає на мотор авта й поганяє, а дядько то підбігає, то чіпається авта. Коли коні не в силі перетягнути нас через болото, тоді шофер пускає в рух мотор. Спільними силами переїздимо 8 км. пільної дороги. Шкода, що ніхто з нас не мав фотографічного апарату. Таку їзду варт утривалити на кліші. Змерзлі, змоклі та заболочені приїздимо до Бродів. Тут ждуть нас наші знайомі. З гумором оповідаємо наші пригоди, наче б ми вернулися з якихось джунглів. Питаються мене, які мої загальні враження про Почаїв. Відповідаю: Пригадується мені сон біблійного царя, що бачив золотого велитня на глиняних ногах. Почаївська Лавра це золотий велитень, але на глиняних ногах. При всій зверхній величі нема ні сліду якоїсь великої ідеї, ентузіязму або того, що ми називаємо духом чернецтва. Навпаки всюди слідний старечий маразм духа. Або ужию іншого прикладу: Перед кількома роками в одному готелі чеської „золотої" Праги я бачив колишнього російського генерала, що тоді був звичайним послугачем. Коли приходило свято або неділя, генерал убирався в свій генеральський мундур з пагонами та медалями. Одначе тому, що він мусів виконувати чинности послугача, навіть цей мундур не давав йому особливого самопочуття, а навпаки, наражав його на кпини. Це були залишки колишньої сили і слави. Так і Почаївська Лавра має тільки блискучі залишки, але не має внутрішньої сили і слави. Нерозумні і смішні зазіхання польської преси на „ревіндикацію" Почаївської Лаври, бож вона ні хвилини не була власністю латинників. Тільки наша ревіндикація її колишніх власників зможе їй привернути давню силу та влити в неї нового духа. Може ласкавий Господь дасть нам дожити цеї великої хвилі, що буде загравою зеднання Церков.

Оборона Англії

Англійський капітан Ліддел Гарт видав книжку п. з. „Оборона Британії". В ній пише, що охорона морських шляхів се для Англії більш суттеве завдання, чим охорона власних міст від налету. Обі сі небезпеки значно зросли від часу великої війни. В часі світової війни тільки одна з трьох держав, які воювали проти антантської фльоти, мала серіозну морську силу. Але та сила, німецька, була географічно обмежена до Північного моря. Австрійська фльота була замкнена на Адрійському морі, бо Італія була по стороні союзників, а панування союзників в Дарданелях і на грецьких островах не дозволяло турецькій фльоті вийти з моря Мармара. Тільки підводні судна могли продиратися через той перстень, та вони були настілько неудосконалені, що лише в дуже рідких випадках більше як 30 німецьких суден могло діяти в тім самім часі. А все ж їх руйнуюча сила була незвичайна. Не дивлячись на те, що 3.000 міненосців і помічних суден полювало за ними, вони продовж одного тільки квітня 1917 р. затопили около 1 міл. тон, то значить кожний четвертий корабель, який виходив з англійських пристаней, пропадав — і над краєм зависло марево голоду. Німецькі підводні судна затопили 11 міл. тон: ся цифра рівнялася тоннажеві всеї британської торговельної фльоти з початком 1939 р. Сьогодні трикутник Берлін — Рим — Токіо володіє трьома сильними фльотами з більшим числом підводних суден (270), міненосців і торпедовців нового типу, які можуть затоплювати торговельні кораблі. У висліді Ліддел Гарт, як стратег і воєнний теоретик, дає отсю раду британському правительству: „Англія не має права брати на себе якінебудь зобовязання на суші, що могли б обтяжити або ослабити її завдання на морі".

„Ерзаци" заступлять бензину в Англії

Міністр гірництва Лойд говорив в англійській Палаті Громад про подробиці британської підготовки до війни. З огляду на загрозу стримання довозу нафти в часі війни правительство крім організації транспорту підготовляє широкий план утворення таких запасів нафти, які вистарчили б не тільки для військових цілей, але і для цивільних. Ведуться також праці над якнайширшим заступленням бензини „ерзацами" (намістнями). Вразі вибуху війни рух приватних авт не буде обмежений, але буде впроваджена карткова система на закуп бензини, яка унеможливить непотрібне зуживання бензини й нафти. В приватних гаражах не будуть магазиновані припаси бензини з огляду на небезпеку летунських налетів.

Англія скріпляє стратегічні резерви в Єгипті

Британське міністерство війни оповістило комунікат, який потверджує вістки про видачу розпорядку в ціли перенесення деяких військових відділів з Індії до Єгипту. Такий розпорядок подиктований обережністю і в першу чергу має скріпити стратегічні резерви в Єгипті. Комунікат підкреслює, що військові відділи з Індії не будуть спрямовані до Палестини. Єгипетське правительство прияло сей розпорядок з задоволенням. Розпорядок англійського мін-ва війни стоїть у безпосереднім звязку з заповідженою на серпень мобілізацією в Німеччині й Італії.

друкований, рукопис я бачив у Ів. Сем. в 1908 р.

Мандрики були бездітні й тому прияли до своєї небоги [11]) — вихованки приймака й дуже тішилися, коли в молодих пішли діти.

Одне було Мандричисі горе, що її Тиміш разів 3-4 на рік і кожного року на тиждень-півтора гірко запивав. Тиміш Мандрика, в стані нормальному людина дуже лагідна, весела, працьовита й побожна, коли на нього „находило", відмінявся до невпізнання. Тоді він забував про господарку, од ранку до вечора просиджував у Лейби Козолупа в шинку („монополькн" тоді ще не було), частуючися з кумами, яких мав доволі, а над вечір волочився до дому „ганяючи качок", тоб-то, заточуючись за кожним кроком та виписуючи „кривульки" впоперек вулиці, від тину до тину. Звичайно в перші дні запою був успосіблений лагідно й голосно сам із собою розмовляв, фільософуючи на тему, що „все на світі — суєта суєт", причому сам до себе звертався „на Ви".

„А Ви, Тимофію Панасовичу, здається здорово таки от-це „на чопа наступили"... — Не гаразд робите, не гаразд" — і тут же сам собі вичитував „отченаша", що не добре, мовляв, запивати, бо й перед Богом гріх і перед людьми сором. Он і в святому Письмі сказано, що „не упивайтеся вином, в нем бо єсть блуд"... Воно правда, який там дідько те вино бачив, бо ж... хіба вином можна впитися? Хіба коли в кого голова слаба... То мабуть, як те святе Письмо складали, то ще не знали... горілки... А все ж, вино чи горілка — це блуд! Бо як напеться людина того „блуду", то дійсно може заблудити й до дому не трапити, а десь у буряні чи в придорожній канаві доведеться переночувати... Так... і люди такого пяницю осудять і — по-ділом! То Ви — таки превеликая свиня, прошу вас, Тимофію Панасовичу! Завтра сіно треба косити, а Ви — замість косу клепати — горілочку хлептали"...

При такому лагідному гуморі приходив до дому веселенький і зараз же вкладався спати, не забувши обділити всіх домочадців подарунками: „Беріть, — приказував — бо як пропю гроші, тоді дулю дістанете".

Звичайно, на третій-четвертий день допивався „до чортиків". Тоді вертався до дому похмурий, час од часу гнівно комусь відгрожуючись: Я тобі „душа душі". [12]) Коли входив до хати, то ні з ким не здоровився, потім починав до всіх приставати, потроху пригадував увесь багатющий репертуар московської сороміцької лайки, якої навчився „в москалях", був певен, що всі, мовляв, увійшли в змову з чортами, що хотять його отруїти, звести со світа і т. п.

(Далі буде).

[11]) Небіж, небога, відповідає одночасно галицьким поняттям про братанича (цю) й сестрицця (ку).

[12]) „Душа душі" — в трущан це була чи не найгірша — сконденсована — скорочена — лайка, що мала означати „чортова душа — чортової душі".

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

ОМЕЛЯН ПРИЦАК

ЯКІВ СУША

Холмський єпископ і український історик (* 1610 †1687).

До світильників холмської епархії належить м. ін. єпископ Яків Суша (1652—1687), не українець, а син братнього народу білорусинів. Та прийшовши в Холмщину Суша цілим своїм серцем полюбив український народ і до смерти працював для добра своєї прибраної батьківщини, як великий місійний діяч та науковець-історик. І таким перейшов він в українську історію.

Єпископ Яків Суша прийшов на світ в р. 1610 в серці Білоруси, Мінську. Про рід Сушів годі щонебудь сказати у відсутности джерел. В. Площанський, історик Холмщини, догадується, що батьки Суші були холмські міщани.[1]) Хрестне імя пізнішого єпископа було Іван. Родичі віддали малого Івася в місцевий монастир ОО. Василіян на науку. Хлопчикові дуже припало до вподоби монаше життя і дня 1 листопада 1626 р. 16-літній Іван Суша зложив чернечі обіти і прийняв монаше імя Якова.

Молодий монах проявляв великі здібности і незабаром став учителем філософії й богословії по ріжних василіянських монастирях. Опісля Сушу вислали до єзуїтської колегії в Пултуську на Мазовші, а відтак закордон продовжувати богословські студії. Він студіював в Оломунці на Моравії, де осягнув ступінь доктора. Суша побував і в Римі. Коли вернувся до Мінська, мав репутацію великого вченого.

В тих часах визначний культурний діяч холмський владика Методій Терлецький заходився коло оснування Академії в Холмі. Треба йому було помічників-науковців і єпископ Методій звернувся до тодішнього архимандрита Чину СВВ, київського митрополита Рафаїла Корсака (1637—1641), з проханням про допомогу. Митрополит Корсак післав Терлецькому кількох монахів під проводом Суші (1639). Суша скоро позискав собі великого владику і сей повірив йому уряд ректора Академії (1639).

Від того часу Суша звязує свою долю з Холмом на віки. Він так щиро полюбив свою прибрану батьківщину, що ніщо вже не змогло його з нею розлучити.

Ось з яким ентузіязмом, з якою любовю описує він Холмщину: „Коли поглянемо з низу на гори, подекуди лісами покриті, то вони немов вінок вють; коли ж із гір глянеш на рівні, управлені й розлогі поля, оком не доглянеш їх широкої веселости; коли розглянеш її родючість, а саме пшеничні урожаї, то вона рідко іншій землі уступає. Чи підеш до багатих у воду потоків, живих ручаїв, спокійних ставів, глибоких озер, портових рік, веселих рік, густих лісів, — справді холмська земля потоками пливе, ручаями живе, ставами рясніє, озерами славиться, ріками Бугом і Вепром до Данціґа, Прип'яттю й Турією в поліські далекі країни, до Дніпра, свої сплавлює достатки, врешті луками й лісами достатньо й оздобно одягається". [2])

В р. 1649 помер холмський єпископ Методій Терлецький а незабаром і його наслідник Атаназій Фурс. Король Іван Казимир грамотою з 9 листопада 1649 р. назначив Якова Сушу тимчасовим управителем Холмської епархії.

Були се часи розгару повстання Гетьмана Богдана Хмельницького. Та фаза повстання Хмельницького мала ще виразно протикатолицьке а не всенаціональне наставлення. Тимто не бачимо Суші в таборі повстанців, а навпаки, він разом з чудотворною холмською іконою Богоматері знайшовся в королівському таборі. Та на основі зборівського миру (5. VIII. 1649) король Іван Казимир передав окремою грамотою управу холмською дієцезією (22. I. 1650) київському православному митрополитові Сильвестрові Косову і Суша мусів зректися своєї катедри. Щойно після берестейської битви вернувся Суша на свою холмську епархію, на основі королівської грамоти з 22. VI. 1652 р. Тоді ж митрополит Антін Селява (1642—1655) рукоположив його на єпископа, на генеральній конґрегації Василіян у Мінську.

Суші довелося обняти епархію серед надзвичайно тяжких умовин. Слова ворожого Унії православного історика Площанського найкраще можуть відзеркалити тодішнє невідрадне положення уніятів. Ось що він пише:

„Єзуїтизм [у значенні: польський католицький клер] все-таки піддержував Сушу, доки на основі договору з козаками [зборівського] православні архиереї займали свої місця; але від часу, коли остатніх усунено і їх місця заняли уніяти, оставили Сушу на власні сили. По прінціпу: „duobus litigantibus tertius gaudet", міг вигривати римський [т. є польський] католицизм. Правда, назверх видавалися деколи грамоти й універсали з деякими полекшами для уніятів, але на ділі уніятів таксамо гнобили як і православних. Не дивлячись на оповіщене бажання папи наділити ревних уніятських ерархів однаковими правами з римським духовенством, ніхто з уніятів, навіть їх митрополит не добився місця, прим. в сенаті, а численні жалоби в часах Суші, як і давніше записані в акти, доказують, що уніяти терпіли не менше православних, у всіх відношеннях. Сам Суша і в його імени крилошанські і инші священики вели многочисленні процеси зі шляхтою, рим.-катол. духовенством, а також і з військом, за словну і чинну зневагу, як грабежі, напади на уніятські церкви і т. д."[3])

Преосвященний Яків Суша з притомою собі енергією протиставився всім тим затіям. А коли „чорні духи" почали шкодити уніятській Церкві і в Римі, Суша поїхав до Вічного Міста і видав там в р. 1664 свою працю п. н.: „Про подвиги Уніятів..." В сій праці на основі документів змалював блискучу діяльність молодої уніятської Церкви, подвиги її святителів і боронив там Унію, головно перед напастями зі сторони польського духовенства. В Римі Суша перебув два роки і тут гостили його дуже прихильно. У Великий Четвер сам папа допустив Сушу, як першого апостола при обмитті ніг.[4])

В краю Суша тішився великим авторитетом. По смерти володимирського єпископа Йосифа Баковецького доручили Суші управу тої епархії (1654—1655), а підчас хвороби перемиського владики Антона Терлецького і по його смерти повірили ще й перемиську епархію (1667—1670). Жировицька конґрегація Василіян вибрала Сушу протоархимандритом (ґенералом) Василіян (1661) і він займав те становище до р. 1666, коли задля своєї скромности відступив його митрополитові Гавриїлові Коленді (1666—1674). Визначний православний діяч мілецький архимандрит Стефан Гораїв піддався Яковові Суші і приняв Унію дня 30 грудня 1682 року.

Увесь час своєї діяльности єпископ Суша щиро працював для Церкви й української справи і коли українська державність прибрала виразні форми, він живо цікавився нею. Доховалася до наших часів відомість, що Преосвященний Яків зносився з гетьманом України Іваном Виговським, а навіть, що намагався прихилити того гетьмана до Унії.[5])

Крім того єпископ Суша займався науковою й літературною працею. На спеціяльну увагу заслугують його історичні праці, що з огляду на наведені в них документи не стратили своєї вартости по нинішній день. Тимто єпископа Сушу можемо вважати одним з перших археографів в українській історіографії.

Бібліографічний покажчик праць еп. Суші такий:

1. Phoenix Tertiato Redivus sive imago longe vetustissima, Virginis Matris chelmensis, gloria gratiarum et miraculorum illustrata. Labore Illustrissimi et Reverindissimi Jacobi Susza Episcopi Chełmensis et Bełzensis Ritus Graeci, Archimandritae Zidicensis. В сій книзі автор описує чудотворну ікону холмської Богоматері і при тій нагоді подає історію, топографію і географію Холмщини. Завдяки тій праці Суша це перший дослідник Холмщини. Ся книга мала велику популярність і за життя автора появилася вона в 4 виданнях. 1 вид. Замістя 1648; 2 вид. Львів 1653; 3 вид. Замістя 1684 (по польськи); 4 вид. тамже 1684 (по латині); пяте видання появилося в книзі „Koronacja cudownego obrazu N. Marji Panny w Chełmskiej Katedrze". Бердичів, 1780.

2. De laboribus Unitorum, promotione, propagatione et protectione divina unionis ab initio ejus usque ad haec tempora Jacobi Susza Episcopi Chełmensis anno Dni 1664. Рим. Це свого рода історія української уніятської Церкви і її апольогія. Працю ту передрукував М. Гарасевич у своїх „Annales Ecclesiae Ruthenae..." Львів, 1862. стр. 298—352.

3. Cursus vitae et certamen martyrii B. Iosaphati Kuncevicii Archiepiscopi Polocen. Episcopi Vitepscen. et Miscislauien. Ord. D. Basilii Magni. Calamo, Iacobi Susza Episcopi Chełmen. et Bełzen. cum S. R. E. Uniti Ord. euisdem adumbratum. Рим. 1665. Се джерельна монографія про св. священом. Йосафата. Витяги з тої праці помістив в італійському перекладі Василіянин Ігнатій Кульчицький (*1707 †1747) у своїому виданні: „Il diaspro prodigioso". Рим. 1732. Нове видання „Cursus'a" появилося в Парижі 1865 заходами єзуїта П. Мартинова.

4. Saulus et Paulus ruthenae Unionis, sanguine B. Josaphat transformatus, sive Meletius Smotricius archiepus hierapolitanus, archimandrita Dermanensis, ordinis s. Basilii M. ex tenebris in lucem prolatus. Рим. 1665. Се монографія про Мелетія Смотрицького, Савла і Павла української Унії. Ту працю видав вдруге єзуїт П. Мартинів: Брюссель, 1864.

5. Іаков Суша Епископъ: Наука іереомъ о повинностяхъ ерейскихъ стороны овечокъ своихъ духовныхъ. Науки для простаковъ розмаитыи. Наука соборная и разныи постановленя въ намѣстництвѣ Спискомъ и Бѣцкомъ, и где индей поданыи року 1669, декабря, а наступуючого въ Іануарю 1670. В Горбѣ. 1670.[6]) Се соборова наука з того часу, коли Суша був завідателем перемиської епархії (1667—1670). Цінна вона „упімненням священиків, щоб у кращих парохіях були хоч бідні школи. Є тут також упімнення, щоб священики мали в церкві метрику хрещення та шлюбу,

щоб носили приличну своєму станові одіж і не дуже довге волосся та давали свої діти до школи на науку, бо наслідком священичої простоти гине набожество й про духовну повагу забули прості селяне." [7])

Так виглядала б в загальному нарисі діяльність Преосвященого Якова Суші, епископа й культурного діяча. Помер він у 72 році свого трудолюбивого і вельми заслуженого життя дня 4 марта 1687 року. Поховали його у холмській катедрі, серед тих піль і лісів, які так щиро полюбив...

---

[1]) В. М. Площанскій: Прошлое Холмской Руси по архивнымъ документамъ XV—XVIII в. и др. источникамъ. Том II. Вильно. 1910. стр. 65.

[2]) Сей опис в праці Суші: Phoenix... (див: бібліогр. покажчик праць Суші). Подаю в українському перекладі проф. дра Ів. Крипякевича, в його статті: Перший історик Холмщини (Епископ Яків Суша). „Наша Батьківщина". Львів. 1939. ч. 2. ст. 35.

[3]) Площанскій: op. cit. ст. 65—66.

[4]) F. M. S [obieszczański]: Susza, Jakób Jan... „Encyklopedyja Powszechna" Orgelbranda. T. XXIV. Варшава, 1867. ст. 343.

[5]) Про се пише митрополит Лев Кишка під роком 1659: „Hadiacensia pacta facta. Pisał Susza marca 8 do Jana Wyhowskiego Hetmana Zaporozskiego recomandando unionem cum contraversiis de papa et de spiritu S." Цитую за: А. С. Петрушевичъ: Холмская епархія и святители ея по 1866 годъ. Львів. 1867. ст. 64. прим. 78.

[6]) Сводная галицко-русская лѣтопись съ 1600 по 1700 годъ. Литературный сборникъ издаваемый Галицко-русской Матицею. 1872 и 1873 г. Львів 1873. ст. 162.

[7]) Михайло Возняк: Історія української літератури. Том. III. Віки XVI—XVIII. Друга частина. Львів. 1924. стр. 47.

Католицький університет

В Люблині є одинока на всю Польщу академічна школа, сперта на католицькім світогляді. Ініціятором створення її був о. др І. Радзішевский. Проект створення тої школи апробувала конференція Епископату 27. VII. 1918 р. під проводом Апост. Візитатора Ахіля Ратті, пізнішого папи Пія XI. Головно еп. Маріян Фульман причинився до того, що школу ту отворено вже 9. XII. 1918. Акт ерегування її як катол. університету проголосила Апост. Столиця 25. VII. 1920. Прихильність військових властей уможливила перенести той університет з будинку дух. семинаря до комплексу помонастирських будинків, занятого військовим шпиталем. Перебудови довершено після плянів проф. політехніки Лелевича. Ректорами катол. унів. в Люблині були по черзі: о. др І. Радзішевский 1918—1922, о. Яцко Воронецкий 1922—4, еп. Соколовский 1924—5, о. др Й. Крушиньский 1925—33 і від 1933 досі о. др Антін Шиманьский. Університет в Люблині має 4 факультети: теольогії, кан. права, права і сусп. наук та наук гуманістичних. В р. 1937/8 учительська колеґія складалася з 68 осіб, в тім звич. і надзв. професорів 31, заступників 10, асистентів 18 і т. д. Дня 9. IV. 1938 сей університет одержав повні права державних акад. шкіл з правом уділяти степенів докторських і переводити габілітації. При університеті є костел, бібліотека головна і бібліотеки семинаріяльні, Наукове Т-во, Т-во християнського знання, Наукова комісія для дослідів східних Земель, Комісія сільської суспільної ради та Союз польської катол. інтеліґенції. В р. 1937/8 було 1.400 слухачів, з того на теольогії 8, на канон. праві 22, на правах і економії 1.103, на гуманістиці 267. „Братня Помоч" провадить дім для студентів і студенток та студ. кухню. Університет в Люблині утримується з жертв р.-катол. Епископату і польської суспільности. 18. VI. с. р. урядили на нього збірку в костелах а в днях 12—20. VI. публичну збірку по цілій Польщі.

Нові видання

Сьогочасне й минуле, Вісник українознавства видає Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові. III—IV. 1939. Видано за допомогою „Р. С. У. К.".

Микола Голубець: **Павло Ковжун.** Львів, 1939. Ст. 32. Формат: 17×12 центиметрів.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В ПЕРЕМИШЛІ відбувся процес проти о. Гриника Василя з Гусакова, якого суд першої інстанції засудив на три тижні арешту за проповідь в Мочерадах. Окружний суд підвищив кару до 3-х місяців.

ЗМІНИ В УРЯДІ СОВ. УКРАЇНИ переведено на останній сесії Найвищої Ради. Дотеперішнього премієра Коротченка усунули, а на його місце призначили Корнійця, дотеперішнього предсідника Найвищої Ради. Предсідником Найвищої Ради став Гречин.

КОМІСАР ПЕРЕНІЙ обїхав кілька карпато-українських міст, м. ін. Тячів, Хуст і Мукачів, де звидів публичні роботи. Комісареві товаришили радники Маріна й Шульц.

ЛЕҐІОНОВИЙ ЗЇЗД відбудеться у Кракові 6 с. м. з приводу 25-ліття повстання польських леґіонів. Участь в ньому візьме маршал Сьміґли-Ридз.

В СССР мають розписати внутрішню позичку в сумі 6 міліярдів рублів на цілі господарського піднесення краю і зброєння.

СОВІТСЬКА ПРЕСА дальше мало пише в справі переговорів з Англією і Францією та навіть не згадує про виїзд французької і англійської військової місії до Москви.

В ЛЕНІНҐРАДІ викрили велику шпигунську аферу серед моряків. У звязку з тим до Ленінґраду приїхав комісар внутрішніх справ Берія. Переведено вже численні арештування.

УРЯД СЛОВАЧЧИНИ постановив змінити проект конституції в тому значінні, що округи замешкані німцями творитимуть одну адміністраційну одиницю.

НІМЕЦЬКИЙ УРЯД відмовив згоди на створення ґенерального британського консуляту в Празі тому, що британський уряд не хоче визнати чесько-моравського Протекторату.

НІМЦІ перекинули нові військові сили на свою західню границю. Басейн Сари і Палятинат переповнені військами.

МАРШ. ҐЕРІНҐ відбув інспекційну подорож по Німеччині. М. ін. оглянув урядження на каналі цісаря Вільгельма.

ПІД ВІДНЕМ мають збудувати військову пристань, в якій стоятимуть одиниці річної воєнної фльотилі на Дунаї.

РОМУНСЬКЕ МІН-ВО СПРАВЕДЛИВОСТИ підготовляє низку заряджень для покарання деяких членів національних меншин за те, що ворожо поставилися до військової мобілізації зперед кілька місяців. Вістря цих заряджень буде звернене передовсім проти мадярів і болгарів.

НА РОМУНСЬКО - МАДЯРСЬКІЙ ҐРАНИЦІ дійшло до перестрілки, яка тривала цілу ніч. Ромунські вояки стріляли зі скорострілів та виставили на березі ріки Тиси гармати. Їм відповіла мадярська ґранична сторожа. Є вбиті й ранені.

МАДЯРСЬКІ ВЛАСТИ увязнили кількадесять журналістів, яких вивезли до концентраційних таборів.

У ФРАНЦІЇ продовжено на два роки посольські мандати, щоб не допустити до ослаблення держави, яке могло б наступити внаслідок виборчої кампанії.

ШВЕДСЬКИЙ МІНІСТР Зандлер заявив, що Фінляндія і Швеція зареаґують всіми силами, коли б СССР намагався накинути Фінляндії ґарантії.

НАД ФІНЛЯНДІЄЮ перелетіли три совітські літаки. Фінляндська ґранична сторожа обстрілювала їх зі скорострілів і ушкодила один літак.

БРИТІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ ЮРІЙ VI підписав новий закон, який міністрові внутрішніх справ дає право ужити всіх способів для боротьби з ірляндськими терористами.

ЛОНДОНСЬКИЙ ОРҐАН „Фінаншіел Нюс" доносить, що Англія дасть кредити Югославії й Болгарії.

НОВИНКИ

Св. Отець Пій XII приняв на приватній авдієнції в Кастель Ґандольфі магараджу Місору. Магараджа подарував Папі хрест зроблений зі срібла та слоневої кости. Папа наділив магараджу золотою понтифікальною медалею.

На рік безоглядної вязниці засудив окружний суд у Львові о. Івана Федишина з Річиці, пов. Рава Руська, за українізацію назвиськ.

Перед коломийським судом зачався процес за образу релігії, якої допустилося 11 хлопців з Хлібичина своєю негідною поведінкою в місцевій церкві.

Адміністраційна влада замкнула й опечатала кооперативну крамницю в Запитові пов. Львів. Мотив опечатання кооперативи той, що новий крамар не мав ще свідоцтва здоровля від фізика.

Невідомі злодії дісталися на стрих будинку „Повітового Союзу Кооператив" у Бережанах і провертівши в стелі діру ввійшли до складниці союзу, розпороли огнетривалу касу та забрали 3.580 зл.

Воєвідський уряд в Тернополі розвязав Т-во „Сокіл" в Русилові, пов. Бучач.

В поїзді на лінії Львів—Скажиско пасажирові Волод. Зеневскому вкрали годинник з золотою брансолетою вартости 300 зл.

„Фонд Праці" веде плянову акцію, щоб усіх безробітних з корінної Польщі спрямувати до полуднево-східніх воєвідств, головно на Волинь і до Сх. Галичини. Так нпр. перед кількома днями, як подає аґенція ПІП, вислано з келецького воєвідства 250 безробітних на Волинь, де принято їх до дорогових і каналізаційних робіт.

Тенденція на збіжевих заграничних ринках значно поправилася. Це спричинило деяке оживлення в продажі жита і ячменю з Польщі.

Староство в Перемишлянах припинило було діяльність читальні „Просвіти" й інших товариств, як кружка РШ, С.Г., Сокіл, в Задвірю. Тепер всі ті товариства дістали дозвіл на віднову діяльности.

В надвірнянськім повіті є тепер в будові 10 нових польських Людових Домів.

В Августівці, пов. Бережани, хтось пострілив 22-літнього Івана Костюка, коли він ішов обмитися в ріці, яка перепливає через село. Костюк помер від рани. Влада провадить слідство.

Висихає Каспійське море. Таке ствердила комісія знавців і порадила совітському урядові, щоб Каспійське море получити з Чорним окремим каналом або спрямувати Волгу в Туркменську пустиню і Каспійське море цілком висушити.

Гумор. — Стрічаються два божевільні. — Знаєш що, заграймо в 21. — А маєш карти? — Не маю, та можемо заграти напамять.— Добре. Кілько маєш? — 21. А ти? — Тільки 19... Ти виграв!

Волинська воєвідська управа й Бюро регіонального пляну забудування Волині видали збірку статистичних таблиць, що торкаються ріжних ділянок волинського життя. Збірка має наголовок „Волинь у числах".

З „Заграничної Семинарії" в Потуличах прибули на Волинь три нововисвячені р. катол. священики. А 18 клеріків з того Семинара відбуде на Волині вакації, щоб пізнати відносини і помагати місцевим р. катол. священикам в катехізації дітей і т. п.

На гданьско-пруській границі між місцевостями Тігенгоф і Цаєр виконано петардовий замах на польського митного інспектора Секерского, який їхав автом польського Ген. Комісаріяту в Гданську. Секерский вийшов з катастрофи ціло.

До Ленінграду прибула перша в цім сезоні прогулька заграничних туристів. Се переважно американці, англійці і шведи.

На стації Воля Жендзіньска коло Тарнова вискочив з шин вантажний поїзд. Кільканацять вагонів знищених, паляч Корса легко ранений. Шкоду обчисляють на 200.000 зл.

Польські власти відібрали дебіт отсим німецьким часописам: „Ноєс Вінер Таґеблят", „Ілюстрірте Кроненцайтунґ", „Дойче Альґемайне Цайтунґ", „Фолькс-вілле" та „Кельніше Цайтунґ". Крім цього відібрано дебіт кільком часописам, які виходять в Гданську.

Адміністраційна влада замкнула відділ „Русскаго Общества Молодежи" у Варшаві.

Пошесть черевного тифу шириться на Виленщині.

Польська преса повідомляє, що в селі Ратні, ковельського повіту, 30 родин загородової шляхти перейшло з православя на римо-католицизм.

Польща ввозить поважну скількість сирої вовни, хоч має всякі дані на те, щоб стати самовистарчальною під тим оглядом, або навіть вивозити цей артикул. В перших 5 місяцях с. р. спроваджено до Польщі 20.316 тон сирівця вовни.

Мін-во комунікації оповістило розпорядок, що залізничним працівникам можна уділяти зачетів на купно самоходів, мотоциклів, роверів і т. п.

На стації в Ліді моторовий поїзд наїхав на вагон, який стояв на торі. Внаслідок зудару моторовий Ясінчак має зломану ногу.

В Лодзі відбудеться незабаром сенсаційна розправа за надужиття в повітовій експозитурі Фонду Праці проти б. начальника Рутковского й урядників. На розправу покликано 100 свідків.

Староство у Вижиску виселило з місцевости Висока монахиню Ерну, ігуменю СС. Діяконісок. Причиною виселення була діяльність, „що не мала нічого спільного з харитативною працею".

У Франції обовязує відтепер т. зв. „кодекс французької родини", який передбачує далекойдучі зарядження фінансові, адміністраційні і суспільні в цілі збільшення числа уродин.

Японське мін-во суспільної опіки предложить на найближчій сесії парляменту проект закону про примусову стерилізацію.

Коло Ліверпулю в Англії вибухли вночі дві бомби, уміщені в каналізаційних проводах. В Лондоні коло одного з мостів над Тамізою знайдено бомбу в телефонічній будці. Її усунено перед вибухом.

На світі є 6.760 мов, між тим 2.760 живих.

Спорт. В неділю 30 липня відбулися у Львові на грищі Погоні товариські змагання між Україною і комбінованою дружиною львівської ліґової Погоні. Україна по завзятій грі вирішила ці змагання у свою користь, перемагаючи Погонь 3 : 2 (0 : 2). До половини переважала Погонь і вела вже 2 : 0. По половині напад України заграв дуже амбітно та виграв стрічу мимо всього. Найкраща частина дружини поміч і оборона. Сего тижня Україна грає з краківською Гарбарнею.

О. Левицька, Львів, Кордецького 48.

Гумор. — Божевільний грає на льотерії. — Ви виграли коли щонебудь? — питають його знакомі. — Овшім, раз ставку, але й та впала на інше число.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Нові люди.
МУЗА: Комбатанти.
ПАЛЯС: Герой чужинної легії.
СТИЛЕВЕ: Клопоти малої пані й ревія.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

КОНКУРС

Виділ Інституту св. Йосафата в Чорткові прийме на шкільний рік 1939/40 до Інституту 35 учнів гімназистів за місячною оплатою по 40 зл. і одноразово на інвентар 20 зл.

Кожний питомець має привезти з собою: 6 пар білля, сінник, 2 простирала на сінник, подушку з трьома пошевками, ковдру з двома простиралами, кощ, 4 ручники, 12 хусточок, 6 пар скарпеток, дві пари черевиків і зимовий плащ.

Прохання о приняття вносити найпізніще до 20 серпня 1939 р. на адресу: Греко-катол. Уряд парохіяльний в Чорткові.

На відповідь належить долучити кореспондентку. Виділ.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. **ЦІНИ ПРИСТУПНІ!**

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча євангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, ЦІНА 50 сот., з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди",
Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I пов.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціна рядковця за одноразовий рядок (найменший 70 мм.) 6 вісот і 5 мм. висоти. Найбільше 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місці дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці „Оголошення" 80 сот.
В тексті в половині 50 „
На першій сторінці 60 „
Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 60 сот.

Сторінкові оголошення

На осьмій сторінці: ¹/₁ стор. 180. — зол., ¹/₂ стор. 90. — зол., ¹/₄ стор. 45. — зол., ¹/₈ стор. 25.— зол. В редакційному тексті: ¹/₂ стор. 280.— зол., ¹/₄ стор. 140. — зол., ¹/₈ стор. 70. — зол., ¹/₁₆ стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niezonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 10 sierpnia 1939. № 60 (1260)
Рік XIV. Львів, четвер, 10 серпня 1939. ч. 60 (1260)

НОВА ЗОРЯ
ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

ПРОМОВА МАРШ. СЬМІҐЛОГО-РИДЗА

В Кракові відбувся в неділю торжественний обхід з приводу 25-ліття вимаршу на фронт першої кадрової сотні польських легіоністів. В обході взяв участь марш. Сьмігли-Ридз і багато інших військових та цивільних достойників, якотакож коло 100.000-на маса людей з усіх сторін Польщі. Кульмінаційною точкою обходу була промова марш. Сьміглого-Ридза. Він підкреслив м. ін. історичну вагу події зперед 25-ох років і ролю марш. Пілсудского у відбудові незалежної Польщі. День 6 серпня важний тому, що зясовує основні ідейно-політичні засади все живі і важні: 1) Життя і доля кожного чоловіка тісно звязані з долею батьківщини. Ніякий чоловік не зуміє уложити свого життя так, щоб воно було правдиво людське і гідне, коли життя його батьківщини позбавлене тої гідности. 2) Насилля проти батьківщини не можна відбити ні відкликом до почуття справедливости, ні заслугою для людства, ні жертвенністю для цивілізації, ні доказуючи, що насилля се абсурд. 3) Насилля заподіяне силою можна відперти лиш силою, власною силою, власними жовнірами. Отже треба мати жовнірів, які вміють битися за батьківщину. Теперішне покоління поляків не забуде тих напрямних. Ми, сказав марш. Сьміґли-Ридз, цінимо і плануємо мир, але нема такої сили, яка переконала б нас, що слово мир значить для одного брати, а для другого давати. Поляки не мають агресивних плянів супроти нікого, але будуть протиставитися всіми силами кожній пробі безпосереднього чи посереднього нарушення інтересів, прав і гідности польської держави. Польща зясувала недвозначно своє становище в справі Гданська, століттями звязаного з Польщею, який становить легені її господарського організму. Не поляки зачали ґданський процес, не поляки вицофаються зі зобовязань і поступування поляків буде примінене до поступування другої сторони. Нехай ніхто не думає, що польська любов батьківщини накладає менші обовязки, ніж чиясь інша любов батьківщини. Остерігаємо перед тою похибкою, закінчив свою промову маршал Польщі.

Гітлер стане маршалом Великої Німеччини?

Берлінський кореспондент „Нюз Кроникл" доносить, що німецькі провідні круги розважають тепер, яке становище заняв би канцлер Гітлер на випадок війни й постановили надати йому титул „маршала Великої Німеччини". Зроблять се в тій ціли, щоб дати Гітлерові можність відограти головну ролю в командуванні всіми німецькими збройними силами.

Концентрація німецьких військ на сході

Варшавський „Куріер Польскі" приніс вістку про концентрацію німецьких дивізій на середнім і долішнім Шлеську, в Моравії, Словаччині і Чехії, майже рівнобіжно до лінії Криниця, Краків, Богумин, Велюнь і Познань. На терен Опільського Шлеська прибули вантажними автами і мотоциклями численні відділи 7-го німецького корпусу. Ті війська розміщено в школах і громадських будинках. Німецькі війська відбувають вправи недалеко польської границі. На словацько-польському кордоні німці уставили перешкоди з кільчастого дроту високі на 3 м. і будують укріплення. Ця концентрація німецьких військ се підготовка до великих маневрів німецької армії на сході. В тих маневрах, як звідомляє преса, має взяти участь поверх півтора. мільона жовнірів.

Берлін невдоволений з Югославії

Німецькі політичні круги з зацікавленням слідкували за перебігом подорожі князя регента Павла до Лондону й Парижа. Хоч німецькі публіцисти зовсім не писали про обі візити, всетаки в Берліні можна було відчути невдоволення з поїздки регента Югославії до столиць західних держав і то незабаром по берлінській візиті. „Національ Цайтунг" звідомляє з Білгороду, що Франція й Англія мали предложити Югославії позичку поверх 20 мільонів фунтів стерлінгів за зміну дотеперішнього балканського договору на військовий союз між Югославією, Румунією, Грецією й Туреччиною. Теперішню подорож румунського короля Карла до балканських столиць уважає німецький часопис наслідком британсько-французьких суґестій, зазначуючи при тім, що коли йде про Болгарію, то вона напевно не дасться купити.

Японці бомбардують англійські кораблі

Агенція Райтера принесла вістку з Шанґгаю, що японські літаки знов бомбардували береги ріки Янґтсекіянґ. Кілька японських бомб впало на два торговельні англійські кораблі, які затонули. Крім того одна бомба ушкодила англійську канонірку „Дженнет". Англійський віцеадмірал Голт, комендант англійської фльотилі на ріці Янґтсекіянґу, зложив енергійний протест в головній команді японської воєнної фльоти в Шанґгаї.

Великий суп „уругу" скинув літак

Над летовищем „Кампо Марте" в Сао Павльо в Бразилії завважили одного дня, що цивільний літак, пільотований дипльомованим летуном Ромзаном, стратив нагло скорість і зачав падати вниз. Мимо зусиль пільотові не вдалося відзискати рівноваги і літак упав недалеко летовища, а непритомних пільотів відвезли до шпиталя. Коли пільот Ромзано відзискав свідомість, заявив, що катастрофу спричинив великий суп „уругу", який нагло заатакував літак і дістався в круг пропелера, наслідком чого мотор літака перестав працювати.

Чи Ви вже відновили передплату?

Провірка
життєздатности народу

Для провірки життєздатности народу вживають часто методи американського статистика Велкокса, себто беруть під увагу відношення числа 2—4-літних дітей до 1000 населення. Це метода тим добра, що вона одним числом віддає плідність за три роки, це свого роду „пересічна". Отже на основі цього обчислення на 1000 греко-католиків дітей 2—4-літніх є 75.2, римо-католиків 75.8, православних 87.7. Як бачимо для греко-католиків на основі цього обчислення висновки гірші, ніж для римо-католиків. Ще більше некорисні висновки треба поробити, коли брати під увагу, що плідність сільського населення все більша від міського, а по селах живе в Польщі 90% всіх греко-католиків і лише 73% римо-католиків, значить плідність греко-католиків усе повинна бути більша від плідности римо-католиків. І тому треба окремо брати сільське населення від міського. У великих містах плідність греко-католиків і православних катастрофально низька. Там на 1000 населення римо-католиків було 55 дітей 2—4-літніх, а на 1000 греко-католиків тих-же дітей лише 35, православних 38. В малих містах ті числа були для римо-католиків 70, для греко-католиків 62, для православних 61. Але на селі на 1000 римо-католиків було 82 дітей 2—4-літніх, на 1000 греко-католиків 78, православних 90 дітей 2—4-літніх.

Найбільш загрозливі для нас відносини в тернопільському воєвідстві. Там плідність наших рекордово мала. Тому варт цьому питанню на тій території приглянутися ближче. Звертаємо зразу увагу, що тут іде про відношення числа уродин на селі на 100 селянок у віці 15—44 літ за час 1925—1929 рр. і за час 1930—1932 рр. З цих обчислень бачимо, що в тернопільському повіті було на 100 жінок 15—44 літніх 21 уродин у першому та 16 в другому періоді. В тому ж повіті на 100 римо-католичок було уродин 25 в першому та 20 в другому періоді, а серед греко-католичок було 17 в першому, а 13 в другому. З цього вже зовсім наглядно бачимо, які страшні жертви складаємо молохові білої смерти! І це якраз діється в околицях, що належать до найбагатших нашої землі, на східньому Поділлі та низинній частині Покуття, а не в убогих горах і на багнах Полісся, де навпаки плідність велика!

З цього бачимо наглядно, що обниження плідности звязане з т. зв. „поступом цивілізації" та ширенням „освідомлення" за зменшенням числа дітей. З цим звязане бажання вигідного життя (гедонізм), вільного від клопотів за своє потомство або з малими клопотами. Але тут є ще один найважніший момент: відсутність моралі та намагання „справляти" Божі закони. І саме цей момент властиво єдино кермує цею всею нездоровою популяційною політикою.

Досить добрий покажчик обниження плідности й упадку моралі се збільшення числа нешлюбних дітей. В 1908 р. 2% всіх українських дітей були нешлюбні діти, а нині 6.4% греко-католицьких дітей — нешлюбні діти! Це ду-

же невідрадне явище. Ми побили тут римо-католиків у Польщі, що хоч більше живуть по містах від нас і тим самим повинні мати більший відсоток нешлюбних дітей, а мають лиш 5% нешлюбних дітей. А те що діється у Львові це прямо застрашаюче: тут кожна пята греко-католицька дитина нешлюбна, коли тимчасом у римо-католиків нешлюбна кожда сема дитина. А виховати нешлюбну дитину куди тяжче від шлюбної.

Правда на зменшення плідности впливає дуже багато тяжке матеріяльне положення і дуже великі перепони для закладання домашнього огнища. Це зовсім не припадок, що зменшення уродин сходиться з економічною кризою і що зменшення уродин поступає скоріше серед економічно слабшого суспільства. Врешті відчуваємо нині наслідки війни, бо саме тепер родять ті, що родилися підчас війни, а їх родилося тоді куди менше, ніж за час мира. Тому спадок уродин потребує ще кілька років аж стануть матерями ті, що родилися по війні.

Ясно, що в звязку з тим стоїть зменшення числа подруж в останніх роках. З кінцем минулого століття число подруж на землях заселених українцями в Польщі було 8.5–9 на 1000 населення. Відтак до 1910 р. це число впало на 7.5 подруж на 1000 населення. Про війну нема що й казати. В повоєнних роках було подруж 12—15 на 1000 населення. Очевидно дуже коротко тривала ця звишка, та вже від 1928 р. ніколи не було супруж більше як 10 на 1000 населення. Навпаки від 1930 р. стало обнижуватися число подруж на землях заселених українцями в Польщі й у 1937 було лиш 8 подруж на 1000 населення.

Вчений Вестергард писав: „Смертність це найкращий термометр для означення щастя і горя серед суспільства". Отож смертність там велика, де тяжкі матеріяльні умовини та де незадовільний стан гігієни й лікарської опіки. Тому з розвитком лікарських наук число смертних випадків в Европі від 1801 до 1936 рр. обнизилося з 32 на 14 на 1.000 населення. Обнижувалося воно і на наших землях і так у Галичині впало від 1850 до 1936 з 34 випадків смерти на 15. Обнизилося вдвоє.

Отже маємо велику поправу, бо смертність на землях заселених українцями була одна з найбільших. Правда, не найбільша, менша від смертности на землях корінної Росії, бо там смертних випадків було і 47 на 1000. Але і в нас було зле з кінцем минулого століття. Найбільша смертність була тоді на Поліссі та в повітах кругом Львова, де вмирало 30—36 на 1000 населення. А так загалом випадків смерти було 25—30 на 1000 населення і лише на Холмщині дещо менше, 19. В 1931 р. велика смертність вдержалася в Карпатах і на Підкарпатті, 20—25 випадків на 1000 населення. Дальше в Галичині, на Поліссі, північній Волині було 15—20 випадків смерти на 1000 населення, а на південній Волині та Холмщині 12—15 випадків смерти на 1000 населення.

При ближчім розгляді бачимо, що найбільша смертність на землях заселених українцями в Польщі є серед греко-католиків. Правда, вона впала від 1926—1937 року з 23 на 17 випадків на 1000 населення, коли в римо-католиків було обниження з 17 на 14, православних з 18 на 14 випадків смерти на 1000 населення. Особливо загрозлива — велика смертність греко-католицьких дітей, що не доживають і одного року життя. Таких є 192 на 1000 народжених, а православних 130. І тут ще треба великих зусиль, щоб дійти до правильних відносин.

На закінчення кілька слів про природний приріст, про надвишку уродин над випадками смерти. Вона була в нас перед війною досить велика, 18 на 1000. Такою вона остала ще в рр. 1931—5 на Поліссі. На Волині було приросту 16 на 1000, в Галичині лише 11 приросту на 1000 населення. В 1937 р. приріст обнизився у греко-католиків на 10, православних на 13. Отже йде до гіршого.

Яка рада на те, щоб здержати попершення? Старатися, щоб не падало число уродин і щоби смертність не піднеслася, але зменшилася. Тут в першу чергу поле праці для духовних, вони держать руку на живчику. Знають добре, хто вродився, хто вмер, хто повінчався. І вони повинні ті всі явища вивчати та боротися з некорисним для нас положенням, усвідомлювати нарід, що є корисне для його життєздатности. З другої сторони треба повести працю так, щоб справжня лікарська опіка дійшла до найдальших закутин наших земель.

Свіцький.

Княжна Юліяна повила знов доньку

В ночі з пятниці на суботу 5 с. м. кн. Юліяна голяндська повила донечку. Се друга зчерги донька з її супружжа з кн. Бернардом. Королева Вільгельміна і мати кн. Бернарда були весь час при княжні Юліяні. Мати і донька почуваються добре. В останніх днях населення Голяндії з нетерпеливістю вижидало вістки з замку Сустдейк, але в год. 1-ій вночі все населення спало і навіть журналісти в одному з близьких готелів поклалися спати. Їх збудили, коли наспіла вістка про щасливе розвязання. Кілька хвилин пізніше друкарські машини складали вістку про се і висилали у світ радісну новину. Про народини нової княжни повідомлено державних достойників і королівську родину заграницею. В суботу рано батерія гармат, уставлена коло королівського замку, віддала 51 стрілів, повідомляючи тим населення, що в королівській родині прийшла на світ донька. По тріюмфальних сальвах в цілій Голяндії мають відбутися торжественні обходи, а субота була вільна від праці. Багато міст прикрашено. Нова донька одержить правдоподібно імя своєї бабки Емми, коли не одержить імя Вільгельміни або Юліяни. Радісна новина порушила цілу Голяндію. Продовж кількох хвилин цілий край прикрашено національними прапорами і красками оранської династії. В костелах били всі дзвони. Публика маніфестаційно радувалася по вулицях з помаранчевими лентами, коліром оранської династії. Понеділок був національним голяндським святом.

Відродження родини у Франції

В „Оссерваторе Романо" появилася статтн, в якій начальний редактор того часопису маркіз делля Торе обговорює найновіші постанови французького правительства в ділянці демографії. „Франція, пише ватиканський орган, приступає до свого відродження на площині родинного життя, т. зн. на найвищій моральній площині, двома можливими способами боротьби з епідемією внутрішнього спалювання народу, а саме підпиранням репродукції людського роду, як се роблять в Росії, або журбою про нормальний розвиток родини. Франція вибрала другий спосіб. Це значить, що вона відкликується не до звірячих почувань, але до найвищої людської совісти, не до інстинктів, але до чесноти, совісти, родинного милосердя, патріотизму і солідарности духа і крови". При кінці маркіз делля Торе бачить у французькому родинному законодавстві недалеке моральне відродження народу, над чим „від літ працювали безнастанно епископат, Катол. Акція і християнська традиція та культура у Франції".

Не терор, тільки війна

Редакція лондонського часопису „Нюз Кроникл" звернулася з отвертим листом до провідників „Ірляндської Республиканської Армії", які перебувають в Дебліні. Ірляндські провідники дали збірну відповідь на поставлені питання й англійські ґазети напечатали її, ґарантуючи автентичність відповіди. Перше питання: Чого сподіється осягнути IPA своєю кампанією насильства? На те слідує відповідь: Нема ніякої кампанії насильства (терору), тільки є просто воєнна кампанія, яку попередило виповідження війни, вислане своєчасно англійському правительству. Ціль тої війни така сама як ціль Бельгії в рр. 1914-1918, себто усунення неприятеля, який окупував частину національної території. На питання, як „Ірляндська Республиканська Армія" думає реаґувати на виселення ірляндців з Англії, слідує відповідь: В Ірляндії жиє 400.000 англійців. Вони мусітимуть зробити місце для ірляндців виселюваних з Англії. Відповідаючи на дальші питання вожди IPA заявили, що „члени експедиційного корпусу" (себто ірляндські терористи, які оперують в Англії) не дістають ніякої винагороди. Вони відкидають якийнебудь звязок „Ірляндської Республиканської Армії" з Німеччиною. Ірляндські республиканці мають засоби потрібні на ведення воєнної кампанії на 2 і пів року. Кошти тої „кампанії" виносять 1.200 фунтів стерлінґів (поверх 31.000 зл.) тижнево.

Японія і держави „осі"

Японський амбасадор в Римі Тошіо Шірокі й японський амбасадор в Берліні Ґіраші Ошіма відбули нараду в віллі д'Есте над берегом озера Комо на тему затіснення взаємин Японії з державами осі. По закінченні конференції оба дипльомати заявили представникам преси, що для своєї розмови вибрали віллю д'Есте, бо тут відбулася стріча ґрафа Чіяна з мін. Рібентропом, що є добрим прогностиком для плянів Японії. Кореспондент аґенції Райтера, аналізуючи настрої японських політичних сил на тлі конференції обох амбасадорів, доходить до висновку, що в Токію щораз виразніше здають собі справу з подвійного значіння евентуального затіснення взаємин Японії з Німеччиною й Італією. На думку кореспондента в японських міродайних кругах зачинає перемагати опінія, що поширюючи свою дотеперішню участь в европейських справах Японія нічого не тратить і не здобуде ніякої конкретної користи. Одначе водночас сильніше ніж досі зближення на площині ідеольоґічній чи мілітарній між Токіем і столицями держав осі приневолило б Совітський Союз сильніше підперти становище західних держав на Далекому Сході. Німецькі урядові круги не потверджують дотепер поголоски про заключення військового союзу між державами осі й Японією.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Що діється на Поділлі

„Діло" в ч. 176 принесло статтю посла дра Сл. Бірана, в якій м. ін. читаємо: З усіх трьох східно-галицьких воєвідств передовсім тернопільське є здавна тереном широкої планової польської акції, яка змагає до того, щоб можливо в короткому часі більшість його населення стала польською і створила над Збручем живий охоронний польський мур. — Сьогодні відносини змінилися основно. Приналежність Поділля до Польщі скріпила дуже значно польський елемент припливом зі заходу ріжнородних урядовців до міст і кольоністів до сіл. Відношення національних сил пішло в нашу некористь і є найбільше для нас некорисне з усіх просторів на схід від Сяну. Згідно зі статистикою з 1931 р. тернопільське воєвідство у своїх 17 повітах нараховує 1,600.400 населення, з того в містах 271.800-і в селах 1,328.600. Щодо віроісповідання було римо-католиків 586.600 (36.7%) — з того в містах 102.500 (37.7%), у селах 484.100 (36.6%), греко-католиків 872.000 (54.5%) — з того в містах 73.900 (27.2%), у селах 798.100 (60.1%), жидів 134.100 (8.4%), з того в містах 94.200 (34.7%), у селах 39.900 (3.0%). Інакше виглядає національна статистика, що відбігає далеко від віроісповідної. І так було: поляків 789.100 (49.3%), з того в містах 158.500 (58.3%), у селах 630.600 (47.4%), українців 402.000 (25.1%), русинів 326.200 (20.4%) — разом 728.200 (45.0%), з того в містах: українців 27.900 (10.3%), русинів 25.200 (9.3%) — разом 53.100 (19.3%); у селах: українців 374.100 (28.1%), русинів 301.000 (22.7%) — разом 675.100 (50.8%), жидів 78.900 (4.9%), з того в містах 59.600 (21.9%), у селах 19.300 (1.5%). Практичні наслідки на Поділлі має широка діяльність СППОС-у. Ось її успіхи за два роки (1937 і 1938). На терені тернопільського воєвідства збудовано в тому часі в ріжних містах 13 торговельних домів з 210 крамничними і бюровими льокалями, основано 1.200 торговельно-промислових станиць, зорганізовано три школи купецької підготови і безліч курсів, врешті утворено „кресови фундуш", що нині має вже понад чверть мільона золотих капіталу для піддержки польського ремесла і купецтва. — Завдяки заходам ОЗОН-у і СППОС-у створено для тернопільського воєвідства окрему хліборобську палату, яка значно посилить польську акцію в терені. Восени с. р. повстане в Тернополі скарбова палата з новою гурмою польських урядовців, з яких неодин стане до активної праці в рядах СППОС-у і ОЗОН-у. Обі ці організації роблять дальші безупинні заходи, щоб у Тернополі утворено римо-катол. епископство й окрему шкільну кураторію, що дозволило б вскорі довершити намічені пляни цілковитого польського опанування тернопільського воєвідства. Чи ця беззастережна польська супрематія удасться, залежатиме від нашої постави і нашої доцільної акції.

Моральний стан села

В 175 ч. „Нового Часу" появилася третя частина репортажу Олег. Пр. з поїздки по наших селах. Автор описує як селяни в одним селі приготовляються на ніч і пише: Коли ми сіли в хаті приятеля і стала западати ніч, почалася дивна церемонія. Засвітили лямпу. Брат мого приятеля виніс до світлиці оберемок соломяних мат і позавішував їх на гаках над вікнами. Батько приятеля, старий поважний господар (кулька в носі знад Ізонцо!), знадвору стукав у шибку, щоб світло не продиралося ні шпарочкою — й куди пересунути чи притулити мату. Я обсервував усю цю невидальщину мовчки й аж Степан (брат мого приятеля) зіскочив з лави і зажартував: — Ну, тепер вже безпечно? Ігор (три роки по магістерії фільософії, однорічна практика в гімназії, тепер кооперативний справник) подивився на мене так, якби я справді сказав щось не до речі. — Пізнати, що ти довго на селі не був — каже. — Ти знаєш, що тепер діється на селі? — Менше-більше... — Може спав би ти при відчинених вікнах, що? Го-го, брате, ті часи — це вже добра минувшина. Тепер якби вікно було відчинене, то валишили б тобі хіба те, що на тобі, тобто сорочку... — Хто, Ігоре? — Ти гадаєш, ми знаємо — хто? Якби знали, то зробили б порядок. Нема, чоловіче, ночі, щоб когось не очистили. Ключ, колодка, засув, гак — нїщо не помагає. Третя хата відси дві ночі тому розсадили колодку, влізли у хлів, вбили пацюка, закинули на віз і поїхали. Пропало, як у воду. — А вартівники? — Вартівники! — мій приятель всадив у це слово добру порцію глуму. — Як ми були в мене на вакаціях з гімназії, — чекай коли це було? — у 1922 році, то татуньо діставав палицю і йшов спокійно на варту. Тепер йдуть по п'ятьох і кожний пращається в хаті. Та що ти гадаєш? В Ч. не застрілили на смерть? У нас все, що має будьяку вартість, таскають до хати, дехто навіть свині бере на ніч. А що ми позатулювали вікна? Видиш, в нас цього року вже в три хати стріляли крізь шибку. Стріляли до голови „Лугу" — казали всі за дівчину, бо молодий, з війська прийшов. Алеж потім хтось стріляв до солтиса, а ще потім до голови читальні. Щастя, що не поцілили, але стріляли. — Та добре, Ігоре, але хто? — Ти гадаєш, я знаю? В кооперативі віконниці замкнені і два хлопці з револьверами сплять. Добре, що ще поліція позволила. І що гадаєш? Добувалися (кооператива мурована, міцна!), крамар стрілив раз, другий, а вони тобі з кріса гах! у вікно і в ноги... Хто за таким полетить?...

Тяжко дістати пашпорт

Виленське „Слово" в 212 ч. принесло статейку „Хрестна дорога", в якій пише м. ін.: Не пишу тут про пасійну процесію, тільки про долю сірого чоловіка, який хоче дістатися до Литви: 1) Старт на сходах городського староства. Набуття квестіонара і значків. 2) Виповнення квестіонара і стук, стук до віконця. 3) Вручення подання. Перша перешкода. Вимагають посвідки, що я мешканець Вильна (мешкаю тут 40 літ і вправді я не такий відомий як рабін зі Шклова, але чейже). Крім того треба свідоцтва про маєтковий стан. 4) Здобуття вичислених посвідок у магістраті тривало 3 дні. 5) Обіцянка староства вислати подання до воєвідства 3 дні. 6) Візита у воєвідстві з проханням о скору і прихильну відповідь для старости 3 дні. 7) Чемностева візита п. шподовніка з повторенням питань, які містяться в квестіонарі. 8) Вже передтим висилання відповідного квестіонара до литовського консуляту в Варшаві два-три тижні. 9) Супроти того, що їду до власного фільварку, прохання до Польського Розрахункового Інституту про зредукування вимаганої скількости чеків з 300 літів місячно на 100 літів. Відповідь прихильна 3 дні. 10) Друга поважна перешкода. Литва не годиться на редукцію і каже вивезти чеків на 300 літів. При тім дає візу тільки на один місяць. 11) Заплачення належности за пашпорт у Скарбовій Палаті. 12) Купно чеків у девізовім банку. 13) Висилка пашпорту до литовського консуляту для одержання візи. 14) Вижидання терпеливо на вислід 3 дні або й більше.

Польський протекторат над Чехією

ІКЦ в ч. 200 приніс фейлетон дра М. Ґумовского п. з. „Протекторат і окупація Чехії Польщею". В нім пише: Було се в рр. 1003 і 1004. На чеському престолі з кінцем X ст. засів Болеслав III Рудий, жорстокий і напрасний. Проти нього вибух бунт і опозиція звернулася до польського короля Болеслава Хороброго, але він поміг Болеславові Рудому. Щойно потому коли знов вибухло проти нього повстання, Болеслав Хор. завізнав його до Кракова, де казав йому виколоти очі й замкнув у вязниці, занав Чехію й дотогочасний протекторат над нею замінив в окупацію. Прагу занав, але Вишеграду здобути не міг. Окупація тривала 18 місяців. Чеський князь Яромир зібрав у Німеччині війська і рушив на Прагу, в самій Празі і на задах польського війська вибух бунт чехів, поляки мусіли опустити Чехію, а їх намісник Собеслав з князів Славниковичів (брат св. Войтіха) погиб. Такий був кінець польського протекторату над Чехією й тимсамим злуки західних словян.

Нова німецька тактика

„Газета Польска", ч. 215, принесла кореспонденцію свого берлінського дописувача К. Смогоржевского п. з. „Гра Німеччини в справі Гданська". К. С. звертає увагу на нову тактику Німеччини в справі Гданська і пише м. ін.: Перед кількома днями урядникам німецького міністерства закордонних справ і пропаґанди припоручено, шоб у розмовах з чужинцями старанно оминали всяких натяків в справі Поморя і щоб обмежувалися до узасаднювання ревіндикації Гданська аргументами національної справедливости. Мають доказувати, що після полагодження справи Гданська вже ніщо не буде стояти на перешкоді, щоб в Европі наступило тривале відпруження і співпраця... В Берліні в останніх днях вирішено, що так буде більше тактично.

Гданськ і Польща

Гданськ не видав заряджения в справі усунення польських митних інспекторів

ПАТ оповістив урядовий комунікат, в якому сказано м. ін.: Дня 4 с. м. декотрі гданські митні уряди повідомили польських інспекторів, що з днем 6-го серпня не допустять їх до виконування обовязків контролювання митної гданської служби. Генеральний комісар РП зажадав негайно вияснень в тій справі. Президент сенату відповів устно, що сенат не видасть ніяких розпорядків, які унеможливлювали б працю польським інспекторам, і заповів вичерпуючу писемну відповідь. Ся відповідь сенату вже пасніла.

Італійська метода війни

У звязку з великими маневрами італійської армії, які відбуваються недалеко французької границі, велике зацікавлення викликала стаття п. н. „Збройна сила фашистівської Італії", пера міністра війни ген. Паріяні, поміщена в окремому військовому журналі. Автор викладаючи засади маневрової війни зі скорим перебігом пише м. ін.: Наша війна, як це сказав виразно Муссоліні, мусить бути війною зі скорим перебігом, т. зн. війною, яка доведе до знищення ворожих сил в якнайкоротшому часі. Зльокалізована війна, яка вганяла б за перемогами в методичнім зужитті й винищенні ворога, не може бути нашою війною. Доктрина, яка грозила б такою війною, суперечна з духом фашизму і з головними правами нашої господарки. Навіть на випадок перемоги, здобутої за найбільшу ціну, ми знайшлися б в умовинах, які унеможливили б нам збереження і вдержання тої перемоги. Головно тоді, коли Італія стояла б напроти держав, які кермовані виключно короткозорим егоїзмом, очікували б на те, щоб нам нестало крови і щоб виступити та діяти на нашу шкоду.

З Еспанії

Поширення впливів „Фалянги"

Ген. Франко видав декрет, який постановляє, що еспанська націоналістична організація „Фалянга" буде мати право контролі в области закордонної політики, національного виховання, освіти, преси і пропаганди. Крім того „Фалянга" буде контролювати діяльність всіх суспільних організацій, організацій молоді якотакож справ звязаних з релігійним вихованням. Організація професійного руху має спиратися на синдикальній системі. Провідники поодиноких синдикатів мусять бути членами „Фалянги". Організація „Фалянга" має стати основою державної організації нової Еспанії, спертої на католицькій етиці.

Еспанська „Фалянга" творить нове правительство

„Ексцельзіор" звідомляє з м. Сан Себастіян, що проектована віддавна реконструкція еспанського правительства піде в напрямі численнішої ніж досі участи в уряді військових, звязаних з „Фалянгою". Ніяких подробиць про персональний склад нового уряду покищо не оповіщено, одначе припускають, що до правительства увійде м. ін. ген. Яґе. Еспанські урядові круги дементують енергійно поголоски про арештування ген. Яґе, причім зазначують, що ген. Яґе покинув своє становище в армії, щоб перейти до іншої служби. Еспанський міністр внутрішних справ Сунер візвав до Бургосу генералів Боромеу й Яґе та члена „Фалянги" Камера Катільо і директора Кредитового Інституту Бенюмеа. Здогадуються, що конференція з візваними буде відноситися до реконструкції еспанського правительства.

Образ значіння Церкви

З приводу підготовки ворогів до замаху на Неї

Супроти виразної підготовки до замаху на нашу Церкву виринає перед нами й потреба виразного усвідомлення собі значіння нашої Церкви. Найлекше й найясніше можна те значіння представити образово.

До чого ж подібна наша Церква в усій ріжноманітности своїх проявів і впливів?

Наша Церква подібна до прекрасного й дуже хосенного ліса, найвисшого ростом і тривкістю воплочення органічного життя на землі. Як він з цілою природою, так і вона походить від Бога і ніяка людська сила не може з нічого створити органічного життя його і її. Хоч само життя їх се очевидно твориво Боже, то поширення його залежить від ріжних умовин. Як ліс має за передумовини якесь мінімум тепла і вогкости для свого істнування, так і Церква. Істнування ліса вимагає 10 степенів пересічної теплоти в найтеплішім місяці року, щоб ліс міг істнувати. Зовсім подібно й Церква вимагає для свого істнування якогось мінімум заінтересування й теплоти та жертвенности в данім краю й народі, бодай у деяких періодах часу. Як істнування ліса вимагає докінче певної вогкости (бодай 500 мм. атмосферичних опадів в році), без чого ліс істнувати не буде, так і Церква для свого істнування вимагає якогось мінімум сердечного заінтересування нею і проявів того правдивого заінтересування аж до оборони її кровю в потребі: без того істнувати не може.

Як вигляд ліса залежить від грунту і клімату, так і вигляд Церкви. Як відомо, є ліси вічно зелені в тропічних краях, що мають найбільше тепла і дощів. А є ліси в середнім кліматі, що на зиму скидають своє листя, з виїмком чатинних твердих дерев. Так є і в релігійно-церковнім житті, що на великих просторах опадає релігійність з людей і народів майже періодично, хоч навіть серед найзагальнішого безбожництва лучаються тверді натури, які не скидають з себе зеленого твердого чатиння своєї віри. Але де брак вогкости стає надмірний, там ліс уступає степові й пустині. А де надмірний брак тепла, там ліс також кінчиться й переходить в низьке повзуче лелече або в жахливу арктичну тундру.

Яке ж значіння ліса?

Воно дуже ріжноманітне.

І. Ліс це головна підстава культурного життя людини, бо ліс у найтяжших для людей часах давав їм матеріял на огонь для огріття і варення поживи, давав їм саму поживу, що її плекав для них в формі звірят, овочів і грибів ріжного рода, а все те становить найздоровішу поживу. Ліс у незлічимих зелах своїх давав людям також лічничі засоби, невичерпані й навіть недосліджені по сей день. Ліс давав людям охорону перед бурями й нападами, перед вітрами і студінню і жаром. Під опікою ліса як під опікою батька-мами виростало людство й набирало сили. Ліс по сей день має величезне значіння для здоровля й культури цілих народів. Ліс становить один з найважніших лучників між народами в торговлі, бо експорт дерева дуже пожаданий. Словом ліс був, є і буде головною підставою життя і розвитку найкультурніших народів. І горе краям та народам, що позбулися ліса!

Чи не подібна роля Церкви?

Церква дає в найтяжчих часах охорону одиницям і цілим народам. Упадку Церкви і релігії не переживає довго ніяке племя. Тай душа одиниці, що стратила віру і привязання до своєї Церкви, стає подібна до страшної безплідної пустині, по якій блукають лише горячі пристрасти як самум, що таксамо як самум бозоглядно руйнують людину. Церква, себто зорганізована релігія, дає достойний людини корм душевний і тілесний. Так, навіть тілесний, що з особливим притиском треба покласти перед очі всякого рода матеріялістам. Бо навіть там, де годі було вдержатися людям, навіть серед пустинь зорганізована релігією людська сила творила рай на землі, управляла пустарі, будувала серед них палати, словом творила неймовірні чудеса. А по сей день то релігія дає корм для тіла, бо скоро нестало б фізичного корму для тіла, якби релігія перестала порядкувати життя у глибинах народніх, якби перестала з успіхом учити: не вбивай, не кради, не чужолож, не свідчи ложно проти ближнього свого, не пожадай добра ближнього свого. Які ж наївні ті, що думають немов би поліція, жандармерія, прокураторія, кат і тюрма могли виконати в людських умах ту працю, яку виконують голошені Церквою заповіди Божі. Навіть у большевії, де влада насильно викорінює Церкву та релігію, суспільність не попала ще в повний хаос лише тому, що тамошна безбожна влада не в силі дійсно викорінити з мас релігії та пошани до Церкви і заповідей Божих. То гонена і тяжко переслідувана релігія й Церква дає й там ще досі можність сякого-такого життя і гоненим і гонителям, тільки гонителі в засліпленні своїм не бачать того і не хочуть бачити.

І не лише фізичний корм дає та уможливляє здобувати Церква й релігія. Се тільки один з проявів їх діяльности і впливу. Церква й релігія дають ще душевні ліки незмірної цінности. Вагу їх пізнає тільки той чоловік і тільки той нарід, який колись мав здоровля і стратив його та перейшовши горячку тяжкої недуги зрозумів положення своє. Вкінці правдива Христова католицька Церква становить один з найживіших правдивих лучників між народами, бо має свій все живий центр у Петровій Скалі. Се неоцінимий регулятор життя народів, якому подібного не знає історія людства, а для нашого народу Церква се організм так до нього і для нього приноровлений, як приноровлений дубовий чи буковий ліс для середної стрефи, як приноровлений чатинний ліс до країв на півночі, як приноровлений тропікальний ліс до горячих країв. Се Божим Провидінням дана нашому народові найцінніша оборона й підстава кристалізації його правдивої сили. Що значить наша греко-католицька (уніятська) Церква для українського народу, пізнав би той нарід щойно тоді, якби через каригідне недбальство своє допровадив до такого ослаблення релігійного життя в тій своїй Церкві, що вона почала б занепадати й валитися.

ІІ. Ліс вирівнує вагання атмосферичних опадів, ослаблює екстреми температури, зменшує наслідки сильних вітрів і бур, причиняється до ослаблення спек і посух та злагіднює сильні морози. Ліс запобігає постійному погіршуванню грунту в горах, ліс не допускає до творення смертоносних лявін, на рівнинах ліс зменшує небезпеку від повеней і не допускає до вривання берегів

Не беріть нічого даром. Не читайте часопису задурно, але ще сьогодні вирівняйте Вашу передплату за „Правду".

ОСИП НАЗАРУК

З подорожі до Відня

Падав зливний дощ, коли я дня 28 липня 1939 р. в год. 6 рано на Головнім двірці у Львові всідав до віденського поїзду. Хорий сам (бо особа, яка була ласкава заявити готовість відвезти мене до шпиталю у Відні, не одержала дозволу на виїзд) і всего на всего зі 100 зл. в кишені — мав я мимо всего добрий гумор. Мабуть тому, що мене випроважали домашні і що падав дощ і спеки не було. А по третє: я вже кілька літ не був за кордоном і тепер мав надію побачити Відень, де я ходив на університет, тай ще до того побачити його під новим правлінням. Отже жива цікавість помагала перемагати почування невдоволення.

Супроти Відня мав я одно зобовязання: я там довго жив не тільки як студент, але й потому, коли практикував на судовім році як адв. аплікант і ще потому на еміграції, а не описав своїх вражінь з того міста, хоч описував свої враження навіть з міст, у яких був кілька днів. Отже тепер постановив я бодай здебільша надолужити те, що занедбав у молодости своїй, що й отсим пробую виконати.

Наперед треба оправдати наголовок сего опису. Чи вільно писати про подорож до Відня, коли зі Львова їдеться до Відня всего 14 годин, а їхалося б навіть 12 годин, якби не граничні ревізії... І що се за „подорож"? Сеж прогулька...

Ба ні! Тепер треба довго старатися про пашпорт. То раз. А два: не вільно брати з собою більше як сто зл. Се такі трудности, що й прогулька заслугує назви подорожі. Та про се може потому, може при кінці, бо мабуть читачі сподіваються по наголовку скоро почути щось про саму подорож, а не про пашпортові трудности. Отже зачинаю по можности передаючи мої враження, почування й думки з подорожі, яку тепер не один читач хотів би відбути, та не може. Тому буду старатися точно передавати все те, про що припускатиму, що може бути цікаве.

Поїзд рушив точно в год. 6 мін. 15 рано.

Безнастанний дощ бє по шибах вікон вагону й заслонює краєвид, зрештою добре мені відомий. Отже, оглянувши публику в купе, беруся читати знамениті увати про Відень пера відомого катол. письменника Германа Бар'а п. з. „Відень".[1]) Він каже, що в Европі уявляють собі Відень як місто, „де все неділя", як „Капуу для умів", де живеться в пів-поезії (бо „ціла поезія небезпечна"). Відень, каже він, має здавна славу міста, щасливо вколисуваного в тонах і танцях, в якім люди не дуже діяльні, але добрі і милі... Але, каже Бар, так не є в дійсности. Вже Меттерніх (один з найвизначніших державних мужів старої цісарської Австрії) говорив, що на „Ляндштрасе" (одна з дільниць Відня) зачинається Азія. А мабуть найздібніший віденський письменник Кірнберґер писав, що то чужі туристи зробили „Відневі несмачну славу »приємного« міста"[2])... В дійсности, пише Кірнберґер, Відень се „полоса полуднево-німецького недбальства,[3]) помножена через словянську ледачість[4]) і піднесена до квадрату духовним і світським кепським правлінням[5]) столітнього абсолютизму на зразок Даляй-Лямів..." Кірнберґер остро виступав проти віденських пороків нездарности,[6]) легкости обичаїв,[7]) нікчемности, морального зіпсуття,[8]) безіменного штубацтва,[9]) проти злочинства для приємности,[10]) жадоби, брудного фанатизму, ненависти до правдивої освіти, задубілої, зогнилої, задоволеної з себе подлости...[11])

---

[1]) Hermann Bahr: Wien. Сторін 136. У видавництві „Städte und Landschaften" herausgegeben von Leo Greiner. Книжка писана восени 1906 р.

[2]) „Ruf der Gemütlichkeit"...

[3]) „Laxheit", [4]) „Liederlichkeit", [5]) „Missregierung", [6]) „Indolenz", [7]) „Frivolität", [8]) „Sittliche Verkommenheit", [9]) „Bubenhaftigkeit", [10]) „Lustfrevel", [11]) „Lumpenhaftigkeit".

та замулювання урожайних піль на великих просторах, до закидування їх рінню та камінням. Якби великі ліси покривали береги таких наших рік як Бистриця, Лімниця, Стрий, Дністер, то тисячі і тисячі моргів ґрунту не лежали б облогом під занесеним камінням, то ріки ті не зміняли б раз-у-раз корита свого, то не було б два рази до року жаху і знищення від них.

Чи не подібне значіння нашої Церкви?

Навіть в часах, коли не було в нашім народі зрозуміння великого значіння своє церковної організації і коли не було єдности між духовенством, розриваним двома політичними струями (москвофільською та народовецькою), — то й тоді наша церковна організація серед нашого народу вирівнувала завеликі хитання та екстреми між Сходом і Заходом. Навіть в часі найбільшого ослаблення нашої уніятської Церкви в Галичині, яке припадало на 90-ті роки 19 століття, та Церква всетаки мала в собі ще настільки сили, що не допустила до цілковитого захоплення нашого народу руйницькими струями, які в тому часі бушували з великим розгоном не лише в нашім краю й народі. Гіркі овочі тих струй в формі морду та руїни бачимо тепер за Збручем. А коли в 1919 році стотисячна галицька армія попала на горячий ґрунт большевизму і коли московсько-большевицька агітація бунтувала ту нашу армію і підбурювала її до вимордування власних офіцирів, то на сто тисяч галицьких хлопців уніятів не знайшовся ні один убийник інтеліґентного брата свого. Се овоч благословенної праці нашої святої греко-католицької Церкви. То вона не допустила до того, щоб смертоносна лявіна покотилася по нашім народі, по його галицькій вітці, як страшно котилася по Великій Україні та Московщині. О, якже та Церква наша дуже причинилася до зменшення небезпеки від червоної повені, що тоді руйнувала краї і народи! А по війні, коли тут і там зачали ломатися береги нашого народу, якже та Церква і духовенство її запопадливо держать наш нарід серед найтяжчих обставин! Якже гарно охороняють його від покриття рінню та камінням деморалізації і звироднення. І тому мимо всіх заходів ріжних сект і скритих та явних могутніх ворогів ріка нашого народу під благословенною опікою нашої українсько-католицької Церкви пливе правильно своїм коритом, бо несе її виплекана тою Церквою сильна і непоколибима віра в Божу допомогу.

III. Ліс має дуже високу санітарну вартість для цілих країв і народів. Він рішає про чистий, здоровий, освіжуючий воздух. Ніде не виростають такі здорові люди, як у бальсамічній атмосфері здорових лісів, де воздух такий як нектар. Ніде нема таких добрих лічниць і лічничих місцевостей, як ті, що положені серед лісів. Ніде нема такого спокою для людських нервів, як в оселях оточених лісами, що у всіх порах року без виїмку дають можливість прийти до себе і душею піднестися тривко до найвисших цілей, людських і Божих. Мислителі, що застановляються над силою любови до батьківщини, кажуть, що вона буває найміцніше розвинена там, де є великі природні і гарні ліси.

Чи не подібне значіння нашої Церкви?

Її санітарне (здоровне) значіння для духа української нації просто не дасться оцінити. Чистий морально воздух серед нашого селянства се заслуга праці нашої греко-католицької уніятської Церкви скрізь, де той чистий воздух є. І навпаки, там де праця в нашій Церкві неправильна, або де її взагалі нема, там нема чистого морального воздуха.

Де та праця нашого духовенства і нашої Церкви правильно відбувається, там моральний воздух серед нашого народу дійсно такий як нектар. Доказ: хто тільки вернеться з села назад до міста, той щиро каже, що відітхнув морально на селі. Так. Наші села під оглядом моральним і національним се лічниці наші, хоч довкруги така маса зіпсуття! Хоч скрізь такий неспокій і така ненависть, то наші села в порівнанні з містами стоять морально тверді як скелі і в кожній порі року можна там відітхнути так, як віддихається на сильних кораблях серед бурі. І правдою є, що там у селах наших найсильніше бють кличі любови до нашої української батьківщини, хоч вона тепер в нещасті та пониженні.

IV. Коли ще ближче приглянемося лісові, то побачимо, що він має ту дивну властивість, що сам гноїть і відживляє ґрунт, з якого користає. Ліс звертає тій землі, з якої виріс, ті соки, що забрав їй, звертає в формі листя і в формі чатинок своїх, звертає в формі спорохнявілої кори та дрібненького галузя, що з дерев відпадає. Все те дрібнесенькі животини постійно розкладають і кормлять тим як також собою ту землю, що з неї виростає ліс. І коли ще лучше приглянемося лісові, то побачимо, що він навіть нездалу землю вміє зробити пожиточною. Ліс уміє покрити своїм дорогим поюривалом і піскову землю і глинисту і камянисту і навіть скалисту.

Чи не подібне значіння нашої святої Церкви?

Які ж наївні ті, що закидають визиск Церквою народа і землі його! Адже вона все, що забрала, звертає тому народові і то звертає в формі дуже облагороднені. Та наша свята Церква звертає народові те, що взяла в нього, в високо мистецькій формі церковних будівель, які часто-густо становлять одиноку мистецьку цінність на цілу околицю, бо іншої мистецької цінности поза Церквою звичайно нема. То її архітектура від віків одиноко достойна тої назви. А як тут і там лучається щось архітектурне також поза Церквою, то воно виросло у світлі проміння Церкви.

А крім архітектури також інші мистецтва виростали і виростають, процвітали і процвітають під опікою Церкви і в мурах її: різьба і малярство, золотництво й емалія, обрібка всіх родів металю, каменя й дерева, всякі можливі прикраси, до яких тільки здібний людський ум, — все, що високе й гарне, знайшло і знаходить собі гніздечко в наших церквах. О, які ж ми були б убогі без того духового добра, що виростало і досі процвітає в наших церквах під оглядом моральним, естетичним і матеріяльним! (К. б.).

І мимо всего — любого міста Відня! І се власне — віденське. Коли слухати віденчука, як він говорить про Відень (пише Бар), то можна подумати, що жити у Відні се прокляття; але ніхто не опускає того міста... Віденчуки се люди, що ненавидяться між собою, але жити без себе не можуть...

Розуміється, не можу знати, чи ті з читачів, що ніколи не були у Відні, з зацікавленням читають сю характеристику того міста і його мешканців. Я, б. віденчук, читав її з таким великим зацікавленням, що на хвилину відірвався від читання аж коло Ряшева: була година 9 рано й дощ перестав лити. Се на хвилину відвернуло мою увагу від книжки. Але хмари дальше стояли на небі і я знов взявся читати про веселе сонячне місто, в якім минули найкращі літа моєї молодости. Лектура ставала все цікавіша, бо автор (Бар) у своїх спостереженнях і міркуваннях зачинав докопуватися до причин такої легкої та дивної вдачі віденського населення...

Як віденці стали таким веселим і милим, але трохи замало серіозним „народом"? Герман Бар каже, що одну з важних основ віденського населення становлять кельти. І ті, що по свідоцтву Тацита коло р. 600 перед Христом відразу перейшли з Галії через Райн на схід, і ті, що їх римляни потому вигнали з Італії. А кельти, каже Бар, нездібні до того, щоб могли самі себе формувати: вони потребують чужого, щоб на нім і довкруги нього кристалізувати. Тут вони застали нарід тихий, тяжкий, несмілий, пильний, що боявся звірів і молився до сонця, стояв приблизно на культурній висоті передгомерівської Трої і був зовсім невойовничий. Він мав зброю проти звірят, але не мав меча. Кельти хитрістю стали панами того народа. Вони не принесли ніякого змісту, бо його не мали, вони того змісту якраз шукали. І се власне гнало їх по землях і морях. Суть сили кельтів в тім, щоб приносити ф о р м у.

По кельтах прийшли римляни.

Потому плинула сюди германська буря-навала. І словяни й авари (обри). Але форма вже була, була посудина, яку сформували кельти з тим народом, що його тут застали.

Ту посудину взяли м о н а х и в свої міцні руки. Першим, якого називають, був св. Северин, що заблукався сюди з Африки.

Монахи подібні до кельтів: вони також нічого не беруть, а дають форму. Приходять і кажуть, що хочуть помагати і кожного питають, що йому долягає. А хто відповідає їм по щирости, той вперше сам себе чує. Сповідаючись перед монахами, пізнає себе. А вони знають таємницю всякого „правління": помогти кожному знайти те, чого він потребує.

І тому добре мешкати коло монахів.

І тому коло церкви тиснуться доми, коло них кріпне ремесло, зачинається торговля: і незабаром є торговиця, є місто („урбс"), і зачинається держава („цівітас").

Але чоловік чується „горожанином міста" щойно тоді, коли йому вдасться добитися того, щоб його судив його власний суддя. Коли він вилучиться з загальної підсудности і коли перестане нести тягарі, які несе селянство, й одержить свій власний закон для себе і коли до того всего прийде гріш, — тоді зачинається правдиве місто.

Моє купе щільно виповняється людьми, бо наближаємося до Кракова. Майже кожний, хто всідає, розгортає по хвилі найбільш шовіністичну ґазету, яка є в Польщі, ІКЦ, і читає. Приглядаюся уважно, хто що читає: ніхто не минає статті п. з. „Немецкє маркі в кешенях українських гайдаверуф..."

Отверто й розуміється без ніяких доказів посуджують українців, що беруть гроші від німців... В часі, коли кожної хвилі може зірватися війна між Німеччиною й Польщею. В т а к і м часі польська преса підбурює проти 6 міліонів людей на території польської держави!

(Далі буде).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Радієва стація у Станиславові

Польська преса звідомляє зі Станиславова, що там приготовляють будову радієвої висильні. Пляни будови вже готові і в найблищім часі мають зачати будову антенових веж в селі Угринові. Радієве студіо буде в Станиславові.

Господарська вистава під Москвою

В м. Останкіно під Москвою відкрили на днях всесоюзну сільсько-господарську виставу. Прем. Молотов заявив на відкритті м. ін., що сегорічний урожай в СССР має дати коло 112 міліонів тон збіжжа. Вистава мала відбутися ще в минулому році, але не відбулася внаслідок непорозумінь між її організаторами. Кожна з союзних республик СССР має свій павільон, якого архітектура дає образ національного характеру. Над виставою панує величезна статуя Сталіна.

Болгарські парляментарі їдуть до СССР

Французька аґенція Ава звідомляє з Софії, що 22 болгарські посли виїхали на днях до СССР під проводом віцепредсідника „собранія" (болгарського сойму) Маркова. Болгарські посли задержаться в Москві три тижні і будуть студіювати можливість скріплення господарських звязків між Болгарією та совітською Росією.

Концентрація совітських військ в Сибірі

Подорожні, які прибули з Сибірі до Москви оповідають, що великі транспорти совітських військ їдуть безперервно на Далекий Схід. Внаслідок того совітські особові поїзди часто мусять довго чекати на вільний переїзд. Такі вісти принесла англійська преса з Москви.

Перед стрічею представників генеральних штабів

Французька преса, обговорюючи шанси недалеких нарад трьох ген. штабів у Москві, стверджує, що виїзд англійської та французької місії з Лондону до Москви, а не з Парижа, як передтим проєктовано, має ту велику користь, що підчас нарад в Лондоні можна було використати вислід розмов, які перевів в Анкарі голова англійської делеґації ґен. Гунцінґер у справі військової співпраці з Туреччиною. Від остаточного висліду військових нарад у Москві буде залежати форма співпраці західних держав з Туреччиною. Корисний також факт, що підчас спільної подорожі морським шляхом до Совітів обі місії використають 4-денний час для цілковитого узгіднення своїх опіній. Обом місіям товаришить цілий штаб, що складається з кількадесять осіб. Англійська військова місія удвоє численніша ніж французька.

Канцлер Ґітлер не тратить надії

Берлінський кореспондент англійської ґазети „Нюз Кроникл" звідомляє, що канцлер Ґітлер не тратить надії на зірвання переговорів, які ведуться в Москві між Англією і Францією з одної сторони та СССР з другої сторони. Англійський журналіст покликується на відомости з достовірного жерела і твердить, що німецьке правительство предкладає Москві ґарантію територіяльної ненарушности під умовою, що совітське правительство збереже невтральність на випадок війни.

Німеччина будує укріплення на острові Сильт

З Гамбурґу звідомляють, що Німеччина приступила до будови укріплень на острові Сильт, найбільш висуненім крайчику на Північному морі, недалеко границь Данії. Остров Сильт на випадок війни матиме величезне стратеґічне значіння для Німеччини, бо знаменито надається на летунську базу. Таке ствердив маршал Ґерінґ підчас своєї інспекції на Північному морі.

Лінія Зіґфріда знов залита водою

Кореспондент „Матен'у" звідомляє з Нансі, що кількаденні безнастанні дощі спричинили новий вилив Райну, який у багатьох місцях виступив з берегів. Вода і сим разом залила укріплення на лінії Зіґфріда. В багатьох місцевостях німецькі сапери приступили до розсаджування динамітом бльокгавзів, які, як виявилося, були побудовані в невластивих місцях. (ПАТ).

Невтральність Литви

В „Ліетувос Аідас" появилася стаття п. н. „Наша невтральність", в якій автор пригадує підставові приписи литовського закону про невтральність і пише м. ін.: Литовський закон про невтральність запевняє цілковиту безсторонність Литви та її невстрявання на випадок війни. Той закон домагається одночасно від воюючих сторін, щоб вони пошанували литовську невтральність. Законом про невтральність Литва висказує своє змагання до щирого співжиття з усіми краями також на випадок війни і тим бажає запевнити собі ненарушність своїх границь і безпеку. Литва може залишитися невтральною тільки тоді, коли згадані її змагання будуть оцінені іншими. Одначе Литва буде боронити своєї незалежности всякими способами, пише далі часопис, без огляду на те хто нарушить її невтральність. Про те говорили кілька разів литовські вожди і те саме повторяємо сьогодні тим, які могли би в те сумніватися.

Тирольці поміняються місцями зі словінцями

Часопис „Дан" звертає увагу на характеристичні поголоски, які напливають з терену б. Австрії з округи Корушка, де живе збитою масою 100.000 словінців, які не мають ніякої можности релігійного, культурного та просвітного життя, ні власних шкіл, преси й набоженств. В Корушці, пише часопис, поширюються вістки, що тамошні словінці, які замешкують югославянську пограничну полосу, мають бути виселені, а на їх місце прийдуть німці з полудневого Тиролю.

Зірвання британсько-японських переговорів

Аґенція Домеї звідомляє, що британсько-японські переговори в Токію перервано. В пояснені до тої вістки аґенція Домеї скидає на Англію відповідальність за перервання переговорів, доказуючи, що протианґлійські виступи в Японії і Китаю спричинені становищем Вел. Британії в справах Далекого Сходу. Виповідження Злученими Державами П. А. торговельного порозуміння вплинуло, пише аґенція Домеї, на непримирність становища Великої Британії.

Американський журналіст про шанси війни

Джозеф Петерзен, видавець американського часопису „Ню-Йорк Дейли Нюз" обїхав Німеччину і напечатав свої враження в лондонськім часописі „Нюз Кроникл". Він пише м. ін.: Є 10 шансів проти одної, що війни до вересня не буде і є 4 або 5 шансів проти одної, що війни не буде до кінця сего року. Петерзон прийшов до такого переконання на основі стану засівів і публичних робіт у Німеччині. Крім того німці не скінчили ще стратеґічних автомобілевих шляхів, потрібних до скорого перекидання військ з одного місця в друге.

Лікарський фейлєтоник.

Дещо про волосся

Деякі люди сильно журяться, коли їм випадає волосся та видають багато грошей на ріжні хемікалії, щоб приспішити ріст волосся, згл. припинення його випадання. Інші знов думають, що голення приспішує ріст волосся та що нові волоски бувають темніші і грубші. Англійські лікарі Денфорт і Тротер занялися окремим дослідженням тої справи. Вони ствердили, що голення не має ніякого впливу ні на швидкість росту волосся, ні на їх грубість і краску. Багато людей припускає, що ношення капелюха викликує передвчасну лисину і що коли ходити без накриття голови, то волосся довше держиться голови. Досліди виказали, що багато осіб мимо постійного ношення капелюха має прекрасне волосся і навпаки, багато осіб, які постійно ходять без накриття голови, передвчасно лисіє. Одна з головних причин випадання волосся се порплі. Першою умовиною збереження волосся се часте миття голови й поборювання порплів. Як часто мити волосся? На се трудно відповісти, бо се залежить у великій мірі від індивідуальних прикмет шкіри. Більшість мужчин повинна мити голову щодня і то перетовщеним туалєтовим милом і горячою водою. По вимитті голови волосся треба легко натовстити дрібкою брилянтини або чистим олієм. Деякі повинні мити голову що пять-шість днів. Пані мусять мити голову що пять до чотирнацять днів. Ті, що мають товсте волосся, частіше, ті, що мають сухе, менше часто. Найгустіше волосся мають бльондини, потім ідуть брунети і руді. Деякі люди сивіють передвчасно, хоч не мають завеликих журб та живуть в нормальних умовинах. Таке передвчасне сивіння буває дідичне. Медицина не знає дотепер способу, як запобігти сивінню і нема способу на лікування сивого волосся. Таксамо медицина не знає дотепер способу на скріплення поросту волосся. Можна лікувати порплі та лій, що головно спричиняють випадання волосся. Один зі способів лікування порплів се часте миття голови, другий се втирання в шкіру відповідно спрепарованих ліків. Головним складником ріжних тих препаратів — сірка або ріжні смолові субстанції. Домовий лік проти лою і порплів такий: втирати у волосся 1 процентовий саліциновий спірт.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

У ватиканських кругах сподіються, що у звязку зі своїм поворотом до Риму Папа Пій XII звернеться з посланням до всіх народів світа з закликом зберегти мир.

Чисельний стан Чина ОО. Василіян. На основі найновішого Катальогу Чина св. Василія Великого Галицької Провінції ся Провінція нараховувала дня 1 січня 1939 р. 373 членів, у тому числі 133 священиків, 91 клеріків разом з новиками і 149 братів разом з новиками. З того числа 22 священики та 7 братів працювали поза територією Провінції. Враховано тут і головний дім Чина, що знаходиться в Римі. В Галичині ОО. Василіяни мають 19 монастирів, а також 1 монастир і церкву в Варшаві. Крім Галицької Провінції до Чина належать також Провінція св. Миколая (Мадярщина та Югославія) — в 1938 році 163 особи. Американсько-Канадійська Провінція Серця Ісусового з 92 членами, Віцепровінція Бразилійська св. Йосифа з 14 членами і Ромунська Віцепровінція з 39 членами. В 1938 році ввесь Чин нараховував 652 членів, з того 206 священиків.

Реорганізація Католицької Акції. Комісія кардиналів, що її іменував Святіший Отець, приняла засади реорганізації Католицької Акції. Вона підлягатиме тепер виключно епископам по дієцезіях і парохам по парохіях; комісія кардиналів переняла функції голови Католицької Акції. Члени К. А. носитимуть відзнаки хіба на процесіях.

З унійного руху на північно-східних землях. В „Оріенсі" (ч. 4) читаємо: В Городні на Поліссі посвятили 28 травня с. р. новий іконостас у тамошній греко-католицькій церковці. Парохія в Городні складається з 400 душ, переважно кольоністів зі Східної Галичини, які в 1924 і 1925 році покупували там землю. Парохом є там о. Шимкевич. В Заставю на Волині відбулося 22 травня посвячення новозбудованої греко-катол. церкви, довершене Преосв. Миколою Чарнецьким. ОО. Василіянам, що працювали в унійних станицях у Городні та Грабівці, люблинської дієцезії, подякував римо-католицький епископ Фульман за дотеперішню працю, обсаджуючи ті станиці світськими священиками східного обряду. ОО. Василіяни: Модест Дацишин та Доротей Сироїд вернулися до своїх монастирів у Східній Галичині. В письмі до управи ОО. Василіян епископ Фульман висловив велике признання для праці обох черців та дав до зрозуміння, що тільки зовнішні умовини приневолюють його заступити їх світськими священиками. Те саме число „Оріенсу" приносить таку вістку: „На Поліссі є село Угриничі, в якому перед кількома роками під впливом оо. Капуцинів східного обряду з Любешева почався рух православних у напрямі унії. Відкрили тимчасову каплицю, мали будувати постійну церкву. Одначе хтось визнав цей рух небезпечним для Польщі і не тільки не дійшло до основання там постійної парохіяльної станиці, але й на провізоричній каплиці зависли печатки. Так скінчився перший акт. Другий акт почався оселенням в Угриничах кількох сестер-черниць з польського Згромадження в Новому Місті над Пілицею, які приняли східний обряд, щоб улекшити собі працю на Поліссі. Сестрички замешкали в кількох кімнатах і в одній з них улаштували собі ораторію, очевидно за дозволом епископської курії в Пинську. Та проте і на цю ораторію наложено недавно поліційні печатки. В додатку у хвилині опечатування не було священика, який виніс би з неї Найсв. Тайни, і Господь наш Ісус Христос знайшовся в арешті. Сестрички прославляють його через замкнені двері. Це кінець другого акту. Третій акт, започаткований інтервенцією Преосв. епископа з Пинська у центральної влади у Варшаві, ще досі не скінчений"...

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ вийшли на волю недавно арештовані ред. Роман Купчинський і дир. Ярослав Скопляк.

В СТРИЇ суд засудив 23-ох молодих українців за протидержавну діяльність на кару вязниці від 3 до 8 літ з позбавленням горожанських прав на 10 літ.

АРЕШТУВАННЯ СЕКРЕТАРЯ УНДО В ПЕРЕМИШЛІ. Слідчі власти перевели ревізію в бюрі О. Сенечка, секретаря УНДО в Перемишлі. В часі ревізії знайшли в бюрі зброю і низку документів, які поліція сконфіскувала. По ревізії поліція арештувала Сенечка і його помічника. („Газ. Польска", ч. 214).

В ГДАНСЬКУ гітлерівці вивісили транспаренти з протипольськими надписами. Штурмовики стоять коло тих надписів і пильнують їх.

ПРОТИПОЛЬСЬКА КАМПАНІЯ німецьких інформаційних центрів триває дальше з цілою силою. (ПАТ).

СССР домагається від Англії 6-мілїярдової позички з дуже низьким опроцентуванням. Таку вістку принесла французька преса.

У СКЛАД СОВІТСЬКОЇ ДЕЛЕҐАЦІЇ для військових переговорів з англо-французькою військовою місією в Москві входять м. ін. слідуючі особи: марш. Ворошилов, шеф сов. ґен. штабу ґен. Сапожніков, комісар воєнної маринарки Кузнецов, шеф летунства ґен. Локтонов і ґен. Смородінов заступник шефа ґен. штабу.

МІЖ НІМЕЧЧИНОЮ І СССР відбуваються переговори в господарських справах. Обі сторони рішили не оповіщувати нічого в справі тих переговорів, аж доки не осягнуть конкретних висліів.

В ДРЕЗДЕНІ відбувається німецька кольоніяльна вистава. Підчас відкриття тої вистави ґен. фон Еп, представник німецького кольоніяльного союзу, заявив, що бувші німецькі кольонії становлять дотепер власність Німеччини. Ґен. Еп вірить, що канцлерові Ґітлерові вдасться ревіндикувати кольонії.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО видало декрет, який забороняє жидам в Італії займатися журналістикою і бути нотарями.

ФРАНЦУЗЬКА ВЛАДА заборонила продавати у Франції найпопулярніший італійський щоденник „Джорнале д'Італія".

ЕСПАНСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Квейпо де Ляно іменований головою еспанської військової місії, яка виїздить до Італії.

ДИРЕКТОР СТРЕНҐ, спеціяльний висланник англійського мін-ва закордонних справ для переговорів Англії з СССР, покинув Москву і вернувся до Лондону через Стокгольм. Дир. Стренґ відбув у Москві 14 розмов з прем. Молотовом.

ВИБОРИ до англійського парляменту відбудуться восени с. р.

ВЕЛИКИМ АДМІРАЛОМ англійської фльоти іменував король Юрій VI Дудлея Пунда, першого льорда адміралїції. Таким чином Дудлей Пунд має найвисшу ранґу в англійській фльоті.

АНҐЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ видалили з Англії 37 ірляндців, підозрілих у підпомаганні ірляндським терористам.

В ЛІВЕРПУЛІ група ірляндців демонструвала проти Англії і підносила м. ін. оклики „Нехай жиє республика" і „Ґітлер скінчить працю, яку ми зачали".

БРИТИЙСЬКІ ВЛАСТИ відмовили японським рибалкам дозволу на ловлю риб на водах коло Сінґапуру. Вартість дотеперішньої ловлі на тих водах виносила 2 міл. ен річно.

АНҐЛІЯ признала Китаєві кредит у висоті 3 міл. фунтів стерл.

В ТІЄНТСІНІ японці заострили знов блькаду англійської концесії і не допускають до тої концесії ніяких харчевих транспортів.

НОВИНКИ

У Львові розліплено на мурах оголошення Воєвідського Фонду Праці, яке взиває до реєстрації особи обох полів у віці від 17 до 60 літ. Обовязкові зареєстрування підлягають фізичні й умові працівники з ріжних ділянок ремесла і промислу. Крім того оголошення подає виказ осіб і фахів, які не підлягають обовязкові реєстрації, та подає адреси льокалів, які приймають зголошення.

Анґлійський віцеконсулят у Львові піднесли до ступіня консуляту. Становище консуля займає Джорж Джонфрі Мідлтон.

До української кооперативи в Буківську вломилися злодії, стероризували сторожа та забрали з каси кільканацять злотих та товарів на кількадесять зл.

В Рожнітові, пов. Долина, відбувся зїзд місцевих і довколичних шляхтичів і нешляхтичів, на якому рішено основати „Коло шляхти загродовей".

За обиду імени маршала Пілсудского засуджено Е. Гутника зі Зашкова на рік вязниці. Одночасно засуджено його за обиду маршала Сьмігłого-Ридза на 6 місяців вязниці без припинення виконання кари.

В Надвірнянщині в деяких місцевостях по садах вдруге зацвили яблуні та інші овочеві дерева.

Знижкові білєти для дітей народжених по 1925 р. прислугують від 7 до 18 серпня с. р. Кожний, хто скінчив 18 літ, може взяти під свою опіку найбільше 4 дітей і їхати з ними до довільної місцевости в Польщі. Опікун оплачує білєт в нормальній ціні, а кожна дитина, що не переступила 14 року життя, користає з 75% знижки. Одначе коли взяти під увагу, що купно поворотного білєту дає право до дальшої знижки, то діти користають з 87½% знижки. Кожний опікун перед виїздом мусить купити карту участи для кожної дитини в ціні 30 сот.

В Берестю над Бугом посвятили вугольний камінь під будову двох нових римо-католицьких костелів.

В Ґродні засудили одного чоловіка на 30 днів арешту за те, що в його помешканні слухали гуртом радієвих трансмісій з держав ворожо успосіблених до Польщі.

В Барановичах урядничка почтової агенції виплатила 1.000 зл. забагато якійсь інтересентці. Тепер інтересентка заявляє, що се неправда. Справою зацікавилася поліція.

В окружнім суді в Лодзі відбувалася розправа проти радіотехніка В. Клімонтовича, якого поліція арештувала під замітом присвоєння 17.200 зл. Клімонтович виказав свою невинність, а прокуратор казав арештувати приявних на салі розправ управителя адміністрації польського радія в Лодзі Ястшембовского, касіера Ленявского, Шора і Петшицкого. Арештованим закидають крадежу тих грошей.

В Ґдині втопився 14-літний хлопець і був вже 20 хвилин під водою. Його видобули, застосували штучний віддих і хлопець знов прийшов до свідомости.

3.600 злотих забракло в міській касі в Сродзі в часі ревізії книг. Касіер Франц Сьвіш признався до зловживань.

Лет бальону „Гвязда Польскі" відбудеться сим разом без участи публики. Старт відбудеться у Славську. На день 1 вересня передбачене закінчення всіх приготувань, потрібних до лету.

Винниці в околицях Дністра зародили сего року дуже гарно. В Городниці овочі такі тяжкі, що аж ломлять галузя. Скількість винограду на одному корчі доходить до 20 кг.

Гумор. — Пригадав собі. — Цілу ніч не замкнув я очей. Я знав, що постановив щось зробити і не міг собі пригадати що! — Але вкінці ти таки пригадав собі? — Так, але щойно над ранком... Я постановив вчасніше піти спати!

Паризька Академія Наук призначила своїм кореспондентом для справ механіки українця Степана Тимошенка, професора механіки у стемфордському університеті в стейті Мічіґен у Злучених Державах Півн. Америки. Проф. Тимошенко написав цінний підручник будівельної механіки, що діждався перекладу на ріжні мови.

В с. Михальчу, пов. Городенка, недалеко берега Дністра, робітники відкопали сліди оборонних мурів.

55 польських півкольоній зорґанізовано на терені Равщини.

Між Заліщиками і Городницею в найблищих днях урухомлять постійне получення моторівкою Дністром.

Виноград дозрів сего року 10 днів скорше ніж звичайно. В Заліщиках продають вже новий виноград.

Овочі зародили сего року дуже гарно, вже від 10 літ не було такого урожаю. Також жнива випали сего року в цілій Европі дуже добре, а що поодинокі держави поробили припаси збіжжа, ціни обнизилися. В Лондоні платять за корець пшениці 9 зл., отже найнищу ціну, яку занотовано.

Українці мають мало ґазет. Довідуємося про це з „Малого Рочніка Статистичного" за 1939 рік. Він подає, що в 1937 р. появилося в Польщі 2.692 часописів. З того польських 2.255, українських 125, жидівських польською мовою і жарґонових 130, білоруських 8, російських 9, німецьких 105, інших 60.

В Ланцуті росте дерево, на якому цвитуть квіти дуже подібні до туліпанів золотаво-зеленкавої барви.

Прищиця шириться в рудецькому повіті.

Польське мін-во скарбу полагодило с. р. 26 подань про фінансові полекші для польських фабричних підприємств в ЦОП-і (Центральній Пром. Окрузі). На здійснення проєктованих інвестицій для цього промислового осередка мін-во скарбу визначило суму около 80 міл. зл. В ЦОП-і будують тепер 45 більших і середних та 60 малих промислових заведень.

Мін-во освіти повідомляє, що все ще нема шкільних підручників для ґімназій і купецьких ліцеїв, хоч початок шкільного року вже недалеко.

В Польщі є 12.000 лікарів, вписаних на лістах окружних лікарських палат.

Союз польський осадників, який працює при львівськім Рільничім Товаристві, мають перенести зі Львова до Тернополя.

Польська аґенція „Ехо" взиває до збирання всяких відпадків нпр. старого заліза, шмат, паперу і т. п.

Совітські учені з науковою експедицією доплили під 86 ступінь північної ширини, себто на 4 ступні від бігуна. Вони роблять поміри з ділянки астрономії, ґравіметрії й магнетизму. Крім того міряють також ґлибину Ледового океану, яка в маю с. р. виносила 4.078 м. Поки що нема виглядів на відкриття північного суходолу.

Гумор. — Оголошення. — Всяке приладдя для туристів з Берліна до Ґданська доставляє по умірковапих цінах фірма Крупп — Ессен. („Врубле на даху", ч. 32).

Беля Кун, відомий мадярський комуніст, помер у московській вязниці. Він був в 1919 р. головою мадярського комуністичного уряду, потім головою секції комінтерну для зах. Европи, врешті звязковим комінтерну в Еспанії. В останньому часі йому закидали звязки з Троцьким.

В комітаті Заля недалеко м. Мадяр Шентмікльош (Мадярщина) відкрили нафтові терени, які сягають аж до озера Балятон. Нафта положена 2.500 метрів під землею, що утруднює експльоатацію.

В Німеччині, після обчислень часопису „Віртшафт унд Статістік", число нових шлюбів збільшилося продовж останнього року о 27.995. Зріст числа супруж тим замітніший, що обіймає слабші воєнні річники від 1915—1918 рр. Живих дітей народилося в останньому році о 16.533 більше як попереднього року, а число уродин в порівнанні з минулорічним на 1.000 зросло о 4.9%, у Східній Мархії о 40.5%.

Німецька влада будує на Моравії дві рівнобіжні шосе з заходу на схід аж до кордонів Словаччини й Польщі. Технічний персонал складається виключно з самих німців.

Тереса Нойман, відома стиґматичка з Коннерсройту, не померла, як про це писали преса французька й англійська. Таку вістку принесли німецькі часописи.

В Стирії в місцевости Кляйн Варасдорф згоріло 12 малоземельних господарств зі всіми будинками та цілими сегорічними зборами.

В Гамбурґу в останніх кількох днях заладовано в тамошній пристані 11 великих кораблів, які мають відплисти до Східної Прусії. Ладунок складався в повзів, армат, понтонів і іншого воєнного знаряддя.

Східна Прусія з клайпедським краєм має 2.649.017 мешканців. Густота населення виносить 76.5 на кв. км. Столиця Східної Прусії Кенінґсберґ має 368.433 мешканців.

В м. Сулльон Гоо у ґрафстві Суфольк (Англія) відкрили ґріб англосаського короля. У пробі знайшли м. ін. шолом з масивного золота з дорогим камінням. Відкриттям зацікавився Британський Музей.

Експрес Ґлезґов—Лондон вискочив з рейок коло м. Селткот. В катастрофі погибли 4 особи і було 20 ранених.

Катедру св. Павла в Лондоні поважно ушкодив вибух світляного ґазу. Сила вибуху знищила чудові вітражі. При цьому було ранених понад 100 осіб.

В особово-вантажному поїзді, що їхав з Мадриду до Палерма, наступив вибух 50 бутлів з ацетиленом внаслідок перенесення вогню з локомотивної печі. Це спричинило пожежу, в часі якої тяжко попарилося кількапацять осіб.

В Еспанії коло м. Юнґвера, в провінції Малаґа, впав військовий літак. Три подорожні погибли.

Під Сарагосою розбився автобус. В катастрофі було ранених 30 жовнірів.

В італійських доках „Кантієрі Ріуніто" в Монфальконе під Трієстом спущено на воду нову італійську підводну лодку „Марконі".

Спорт. В неділю 6 с. м. відбулися у Львові товариські змагання між краківською Ґарбарнею й Украйною. Змагання мали вакаційний характер, що проявилося особливо в складі України. Вислід 3 : 2 (3 : 0) для Ґарбарні не відзеркалює ґри. В першій половині Україна виказала повну незарадність супроти швидких подань і технічно кращої ґри Ґарбарні. В другий половині образ змінився. Україна мала виразну перевагу та могла легко вирішити стрічу у свою користь. Ворота для України здобули Скоцень II і Механишин (найслабший ґрач на прищі). Публики коло 2.000. Сян ґрав в неділю з жид. Маккабі з Кракова і програв 1 : 3 (1 : 1).

Гумор. — Марусю, чи пан професор вже снідав? — Не знаю, прошу пані. — То запитай його. — Я вже питала, але пан професор також не знає.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АТЛЯНТИК: Коли Мадьйон...
МУЗА: Енді Ґарді залюбився.
ПАЛЯС: Балкани.
СТИЛЕВЕ: Материнство і ревія Рефрена.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

КОНКУРС

Виділ Інституту св. Йосафата в Чорткові прийме на шкільний рік 1939/40 до Інституту 35 учнів ґімназистів за місячною оплатою по 40 зл. і одноразово на інвентар 20 зл.

Кожний питомець має привезти з собою: 6 пар білля, сінник, 2 простирала на сінник, подушку з трьома пошевками, ковдру з двома простиралами, кощ, 4 ручники, 12 хусточок, 6 пар скарпеток, дві пари черевиків і зимовий плащ.

Прохання о приняття вносити найпізніще до 20 серпня 1939 р. на адресу: Греко-катол. Уряд парохіяльний в Чорткові.

На відповідь належить долучити кореспондентку. Виділ.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуеться по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Mecz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня „Графія", Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 13 sierpnia 1939. № 61 (1261)
Рік XIV. Львів, неділя, 13 серпня 1939. ч. 61 (1261)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квартьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квартьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

МІЖНАРОДНЄ ПОЛОЖЕННЯ ПОГІРШУЄТЬСЯ

Лондонський кореспондент виленського „Слова" (Люп) звідомляє з Лондону, що від початку серпня міжнародне положення знов значно загострилося. Причина того загострення так звані німецькі маневри, які набирають, подібно як в минулому році, характеру частинної мобілізації: покликування резервістів у Німеччині триває дальше. Лондонські політичні круги припускають, що в половині серпня Німеччина буде мати під зброєю від 2 до 2 і пів мілюна людей. Щодо Ґданська, то більшість політичних обсерваторів у Лондоні думає, що Німеччина бажає вдержувати положення в Ґданську постійно в стані напняття і кризи, та мимо того не хоче допровадити того стану до точки кипіння, себто до такого ступіня, щоб німецьке правительство було змушене заявитися ясно, чи воно бажає мира чи війни.

Світ угинається під тягарем зброєнь

Вашингтонський кореспондент „Ассоціяйтед Прес" зробив зіставлення цифр про міжнародні зброєння. Видатки на буджет збройних сил сімох найбільших держав світа виносять тепер майже 20 міліярдів долярів річно, а в 1940 р. правдоподібно ще зростуть. Англія видає на зброєння 50% цілого свого буджету, Франція 40%, Італія 50%, Німеччина 60%, Японія 70%, СССР приблизно 50% і Злучені Держави П. А. коло 12%. Американські часописи оповіщуючи ті цифри застановляються, як довго світ видержить таке фінансове зусилля.

Наради штабовців у Москві

„Дейли Телеграф" звідомляє з Москви, що наради совітських штабовців зі штабовцями французькими та англійськими мають устійнити справу співділання военних фльот совітської й англійської на Балтійському і на Чорному морі. Кореспондент „Д. Т." пише, що заключенню договору між СССР і західними державами не стояло б ніщо на перешкоді, коли б тільки Совіти не впиралися при своїх дрібничкових домаганнях. Французька преса пише, що наради штабовців у Москві потривають мабуть до кінця вересня.

В Німеччині покликали під зброю 500.000 резервістів

В кругах закордонних обсерваторів у Берліні багато говорять про нові важні рішення, які запали на одній з останніх нарад найвищих чинників Німеччини. В нараді взяли участь також представники генерального штабу. На підставі інформацій, які вийшли наверх, в берлінських закордонних кругах припускають, що час між 14 і 20 згл. 26 серпня може бути критичним для европейського мира. Вказує на те низка військових заряджень, виданих в останньому часі. М. ін. в берлінській окрузі в днях 14 і 15 с. м. переведуть подрібний спис усіх приватних самоходів. В тому самому часі будуть покликані дальші річники резервістів всилі коло 500.000 людей, що піднесе стан змобілізованих військ до 2,500.000. У Східній Прусії розіслано до всіх державних і партійних урядів і властей рішучий приказ, щоб жнива були закінчені всюди найдалі 15 с. м., зокрема у прикордонних смугах найдалі до 10 серпня.

Німці щораз голосніше говорять про Поморя

ПАТ доносить: В минулім тижні німецька преса принесла низку статтей, написаних у звязку з подорожею німецьких журналістів на польсько-німецький кордон. З тих статтей видно, що німецькі територіяльні домагання супроти Польщі не обмежуються до Ґданська й автостради, тільки в міру скріплювання протипольської кампанії щораз виразніше звертаються на терен Поморя.

Великі летунські маневри в Англії

Над Лондоном відбулися нічні вправи протилетунської оборони при участи 1.300 літаків, 1.400 протилетунських гармат, 500 запорових бальонів і 60 тисяч осіб, вишколених у протилетунській обороні. Терен вправ замешкує 20 міл. людей. 500 бомбовиків атакувало Лондон, а 800 мисливських літаків боронило столиці і загрожених теренів. Крім того в Англії відбуваються летунські маневри і вправи протилетунської оборони також над іншими важнішими містами. Над каналом Ляманш передбачений великий летунський бій з ескадрами ворожих літаків, які будуть старатися передертися до Англії.

Важні наради в Токію

Аґенція Домеї звідомляє: В помешканні японського премієра відбулася нарада пятьох: премієра, міністра закордонних справ, міністра війни, міністра маринарки і міністра фінансів. Вони радили над напрямними японської політики в звязку з політичним положенням в Европі. Міністр війни Ітатакі обговорив політичні справи Европи та їх звязок з положенням у Китаю. Міністр закорд. справ Аріта заявив, що незабаром зачнуться дальші японсько-анґ. переговори.

Відки взявся шлюбний перстень?

В давних часах серед тих племен, що займалися головно пастирством і ловами, при стріляннї з луків треба було сильно натягати тятиву. Се доводило до каліченння пальців. Отже зачали послуговатися металевою обручкою, яку накладали на палець. А що до ловів допускали вже старших хлопців, отже обручка лучника стала помалу символом зрілости. Відси вже недалеко було до того, що посідач того символу зрілости давав його дівчині, яку собі сподобав. Потому ввійшла в звичай взаїмна вимена перстенів.

МЕШКАННЯ БЕЗ ОПІКИ можете залишити спокійно тільки тоді, якщо обезпечите домашне уряджения, одяги, білля, постіль і т. п. від крадежі-вламу в
Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50.

Оцінка конкурсу

З приводу розписання його Головним Виділом „Скали"

В ч. 47 „Нової Зорі" з 25 червня с. р. появився текст конкурсу, розписаного Головним Виділом Т-ва „Скала" на працю п. з. „Українсько-католицька Церква перед війною і по війні". Конкурсові услівя, зібрані в десятьох точках, подрібно вичисляють формальности, які мусять бути збережені в кожній праці. В четвертій точці вичислено десять проектів на праці, що мали б улекшити вибір теми, згл. подати приклад, як ті праці мали б виглядати.

Текст конкурсу якгакож стаття про „Значіння конкурсу", поміщені в 49 ч. „Нової Зорі", викликали живе зацікавлення і то не тільки у сферах духовенства, але й між світською католицькою інтеліґенцією. Зацікавлення те обосноване оригінальністю конкурсу та широким підходом у темах. Нема найменшого сумніву, що такий конкурс був у нас дійсно потрібний. На се складалися дві причини: 1) необхідність скріпити зацікавлення нашою Церквою, її розвитком, значінням та силою, зокрема в нинішних часах і 2) зробити синтезу стану українсько-католицької Церкви перед війною і по війні, щоб наглядно переконатися, як ми тепер стоїмо в релігійній области і чи йдемо вперед, чи посуваємося назад. Натиск на се бачимо вже в самому заголовку конкурсу і в шістьох точках проектів праць, де всюди підкреслено, щоб писати про церковні справи зі становища „перед війною і по війні". Ся умовина конкурсу набирає значіння зокрема тепер, у часі, коли слід нам призадуматися над минулим і сучасним станом наших релігійних справ.

Дотепер такого конкурсу в нас не було. Автор статті п. з. „Значіння конкурсу" стверджує, що се ознака чогось виїмкового, ба навіть чогось переломового. І се правда. Значіння того конкурсу м. ін. також в тому, що його розписано завдяки ініціятиві світських людей, що дійсно вказувало б на зріст зацікавлення світських людей релігійними проблемами. Коли ініціятива вийшла б з кругів самого духовенства, конкурс був би не менше важний, одначе ризикую твердження, що сам факт авторства світських надає йому спеціяльне значіння і слід повитати його як мабуть першу важнішу ініціятиву недуховних у церковних справах. З другої сторони насувається думка, що праці на теми наведені в конкурсових услівях повинні були появитися самочинно, без накликування до заінтересування сими

справами тих, які могли б ті справи докладно описати. Праці на подібні теми появляються без конкурсів у католицьких народів Заходу, де священики постійно реєструють всякі події з життя Церкви, описують ріжні аномалії в релігійному житті, відношення поодиноких людей до справ Божих, сектантські рухи, стан жертвенности вірних та їх привязання до рідної віри й обряду. Та радуймося вже з того, що і в нас зрозуміли врешті, і то світські інтеліґенти, що церковні справи мають своє величезне значіння та що вплив їх куди більший, ніж се давніше думали.

Деякі вимоги конкурсу насувають застереження щодо їх доцільности. І так напр. в другій точці конкурсу сказано, що розділи мають бути не менші як на 3 шпальти, не більші як на 6 шпальт. Се очевидно зовсім не вказане обмежувати згори свободу письменника і ставити йому межі, мовляв, можеш написати розділ на тільки то і більше не можна, або менше не можна. Все те залежить від важности справи, трактованої в розділі і від роду теми. Є розділи, яких дійсно не можна обмежувати. Можливо, що зроблено се в тій цілі, щоб влекшити редакції печатання праці в 3-шпальтових або 6-шпальтових статтях, бо більше або менше годі помістити в одному числі часопису, та се ще не причина, щоб таку умовину ставити в конкурсі як „кондіцію сіне ква нон". Думаю, що тут оціночна комісія піде на руку тим, які возьмуть участь у конкурсі, і не робитиме з того приводу ніяких труднощів.

Вже вище сказано про важність представити передвоєнний і повоєнний стан українсько-католицької Церкви, що повторяється в 6-ох проєктах праць на тему конкурсу. Річ ясна, що таке порівнання потрібне, що воно молодому поколінню дасть образ передвоєнної українсько-католицької Церкви та представить сучасний стан її. Можна буде доглянути ріжниці між довоєнним духовенством і теперішнім, між довоєнною побожністю і теперішньою, між довоєнним розвитком нашої Церкви і сучасним. Все те дуже вказане. Одначе нема сумніву, що коли до конкурсу хотів би стати, скажім, молодий священик, який не знає довоєнних відносин, натомість дуже добре орієнтується в сучасних відносинах, то йому просто прийшлося б солідно студіювати консисторські акти, архіви, пресу і т. п., бо чейже праця, як сказано в примітці 1 конкурсу, має мати науковий характер, головно щодо способу покликування на джерела, і при тім (хоч вона наукова) треба її писати так приступно, щоб міг її зрозуміти пересічний читач. Нема сумніву, що ся примітка конкурсу належить до найбільш неясних місць у цілому конкурсі. Вимагати строго наукової праці, а рівночасно домагатися популярного способу писання се дві окремі річи, які трудно з собою погодити. Як відомо, популярні видання вимагають окремих людей, призвичаєних до такого роду писання. Зрештою приступне писання не полягає тільки на уживанні якнайменше чужих слів. Полягає воно також на простоті вислову і думки, що в наукових творах нелегке. По перестудіюванні всяких актів, щоб запізнатися з передвоєнними часами та церковними обставинами, такий молодий священик не знав би, на яку стати й як писати свій твір згл. працю. Крім того докладні студії всяких актів вимагали б більше ніж рік, півтора чи навіть два роки часу, а тоді наступило б спізнення на речинець конкурсу, бо по перестудіюванню треба працю написати. Такі студії над актами мусіли б перевести навіть ті, які добре знають передвоєнні відносини в українсько-католицькій Церкві, бо память не все певна, треба провірити деякі факти, цифри, дані і т. п. Отже чи речинець конкурсу не закороткий? Чи майже в кожній з точок змісту конечно треба було зазначувати, що автор має занятися одночасно обставинами перед війною і по війні?

Багато застережень викликає також V точка конкурсу, в якій зазначено м. ін., що до кожної праці можна робити спілку двох або навіть трьох авторів. По перше практика кумульованого авторства трапляється незвичайно рідко, по друге праця кількох авторів не має одного обличча, бо кожний дає щось зі своєї індивідуальности, навіть коли працю коригує та шліфує один з них. Через се праця може тільки втратити на вартости й вийшла б без означеного характеру.

Тема розписаного конкурсу дуже широка й охоплює великий круг діланя греко-католицької Церкви, охоплює, можна сказати, всю її діяльність під кожнім оглядом. Коли застановитися, то в першу чергу мається враженння, що конкурсова тема повинна бути більше спрецизована, бо в той спосіб авторам лекше було б опрацювати одну сторінку сего широкого матеріялу і праці, які наспіли б, були б більше однородні, через що оціночна комісія конкурсу могла б мати кращий перегляд праць і можність вирізнення якоїсь з них. Очевидно, кожна річ має також відворотну сторінку медалі. Коли тема конкурсу широка, то автори мають повне, свобідне право вибору, не мусять доконче підтягатись під таку чи іншу тему і тим самим можуть вибрати собі таку тему, згл. такий проєкт теми, який їм найбільше відповідає та з якого вони зможуть якнайкраще вивязатися.

В конкурсі возьмуть участь, думаю, не тільки духовні круги, які щоправда найбільше компетентні в тій справі, але й світські інтеліґенти. Такий проєкт теми як напр. „Правне становище українсько-католицької Церкви" зовсім добре надається до оброблення світським правником, католицьким адвокатом тощо. Сектантський рух на наших землях чи поза нашою територією також зовсім добре може описати світський обсерватор. Взагалі деякі области конкурсу можуть бути предметом студій світських, деякі знов належать до виключної компетенції священиків. Одна з найважніших ділянок розписаного конкурсу се моноґрафія про українців-латинників, далі про релігійність вірних нашої Церкви, про ролю українсько-католицької Церкви як виховательки нашого народу і врешті про поширення нашої Церкви на наших територіях. Сі теми повинні знайти найбільше авторів і повинні бути опрацьовані якнайсолідніше.

Головний Виділ „Скали" оголошуючи сей новий конкурс зробив дуже пожиточне діло, яке повинно стрінутися з належним признанням у всіх, кому лежить на серці дальший розвиток нашої Церкви. Діяльність Т-ва „Скала" в останніх часах заслугує на повну похвалу, головно з огляду на її піонірську видавничу працю серед нашого народу.

І. Лоз.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отеей відгук на конкурс, розписаний у 47 ч. „Нової Зорі" має в собі одну слушну замітку, а саме ту, що під оглядом формальним лучше було не обмежувати авторів величиною поодиноких розділів, бо се може їх западто вязати. Думаємо, що оціночна комісія возьме сей заміт під увагу і коли автор переструнить се чисто формальне услівя, а його праця буде добра, то очевидно менші чи більші розділи не будуть перешкодою у принятті тої праці. Щодо заміту, що писання строго наукових а рівночасно популярних праць се дві окремі річи, то се правда тільки в нас. На Заході вже давно проголошено й узасаднено домагання: „писати наукові праці так, щоб їх розумів парубок від коней". Наближуючись до сего розумного ідеалу французька наукова література виробила собі легкий стиль, коли наукові письменства інших народів оперують ще нераз дуже тяжкими реченнями та незрозумілими висловами і зворотами. Час і в нас скінчити зі старою методою. Чи речинець конкурсу не закороткий? Як на котру тему. Деякі з тем названих у конкурсі можна обробити навіть у значно коротшому часі, а деякі вимагали б дійсно довшого часу, але при таких більших працях, оскільки вони були б цінні, Головний Виділ „Скали" взяв би під увагу потребу довшого часу. Не годимося з автором статті в тім, немов би участь більшого числа авторів у якійсь праці була рідка. Адже кожний нарід має збірні видання, всякі альманахи, ба навіть писання своєї історії ріжними авторами. Через те збірна праця зовсім не тратить на вартости, тільки вартість її буває ріжноманітна, бо є ріжні індивідуальности. Є також того рода наукові праці, що одна особа взагалі їй не година дати ради. Хоч теми нашого конкурсу до того рода праць не належать, але кожний автор зробив би добре, якби перед висилкою праці на конкурс дав її перечитати знакомим, а бодай одному з них і вислухав заміток та застановився над ними. Критика перед оповіщенням твору все корисніша ніж по оповіщенні.

Свято в честь М. Шашкевича

Вже в суботу 5 с. м. вечером розпалено на Білій Горі коло Підлися велику ватру, яка горіла цілу ніч і яку видно було кілька миль довкруги. В неділю 6 с. м. рано прибуло на Білу Гору кількадесять тисяч людей з ріжних сторін нашого краю, щоб зложити поклін пробудителеві Галицької Землі, о. Маркіянові Шашкевичеві. В год. 11-ій передпол. прибув на гору Преосв. Никита Будка, якого о. дек. Пришляк привітав іменем зібраного численного духовенства і світського громадянства. Під Маркіяновим хрестом уставлено гарно прибраний престол, при якім Преосв. Никита відправив архиерейську Службу Божу і виголосив піднеслу проповідь. У святі взяли участь здисципліновані ряди „Соколів" з Олеська, Кут та Юзькович, сокільська орхестра з Золочева та хор з Олеська. Свято скінчилося в год. 3 попол. панахидою на могилі Невідомого Стрільця. Весь час була прекрасна погода.

Зміни в уряді Радянської України

Дотеперішний предсідник президії Верховної Ради Радянської України Леонід Корніець став головою Ради Народніх Комісарів України. На його місце іменовано предсідником президії Верховної Ради Михайла Гречуху. Дотеперішнього премієра Коротченка відкликано з України взагалі. Заступником премієра іменований Василь Старченко, дотеперішний заступник предсідника Верховної Ради. Предсідником Найвисшого Суду Радянської України іменований Кость Тотчій. До помочі йому призначено 29 членів Найвисшого Суду і 50 суддів, переважно українців. Комісарем пошт і телеґрафів став Павло Куриленко, комісарем здоровля Іван Овсієнко. Такі вісти принесла німецька преса.

Кредити під застав збіжжа

У звязку з признаванням кредитів під застав збіжжа польське мін-во хліборобства і рільних реформ спрямувало інструкції до адміністраційних властей, стверджуючи, що сего року правительство привязує особливше значіння до акції збіжевих кредитів. Бо коли в попередніх літах ті кредити мали на меті доставити хліборобам задовільну скількість оборотових капіталів і протиділати сезоновим ваганням цін перед жнивами, то тепер заставові кредити повинні стати також чинником, що сприяв би творенню припасів на випадок війни. Мін-во хліборобства виступило з ініціятивою зорґанізування на терені поодиноких воєвідств окремих конференцій при участи кредитових установ, хліборобських орґанізацій і торговельних інституцій. Ті конференції мали б усунути орґанізаційні недотягнення, які могли б стримувати всю акцію.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Українське народне учительство в Польщі

„Українські Вісти" в ч. 179 принесли статтю, в якій м. ін. читаємо: „Кілько є всього українського вчительства в Польщі? Зараз зазначуємо, що наша відповідь буде далека від правди, (а се передовсім) тому, що нема ніякого статистичного матеріялу, що серед нього можна б знайти відповідь на наше питання. Зрештою, чи ж якнебудь статистика на світі сперта на абсолютній правді? Та ж статистика найчастіше на те є, щоб закрити дійсну правду. Але годі. Люблять люди цифри, то чого ж ми мали б ними гордувати? З промов ундівських послів у польському соймі ми довідалися, що в 1937-38-му шкільному році було 72.163 учителів народніх шкіл, з того 4.029 українських народніх учителів, а з них 1009 осіб на західних територіях держави. Для нас найбільше цікава територія Львівської Шкільної Округи, тобто Галичина, бо ж тут повинен би находитися стрижень українського народнього шкільництва й учительства. Отже згідно з урядовою статистикою Куратерії Л. Ш. О. мало бути в жовтні 1937-го року в нашім краю 14.166 народніх учителів у державних і приватних школах. У тому числі найшлося „аж" 2.607 (19.3%) учителів(ок) української народности. З матеріялів міністерства освіти виходить, що в 1935-36-му шкільному році було в цілій державі 5.375 учителів усіх шкіл греко-католицького та православного віроісповідання. З них призналося до української народности 3.843 (71.5%), до польської 1.174 (22%), а до інших 358 (6.5%) осіб. Найцікавіша для нас буде наша „приватна" статистика. Українське народне вчительство має свою професійну організацію „Взаїмну Поміч Українського Вчительства". Це товариство мало в 1938-му році 2.115 членів. У тому було 242 особи з західньої Польщі та 425 емеритів. З цього виходило б, що в нас, в Галичині, повинно б ще бути около 1.438 народніх учителів(ок) у чинній службі. Для повноти статистичного образу пригадаємо, що в минулому році появилася на сторінках „Діла" стаття, де автор начислював найбільше 800—900 українських народніх учителів(ок).

Гальма української культури

Під таким заголовком пише „Діло" в 178 ч. м. ін.: Хочу спинитися коротко над причинами „гальми української культури". Причин можна навести багато, але ми спинимося над одною, здається, найважнішою причиною слабого поширення книжки і взагалі друкованого слова серед нашого громадянства. Ця причина ...то психіка українського інтеліґента, який дивиться на книжку, як на зайвий люксус. Багато наших інтеліґентів, і то по селах та по містах, живе мов ті пустельники в колі свого дрібничкового щоденного життя, а дуже мало цікавиться світом (маємо на гадці світ культурний, господарський, а не лише політичний) та взагалі життям, що кипить довкола нас. Знаю багато світських і духовних інтелігентів, які не мають і не читають ні одного нашого щоденника — вдоволяються тижневиком або півтижневиком, тоді коли вже багатьом нашим селянам щоденник вже не вистачає, чого доказом і масове поширення радієвих апаратів по наших селах. Про книжку нема що й казати. Знаю одного інтеліґента, що має дві каменици, але ніодної книжки, з часописів найрадше читає „Век Нови". І цей чоловік називає себе інтелігентом і є навіть головою кількох наших культурних і господарських установ. А спитайте такого інтелігента, чому не читає своєї преси, своєї літератури, то почуєте оправдання, що він не має часу на читання, що ввесь день працює, то ввечір хоче відпочити, або просто: не люблю читати. І те останнє найбільш характеристичне: більшість нашої інтелігенції не любить читати! Навіть багато нашої трудової інтелігенції, осіб занятих по наших економічно-господарських установах, не читає фахової літератури з обсягу своєї ділянки праці. Не думають про те, щоб чогось нового навчитися, щоб поглибити своє знання. Не диво, що такі люди не знають і часто не розуміють мети своєї установи, де працюють. У них кожна наша установа — це підприємство, яке дає прибутки і... посаду. Світогляд таких людей дуже вузький. „Це — як каже Кассон — циркові коні, що навчилися одної штуки, крутяться в колісце і з того їдять своє сіно". З тим явищем треба боротися! Це-ж шлях до анальфабетизму. Колись, як свідчить про наших предків Петро Алепський, архидіякон, товариш подорожі патріярха Макарія до Москви, що за часів Хмельниччини переїздив через Україну, „По всій козацькій землі дивний та гарний факт ми спостерігали: всі вони, за малим винятком — грамотні, навіть більшість їх жінок та доньок". А сьогодні, як свідчить просвітній орган і статистика, 42% нашого населення — це неграмотні. А вина за цей стан, поминаючи обставини, паде передовсім на українську інтелігенцію. А що може дати нації інтелігент, який не хоче чи не любить читати?!

Між сердечними приятелями

Польський тижневик „Просто з мосту" приніс в 33 ч. статейку Кароля Збишевского п. з. „Між сердечними приятелями". Автор пише м. ін.: Обїхав я мотоциклем (з рамени виленського „Слова") Ромунію, Болгарію, Мадярщину з анкетою на устах: Яке ваше відношення до Німеччини? Ось сумний вислід: Болгари люблять поляків, по москалях найбільше на світі, бажають нам якнайлучше, повні пошани і подиву. Братний нарід. Тільки, що одинока їх політична напрямна се відібрання Ромунії Добруджі (цілий правий беріг Дунаю), Грецїї Тракії. Европа тілько їх обходить, що Камчатка. Нехай в ній панує собі, хто хоче, нехай кожний забирає, що може, щоб тільки вони дістали Добруджу. З чортом заключать договір, коли обіцяє їм Добруджу. Болгари не люблять німців. Є у словян атавістична відраза до германів. Але болгари зеренця кукурудзи не вивозять ніде поза Німеччину, нема в них тареля, сприхи, стирки, які не походили б з Німеччини. Під господарським оглядом Болгарія се німецька колонія у 100%. Кажуть: Ви, поляки, вдарте на Німеччину і розгромїть її, а ми прийдемо вам на поміч, вдаримо на Ромунію і видремо їй Добруджу!... Коли Ромунія належить до якогось блоку — Болгарія автоматично тяжить до противного. Кусника землі не дістається прецінь від союзника... Мадярщина. „Вірю, що втрачені провінції вернуться до мадярів" — виписано в будапештенських трамваях і мадяри читають се купуючи білети. „Тільки Пан Біг або Гітлер можуть мадярам звернути Семигород", сказав мені розумний мадяр. Кохані поляки, подивугідний народе! — кажуть щохвиля мадяри і направду люблять поляків, мадяри повні сентименту. Але в справі Ґданська їх преса, радіо, правительство, парлямент не бомкнуть ні слівця, яке могло б не подобатися Німеччині. Вразі війни Польщі з Німеччиною невтральність Мадярщини се максімум того, чого поляки можуть сподіватися... Ромунія: — Боїтеся Німеччини? — Живемо з ними в згоді, ми бідні, нїщо у нас не скористають, нощо мали б на нас нападати? — Маєте нафту. — Можуть її купувати дохочу, за нафту війни не ведеться... — Ну, та коли мимо того Німеччина на вас нападе? — То будемо битися. Нарешті. Нерадо, без запалу, чейже мають намір битися. Ромун навіть в панцирі і на танку виглядає на незграбного півиля, але в порівнанні з Мадярщиною ромуни узброєні по зуби. Ромуни — европейці, обходить їх доля не тільки свого носа. За справою Ґданська слідкують з запертим віддихом. Кожний питав: — Ну і що буде? — Адже ясно, не віддамо. Кивали головами з апробатою, але і з недовірям. Німеччина се така сила, така могутність, чи можна їй взагалі опертися? Ромуни не довіряють пересадно своїй армії. Маючи при собі такі два гончі пси як Болгарію і Мадярщину, Ромунія мусить шукати могутніх союзників. Адже загрожує їй правдивий розбір, бо й Совіти можуть зажадати звороту Бесарабії. До Польщі ромуни мають симпатію, але застановляються з неспокоєм: Чи вона нас оборонить перед Німеччиною? І стараються не дразнити Німеччини... Поки Німеччина на неї безпосередно не нападе, Ромунія пальцем не рушить!

Довкруги мілітаризації Ґданьска

Катовицька „Польонія" у несконфіскованій частині статті п. н. „Ще про Ґданськ" пише м. ін.: „Не хочемо розважати всіх можливостей, бо ясна річ, що в такій заплутаній справі трудно обговорювати всі теоретичні можливости. Одно певне, а саме, що Польща не може зрезигнувати з Ґданська і не може позволити, щоб Ґданськ був німецькою твердинею. Чи можна толерувати тепер присутність німецьких військ над Молтавою? Це небезпечне. У всіх розважаннях мусять рішати мілітарні згляди. На цілій нашій великій границі з Німеччиною нема другого місця так важного як Ґданськ. В Польщі часто ширші круги забувають про те, що через територію Вільного Міста переходять головні залізничі шляхи, які вяжуть Польщу з Ґдинею, і що горбки під Сопотами, на яких тепер будують укріплення, положені ледви кілька кільометрів від Ґдині". — Часопис підкреслює, що не кливає „відразу до мілітарних потягнень, лише до дипльоматичних кроків". На нашу думку, пише „Польонія", належало би застановитися, чи за посередництвом Ліги Націй, чи в інший спосіб не треба б домагатися демілітаризації Ґданська і введення туди інших військ, які давали б запоруку, що не будуть толерувати ніякого „Аншлюсу". Коли польське правительство збереже свою теперішню поставу, то в такому разі наслідком змін у Ґданську мусить бути поширення й посилення власних воєнних приготувань.

Ендеки і справа Ґданська

В головнім органі ендеції, „Варш. Дзенн. Народовім", появилася стаття п. з. „Злочин і кара", пера одного з її головних ідеольогів. „Злочин" ендеції се, згідно зі словами автора, належна оцінка Ґданська перед війною і в часі війни, а „кара" за той „злочин" се усунення ендеції з „урядового політичного життя відродженої Польщі". Причиною фільоросійської політики ендеків в часі війни мав бути якраз Ґданськ. Не розуміли того прихильники австрійської орієнтації, та Адольф Гітлер дав добру лекцію політики польському народові. „Хто хотів мати Польщу з Ґданськом..., пише автор, той мусів робити все можливе, щоб довести до програної Німеччини, той мусів годитися на союз з самим чортом".

Німецька преса і Польща

В останніх днях сильно зросла протипольська кампанія всеї німецької преси. Німеччина грозить просто „блискучим, нововикутим мечем" і остерігає Польщу перед нереальними союзами Польщі з Францією й Англією. Польська провокація нетерпеливить німецьку пресу, яка взиває, щоб вже раз з тим скінчити. „Сальва німецької артилерії буде кінцевою точкою історії новочасної Польщі" — ось тон німецької преси в останніх днях. Скріплення протипольської кампанії не заскочило, як подає ПАТ, берлінських дипльоматичних кругів, які сподіються, що се новий тактичний маневр, обчислений на ефект закордоном. Слід припускати, що протипольська кампанія продовж найближчих днів ще більше зросте.

Стріча Гітлера з Мусолінієм?

„Дейли Скеч" звідомляє, що з кінцем біжучого тижня мають стрінутися канцлер Гітлер з Мусолінієм. Ця стріча, після звідомлень того часопису, мала б відбутися на Бреннері. Ініціятива стрічі мала вийти від Гітлера, який бажає поговорити з Мусолінієм у справі Ґданська, заки рішиться на якусь акцію. Мусоліні в останньому часі кілька разів звертався до Гітлера по інформації в справі Ґданська з предложенням відбуття стрічі. Канцлер Гітлер мав постійно відкладати речинець.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіщьких 1/I. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

О. М. ЯР.

В справі нашого обряду

Завваги з приводу статті „Мети" п. з. „Неповажний виступ у поважній справі"

Зміст: Письмо Т-ва Безженних Священиків до св. Конгрегації для Східної Церкви і гнів „Мети". — Наука Церкви, догми незмінні, обряди зміняються. — Чи ми візантійського обряду? — Учений дослідник церковного співу про напіви нашої української Церкви. — Ювілей хрещення Руси-України в Римі. — L'anima russa. — Росія і католицькі монастирі. — „Мета" і чистота обряду. — Аномалії, Державний Город. — Забагато кадила імператорам з візантійських часів. — Єретик Палама „святий" у візантійській Церкві. — Італійська бестія в Синаксарі „святого" Палами. — Палама — православя світильник, Церкви утвердженіе і Учитель. — „Мета" неточно висловлюється. — Баламуцтва з приводу слова православя. — Чи в римських документах підносять слово православний? — Св. Августин Доктор Церкви не має у нас церк. служби. — Чи не можна б знести у нас деяких свят, а ввести свято св. Йосифа Покровителя Церкви?

Т-во Безженних Священиків Станиславівської Дієцезії вислало за відомом і благословенням свого Ординарія письмо в справі деяких річей обрядових нашої Церкви до Секретаря св. Конгрегації для Східної Церкви Еміненції Кардинала Тіссерана. Письмо уложене з всякою належною пошаною для найвищого Авторитету Церкви і вичисляє точки, які мала б св. Конгрегація взяти під розвагу. Річи порушені в письмі дуже поважної натури й автори умотивували свою просьбу, наводячи причини, чому звертаються зі своєю просьбою до Апостольського Престола. Та заки з Апостольської Столиці прийшла відповідь на так важну справу, появилася в „Меті" з 16 липня с. р. ч. 27 стаття, що в справі петиції Т-ва Беженних Священиків в Станиславові заняла своєрідне, крайно неприхильне становище, навіть з уймою чести такого поважного товариства священиків, не чекаючи на відповідь св. Конгрегації.

Не знаємо, яка буде та відповідь, але позволю собі як непричасний, стоячи оподалік того товариства, поставити в цій справі два запити:

1) Чи священики Станиславівської Дієцезії як сини катол. Церкви, що працюють у тій Церкві і бачать деякі невмістности в нашім обряді і невластивости, мали право писати про ті церковні річи, які такі важні для їх совісти, також для совісти і добра душевного вірних, вкінці для самої науки і вияснення деяких справ, удаватися до найвищої церковної Власти, якою є свята Апостольська Столиця і піддавати під її вирішення справи порушені у своїому письмі?

2) Чи вільно комусь непокликаному, непрошеному, не маючи на це авторитетного післанництва, випереджувати відповідь і вирішення св. Конгрегації і в спосіб кривдячий авторитет такої поважної церковної інституції, як Т-во Безженних Священиків Станиславівської Дієцезії, отже значної части нашого катол. духовенства, забирати невчасно і невмісно свій нерішаючий, тенденційною ціллю піднесений голос?

Від відповіди на сі два питання, які мимоволі мусять повстати в нас, коли читаємо ці обі річи, текст письма станиславівських священиків і статтю „Мети" п. з. „Неповажний виступ у поважній справі", залежить оцінка самого факту петиції. Стаття „Мети" в самім титулі має потрійно невластивий і невмісний висказ. Бо невластиво і невмісно в „Меті" називати виступ поважного числа священиків неповажним, бо тут не виступають два чи три священики, а ціле Товариство. Зі змістом письма солідаризується також проча часть духовенства жонатого в Станиславівській дієцезії. А також в других дієцезіях загал духовенства негодує на те впроваджування у нас візантійських чи радше синодально-російських обрядових форм, через що повстає замішання. Невластивий і невмісний той висказ „Мети", бо ті священики зовсім поважно обговорюють справи нашого обряду, в котрім є таки багато до направи. Вкінці ще й тому, бо ті священики звертаються до найвищої інституції. Отже чому їх згори перед некритичною, некомпетентною в цій річі суспільністю ображати? Можна „Меті" не погоджуватися з одною чи другою точкою і річю порушеною в письмі тих священиків, але не можна за чийсь відмінний погляд публично перед некритичним форум його лаяти чи критикувати. Якби ті священики звернулися до Редакції „Мети", тоді їх виступ був би неповажний. В оцінці того виступу треба лишити на боці свої субєктивні потяги іншої орієнтації та справу багатьох річей у нашому обряді, який по здоровому думанню і розумінню підлягає все еволюції і розвоєві, а дивитися без упередження на той розвій і еволюцію не тільки самого обряду як річи зверхної, що підлягає частим часом конечним змінам, бо тільки догми віри не зміняються, не підлягають субєктивним льокальним поглядам століть і ріжних націй. Інакше мається річ з обрядами. Обряд, церемонії, це зовнішні знаки, способи, які служать до виявлення нашої внутрішної віри і побожности. Те, що було в практиці перших віків християнства, відтак в часі ріжних єресей в середних віках або і в новіших часах 15, 16, чи 17 століття, було добре і гарне, похвалене Церквою та служило до підтримання віри і побожности, одначе тепер багато з тих річей не є в практиці.

Колись була добра сповідь публична і покута та робили її навіть цісарі, тепер є на те сповідальниці і клячники та сповідь тайна. Публичних покут і благань вірних за молитву при входових дверях церкви нема, хоч догма св. Тайни Покаяння є і буде в ужиттю св. Церкви як засіб навернення грішника до Бога і задосить учинення за гріхи. Св. Причастя давалося вірним під одним видом або під двома. Св. Тіло Христове давалося в руки на долоні або на білий платочок в більшім числі і християни розносили його по домах і приймали у себе в свята; тепер лиш в церкві, хіба хорим заноситься до дому. За часів св. Йоана Золотоустого причащалися вірні Найсв. Кровю руркою з одної великої чаші, а пізніше знесено одно і друге; вірні не беруть вже св. Причастя до домів, не пють з одної чаші руркою. Навіть те, що було в практиці за часів митр. Рутського, Іпатія Потія чи за св. Йосафата, отже поверх триста літ тому, не мусить бути тепер. Бо якби прийшло вертатися до старих часів, або хочби до часів митр. Рутського, то не знаю, чи всі тодішні обряди, між ними і строгий піст, будуть зберігати ті, що так беззастережно апелюють до часів тих великих світочів нашої Церкви.

Не знаю, чи приклонники давних форм наших обрядів згодилися б на публичні сповіди або покути або навіть пости. Отже обряди не тільки розвиваються, але і зміняються як річ зверхня.

Чи ми візантійського обряду?

На обряд складається багато річей. Одною з перших і найважніших та питомих прикмет обряду це мова. Вона у нас не візантійська, то зн. не грецька, а старословянська з українським виговором. У проповіді вона українська і в додаткових богослуженнях вона також українська. Неодна річ в нашім обряді принята з лат. Церкви, але подається в нашій питомій мові і формі та по нашому обрядові. Напр. заведено у нас Апостольство Молитви, Святі Години, вервиці, часте св. Причастя, уживається при Службі Божій дзвінків, ручника (не губки) і т. д., а все те причиняється до піднесення релігійного життя і приносить великі духовні користи і на тім нічого не тратить наш обряд, навпаки з мертвого, формального став живим і діяльним. Всі ті річи високо цінять навіть православні, коли заходять до нас.

Наш обряд від тисячі літ розвивається, усовершується. В деяких часах каламутили нам греки, яких насилали нам патріярхи до Київа і вони старалися візантійщити нас, а знову москалі обмосковщити. І позаводили в нас аж до пересади слово православний, розуміється тенденційно; впроваджено у нас ріжні труси (трясення землі), забагато переношень мощів, положення пояса Матери Божої (окремо від положення риз, бо одно є 2 липня, друге 31 серпня), Отців шести Соборів і т. д., хоч в початках нашої Церкви того не було. А всі ті річи заведено тому, щоб підчеркнути візантійську віру у нас і обряд, але ті всі річи не одушевляють нашого народу і його духа.

Християнізація Руси-України ішла частинно з Заходу, з Німеччини; ішла з Тмуторокані і з Болгарії і вже в другій половині 9 століття було в Тмуторокані епископство. Були християни в Київі за Бравалина коло 800 р. Вже 957 р. їздив з княгинею Ольгою блаженною до Царгороду Пресвитер Григорій, але він не був візантійцем, отже правив богослуження в Київі не в візантійськім обряді. Отже був ще перед офіціяльним хрещенням Київа й України в Київі священик, були і церкви, отже був і обряд. Чи візантійський? Ні. Св. Володимир спровадив священиків з Болгарії, де тоді був патріярхат в Охриді й болгари не любили Візантії, а добре відносилися до Риму.

Пізніше греки старалися заводити свій обряд, а навіть як в 14 ст. і свою нову віру, а сліди тієї нової віри є навіть у наших церковних книгах як культ „святого" Палами, але всетаки той обряд розвивався у своєрідний спосіб, питомий духові нашого народу. Ми приймали багато від болгарів навіть напіви і звідси у нас напіви болгарські, а грецьких мало, вони залишилися в інших полудневих славян. Відмінно розвивається обряд, отже і спів і інші церемонії в ромунів, мадярів в Гайдудорогській епархії, відмінно у сербів, а навіть в наших закарпатських українців так у самих церковних церемоніях, як і передовсім у співі.

Ріжні були впливи на розвій нашого обряду, частинно латинський, частинно грецький, то болгарський, а найбільше розвивався і розвивається він в нашій рідній формі і ми не є ані латинського, ані візантійського, ані варяжського обряду, бо і варяги мали вплив на нашу християнізацію, як по части і німці, але ми маємо свій власний обряд і розвиваємо його. І маємо до того повне право, навіть до назви як нація і як католики. Досить у нас того впливу нещасної Візантії.

Коли ж ходить про другу важну прикмету обряду, т. є спів, то він у на-

шім обряді далеко відмінний від візантійського, збудований у більш гармонійній системі як грецький, а своєю технікою стоїть далеко вище від грецького. Службу Божу співають греки по великих европейських центрах як Будапешт, Відень, Венеція і т. п. хорально і тут стоїть грецький спів досить високо. Всетаки наші церковні напіви стоять багато вище від грецьких. Коли візантійці є на нашій Службі Божій в Римі, вони не признають нашого обряду за свій і не люблять його. Чому? Бо наш обряд гарніший, величавіший і тим самим більше подобається чужинцям. Наш спів без порівнання кращий, більш мельодійний і підносить духа до небесних висот, коли візантійський спів, як звичайно всі інші східні, особливо в співі, монотонний, з носовим виговором. Служба Божа ні співана ні читана. Греки відчувають, що чужинці більше хвалять наш обряд, тому не люблять нас просто зі заздрости. Учений дослідник співу латинської Церкви Іван де Кастро, еспанець, пізнав у Римі учителя грекословянської літургіки і співу в Папській Колегії св. Атанасія о. Ісидора Дольницького і при його допомозі запізнався блище з нашим церковним співом. Про наші церковні напіви, гласи, подобні і Літургію він написав, що вони ліпші і більш автентичні від інших новітніх, навіть грецьких, і видав навіть в нотах ті співи і подобні.[1]) Отже візантійцям вчитися б від нас співу і церемоній та обрядів, а передовсім віри, а не навпаки. Візантійці, що мали красного, стратили. На престолі св. Йоана Золотоустого, св. Методія (842—846) [2]) і других засіли еретики ріжних відмін від аріян, евтихіян і несторіян почавши, а на гезихастах та приклонниках Люстра скінчивши — і нам нема чого від них вчитися, але їм від нас. Не маємо чого від них вчитися, чи то вони правдиві візантійці чи московські, в оцінюванні і поглядах на марксизм, в признаванні його, як се зробила Візантія і Москва зі своїми митрополитами Сергіями, які заявили, що в СССР Церква має повну свободу, а царгородський патріярх на доказ признання чи бодай толєрування большевизму тримав у Москві свого представника, якогось архимандрита, щось в роді патріяршого легата, коли навпаки Апостольська Столиця в Римі на знак протесту заборонила катол. духовенству в якийнебудь спосіб зноситися з большевиками. Св. Апостольський Престіл вже сотки літ називає наш обряд ruthenus або graeco-ruthenus, а офіціяльної назви byzantinus ніколи не заводив. Ап. Столиця, що вже близько дві тисячі літ істнує і триватиме до кінця світа, у своїх поглядах консервативна, нескоро зміняє свою номенклятуру підчинених собі Церков, обрядів і націй, називає наш обряд ruthenus, а наш нарід rutheni для відріжнення від москалів russi, moscovitae. Хвилево і в Римі можуть не визнаватися в назві нашого обряду, бо в Римі мають також доступ ріжні наші „приятелі", на жаль навіть словяни, які не признають істнування нашої нації і хотіли б усунути все, що нагадує відрубність нашого народу від інших словянських народів. Відмовляють нам навіть назви українці, а обряд хочуть називати візантійським. Але так як в науці теольогії є назва для Церкви катол.: Ecclesia Romana і Ecclesia Graeca, або взагалі Orientalis, так і в назві обряду уживає Апост. Столиця назви радше graecus як byzantinus в протиставленні до ritus Romanus.

Що хвилево і в Римі нас дехто називає візантійцями, це не рішає про правдиву назву, бо хвилево і в Римі можуть не визнаватися в назвах нашого обряду, а причиною того ми самі, бо кривимо душею і совістю та убираємося в чуже піря, не знаючи самі себе, хто ми. Склалося так, що рішаючими чинниками в справі так самої назви як і обряду є люди або нам національно ворожі або теоретики фантасти, приклонники чужини і полинялого блеску Візантії, які не відчувають питомих прикмет своєрідної минувшини і сучасности. В світі зір і місяць має своїх трабантів, які все кружляють біля нього, а він довкруги землі.

На наше щастя Апостольська Столиця зачинає дивитися на нас справедливо. Показалося це в ювілейних торжествах 950-ліття Хрещення Руси-України. Першого дня торжества виступили східні ОО. Єзуїти з пеанами на честь Росії, підношено високо l'anima russa — російську душу, що шукає правди: cerca la verita, підношено, чому це торжество обходиться в церкві Єзуїтів al Gesù, де спочивав св. Андрей Боболя і ОО. Єзуїти деякі (не всі) виступали в крайно помосковщеним обряді, а навіть коли третього дня відправлялося торжественне богослуження в церкві св. Петра, то візантійці чужі і наші правили при престолі, провізорично уставленім. Але чому в тім Богослуженні брали участь з Галичини о. Климентій Шептицький і о. Йосиф Сліпий? Чи вони може вже стали росіянами? Бо з тої нагоди один католицький часопис подав, що Богослуження відправив російський епископ і асистували російські священики. Другого дня промовляв Преосв. епископ Єфреїнов. Той згадав вже бодай про св. Йосафата. Аж третього дня мав проповідь Його Еміненція Кардинал Пелегрінетті. Той зазначив, що св. Володимир охрестив свій нарід в місті Київі. Тут є якраз, казав бесідник, представники того народу, що зветься Rutheni або Ucraini і Київ був столицею того могутнього, великого і святого князя, якого неслушно оклеветують неприхильні, хотячи тим доказати, що лиш через віру приняту з Царгороду став він великим і культурним. Не було в бесіді Еміненції Пелегрінеттія пустих слів про Росію, як у першій проповіді о. Єзуїта, і достойний бесідник виявив численній римській публиці, що між словом ruthenus і russus велика ріжниця. Rutheni або як вони себе тепер для відріжнення від москалів називають Ucraini (українці) се той нарід, що його Великий і Святий Володимир охрестив у Київі.

Також на спільній авдієнції підніс Св. Отець Пій XII ту саму думку, чим злагодив наш біль, який завдали нам ті два перші дні, особливо перший, в котрім зігноровано нашу націю, без огляду на те, чи свідомо, чи не свідомо. Зігнорували і наш обряд, маніфестуючи російський православний, а прославляли Росію, втягнувши до того і наших візантійців.

Було це необдумане, без попереднього порозуміння з нашими представниками, а при тім і браком належної в таких хвилях тактики, уладжувати Ювілей 950-ліття памятки Хрещення Руси, якої центром був Київ, а не Москва або Суздаль, бо вони тоді ще не істнували на світі, а вихваляти державу Андріїв Боголюбських, Іванів Грізних, Петра І, Катерини II і Николая І.

ОО. Єзуїти, як хотіли величати Росію і показати їй свою вдячність, могли це зробити при іншій нагоді, не при українцях, про яких і слівцем не згадали. Не випадало в таких торжественних хвилях як Ювілей Хрещення дразнити українців-католиків, яких є тисячу разів більше як москалів католиків і славити Росію і російську душу, бо та anima russa тому якраз 100 літ знесла в себе св. Унію і тисячі катол. церков перемінила на православні, впроваджуючи якраз обряд і духа візантійського. Показалося при тім 950-літнім торжестві Хрещення, як мало історії знають ОО. Єзуїти східні. А між ними є і правдиві світочі науки, одначе дух Візантії так обняв їх, що величають Росію, яка була таким ворогом катол. Церкви і тільки монастирів не лиш уніятських (пр.-катол.) але й римо-катол. знесла по 1831 р. А були їх сотки, почавши від Домініканів, Капуцинів, Тринітаріїв і Кармелітів як у Бердичеві, Камянці, Куні, Винниці, Мурафі, Вінківцях, Смотричі і багато інших.

Що сказали би на таке славословя Росії і то без застереження св. Йосафат, митрополит Рутський і тисячі мучеників і ісповідників св. Унії; що сказав би і сам св. Володимир, сей великий католицький монарх Руси-України? Таж та сама Росія, що якийсь час дала пристановище ОО. Єзуїтам по 1774 р., пізніше заборонила, щоб і нога Єзуїтів не стояла в Росії, а як до уніятів по 1875 р. приїздили деякі Єзуїти, щоб піддержувати їх у вірі, то їхали там як торговці коней або якісь інші торговці, а не як Єзуїти і так було до розпаду Росії. Аж за Центральної Ради поїхали там ОО. Єзуїти і давали реколекції то в Винниці в костелі покапуцинськім, то в других містах. А були там такі місіонарі як о. Сопух і другі. І се було вже за правління української влади, не за Росії. Забули ОО. Єзуїти, як Христові Намісники, почавши від Григорія XVI., висказували то в аллєокуціях до Кардиналів, то в письмах до Епископів, між іншими і до наших, свій жаль і біль серця за переслідування катол. Церкви в Росії і як острими словами напятнував Папа на авдієнції царя Николая I за його вороже наставлення до катол. Церкви. А про це знає світ. Росія поступала з катол. Церквою, особливо зі всіми Чинами, сто разів гірше як Австрія за Йосифа II, бо Росія доки не розвалилася, не уступала зі своєї постанови, коли в Австрії всі Чини в XIX ст., особливо єзуїтський, розвивалися і процвітали, чого не було навіть в Італії і Франції.

(К. б.).

[1]) Іван де Кастро написав: Methodus cantus ecclesiastici graeco-slavici, autore Ioanne de Castro. Romae 1881.

[2]) Як патріярх вів строге життя. Відзначався ревністю за католицьку віру, поусував тисячі іконоборних священиків, перевів ухвали VII Вселенського Собору, завівши загальне почитання образів, відбув торжественний Синод епископів у Царгороді 842 р.

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Експеримент з ідеєю в мистецькій прозі

З приводу збірки новель Л. Мосендза „Відплата" (Львів 1939)

Українська проза післявоєнної пори розвивається послідовно органічним шляхом, що його можна визначити формулою: від лірики до епічного реалізму. Цей шлях показує кілька стадій, що дозволяють нам оцінити, наскільки поява нового літературного твору відповідає справжньому поступові української мистецької прози. Найкраще видно це на прозі Придніпрянської України. Зперед війни полишився їй важкий вантаж імпресіоністичного ліризму, також ліричного символізму та сентиментального романтизму — також ліричного. Спроби Винниченківського натуралістичного реалізму виявились вкінці російським босяцько-хворобливим анархізмом. Хоч скоро видно виразну тягу до епіки, українська проза ще довго не може відірватися від ліричної поезії в змісті та формі. Психольогічний роман Валеріяна Підмогильного пробує вже підкреслити сюжет (не ідею), але Микола Хвильовий та його школа притолочують усе імпресіоністичним романтизмом, віддаючи ліриці знову важну ролю в прозі. На підмогу цьому напрямкові приходить блискучий талант Юрія Яновського. Але вже школа Хвильового бореться з імпресіонізмом та романтикою, змагаючи виразно до нового реалізму, щоб створити прозаїчний стиль — стислий, річевий (напр. Петро Панч). Але романтизм не подавався так легко. Як воно не дивно, романтизм почав миритися зі своїм противником — реалізмом; так повстає знаменита проза Андрія Головка та Зінаїди Тулуб. Бачимо виразно шукання свіжих шляхів в українській прозі з гаслом: відштовхнутись від старого і дати зовсім нове. Отже нечисленні письменники кинулися до азійської екзотики (найвизначніший з них Іван Ле) і далі повстає ціла школа експериментальної прози, що дає авантурний, сензаційний та науково-фантастичний роман; із цієї школи виростає великий талант Юрія Смолича. Одначе умовини підсовітської України напирали все більше на сильніше підкреслення реалізму, що розглядається передусім у сучасному житті Наддніпрянщини. Так повстають невідомі в нас до того часу жанри українського роману, напр. виробничий роман (Володимир Кузьмич та ін.[1]) Коли додамо ще розвиток таких реалістичних жанрів як гумористичний фейлетон (Остап Вишня) та нарису (його майстер Борис Антоненко-Давидович), то будемо мати приблизний образ сучасної прози Наддніпрянської України.

Іншими шляхами пішла післявоєнна українська проза на захід від Збруча. Її характеризує велика відсталість у розвитку, інертність і брак сміливої ініціятиви та часто недостача поважної праці над викінченням твору. Старомодні залишки, що вже й до війни були разячим анахронізмом, розпаношились тут і до нинішнього дня так, що ширший читач навіть не прийме доброї книжки в новішому дусі. У Галичині пробує ще зразу створити ширші прозові полотна довоєнний радикальний реалізм (Л. Мартовича: „Забобон", сатирична повість написана з талантом),[2]) натуралістичний реалізм (М. Яцкова: „Танець тіней" — великий роман про відому економічну установу) та історичний романтизм (О. Назарука: „Князь Ярослав Осмомисл", „Роксоляна"), пережитий символізм ще метушиться деколи в зблязованих еротиках, але скоро архаїчний романтизм плаксивого типу з соломяним патосом засмічує прозу навіть на тлі визвольних змагань, а провінціяльна сентиментальність розгорнулась хащовитим хабаззям у повістях на суспільні теми. Неспроможність побудувати міцно сюжет така неймовірна, що цілі історичні повісті розпливаються у слізній лірищі. Лірика, чутлива романтика, кволі рефлексії заступили галицьким прозаїкам шлях до створення справжньої прози. Коли додамо до того скандальну технічну незручність, то будемо мати дуже маловтішний образ галицької прози. Як приклад можемо вказати на історичну повість — вона ж недосяжний ідеал галицьких прозаїків ще й до нині. Коли Придніпрянщина спромоглася (щоправда, приневолена до того) на новий підхід до української історії та створила хоч один інтересний історичний роман Зинаїди Тулуб „Людолови", то на захід від ризької лінії нового підходу в історичній проблемі не слідно й окрім двох-трьох поважніших творів ціла повінь тих історичних повістей (і оповідань з визвольної війни) нагадує популярні видання невисокого рівня.

Подихом свіжого леготу повіяло аж від першого тому „Волині" Уласа Самчука (1932 р.). Оригінальний мовний стиль, широкий епічний задум казали декому надіятися, що стоїмо на порозі волинської епопеї. Та це була омана — дальша Самчукова творчість не виправдала цих надій. І зовсім зрозуміле: в органічному розвитку української прози на захід від Збруча був Самчук несподіваним виломом. Несподіваним і непідготованим. Епічна ширина виявилася скоро психольогічним ліризмом, сюжет почав губитись у довжезних рефлексіях і далі заломався під тягарем традиційного гріху: недостачі техніки. З того боку наближається до Самчука й Наталена Королева — з широкою тематикою, але слабою сюжетною побудовою. Велике прозаїчне полотно ще не вдається.

Краще пішла справа з новелею, неначе в рекомпензату за те, що в Придніпрянщині новеля відступила на дальший плян. У 1936 р. починає Юрій Липа друкувати свій „Нотатник", новелі з визвольної війни. Далі наступають знамениті новелі Юрія Косача про „чарівну Україну" та суворі новелі-нариси Леоніда Мосендза. Замітне, що всі 5 згадані письменники се лавреати католицької літературної нагороди. Липа, Косач та Мосендз створили справжню революцію в українській прозі по цей бік Збруча: високу ідейність (любов рідного краю) злучили вони з високою технічною побудовою — і так перший раз могла українська проза по цей бік ризької лінії змірятися з кращими зразками наддніпрянської прози. Але навіть у всіх тих трьох письменників проза доходить тільки до неоромантизму, отже спиняється ще на ступні, дуже далекому до тих ріжних явищ реалізму, що їх стрічаємо у Придніпрянщині. Українська проза на захід від Збруча знає хіба старий наївний реалізм (типу, скажім, Дарії Ярославської), коли не числити літератури фактики в подорожніх репортажах, або фотографій з народнього побуту (напр. І. Керницького). Тут ще не було боротьби між бурхливим неоромантизмом і жорстоким реалізмом.

Передусім галицьку прозу вбиває найбільше парадоксальна на перший погляд суперечність: з одного боку надмірна ідеольогія вузького, просвітянського покрою, з другого — безсюжетність, бо автори не вміють побудувати сюжет, не знають техніки мистецької прози. Надмірна ідеольогія доводить до пренудної реторики та вбивчої популярної дидактики, що не дозволяє читачеві скінчити твір. Сюжет може й був зразу, але автор замість його конкретизувати в мистецькій побудові, поспішає перемінити його в абстрактну ідею, доказуючи тим повну технічну неспроможність. Таким чином замість мистецьких творів дістаємо цілі гори популярних викладів про ідеї може й гарні, але відомі нам краще напр. з часописних артикулів, або з історичних оглядів. Переріст ідеольогії в писаннях, що мають претенсії на мистецтво, доходить до того, що вся література сполітизувалася. Це було б не дивне в підсовітській Україні, там кровавий урядовий терор приневолює до безумовного виявлення чіткої ідеольогії в писаному творі. Але чому воно закорінилося на захід від Збруча? Створилася душна і дуже прикра атмосфера, тим більше, що частина критики, поборюючи це зло, передала куті меду і проголосила загалом відрив літератури від усякої ідеольогії (Мих. Рудницький)...

Завдання мистецького твору — вдержати гармонійну рівновагу між змістом та формою. Ідея повинна оформитись у сюжет, побудований по мистецьки; в безсюжетному творі вона заступлена образами, що їх створило ліричне почування. Згадані три новелісти пішли по лінії сюжетній, оформлюючи ідею сюжетом, розбудованим по мистецьки. Так на захід від Збруча являється в мистецькій прозі вперше добре розгорнений сюжет. Ці новелісти передумали глибоко технічні засоби прози і свідомо приступили до сюжетної конструкції своїх новель. Але коли Липа оформлює свіжий спомин визвольної війни в сильні постаті-бійців та в яскраві сцени боротьби, даючи так перевагу змістові, декуди майже ще сировому; то Косач уміє в прекрасних новелях перелити глибоку любов до України в чудові образи минулого й сучасного, де сильний, деколи аж сензаційний сюжет держить читача в постійній напрузі, при чому цей сюжет розгорнений засобами високої мистецької техніки (вказати хоч би на незрівняну новелю про душевне пробудження хлопчика Дади під впливом політичних арештувань). (К. б.).

[1]) Виробничі романи се твори на тлі життя і праці в великих фабриках („заводах"), напр. у фабриках тракторів, літаків і т. д. Найгірший з виробничих романів написав Володимир Кузьмич, „Крила", на тему авіятики. Сей рід письменства цінний тим, що він ловить людську працю „на горячому". Се епопея праці, зовсім новий жанр у нас.

[2]) Неслушно думає дехто, що там є протисвящена тенденція. Герой тієї повісти це галицький Обломов, інертний чоловік, представлений з великим обсерваційним і сатиричним талантом.

ПОДЯКА

Оцим почуваюся до обовязку зложити подяку Товариству взаїмних обезпечень на життя „Карпатія" у Львові за скоре виплачення повної обезпеченої суми по мойому бл. п. Мужові о. Евгенові Хоминському, парохові в Верхраті ад Рава Руська.

Скоре й акуратне виплачення обезпеченої суми уповажнює мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „Карпатія" у Львові найширшим кругам української суспільности.

Верхрата, дня 5 серпня 1939.

Осипа Хоминська.

Що діється в світі

Папська енцикліка у вересні

Ватиканські круги заявляють, що всі поголоски на тему змісту найблищої папської енцикліки не мають підстав. У Ватикані не рахуються з виданням енцикліки перед вереснем. Коли йде про зміст енцикліки, звертають увагу, що вона буде чисто релігійним документом, а трактування її як політичного твору зовсім хибне. Очевидно, що Св. Отець не зможе не порушити найважніших проблем сучасности, а саме міжнародного положення і загроження мира, та справи ці будуть порушені виключно з духової, релігійної та моральної точки погляду, а не політичної. (ПАТ).

Англійці про справу Гданська

„Дейли Експрес" перевів цікаву анкету між своїми кореспондентами в европейських столицях, щоб довідатися про їх опінію на шанси мира чи війни в Европі. На 12 кореспондентів 10 відповіло рішучо, що не вірять, щоб сего року мала вибухнути війна, а два кореспонденти висловили сумнів щодо війни. Одначе ніодин з кореспондентів не уважає, щоб війна була сего року неминуча. Деякі заяви англ. кореспондентів доволі цікаві. Головний берлінський кореспондент пише м. ін.: Гітлер не має звичаю перебивати муру головою, воліє постепенно вдиратися на той мур. Коли не може того осягнути, жде, щоб здобути те, чого йому треба, „по куснику". Така саме проблема Польщі, якої Гданськ тільки одною частиною. Гітлер не застосує методи удару молотом, подібно як се зробив у Чехословаччині, але пошукає свого „кусниками". Одинока небезпека, яка може загрожувати мирові, се евентуальна помилка Гітлера щодо швидкости, з якою може схотіти виконати свій плян. Другий берлінський кореспондент „Дейли Екпрес'у" пише, що справа Гданська зовсім не абсорбує Гітлера і „що нема найменших шанс конфлікту з приводу Гданська". Женевський кореспондент бачить причини вменшеної небезпеки війни в привернені мілітарної рівноваги між великодержавами „осі" і демократичним блъоком. На думку цего кореспондента Англія та її нові союзники на Балкані і на Сході Европи досить сильні, щоб здержати Гітлера. Будапештенський кореспондент „Д. Е." має сумніви, бо не виключає можливости, що Гітлер здавши собі справу з того, що за кілька місяців протинімецький блъок в Европі буде могутніший, схоче тому перешкодити негайною акцією, яка могла б полягати на дефензиві на захід і на блискавичній офензиві на Польщу.

Важні наради в Берхтесґадені

„Дейли Телеґраф" повідомляє, що в Берхтесґадені відбулася на днях нарада канц. Гітлера з німецькими ґенералами Кайтелем і Бравхічем та багатьома іншими високими військовими. В нараді взяли участь також марш. Ґерінґ, мін. Рібентроп і інші міністри. Радили над військовим і стратеґічним положенням в Европі. Провідник гітлерівської партії в Гданську („ґавляйтер") Форстер в товаристві ред. Зарского прибув з Гданська до Берхтесґадену. Оба вони відбули нараду з канц. Гітлером, який дав їм інструкції в справі дальшої політики в Ґданську.

Словацька держава загрожена

Словацький щоденник „Словак" пише, що теперішне положення словацької держави дуже поважне, тому цілий словацький нарід мусить бути готовий до оборони своєї батьківщини. Ніхто не може робити собі ілюзій, що Словаччині ніщо не загрожує. Щоб створити незалежну Словаччину, не треба було великого політичного розуму, але дуже тяжко втримати державу. Бачимо се на прикладі Чехословаччини.

ПОЛІТИЧНІВІСТИ

ПОВІТОВЕ СТАРОСТВО В СЯНОЦІ позбавило польського горожанства 131 молодих українців з ріжних місцевостей сяніцького повіту. Позбавлені права горожанства уроджені в рр. 1920—1922. Їх імена і назвиська подані в „Моніторі Польскім", ч. 179.

В ПИНСЬКУ на Поліссі суд засудив Р. Сідельниківну на 5 літ вязниці за приналежність до КПЗУ (Комуністичної Партії Західної України).

ПОЛЬСЬКІ ВЛАСТИ виселили пастора Загрядніка з Тешина за провокаційне поведення супроти Польщі.

В ҐДАНСЬКУ суд засудив польського митного інспектора Яна Ліпіньского на півтора року вязниці за заколочення публичного спокою.

СЛОВАЦЬКИЙ УРЯД БЕЗПЕКИ припинив дороговий рух на відтинку яблонківського гостинця між Чадцею (в Польщі) і Жиліною (в Словаччині).

У БРАТИСЛАВІ словацькі власти увязнили 35 мадярів під замітом протидержавної діяльности.

В ЗАҐРЕБІ прогулька сербських студентів з Білгороду зложила вінець на могилі провідника хорватського народу Степана Радіча. Хорватська преса відмітила сей факт з вдоволенням і пише, що він означає відпруження у взаєминах між хорватами і сербами.

НІМЕЦЬКІ ВІЙСЬКОВІ ВЛАСТИ зареквірували для війська всі школи та інші будинки на німецько-польському пограниччі.

НІМЕЧЧИНА Й ЯПОНІЯ підписали торговельний договір, який передбачує значне скріплення торговлі між обома краями.

У ВЕСТФАЛІЇ німецькі власти перевели численні ревізії в усіх відділах „Звйонзку Полякуф" та в усіх інших польських товариствах. (ПАТ).

ІТАЛІЯ заключила з СССР умову, на основі якої Совіти мають доставити Італії 67.000 тон нафти продовж найблищих 4-ох місяців за машини і рільниче приладдя.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ відібрали поштовий дебіт французькому щоденникові „Марсей Матен".

В ЕСПАНІЇ мали увязнити поверх 1000 осіб під замітом співпраці з тайними республиканськими організаціями за кордонами Еспанії. Такі вісти принесла анґлійська преса.

ТІСНОГО СОЮЗУ Швеції з Фінляндією домагається шведська преса. Крім того вона домагається укріплення Аляндських островів.

АНҐЛІЙСЬКЕ МІН-ВО летунства одержало вістку, що над Шкотією перелетів якийсь воздухоплав. Ліхтарник, який бачив воздухоплав, твердить, що се був німецький цепелін.

В ЧАСІ ПОЖЕЖІ фабрики зброї в Бірмінґемі згоріли, як звідомляє урядовий комунікат, важні військові документи. Є підозріння, що пожежу викликали ірляндські революціонери.

АНҐЛІЙСЬКА ФЛЬОТА („Гомфліт") виплила на Північне море на великі морські маневри. Ся вістка викликала в Анґлії велике вражіння.

АНҐЛІЙЦІ масово виїзджають з китайських провінцій занятих японцями і продають японцям свої маєтки за безцін.

ДЕРЖАВНИЙ СКАРБ Злучених Держав Півн. Америки закупив у Китаю 6 міл. унцій китайського срібла за 2 міл. американських долярів.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ФАБРИКАНТ Г. Форд у Дітройті заявив журналістам, що не вірить у можливість вибуху світової війни.

ТУРКИ вертаються до Азії, а саме з Болгарії виїздить 11.250, з Ромунії 3.400.

КОРОЛЬ НЕДЖАСУ Ібн Савд розвиває акцію в цілі створення великої арабської держави від Середземного моря до границь Ірану.

НОВИНКИ

Повітове староство в Долині заборонило академію окружного свята Хрещення України, що мала відбутися 23 липня. В мотивах заборони сказано, що се торжество відбулося вже в 1938 р. Станиславівський воєвідський уряд на внесений спротив затвердив рішення долинського староства і від себе додав, що таке свято „загрожувало б безпеці, спокоєві та публичному порядкові".

Дрогобицьке староство розвязало два дитячі садки при кружках „Рідної Школи" в Мединичах і Летні. В мотивах розвязання сказано, що у згаданих місцевостях є вже самоуправні садки, отже українських не треба.

Над повітами рогатинським і товмацьким перейшла сильна буря з перунами і зливою. У Гринівцях, пов. Товмач, перун викликав пожежу, яка знищила забудування Варвари Василюк.

Велика буря перервала залізничі рейки між Равою Руською і Любичею, тому всі пасажири, які їдуть зі Львова в напрямі лінії Львів — Варшава, мусять пересідати до іншого поїзду.

Рава Руська не мала досі постійного електричного освітлення. Тепер влучили її до мережі електричних заведень львівської округи. У звязку з тим в Раві сподіються обнижки електричного струму, який тепер коштує 75 гр. за кільоват.

В Кулявій біля Туринки в жовківському повіті озброєні бандити напали на кооперативу і стероризувавши сторожів винесли майже ввесь товар. Поліція шукає за злодіями.

В Ряшеві поліція арештувала Михайла Страву, урядника поштового уряду, під замітом зловживань. Справа служив на пошті 20 літ, тепер мав присвоїти собі 3.000 зл.

На Волині римо-католицький епископ у Луцьку створив 6 нових римокатол. парохій у Гощі, Заболоті, Буприні, Толчі, Руді і Несухоїжі. Два місяці тому утворено 11 нових римо-катол. парохій. В тих парохіях побудували костели.

В Мойславичах, повіт Грубешів, скрилися під стирту збіжжа перед дощем три особи. В одній хвилині вдарив у стирту грім і убив тих, що там сховонилися.

Невідомі злочинці напали коло Корибкова, в білгорайському повіті, на купців К. Клебіньского й Я. Пернікевича та зрабували їм 3.000 зл. і 2 годинники.

На Волині в лунинецькім повіті появилися тічні вовків, які нападають на коней та худобу. Бувають випадки, що вовки кидаються і на людей.

Над Вильном перейшла сильна спека. Температура в полудне доходила до 40 степенів. Занотовано ряд соняшних ударів. В околиці перейшли сильні градові тучі.

Найвищий Суд у Польщі заборонив носити незалеґалізовані однострої, зокрема тоді, коли вони взоровані на заграничних однострояx.

Над Познанем перейшла велика буря, в часі якої грім ударив в комин фабрики „Стоміль".

Мін-во скарбу видало обіжник в справі обігу більону в Польщі. Срібний, ніклевий і бронзовий більон устійнили на суму 570 міл. зл. 31 минулого місяця обіг більону виносив 500.1 міл. зл., з того срібні монети 382.4 міл., ніклеві і бронзові 117.7 міл. зл.

100 літ минає сего року від винайдення аспірини, що її винайшли лікарі Леру, Пірі та Кольб. Аспірину виробляють зі звичайної вербової кори.

Гумор. — Пана Ф. Гайбу з Індіянополісу поставлено перед суддею за надмірно швидку їзду автом. — Пане суддя, боронився обвинуваченний, я власне спішився до податкового уряду, щоб заплатити залеглі податки. З того можете осудити, чи мені було спішно. — Звільнений від вини! — сказав суддя.

В лісі с. Билина коло Самбора згинуло шість серн внаслідок прищиці.

Доплив адвокатських аплікантів до адвокатури тепер дуже малий. У Варшаві за перший піврік с. р. зголосилися на адвокатських аплікантів всього три особи.

В Біскупині відкопали деревляні ворота широкі 3 м., високі 2.50 м. Ворота були з дубового дерева. Вчені археольоги уважають, що ся знахідка походить з залізної доби (700—400 літ перед Христом).

В міру появи овочів на споживнім ринку зросла епідемія недуг у Польщі. Занотовано 67 випадків червінки і 270 черевного тифу.

В Совітах позбавлено ордерів 117 визначних совітських діячів за протидержавну діяльність. М. ін. відібрано ордери предсідникові української ради народніх комісарів Любченкові і б. директорові статистичного бюра Кравалі.

В Чехії та Моравії створять спеціяльні табори для циганів. В таборах зберігатимуть циганські традиції.

В Протекторатї Чехії і Моравії в м. Часляв з припоручення властей усунено памятник славного французького генерала Фоша. Памятник зрушили з місця двома тракторами і перевезли вантажними автами до Німеччини.

В Празі арештовано урядовця відомої аґенції Ава'са.

В Судетах заборонено продукувати і продавати биту сметану.

Білгород, столицю Югославії, навістила велика спека. Горяч доходить до 37 і 39 ступнів. В місті брак води.

Югославянське правительство видало розпорядок, щоб творити харчеві припаси так на потреби війська, як і для цивільного населення. Більші міста і промислові осередки мають творити одномісячні припаси.

В Нірнберґу стято 21-літнього Фридриха Лопату за діяльність, яка загрожувала безпеці Німеччини.

В австрійських Альпах, коло м. Матрель, відірвався великий кусень скали і впавши на переїзджаючий самохід змасакрував 4 жінки, а мужчина, що провадив авто, впав до ріки, де він втопився.

Шкільний рік в німецьких школах у Протекторатї почався 1 серпня с. р.

Коло Діеп (Франція) утонув моторовий швидкий човен французької военної маринарки. Шість членів залоги вратувалося, два офіцири погибли.

Двацятьдевятьлітна француженка Діфресніль має 11 дітей. Щаслива мати дістала багато надгород і золоту медалю „Французької матери".

Міжнародня пластова конференція рішила, що найближче „Джемборі" відбудеться у Франції в 1941 р.

Гумор. — В часі славної горячки золота в Каліфорнії одного вечера одна лані забрала з собою до театру малу донечку. У хвилі коли орхестра зачала грати увертуру, дитина зачала верещати. Хтось з галерії крикнув: „Орхестра тихо! Нехай той жовтодзьоб викричиться. Я вже десять літ не чув плачу дитини!" І дійсно орхестра замовкла, дитина верещала, а по хвилі вибухли ентузіястичні оплески.

Під м. Сен Сатірн у Франції внаслідок густої мряки над долиною ріки Люари впав літак. Летун, механік і пасажир погибли на місці.

На східному побережжі Англії трапилася летунська катастрофа, в якій погибло 6 осіб. Бомбовик вдарив у скалу над берегом моря і впав вниз, убиваючи жінку, що случайно туди переходила.

Анґлійський корабель „Бівегім" зударився з ледяною горою коло північного побережжа Нової Фунляндії. Корабель їхав з вантажем і не мав майже ніяких пасажирів. На ратунок поспішили інші кораблі.

Італійська влада замкнула найелеґантнішу каварню в Римі „Розаті" за те, що кельнери всупереч волі Мусоліня зверталися до гостей в третій особі одиничного числа через „пан", а не в другій особі множини через „ви". Се противиться засадам виховання фашизму.

В долині гірської провінції Тревізо в Італії лютував жахливий ураган, що наробив великих шкід в місцевостях Страмаре, Товальдоль і Мілез, де повиривав дерева з корінням і позривав дахи з домів. Два будинки зовсім знищені, 60 ушкоджених.

У віллі Понтекіо, де великий винахідник Марконі робив перші спроби з бездротним телеґрафом, рішили побудувати мавзолей, в якому примістять тлінні останки славного ученого. Віллю замінять в музей, де примістять всяке знаряддя, яким послугувався Марконі.

Новий американський бомбовик, який вилетів з Барбенк у Каліфорнії, перелетів 4.000 км. за 9 год. 14 хвилин і 30 секунд, осідаючи без випадку на летовищі Флойд Бенет Аерфілд. Бомбовик летів зі швидкістю 430 км. на годину.

В Ню-Йорку збожеволів американський кат Роберт Еліот, який в часі своєї служби виконав 300 присудів смерти.

Один з міліонерів Злучених Держав Півн. Америки Ріпард Кен Мейон адоптував убогого двомісячного хлопчика. Адоптований стане спадкоємцем величезного маєтку прибраного батька, який оцінюють на 750 міл. долярів.

До пристані Берклей приїхав вітрильний яхт, на якім Роже Сетру зі своєю жінкою Еддою обїхали весь світ.

Містечко Вілета в Колюмбії навістив ураган получений з воздушною трубою. Ураган знищив церкву, 150 домів і ушкодив залізниче получення.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМІПР: Нечемна дівчина.
КАСІНО: Сповідь мільона.
МУЗА: Енді Гарді залюбився.
ПАЛЯС: Балкани.
СТИЛЕВЕ: Материнство і ревія Рефрена.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На літний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! З-? Вибір великий!

О. Левицька, Львів, Кордецького 48.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, елєктрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця.

ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

Відкрито новий живець для літників в Підлютім

ПІД ЗАРЯДОМ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ ПР. НДМ. В пенсіонаті є велнкі вигоди: чистота, електричне світло, лікарська обслуга, купелі сірчані й боровина, біжуча вода, смачна й здорова кухня, та совісна обслуга. Адреса:

СС. Служебниці Пр. НДМ. Підлюте-Осмолода

Поїзд ранішний до Брошнева, опісля колейка до Підлютого. Ціни приступні.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення помішується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/8 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/8 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Nieżonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 17 sierpnia 1939. № 62 (1262)
Рік XIV. Львів, четвер, 17 серпня 1939. Ч. 62 (1262)

Львів -Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: квертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ ТА АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

КОНФЕРЕНЦІЯ НІМЕЦЬКОГО ЕПИСКОПАТУ

В найблищому часі відбудеться конференція німецького Епископату в Фульді. Участь в ній возьмуть м. ін. також всі австрійські епископи, не тільки кард. Іннїцер, як се говорено передтим. Австрійський епископат привязує до тої конференції велике значіння, бо вона має визначити нову лінію політики католицької Церкви до внутрішньо-політичного положення в Німеччині, зокрема в Австрії. У звязку з тим треба пригадати, що кілька днів тому уступив зі свого становища каринтський епископ, з якого угодовою політикою супроти націонал-соціялізму не хотіли погодитися інші австрійські епископи. — Партійні власти не признали Успення Пречистої Діви Марії святочним днем, тому день 15 с. м. був звичайним робочим днем. Таку вістку приніс ПАТ.

Наради ґенеральних штабів у Москві

Наради представників ґенеральних штабів Англії, Франції та СССР відбуваються в Москві щодня дополудня і пополудні в будинку комісаріяту оборони під проводом марш. Ворошилова. На час тривання переговорів марш. Ворошилов покликав до Москви командарма І кл. Тимошенка, команданта київської воєнної округи, і командарма Ковалїва команданта білоруської воєнної округи. Московські політичні круги пояснюють факт покликання обох совітських ґенералів з пограничча СССР тим, що Совіти бажають обговорити передовсім справу практичної військової співпраці СССР з Англією і Францією.

Воєнні приготування у Словаччині

Лондонський „Таймс" звідомляє про великі приготування німців у Словаччині. Впадає в очі, пише він, велике число німецьких військ в тім краю. Мости скріплені, щоб через них можна їхати повозами і тяжкими гарматами. Місто Жиліна, важний залізничий вузол у північній Словаччині, робить вражіння воєнного табору. В пограничних околицях Словаччини команда німецьких військ мала видати приказ евакувати всі гостинниці.

Історична стріча міністрів у Зальцбургу

На замку Фушль коло Зальцбургу відбулися в пятницю, суботу і неділю наради міністра закордонних справ Німеччини Рібентропа з мін. закордонних справ Італії ґрафом Чіяном. Граф Чіяно був два рази на послуханні в канц. Гітлера. М. ін. друга розмова тривала 4 години. Підчас нарад мін. Чіяно мав дві довгі телефонічні розмови з Мусолінієм у Римі. Після закінчення нарад мін. Чіяно відлетів негайно до Риму. Офіційного комунікату про вислід нарад не видано. Головний гітлерівський орган „Фелькішер Беобахтер" пише, що „по нарадах прийдуть вчинки" і що „німецько-італійські стрічі означають завжди поважну роботу". Французька преса пише, що головною темою нарад в Зальцбургу була справа Ґданська й інші справи міжнародньої політики.

Мін. Ґебельс про ревізію границь у східній Европі

Ґітлерівський орган „Анґріф" приніс статтю Ґебельса про наради мін. Чіяна з мін. Рібентропом у Зальцбургу. В ній пише м. ін., що стріча обох міністрів се вислів єдности обох великодержав і пересторога для тих, які бавляться ідеєю війни. Мін. Ґебельс твердить дальше, що всі границі у східній Европі, визначені в Версалі, мусять бути змінені.

Цілковита невтральність Швайцарії на випадок війни

На відкритті швайцарської національної вистави в Ціріху федеральний радник Мотта виголосив промову, в якій м. ін. сказав: Швайцарія не знає ніяких відхилень від поняття невтральности. Хочемо зберегти невтральність в традиційному значінні того слова, себто невтральність, яка відповідає минувшині Швайцарії та її ґеоґрафічному положенню. Ми не звязані з ніякою державою і коли якась держава хотіла б нам дати свою поміч, то се може статися тільки на наш заклик. Автоматична поміч не входить в рахунок. Маємо довіря до пошанування нашої інтеґральности, одначе маємо також довіря і віру в наші власні сили. Плк. Ґізан, командант І корпусу швайцарської армії, заявив у радіевій промові: Швайцарія хоче і може боронитися. Швайцарія се край свободи, який не знає расових ріжниць, привязаний до кожної п'яди землі свого життєвого простору і завдяки своїй високій воєнній техніці та боєвій вартости своїх вояків може знаменито оборонитися.

Чеські формації в Чужинецькому Легіоні

В м. Сіді-Бель-Абес утворено новий полк Чужинецької Легії, в якому служать виключно вояки б. чехословацької армії і чеські еміґранти, здібні до ношення зброї. До нової формації зголосилося дотепер 3.000 чехів. З французьких джерел заперечують поголоски про формування у Франції чеських летунських відділів і зазначують, що творення таких відділів могло б впровадити в ряди французького летунства небажані елементи.

Протианґлійські демонстрації в Китаю

В північнім Китаю дійшло до нових протианґлійських виступів у ріжних містах. Протианґлійський комітет в м. Пейтахо візвав китайських купців, щоб продавали анґлійцям товари по ціні 100 проц. вишій від нормальної. 14 серпня відбулися масові протианґлійські демонстрації в ріжних містах північного Китаю. В міжнародних концесіях китайських міст окріплено добровольчі корпуси і відділи поліції. Сі події дуже непокоять анґлійську опінію.

Трагедія книжки

Про купецьку організацію продажі книжок

Віддавна, мабуть від того саме часу, коли українська книжка взагалі почала появлятися на світ, завжди ми, а попереду нас наші батьки й діди чули нарікання на читача: мовляв, той читач або зовсім мало цікавиться українською книжкою, або коли й цікавиться, то за неї платити не хоче, на всякі штуки пускається, щоб її дістати „забездурно", щоб використати часто тяжкий труд письменника, що бореться з голодом, холодом, зі злиднями, конає від недуг, спричинених тими злиднями й часто в молодих літах умирає самотний, віддавши з себе останні сили, височивши зі свого серця останню кров, що нею виписав свої огненні, часом великі й пориваючі думи та мрії, якими живиться невдячний читач-галапас... Брав, але взамін не дав нічого.. Хіба часом, в дуже рідких випадках, вже по злиденній передвчасній смерті письменника, пішов „з обовязку" на його похорон і зложив ленту на камінь (памятник), яким привалять тлінні останки письменника, що сконав, бо за життя не мав хліба, належного всякій людині за її працю.

Але такі нарікання на письменникову кривду чуємо лише вряди-годи. Бо й що ж таке письменник? Се, сказати б, вже з уряду, з натури своєї людина засуджена (не тільки в нашім суспільстві) на постійні злидні й убогість. Врешті, хто знає? Може саме ті ноторичні злидні та недоїдання навіть корисні для справи? Може вони саме більш „удуховлюють" письменника, причиняються до більшого натхнення, знесилюючи тіло, укріпляють його духа?.. Все це можливе, але не про те саме хочу тут говорити.

Є ще нарікання й іншого характеру, звязані з трагедією української книжки, й сі нарікання часті, дуже часті, особливо в останніх часах. Часті й небезосновні. Се нарікання видавців. Вони кажуть:

Панове! Негарно, дуже негарно й нечесно взяти в когось товар, спожити його й не заплатити за нього належности! А книжка — такий самий товар, як і кожний інший, така ж сама чужа власність, як і кожна інша. Коли ми її купуємо, на таких чи сяких умовинах, то мусимо заплатити за неї, а не обкрадати того, хто нам повірив та дав потрібний нам товар наборг чи на рати. Адже почуваємося до обовязку платити за взяті на подібних умовах одяг, килим, машину до писання чи шиття, вічне перо і т. ін. хоч і не завжди дістаємо добірний та повновартісний товар на рати. Часто дістаємо на рати одяг зі злежалого сукна, килим фарбований аніліновими фарбами, що пускають від води та половіють на сонці, „вічне 14 каратове золоте перо" за пару десятків злотих тотожне з перами, що їх можна купити в кожній крамниці за 2 злоті (саме таким пером пишу отсю статтю)... Але без спротиву платимо за всі перечислені товари, добрі й безвартісні, й не платимо тільки за... українську книжку. Чому?

Передовсім тому, що продажа перечислених вище навіть безвартісних предметів зорганізована добре й доцільно. Ви, одержуючи товар

на рати, підписали друковану, добре з правничого боку складену декларацію-зобовязання й попробуйте не платити... З вас належність „стягнуть" — без уваги на те чи товар був добрий чи ні. Та ще й „коштів" вам нагонять другі стільки або й більше чим сама належність. Підчеркую: се станеться з вами тому, що продавець зорганізував продажу добре й доцільно. Він певно збанкротував би відразу, якби розіслав свої пера, килими та машини без згоди купуючих, додаючи тільки до них картку, де закликав би відборця в ім'я всяких чеснот, або одіслати йому товар назад, або платити за нього. Продавець збанкротував би, йому ніхто товару не відіслав би й ніхто за нього не платив би, а ще й насміялися б з нього, як з... наївного. І як смішно та мізерно звучали б нарікання такої фірми (скажім, що фірма ся була б суто українська) та відкликування до „порядности" й „патріотизму" відборців, що за товар, присланий без їх попередньої на те згоди, за український товар, не заплатили або не звернули його наївній українській фірмі „непрозпечатаним". Негарно, дуже негарно було б, розуміється, коли б такий — здеморалізований невмілістю фірми продавати — покупець голив, скажім, українською незаплаченою жилеткою своє „безличне" обличча й навіть не відповідав на гарячі та розпучливі упімнення фірми, якої власник собі й дітям своїм останній шматок хліба від уст відіймає, щоб оплатити порто тих безнадійних упімнень!

Кажу — здеморалізований відборець, бо ніщо в торговлі так не деморалізує, як щедре давання товару на кредит з можливістю не платити зобовязань.

А ми вже попереду сказали й я певний, що читачі зі мною без застереження погодилися, що книжка як товар нічим по суті не ріжниться від інших товарів й організуючи її продажу слід придержуватись тих самих основних правил, які обовязують кожного доброго купця при організуванні продажі інших товарів.

Скажете мені може на се, що книжка, хоч теоретично повинна бути предметом першої потреби, як хліб, чоботи або сорочка, але при певному наставленні споживача, убогого українського споживача, може стати й певного роду люксусовим товаром. Адже наші вбогі люди часто, примушені злиднями до того, ходять босоніж і обходяться — принаймні літом — без чобіт, без цукру, без масла, хоч і цукор і масло й чоботи — не люксус. Правда. Масла, цукру й чобіт менше споживається, без них тяжко, та при певних злиденних умовинах життя якийсь час можна й обійтися, але ніхто ще не чув, щоб через те мусіли бути зліквідовані Маслосоюз, цукрові фабрики або й шевці. Бо є багато людей, що й без сих „люксусових" товарів не можуть обійтися.

Запевняю вас, що й серед убогого українства є багато людей, які не можуть обійтися без доброго друкованого слова і тим самим — без доброї книжки. Але вона мусить бути справді добра. Карбонових чобіт, брудного цукру з піском й зіпсованого масла теж ніхто не купить. І продажа тої книжки мусить бути добре та доцільно зорганізована. І доброго масла, чобіт і цукру не продасть невмілий крамар, коли поставить свою крамницю задалеко від споживача та серед калюжі, що дійти до неї сухою ногою тяжко, сам буде для покупця непривітний та нечемний, визначить задорогі ціни, товар запакує неохайно і т. д. і единою його атракцією було б тільки те, що „се українські товари" й крамар усе лиш деклямував би про „національний обовязок" споживача, який мусить і по болоті до крамниці бристи в ім'я свого „національного обовязку", і крамарову нечемність у покорі переносити і неохайно запакований добрий товар по дорозі розгублювати і ще виконати безліч подібних „національних обовязків".

В одному з липневих чисел „Діла" появилася цікава стаття п. Приходька, де шан. Автор підняв питання організації якоїсь фахової центральної установи, що управнила б, поставила б раціонально й доцільно продажу української книжки. Дуже гарна й щаслива думка. Коли б дійсно така організація, добра організація, повстала та здійснилася, коли б такий, скажім, „Книгосоюз" був так фахово й по купецьки зорганізований, як напр. „Маслосоюз" в молочарстві, то й справді „Трагедія української книжки" та її видавців мала б шанси перестати бути трагедією та могла б перемінитися в прекрасну ділянку справжньої української культурної праці.

І так, як коли купуєте в „Маслосоюзі" молоко чи масло, не потребуєте його попереду кушати, бо знаєте, що в сій установі вам не дадуть недоброго товару й не возьмуть з вас за нього непомірної ціни, не запакують його неохайно, обслужать добре й чемно, но товар не треба вам буде йти далеко й по болоті і т. д., а до того ви матимете свідомість, що „Маслосоюз" ваша українська установа краще зорганізована від інших подібних чужинецьких установ та що й й чужинці далеко поза кордонами поважають та ставлять за взірець своїм подібним установам, — ви з довірям та з приємністю купите книжку в своїй такій установі. Купите й заплатите за неї готівкою та українська книжка перестане бути для вас „люксусом". І ніхто не матиме вас галапасом, не закидатиме вас упімненнями та докорами в занедбуванні „національного" чи „патріотичного" обовязку.

Ви могтимете з чистою совістю відсилати назад непорозтинані та нерозпечатані всі незамовлені вами книжкові посилки та й посилки сі незабаром зовсім перестануть прибувати на вашу адресу.

Отже така центральна установа для продажі всіх українських видань може й повинна бути зорганізована. Вона чекає тільки на добрих і чесних фахових організаторів.

В слідуючій статті хочу обговорити „трагедію української книжки" з іншого боку, не щодо її продажі та розповсюднення, але щодо її якости. Зокрема говоритиму про книжку в ділянці красного письменства, де вона переживає не меншу від обговореної трагедію й заслугує на те, щоб звернути на неї повну любови але сувору увагу та ратувати її з положення, в якому вона з трагедії української книжки стає трагедією української культури.

Сава Крилач.

„Маєте віз або перевіз"

Краківський ІКЦ помістив у 216 ч. кореспонденцію свого політичного інформатора, Конрада Вжоса, в якій м. ін. читаємо: Шістьсот літ історії Ґданська насуває думку, в яку не можна сумніватися: Ґданськ се не політичний підмет. Се політичний і господарський предмет. Ґданськ лежить на перехресті двох шляхів. З одної сторони стоїть Німеччина, з другої Польща. Чи можливий „модус вівенді"? Польща не підчиниться одностороннім домаганням. Польща не підчиниться німецьким домаганням в справі Ґданська. Бо для Польщі справа Ґданська це справа життя, для світа це символ. Не входячи в дискусію, чи версальський трактат дав Вільному Містові щасливу чи нещасливу форму життя, заналізуймо передумови, з яких виходить становище обох сторін. 1) Для Польщі Ґданськ має життеве значіння. Настрій цілої опінії в справі Ґданська це емоціональний чинник. Господарська динаміка Польщі росте. Незалежно від політичного напруження в міжнародньому житті, яке викликало м. ін. положення в Ґданську, річний тоннаж товарового обороту перевисшив 20 мільйонів тон. Ґданськ як залізничий узол обслугує обі пристані, незалежно від факту, що Ґдиня має власний залізничий шлях. Вкінці стратеґічні причини. Хто має ґданську пристань, той панує над польським побережжам. Польща виконує в ґданській пристані куди більшу ролю. Коли Польща не виконувала б тієї ролі, Німеччина мала б відкритий шлях до балтійських держав і до Росії. Німеччина має свої пристані на Балтійському морі і ґданська пристань не є для неї життєвою справою. Займаючи визначне становище в господарськім житті Польщі Ґданськ мусить залишитися в її сфері діяння. Для польської державної рації Ґданськ се капітальна проблєма. Посідання шляхів у Ґданську се для Польщі справа її господарського життя і справа політичної свободи. Коли Німеччина каже своїм пропаґандивним аґентам розголошувати, що німці вже заняли Ґданськ без війни, то треба ствердити, що коли б Німеччина хотіла обсадити пристань або гирло Висли, то заграли б гармати. 2) Для Німеччини істнує в ґданській справі також емоціональний чинник. Се питання престіжу. Коли Ґданськ може бути потрактований німцями горячіше, то з причин внутр.-політичних, але в тій справі не будемо висказуватися. Коли йде про стратеґічні причини, то для Німеччини посідання ґданської пристані значить панування над балтійськими пристанями і здобуття ключа до Ленінграду. Словом, неподільне панування над Балтійським морем. В польсько-німецьких взаєминах Ґданськ міг бути золотим помостом. По заключенні договору про ненапад з Німеччиною в 1934 р. Польща йшла шляхом порозуміння. Це не вина Польщі, що Берлін кинув на ґданське перехрестя шляхів кість незгоди. Ґданськ не є складовою частиною державної рації III Німеччини. Натомість, як господарський інструмент, се одна з найкапітальніших складових частин польської державної рації. І хочби німецька пропаґанда старалася вмовити у світову опінію, що Ґданськ „занятий без війни", не буде німецькою ні ґданська пристань, ні гирло Висли, ні Польща добровільно і без війни не позволить нарушити своїх прав у Ґданську. „A vous le choix, Messieurs". Вільний вибір — панове: маєте віз або перевіз.

Лист през. Русвелта до Сталіна

Президент Злучених Держав П. А. Русвелт написав власноручного листа до Сталіна. В тім листі през. Русвелт предкладає совітській Росії співпрацю на терені Далекого Сходу проти японської експанзії і ґарантує СССР поміч на випадок війни з Японією, одначе під умовою, що СССР скоро підпише військовий союз з Англією і Францією. Дальше Русвелт обіцює фінансову поміч Китаєві. Для обговорення тих справ през. Русвелт готов вислати до Москви окрему делеґацію зараз по підписанні згаданого потрійного союзу. Таку вістку принесла англійська преса.

75-ліття істнування „Червоного Хреста"

22 серпня минає 75 літ від заключення женевської конвенції про „Червоний Хрест". Той ювілей обходять торжественно в цілім світі. В багатьох краях приготовляють спеціяльні радієві програми, присвячені тим роковинам. В ріжних державах випустять спеціяльні почтові значки, яких дохід призначений для національних організацій „Червоного Хреста".

ОГЛЯД ПРЕСИ

Загроза занику інтеліґенції

У 182 ч. „Діло" принесло передовицю, в якій між ін. читаємо: Справа українського високошкільного студенства — це не лише справа доступу до вищих студій означеної скількости абсольвентів середніх шкіл. Це теж і раціональне розміщення цих абсольвентів у напрямах звання, себто по галузях і типах високих шкіл, це й можливість учитись та умови студій, врешті це справа, як їх скінчити та використати здобуте знання в ріжних ділянках практичного життя. Деякі з цих справ обняті дуже загальною офіціяльною статистикою. Одначе те, що українське громадянство цікавить: практичне використання середніх і вищих студій — не входить у статистику. На жаль, не маємо ніякої української книжки, — бодай така нам невідома — яка відповідала б на ці питання. Придивімся цифрам, що їх подає „Мали Рочнік Статистични" за 1939 р. Згідно з його даними всіх студентів високих шкіл гр.-катол. і православних було в Польщі у шк. р. 1937/38 рівно 3.000. З цього на праві і політичних науках було 732, на медицині 320, фільософії 672, техніці 486 та на торговельних науках 219, на інших виділах кругло 600. Передовсім слід ствердити, що сьогодні у шк. р. 1939/40 умовини продукції абсольвентів високих шкіл далеко гірші, ніж були у шк. р. 1937/38. По-перше контингент усієї української середнешкільної молоді, з якої рекрутується високошкільна, з року на рік меншає. Причинилась до цього і остання шкільна реформа, яка розбила середню школу на дві частини, гімназію та ліцей, і створила між гімназіями та ліцеями просто непрохідну барієру у формі „малих матур" (гостріших у гімназіях без прав, ніж колишні і теперішні матури „великі"). Причинились до цього далі трудноші доступу до середніх шкіл (м. ін. ославлена „районізація" позбавляє доступу до гімназій велику скількість молоді Волині і Лемківщини), врешті непоборні перешколи при вступі в університет. Тут на деяких т. зв. практичних факультетах (медицина, ветеринарія, техніка, дентистика) до українців пристосовують тихий нумерус клявзус або й нумерус нуллюс. Врешті незвичайно зменшився приплив студентів на право і фільософію, себто виділи, які досі виказували фреквенцію українців. Просто зменшився з тих причин, що ці виділи дають сьогодні найменше виглядів (відомі обмеження доступу і покінчення адвокатури!) на соціяльне забезпечення. Тому і цифра 3.000 студентів високих шкіл і приблизна цифра 400 тих, що їх покінчили з дипльомами в 1937/38 р., не відповідає сьогоднішній українській студентській дійсності. Зарискуємо твердження, що нині не кінчає річно більше як 200 осіб української народности високі школи в Польщі. Отож цифра 200 — це приблизна (сьогодні) цифра, яка дає картину річного приросту української інтеліґенції з високою освітою в цілій Польщі. Назвім ту цифру співчинником цього приросту. Чи він нормальний? В поляків кінчає високу школу з дипльомом один студент на 4.200 осіб польського населення, а у нас один на 30.000! Безумовно ці порівнальні цифри це один з покажчиків нашої культурної павперизації. Вони настирливо домагаються активізації нашого високошкільного відтинка в громадянському розумінні.

Виленське „Слово" про ревіндикацію

Виленське „Слово" принесло у 219 ч. передовицю Кета-Мацкевича, в якій він порушує статтю „Діла" про загородову шляхту і пише з того приводу м. ін. ось що: 1) Я не тільки не україножер, але уважаю українську проблему найважнішою для справи правдиво великодержавницького розвитку Польщі, про яку, чейже маю надію, подумаємо, як оборонимося від нападу німців і з сьогоднішньої дефензивної політики зможемо перейти на офензиву. Одначе в ніякому випадку не можна уважати ревіндикації душ загородової шляхти за річ невластиву чи неморальну. Се наше польське право, обовязок, спадщина, дідичність. Обоятно, чи та загородова шляхта це зукраїнізовані поляки, чи навпаки українці, які по нобілітаціях спольщилися і потім від польськости відійшли. Між українцями й поляками нема ніякої расової границі і цілий сенс польської давної гарної національної політики полягав на тому, що польська шляхта асимілювала шляхту литовську і руську, вязалася з ними і творила спільний шляхотський нарід, який цілими віками був Польщею. Тому коли сьогодні ревіндикуємо душі тої загородової шляхти для польськости, для ідеї великої польської державности, то сягаємо по своє, по те, що давна польська держава нам залишила... 2) Тільки щодо слушної засади, але слушна засада може бути так виконана, що принесе тільки шкоду. Яка слушна засада навертання православних на католицизм! Тимчасом методи й характер того місіонарства в минулому році в деяких повітах (впрочім без відома, без вини і без участи католицького духовенства) принесли Польщі і Церкві багато більше шкоди ніж пожитку. Недаром в польській мові є сильне окреслення: медвежа прислуга. Які небезпечні люди з добрими намірами, але умово не настільки розвинені, щоб брати на себе відповідальність за щось задуманого на державну й історичну міру.

Підгорячковий стан Европи

Відомий жидівський публіцист Бернард Зінґер помістив у 7317 ч. сіоністичної „Хвілі" статтю, в якій м. ін. пише: На перший погляд видається, що світова преса збожеволіла, що телеграфічними аґенціями кермують люди умово хорі, що всі разом працюють тільки в тому напрямі, щоби затемнити орієнтацію читача. Звичайний читач цілком просто питає, чи ми напередодні нової світової війни, чи переживаємо коротку хвилю відпруження, чи треба вже приготовлятися, чи можна виїхати на дальшу відпустку? І кожного дня відповідь звучить інакше. Кожного тижня інакше оцінюють ситуацію. Сьогодні сиґналізують воєнні настрої, конфлікт на Далекому Сході, завтра точка тяготіння переноситься до Ґданська, тиждень пізніше Югославію уважають невральґічною точкою Европи, опісля приходить вістка, що Гітлер виїхав до Байройту, а Рібентроп став мельоманом і сидить в Зальцбурґу. Преса відмічує відпруження, яке повинно тривати продовж серпня і вересня, а тут нараз надходить свіжа, найсвіжіша вістка, що справа Ґданська заогнилася знов, що оптимізм був надмірний, що дипльомати західних держав уважно слідкують за дальшим розвитком польсько-ґданських взаємин, які приймають дуже драстичні форми. Тому коаліція цікавиться дальшими кроками Польщі. Анґлійська опозиція займається справою Ґданська більше ніж англійське правительство, статті Ідена дуже гострі, Велика Британія докладно слідкує за европейськими подіями, хоч має життєві інтереси в Китаю. Вміжчасі протягаються переговори між Францією, Анґлією і совітською Росією. Щойно кілька днів тому заповіджено, що договір підпишуть в найблищих днях, а тимчасом оповідають, що передовсім мусять порозумітися ґенеральні штаби, які рівночасно будуть розглядати справу „посередної" і „безпосередної" агресії. Генерали устійнять, чи совітській Росії загрожує небезпека з хвилею, коли Латвія й Естонія знайдуться під безпосереднім впливом Німеччини. Німеччина не знає проблеми пошанування „невтральних" держав. Німці будуть машерувати через Риґу і Талін. Не будуть нараджуватися зі своїм спільником Італією. Сьогодні звертають увагу на Ґданськ. Парижська преса займається тою справою і приносить нові вістки про дальшу мобілізаційну підготовку Німеччини, про інспекції Гітлера, про дальші маневри на сході, про стратеґічні укріплення у Словаччині. Можливо, що те все тільки тактика з боку Німеччини, що се тільки гра випробування ефекту тої діяльности. Одначе одну річ можна ствердити, що продовж кількох останніх днів положення загострилося, що в горячці, яка триває вже кілька місяців, температура знов піднеслася. Чи впаде, чи буде можна спокійно перейти 1939 рік в тім переконанні, що тільки осінь була „рішальною?"

Анґлія й договір з СССР

„Ґазета Польска" в 221 ч. принесла передовицю свого лондонського кореспондента п. з. „Неспокійні вакації", в якій пише м. ін.: Договір з Росією анґлійська лівиця вже віддавна вважає чародійним середником, який має вдержати світовий мир. Не входячи глибше в „слушність" тої опінії якгакож у трудности, які той договір насуває, анґлійська лівиця атакувала безперервно правительство, що воно не привязує достаточної ваги до того договору. Анґлійські ентузіясти договору з Совітами забувають, що Совіти не належать до легких партнерів і що при кожній нагоді вони хотіли б спечи передовсім власну печеню. Але здається, що тепер завдяки тому, що англійське правительство ту справу трактувало дуже осторожно, вона знайшлася на лучшій дорозі... Крім того сам факт, що Англія і Франція згодилися на ініціятиву Росії та вислали свої військові місії до Москви, усунув побоювання і підозріння критиків англійського правительства. Чи договір формально здійсниться чи ні, розмови ґенеральних штабів можуть причинитися до ослаблення німецької аґресії.

Плян міністра Чіяна

в справі Ґданська

З Берліна прийшли вісти до Ґданська, що мін. Чіяно підчас своєї авдієнції у канцлера Гітлера предложив плян полагодження справи Гданська. Коли німецький канцлер затвердить той плян, його мають передати Англії та Франції. Плян мін. Чіяна спирається на таких засадах: 1) Високий комісаріят Союзу Народів має бути зліквідований до кінця с. р. 2) Також Польща зліквідує свій Генеральний Комісаріят у Ґданську, а на його місце установить дипльоматичне представництво для охорони інтересів Польщі і польської меншости в Ґданську. 3) Адміністрація мала б бути чисто німецька. 4) Продовж 5 літ мала б бути зліквідована митна границя між Німеччиною і Ґданськом. 5) Німеччина заґарантує демілітаризацію Ґданська міжнародним договором, а Польща забере свою військову залогу і амуніційну базу на Вестерплятте. 6) Управа пристані та її експльоатація будуть в руках автономної ради пристані, яка буде складатися з представників Німеччини, Ґданська і Польщі. ІКЦ подаючи цю вістку називає її „мріями стятої голови".

Югославія й Італія

Югославянські політичні круги заявляють, що виїзд премієра Цветковіча до Італії не має ніякого політичного характеру. Голова югославянського правительства мало цікавиться справами міжнародної політики, якою кермує Цінцар Марковіч, професійний дипльомат. Засаднича ціль візити премієра запізнатися з італійськими суспільними орґанізаціями, в першу чергу з орґанізацією „Допольаворо". Італія використає правдоподібно побут югославянського премієра для політичних цілей. Італійська дипльоматія невдоволена з постави югославянської преси, яка, коли тільки може, заявляється за демократичними державами. Італія схоче мабуть вплинути на прем. Цветковіча, щоб остаточно висказався, до якого бльоку пристає.

Черчил оглянув лінію Мажіно

„Те Івнінґ Стандард" звідомляє з Лондону, що французькі військові власти запросили відомого англійського політика Черчила і ґен. Спірса, щоб прибули до Франції й оглянули поодинокі осередки лінії Мажіно. Англійські гості оглядали лінію Мажіно три дні.

Чужа пропаґанда у Франції

Французьке правительство видало декрет у справі поборювання чужої пропаґанди у Франції. Декрет постановляє що особи і підприємства, які одержали гроші з закордону напр. за рекляму і т. п., мають зголосити про се до префектури в запечатаній коверті. Власти обовязані зберігати торговельну тайну. Ціль декрету контролювати приходи фірм з закордону, бо чужа пропаґанда часто уживає замаскованої форми винагород, жертвуючи гроші за анонси і т. п.

Політика Портуґалії

Портуґальський диктатор Салязар заявив недавно спеціяльному кореспондентові „Парі Суар" Ж. Сорвенові м. ін. ось що: В Англії і Франції не доцінюють якслід політичного значіння договору, підписаного в березні с. р. між Портуґалією й Еспанією. Той договір устійнює співпрацю обох держав у зовнішній політиці. При таких умовах західні держави не мають підстав побоюватися, що Еспанія займе вороже становище супроти них. Еспанія буде поступати солідарно з Портуґалією, союзницею Анґлії.

О. М. ЯР.

В справі нашого обряду

Завваги з приводу статті „Мети" п. з. „Неповажний виступ у поважній справі".*)

„Мета" і чистота обряду.

Часопис „Мета" в ч. 37 з 16 липня с. р. забрав авторитативно голос проти письма Т-ва Безженних Священиків у Станиславові і з великим обуренням накинувся на саму ідею того письма з такою силою, немов би тут йшло про єресь. „Мета" апелює до „приверження нашому обрядові питомої йому української форми", а самої назви тої питомої форми не приймає і називає її візантійською по внушенію чужих нам чинників, які перед св. Апост. Престолом заходяться коло того, щоб обдерти нас з власної нам одежі та накинути нам чужу. Нам не промовляють до душі і серця ні візантійські обрядові практики, ні сама назва. „Мета" як орган католицького духовенства мусить признати, що в нашім обряді є багато таких річей, що їх належало б конче змінити. Як напр. вияснить нам „Мета" це, що одного року піст Петрівка триває у нас шість тижнів, другого два тижні. Чи св. Петро і св. Павло мають в тім році більшу чи меншу пошану, коли піст перед їх святом триває раз шість тижнів, раз два тижні? І то піст в часі найдовших днів і найбільшої праці. А і весіль не можна відбувати. І коли ж наш бідний чоловік має оженитися? Не має права від неділі мясопустної до Томиної, отже десять тижнів, шість тижнів Петрівки, від Пилипівки аж до Богоявлення, т. є 7 і пів тижня, вкінці два тижні Спасівки перед Успенням Преч. Діви Марії. Чому пости такі довгі у нас? А до того така аномалія як сього року: постив наш чоловік шість тижнів до „Петра", постить і на самого Петра. Латинський обряд не знає ні шість тижнів Петрівки, ні два тижні до Успення, бо в латинському обряді є лиш один день посту перед тими святами. У нас треба конче переправити якусь реформу в справі постів, бо чому ми маємо бути твердші як римські католики?

Чи це не аномалія, як це було сего року, що у Вел. Пятницю в день смерти Ісуса Христа правилася Служба Божа, бо випало Благовіщення, отже обходити рівночасно памятку Воплочення Сина Божого і памятку смерти Його. В Римі дуже дивувалися, що в нас є щось подібного. Або перша неділя Вел. Посту, а в Богослуженні вся служба воскресна. Трета неділя хрестопоклінна і воскресна і до Ч. Хреста і молитва: „Воскресеніє Христово видівше". Як те все погодити? Та якось годиться, хоч на ділі й на ідеї нема згоди, бо і серце і душа бачать і чують, що тут щось бракує, щось не так, як мало б бути.

В нашім обряді зачасто і непотрібно згадується про „державний град", себто Царгород. В кожній Службі Божій згадується: „Костянтіна града"; пощо се? Чи той Царгород такий святий? Про Єрусалим, де Христос умер на хресті, менше у нас згадується як про Царгород. Греки робили се тенденційно, щоб підносити Візатію, але з якої нагоди у нас величається те місто, де не було нічого замітного ні з життя Ісуса Христа, ні Апостолів? Александрія і Антіохія були столицями Апостолів, Рим столицею св. Ап. Петра, де той великий Апостол помер, але в Царгороді не було нічого такого, хіба те, що тамошні епископи і патріярхи були в більшій части еретики або еретиків боронили, як напр. патріярхи 14 і 15 ст. і других. В тім місті переховувалася тільки одна цінна реліквія, одіж Матери Божої, і через те той город названо городом Божої Матери: „державноє граду Твоєму даровала єси обложеніє" — так кажеться в тропарі на Положеніє Ризи Пр. Богородиці у Влахерні. Але той город вже давно перестав бути городом Матери Божої, від коли зірвав зі св. Римською Апостольською Церквою, а від 500 літ він у руках музулман став столицею гаремів. А в нашім Богослуженні так часто згадується: „соблюди град Твой" (про Пр. Діву). Або знов аномалія з тим „імператором". Його всюди забагато, чисто по візантійськи! Коли напр. згадується про св. муч. Евфимію, кажеться в кондаку: „подвиги в страдалчестві, подвиги в вірі положила єси теплі, за Христа Жениха твоєго, но яко же єреси, і нині врагов шатаніе под ноги православнаго імператора покорити моля..." Тут молимося за імператора (неістнуючого), а чому ми маємо просити святу, щоб вона всякі затії проти грецького цісаря (бо тут про нього бесіда) відбила? (Служебник з 1840 р. в Перемишлі). А Мінея в тім самім тропарі каже: „под ноги православних царей" (Мінея 1761).

Єретик Палама і візантійці.

Ще досадніше виходить той візантійський обряд, до котрого апелює „Мета", в Тріоді постній в другу неділю Вел. Посту. В Тріоді львівського видання 1699 (ахчд) є ціле богослуженя, отже вечірня і утреня в честь: „Во святих Отца нашего Григорія Архіеппа Тессальоницкаго Чудотворца Палами", і його називається: „столп Церкви нерушимий, великоє вселенния украшеніє, світа світилника, звізду ясную, неботайника Тройци, положившаго душу о овцах". Називається його православя світильником, Церкви учителем, Тессалії чудом, а се був звичайний еретик. Те церковне правило „сложеноє от Всесвятійшаго Патріярха Фільотея". Отже і сам всесвятіший патріярх Фільотей Коккінос і його святий Григорій Палама се еретики, а таксамо еретик тодішній цісар Андронік Палеольог. А поруч тих еретиків величає Тріодь і Папу Льва. Чисто по візантійськи! В синаксарі на утрені говорить патріярх Фільотей отсі слова (в словянськім перекладі) про Паламу: „Сей бозкои і вечера не маючеи світлости Син, правдивий правдивого Бога члвк и чудотворний бозских справ служитель и дїлатель", а про католика прека ученого василіянського Варлаама з Калябрії, що боронив католицької науки, так висказується: „Аобовім Італійская бестія Калабрійскій Варлаам, подзверховною мудростю много мудруючи, и марностю своїх розуму вынеслих и порожних мислей все відати и уміти мнімаючи, срогую подносит войну на Церков Христову, и на благочестивую нашу Віру, и на тих, котории ей моцно задержуют". Кінчиться той синаксар тими словами: „Молитвами теди того святаго Григорія Боже змилуйся над нами тепер і завжди и на віков. Аминь". В першу неділю посту поминання патріярхів навіть еретиків аж до Фільотея і всім „вічная память", але оборонцям католицької віри, поіменно: „Варлаамові, Акиндинові, — Анатема трижди"; „Єще з ними мудрствующим — Анатема трижди".

Ось що нам дає візантійський обряд. Правовірно думаючим і обороняю-

*) Гл. статтю в попереднім 61 (1261) ч. „Нової Зорі".

ОСИП НАЗАРУК 2)

З подорожі до Відня

Хоч я вже віком не молодий, а таке мене обурення схопило на той вид, що я просто кипів у нутрі. Мабуть несвідомим наслідком того мого внутрішнього процесу, ну й роздразнення викликаного недугою, було те, що коли знов увійшов кондуктор, я голосно запитав його, коли доїдемо до границі. Річ ясна, що очі всіх звернулися на мене, а кондуктор — не відповів. Мабуть також несвідомо зігнорував гостя залізниці, при якій служить: бо хто голосно признається тепер, що хоче доїхати до границі?

І мені се не було властиво потрібне. Та мимо того, коли кондуктор вдруге прийшов, я знов його запитав, коли доїдемо до границі. Психольогія це дуже складна річ, особливо психольогія недужого чоловіка. Тепер я зрозумів, як дуже треба мені було товариства в дорозі: я мав би був з ким поділитися вражіннями й не питав би непотрібно кондукторів, чи далеко ще до границі. Сим разом кондуктор відповів, що в год. 13 мінут 15 поїзд буде на границі. Я знов заглибився в читання.

Година 11. Ми в Кракові.

В купе стає рідше. За Краковом станція „Мидльнікі". Цікава тим, що на ніякій іншій стації не бачив я так багато таких великих і таких виразних надписів імени стації. А властиво всюди так повинно бути.

Заглиблююся в читання надзвичайно цікавої характеристики, яку здібний письменник Бар дає двом династіям, під якими виростав Відень: родові Бабенбергів і родові Габсбургів.

Скрізь по дорозі видно широко розлиті води рік. Тут і там копи збіжжа стоять серед води на полях. І верби довгими рядами в воді й інші дерева.

Година 1 мінут 30.

Ми в Богумині. По німецьки Одерберґ. Якже пусто-пусто. І в купе і на пероні великого двірця, одного з найважніших в середній Европі.

Вже година 2 зполудня. Значить, стоїмо в Богумині вже пів години. Я сам один в купе. І в сусідніх купе нема нікого. Пусто і тихо. Тиша така „аж в ухах дзвонить". Очікую не без неспокою на ревізію, бо тепер часи неспокійні й неформальність у пашпорті, навіть мала й зовсім ніким незавинена, може спричинити завернення подорожного відки приїхав. Так тепер в цілім світі. Так може статися й зі мною.

І ще одна думка непокоїть мене: про ревізію прошеву. Вправді я взяв тільки сто зл., як приписано, твердо відсунувши від себе всі покуси в справі „перепачкування" ще бодай 100, — але що нема 10-злотового банкноту, отже я взяв з собою 90 зл. паперовими грішми і 10 металевими до виказу, а кілька зл. на харч по дорозі. На обід до ресторану в возі я не пішов, бо боявся, що хтось може заняти мені місце, хоч заложу, а я недужий: ні сваритися з успіхом, ні стояти не зможу. Отже зїв я трохи того, що злагодили вдома, трохи видав на фляшку пива в Кракові, а з решти дрібними не можу собі дати ради. Передовсім не можу дорахуватися, чи і кілько їх є понад норму, що буде понад 100 зл. Коли буде, то буде така дрібна квота, що йти складати до депозиту просто не варт. І йти мені тяжко. І як річи лишати? І чи взагалі є такий депозит? Не знаю. Ніде не бачу написаних інформацій про те. У Львові якось не розвідав я. І тепер томить мене думка, щоб не попасти в конфлікт з контролею та ще задля такої дрібниці!

Вже думаю просто викинути все, що буде понад 100 зл.: ба, коли дорахуватися трудно, бо дріб, а я в тім не маю вправи. До того в сім купе нема малого столика при вікні й нема на чім розложити ті дрібні. На лавці якось ніяково. Словом, клопіт. А якось смішно — викидати гроші.

Жду в неспокою, згадуючи давні часи, коли й міліон вільно було везти готівкою. Але всі люди тоді нарікали, що зле їм...

(Далі буде).

чим правдиву Божу науку: анатема і то тричі і додається ще їм епітети: італійська бестія, — і такі квітки на вічну памятку в церковних книгах, яких подекуди ще й нині уживають в наших церквах. Священики Станиславівської Дієцезії не піднесли ще інших невластивостей візантійства, принятих у нас з візантійського обряду, напр. чому в нас в деякі неділі обходиться св. Отців Соборів, то першого то шести Соборів? І чому ми стали на шестім? Або ми як католики визнаємо всі двацять Соборів з Ватиканським або лиш шість. Бо такий самий Собор Ватиканський, Тридентський, Люґдунський, де були і греки, і Фльорентійський, де звершилося на ново зєдинення Церков. Візантійці не признають тепер Фльорентійського Собору, хоч підписали його всі крім Марка з Єфезу. Тут знову аномалія, яку треба справити, а не триматися візантійського занедбання і крутійства, бо вони признають лиш східні Собори. Також не всі Отці члени церковних Соборів святі. Тому нема рації віддавати їм честь, бо котрі святі, то їх і так святкуємо, чи то св. Николай, чи св. Григорій, чи Лев папа, чи який інший.

Римська Церква віддала особливу почесть докторам Церкви. У нас на це мало зважається, бо візантійський обряд се не дуже признає. Є у нас святі Іриней, Амброзій, Августин, Єронім, але про них не згадується, що вони Учителі Церкви. А римська Церква признає титул доктора чи учителя всім також східної Церкви, отже св. Атанасієві, Кирилові, Василієві, Григорієві, Єфремові, навіть Йоанові Дамаскинові і додає при них титул: E. D. (Ecclesiae Doctor).

Чому нема в нас в календарі такого св. Томи, що дав Церкві таку славну Summa theologiae або Summa contra gentes? Чи тому, що не признає його Візантія? Чи в нас важніша залежність від Візантії, як від очевидної правди, яка є в римській Церкві? Забудьмо вже за ту Візатію, бо вона по 1054 р. не може видавати і не видала святих і учителів Церкви, хіба одного: „Григорія Паламу". І не дивно. Така Церква видає тільки таких учителів і святих як Палама. А в нас у Львові ще підносять той візантійський обряд і себе ним називають.

„Мета" неточно висловлюється.

„Мета", пишучи в обороні слова „православя", каже, що автори письма до св. Апост. Столиці просять усунути його тому, що православний означає тепер незєдиненого або схизматика і таким словом гордяться православні, отже для відріжнення від них треба б у нас викинути те слово і „Мета" питається: „Бо чому усувати те слово тільки у наших Богослуженнях? Якщо усувати, то теж з латинської Літургії... Тут є певні недотягнення, бо ми ні трохи не припускаємо, щоб вони не знали того, що в римськім обряді слово „православя" в загальнім уживанні і там ніхто не боїться, що це „клич" схизматиків". Так твердить „Мета". Отже на ті слова „Мети" відповімо, що те слово в латинській мові „orthodoxus" не піддає нікому, ні італійцям, ні французам, ні американцям іншої думки як строго католицьку і в значінні лише католицькім. На доказ того додані до того слова пояснення, що то є те ортодоксус. Наведу слова тексту канону римської Служби Божої: In primis, quae Tibi offerimus pro Ecclesia tua sancta catholica... una cum famulo tuo Papa Nostro N. N. et Antistite nostro... et omnibus orthodoxis, atque catholicae et apostolicae fidei cultoribus". Отже слово omnibus orthodoxis ідентичне з дальшими словами: atque catholicae et apostolicae fidei cultoribus.

У нас слова православний уживають ще у Львівській дієцезії. Не уживають того слова в дієцезіях Перемиській, Станиславівській, Канадійській, Американській, в Бразилії й Аргентині. Знаємо, що ні в Перемиській, ні в Станиславівській, ні в Канадійській та Американській через викинення того слова ніхто не перейшов на латинський обряд, але зате у Львівській дієцезії через задержання того слова, а з ним консеквентно і стояче св. Причастя, Бережниця Королівська стратила пів парохії (300). Люди добровільно перейшли на латинське і тим дали нагоду до викликання акції загродової шляхти.

Неточно пише „Мета", що те слово православя в римськім обряді загально уживане, бо перше не приходить воно ні на вечірні, ні на утрені, ні на часах в римськім обряді, таксамо при уділюванні св. Тайн, а не так як у нас, бо в нас воно уживається аж забагато разів при Службі Божій, на вечірні, на полуношниці, на утрені і майже при всіх св. Тайнах крім св. Тайни Покаяння, підчас коли в лат. обряді лиш один раз т. є в Службі Божій і то з пояснюючим додатком. А в нас, бодай подекуди, кладуть наголос на те, що ми православні, і саме те слово у правдиво православних підчеркується і ставиться як противенство до католицизму, до катол. Церкви і віри.[3])

Невірно пише „Мета", що в документах Папського Престола, а зокрема в документах вселенських Соборів вже після розколу це слово ненадто рідко зустрічається. Просимо уклінно Редакцію „Мети" навести нам ті документи Папського Престола і Вселенських Соборів, бо оскільки нам відомо, того слова уживає „ненадто рідко" патріярший престіл в Царгороді, в Москві і хіба деколи ще і в Антіохії та Александрії. Урядовий титул на документах Римського Престола є: Sacra Romana Ecclesia, навіть в титулах Кардиналів, хочби і нашої церковної Провінції: Левицького і Сембратовича є титул: Cardinalis S. R. E. а не orthodoxae. Тимбільше не уживають його Вселенські Собори.

У Вел. Пятницю на Преждеосвященній Службі Божій римській в молитвах перед поклоном Христові моляться священик і вірні в першу чергу за Папу, за поодинокі ступні ерархічні, за катехуменів, а відтак взиває вірних: „Oremus et pro haereticis et schismaticis, ut Deus et Dominus noster eruat eos ab erroribus universis et ad Sanctam Matrem Ecclesiam Catholicam atque Apostolicam revocare dignetur".

Отже урядовий титул Церкви є: Catholica et Apostolica, а та розуміється лиш Romana. Це хіба один з важніших документів. І деж те загальне уживання слова православний в римській Літургії? Отже тим самим упадає дальше твердження „Мети", коли вона каже, що катол. теольогія не має ніяких застережень щодо вживання слова „православя". Противно, має і то велике застереження, бо коли одинокий раз у Службі Божій ужите слово orthodoxus, православний, то зараз, щоб хто не міг толкувати його значіння зле, додає по слові orthodoxis atque catholicae et Apostolicae fidei cultoribus. При тім не треба забувати, що того слова orthodoxus в значінні римським не уживають ні англіканці, ні протестанти, ні реформовані евангелики кальвіністи, а в нашім східнім словянськім обряді уживають всі православні і то ріжних орієнтацій: серби, болгари, москалі, навіть старовери — і це їм якраз до лиця, бо вони тим словом піддержують своє противенство до католицької римської Церкви. Але щоб ми католицькі українці з ними всіми разом стояли в опозиції до св. катол. Церкви, це було б нерозумне, нетеольогічне і грішне, бо не ми православні, а вони всі. Що комусь ще й тепер те слово так дуже подобається, се доказ, що в нього ще забагато духа опозиції до св. катол. Церкви. В римській Службі Божій це слово читає по тихо в каноні один єрей, ніхто його не чує, а в усіх схизматиків це слово виголошується голосно, часто більше як треба, як купець на базарі, а передовсім тенденційно, бо лиш тенденція подиктувала візантійцям так часто уживати це слово. А того не було в давних книгах. Щойно по схизмі повстромлювали його всюди, навіть при св. Хрещенню. Вистарчить, щоб дитина була християнином, сином Церкви, дитиною ласки Божої, а не православною, бо незмазане знамя витискає християнство, а не православя, бо може і православний священик охрестити дитину, але вона не мусить оставати в православю, а християнською є вже на віки. Чи ми перед Унією 1595 р. не були вже християнами і такими не остались? А православя від нас відлетіло як болото від колеса. Доки слово „православя" означало те саме, що в римській Літургії orthodoxi atque catholicae fidei cultores, як не було роздору Фотія, а остаточно до Михайла Керулярія, коли прославляли Бога не по еретицьки або по поганськи або по жидівськи, доки всі християни узнавали єдину святу католицьку і апостольську Церкву, ми були у властивім значінні слова „православлячі" (не православні), т. є православлячі в значінні активнім, славлячі Бога Отця, Ісуса Христа Сина і св. Духа у св. Тройці єдино Божество, єдину св. катол. Церкву, єдиного тої Церкви Голову, узнаючи Церкву за непомильну Учительку, ми були всі і греки і українці orthodoxi. Від коли ж настав роздор Церкви, а греки, тобто візантійці, воліли турецький турбан як тіяру, то нам з ними не по дорозі, ми до Риму, вони від Риму. У них „святий" Григорій Палама, еретик, у них, себто візантійців, „всесвятійший" патріярх, Йосиф, Теофіль і другі еретики, „святий" Фотій: у деяких візантійців православними стали Сімашко, Попель і вони трималися чистого візантійського обряду, викинули дзвінки з церкви, бічні престоли, завели стояче св. Причастя, знесли свято Пресв. Евхаристії, святого Йосафата, всі приняті з катол. Церкви набоженства і практики: вервиці, хрестні дороги, але за те тріюмфально підносили слово „православний" і на православя т. є схизму нарешті перейшли самі і повели за собою нарід... Ми з ними не маємо і не хочемо мати нічого до діла. У них був православний цар і православний культ того царя, бо вони були православні (схизматики).

Що те православя нам не наробило, а також православні царі: Катерина II, Николай I, Олександер II, православні архиереї з роду, а ще більше задля рублів т. є ріжні Сімашки, Попелі, Наумовичі, Сандовичі, Гудими. І деякі, що вийшли з нашого народу, виїхали до Росії, оправославилися і зачали переводити лемків на православя. Або навіть такі Стефани Яворські, Теофани Прокоповичі, навіть Сагайдачні, що працювали не для нашого народу, а для чужого православного, над тим хіба плакати треба, що наш нарід видав аж тілько борців за „святе православя". Робили вони всі не Христове, але чиєсь діло.

„Мета" закидає священикам Станиславівської дієцезії незнання Літургії. Котрі зі священиків, чи станиславівської Дух. Семинарії, чи львівської, знають лучше Літургію, мені як непричастному і нейтральному годі розсудити, але коли я раз звиджував станиславівську дієцезальну Семинарію, я бачив там грубу книгу літографовану про обряди нашої

[3]) Щодо латинського Требника, то ні при одній св. Тайні ні благословенних нема слова православний. Редакція „Мети" може се легко провірити, переглянувши Rituale Romanum Pauli V. Pontificis Maximi iussu editum Ecclesiis Polonicis adaptatum, Katoviciis 1927 і таксамо Missale Romanum видане у Фрібургу чи деінде.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

Церкви і про Літургію. Розглядаючи цю грубу і цікаву книгу і виписуючи собі з неї дещо, я дав би авторові тієї праці клясифікацію як не дуже добру, то принайменше добру, а тим самим добре знання Літургії. „Мета" пише, що завваги станиславівських священиків в письмі до Апост. Столиці „є вислідом недостаточного знання історії Літургії". Чому „Мета" дає ноту недостаточну з предмету історії Літургії авторам письма до Риму, коли вона сама здається і не читала тої праці? Мудру раду дає „Мета" кажучи: „ліпше зачекаємо на новий Служебник з Риму".

Щодо культу св. Йосифа, то це не инновація і не треба б аж зміняти календара, бо чи при старім календарі чи при новім можна установити нове свято, хоч би церковне в честь св. Покровителя св. Церкви і на це не треба аж зміняти календара, лише назначити котрийсь день на обходження памяти того святого. В перших днях Різдва Христового т. є на Собор Пресв. Богородиці віддаємо культ лиш Преч. Дівї, хоч є і тропарі і правило в честь св. Йосифа, то одначе разом з Матірю Божою, а в неділю по Рождестві є лиш згадка про св. Йосифа. Є в нас аж три обрітенія Глави св. Йоана і три дні обходиться полиелеєм те обрітеніе. Крім того обходимо Різдво св. Йоана Хрестителя, Собор і усікновення Глави того ж святого, а навіть зачаття св. Йоана, отже 7 разів в році, а крім того що вівтірка в тижні. Чому отже в честь св. Йосифа не може бути осібного свята? Є внас аж два рази св. Косми і Даміяна, 1 липня і 1 листопада, є день посвячений св. Василієві, два рази св. Йоанові Золот. і св. Григорієві, а ще третий раз всім разом. Чи деяких свят не знести б, а деякі не мають рації, як „труса" в Царгороді, а натомість установити свято св. Йосифа? Св. Йосиф це великий праведник, що голубив на своїх руках Божого Сина, що тільки витерпів для охорони Його життя і опікується св. Церквою, задля чого Апост. Столиця установила осібне свято в честь того святого, т. є опіки св. Йосифа над Церквою, як колись над св. Родиною і то свято має назву Patrocinium Sti Iosephi.

Того всего „Мета", здається, не знає. Тому неслушно і не по католицьки пише „Мета", що це домагання зовсім безпредметове. Ні, Отче Редакторе „Мети", чи Шан. Авторе, воно зовсім предметове, бо по католицьки. Що його не підносять візантійці, то це не норма для нас.

Щодо борід скажу коротко. Раз читав я одного з ОО. Василіян, що був чотири роки в Грабівці (Волинь), який, щоб притягнути бувших уніятів, запустив бороду: „Кілько православних Ви навернули через бороду"? Ані одного — відповів. Не в бороді віра. Якби „Мета" хотіла так дуже підносити, що на Сході всюди плекають бороду, то я навів би ще більше восточних, бо аж з Тибету. Там всі лями в довгих рясах, але естетичніше без бороди і до того всі вони восточні. Бороди носили колись і папи, а голили бороду давні римляни і Ціцерон і другі. Було так і сяк, але естетичніше без бороди а до того розчіхраної та при Службі Божій практичніше.

„Мета" каже, що це інсинуація, що автори листа до Риму піднесли, що „дехто з тих обрядових пуританів заграницею убирається в камилавку з вельоном або убраний в орієнтальний рантух ходить по Римі з довгою палицею". „Мета" видно не знала того факту, або стидалася признати до нього, але так було, отже це ніяка інсинуація, а чиста правда. Можемо подати навіть імена. І пощо того?

Я підніс тут не всі закиди „Мети", а лиш подав свій загальний погляд на ту справу і підніс деякі актуальні і пекучі справи, які вносять роздор і грозять розвалом Церкви у нас більше ніж всякі посторонні затії і наступи.

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Совітсько-японські бої тривають

Аґенція Домеї принесла вістку, що на монгольськім фронті кілька груп совітських літаків перелетіло манджурську границю. Японські літаки вирушили проти них і зістрілили 14 совітських літаків. Два японські літаки не вернулися до своїх баз. Аґенція „Кокутсу" повідомляє, що совітський відділ, коло 300 піхотинців і 45 танків, заатакував манджурську граничну сторожу над річкою Калгою. Японсько-манджурські відділи відперли совітських нападників після 3-годинного бою. Большевики втратили 150 жовнірів.

Протияпонські демонстрації в СССР

На всій території СССР, зокрема в більших містах, відбуваються великі протияпонські демонстрації. На мітінгах промовці виголошують острі промови, в яких нагально атакують японську політику в Китаю і Манджурії та взивають совітське правительство „гідно відповісти" на японські провокації.

Німецька техніка

Кореспондент „Дейли Гералду" доносить з Праги, що на території Протекторату Чехії та Моравії німці уживають спеціяльних електро-магнетичних апаратів, якими вишукують по чеських помешканнях евентуально скриту зброю. Апарат показує не лише близькість металевих предметів, але також напрям, в якому треба їх шукати.

Воздушна лінія Мажіно?

Французькі військові спеціялісти від протилетунської оборони живо обговорюють на сторінках французької преси справу протилетунської оборони промислових осередків у Франції. Один з ґенералів летунів опрацював плян, в якім доказує конечність створення т. зв. воздушної лінії Мажіно здовж східної границі Франції. Та лінія мала б складатися з бальонів на привязі і бальонів вільних. На одному кільометрі мали б уставити 7 бальонів на привязі. Вільні бальони літали б на висоті 6.000 метрів. Така лінія мала б коштувати 250 міл. французьких франків.

Еспанські окопи під Ґібральтаром

Аґенція Райтера звідомляє з Ґібральтару, що еспанські власти зарядили будову окопів у невтральній стрефі в віддалі 20 метрів від британійських станиць. Військова влада окріпила охорону еспанської границі. Командант другої еспанської военної округи ґен. Салікует перевів інспекцію гарнізонів в Андалюзії та відвідав „ґібральтарський табор".

Про „блискавичну війну"

Вміру як наближається критичний момент напруженого европейського положення, на шпальтах німецької преси появляються щораз частіше розважання про характер майбутньої війни. Офіційні представники військових кругів Німеччини й Італії заявляються за конечністю блискавичної війни, якої суть в тому, щоб зараз у перших днях кампанії здобути рішальну перемогу і спаралїжувати найбільш життеві осередки нападеного державного орґанізму. Деякі фахівці критикують сей погляд і не вірять в успіх такої війни та сподіються радше по вичерпанні офензивних можливостей довготривалих позиційних боїв, т. зв. вичерпуючої війни, до чого держави „осі" не підготовані. Після теорії приклонників „блискавичної" війни рішальним чинником у майбутній війні буде летунська зброя, яка кинена в величезній масі в першому дні війни зможе поразити головні осередки господарського й політичного життя противника, унеможливляючи йому тим самим орґанізацію оборони і перехід до позиційної боротьби. Акції летунства відповідає на морі скріплена акція підводних суден, які також зараз у першому дні війни будуть ужиті до нищення ворожої фльоти. Противник випертий зі своїх становищ мусить бути переслідуваний безупинно, щоб не міг зорієнтуватися на заздалегідь приготованих лініях. Тому у блискавичній війні муситься ужити величезну скількість панцирної зброї і змоторизованих військ, які посуваючись за розбитим і здеморалізованим ворогом не дадуть йому можности відпочати, що конечне так для команди, яка має рішитися, як і для війська для переведення назначеного маневру. В тих умовинах, пише один з італійських теоретиків блискавичної війни, за кілька тижнів можна буде диктувати мир в Парижі, Лондоні й Варшаві. Деякі німецькі стратеґи передбачують трудноші у здійсненні планів блискавичної війни. Сам канцлер Ґітлер і його безпосереднє окруження належать до приклонників війни „на швидкість". І саме в тім наставленні, як пише один з обсерваторів, лежить головна небезпека війни.

Лікарський фейлетоник.

Рожа

Як вона появляється і як її лікувати

Коли рожа появляється на обличчі, говориться про рожу обличча або голови. Хоробовий заразень рожі дістається до орґанізму через малі ушкодження на тілі, головно на шкірі носа, вуха й уст. Шкіра червоніє та набрякає, стає горяча та вилискується. Рожа мандрує звичайно по цілому обличчі, яке пухне, червоніє, шкіра натягається і коло очей пухлина найбільша. На межі волосся на голові зміни звичайно задержуються, або йдуть аж до карку. Трапляється також, що рожа мандрує по цілому тілі. Деколи в місцях, де появилася рожа, шкіра підноситься дещо вгору і творяться менші або більші міхурчики. В легких випадках недуги поправа наступає по 4—5 днях. Коли рожа займає частину голови з волоссям включно, тоді волосся звичайно випадає і по кількох тижнях знов відростає. Переважно шкіра лущиться в місцях, де появилася рожа. Коли недуга зачинається, температура тіла нагло підноситься до 41 степенів і вище, виступають дрощі, болі голови, брак апетиту і блювання. В тяжких випадках тої недуги виступають мозкові обяви як неспокій, безсонність, утрата свідомости. Часто рожа може викликати запалення легенів, нирок або серцевих артерій. Коли хтось раз перейшов рожу, се ще не дає йому запоруки, що він на неї не занедужає щераз. Деякі люди хорують на рожу навіть і 10 разів, тоді внаслідок частих змін шкіри на лиці повстає постійна пухлина. Як лікувати рожу? На червону шкіру прикладати студені оклади з 3% розчину борного квасу або плину Бурова. Лікувати повинен тільки лікар. Ся недуга дуже заразлива, тому треба докладно митися по кожній стрічі з недужим на рожу.

Нові видання

о. Степан Ковалів: **Привитання парохіян, принагідні слова.** 1939 Р. Б. Видавництво і друкарня ОО. Василіян у Жовкві. Сторін 94 + 2 нпг., формат 16 × 24 цм. Ціна 3 зл. В книжці є 30 принагідних проповідей.

о. Никола Войковський: **Страдецька гора.** Львів 1939, ст. 16, формат 12.2 × 17 цм. Накладом Брацтва Божої Матері Неуст. Помочі в Страдчі. В тексті є 4 ілюстрації.

Повість временних літ. Переклав др Василь Пачовський, опрацював Теофіль Коструба. І Частина. Українська Бібліотека, ч. 79. Львів 1939. Видавець Іван Тиктор. Ст. 127. Формат 12.5×17.3 цм.

Druh, Amicus, Друг, Czasopismo Papieskiego Seminarium Wschodniego. № 1 (13). Dubno 1939. Czerwiec. Ст. 28.

Problemy Europy wschodniej. Rok I. Maj 1939. Nr. 5.

Українка

Hrvatska Smotra nacionalni, socijalni književni mjesečnik, що виходить 7-ий рік в Загребі під редакцією Івана Оршаніча приніс в ч. 4 з с. р. на ст. 192—199 статтю п. з. Україна, пера дра Звоніміра Дуґачкого. Автор подає короткий огляд історії українського народу аж до часів визвольних змагань 1918—20 рр., подає огляд території заселеної українцями, розміщення української промисловости в радянській Україні і вкінці пише, що є три можливі розвязки української проблеми: самостійна українська держава, російсько-українська федерація і польсько-українська федерація. Стаття видержана в обективнім тоні.

Ljubljanski Zvon, словінський журнал, який виходить у Любляні в Країні (Югославія), приніс в 3—4 чч. з с. р. на ст. 127—129 статтю п. з. Тарас Шевченко пера Франца Безлая. В статті поданий короткий життепис Т. Шевченка і характеристика його творчости якта кож її вплив на словінських письменників. На ст. 124—126 поміщений переклад кількох віршів Шевченка того ж автора. В кн. 5—6 „L. Z." на ст. 253—256 є стаття п. з. Франко, пера Ф. Безлая про життя і творчість Івана Франка. Автор згадує про переклади Франкових творів на словінську мову. На ст. 256—7 є переклад прольоґу до „Мойсея" п. з. „Увод в Мойзеса".

Канада не боїться нападу

Командант канадійського летунства ґен. Бішоп виголосив недавно у Ванкувері промову, в якій заявив м. ін., що канадійське летунство стоїть так високо, що Канада не боїться ніякого нападу. Та Канада мусить дальше зброїтися, бо в ніякий спосіб не мине її конечність взяти участь у майбутній війні. Канада буде воювати у власній обороні. Держава, яка нападе на Анґлію, нападе тимсамим на Канаду.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД у Львові затвердив присуд окружного суду в Золочеві у справі 41 українців (ок) з Красного, Острова, Русилова і Куткора за участь в демонстраційному поході та за зневагу польського народу підчас походу.

З ЛЬВІВСЬКОЇ СЛІДЧОЇ ВЯЗНИЦІ вийшли по двотижневому побуті на волю в суботу 12. VIII. 1939 р.: 1) о. Т. Чанин з Бринець Церковних, 2) о. О. Королюк, 3) ред. „Нового Часу" П. Сагайдачний, 4) Р. Мицик і 5) В. Яцишин, дир. Пром-Банку у Львові, 6) мґр. Я. Падох синдик Пром-Банку та 7) мґр. Я. Кальба секретар „Союзу Українських Купців і Промисловців" у Львові.

РОЗВЯЗАННЯ СОКІЛЬСЬКИХ ҐНІЗД в Перемишлі і повіті зарядив на днях воєвідський уряд у Львові. Повітовим командантом „Сокола" в Перемишлі був Осип Сенечко, якого поліція недавно увязнила.

МІН.БЕК відбув довшу розмову з британським амбасадором у Варшаві Кенардом. Одночасно польський амбасадор Рачинський розмовляв з льордом Галіфаксом і постійним підсекретарем у Форін Офісі сер Кедоґеном. Ті розмови торкалися фіналізації британсько-польського договору взаємної допомоги, що заступить порозуміння, яке існувало від Великодня в формі односторонньої заяви. (ПАТ).

ВИСОКИЙ КОМІСАР СОЮЗУ НАРОДІВ в Ґданську, швайцарець, проф. Буркгардт, виїхав на днях з Ґданська до Німеччини, де його має приняти на послухані канц. Ґітлєр.

СЛОВАЦЬКІ ВЛАСТИ зарядили, що всі чужинці, які перебувають на території Словаччини, обовязані зголосити своє майно до реєстрації.

БОЛҐАРСЬКІ ВЛАСТИ викрили в Філіпополісі шпигунську організацію, яка працювала в користь одної з сусідних держав.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II відвідав турецького президента Ісмета Інону в резиденції Дольмабаґче над Босфором недалеко Царгороду і відбув з ним нараду в приявности турецького мін. закордонних справ та ромунського посла в Туреччині.

РОМУНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО змобілізувало 10 річників резерви і приказало обсадити границю від Мадярщини і Болґарії. Ромунія має тепер 1,200.000 жовнірів під зброєю.

РОМУНСЬКІ ВЛАСТИ заборонили конґрес німців у Ромунії, який мав відбутися при кінці с. м.

КАНЦЛЄР ҐІТЛЄР буде домагатися в найближчих днях від Будапешту зміни уряду, до якого ввійшли б представники ґітлєрівців.

МАРШАЛ ҐЕРІНҐ заявив недавно редакторові німецького щоден. „Нахтавсґабе" м. ін.: В Німеччині не видно ніякої нервозности. Ми зовсім спокійні, віримо своєму фірерові і ждемо того мира, якого хочемо; коли нам не дадуть такого мира, ми готові боронитися.

В ҐОЛЯНДІЇ нове правительство утворив Де Ґер, член католицької партії. Між новими міністрами є 3 католики, 2 соціялісти, два члени т. зв. християнсько-історичної партії і два фаховці.

НОВЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО Еспанії утворив ґен. Франко. Міністром закордонних справ іменований полк. Бейґбедер, прихильник Німеччини.

АНҐЛІЙСЬКА ЛЕТУНСЬКА ЕСКАДРА має взяти участь в маневрах турецької армії.

БРАЗИЛІЙСЬКА ПОЛІЦІЯ викрила в м. Порто Алеґро заговір інтеґралістів, які приготовляли державний переворот.

ЯПОНСЬКІ ВЛАСТИ викрили в Токію заговір на життя анґлійського амбасадора сера Роберта Креґа і на члена цісарської прибічної ради віщеґрафа Матсудеїра.

НОВИНКИ

Перед окружним судом у Львові відбувся процес проти о. Романа Адріяновича з Ульгівки, обвинуваченого в українізуванні прізвищ. Процес відложено.

Окружний суд у Чорткові засудив о. Олександра Карпинського, пароха в Задарові к. Монастириськ, на 7 місяців безоглядної вязниці за українізування назвиськ. Той самий суд за таку саму провину покарав о. Ґриґорія Миськова, пароха Велєнева, одномісячною вязницею з припиненням виконання кари на 5 літ.

За вивішення тризуба в домівці Повітового Союзу Кооператив у Радехові окружний суд у Золочеві покарав 6-місячною вязницею Б. Казанівського (який відсиджує кару 12-літньої вязниці за приналежність до ОУН) і дир. А. Маланяка з тим, що дир. Маланякові припинили виконання кари на 5 літ. Різьбара Якима Винара, який виконав тризуб, звільнили від вини і кари.

За ґру в карти і курення папіросів у церкві окружний суд у Коломиї покарав 1 роком вязниці І. Романчука, М. Сусака, В. Куриляка, Ф. Ґорачка, Б. Бачука і В. Сусака.

Тернопільське староство заборонило с. р. 18 дитячих садків. Тільки 3 села дістали дозвіл на ведення дитячих садків.

Преміер Складковский був на інспекції полудневих повітів воєвідств львівського та краківського. Преміер обїхав м. ін. повіти: перемиський, добромильський, сяніцький, ліський, коростянський і інші.

Львівське городське староство перестерігає всі товариства на терені Львова перед заключуванням умов з професійними аквізиторами на ріжного рода видавництва, як стінні й кишеневі календарі, розклади їзди, альбоми, однодівки, тощо. Аквізитори часто роблять ріжні зловживання. Городське староство ґрозить санкціями з ст. 16 про товариства включно з розвязанням або ліквідацією товариства на випадок занедбання тої перестороги.

Над Равщиною в місцевостях Тенетиська і Верхреня обірвалася хмара. Вода залила низку домів і наробила багато шкід у полі.

Миколу Тисяка з Лолина в калуському повіті засудили на рік безоглядної вязниці за зневагу польського народу. Львівський апеляційний суд затвердив присуд стрийського окружного суду.

В Карпатах є коло 500 літниць, тобто майже 50% усіх літниць у Польщі. Крім того в Карпатах є 65 лікувальних місцевостей на загальне число 95 у цілій Польщі.

В Пневі, надвірнянського повіту, заложили новий кружок „загонової шляхти".

В с. Фльоринка, новосандецького повіту, польська „Леґія Академіцка" влаштувала свій табор. Учасники табору переводили дискусії та розмовляли з місцевими нашими селянами. Мабуть нікого не переконали...

Над Любачівщиною перейшла сильна градова туча, яка знищила збори на просторі 1.000 моргів, 2 водні млини і 5 мостів.

В Чижеві високо-мазовецького повіту Мечислав Бжозовский, студент виленського університету, обікрав костел, забираючи дорогоцінні предмети вартости 5.000 зл. Бжозовский хоч син багатих родичів має на совісти вже кілька проступків, м. ін. фальшування щадничих книжечок, спробу крадежі на почті, у дворі і т. п.

В селі Плавє коло Сколього ґрім ударив в хату Юрка Мурина і вбив його, жінку та двоє маленьких дітей. Крім того згоріла хата.

Гумор. — Жіноча льоґіка. — Вір мені, Ірино, що я ще ніколи про нікого зле не висловилася. — Зовсім можливо! Чейже ти ввесь час говориш про себе.

Літний час се для кожної ґазети найтяжчий час. Тому просимо ВП. Прихильників нашого орґану особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти ґазету хоч невеличким дописом.

Боже заплать Впр. ОО., що на І серії реколєкцій (31. VII. — 4. VIII. с. р.) жертвували **зол. 27.35** на будову церкви в Заболотові. — Гр.-катол. Уряд парохіяльний.

Перемишль має згідно зі статистичними даними евіденційного бюра з 9 с. м. 50.544 мешканців, з того 25.913 мужчин і 24.631 жінок. Продовж одного року Перемишль покинуло поверх 1.000 осіб в пошукуванні за працею. Число жінок в Перемишлі сягає лише 48%.

В Перемишлі саперські відділи будують новий міст на Сяні, що получить Засяння з Бакучинцями. Міст буде положений там, де колись був деревляний міст, знищений повінню кілька років тому.

В Камінці Струмиловій згоріли дві камяниці. Матеріяльна шкода доходить до 100.000 зл. В рятунковій акції взяли участь пожежні сторожі з Камінки Стр., Сапіжанки, Дерені і зі Львова.

В Нагрині та Витвиці, волинського повіту, кінчать будову двох „людових домів". Крім того будують мурований костел у Ґрині. В „людових домах" будуть приміщені польські товариства і крамниці.

В Ґданську на двірці коло Оливної брами знайшли двох важко ранених мужчин, які незабаром померли. Як виявилося, оба убиті се українці Роман Сальварівський і Федір Грабовецький. Здогадуються, що вони хотіли вискочити з польського поїзду, що переїздить до Ґдині через Ґданськ не задержуючись на території Вільного Міста. „Українські Вісти" пишуть, що Роман Сальварівський був співробітником адміністрації „У. В.".

У Валавськім Межиріччі в Моравії зударилися два особові поїзди. В катастрофі ранені 42 подорожні.

В Ромунії, як відомо, живе півтора міліона українців. На таке велике число українського населення сего року здавало матуру всего 21 українців, переважно дітей священиків і вчителів.

Пасажирський поїзд, т. зв. Сімпльонський Експрес, вискочив з рейок в м. Пітроа (Ромунія). В катастрофі погибло 15 осіб, 25 ранених.

На 3 і пів міліона тон зменшився вивіз вугля з Німеччини продовж перших 5 місяців сего року в порівнанні з минулорічним вивозом.

На весну 1940 р. зачнуть німці будову каналу Дунай — Одра, що лучитиме моря Балтійське і Німецьке з Чорним морем.

В Італії відібрали дебіт львівському ендецькому органові „Слово Народове". Редактори „С. Н." твердять, що се мабуть за поміщення в їх органі отвертого листа польських студентів до італійської молоді.

Гумор. — Сон і дійсність. — Представ собі, сеї ночі моїй жінці снилося, що вийшла заміж за міліонера! — Фі! Моя жінка представляє собі це цілий день!

На кратері Везувія появилися довголі великі щілини, з яких випливає лява. Між довколичним населенням велике занепокоєння, хоч покищо нема небезпеки вибуху вулькану.

В м. Алькаля де Генарес (Еспанія) в будинку, де були приміщені еспанські архіви, вибухла прізна пожежа. Відділи війська і фалянгістів винесли скрині з амуніцією з долішної частини будинку, натомість не вспіли вратувати важних документів. Вогонь знищив також частину монастиря Ляс Бернардас. Пожежа повстала внаслідок необережности дітей.

Ґенерал Франко вибрав місцем свойого осідку історичний княжий замок у Валенсії.

В Туреччині від кількох тижнів велика спека. У Стамбулі та інших місцевостях над Егейським морем населення відчуло легкий землетрус.

В Туреччині впроваджено контролю фільмів. М. ін. заборонили виєвітлювати фільми пропагандивні та ворожі до чужих держав та державних устроїв.

Гумор. — Три божевільні сидять у каварні. Підходить до них кельнер. — Що для вас? звертається до першого. — Нічого! — А для вас? питає другого. — Нічого! — А для вас, пане? питає третього. — Те саме, тільки в великій склянці!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Нечемна дівчина.
КАСІНО: Сповідь шпіона.
МУЗА: Христинина брехня.
ПАЛЯС: Незнакома з Монте Карльо.
СТИЛЕВЕ: Два мужі пані Вікі й ревія.

ЕКОНОМІЧНІ ВІСТИ

Совіти можуть доставляти Польщі сирівці. На шпальтах „Політики Ґосподарчей" Антін Пйотровский представив можливости достави найважніших совітських сирівців для Польщі на випадок війни і дійшов до слідуючого висновку: 1) Совітську Росію можна уважати поважним доставником завдяки її географічному положенню й безпеці транспорту на випадок війни. 2) Совітська Росія має багато необхідних военних сирівців, яких потребує Польща й які вона дотепер спроваджує з заграниці. 3) СССР може заосмотрити Польщу в більшу скількість сирівців, необхідних до ведення війни. 4) Совітська Росія може доставляти Польщі також готове военне приладдя та зброю. Ці міркування сперті на ґосподарських передпосилках і на засаді, що Росія не матиме політичних причин, які не дозволяли б їй апровізувати Польщу в сирівці та що Росія не вестиме війни на ширшу міру, що очевидно здержувало б її вивіз. Найважніші сирівці, які Росія могла б доставляти Польщі, це: залізо, манґан, хром, вольфрам, молібден, сира мідь, алюміній, цина, нікель, антимон, живе срібло, платина, маґнезій, візмут і т. д. Крім того СССР міг би доставляти пірити, фосфорити, сірку, кавчук, бавовну, вовну, камяний вуголь, нафтовий сирівець і цину. Польща могла б спроваджувати з совітської Росії також промислові вироби як вантажні авта, повзи, мотори і всяке інше військове приладдя.

Зиски фабрик зброї. Відбиткою напруженого міжнароднього положення є м. ін. зиски поодиноких світових фабрик зброї. В рр. 1934—1937 чистий зиск 30 найбільших англійських фабрик зброї осягнув 11,700.000 фунтів стерлінґів, коли передтим в такім самім часі від рр. 1931-1934 осягнув тільки 4 міліони ф. ст. В часі приспішеного здійснювання англійського військового пляну дозброєння найбільші фабрики зброї Вікерса заробили 1,411.000 фунтів ст., а попередно в рр. 1931—1934 заробили лише 163.000 фунтів ст. Доходи другої великої англійської фабрики продовж трьох останніх років зросли о 156%. Ті суми дуже малі в порівнанні з доходами німецьких заведень „Герман Ґерінґ Верке", яких дохід продовж останніх трьох місяців с. р. зріс о 758% в порівнанні з р. 1936. Великий зріст доходів виказують також інші німецькі військові промислові заведення. Славна „І Ґ Фарбен", яка має спеціяльний відділ для витворювання боевих ґазів, в останньому часі занотувала зріст своїх доходів о поверх 300%.

Відкрито новий живець для літників в Підлютім

ПІД ЗАРЯДОМ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ ПР. НДМ. В пенсіонаті є великі вигоди: чистота, електричне світло, лікарська обслуга, купелі сірчані й боровина, біжуча вода, смачна й здорова кухня та совісна обслуга. Адреса:

СС. Служебниці Пр. НДМ. Підлюте-Осмолода

Поїзд ранішний до Брошнева, опісля залізничка до Підлютого. Ціни приступні.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — зол., 1/2 стор. 90. — зол., 1/4 стор. 45. — зол., 1/10 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— зол., 1/2 стор. 140. — зол., 1/4 стор. 70. — зол., 1/10 стор. 85. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 20 sierpnia 1939. № 63 (1263)
Рік XIV. Львів, неділя, 20 серпня 1939. Ч. 63 (1263)

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.795.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

НІМЕЦЬКІ ПЛЯНИ СУПРОТИ ПОЛЬЩІ

У звязку з останніми плянами й задумами держав осі дипльоматичний кореспондент „Манчестер Ґардієн'у" помістив такі завваги: В Лондоні не знають нічого конкретного про висліди розмов у Зальцбургу і Берхтесґадені, та ознаки, які можна завважити в Римі й Берліні, вказують на те, що між державами осі устійнено загальний плян акції. На думку кореспондента плян акції не може мати іншої мети, як зліквідування Польщі як незалежної держави та поневолення Румунії. Той плян від якогось часу зовсім явно передискутовують провідники націонал-соціялізму і річ дивна, як мало німці скривають свої пляни. Берлін і Рим уважають міжнародне положення розмірно задовільним. Відкинено погляд німецьких військових знавців немов би кампанія проти Польщі була довга і трудна. Німецькі політичні круги вирішили, що кампанія буде коротка і рішальна та що інтервенція західних держав, оскільки взагалі дійшло б до неї, наступить запізно. Тому що політичні провідники видали того рода опінію, військові знавці мусять з нею погодитися, а коли канцлер Ґітлер приняв якусь опінію, небезпечно її не поділяти. Ґданське питання стає справою другорядної ваги. Ґданська проблєма і навіть польська проблєма не вичерпують цілости справи. Ліквідація Польщі се тільки засіб до ціли, а радше ліквідація Польщі, на думку німців, стала конечністю. Німеччина не може стати паном східньої й полудньово-східньої Европи, доки істнує Польща. Німеччина не може завоювати і держати Румунію, доки німецьке крило загрожене польською армією. Німеччина потребує Румунії не тільки з огляду на нафту, але також з огляду на збіжжа й інші ромунські продукти, які німці уважають необхідними, коли б їх відтяли від решти світа блькадою й бойкотом. Німецькі пляни супроти Польщі й Ромунії се органічна цілість і як такі будуть переведені в діло одночасно або майже одночасно. Тому ясно, що Німеччина постановила також розвязати мадярську проблему. В Лондоні слідкують за міжнародним положенням якнайпильніше, хоч англійські круги не думають, що кріза, яка далі загрожує, мусить дійти до кульмінаційної точки. (ПАТ).

Виселюють українських селян на Далекий Схід

З Москви повідомляють, що совітський уряд переводить під цю пору в швидкому темпі кольонізаційну акцію на Далекому Сході. Продовж останніх тижнів відійшло багато транспортів з селянськими родинами з України та Білорусі на Далекий Схід. Кілька днів тому відїхали з Київа, Харкова та Липська до Хабаровська нові транспорти, в яких перетранспортовано 2.400 родин.

Крівава бійка з поліцією в Радехівщині

У Стефанівці к. Хмільна, пов. Радехів, дійшло до збройної сутички між трьома невідомими мужчинами і відділом поліції, що їх здоганяв. Окружені особи в будинках одного селянина засипали поліціянтів градом крісових куль. Від густих стрілів вибухла пожежа, що знищила стодолу і стайню з худобою. Одначе окружені мужчини не хотіли піддатися і згоріли живцем, їх тіла зотліли зовсім. Біля тліючих останків знайшли три кріси, запас муніції і три кинжали. Поліційна влада веде слідство в тій справі. (ПАТ).

Словаки домагаються Яворини?

В Банській Бистриці на Словаччині відбулася на днях словацька маніфестація у прияві віцепремієра Словаччини проф. Туки і кількох міністрів. Словацький шеф пропаганди Шаньо Мах атакував Польщу у своїй промові. Ґітлерівський орган у Словаччині „Ґренцботе" помістив звідомлення про ту маніфестацію, в якому пише, що словаки перший раз офіційно і публично запротестували проти прилучення до Польщі Яворини та інших словацьких громад.

Крівавий інцидент на французько-німецькому кордоні

Агенція Ава повідомляє: В середу 16 с. м. трапився інцидент на терені громади Ґайнінґ на французько-німецькому кордоні, що його спричинили німці нападаючи на французькій території на французького митного службовика Рішарда. Французький митний сторож переходячи дорогою, рівнобіжною до кордону, кількасот метрів від границі, на французькій території, завважив німецький самохід, що їхав від кордону. В самоході крім шофера були ще два німецькі вояки. Рішард затримав самохід, бажаючи вияснити шоферові, що він на французькій території. В цій хвилині німці кинулися на митного службовика, повалили його на землю і били аж до втрати притомности. Опісля напасники забрали службовикові револьвер, плащ і ремінь та втекли назад до Німеччини. Відзискавши притомність Рішард повідомив негайно свою владу про напад.

Напад китайців на англійський консулят

Агенція Домеї звідомляє, що в м. Сватов юрба китайців заатакувала англійський консулят і підносила крики: „Пімстимо масакру наших братів". Йшло про кількох китайців, ранених підчас недавнього зудару з англійськими моряками на острові Татао. Відділ японських моряків розігнав китайців і врятував будинок англійського консуляту перед знищенням.

Знайшли масло зперед 1.500 літ

Московська „Правда" звідомляє, що підчас археольоґічних розкопок коло м. Керча на Кримі вчені знайшли в землі циліндрову посудину герметично замкнену чопом з волокнистої маси. Посудина була повна масла, яке збереглося дуже добре, хоч на думку археольоґів посудина пролежала в землі не менше як 1.500 літ. Знахідку переслали до Ленінґраду, де будуть її досліджувати.

Ситуація

Як її представляє німецька преса

(Від власного кореспондента).

Сучасну ситуацію в міжнароднім житті (в половині серпня 1939 р.) характеризує безнастанна полєміка між пресою держав „антанти" й держав „осі". Та полєміка крутиться головно довкруги отсих справ: 1) Переговорів ріжних делеґацій. 2) Питання „хто дужчий?" 3) Справи Ґданська, Польщі й національних меншин. 4) Справи маневрів в Туреччині, які саме відбуваються.

Найбільш парадоксально виглядають в освітленні преси подорожі ріжних військових делеґацій, які мають на цілі — так пише преса — закріпити мир. Отже їдуть військові делеґації Франції й Англії до Москви, збирається їхати польська військова делеґація, ґен. Ґунцінґер вернувся з Анкари до Парижа, між Лондоном і Парижем постійно їздять ріжні військові делеґації. Словом, рух! Особливо ломлять собі голови над тим, чому досі мимо поїздки англ. ґен. Айронсайда до Варшави не заключено відповідного позичкового договору між Англією й Польщею.

Число подорожуючих військових місій і ґенералів вже взагалі не дасться устійнити, бо раз-у-раз приходять нові вісти про нові місії й подорожі. Ось їде нова місія „антанти" в Туреччину. Ось їде інша в Ромунію. А ось їде їх кілька на турецькі маневри в Тракію.

Німецька преса пише, що турки вислали в Еврону коло 200.000 свого війська, отже більше ніж мають в часі мира і більше ніж може витримувати їх військовий буджет, який річно виносить 200 міл. марок. Річ ясна, що тут справа не в самих маневрах, а в політичній демонстрації, в першій мірі проти Болгарії. А рівночасно ходить туркам про те, щоб показати свою силу й дістати більше грошей від Англії. А що й Ромунія вагається, отже і на неї обраховані турецькі маневри в Тракії.

Один з англійських часописів написав: „Ми маємо гроші, а поляки жовнірів". Отсей клич відноситься й до Туреччини. Тільки Туреччина взяла на себе такі обовязки, що й великодержава не могла б виконати. Англійці рахують, що Туреччина має 15 міл. населення, отже може виставити 1.500.000 жовнірів для охорони британських інтересів: має боронити Єгипет і Суез і має усмиряти арабів від Александрети аж до Геджасу, має охороняти Дарданелі й напирати на Болґарію, має висаджувати війська в Ромунії... Се така „багата програма", що мимохіть приходить до голови питання: „Ну, а хтож буде охороняти територію Туреччини?" Хоч турки хоробрі жовніри, але того всього вони виконати не в силі. Їх амбіції, відіграти ролю великодержави, очевидно нереальні — в часах, коли один місяць вимагає мілїярдових видатків на армію. Такі держави як Туреччина можуть мати значіння тільки на периферіях великих подій.

З ріжних причин представлю ще тільки питання „хто дужчий"? Воно крутиться коло питання: „Чи міцніша лінія Мажіно чи лінія Зіґфріда?"

Французький міністр війни Мажіно назначив 1922 р. комісію, яка вісім літ приготовляла пляни і в р. 1930 почала будувати лінію укріплень звану „лінією

Мажіно". Скінчила ту будову в головнім 1936 р. Вона перша поставила нову систему укріплень. Стара полягала на „кругах" укріплень, от як прим. довкруги Вердену, а нова система се безперервна лінія укріплень, яка має в собі також „круги" укріплень. Німці — пише „Фелькішер Беобахтер" — зачали будову своєї лінії укріплень щойно в 1936 р., але зате могли скористати з досвіду французів. Німці виставили досі 22.000 укріплень бетоново-панцирних, французи пяту часть того. Французька лінія укріплень далеко тонша, німецька в багатьох місцях дуже широка і глибока. Стіни французьких укріплень грубі на 3 м. 50 цм., німецькі грубші. За останні літа показалося, що не варт будувати більші форти як на 1.000 людей залоги. Французи вже в часі будови більших фортів переконалися про це й залишили. Велике значіння мають перешкоди, які утруднюють або унеможливляють посування танків (повзів). Французам, пише „Ф. Б.", відомо, які сильні перешкоди збудували німці здовж своєї границі. І тому трудно зрозуміти, чому вони раз-у-раз пишуть, що лінія Мажіно міцніша від лінії Зігфріда та що лінія Зігфріда така „слаба", що частину її навіть вода вспіла „забрати..."

Позатим німецька преса остро виступає проти Анґлії, закидаючи їй підбурювання Польщі. А.—

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Архиепископ Падерборну проти висмівання релігії

„Оссерваторе Романо" оповістив текст протестаційного листа архиепископа Падерборну, монґра Кляйна, до ґавляйтера Міністеру Маєра в справі „історичного походу", зорґанізованого в м. Падерборн. Архиепископ Кляйн твердить, що ся маніфестація рівнозначна з поворотом до найгірших часів релігійних воєн. Архиепископ зокрема гостро скритикував ґрупу людей, на яких чолі йшло кілька типів в езуїтських ризах, далі „обридливе й карикатурне" представлення постаті папи Льва XIII. Такі маніфестації назвав архиепископ провокаційними і заповів, що орґанізаторів тої маніфестації подасть до суду. (ПАТ).

Німеччина змагає до відокремлення Польщі

Виленське „Слово" принесло допис свого берлінського кореспондента п. з. Проблєма війни, в якому пише м. ін.: В Берліні переконані, що Ґітлєр не цофнеться перед війною: 1) на випадок відокремлення Польщі і 2) на випадок поважнішого інциденту на німецько-польській границі, який кожного дня можливий при напятті, яке тепер панує. Що Німеччина не зрезиґнувала з відокремлення Польщі, на се кореспондент „Слова" наводить ряд фактів, м. ін. що німці шукають безпосереднього порозуміння з Анґлією, то роблять анґлійцям трудноші поза Европою. Вся німецька преса переконує Лондон всіми способами, що він повинен цофнути ґарантії, дані Польщі, і вплинути на зміну становища Анґлії в справі Ґданська. Крім того в німецькій пресі про Францію не згадується ні словом, під її адресою нема ні одної погрози, ні одної атаки. Німецькі ґазети більше пишуть про Чіле ніж про Францію. Йде про зміну настроїв за Реном.

Чого домагаються Совіти від західних держав

„Дейли Телеґраф" звідомляє, що анґлійське правительство одержало з Москви звіт про розмови ґенеральних штабів. Розмови ведуться в дуже прихильному тоні. Совітська делеґація, пише часопис, предкладає, щоб наради вести на значно ширших підставах ніж це предкладали делеґації анґлійська і французька. Кружляють поголоски, що СССР хоче передискутувати крім проблєм звязаних з европейською війною також становище, яке на випадок совітсько-японської війни заняли б Анґлія і Франція. „Д. Т." пише, що у звязку з тим делеґації західних держав у Москві одержать нові інструкції.

Совітська лінія Мажіно

На полудневому побережжі озера Пейпус по совітській стороні кілька днів тому почали праці над укріпленнями, що в тому районі мають бути совітською лінією Мажіно. На місце робіт щодня прибувають свіжі транспорти робітників. Тому що полудневе побережжа озера Пейпус ідеально рівне на просторі 150 км. і безлісне, від сторони естонського кордону поставили большевики високу охорону з дерев, що маскує терен фортифікаційних робіт.

Над чим радять штабовці у Москві?

Заґордонні кореспонденти повідомляють з Москви, що представники совітської армії і фльоти домаґаються від Анґлії і Франції автоматичної помочі для СССР на випадок совітсько-японської війни й устійнення співпраці ґенеральних штабів Польщі, Ромунії і Туреччини зі штабами СССР, Анґлії та Франції. Підчас дискусії над тими домаганнями СССР виявилися ріжниці в поглядах між військовими делеґаціями Анґлії і Франції з одної сторони і делеґацією СССР з другої сторони. Супроти того рішено відбувати тільки одно засідання денно, щоб делеґації мали час на свої внутрішні наради.

Протижидівські зарядження в Празі

Президент поліції в Празі видав розпорядок, який забороняє жидам входити до публичних льокалів, що їх лісту оповіщено. Жидівські льокалі мусять вивісити надпис „Жидівське заведення". Публичні купальні мусять резервувати окремі відділи для жидів. Лічниці, санаторії і захисти мусять теж мати окремі приміщення для жидів. (ПАТ).

Італійці укріплюють границю від сторони Франції

Італійський маршал де Боно мав завдання перевести укріплення італійської границі від сторони Франції. На днях маршал де Боно зложив писемний звіт Мусолінієві про стан тих укріплень. Звіт напечатала італійська преса. У звіті марш. де Боно пише, що будову укріплень вже викінчують і що військам, які обсадять ту лінію, не буде бракувати комфорту. Французька преса реферуючи звіт марш. де Боно пише, що по вибудуванні тих укріплень французько-італійський договір з 1935 р. се тепер мертва буква.

Завзята боротьба між большевиками і японцями

Японська ґазета „Асагі" повідомляє, що совітсько-монґолський відділ в силі 1.000 стрільців заатакував японські становища в околиці Номонґану. Після кількагодинного бою на баґнети японці відбили атаку. Совітсько-монґолські війська залишили на побоєвищі 80 убитих і багато ранених.

З Карпатської України

Реґент Мадярщини адмірал Ґорті відбув на днях інспекційну подорож по словацькій та карпато-українській території, які недавно увійшли у склад Мадярщини. Старий віком державний керманич їздив автом дуже помалу, але в околицях, відомих з української національної свідомости, він майже не спинювався і даремні були зусилля подати йому особисто меморіял про дійсне положення та дійсні настрої серед карпато-українського населення. Нпр. перед приїздом до містечка Довгого мадярська жандармерія просто арештувала кількох громадян, про яких ходили чутки, що вони за всяку ціну намагатимуться зацікавити адмірала Ґортія долею українського села. Їх зараз випустили на волю, як тільки Ґорті зі своїм почотом виїхав з Довгого в дальшу дорогу. Довше затримався адм. Ґорті в Солотвинських Долах, де оглянув копальні соли і розмовляв з робітниками мадярами, та в Ужгороді, де м. ін. відбув довшу конференцію з епископом Стойкою. Особи з оточення Ґортія переказують, що він був захоплений величавою карпатською природою, але звернув також увагу на нужденний вигляд населення. У звязку з побутом адм. Ґортія у Карпатській Україні появилась непровірена чутка, що барон Перені запросив був до себе на розмову одного українського діяча (мабуть дра Брацайка). Чи ця зустріч відбулася і про що конферували — не відомо. — Офіціоз мадярського уряду „Пестер Льойд" розписується широко і не жалує пестрих та сентиментальних висловів про побут мадярського реґента Ґортія в Солотвинських Долах, у Карпатській Україні. Отже перед Солотвинськими Долами очікували реґента Мадярщини його земляки мадярські салінарні робітники з жінками та дітьми, при чому мадярські дівчата начепили на себе українські вишиванки. Місцевий сільський суддя якийсь Даруда „зі сльозами в очах та глибоко зворушений" виголосив промову до адмірала Ґортія в найчистішій мадярській мові, в часі якої солотвинська дітвора передала його дружині так багато китиць, що „ясновельможна ледви змотла їх утримати в обох руках". „Присутні один за одним цілували достойній жінці обі руки і за радощами не знали, як мають найкраще висловити свою любов та чолобитню". Реґент Ґорті подякував своїм землякам за зворушливу маніфестацію та дивувався, що „руснаки так добре вивчили мову Петефія", після чого його дружина зложила даровані цвіти під придорожною фіґурою. Найдовше затримався адмірал Ґорті зі своїм почотом при ґірському озері, яке таки називається Озеро та лежить у долині Чорної Тиси. Тут на очах Ґортія отворили шлюзу та продемонстрували красу спаду води з озера, якого глибина сягає до 154 метрів. Ґорті так захопився карпато-українською природою, що велів їхати дуже помалу, поступав по дорозі навіть до українських сіл та звидів також одну грекo-католицьку церкву. Почот реґента Ґортія, що стояв під командою полковника фон Брунсвіка, таки не допускав окремих громадян до авта реґента. Удостоїлися балакати з ним тільки громадські делеґації, вибрані для цієї мети мадярськими адміністраторами. („Діло", ч. 185).

ОГЛЯД ПРЕСИ

Комунізм знов підносить голову

У звязку з великими партійними та адміністративними змінами на становищах в Радянській Україні „Новий Час" помістив у 185 ч. передовицю пера дра Ст. Барана, в якій м. ін. читаємо: Дрібна але сьогодні характеристична подія. Від приблизно десяти років річка Збруч була кордоном, через який переділавалися хіба стада гайкорония осінною порою. Людських звязків не було ніяких. Місцеве населення, якого большевики ще не вивезли, навіть коли в часі полевих робіт було над Збручем і бачило на західньому боці наших селян у віддалі, де можна було говорити, відверталося і мовчало мов заклате. Не гомоніло українське слово, тим більше не лунала там українська пісня. Аж ось в останніх днях, вже після призначення нових большевицьких головачів для Києва, у цілій низці сіл по східньому боці Збруча раптовно залунала українська пісня, якої там давно-давно не було чути. Що більше, співають її большевицькі вояки так, щоб чути її було добре і по галицькому боці. І привітливішими зробилися для наших людей і приязно вимахують здалека руками. Наші галицькі селяни дивляться на це як на небувальщину і роблять свої політичні та стратегічні висновки у звязку з відомими і їм подіями світової політики нинішнього дня. Ця небувальщина не викликала очевидно перелому в політичних настроях наших призбручанських селян. До большевицьких тріків вони ставляться критично. На українських піснях, що їх недавно ректентаційно співали чи ще співають совітські жовніри над Збручем, напевно не скінчиться. Зміни у верхівці в Києві використаються і на експорт. Буде ним поширення комуністичної пенетрації на українських землях у Польщі. В останніх роках комуна не має вже того розмаху у Східній Галичині, що його мала на переломі 30-тих і 40-вих років. Яскраво протиукраїнська політика Совітів припинила первісний розгін, решту зліквідувала поліційна і судова влада. Наявні сліди комуністичної агітації остали ще на підлічних землях. Сьогодні будуть спроби комуни відробити втрачене відновленням у кругах нашої інтелігенції радянофільських симпатій, які цілковито нині щезли і друге — дістатися в українське східньо-галицьке село. Східній сусід Польщі неперебірчивий у засобах і роботу за його офіційний уряд зробить Комінтерн, який сам і формально незвязаний ніякими міжнародніми договорами. Працюватиме тут дальше, як працювала і досі, відома його фірма КПЗУ (Комуністична Партія Західної України) і, використовуючи кон'юнктуру, схоче виказатися перед своєю централею чинним білянсом.

Після нарад в Зальцбургу

Про німецькі пляни у звязку з недавними нарадами в Зальцбургу „Ньюз Кроникл" пише м. ін.: Не треба думати, що Ґданськ одинока небезпечна точка в Европі. Німеччина дуже добре знає, що дальша її впертість викличе війну. Одною з характеристичних черт гітлерівської політики все було змагання йти по лінії найменшого опору. Тепер та лінія веде на полудневий схід Европи... Мадярщина знає про се і рухи німецьких військ у Словаччині немало її тривожать. Ті війська можна кинути так на полудневу границю Польщі як і на мадярську територію, щоб тут закріпити вплив Німеччини. Непокоїться також Румунія... Недаром є вісти, що король Карло скоротив свою поїздку по Чорному Морі і вернувся до Букарешту. Вкінці також Югославія свідома небезпеки, яка може загрожувати її незалежності в ближчій або дальшій будуччині. — Паризький „Журнал" пригадує м. ін., що Німеччина в останньому часі скріпила натиск на Мадярщину. Гітлер старається підписати з Горті́єм договір, який забезпечив би Німеччині можність здобути ромунську нафту. Ходять навіть слухи, що Гітлер готов віддати Мадярщині словацьку територію як компенсату. Щодо Югославії, то тут Гітлер рахує на свого римського партнера. Можливо, що в Зальцбургу Рібентроп домагався від Чіяна посередництва Італії, щоб запевнити „осі" прихильну невтральність Югославії.

Що читають польські священики

В „Газеті Косьцельній" ч. 33 появилася цікава статейка кс. Забронвика про те, що читають польські священики. У статейці читаємо м. ін. ось що: Всіх священиків-читачів (полякіи) можна поділити на три групи: „малодзенніков" (читачів „Малого Дзенніка" оо. Францісканів з Непокалянова), „куріеркову" і „поважну". 1. До першої групи належать читачі „Малого Дзенніка" (як одинокого їх щоденного часопису). Сі люди не читають звичайно також і поважнішої періодичної преси, крім малих часописів для народу. Це священики, яких глибина думки і круг зацікавлення не переступають духових меж простолюддя, між яким працюють. Вони з преси нічого не вчаться, тільки інформуються. Поява „Малого Дзенніка" була для них великою духовою шкодою. Передтим, хочби з самої цікавости, мусіли взяти в руки якусь іншу газету. 2. „Куріеркові" читачі (маю тут на думці священиків, які любуються лектурою ІКЦ і т. зв. „червоної преси") се люди з сорокатим умом, а „кратки", як їх лектура, яка відзвичаює від думання. Їх улюблені періодики се „Врубає на даху", „Святовід" і рікні крикливі та плитки видавництва. Сі люди не жалують грошей на часописи (як перша група), люблять читати, їм здається, що мають широкі заінтересування, та це все плиткість, безідейність, „брік а брак". Типи найменше симпатичні, бо вдають духову культуру. 3. Третя група ріжнородна під оглядом наголовків і ідейних напрямків своєї щоденної лектури. До неї можна зарахувати і читачів „Гласу Народу" і „Часу", „Куріера Познаньского" і „Дзенніка Познаньского", „Варшавского Дзенніка Народового", „Куріера Варшавского" чи „Газети Польской", „Слова" виленського чи львівського „Слова Народового" і т. д. — словом, читачі поважної преси. Ті возьмуть в руки і поважний тижневик і місячник — з них майже у 100% рекрутуються передплатники „Культури", „Просто з Мосту", „Піону", „Народової Мисьлі" і т. п. Щойно та група гідна, щоб до неї зараховував себе священик, який хоче мати опінію взірцевого.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Цікаво й дивно, що до третої „благонадьожної" групи зараховано переважно ендецькі часописи, відомі зі свого безоглядного шовінізму та зоольогічної ненависти до всього, що українське. Дивним дивом ся остання група удостоїлася назви „гідної", щоб до неї належав кожний польський священик, який себе шанує і хоче бути взірцем.

Домагаються 8-літньої гімназії

Варшавський „Час", ч. 222, у статті п. н. „А все таки мусимо вернутися до 8-літньої гімназії" виступає з усею рішучістю за новою реформою середнього шкільництва в Польщі і пише м. ін.: „Не глядячи на безупинні заходи З.Н.П. (Звйонзку Научицельства Польскего) та офіційні залевнення, що ніяких змін у шкільному устрою не буде, теперішній стан на відтинку середньої школи довше не дасться вдержати. Розбиття 8-літньої гімназії на три рікні школи не тільки не принесло сподіваних успіхів, але що гірше, загрожує нарушенням суспільної рівноваги й обниженням наукового рівня у вищих школах, а навіть повним заником деяких наукових ділянок, які в загальному дорібку культури були нами репрезентовані. Давня 8-літня школа випускала в світ тип людини з певним, доволі добре скристалізованим поглядом на світ. Продукувала тип громадянина, що був стрижнем суспільної верстви, яка зветься інтелігенцією. Нова школа після четвертого року науки віддає суспільності рід півсирівця, півфабрикату, півінтеліґента, який щойно після внесення подання й відповідного іспиту, може бути допущений до дальшого шліфування в ліцею. А що по причині убожества й доріжні школи великий процент молоді закінчить освіту на чотиролітній гімназії, тому суспільність одержить новий тип півінтелігента з великими претенсіями й малою придатністю до праці".

Німецькі маневри

„Варшавскі Дзеннік Народови" ч. 222 так оцінює цьогорічні німецькі військові маневри на Заході і на Сході: „Берлінський кореспондент „Пестер Льойд" обговорює цьогорічні маневри німецьких збройних сил. Висказує погляд, що так як в 1938 р. Начальна Команда нім. армії і в цьому році зрезигнує з великих вправ, які відбулися восени 1937 р. з участю кількох корпусів. У минулому році маневри відбулися в Німеччині в дивізійних розмірах, не переходячи рямок корпуса. Цьогорічні маневри мають відбутися, буцімто, також в дивізійних рямцях від кінця серпня до половини вересня. Натомість на Заході (на франц. границі) відбуваються вже маневри формацій, що мають бути залогою Зігфрідової лінії. Потривають вони, правдоподібно, до кінця вересня. Це перші того роду німецькі маневри в районі західніх фортифікацій, бо щойно в цьому році вдалося скомплєтувати залогу лінії Зігфріда. Натомість міждивізійні маневри на терені Німеччини середньої, північної, східньої й полудневої мають за мету випробувати операції офензиви. Вони вже частинно розпочалися з участю дивізій змоторизованих і панцирних".

Чи Мусоліні хорий?

„Дзенник Познаньскі" ч. 185 в статті п. н. „Чи Мусоліні хорий" пише: „Від двох днів ріжномовна преса має незвичайну забавку. Йде про ствердження, чи Мусоліні хорий, чи втішається далі імпонуючим здоровлям? Думки на цю тему поділені. Заки ті сумніви остаточно виясняться, бажаємо навести два факти, зачерпнуті з римської преси. Не перестаємо твердити, що саме римська преса як така, що знаходиться в засягу щоденної лектури у Венецькій Палаті, — є значно більш вірогідна, ніж італійські щоденники з інших осередків. Отже римська преса стверджує два факти: По перше — в неділю 6 с. м. Мусоліні прибув на пописи 15 тисяч молодих фашисток, майбутніх інструкторок фізичного виховання. Виглядав знаменито. Добрий гумор не покидав його ні на хвилину. По друге: в середу 9 с. м. Мусоліні був на популярній виставі „Кармен" в Термах Каракаллі й живо, як звичайно, реагував на овації юрби. Глядячи на всі ті комунікати й заперечення з тим обективізмом, з яким завжди бажаємо собі реферувати італійські справи, незалежно від вибриків преси родини Чіяна, можемо ствердити, що однак повідомлення з Риму виказують вищий ступінь правдоподібности, ніж комунікати міжнародньої пресової агенції, яка перша подала відомість про недугу Мусолінія".

Справа англійської позички

Виленське „Слово" принесло в 218 ч. передовицю Кета, в якій він обговорює справу англійської позички для Польщі і пише м. ін.: Факт застрягнення чи перервання польських переговорів про позичку в Лондоні викликав дуже прикре враження на цілім ґльобі і його використовують передовсім противники Польщі на міжнароднім терені. Факт той представляють як невдачу фронту мира... Зовсім не хочу робити його (полк. Коца) відповідальним за те, що позичка не вдалася, але хочу знати про що йде. Хто завинив: мескінерія англійців, які маючи менше вишколених жовнірів ніж поляки, не дають нам той дрібної у відношенні до коштів війни суми грошей, про яку нам іде, чи якась похибка з польської сторони. А коли похибка з польської сторони, то хто зробив цю похибку? Чи п. Коц, який переговорював, чи п. Квятковский, який давав йому інструкції. Адже з такого закінчення лондонських переговорів в цілім світі панує занепокоєння і радість. Занепокоєння на жаль по польській сторині, радість по стороні противників Польщі.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

Образ значіння Церкви

З приводу підготовки ворогів до замаху на Неї.

Є в нашім народі як у кожнім іншім також не дуже добрий ґрунт, що тягнеться великими полосами. Є й такі полоси в нашім краю та народі, що десятками, а може й сотками літ не виходить відти з нашого народу ні один монах, ні одна монахиня, ні один священик, ні один світський інтеліґент, але наша Церква дорогоцінним омофором своєї культури покриває також ті нездалі полоси, покриває і ту піскову землю і ту глинку і ту камянисту рінь і навіть ті скелі, де неможлива рістня сама від себе без землі, навіяної з іншого боку.

Хто має очі, нехай дивиться, хто має ум, нехай вдумається в те, а тоді зрозуміє ґеґулюючє і високо культурне значіння нашої Церкви, з якою не може рівнатися щодо вартости і глибини своєї ніяка інша людська орґанізація.

V. Коли ще докладніше приглянемося лісові, то побачимо, які ріжні роди дерев виростають у ньому. І так є в ньому нпр. рід сосни, якої батьківщина — рівнина, але та сосна легко приноровлюється також до гір і витримує велику студінь. А є знов інший рід сосни, т. зв. білої, яка творить прекрасні ліси, що скоро і природно відновляються. А знов величавий бук, що любить вапняковий ґрунт, легко приноровлюється також до глинки і до пісковго ґрунту. Він дуже скріпляє силу лісового ґрунту. Могутній дуб вимагає вже лучшого ґрунту, але зате дає твердий матеріял, що витримує століттями. Прекрасні клени, явори, вязи, липи, поетичні берези, високезні трепети й осики — всі ті роди дерев надають великої краси нашим лісам і приносять пожиток в дуже багатьох напрямках. Але ліс складається не тільки з самих дерев. В нім є також корчі, між ними й овочеві, а долом на землі прекрасні мохи і ріжні преріжні зела та трави і багато родів грибів смачних і поживних, як також грізно-отруйних. Крім того в лісах живе величава звірия, від прекрасно співаючих птиць почавши, живуть у наших лісах величаві медведі, бистрі олені й серни, могутні дики, гарні лиси й інші сотворіння ріжного рода.

Якже багато подібного виплекує свята Церква і як багато подібного стягається до неї! Вона виховує тип людини, що хоч з природи надається до прямолінійного життя, але вміє дати собі раду і серед дуже тяжких обставин та витримати і найбільший гнет, зовсім подібно як та благородна сосна, якої батьківщина рівнина, але се благородне дерево легко привикає і до гір, де витримує сильні вітри і велику студінь. І ще виплекує наша свята Церква благородний рід тихих працівниць монахинь, що скоро і природно відновляють цілі покоління нашого народу духовим вихованням своїм й основно змінюють моральний вигляд цілих околиць краю, все тихі і скромні, робучі й запопадливі. Якже вони пригадують ту благородну білу сосну, яка творить прекрасні ліси і скоро відновляє деревостан! Виростають на церковнім ґрунті і типи, що пригадують прекрасного бука і могутнього дуба і оздобних листям кленів та яворів і пахучі липи й поетичні берези і високі трепети та осики. Нераз дивишся і з диву не сходиш, як серед важких клопотів витримує десятками літ на дуже трудним становиці вихований Церквою чоловік, твердий як дуб. Десятки літ минають йому під натиском ворожих нагальних бур, а він не тільки не подається, але ще й сам служить захистом для слабших від себе в моральнім, публичнім і приватнім житті. Такі типи виховує тільки Церква. Як би не було її, то на тім самім ґрунті, де тепер ростуть величаві людські типи, була б тільки слаба, нікчемна трава, шувар, багно або нага неурожайна рінь, по якій час до часу переліталa б брудна вода повені. Так і видно, що тільки висша сила, Богом дана може творити такі дива як творить Церква. І тому варт її боронити, варт привязатися до неї всім серцем і всею душею. І се привязання буде розвиватися в щораз більшій мірі — відповідно до щораз більшого натиску, який загрожує нашій святій Церкві. Треба тільки представляти ту загрозу, викликати заінтересування справами нашої святої Церкви, без уговку підтримувати се заінтересування, а хто пізнає значіння Церкви і навчиться розуміти чудову велич її, той мусить її полюбити.

Але в лісі є крім чудових кольором, формою, ростом і виглядом дерев, корчів і цвітів, птиць і звірят також страшне гаддя. І воно має якесь особливше призначення своє, хоч людська наука ще не вспіла докладно розчовпати його. Тільки дуже помалу добирається наука до таємниць природи створеної Богом. Сотки й тисячі літ минули, заки людський ум переконався, що грабіжні шуліки, орли й яструби належать до дуже потрібних сотворінь. Заки люди переконалися про те, винищували вони ті грабіжних птиць і звірят: це санітарового діла в якімсь краю, тоді побачили, що там паршивіли і мирнавіли всі інші породи звірів. І тоді зрозуміли, що Божий розум не безпотрібно сотворив грабіжниць птиць і звірят: це санітарна поліція в таємничій ґущі природи. Вона вже замолоду виловлює все, що слабше і до життя неспосібне, та в той спосіб удержує тугість раси кожної з живих орґанічних пород.

Якесь призначення мусить мати навіть найстрашніший змій у природі, навіть найбільше їдовите гаддя, тільки ум людський не вміє ще докопатися до останніх таємниць природи. Та се не повинно бути причиною, щоб не любити тої створеної Богом природи тому, що в ній є також страшні сотворіння й події. Також у тіни церковних вівтарів криється нераз страшне людське гаддя, що виростає часом до неймовірних розмірів у величі, хитрости і шкідливости своїй. Якже воно єхидно сичить, те людське гаддя коло вівтарів св. Церкви! Як же воно їдовитою слиною своїх інтриґ і клевет опльовує і засягає все, що може засягнути! Як же воно огидними звоями своїх клубовищ старається нераз задушити і зруйнувати всяку благородну появу, думку, замір! Та се не повинно бути причиною, щоб не любити Церкви. Вона ж не тільки Божа, але й

ОСИП НАЗАРУК 3)

З подорожі до Відня

Тихо хоч мак сій. Я вже думав, що в цілім великім вагоні нема живої душі крім мене. Нараз — чую хтось заговорив. І знов ще більше тихо. А на пероні майже пусто.

Оглядаю надписи. Виключно польські, а декуди французькі. Инших я не бачив.

Ревізія не приходить.

Зате входить якийсь залізничник і просить, щоб я дав йому перечитані ґазети, бо по другім боці границі все одно можуть відібрати, каже. Маю ґазет з собою кілька. Даю йому всі крім двох, бо думаю, ще хтось буде просити. Дякує й виходить.

Поїзд рушив. „Шибує". Як се назвати по нашому: переставляють вози в їзді?

І знов тихо. Мінути довгі-довгі.

Якась подорожна пані, худа, літ коло 30, заглядає до мого купе і питає по німецьки, чи не знаю, як довго ще тут будемо ждати. „Не знаю", кажу. „Чи ви також їдете до Відня?" — „Їду", відповідаю коротко, бо в дорозі взагалі не вказано робити знакомства, а в таких часах тим менше. Пішла.

Пробую дальше читати, але якось не йде. Нарешті входить — чеський кондуктор. „Ма ucta", каже.

Чемно кланяється. На вид тої чемности якась ревна думка захопила мене — про цілий той нарід. І переняла мене цікавість: як він тепер жие? Як йому поводиться?

Кондуктор попросив показати йому білет, знов уклонився й пішов.

Тепер, коли се пишу, вже не можу собі пригадати, чи перед приходом чеського кондуктора чи зараз по нім прийшла польська поліція.

Два їх було, але тільки один увійшов до мого купе й попросив показати пашпорт. Чоловік середного віку, старанно одягнений, гладко виголений. Був чемний. Оглянув уважно пашпорт і не кажучи ні слова прибив на 9-ій сторінці округлу печатку з надписом: „Ґранична контроля. Богумін. Р. П. 28 липня 1939. Виїзд". І вийшов.

Хоч не почувався я винним ніякої провини, то таки я відітхнув, що головне минулося і я вже доїду до Відня. Ще коби так добре пішла ревізія ґрошева, думаю.

Год. 2.40 по пол. Ось і ґрошева ревізія. Також один входить. Питає, кілько ґрошей везу. Кажу: Сто зл. Поясиює мені, що коли везу більше й не признаюся, то наслідки будуть дуже прикрі. Отже кілько маєте ґрошей? питає, але кажіть докладно. А мені вже голови не тримається, чи я в Кракові крім пива (якого мені не вільно пити) не купив ще чогось і не знаю, чи взагалі маю 100 зл. повних. Я ніколи не знаю, кілько маю дрібних.

Кажу отверто: Маю 90 зл. банкнотами і решту дрібними. Але щиро вам кажу, що я не знаю докладно, кілько буде тих дрібних, я недужий і знервований дорогою, їду до шпиталю, може будете ласкаві самі порахувати.

І показую йому все, що маю.

Порахував він банкноти і взявся до дрібних. Але що се були дійсно дрібні, переважно по 10 сотиків, отже здається помилився, бо ще раз зачав рахувати. А потому побачивши, що всіх тих дрібних ґрошей не може бути багато, скінчив. І знов мені каже, щоб я признався, коли маю більше банкнотів.

— Не маю до чого признаватися, відповідаю. Прошу шукати: Я думав, що не виглядаю на такого, який пачкує потайки ґроші.

Взяв мені з рук книжку Бар'а про Відень, подивився на заголовок і злегка перекинув її картки. Може думав, що я в ній сховав банкноти. Не знайшов нічого.

— Можу вам отворити свою валізку, кажу.

Не каже нічого. Я вже підняв руки, щоб стягнути її з полиці. Тоді він здер-

людська установа. І тому всякі люди лучаються в ній. Допуст Божий паде нераз також на Церкву. І якась ціль є також у тім допусті, хоч ми й не все розуміємо його.

Ще більше мук від отруї гадючої можуть принести прекрасні гриби мухомори, що міняться ріжними звабливими красками й десенями. Не один необпитний чоловік або жінка ще свій труд вложить у вишукування їх і в збирання і в принесення до дому свого і в приготування на поживу собі. А коли спожиє її, тоді страшний біль закрутить внутренности людини. І судороги затермосять всім організмом її і нераз передвчасна смерть приходить від тих прекрасних грибів мухоморів, що міняться яскравими красками.

І такі появи є також у Церкві Божій. І вони ростуть на тім самім ґрунті, що видає здорові могутні дуби і пахучі липи і лічничі зела. І якийсь розум є також у тім приміщенні отруйних мухоморів між лічничими зелами. Ми не вміємо ще збагнути того всего, але бачимо, що ті небезпеки заострюють нашу увагу, виробляють наш обсерваційний змисл, скріплюють нашу обережність, нашу розвагу і наш розсудок.

Коли розлупати отруйний мухомор, він скоро в нутрі своїм тратить свою попередну краску, темніє, стає брудний, часом аж синій. А здоровий гриб, розлупаний чи роздятий, довго задержує свою здорову краску.

Подібно мається річ також з тим, що духово здорове або отруйне. Рух, який викликає моральний бруд і зраду свого пня, се очевидно отруйний рух і не принесе він пожитку, тільки дасть безцільний біль і судороги і смерть, коли приняти його у своє нутро.

Такий отруйний рух намагаються кинути в нутро нашої св. Церкви і нашого народу ворожі, укриті руки. І тому час голосити пересторогу про гаддя, що сичить і кусає, про отруйні блискучі мухомори, які заманюють людей своїм зовнішним виглядом, а по спожитті приносять тяжкі болі і смерть!

В найчистіше місце нашої найсвятішої організації очевидно хоче вповзати їдовите гаддя і чорна рука злочинця хоче нам кинути отрую в прекрасним опакуванні, хоче довести нас до того, щоб ми забули дуже великі заслуги нашої Церкви для нашого народу і для кожного з нас, хоче, щоб ми самі внесли роздор у неї і відривали смугами її тіло на поживу для інших, хоче, щоб ми забули рідну мову батьків і заступили її в своїй Церкві чужою, щоб тим викликати внутрішній заколот і біль і розрив і смерть нашої церковної організації.

Отже вдивімося в ту небезпеку і з тим більшою любовю та силою станьмо при своїй Церкві як при найбільшім і найвисшім нашім добрі на землі. Пізнаваймо, любім і боронім сей найлучший спадок, який ми одержали по наших батьках! Навчімся цінити його більше ніж наше власне життя: тільки тоді збережемо також духове й фізичне життя своєї спільноти і виконаємо місію, яку нам післав Бог, Творець прекрасної природи і того ліса, в якім є і такі чудові і такі страшні річи, Творець всего надприродного, як також дивного получення надприродного з природним, яке представляє Церква, найвисша поява з усего, що є на землі.

Тоді те страшне гаддя, що вховзується, щоб смертельно покусати нашу Церкву і нас у ній, тоді й ті блискучі мухомори, що появляються в ній, не зашкодять ні Церкві нашій, ні нам, а навпаки — причиняться всупереч своїй волі до скріплення її і нас морально. Чому? Бо своєю появою викличуть в нас при нашій добрій волі застанову над суттю, життям і розвитком Церкви. А з тої застанови вийде наше змагання, як доглядати, скріпляти, розбудовувати й обороняти нашу Церкву, як оцінювати запаси приросту її, як уживати ріжного рода запасів сили її, як зберігати їх від шкоди і як виконувати високе наше завдання, задля якого життя нашої спільноти і нас самих щойно набере правдивої вартости і ціни.

Так в моїх очах і думках як світського чоловіка представляється сучасне становище нашої Церкви і небезпека, яка їй загрожує з одної сторони. Про небезпеку з інших сторін сподіюся написати пізніше.

Німеччина підготовляється

З Берліна звідомляють, що від кількох днів на головних залізничих лініях і на автострадах, які ведуть з заходу на схід, можна запримітити посилений рух військ та великі транспорти воєнного матеріялу. Всі ті транспорти німці стараються задержати в тайні. Авта, які переїздять автострадами-шосами мають прислонені розпізнавчі знаки. Жовніри мають відвернені нараменники, щоб не можна було розпізнати чисел полків. На західній границі Німеччини ведуть горячкові праці над будовою третої лінії оборони. Готові відтинки тої лінії обсаджують новосформовані відділи т. зв. „Гренцвахту", які створено спеціяльно для обсади укріплень на тих відтинках фронту, де після припущень німецького генерального штабу відбудеться дефензивна війна. Також на східній границі німці ведуть приспішені праці над укріпленнями, які одначе мають зовсім інший характер від укріплень будованих на західній границі і що найцікавіше, їх обсаджують не відділи „Гренцвахту", але операційні одиниці, які звільнено з західного фронту. В загальному пляні німецьких воєнних приготувань докінчують скоро будову відгалуження автостради Берлін — Бресляв у напрямі Ополя і Битому. Приспішено також праці над будовою відтинків автострад, які йдуть через краї Протекторату, при чім головний натиск кладуть на викінчення автостради від Відня до мадярської границі, яктакож важніших стратегічних шляхів у Словаччині. Мобілізаційні заряджения відносяться також до німецької фльоти, яка останньої пятниці одержала приказ не віддалятися від своїх баз. В стані поготівля є також рибацькі човни нової і так продуманої конструкції, щоб на випадок війни можна їх заміпити на міпеносці. Окрему групу німецьких морських сил становлять т. зв. „Судна С.". Це малі незвичайно скорі морські одиниці, призначені до нищення ворожих суден зблизька. Ці судна заосмотрені у дві викидні торпед, з чотирома торпедами для кожної викидні. Крім того „Судна С" мають на помості два тяжкі машинові кріси, міни і викидні бомб. Тепер німецька воєнна фльота має 6 таких суден, які належать до корабля-бази „Тсінґ-Тао". Кожне судно має залогу 19 моряків. По звідомленням берлінських політичних кругів німецькі воєнні приготування осягнуть сего тижня кульмінаційну точку. Як подають міродайні чинники, німецькі зброєння коштували досі 25 міліярдів марок.

Гумор. — З життя черепах. — Над берегом моря стрічається черепаха з другою черепахою. — Кілько літ мають шановна пані? — 317. — Ну, ну, але ж ви знаменито держитеся! Я ніколи не дав би вам більше як 280!

жав мене. Видно має практику пізнавати людей, які не везуть грошей.

Бачучи, що він уже переконаний, що не пачкую грошей, питаю його, чи й при візді до Польщі він таксамо шукає за грішми.

— О, ні, каже, тоді можете ввезти і цілий вагон грошей!

— Тільки на се знов німці не згодяться, кажу.

— Та певно, відповів і пішов.

По кількох мінутах знов вернувся і переглянув — ті дві газети, які я лишив на полиці. Мабуть думав, чи я там не сховав якогось банкнота...

Ну, гадаю, більше вже не прийде.

І не прийшов більше. Я був сам в купе, отже не знаю, як переводили ревізію з иншими.

Була година 3 мінут 15 по полудні, коли дивлюся: до купе входить другий раз поліціянт. Той сам що був перше. І каже:

— „А прошу мені ще раз показати свій пашпорт!"

Признаюся, що мені сим разом похололо на серці, бо я подумав, що поліція запримітила якусь неформальність у моїм пашпорті, або нагадала собі щось, або що є якийсь „благородний" донос. І заки переконаються, що я хіба Богу духа винен, скажуть щонайменше вертатися.

— Прошу, кажу здетерміновано і приготований на все. Тай витягаю пашпорт.

Переглянув його щераз уважно, віддав і мовчки вийшов.

Мабуть таки буду в Відні, подумав я собі. За 10 мінут поїзд рушив.

Цікаво, як виглядатиме перша моя зустріч з німецькою поліцією, подумав я собі, про яку тепер так багато пишуть...

Поїзд їде, а я жду на прихід німецької поліції.

Поїзд вже за Богуміном. Всюди видно широко розлиті води недавної повені. Хоч як багато разів перед війною й по війні переїздив я сюди (вперве в 1902 р.), то не бачив аж такої повені. Значить, цікаво дивитися на незвичайні картини. Але мене займає думка, яка буде перша зустріч моя з німецькою Ґестапо (поліцією)...

Тепер в цілій Европі, навіть в Англії, поліція має таке значіння, якого ще мабуть ніколи не мала. Від неї залежить кожний. Жду.

І ніде правди діти: уява працює. Начитався я немало про „Ґестапо". Представляю собі, як увійде присадкуватий німець і воркітливим тоном зажадає гостро пашпорту. Вже наперед приготовляю собі відповідь, якби йому щось не сподобалося в моїм пашпорті, бо що маю робити? Отже евентуально щодо всякої неформальности чи недостачі — покличуся на те, що преціпь консулят дав візу, значить, нехай він і відповідає, коли зле.

Признаюся, що боюся дальше писати про се. Але боюся не німецької Ґестапо і не польської поліції задля того, що хочу тепер написати, тільки боюся деяких „побожних" органів польської преси, щоб не підняли нестеменного крику. Та годі, нехай кричать, бо якже обминути опис першої стрічі з німецькою поліцією, коли хочеться совісно описати враження з подорожі в сучасну Німеччину?...

Отже велике було моє здивування, коли я вперве побачив німецьку поліцію. До купе вступив молодець літ 19—20, стрункий, високий бльондин, з обличчам, яке має гарна дівчина, ще очевидно невинна, — нехай редакція нпр. „Греко-католіка поляка" іритується або ні, але був це справді приємний молодий чоловік. Коли німецька поліція нарочно вибрала такого молодця до першої зустрічи з чужинцями, то спритно вибрала. А коли се припадок, то нема над чим застановлятися. Хіба над тим, що є ще такі расово гарні примірники. Коли я потому описував того молодця одному з моїх знакомих у Відні, той сказав:

— „То був певно словянин або бодай словянський мішанець."

(Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

АНТІН СКІЛЬСЬКИЙ

Експеримент з ідеєю в мистецькій прозі

З приводу збірки новель Леоніда Мосендза „Відплата" (Львів 1939)

II. Не те Леонід Мосендз, 43-літній еміґрант у Чехії з зазбручанського Поділля. Він стоїть осторонь від усіх наших новелістів. Очевидячки обзнайомлений з технікою світової новелі, він свідомо послугується нею в особливший спосіб. Враження, що його викликає остання збірка Мосендзових новель „Відплата" (6 новель) таке, немов строгий середньовічний чернець пише... не проповіді... але приклади для проповідей. У середніх віках був відомий такий рід літератури під назвою „Exempla" — „Приклади", поширені у величезних збірниках; на Україні розвинувся цей „приклад" від XVI—XVII ст., хоч властиво був у практиці відомий уже від початків українського письменства XI—XII ст. Такі західньо-европейські „exempla" мали ріжний зміст і ріжну структуру. Але головне в них полишалось одне: події з життя, історії, книжок і т. д. подавали вони схематично, в головних рисах, найчастіше неконкретних, зовсім загальних. Розуміється, єдиною метою отих „прикладів" було: моральне поучення в християнськім дусі. І це поучення виступає часто так виразно, що цілий „приклад" се тільки поучення, але деколи подає саму схему оповідання без ніяких повчальних додатків.Не знаємо, чи Мосендзові справді відомі оці „exempla", але його остання збірка так зближена до них, що можна б говорити про спробу відродження давнього „exemplum". Може ще більше можна б те сказати про попередню збірку Мосендзових новель „Людина покірна".

Так маємо в особі Мосендза дуже інтересного й своєрідного письменника. Основна проблема в тому, що Мосендз зовсім не дбає за популярність. Тому він не дбає за сюжет, за якінебудь ефекти, навіть за мистецькі засоби. Не згадуємо про мову, бо Мосендз, живучи довго на чужині, відбився дещо від сучасної української літературної мови, відсіль у нього наявний вплив чужинецької лексики та фрази. Тут могла б не в одному помогти приязна редакторська рука (остання збірка видана доволі недбало). В нього єдиною метою — єдина справа: ідея чи ідеї? Які? Про це говорить він сам виразно, коли розповідає про венеційця фра Франческа Пачіолі: „Честь і чин, слава й необхідність, обовязок і невідкличність, жадоба й воля були змістом його гукання... Це бо безсмертний геній роду, відданий слуга і вірний володар його здоптаної, величної батьківщини знайшов нарешті шляхи до його істоти".

Всі ті ідеї лучаться в одній головній, титуловій: відплата, тобто, кажучи іншими словами: пімста, невгасима ненависть (як і називається титул однієї новелі). Це та „динамічна" ідея, що порушує Мосендзових героїв до чинів, це гасло письменника, висловлене ясно в 4-ох його новелях. Щоб забути на свого щасливішого суперника в коханні, втікає Карло, граф Райнбургу, далеко від рідного замку і коли по довгих роках вернувся та думав, що все колишнє минуло, тут стає віч-на-віч з потомком колишньої своєї милої — в ньому розбуджується жадоба кривавої пімсти; одначе в його душі настає ненадійно різкий поворот і він оголошує хлопчину своїм наслідником („Птах високого лету"). Щоб на самозванчому венеційському дожі пімстити родову кривду, вертається з далекої чужини аскетичний містик фра Франческо Пачіолі до Венеції і прилюдно вбиває ненависного дожу („I'ha pagata"). Щоб спокутувати уявний гріх проти половецького народу (добровільне піддання під українську культуру), їде хан Отрок до останків старих половців та одержує від них смертну кару („Євшан-зілля"). А жінка, що перед нею спроневіряно доносом память її улюбленого покійного чоловіка, проганяє з ненавистю доносчика („Ненависть"). Всюди, як бачимо, відплата-пімста. Тільки дві новелі („Лист" і „Мінерва") мають відмінну ідею: жадобу безнастанного руху, боротьби зі світом та життям. Але ця ідея тільки доповнює попередню; вона така сама динамічна. В імя чого ця пімста і неспокійний динамізм? Фра Франческо заколов дожу і покинув свою Венецію. Отже відплата для відплати. Немов відплата вичерпує чин, немов динамічна ідея може стати самоціллю й кінцем людської волі...

Щось недокінчене в Мосендзовій ідеольогії , це хіба непереможна стихія, що виживається сама в собі, наче первісна пристрасть, без вищої мети й отже властиво без свідомої ідеольогії. Підкреслюємо це, бо динамічна ідеольогія це найважніша справа в Мосендзових творах. Не кажемо, що динамічної ідеї не можна так трактувати, як це маємо в Мосендза, але тоді треба цю ідею трактувати в біольогічній площині, натуралістично. Дещо з такого біольогічного підходу знайдемо і в Мосендза, але не це було його метою. І тут є недоговорення. Бо динамічна ідея, що є могутньою спонукою до великого чину, повинна знайти своє закінчення на етичному полі: коли не високо моральним чином, то хоч змаганням до нього. Але сказане — це вже екскурс в авторовий світогляд. Констатуємо: біольогічний порив, а не закінчену справжню ідею.

Поза цю ідею Мосендз не дбає в своїх новелях, як згадано, про ніщо. Зокрема сюжет важить для нього не багато. Тому — пригадаймо собі знову exemplum — йому байдужа навіть до деякої міри оригінальність сюжету. Його сюжет нагадує часто вже колись прочитане, а новеля „Ненависть" приводить на память часто вживаний мотив французьких новелістів. Це певне тому, що автор хотів позбавити свої оповідання всяких рис реалізму; він воліє наблизити їх до давного символізму (найбільше в новелі з італійського життя), щоб можна при тому підкреслювати й вичисляти ідеї, писані — за старою модою — з великої літери. При цьому сюжет не має ніякого значіння, він тільки тло для виникнення ідей.

Мосендз не дбає і за форму твору; він далекий від того, щоб уганятись за популярністю, навпаки, він замало числиться з читачем. Коли в попередній збірці він ще часто обрамовував оповідання фільософічним теоретизуванням, або й давав цілі твори у фільософічних рефлексіях (заєдно пригадується анальогія з exemplum), то в останній збірці він позбувся тієї манери й опрацьовує сюжет без ніяких прикрас. У більшості його новель не знайдете діяльоґу, оповідання пливе в чисто нарративному тоні, даючи в дійсності не саме оповідання, тільки його загальну схему. Вже це переносить сюжет в обсяг абстракції, відриває його від землі. Тому персонажі тих оповідань такі нереальні, схематичні, дуже загальні, а може й шабльонові. Навіть постать Ґриторія Сковороди така нереальна, що вимикається з-під обсервації. Цей схематизм та абстрактність це безумовно свідомий літературний засіб Мосендза. Бо на новелях про німецького лицаря та венецьких купців видно, що він міг би розповідати дуже цікаво, але свідомо очищує своє оповідання від ефектів: для нього важніша ідея. Подивляємо цю строгу дисципліну в користуванні оповідними засобами, признаємо, що вона осягає декуди силу в композиції твору, але з другого боку приклад з новелею про „Євшан-зілля" показує наявно великі небезпеки такої свідомо спрощеної техніки: оповідання перемінилось у безпорадну літописну розповідь. Психольогія персонажів також спрощена. Вона наставлена на ідею відплати. Але тільки у венеційській новелі ця психольогія переведена майстерно: автор щасливо вмів перевести контраст між психольогією св. Франческа з Асижу і наглим пробудженням активної відплати в душі фра Франческа. Невивершена ідея дала й невивершену форму. Читаючи Мосендзові оповідання, маємо враження чогось, як згадано, недокінченого, хоч кожному ясне, що складав їх небуденний мистець. Мосендз задержався посередині: він не розвинув своєї ідеї в усій її нагій біольогічній жорстокості, але й не огрів її жаром вищого (ніж природна стихія) розуміння та духової синтези, напр. християнської. Полишилися тільки фрагменти творчости, роздвоєної у двох протилежних річищах. Авторові треба рішитись пливти одним або другим шляхом: компроміс між ними доводить до нединамічного вагання, що руйнує форму та загребує під її руїнами ідею. Нам здається, що це роздвоєння характеризує авторову особистість: вроджену схильність до біольогічної стихії він пробує придавити начитаним аскетизмом.

Мосендзові оповідання — вислід серіозної праці над собою — відновляють болючу, але відвічну проблему відношення змісту до форми, ролі ідеї в творі. Мосендз показує якого мистецького зусилля треба для її чіткого виведення в творі, щоб вона не перемінилась у дидактичну поуку, або не стала... агітаційним гаслом. Мосендзове виразне висунення динамічних гасел (замість переміни їх у поетичні цінности, що автор учинив тільки частинно) криє в собі велику небезпеку з мистецького боку. Цінна у Мосендза свідома боротьба для оминення цієї небезпеки.

У нас в Галичині техніка прозової прози стоїть низько і майже нікому не приходить на думку, що з прозою можна робити хоробні експерименти, коли на Вел. Україні від появи „Експериментальних новель" Олекси Слісаренка є багато таких спроб футуристів, Техномистецької ґрупи та ін. Одначе йде передовсім про оригінальне й досі ніде небувале оформлення твору. Але коли больш. критика добачила в тому небезпечний для большевизму формалізм (бо він мірається на ідеалістичній фільософії), тоді визначніші українські пись-

мешники пробують оформити оригінальну ідею, звертаючи увагу головно на оригінальну конструкцію сюжету, що має конкретизувати ідею. Більшість письменників на Вел. Україні, менше здібних, пускається на роман виключно агітаційний, брукового стилю, напр. про хлібозаготівлю, тракторизацію, колгоспи.

Все те на Вел. Україні теоретично розроблене й насвітлене. У нас критика лежить облогом, десь-не-десь лучається якась одна-друга глибша рецензія, але се винятки. І тому трудно тут писати про сучасних авторів на захід від Збруча.

Примітка Ред. „Нової Зорі": Отся коротка але цікава студія А. Скільського просто замягка супроти Леоніда Мосендза. Бо це автор, який у белетристиці може найвиразніше репрезентує ідеольогію Дм. Донцова. Тому Донцов такий вразливий на критику сего автора. Якраз збірка „Відплата" підкреслює донцівську ідеольогію найсильніше. Відплата (пімста) се почування динамічного волюнтаризму, та коли вона не має бути карою за злий вчинок, а відплатою для самої відплати, себто для пімсти, то це виразно поганська ідеольогія. Вона пригадує родову пімсту, в ім'я якої діялися страшні річи, властиво безцільно. Читач писань Мосендза не повинен дати себе збаламутити християнським реквізитом, напр. сильветкою св. Франца з Асижу або уживанням імен ріжних святих та оперуванням християнськими гаслами; бо в дійсности ідеольогія сего автора нехристіянська, вона не має в собі духа справжньої християнської любови. Тому вважаємо помилкою признання йому катол. літературної премії.

Шпитальництво в Польщі

В дні 1 січня с. р. зареєстровано на терені цілої Польщі 677 шпиталів з загальним числом 74.999 ліжок. З 677 шпиталів були 72 державні, 283 самоуправні, 214 суспільних і 108 приватних. Розміщення шпиталів нерівномірне. Шлеське воєвідство має 55 шпиталів з найбільшим числом ліжок 10.171, а новгородське воєвідство має тільки 18 шпиталів з 625 ліжками. На 10.000 мешканців припадає на Шлеську 72.9 ліжок, 47 на Поморі, 42.1 в Познанщині, 6.1 в тернопільськім воєвідстві і 5.4 в новгородськім.

Мадяри не будуть воювати з Польщею

В часописі „Мадяр Дйово" б. мадярський генерал Александер Шабо пише на повисшу тему м. ін.: Ми, родовиті мадяри, не можемо уявити собі можливости, щоб колинебудь прийшлось нам воювати з нашими приятелями поляками. Зате мадяри будуть боротися на життя і смерть з державою, яка пробувала б нарушити моральну чи матеріяльну незалежність мадярського народу.

Велика концентрація анґлійських військ

Підготовні вправи до великих маневрів анґлійської сухопутньої армії, які відбудуться у вересні, добігають до кінця. Від часу останньої війни ніколи не зосереджено такої великої скількости анґлійських військ як тепер. Важні маневри відбуваються в середній Анґлії в околиці Гентінґдоншайру. Анґлійські військові круги розглядають можливости швидкого перекинення військ і маскування військових одиниць.

З РЕЛІҐІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Дещо про діяльність Сестер Служебниць. Серед жіночих греко-католицьких Згромаджень найшвидше розвивається Згромадження Сестер Служебниць. Основали його в 1892 р. ОО. Василіяни, первісні статути затвердив у тому році львівський митрополит, кардинал Сильвестер Сембратович. Нові статути Згромадження дістало в 1907 р., і їх затвердили всі греко-католицькі епископи в Галичині. В 1932 р. Апостольська Столиця раз на все затвердила ці статути. Згромадження займається головно веденням захистів для сиріт та старців, денних захоронок для дітей, передшкіллям та шкілками, веде хатнє господарство в семинаріях тощо. Після 45 років істнування Згромадження нараховує коло 700 сестер по обітах, новіціят у Кристинополі має до 100 новичок. У 1938 р. сестри працювали в 124 домах; 85 домів було в Галичині, решта в ріжних краях Европи, крім того в Канаді, Злучених Державах Півн. Америки та Бразилії. Сестри Служебниці спішать всюди, куди кидає українців пошуканка за хлібом, і стараються бути для нашого народу моральною опікою та підтримкою.

З життя Східної Семинарії в Дубні. З останнього числа часопису „Друг", видаваного питомцями Папської Східної Семинарії в Дубні, виходить, що це заведення за кілька років свого істнування випустило 23 священиків. З них працюють: у сідлецькій дієцезії 7, у луцькій 6, виленській 3, люблинській 1, на Лемківщині 2, у Східній Галичині 2 і в Канаді 2.

В місцевости Стамс в австрійському Тиролі оо. Цистерси одержали від партійних властей приказ покинути монастир продовж двох годин. Монахи покинули монастир і розіхалися у всіх напрямах, шукаючи помочі у знакомих.

В м. Толедо в Еспанії вибухла велика пожежа, яка знищила старинну архиепископську палату. Пожежна сторожа вспіла врятувати тільки дорогоцінну бібліотеку. Згоріли дуже вартісні картини і різьби, що були в одній з саль палати. Врятовані річи здепоновано покищо в катедрі напроти палати.

Перший синод бразилійських епископів. В столиці Бразилії Ріо де Жанейро під проводом кардинала Леме де Сільвейра Цінтра відбувся перший пленарний синод Бразилії. В ньому взяло участь 98 епископів, які заступали 17 бразилійських церковних провінцій. Майже половина епископів се перші завідателі своїх дієцезій, які переважно повстали в останньому двацятьпятьлітті. Синод займався головно церковним законодавством, приміненим до умовин і потреб Бразилії. Проект правної орґанізації церкви в тім краю опрацьовано вже 1915 р. Справа ця дуже ускладнена з огляду на велику ширину культурних умовин і ступня цивілізаційного розвитку вірних, якими опікується Церква, починаючи від диких індіянських племен до високо цивілізаційно розвиненого населення м. Ріо де Жанейро і Сао Павльо. Одною з найтрудніших справ Синоду було питання духовних семинарій і посилення та плекання священичих покликань. Католицьке населення Бразилії на 45 міл. душ має число священиків, яке ледви може обслужити 10 міл. вірних. Тому багато парохій не тільки що не має власних душпастирів, але навіть не користає взагалі з духовної опіки. На Синоді майже не було питань про відношення Церкви до держави. Від хвилі коли відпав в Бразилії проект розводового права, між правительством і Церквою нема вже спірних питань. Щоб підкреслити добрі взаємини між церковним й світським правительством Синод зложив візиту президентові Бразилії Ґетульові Варґасові. Синод відбувався в найбільшій і найгарнішій святині Ріо де Жанейро, званій Носса Сеніора де Канделярія, і закінчився великим евхаристійним обходом.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

У ЛЬВОВІ вийшли з тюрми на волю, увязнені 29 липня с. р., майже всі священики за виїмком двох, кількох інтелігентів та коло 40 селян і сільських хлопців.

В БЕРЕЖАНАХ суд засудив Василя Маркова за злочин зі ст. 97 §1 к. к. на кару 7 років вязниці, за провину зі ст. 47 закону про зброю на кару 2 років арешту з тим, що вимірив спільну кару на 8 років вязниці; Омеляна Бучинського за злочин зі ст. 97 § 1 к. к. на 7 років вязниці, за провину зі ст. 47 закону про зброю на 2 роки арешту, спільну кару на 8 років вязниці; Трохима Кобля за злочин зі ст. 23 і 225 § 1 к. к. на кару 12 років вязниці, спільну кару на 15 років вязниці. Трибунал відібрав усім підсудним громадянські права і по відсидженні кари піддав під поліційний догляд; Івана Липного с. Теодора за злочин зі ст. 155 § 2 к. к. на 1 рік вязниці.

У ВАРШАВІ помер в 66-ім р. життя Войцех Корфанти, відомий польський політичний людовий діяч на Горішнім Шлеську.

В ПРАЗІ чеські власти іменували окремого комісаря для українських товариств, а іменно радн. Евгена Тисовського. Комісарем Українського Допомогового Комітету іменований учитель Михайло Виняр.

КОМІСАРІЯТ польської поліції в Тешині приказав увязнити двох купців, які громадили і скривали польські срібні монети.

ВИСОКИЙ КОМІСАР Союзу Народів, швайцарець, проф. Буркгардт вернувся з поїзди до Берхтесґадену, де відбув нараду з канц. Ґітлєром. Після повороту до Ґданська він вислав до Лондону звідомлення про свою поїздку. Проф. Буркгардт стоїть у постійнім звязку з польським Ґенеральним Комісарем у Ґданську мін. Ходацьким.

В НІТРІ і СЕРЕДІ у Словаччині були протижидівські заворушення, в часі яких юрба здемолювала кільканацять жидівських крамниць і помешкань.

СОВІТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО припинило аж до відкликання летунську комунікацію на 14 пасажирських лініях, м. ін. з Москви до Новосибірська, Свердловська, яктакож на лініях центральноазійській і кавказькій.

СОВІТСЬКИЙ ҐЕНЕРАЛ Яковлів, командант змоторизованої бриґади над рікою Калгою, погиб на днях від японського гарматного стрільна.

В ЖЕНЕВІ відбувається 21-ий жидівський сіоністичний конґрес. Прибуло поверх 1.000 представників з 40 держав.

РОМУНСЬКИЙ КОРОЛЬ Карло II заявив недавно на т. зв. святі моря: Те що ромунське, не можемо відступити і те, що ромунське, будемо боронити. Хто привязує вагу до мира повинен знати, що кордони не можуть змінятися без небезпеки світової війни.

РЕҐЕНТ МАДЯРЩИНИ ҐОРТІ відбув двогодинну нараду з анґлійським послом у Будапешті. Ся конференція стоїть у звязку з німецькими домаганнями супроти Мадярщини.

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Чакі виїхав до Берліна, де відбув нараду з мін. Рібентропом.

НІМЕЦЬКІ ВЛАСТИ замкнули всі граничні переходи в рибницькім повіті на Опільському Шлеську, при чім поперетинали навіть телефонічні получення.

У СХІДНІЙ ТРАКІЇ відбуваються маневри турецької армії при співділанні турецької фльоти.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛЬТ заявив на днях представникам американської преси, що на його думку міжнародне положення не погіршиться продовж найблищих двох тижнів.

КАНАДІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО приготовляє законопроект про боротьбу з комуністичною пропаґандою. За кару будуть відбирати канадійське горожанство.

НОВИНКИ

На Личаківському кладовищі у Львові хтось знищив гострим знаряддям знимку на памятнику на могилі четаря УГА Лісікевича.

В монастирі СС. Бенедиктинок у Львові внаслідок необережности одної з монахинь повстала пожежа. Домашня служба погасила вогонь ще перед прибуттям пожежної сторожі. Одна монахиня, яка сильно попарилася, померла.

Зїзд „вільних дослідників св. Письма" відбувся у Львові в салях „Народнього Дому" при вул. Рутовського. 14 с. м. „дослідники" влаштували „хрещення новонавернених" на Замарстинові. Руїнницька секта добирається до самого Львова. („У. В.").

В Станиславові перебував начальний редактор паризького часопису „Ль'Ілістрасіон де ль'Оріян". Сей часопис видав в останньому часі два числа, присвячені в цілости Польщі.

На фільварку ОО. Василіян в Завалі, борщівського повіту, вибухла пожежа, яка знищила три стирти пшениці і стирту соломи, загальної вартости коло 5.000 зл. Стирти не були обезпечені.

В Голосковичах, пов. Броди, згоріла на греко-катол. приходстві стодола зі збіжжам. Вогонь підклали якісь невідомі злочинці. Втрати обраховують на три тисячі зл.

СС. Служебниці Преч. Діви Марії в Стрию одержали поверхову камяницю з городом, як запис від місцевих громадян пп. Антона й Анни Грибовичів, за досмертне їх удержання.

Мостиське повітове староство заборонило оснувати кружок „Сільського Господаря" в Кальникові, подаючи як причину „загрозу безпеки і публичного порядку". Добромильське староство з подібних мотивів заборонило оснувати кружок „С. Г." в Росохах. Тернопільське староство розвязало кружок „С. Г." в Заболотцях.

В Яблониці на Гуцульщині будують „людовий дім", якого відкриття відбудеться в перших днях вересня.

В Олеші, товмацького повіту, відкрили підчас геольогічних дослідів крейдові поклади, які надаються до продукції найвищого роду цементу. Поклади буде експльоатувати польсько-англійська спілка, яка на весну 1940 р. має вибудувати в Олеші фабрику цементу.

За знищення саду якомусь кольоністові окружний суд у Перемишлі засудив Івана Корнята на 1 рік вязниці, а Володимира і Михайла Корнятів та Михайла Микишина по 2 роки вязниці.

В Мишині, пов. Коломия, посвятили на днях нову православну церкву.

Окружний суд у Коломиї засудив німця Н. Коля на 8 місяців вязниці і 50 зл. гривни за те, що він публично заявив, що до двох років Гітлєр приверне Карпатську Україну та обєднає її з Галичиною, совітською Україною й т. д.

В Березові, повіт Сарни, посвячено на днях новий римо-католицький костел.

Гумор. — Між божевільними. — Семен приходить до Тимка. На стіні висить клітка з папугою. — Ах, яка чудова папуга! — кричить Семен. — Чи вона вміє говорити! — Так. А ти?!

Літний час се для кожної газети найтяжчий час. Тому просимо ВП. Прихильників нашого орґану особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти газету хоч невеличким дописом.

З міської холодільні в Катовицях злодії викрали бочку десерового масла, власність тамошнього відділу „Маслосоюзу".

За кольпортажу українських часописів луцьке староство покарало Михайха Олійника з Луцька гривною 15 зл. Покараний зробив відклик до суду.

В сарненському повіті на Волині згоріли 23 гектари молодого ліса. Причина пожежі невідома.

В одному з німецьких банків у Катовицях переведено ревізію, в часі якої польська поліція знайшла 92.000 зл. в 5 і 10-злотових монетах. Директора і касієра банку арештували і відставили до Берези Картузької.

Польські адміністраційні власти відібрали дебіт 24 німецьким видавництвам, які появляються в Берліні, Ляйпціґу, Бресляві, Дрездені, Ессені і в Райхенберґу. Крім того відібрали дебіт „Козакії", яка виходить в російській мові у Братиславі, „Свєтов'ому Розгляд'ові", що виходить в чеській мові в Парижі та французькому часописові „Докіман" з Парижа.

Сліди підземних християнських церков відкрили два німецькі учені в долині Гереме в Малій Азії. Церкви ті і монастирі будували монахи візантійського обряду між VIII і XIII ст.

В Берліні кружляють поголоски, як пише польська преса, що канцлер Гітлер рішив оженитися з графинею Анною Марією Райфер-Шайдт-Мольтке.

У Франкфурті повстане незабаром інститут для дослідів над жидівським питанням. В інституті буде зосереджена вся протижидівська праця націонал-соціялістично партії.

Гумор. — Лебенсравм. — Курт Бумке входить до крамниці з науковим приладдям. — Я хотів би купити ґльоб. — Який? — Німеччини! („Врубле на даху", ч. 33).

В німецькій армії завели курси чужих мов. На курс італійської мови ходить 10.000 німецьких вояків. Багато уваги присвячують вивченню словянських мов, зокрема української, російської, польської та інших.

Горішню Австрію навістили сильні бурі, які спричинили багато шкід. Повінь знищила 14 залізобетонних мостів та залила багато домів.

Влада Протекторату Чехії та Моравії поручила друкарням у Празі видрукувати міліон мобілізаційних карт. На випадок війни їх ужинють, щоб покликати чеське населення до помічних праць.

Гумор. — Обережність. — Над Нілем проходжуються два бузьки. — Ви, пане товаришу, коли вертаєтеся до краю? — питає один. — Покищо остаю тут. Жду аж положення в Европі вияснить ся.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Нечемна дівчина.
КАСІНО: Сповідь шпіона.
МУЗА: Христинина брехня.
ПАЛЯС: Незнакома з Монте Карльо.
СТИЛЕВЕ: Два мужі пані Вікі й ревія.

О. Левицька, Львів, Кордецького 48.

АКТУАЛЬНА КНИЖКА! Її повинен перечитати кожний українець!

Євангелики без маски

Ся книжка представляє правдиве обличча євангелизму ширеного між українським народом в Галичині.

СТОРІН 96, велика 8, ЦІНА 50 сот., з пересилкою 65 сот.

Замовляти можна в Адміністрації „Нової Зорі" або „Правди",
Львів, ул. Ґродзіцьких 2/I пов.

Відкрито новий живець для літників в Підлютім

ПІД ЗАРЯДОМ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ ПР. НДМ. В пенсіонаті є великі вигоди: чистота, електричне світло, лікарська обслуга, купелі сірчані й боровина, біжуча вода, смачна й здорова кухня та совісна обслуга. Адреса:

СС. Служебниці Пр. НДМ. Підлюте-Осмолода

Поїзд ранішний до Брошнева, опісля залізничка до Підлютого. Ціни приступні.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (крім дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 5 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 90 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/4 стор. 180. — вол., 1/8 стор. 90. — вол., 1/16 стор. 45. — вол., 1/32 стор. 25.— вол. В редакційному тексті: 1/2 стор. 280.— вол., 1/4 стор. 140. — вол., 1/8 стор. 70. — вол., 1/16 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niezonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, czwartek, 24 sierpnia 1939. № 64 (1264)
Рік XIV. Львів, четвер, 24 серпня 1939. Ч. 64 (1264)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Папа взиває до опамятання

В суботу 19 с. м. у 25-ті роковини смерти Папи Пія X Папа Пій XII приняв у Кастель Гандольфі паломників, які прибули до Риму, щоб зложити шану на гробі Пія X. Святіший Отець виголосив до приявних промову, в якій представив постать Пія X, потому уділяючи всім благословення сказав м. ін.: Одночасно з тим благословенням бажаємо в теперішніх умовинах і перед іншими справами благати за мир, мир для Італії, мир для Европи і мир для світа. Глибоке побоювання перед вибухом війни знищило серце Папи Пія X, який передбачував увесь жах і різню світового конфлікту. В теперішню хвилю, яка знов наповнила всі серця неспокоєм, ми самі від першого дня нашого понтифікату старалися в міру наших сил віддалити небезпеку війни і старалися співпрацювати в ціли скріплення тривалого мира, спертого на справедливости і такого, що шанував би свободу і честь народів. Ми поступали обережно і щоб не утруднити або унеможливити ні одній зі сторін справи мира, свідомі того, що ми повинні зробити в тій ділянці для Церкви і всего людства. Не хочемо резигнувати з надії, що почуття поміркування і слушности причиниться до уникнення зудару, який зрідно з усякими передбаченнями перевисшав би минулий зудар під оглядом духового та матеріяльного знищення. Не перестанемо вірити, що керманичі народів у годині рішення не схочуть взяти такої тяжкої відповідальности, яку потягає за собою применення сили. Одначе понад усі людські сподівання, спертi на розумі людей і на підкладі добра, яке в них є, наш зір спрямовується до Всемогутнього Батька Милосердя, до Бога всякого потішення. Щоби Бог дав, щоб на тому втомленому світі, заворушеному як море в часі хуртовини, зацвів і заяснів мир і працьовита згода між людьми і народами. За той мир зі здвоєною ревністю не перестанемо молитися: „Da pacem, Domine, diebus nostris" („Господи, дай мир нашим часам").

Гітлєр і Сталін порозумілися

Найзамітніша подія в міжнародній політиці.

Берлін, (ПАТ). Німецьке Інформаційне Бюро (ДНБ) проголосило 21 серпня в ночі окремий комунікат (т. зв. „Зондерберіхт"), що німецький і совітський уряди осягнули порозуміння у справі пакту неагресії, що його обі держави рішили між собою заключити. Німецький міністр закордонних справ фон Рібентроп приїде до Москви в середу 23 с. м., щоб закінчити переговори у справі пакту неагресії. В сов. комунікаті подано, що оба уряди прийшли до переконання, що по поправі господарських взаємин треба перейти до поправи політичних взаємин, щоб відсунути від обох держав загрозу війни та закріпити торговельні й політичні взаємини. Напередодні цього комунікату московська „Правда" принесла статтю про заключення господарського договору, в якій підготувала громадянство до пакту неагресії, стверджуючи, що за поправою господарських взаємин мусить прийти поправа політичних взаємин.

Німці перекинуть військо в Карпатську Україну?

Агенція „Ехо" звідомляє: На мартівесі німецько-італійських розмов у Зальцбургу в лондонських політичних кругах кружляють поголоски, що одною з суттевих трудностів конференції Чіяно-Рібентроп були широкі німецькі пляни у відношенні до Мадярщини. В майбутньому европейському конфлікті Мадярщині загрожує повторення бельгійської драми з 1914 р. Німецька дипльоматія вже тепер розпитує про можливости перевозу німецького війська через Мадярщину. Дотепер ці допити дали негативні висліди. Під натиском теперішньої концентрації німецьких військ в Моравії та Словаччині Німеччина хоче зпов підняти спробу переконати мадярів про конечність співпраці з німцями на засаді т. зв. мінімальної програми, себто ходить про дозвіл перекинути частину німецького війська зі Словаччини в Карпатську Україну. За це Німеччина обіцює піддержати мадярські ревіндикації до Семигороду.

Анґлійська преса про міжнародне положення

Розмова між премієром Чемберленом і мін. Галіфаксом тривала три і пів години. Міністр Галіфакс прибув на Довнінг Стріт о год. 11.30 й опустив резиденцію премієра щойно пополудні. Премієр принял 21 с. м. також мін. Джон Саймона, Леслі Біржена і Грінвуда. Лондонський „Обсервер" і „Сандей Таймс" помістили песимістичні гіпотези про европейське положення. Ті часописи звідомляють, що однаково як західні держави так і Польща очікують критичної години з незвичайним спокоєм і детермінацією. Дипльоматичні кореспонденти тих часописів коментують кабінетову сесію і вказують, що там не западе ніяка нова децизія. Військову поміч Заходу для Польщі здійснять негайно. Ці вістки трохи відбігають від відомостей, які зараз по них надійшли з Лондону, подаючи, що в слідуючих днях мають видати дальші зарядження для скріплення оборонности Анґлії і повзяти кроки на случай акції Німеччини проти Польщі. Анґлійська преса доносить про мнимі розмови, які провадили державний підсекретар у Ватикані і польський амбасадор Папе, при чім твердить, що ті розмови ведено в присутности експертів. Потвердження тої вістки нема. В Парижі і Варшаві панує величезне заінтересування для найблищого засідання анґлійської ради міністрів в Лондоні.

Одна з причин

трагедії української книжки

Стали ми отже на тім, що мало добре зорґанізувати продажу. Ще треба до того й випродукувати д о б р и й товар, коли хочемо, щоб його купували. Поняття „добрий" не однородне, але при добрій волі прикмети доброго товару не тяжко установити.

Скажім добрий якийсь крицевий предмет, приміром бритва, має бути виконаний з доброї криці, спеціяльно до бритви достосованої. Бритва має бути виконана під оглядом форми доцільно, естетично й практично, має бути досконало шліфована й гострена та гартована. І коли всі ці вимоги будуть першорядно виконані й до того буде добре зорґанізована продажа, — вашу бритву охоче й масово купуватимуть. І так продуцент, як і купець, що продає такі бритви, не збанкротують, а навпаки, багатітимуть.

Але коли та сама бритва була б виконана найліпше з найдосконалішої криці та прикінці попала в руки неука, що, виконуючи останні при ній викінчальні роботи, через своє ремісниче неуцтво покладе її скажім на розпечену бляху на пару хвилин... непотрібно напріта не в час бритва „пустить гарт" і буде до нічого. І не поможе їй те, що криця, з якої вона виконана, досконала й під фізичним і під хемічним оглядом, що вона має досконалу форму, що досконало вона шліфована й нагострена, що на ній вибита назва фірми, знаної з своїх прекрасних виробів, що продажа бритов знаменито зорґанізована... Бритва таки буде нездала. При голенні „жало" її буде загинатися. Вона покалічить обличча того, що нею буде голитися, а волосся на бороді не постинає. Він проклене й бритву і купця, що її йому продав, і крицю, що з неї бритва виконана, й фірму, що бритву виконала та дала на ній вибити свою марку... Не проклинатиме тільки того — вибачте за щире слово — дурня, що бритву „розгартував" через своє зарозуміле неуцтво. У висліді і продуцент і купець — банкроти. І як мізерно виглядали б усі нарікання, пояснення, упімнення й умовлювання, скермовані до Бога духа винного, з порізаною й нечисто виголеною пикою бідного „консумента" бритви, що, мовляв, він не хоче купувати „українських бритов", а за накинені йому не платить та ще й лає; що він читає „Курєрки" і взагалі не виконує „патріотичного" й „національного" обовязку.

А таких „розгартованих бритов" повно на нашому „друкованому" ринкові й се одна з найбільших трагедій не тільки наших видавництв, не тільки нашої книжки, але й нашої національної культури. Нічого не хочу тут узагальнювати, не хочу й не можу обвинувачувати в сім нашім справжнім національнім нещасті тих, що в ньому нічого не завинили. З найвищою пошаною й почестю відношуся до всіх чесних, повних посвяти ідейних українських культурних працівників друкованого слова. Порушені тут справи вимагають багато, багато місця (що мені його на жаль в обмеженій статті бракує) до поважного й конструктивного обговорення. Але назагал така трагедія на-

шої письменницької культури існує і мовчати про неї було б зле.

„Ложка дьогтю" додана до бочки меду чинить всю бочку меду зовсім нездатною до вжитку. А в нас майже до кожної „бочки меду" наших книжок — особливо з ділянки красного письменства — рукою нездалого, зле, по жебрачому оплаченого, до останньої крайности перевтомленого й по дурному видавцем „використаного" „редактора" — додана з правила „ложка дьогтю".

Покищо спинюся на кількох прикладах:

Прочитайте в січневому зошиті „Рідної Мови" трагічну, істинно трагічну статтю відомого, шановного й заслуженого українського письменника, стиліста й мовознавця Короліва-Старого п. з. „Про власну книжку": чи не здригнеться вам серце й чи не охопить вас жах за нашу письменницьку культуру? Коротко головне вам з тієї статті перекажу.

З рецензії, в якій рецензент „вилаяв" автора за погану мову його книжки, довідався Королів-Старий, що під його іменем вийшла у Львові книжка, якої він навіть із заголовка не міг пізнати, бо заголовок книжки був змінений. Абстрагуючи від того, що автор ніякого гонорару за свою працю від видавництва, яке оплачується, не одержав, він не одержав також повідомлення про те, що його книжка видається! Мало того (автор живе в Празі): на багато листів, в яких він просив видавництво прислати йому хоч один примірник його книжки, він не одержав ніякої відповіді... Врешті через знайомого, що живе у Львові, йому „вдалося" — як сам пише — купити один примірник „власної книжки" і... „свої своїх не познаша"!... Так його белетристичний твір був „виправлений" якимсь анонімовим „редактором" чи „редакторами"!... І саме за ці „виправки" Короліва-Старого згаданий рецензент вилаяв у рецензії... Зрештою, коли інтересуетесь „трагедією" української книжки, українського письменника й українського мистецтва в літературі, прочитайте собі згадану статтю.

В однім зі слідуючих чисел „Рідної Мови" один пан іменем „редакторів", що книжку Короліва виправляли, може й сам „редактор" (про се скромно мовчить) — виправдувався, що, мовляв, не має Королів-Старий підстав так непотрібно денервуватися та так гаряче на сю справу реагувати, бо треба знати „тяжкі умовини редакторської праці"; жебрачу платню, нелюдське перевтомлення, матеріяльні злидні й ще багато подібного, що ніби має виправдувати нищення сими тричі нещасними й повного співчуття гідними „редакторами" української мови, книжки й культури...

Може воно й так. Але се справи не поправляє. Українська книжка скалічена!

Другий приклад:

Спитайте кого з наших читачів, що думає про небуденний, високої марки історично-поетичний твір Катрі Гриневичевої — „Шестикрилець"?

На вас подивляться як на божевільного, або подумають, що вам на старість на кпини зібралося. — „Шестикрилець" Гриневичевої, що його мала „щастя" видати популярним виданням за посередництвом одної знаної видавничої фірми, представляє собою дослівно вартість макулятури. Його при найбільшій посвяті читача неможливо дочитати до кінця, навіть у поті лиця! Се правда, коли захочете читати його перше, „виправлене редакторами" популярне видання. Се не прикраса нашої поезії й літератури, се не видатний твір, що ним могла б гордою бути кожна зі світових літератур, се — макулятура!

І я сам так мусів би думати, коли б припадком більш 10-ти літ тому не прочитав був у якомусь календарі уривка з сього твору. Захоплений небуденною красою мови й тенденції того уривка, я мріяв про той час, коли матиму щастя пізнати ввесь сей твір, я розпитував людей, хто така ся Катря Гриневичева, що здібна таку красу творити? І дочекався!

Я тільки тому дочитав до кінця сю нужденну книжку, що все думав таки десь знайти той прекрасний „уривок", який так мене колись захопив. І не знайшов! Бо ввесь „Шестикрилець" „редактори" „виправили"...

І не поможе нічого покликування ваше на друге прекрасне бібліофільське видання того самого, вже „невиправленого" твору, що його сама авторка видала, не поможе покликування на ентузіястичні рецензії на сей твір проф. Огієнка й Сави Крилача в „Нашій Культурі", не поможе нічого, бо твір сей „редакторами" вже в першім виданні, коли не зовсім убитий, то в кожнім разі надовго „унешкодливлений".

Приклад третій:

Юрій Липа, стиліст, мовознавець і державник, написав визначну книгу „Призначення України".

— Пане Юрію — питаю його по прочитанні книжки — чому Ви в книжці вживаєте таких а таких слів та речень? Чому пишете скрізь напр. не „в Україні", а „на Україні" і т. д.?

Липа всміхнувся сумно й відповів мені тихо:

— Ви, пане Саво, добре знаєте, як я пишу й мовлю. Особливо знаєте добре, що я як конструктивно думаючий державник, що його болить кожне уманення величі й права до достойного державного життя нашої Батьківщини, мислю, мовлю й пишу „в Україні". Але ж я не живу у Львові, а моя праця там „редагована"...

Се все було про авторів, що не живуть на місці й не мають змоги особисто боронити своєї праці та свого на початку книжки поставленого імени, або про тих, що до такої тяжкої та невдячної боротьби нездібні, бо Бог схотів дати їм кволу жіночу делікатну постать і характер.

Але ось моя скромна особа „дебютанта в українській белетристиці". Моя скромна особа має відвагу, впертість, любов до українського слова й хоч старі але міцні зуби. До того живу на місці, таки тут у Львові.

І в моїй скромній книжці „виправлено" як не самий заголовок, то хоч підзаголовок, пояснюючи на мій протест, що властиво „се все одно". І мені повставлювано зовсім досі незнані в українській мові „новотвори", як напр. „рот-майстер" і тому подібні, й мені знято чомусь російському одягненому в однострій судовикові кашкета з голови та зроблено з нього жалюгідну карикатуру в капелюсі (щось, як муринський кацик у циліндрі, але босий і без штанів), і мені „понавредаговувано" всяких висловів, яких я з роду не вживав і вживати органічно не можу. І врешті, по чотирьох місяцях шаленої й багато здоровля коштуючої боротьби, коли вже мені вдалося всіх в достаточній мірі на себе образити, я добився можности сам проводити „на мою особисту відповідальність" (яке ж се страшне! правда?) коректу тих нужденних 8 сторінок на тиждень моєї повісти, для яких я мушу приходити тричі на тиждень до друкарні й там „гонорово" працювати.

На сьогодні, Шановний Читачу, досить прикладів, бо й Твої нерви не з криці.

Сава Крилач.

Політика Анґлії

Лондонський кореспондент виленського „Слова" в ч. 225 цікаво характеризує англійську політику і пише: Від віків ведеться спір, чи Англія веде політику на довгу филю чи на коротку. Одні твердять, що англійські державні мужі укладають план подій на сто літ наперед; інші натомість бачать в англійській політиці тільки емпіризм, припадковість, пристосування до обставин, майже вижидання завтрішнього дня. Кажуть, що англійцям брак уяви, що не вміють передбачувати, що в їх політиці дивний брак тяглости. І одні і другі мають рацію. Англія має деякі незмінні засади, обраховані на століття. Щоб боронити тих засад, коли вони загрожені, Англія здібна до найбільших зусиль. На всі інші проблеми, коли тільки засади її політики не загрожені, Англія хитка і непослідовна. Які ж то засади? Перша се рівновага сил в Европі. Коли ця засада захитана, Англія стає на шляху держави найсильнішої на континенті. Вчера боялася гегемонії Франції. Сьогодня постановила за всяку ціну не допустити Німеччини до гегемонії. Ось дивний, але правдивий парадокс. Англія віддала б напевно кольонії або їх частину слабій Німеччині, але не віддасть їх могутній Німеччині. Друга засада це задержання панування над морем. Будувати велику фльоту се певний спосіб, щоб попсувати собі взаємини з Великою Британією. Англія неприхильна Італії та Японії не з приводу Абісинії або Китаю, тільки тому, що ті два краї мають, на англійський густ, забагато военних кораблів. Ту другу засаду доповнено тепер незвичайно важним додатком: Англія уважає сьогодня, що мусить панувати не тільки на морях, але й у воздусі. До тої цілі тепер доходить і в майбутньому з неї не зрезигнує. Англійсько-німецькі взаємини можуть поправитися щойно тоді, коли Німеччина погодиться з думкою, що разом з Італією буде слабша у воздусі, ніж Велика Британія з Францією. Два дальші канони англійської політики спроваджуються до того, що в руках Англії мусять бути сирівці й можність уділювання кредиту. В тих двох ділянках Англія мусіла піти на компроміс зі Злученими Державами П. А. Але тільки з ними. Ніколи не погодиться з думкою, щоб Німеччина могла бути сирівцево самовистарчальна і завжди буде маніпулювати монетарною і фінансовою політикою так, щоб Лондон залишився банком світа. В імя тої засади Англія створила стерлінговий блюк і зруйнувала золотий блюк. В імя тої самої думки не хоче давати позичок в золоті, тільки в фунтах. Коли йде про англійські засади, то англійці потрафлять бути невгнуті. Все інше другорядне. Англійці навіть не думають боротися за демократію у світі, можуть прекрасно погодитися з кожним устроєм. Таксамо потрафлять замкнути очі на методи, коли їм то на руку. Самі про себе говорять: маємо спокійну совість, може тому, що вона елястична. З політичних „ідеольогій", зокрема в ділянці закордонної політики, англійці не тільки сміються, але просто не розуміють їх; розумування заступає у них інстинкт. Річ характеристична: англійці напевно вміють вести свій Форейн Офіс, але такого підручника дипльоматичної шахістики як „Майн Кампф" не взяли поважно: не думали, щоб хтось міг поважно зробити політичний плян на 20 літ. Одначе свої власні, неписані засади відчувають глибоко в душах, так як засади своєї неписаної конституції. Де їх засади не входять в гру, там англійці завжди визнають компроміс і опортунізм. Сьогодня, коли загрожує гегемонія Німеччини, будуть тверді й неуступчиві. Коли тільки ся небезпека минеться, будуть знов „ощаджувати" Німеччину і навіть дораджувати уступства в користь Німеччини хоч би з власної кишені. — Люп.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ОГЛЯД ПРЕСИ

В пошукуванні за розвязкою

В передовиці п. (к.) під таким наголовком „Діло" в ч. 188 пише м. ін. ось що: Нам видається, що зайшли деякі умовини, які є познаками зміни на краще: ми виходимо помалу з вязкого політичного імпасу, в якому в останніх часах опинились. Візьмім першу трудність. Те, що українська справа опинилася в европейській деконюнктурі, викликує в нас сьогодні менше замішання ніж тоді, коли ми станули перед свідомістю тієї деконюнктури. Це, як знаємо, настало з хвилиною упадку Карпатської України. Тоді ми зрозуміли, що розвязка української проблеми се не одна з передумовин нового европейського порядку, що українська справа се не складова справа німецького політичного пляну щодо сходу Европи. В українському громадянстві виринали тоді питання: Що робити, на кого орієнтуватись? Тепер ми чимраз більше згідні в тому, що не є в українському національному інтересі нині орієнтуватися на когонебудь. Ніяка посторонна сила не має нині політичної розвязки української проблеми. Для кожної з цих сил українська проблема в конкретній політичній комбінації — небажана перешкода. І то тим більше небажана, чим більше предметом залицянок европейських потуг стають Совіти. Зате як диверсія, як слухняне політичне орудля, без власної політичної цілі — ця проблема побажана і німцям і Совітам (дивн останню пресову німецьку кампанію та останні персональні зміни в Радянській Україні) і іншим державам. Тому справа, яка нас раніш бентежила, спихала з площини політики у сферу фантазії, стає сьогодні елементом нашого політичного думання: починаємо розуміти, що негація істнуючої дійсности не означає необхідности розбивати цю дійсність під чужий диктат. Починаємо розуміти, що заступаючи під такий диктат істнуючу політичну дійсність новою, ми станемо знову не підметом, але предметом тієї останньої. І то станемо після того, коли спричинимо цю нову дійсність нашими таки руками, жертвами нашої крови і національних надбань. Починаємо розуміти врешті, що чужу орієнтацію мусимо сьогодні, в міжнародній деконюнктурі української проблеми, заступити власною: Зберігаймо наші сили до часу, коли українська проблема увійде в нову конюнктуру! Факт, що помалу починаємо визволюватися зпід гіпнози чужих орієнтацій, настроює нас на оптимізм, що зуміємо опанувати й інші труднощі нашої політики, опануємо внутрішньо-український паралїж та знайдемо політичний пляи на сьогодні.

Півміліонова армія українських дітей

Орган УНДА „Національна Політика" в 32 ч. приніс під таким наголовком статтю, в якій м. ін. пише: За тиждень около пів міліона українських дітей заповнить школи. Який велитенський капітал національної і культурної вартости представляє собою ця армія дітей! Та скільки з цього капіталу пропадає наслідком обективних, від нас незалежних умовин, а скільки марнується наслідком таки нашої вини? В нашому інтересі, щоб тих пів міліона наших дітей засвоїло собі якнайбільше знання і виробило в себе найкращі прикмети характеру. Хочемо, щоб школа дала їм здатність видержати суперництво з іншими народами, коли прийдуть у житті на наше місце. Та це не в інтересі інших народів. Ось і вузол, який життя завязує на терені школи: там куеться духова зброя суперництва між народами. Є багато засобів, щоб систему шкільництва вже як систему зробити інструментом національної політики незалежно від змісту і вартости самої школи. Кілька прикладів. Ось напр. на Волині і Поліссі є около 20 проц. дітей у шкільному віці поза школою, себто 20 проц. цих дітей не побирає ніякої науки, бо для них нема ні шкільних будинків, ні вчителів. На Познанщині таких дітей лише 1 проц. На нашому етнографічному просторі число анальфабетів серед українського населення вагається між 30 і 70 проц., на західних територіях Польщі між 1 — 3 проц. Народи свідомі своїх завдань, що хочуть жити всіми своїми органами життя, стараються не зменшувати темпа цих органів серед ніяких умовин. І сьогодня, хоч загроза війни постійно істнує, не бачимо, щоб у німців, англійців, чи поляків темпо культури, господарства, а в поляків навіть темпо будови костьолів і людових домів — меншало. Нам теж не вільно тепер занедбуватись на ніякому відтинку наших національних змагань, хоч стоїмо перед загрозою війни. Не смімо допустити, щоб у нас запанувала засада провізорії. Мовлав, і так буде війна, пощо трудитись? Що буде, то буде — людське життя не знає провинів. Ми не можемо допускати до таких провинів чи пустих місць у нашому національному організмі, бо їх заповнять інші своїм, чужим для нас змістом. І тому не смімо допускати до зменшення нашої активности на шкільному відтинку. Хоч система шкільництва сама по собі для нас непригожа, хоч дух школи і її зміст не відповідають нашим потребам ані бажанням, мусимо використати навіть таку систему, яка є на наших землях, доповнивши її браки нашою громадянською активністю. І цю громадянську активність повинні ми звернути в напрямі істнуючих українських національних організацій і установ, які працюють на полі шкільництва й української культури. Переведім духову мобілізацію в наших рядах та скріпім кадри їх працівників, підсилім їх засоби нашою матеріяльною піддержкою. Заопікуймося нашою молодю, даймо їй українську книжку, українську лектуру. Потворім відповідні організації родичів, де цих організацій нема на терені шкіл. Станьмо в обороні тих решток українського державного шкільництва, яке маємо і скріпім наші заходи над його поширенням. Півміліонова армія наших дітей, яку початок шкільного року змобілізує, домагається від нас опіки над собою. Вона сама не вміє добути цього капіталу культури і національної потенції, яка в ній скривається. Це станеться лише при нашій опіці над власними дітьми.

Скріплення фреквенції у церквах

Львівська польська „Газета Косьцельна" принесла в 33 ч. статейку кс. А. Замазаля п. з. „Скріплення фреквенції". В ній автор пише м. ін.: Часто священики скаржаться і нарікають, що в будні, тут і там, костел майже пустий; крім кількох побожних бабок, інші не користають з Жертви Служби Божої і до костела не приходять. Низше подані середники можуть причинитися до запобіження тому: 1) Зачинати Службу Божу точно, ні мінути скорше ні пізніше. 2) Вибрати найвідповіднішу пору для вірних, іншу в зимі, іншу на весну і в літі. 3) Оскільки при костелі є органіст, нехай грає і співає підчас щоденної св. Літургії для більшого настрою й урочистости. 4) Відправляти Сл. Божу не заскоро, голосно і виразно... Вірні вдоволені, коли чують докладно, що священик відмовляє, і коли можуть з ним лучитися в молитві. 5) Дбати про се, щоб престіл був щодня прикрашений живими квітами (бодай в теплій порі), бо се притягає вірних. 6) Старатися, щоб літургічні ризи були в добрім стані і непобруджені... 7) Впроваджувати і континувати постійні парохіяльні богослуження, які вірні загально люблять... 8) Щодня постійно сідати в сповідальницю перед Сл. Божою. 9) По Сл. Божій дяк нехай не виганяє зараз людей з церкви, нехай не дзвонить ключами, але нехай лишить охочим трохи часу і до довшої молитви. 10) В разі передбаченого виїзду або іншої перешкоди нехай священик начас заповість вірним про те, щоб надармо не вичікували на Сл. Божу. 11) Постаратися розложити на лавках таблички з друкованими молитвами і літаніями. 12) Допильнувати, щоб у церкві не було протягів, як також, щоб входові і бічні двері добре замикалися (особливо в зимі). Де є камяна долівка, уложити в зимі кокосові мати. 13) Для членів церковних братств і католицьких товариств уряджувати що квартялу генеральне св. Причастя, а до їх сповіди запросити також чужого священика. 14) Заповідати завчасу про сакраменталії і благословенства, які мають відбутися в церкві (благословення піль і засівів, посвячення цвітів, вінків, овочів і т. п.). 15) Роздавати вірним печатані летючки про вагу св. Літургії та про її користи для душі...

Англійські інтереси на Балтійському морі

„Польска Збройна" обговорює розміри англійських інтересів в области Балтійського моря і пише м. ін.: У Форейн Офісі вже віддавна слідили зі зростаючим неспокоєм німецьку діяльність над Балтійським морем, де Англія має незмірно життєві інтереси. Вистарчить сказати, що торговельні обороти Англії з 7 балтійськими державами себто з Польщею, Литвою, Латвією, Естонією, Фінляндією, Швецією і Данією виносять від 30 до 40 проц. загального торговельного обороту тих держав, тоді як обороти з Німеччиною становлять ледви 17 проц. загальної вимінн балтійських держав. Рівночасно обороти Англії з чотирома державами дунайського басейну (Румунією, Угорщиною, Болгарією та Югославією) становлять 7 — 8 проц. загального торговельного обміну тих країв, а їх обороти з Німеччиною перевищають 50 проц. їх обміну. Отже ясно, чому Лондон розмірно поблажливо міг глядіти на німецьку експансію в полудньово-східній Европі і чому так безоглядно протиставився першим її крокам над Балтійським морем. („Г. П.", ч. 230).

Французька позичка для Польщі

Представники Франції і Польщі підписали 18 серпня умову, на підставі якої французьке правительство має уділити Польщі позичку у висоті 430 міліонів франків. Ця позичка призначена на закупно воєнних матеріялів у Франції з метою збільшити оборонність Польщі. Умову підписали з французької сторони міністр закордонних справ Бонне, з польської сторони амбасадор Лукасевич.

Німці про Польщу

(ПАТ) Німецька преса подає в якнайбільш сензаційній формі вістки про „шаліючий терор", зокрема на Шлеську. Протипольська нагінка займає найбільше місця на всіх головних сторінках часописів. „Фелькішер Беобахтер" у вступній статті відповідає „Таймс'ові" і кінчить так: „Проблема Ґданська і Поморя — більше ніж дозріла до розвязки і то негайної розвязки". „Берзен Цайтунг" грозить не тільки Варшаві, але й Лондонові, зазначуючи, що відповідальність за все, що станеться, впаде не тільки на Польщу, але також на Англію. Той самий часопис на іншому місці перестерігає західні держави перед „страшним ризиком", на яке вони себе виставляють. Тезу конечности якнайшвидшої розвязки ґданської справи висуває також „Франкфуртер Цайтунг" і інші часописи.

Совіти в обороні Ґданська

Поль. Аг. Агр. звідомляє: Всі совітські радіовисильні виступили дуже гостро проти статті, поміщеної в італійському часописі „Гацетта дель Попольо". В тій статті італійці грозять війною, коли б Польща не уступила в справі Ґданська. Той голос, на думку італ. часопису, повинен бути пересторогою для Англії і Франції, які мусять змінити своє становище у відношенні до Польщі, коли хочуть уникнути війни. Совіти осуджують статтю в італ. часописі, додаючи від себе, що тільки Німеччина загрожує мирові своєю нічим необосно-ваною пажерливістю. Тепер нема вже нікого, хто не здавав би собі справи, що Ґданськ се тільки претекст до заспокоєння німецьких завойовницьких плянів.

Німецькі війська у Словаччині

Кореспондент „Таймс'а" доносить з Братислави, що на вулицях того міста сильно збільшилося число німецьких одностроїв, яких дотепер майже не було видно. Дуже багато німців, які від ряду днів були у Братиславі в цивільних одягах, тепер офіціяльно парадують в одностроях. Кореспондент твердить, що скількість німецького війська у Словаччині значно збільшено. Всі шляхи до Жиліна, найважнішої вузлової залізничої стації, замкнено для цивільного руху.

Німецькі кооперативи без права ревізії

В Варшаві відбулося засідання Державної Кооперативної Ради при участи 21 членів, в часі якого розглянено справу відібрання права ревізії Союзові німецьких кооператив у Польщі з осідком у Познані і Союзові сільських кооператив поморського воєвідства з осідком у Грудзьондзу. Стверджено, що ці союзи організували в кооперативах залежних від себе опір проти приймання в члени поляків, які були доставцями згл. клієнтами кооператив. Тому, що таке поступування незгідне з духом польського кооперативного права, Кооперативна Рада висказалася за відібранням німецьким кооперативам ревізійних прав. Внаслідок того рішення міністр скарбу відібрав право ревізії обом згаданим німецьким союзам. („Д. П.").

НОВІ ДАТИ

Про сільське господарство земель заселених українцями

Недавно появився черговий зшиток (ч. 104) Головного Статистичного Уряду Польщі. В ньому подана рільнича статистика за р. 1938. З чисел зібраних там у таблиці можемо собі виробити образ про сільське господарство в Польщі. Нас у першу чергу цікавить сільське господарство тої частини Польщі, що заселена українцями, хоч і треба дати порівнання з іншими частинами Польщі. На основі даного матеріялу не можемо докладно викроїти території, що на ній живуть українці компактною масою, лише територію, що менше-більше покривається з територією заселеною компактно українцями. Це територія пятьох воєвідств: львівського, станиславівського, тернопільського, волинського та поліського. Правда, 10 повітів львівського воєвідства або чисто або майже чисто польські, а два повіти поліського воєвідства в значній мірі білоруські, але це не дуже зміняє загальний стан тим більше, що на основі даного матеріялу не можемо брати під увагу Холмщини й тої частини Лемківщини, що належить до краківського воєвідства.

Частина Польщі заселена українцями, себто пять названих воєвідств, це сільсько-господарська країна, бо з сільського господарства живе тут 77% населення, а з гірництва та промислу лише 10%, з торговлі 5%. Відсоток сільсько-господарського населення, коли не брати під увагу Львова та дрогобицько-бориславського скупчення, ще більший — 80% коли брати під увагу міське і сільське населення, а 90% коли брати під увагу само сільське населення. Це дуже високі відсотки, коли зважимо, що у всій Польщі живе з сільського господарства 61% всего населення.

Тому треба було сподіватися, що на терені пятьох воєвідств відносно до всеї території Польщі є велике скупчення рільних вжитків (орних ґрунтів, садів, городів, лук і пасовищ) і самих орних ґрунтів. По суті у всій Польщі рільних вжитків 68%, орних ґрунтів 49%, лук і пасовищ 17%, лісів 22% поверхні, а в пятьох воєвідствах рільних вжитків 60%, орних ґрунтів 40%, лук і пасовищ 20%, лісів 25% поверхні.

З порівнання земель заселених українцями в Польщі з землями заселеними українцями поза Польщею виходить, що землі заселені українцями в Польщі стоять на передостанньому місці, коли йде про орну землю. Бо орна земля займає на всіх землях заселених українцями 66%, на тих-же землях в СССР 73% (в степових частинах аж 80%), на тих-же землях в Ромунії 59%, на Карпатській Україні лише 14%. Зате коли йде про пасовища, луки та ліси, то картина зовсім відмінна, Галичина, Волинь і Полісся на другім згори місці, бо на Басарабії й Буковині сіножатей і пасовищ 15%, лісів 18%, на українських землях під СССР 12% пасовищ і 9% лісів. Отже відсоток сільсько-господарського населення на землях заселених українцями в Польщі в загальному дуже великий, а поверхня рільних вжитків не дуже лише досить велика. Чим це вияснити, побачимо дальше.

Мусимо звернути увагу на те, що поодинокі частини пятьох воєвідств не всі однакові, бо в деяких повітах відсоток орних ґрунтів буває лише 7 (Косівщина), найменше на всю Польщу, в інших зате буває і 84% (Збаражчина), найбільше в Польщі. Також відсоток рільних ужитків вагається від 33 проц. (Долинщина) до 92% (Збаражчина). Це стоїть у звязку з дуже неоднаковою вартістю ґрунту, що буває дуже злий і буває дуже добрий. Але з другої сторони треба ствердити, що відсоток орних ґрунтів у Галичині вищий від цього ж на Волині та Поліссю, бо на Волині найвищий відсоток 73% (Кремянеччина), хоч там земля дуже добра. Значить не всюди однаково використано можливости.

З другої сторони треба сказати, що використали можливости там, де мусіли використати, де є перенаселення. А показчик перенаселення се пересічення земель заселених українцями карловатими господарствами. На 100 всіх господарств менших простором двох гектарів у Долинщині і Надвірнянщині по 71%, в Борщівщині 55%, в Мостищині 50%, Кремянеччині 21%, Кобринщині 8%. Отже повіти з дуже лихими ґрунтами стоять від себе дуже далеко (Долина, Кобрин) і не близько себе стоять повіти з добрими ґрунтами (Борщів, Кремянець). З цього бачимо, що в Галичині переважають господарства дуже малі (до 2 гектарів поверхні), зате на Волині більше 2—5 і 5—10 гектарових господарств, бо їх на Волині 45% і 30% усіх господарств, а на Кремянеччині 53% і 21%. Ще яскравіше виходить ця перевага карловатих господарств на землях заселених українцями з порівнання з неукраїнськими воєвідствами Польщі, бо на Познанщині господарств менших простором двох гектарів 9.5%, господарств 2—5 гектарових 17.5% усіх господарств, на Виленщині 9.5% і 36.5% усіх господарств.

Але для використання землі найкращий показчик — простір орної землі, що лежить облогом. Він на землях заселених українцями в Польщі такий самий як у всій Польщі: 6% всеї орної поверхні. Тут очевидно перед веде Поділля (тернопільське воєвідство), де облогом лежить лише 2% орної поверхні, себто найменше на всю Польщу. Найбільше облогів має Полісся 11%. Раз тому, що там ґрунти злі, друге тому, що там відстала сільська господарка. Автім є в Польщі воєвідства, де простори облогів більші. В воєвідствах білостоцькім та виленськім простори облогів займають 14% і 20% орної поверхні. Для порівнання треба сказати, що на українських землях під СССР облоги займають 25% орної поверхні.

Щодо управленої землі то в пятьох воєвідствах заселених українцями 15% поверхні під пшеницею, 24% під житом, 7.5% під ячменем, 6.5% під вівсом, а 15.5% під картоплею. Отже в порівнанні з усією Польщею в нас більше пшеничних земель, менше житних. Бо 44% усіх пшеничних земель Польщі є на землях заселених українцями, але лише 21% житних земель. Найбільше пшеничних земель має тернопільське воєвідство 23%. Але це в порівнанні з українськими землями під СССР мало, бо там тих земель 34% (в степових частинах аж 47%). Зате під житом і картоплями на українських землях під СССР лише 18% і 4% всеї управленої землі.

ОСИП НАЗАРУК 4)

З подорожі до Відня

Гордість племени не втерпіла в нашім чоловіці, щоб не зробити такої замітки.

— „Pass-Revision!" сказав молодий чоловік в одязі як з ігли.

Я мовчки витягнув з кишені пашпорт і подав йому. А він мій пашпорт взяв і йде.

— Зачекайте, кажу, а коли ж ви мені віддасте мій пашпорт?

— Підчас їзди, каже. І вийшов. Коли виходив, запримітив я його револьвер при поясі, але трохи позаду.

Признаюся, що я був занепокоєний, бо посвідки мені на мій забраний пашпорт не лишив ніякої. Видно такий звичай, але на думку приходило: „А як той молодий чоловік загубить мій пашпорт? Тожто клопотів буде з тим!..."

Нема ні його, ні мого пашпорту. Довго нема. Нарешті приносить. Вибив на нім подовгасту чотирокутну печатку:

Grenzpolizeiposten I.

А дата дописана рукою: E. 28. 7. 39. Sch. Останні букви мабуть початок підпису.

Ну добре, що є пашпорт.

А незабаром приходить чеський урядник. Знов „Ма уцта" і хоче 14 чеських корон. Питаю, чи прийме в злотих, бо не маю інакших грошей. Прийме. Кілько дати? 3 зл. Даю. Виставляє мені посвідку на 14 ч. к. Ага, я забув вище сказати, що польський урядник від грошевої контролі прибив мені на останній 40-ій сторінці пашпорту печатку: „Вивезено рівновартість (далі рукою) сто (100) зл." і дата з підписом.

Чех окремо писав. А німець (у Люденбургу) також окремо, на досить великім папері, що називається „Гранична посвідка, важна до..." Питає мене, коли буду вертатися з Відня. Не знаю, кажу, бо їду до шпиталю, може скажуть операцію переводити, отже не можу знати, як довго треба буде тоді лежати. Пашпорт маю важний на місяць, вже властиво тільки до 20. VIII., бо я пізно виїхав.

— Отже дам вам важність до 1. IX.

— Добре, кажу. А що робити, як я зможу вернутися аж за два місяці?

— Продовжать вам важність. Тут маєте написано, що робити. Кілько грошей маєте?

— Сто зл.

— Покажіть.

Показую. Оглядає.

— Значить, з Німеччини не маю права вивезти потому більше як рівновартість тих сто зл.

— А фунтів стерлінгів або долярів не везете? питає.

— Не везу, кажу.

Написав, підписав, прибив печатку „Митний уряд Люденбург, Двірець 9" і вийшов.

Та ще заки він се зробив, чеські урядники забрали мені посвідку, яку передтим дали. Чому, не розумію.

Кілько то урядничих сил треба, поліційних і митних, щоб на просторі між Богумином і Люденбургом виповнити і печатками набити тілько документів! А перед війною всего того зовсім не було. Не треба було буквально ніякого пашпорту, щоб доїхати через всі держави середної і західної Европи аж до Америки. І гроші можна було везти, які хто хотів і кілько хотів.

Ще заки я доїхав до Люденбургу мав я цікаву стрічу з двома чехами. Один був молодий, літ коло 30, другий поверх 50. Говорили тільки по чеськи. Показували мені, де „Протекторат" а де „Райх". У Протектораті надписи тільки чеські. Питали мене, чому українці ворогують з росіянами. Я пробував їм виложити, але вони не всьо розуміли по українськи, а знов я не всьо розумів по чеськи. Найгірше відказували на словаків, а про німців говорили без страху, щоб їх, чехів, могли засимілювати: „дадуть нам, казали, школу, але чехи ви-

Загальний збір пшениці в пятьох воєвідствах дав у 1938 р. 9.1 міліона сотнарів себто 41% всего збору пшениці в цілій Польщі, коли тимчасом як знаємо на землях заселених українцями було 44% усіх пшеничних ґрунтів Польщі. Загальний збір жита в пятьох воєвідствах дав у 1938 р. 14.9 міліона сотнарів, себто 20% всего збору жита в Польщі, а в тім часі в пятьох воєвідствах було 21% всіх житних земель Польщі. Це очевидно тому, що збір пшениці і жита з 1 гектара на терені пятьох воєвідств нижчий від збору в західних воєвідствах Польщі, де в бувшій пруській займанщині збір пшениці з одного гектара дав 18.6—16.8 сотнара, в західніх частинах бувшої російської займанщини 13.8—12.4, на Волині 11.8, в тернопільському воєвідстві 11.7, станиславівському 11.3, львівському 10, поліському 9.4, в північно-східніх воєвідствах Польщі 7.6 і 9.1 сотнарів з одного гектара. Збір пшениці на українських землях під СССР був з 1 гектара 8.4 сотнара, на українських землях в Ромунії лише 7.2. Причина цього: спосіб господарювання, густота населення і якість ґрунту. Се потверджують також дані про збір жита і т. д.

Картопель зібрано в 1938 р. в пятьох воєвідствах 90 міліонів сотнарів або 25% всего збору картопель у Польщі, бо картоплею в першу чергу живиться українське населення в Польщі. В Карпатах під картоплею 1/4 всеї управленої площі.

Стан домашної худоби в пятьох воєвідствах такий: коней 1,350.000, рогатої худоби 3,650.000, безрог 2,025.000, овець 1,210.000. Отже на території пятьох воєвідств ховають чи годують 35% всіх коней, 34% всеї рогатої худоби, 26% всіх безрог, 37% всіх овець цілої Польщі. На 100 гектарів рільних ужитків у пятьох воєвідствах припадає 17 коней. Це дуже багато, більше ніж денебудь инде і в Польщі, де загалом на 100 гектарів рільних ужитків припадає 15 коней, коли тимчасом у Німеччині та в Ромунії по 13, а на всіх землях заселених українцями лише 7.

Рогатої худоби на 100 гектарів рільних ужитків у пятьох воєвідствах є 47 (у львівському воєвідстві 53), отже більше ніж у Польщі загалом, де на 100 гектарів рільних ужитків припадає 41 рогатої худоби. Наші пять воєвідств виходять теж дуже корисно в порівнанні з землями заселеними українцями загалом, що мають лише 18 штук рогатої худоби на 100 гектарів рільних ужитків. Це дуже мало, бо в Европі має більше рогатої худоби навіть Німеччина та Франція, де на 100 гектарів рільних ужитків припадає 65 і 48 штук рогатої худоби, а про Данію і Голяндію нема що й казати.

Свиней припадає на 100 гектарів рільних ужитків у пятьох воєвідствах лише 26 штук, автім їх відношення в Польщі, на всіх землях заселених українцями 12. Цего в порівнанні прим. з Німеччиною дуже мало, бо там на 100 гектарів рільних ужитків припадає 79 свиней.

Овець припадає на 100 гектарів рільних ужитків у пятьох воєвідствах 15 штук (у станиславівському воєвідстві 18), коли тимчасом в Польщі загалом 13, а на всіх землях заселених українцями 12. Цего мало в порівнанні з такими краями як Ромунія, Італія, Еспанія, де на 100 гектарів рільних ужитків є 65—38 овець.

З цього бачимо, що землі заселені українцями в Польщі це сільсько-господарські землі більше з е р н о в о г о ніж годівельного х а р а к т е р у. Стан сільського господарства тут кращий ніж на українських землях в інших державах, хоч всетаки не належить до найкращих в Европі, що в звязку з перенаселенням створює постійну кризу. В. О.

Декрет про парцеляцію маєтків у граничній полосі

В „Деннику Законів" з 18 с. м. появився декрет президента РП про парцеляційний обовязок у граничному поясі. Декрет постановляє, що міністр хліборобства і рільних реформ у порозумінні з міністром внутрішніх справ, коли безпека держави або охорона границь того вимагають, може наложити на властителів земельних недвижимостей обовязок розпарцелювати ті недвижимости. Обовязок розпарцелювання може обняти простори, вилучені на підставі ст. 5 закону про виконання рільної реформи. Як відомо, ст. 5 устійнює, що парцеляційному обовязкові не підлягають простори необхідні при узгляднені місцевих аграрних відносин для вдержання на відповідному рівні рільної культури і рільних меліорацій в господарствах, які займаються продукцією насіння або годівлею, в господарствах, які виріжнюються інтензивністю продукції в даній околиці і в господарствах високо упромисловлених. Рішення про парцеляцію видається на підставі зовсім свобідного вибору („узнаня"). Властителі земельних недвижимостей, які підлягають обовязкові розпарцелювання, мусять в річному речинці, почавши від дня доручення рішення, розпарцелювати відповідні простори або продати їх Державному Рільному Банкові. В разі невиконання того наступить примусовий викуп недвижимостей. При парцеляції і примусовому викупі приміняється приписи про виконання рільної реформи. Примусовий викуп переводиться в спосіб передбачений для недвижимостей поміщених у поіменному виказі. Рішення про парцеляцію вяжеться з рішенням, яке устійнює простір і примусові границі викупленої недвижимости і з доказом обняття її в посідання. Рішення се дає правний титул до переписання на внесок воєводи права власности обнятих просторів на річ державного скарбу. Новий декрет увійшов в життя з хвилею його оповіщення.

Розбіжности у штабових нарадах в Москві

З Москви звідомляють, що появився комунікат агенції Тасс, який - виясняє деякі річи в московських штабових нарадах. Комунікат дементує вістки закордонної преси, немов би в московських переговорах повстали труднощі на тлі положення на Далекому Сході. Дементують також вістку, що совітське правительство мало з того приводу домагатися від англійської та французької військової місії обхоплення переговорами також справи військової помочі Англії і Франції для Совітів на випадок, коли б війна на Далекому Сході поширилася. Розбіжности в переговорах з англійською та французькою військовою місією, подає комунікат Тасс-а, повстали на іншому тлі, у звязку з іншими справами, які не мають нічого спільного з положенням на Далекому Сході. Комунікат Тасс-а се перше урядове ствердження розбіжностей в московських переговорах. Після опінії добре поінформованих кругів спірні питання, про які говорить комунікат, повстали знов на тлі сформулування поняття т. зв. посередної агресії, що було причиною розбіжностей в дипльоматичних переговорах з дир. Стренґом.

тримають все". Ні на поляків, ні на німців не відказували так як на словаків.

— Чого ви такі недобрі на словаків? питаю їх. А вони:

— Виясніть нам, що з ними було робити, коли вони хотіли, щоб чехи платили дефіцити їх господарки, а вони щоб мали владу! Скажіть, чи так може бути?

— Не може так бути, кажу. Але чому ви питаєте про незгоду українців з росіянами, коли ви не могли погодитися зі словаками?

— Ану скажіть, як можна було погодитися? Вони вже мають поверх міліярда дефіциту! За короткий час!...

Показують мені, як далеко вилили води ріки Одри і кілько шкоди наробили: в десятки міліонів. Показують бурею позривані дахи. Широко розлита Одра блистить у промінях сонця під погідним небом. На урожайних полях ганаків видно здорових чеських жінок при роботі. Мужчин мало.

— Чи се правда, що німці вивозять десятками тисяч чеську молодь до себе на роботу?

— Що вивозять, то правда, але що до примусу, про який пишуть, то це складне питання, бо кажуть: як хочете заробити, то їдьте до нас.

— А пашпорт треба мати, коли їдете з „Протекторату" в „Райх"?

— Треба мати.

— На що?

— Се з валютових і господарських причин. Зразу і судетських німців не пускали без дозволу в „Райх".

Минає нас якийсь поїзд. Лунає чеський спів. Взагалі чехи зовсім не виглядають на пригноблених, бодай ті, що я з ними зустрівся. Кілька разів мав я на язиці запитати їх, чому вони не пробували боронитися, але не запитав: просто не випадало. Вони цікавилися відношенням українців до німців, але я не хотів говорити на сю дразливу тему. Говорили ще про великий вклад, який чехи зробили в Карпатську Україну, про гарну розбудову Ужгороду і т. п.

Шкода тільки, що вони не знають иншої мови крім чеської, навіть по російськи не знають, хоч русофіли вони. А по німецьки говорити не хочуть, отже порозумітися з ними не легко. Як до купе всідав хто, переставали взагалі говорити, хоч прибувший витався й по чеськи. Обережні вони.

В Люденбурґу чув я знов співи з поїздів, що минали наш: то співала вже німецька молодь.

З Люденбурґа ще далеко до Відня, отже я знов зачав вчитуватися в книжку Германа Бар'а. Він так характеризує рід князів Бабенберґів, який загосподарував Відень: Бабенберґи були практичні, тверезі, хитрі, розважні й господарні. Розумні мужики: завідували своїм краєм як добрий господар-селянин своїм господарством. Не піддавалися мріям, не були зарозумілі, ні зухвалі, волі ли мало, але певне. Вміли чекати, але не забувати: не вдасться щось нині, то може завтра, за рік. Не можна вправо, то може вліво. Не вдасться батькові, то може вдасться синові. Головна їх чеснота-прикмета була терпеливість і те, що робили все, що найскорше треба було зробити. Але се робили обома руками. Ні один з Бабенберґів не дав себе нічим обманути, ні один з них не бігав за пустими почестями, за порожною „славою". Коли вони і йшли за модою, то лише тоді, коли се нічого не коштувало, а щось приносило. Бабенберґи знали, що значить „політика". Назовні, супроти могутніших від себе мовчали, уникали непорозумінь з ними, ждучи аж побють їх власні їх злочини. Супроти слабших не були сентиментальні: брали від них, що далося взяти. В краю держалися таких засад: всім повинно добре поводитися, але нікому лучше як другому і кожний має бути щасливий по своєму розумінні. Тоді всі мали те вражіння, що князь охороняє кожного з них. Мужик-господар точно так поступає зі своєю челядю. (Далі буде).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Мовний закон в Чехії та Моравії

Пресове бюро протектора оповістило т. зв. мовний закон для Чехії та Моравії, якого появу заповіджено вже давно. По думці нового закону всі уряди Протекторату Чехії та Моравії, всі публичні установи, заведення публичної ужиточности, комунальні союзи і всі підчинені їм підприємства у відношенні до органів Німеччини мають послугуватися тільки німецькою мовою. У взаєминах між урядами Чехії та Моравії з німецькими установами та підприємствами в Чехії та Моравії обовязує також тільки німецька мова. У відношенні до закордону всі згадані уряди й установи мусять уживати мов німецької і чеської. Всі розпорядки чеських властей до підчинених собі урядів мусять бути видавані в мовах німецькій і чеській. Всі правні приписи, платничі засоби, поштові значки, стемпілі й т. п. будуть видавані в мовах німецькій і чеській. (ПАТ).

Ромунія здержала вивіз нафти до Німеччини й Італії

В лондонських політичних кругах велике вражіння викликала вістка, яку подав „Дейли Експрес", що Ромунія постановила здержати доставу нафти до Німеччини. „Дейли Експрес" додає, що треба сподіватися здержання транспорту ромунської нафти також до Італії. В ромунських політичних і господарських кругах заявляють, що ніякий натиск держав осі не може змінити того особистого рішення короля Карла. Достави можуть бути евентуально відновлені, коли держави осі заплатять всі належности за нафту дотепер доставлену. Агенція Райтера звідомляє, що продовж останніх днів ні один корабель-цистерна не покинув Констанци, щоб поплисти до Німеччини, яка в останньому часі купувала велику скількість нафтової продукції, щоб її вислати мимо до Чехословаччини вія Бремен. В промислових кругах дивуються, чому нафту висилали з Ромунії морем до Бремену, замість коротшим шляхом водним Дунаєм до Братислави або Відня. На підставі дотеперішньої торговельної умови Німеччина мала вивозити з Ромунії 3.000 тон нафти денно. Німці спроваджували щоправда тільки 2.000 тон і платили за нафту промисловими виробами. Тепер Ромунія рішилася продавати тільки за готівку. В Букарешті говорять, що король Карло вибрав для свого рішення дуже пригідний момент, бо границь Ромунії береже в тій хвилі 600.000 вояків. Здержання вивозу до Німеччини не наразить Ромунію на ніякі втрати, бо всю готову продукцію забере Англія.

Крадіж дипльоматичних документів

Болгарська Телеґрафічна Агенція (БТА) звідомляє, що до ромунського посольства в Софії зголосився осібняк дуже подібний до дипльоматичного курієра, який мав відвезти важні документи до Букарешту, і зажадав видачі дипльоматичної почти, яку йому й видано. За годину прибув правдивий курієр, ромунський майор Павліт, і тоді стверджено крадіж документів. Після того члени ромунського посольства і майор Павліт удалися до дирекції поліції в Софії. Коли члени ромунського посольства пішли до будинку поліції, майор Павліт остався в авті і стрілив до себе і тяжко себе зранив. Болгарська поліція і ромунське посольство в Софії визначили 50.000 левів за викриття злодіїв.

Новий канал між океаном Атлянтійським і Спокійним

В Америці щораз більше говорять про будову нового каналу, який мав би получити океан Атлянтійський зі Спокійним. Іде тут про проект будови нового каналу в найвущому місці території Нікараґви, недалеко кордонів республики Костаріка, від моря Караїбського до озера Нікараґви, яке з західної сторони лучиться безпосередно з океаном. Панамський канал в останньому часі показався невистарчальним так під оглядом мілітарним, як і торговельним. Число кораблів, які перепливають через канал, в перших семи місяцях дійшло до 3.545. Тепер виїхала до Нікараґви американська місія, яка має простудіювати на місці всі можливости будови нового каналу. На вступні праці американський конґрес ухвалив 100.000 долярів. Обраховано, що будова каналу через територію Нікараґви скоротила б морську подорож з Ню-Йорку до Сан Франціска о дві доби.

Японія оповістила блькаду Гонґ-Конґу

Агенція Домеї доносить з Кантону, що представник японських властей у північнім Китаю заявив: Англія може помагати Чанкайшекові способами, які їй вигідні, одначе японська армія узнала конечною річю ізолювати Гонґ-Конґ від китайської території бажаючи перетяти дорогу, якою доставляли зброю китайцям. Японський представник висловив жаль, що з того заряджения можуть повстати деякі невигоди для населення, що замешкує англійські кольонії.

Лікарський фейлетоник.

Черевний тиф

Черевний тиф або дур се заразлива недуга кормового проводу. Заразні тої недуги дістаються до організму тільки через уста, з зараженою водою, сирим молоком, брудними яринами й овочами. В літніх місяцях на кожному кроці чигає на нас зараження черевним тифом. Заразні тифа дістаються до кишок і там викликують найважніші зміни, відси назва „черевний" тиф. Ся недуга незвичайно заразлива, хоч можна перед нею охоронитися. Найлучший спосіб се бездоганна чистота в кухні, вода й каналізація. Можна також охоронитися перед тою небезпечною недугою щіпленням. Істнують два роди протитифного щіплення. Один полягає на підшкірній інєкції убитих заразнів тифу. Це щіплення невигідне тим, що нераз викликує реакцію в формі високої горячки або інших нездорових обявів. Звичайно лікарі уживають „доустного" щіплення, себто ліку, що його не впорскується в тіло, тільки поликається натще. Се не викликує ніякої реакції, ні піднесення температури, натомість увідпорнює кишки проти тифного заразня і хоронить увесь організм перед інфекцією. Безпосередно перед ужиттям „доустного" ліку проти тифу треба ще зажити пігулку з жовчю, яка усуває поверховну слизь з кишок і скріпляє ділання властивого ліку. Коли до того припису не примінитися, то протитифний лік не матиме ніякого успіху. Протитифну „доустну" сировицю можна дістати в кожній аптиці, вона ненадто дорога. Для відповідного увідпорнення організму треба щіпитися три дні підряд, кожний раз рано перед першим сніданням.

Неохайні ресторани у Львові

Представники львівського магістрату і городського староства перевели на днях контролю мясарських крамниць і ресторанів. Контроля виказала, що декотрі ресторани, навіть в середмісті Львова, дуже неохайні. Супроти того власти замкнули харчівні Швайцера, Губера, Хамайдеса і Фукса.

Німці сягають по Шлеськ

(АТЕ) По висунені справи Ґданська і Поморя німці приступають зовсім явно до справи Шлеська. „Берзен Цайтунґ" звертається проти тези, немов би від Ґданська і коридора залежала господарська незалежність Польщі. Півофіційний орган підкреслює, що втрата Горішнього Шлеська „нарушила незалежність Німеччини в ділянці політики сирівцевої та аґрарної". Німеччина, пише „Б. Ц.", мала колись на Горішньому Шлеськ високовартісні мінеральні поклади, а тепер приневолена вдоволитися багато скромнішими мінеральними покладами. Дальше часопис звертає увагу, що внаслідок утрати Гор. Шлеська Німеччина мусить перемінювати в орну землю навіть останні гектари неужитків. Німці уважають, пише автор статті в „Б. Ц.", що прийшов час, „щоб Польща як найбільша з новобагацьких повоєнних країв европейського контитенту звернула бодай частину того, що взяла, і частинно направила попередню несправедливість.

Банди розбійників у Ленінґраді

На днях в одному з ленінґрадських судів відбулася розправа проти банди розбійників, які продовж півтора року виконали 21 збройних грабункових нападів. Банда складалася з 11 осіб і нападала переважно на крамниці. Обвинувачені замордували кілька осіб підчас своїх виправ.

Німці скуповують сирівці в Лондоні

„Нюз Кроникл" подає, що на лондонській біржі сирівців торговельні агенти роблять великі закупи міди і кавчуку для німецьких фабрик під умовою негайної достави до Німеччини закуплених сирівців. Продовж кількох останних тижнів німці закупили в Лондоні 10.000 тон міди і 4.000 тон кавчуку.

Забезпечують лондонську пристань

Представник властей лондонської пристані заявив недавно, що вже скінчені роботи, які мали забезпечити лондонську пристань на випадок війни. А саме приготовлено криті стрілецькі рови, довгі 5 км., і летунські схоронища для 30.000 робітників, які працюють у пристані. Власники складів і пристаневих доків на просторі 65 км. приготовили також спеціяльні протилетунські схоронища для своїх робітників. Крім того приготовлено евентуальну евакуацію до забезпечених місць харчевих продуктів і вибухових матеріялів. Всі ті приготування коштували поверх 250.000 фунтів стерлінґів (коло 6½ міл. злотих).

Паде авторитет білої людини

Міністр національної оборони полуднево-африканської Унії Піров промовляючи недавно на закінченні маневрів до офіцирів заявив, що в Европі не сталося дотепер нічого, що могло б загрозити посередно чи безпосередно життевим інтересам полудневої Африки. Натомість на Далекому Сході, сказав міністр, діються річи, які без огляду на те, чи доведуть до війни чи ні, підкопали престіж білого чоловіка на всіх просторах океанів Індійського та Спокійного. Сі події матимуть свій відгомін також у Полудневій Африці. Їх наслідки для білої раси на африканському континенті можуть бути просто жахливі, бо становище білих се вислід авторитету не одного народу, але цілої раси.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

В МІЖНАРОДНИХ ПОЛІТИЧНИХ ВЗАЄМИНАХ назрівають події такі важні, яких не було від закінчення війни. Є вісти, що ті важні події вже вирішені, але певніше можна буде про се говорити аж за 2—3 дні. Розуміється, ніяким поголоскам не треба відразу давати віру. Розумні люди поводяться особливо в таких часах спокійно і займаються своєю звичайною працею так у своїм особистім і родиннім житті, як і в житті організаційнім. Бог кермує всім, на його мудрости можна сміло полягати і не треба нічим перейматися, ні безпокоїтися.

НЕВТРАЛЬНІ ДЕРЖАВИ хочуть посередничити? Бельгія звернулася до держав групи Осло, предкладаючи спільну конференцію в справі міжнародних політичних подій. Предложення прийнято. Конференція представників Бельгії, Норвегії, Швеції, Данії та Фінляндії відбудеться вже 24 с. м.

В БЕРЕЖАНАХ окружний суд засудив о. Остапа Стериюка з Зарудець та одночасно адміністратора парохії в Липиці Долішній, пов. Рогатин, на 6 міс. вязниці за те, що в метрикальнім виказі написав „Мацьковський", а не „Мацьковскі".

В ЧОРТКОВІ окружний суд на тайній розправі засудив 5 українських рільників з Косова, одного з Ромашівки і одну українку селянку з Шманьківчик, на кару по 3½ р. вязниці за приналежність до ОУН. Той самий суд того самого дня засудив українського селянина І. Дмитришина з Кобиловолок, пов. Теребовля, на 3½ р. вязниці за приналежність до ОУН, кольпортажу 10 заповідей українського націоналіста та 12 засад українського націоналіста.

РЕЄСТРАЦІЮ УКРАЇНЦІВ у Протекторатї Чехії та Моравії переводять німецькі власти. Вони заявляють, що в найблищій будучности ужиють українців у Карпатській Україні. Таку вістку приніс „І. Г. Веч.", ч. 1638.

В ПРОТЕКТОРАТІ ЧЕХІЇ ТА МОРАВІЇ не розвязано ніодного українського товариства. Лише „Соколові" власти предкладали, щоб добровільно зліквідувався, але загальні збори того т-ва рішили не ліквідувати товариства й уряд приняв се до відома. („Діло", 189).

ОКРЕМА ДЕЛЕҐАЦІЯ КАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ виступила недавно на мадярськім ювілейнім обході в честь угорського короля св. Стефана в Будапешті. В делеґації було 130 осіб в народних одягах. Таку вістку подає Мадярська Телеґрафічна Аґенція.

В СТАРОҐАРДІ польська поліція увязнила Г. Гопра, касієра тамошнього відділу „Данціґер Прівят Акціен Банк-у" за те, що при помочи возьного банку скуповував більон (бронзові, ніклеві і срібні монети), а клієнтам банку не хотів міняти банкнотів, кажучи, що не має дрібних. Поліція перевела ревізію в банку і знайшла більшу скількість більону.

СЛОВАЦЬКА ВЛАДА відобрала дебіт чеським часописам „Лідове Лісти" і „Наше Справи" за протисловацькі статті.

НІМЕЦЬКА ПОЛІЦІЯ перевела ревізії в польських бібліотеках і позичальних книжок в Опіллі, Битомі, Стшельцах, Ратиборі й в інших місцевостях опільського Шлеська в Німеччині. Всі бібліотеки опечатано. (ПАТ).

АНҐЛІЙСЬКІ ФАБРИКИ ЗБРОЇ зачали доставляти Ромунії зброю і воєнні матеріяли.

ЄҐИПЕТСЬКА ВІЙСЬКОВА МІСІЯ прибула до Туреччини. Вона має оглянути орґанізацію турецького війська.

В ШАНҐАЮ на терені міжнародної концесії прийшло до стрілянини між англійською військовою стежею і японським поліційним відділом. Убитих 2 японські вояки, 11 раненних.

НОВИНКИ

Без дозволу священика пісні „Боже цось Польскен" не вільно співати в церкві. Таке рішення оповістив Найвисший Суд у Варшаві. Текст присуду й узасаднення принесемо в однім з дальших чисел „Нової Зорі".

Пересторога перед червінкою. Тому що в околицях недалеких від Львова стверджено багато випадків червінки, зокрема в повітах яворівськім і городецькім, міський уряд публичного здоровля пригадує, що молоко се добра пожива для заразнів червінки, черевного тифу і т. д. Тому, щоб охоронити себе перед заразнями, треба молоко, що його розвозять сільські жінки, переварити. Сиру ярину й овочі треба перед їдженням добре вимити в біжучій воді.

Львівська поліція арештувала Теодора Зукова, якого підозрівають у вломі до греко-католицької епископської капітули. Арештованого перевезено до Перемишля.

13 українських селян з Поляни, Посади Хирівської і Сливниці, добромильського повіту, обвинуваченых у викликанні сутички з поліцією на могилах українських вояків у Поляні, засудив окружний суд у Самборі на кари по 10 місяців, 8 і 6 місяців вязниці.

В Нараєві, бережанського повіту, прийшли вночі невідомі типи до хати Петра Байди і зачали за ним питати. На вимінаючу відповідь шваґра Байди напасники перешукали хату, знайшли Петра Байду на стриху і вивівши його в поле застрілили. Поліція веде слідство в тій загадковій справі.

Перемиський окружний суд засудив Н. Галянтову на 2 місяці безоглядного арешту за зневагу польського народу і польської держави.

В Золотому Потоці, бучацького повіту, вибухла пожежа в хаті Антона Ясінського. Вогонь перекинувся швидко на сусідні будинки і знищив 87 господарств загальної вартости 884.000 зл. Без даху над головою лишилися 4 українські родини, 24 польські і 121 жидівських. В рятунковій акції брало участь 7 пожежних сторожей, військо й населення.

В Рудеччині поширюється пошесть прищиці, зокрема в громаді Долобів, де одного дня захоріло 12 штук тварин.

В Уличнім, дрогобицького повіту, кілька днів тому невідомі злодії вломилися до церкви й вкрали з пушки кількадесять злотих в більоні.

В Малинові, рудецького повіту, засновано нове гніздо „загонової шляхти".

В Барилові, радехівського повіту, вибух огонь в хаті Н. Лєвенталя і скоро перекинувся на інші будинки. Згоріло 6 господарств зі збіжжам та інвентарем вартости коло 16.000 зл. Причиною пожежі була необережність.

30 господарств згоріло в Боконичах, пинського повіту, внаслідок необережности дітей, що пекли в печі кукурудзу. Шкоди обраховують на 100.000 зл.

У Воротаєві (Виленщина) згоріло 150 гектарів ліса. Пожежа повстала внаслідок підпалу.

Зїзд православних-поляків у Новгородку на Виленщині ухвалив резолюції, в яких домагався введення в православній Церкві календаря нового стилю.

В німецькому банку в Холмі поліція викрила 40.000 зл. в більоні. Банк опечатали, директора і касієра арештували.

В лещинському повіті в німецьких банках і кооперативах знайшли великі суми більону. Влада виміняла більон на банкноти і звернула проші власникам.

Гумор. — Курація. — Се ж нечуване, злоститься пість при віконці на пошті. Віконце відчинене, а пан урядник найспокійніше в світі спить. — Ну, що ж хочете, каже другий гість. Може якраз лікар поручив йому спати при відчиненім вікні.

Ректором Академії Закордонної Торговлі (А. Г. З.) у Львові на роки 1939/40 і 1940/41 став проф. др Станислав Рузевич.

В Славську посвятили угольний камінь під будову костела. На посвяченві був м. ін. стрийський віцестароста.

В Надвірній урухомили гуту скла, в якій працює 40 робітників.

В Городенці зацвили вдруге акації. На Волині коло Рівного зацвили другий раз вишні.

У Володимирі Волинськім в костелі відбулася „ревіндикація душ" 22 православних мешканців з Королівки і Селиськ. „Ревіндиковані" дали себе втягнути до „звйонзку шляхти заґродовей" і покинули православну віру.

Г. Сальмановича, б. директора Комунальної Каси Ощадности в Ошмяні, засудив виленський апеляційний суд на 10 років вязниці за спроневірення 100 тисяч зл.

В Лодзі занотовано 27 випадків плямистого тифу і сильний зріст епідемії червінки.

По всіх українських селах на Буковині румунська влада насаджує на місцях українських товариств т. зв. „культурні каміни", які мають переводити румунізацію нашого тамошнього населення. Щоб приднати селян до тих „камін", їх головами назначують румуни наших священиків і вчителів.

В Москві на одному з передмість совітська влада викрила тайний жіночий монастир, який істнував там від 8 літ. Монахині працювали як робітниці у фабриках, деякі були студентками високих шкіл. Монастир зліквідували, одначе монахині вспіли втечи.

Совітська археольоґічна експедиція відкрила в середній Азії руїни старого китайського міста Тараз. В одному ґробівці знайшли дорогоцінну китайську матерію, що походить з першого століття християнства.

Німецька влада задержала на території Протекторату і відставила до Богуміна польську студентську репрезентацію, яка їхала до Монака на міжнародні студентські ігрища. Польська репрезентація поїде мабуть через Мадярщину, хоч вже не приїде на отворення ігрищ.

В Протекторатї Чехії та Моравії лютували сего року такі великі бурі, що шкоди, які вони спричинили, сягають суми 275 міліонів чеських корон.

Віденська преса пишучи про Польщу вживає таких зворотів як: „тимчасово істнуюча Польща", „Ґданськ швидко верне на лоно Німеччини" і т. п. Один віденський часопис помістив дві мапи Польщі. На першій виказує скількість природних багацтв Польщі, м. ін. багацтва нафтового басейну. На другій мапі (етнографічній) майже нема польського народу. (ПАТ).

Німецьке мін-во внутрішних справ припоручило всім німецьким урядам в кореспонденції з польськими уживати назв місцевостей, що лежать в Польщі, в німецькому виговорі, подаючи в скобках польську урядову назву. Поляки відсилають всякі нім. урядові листи, в яких назви місцевостей писані по німецьки, без полагодження.

Швайцарію навістила жахлива повінь, яка спричинила багато шкід, зокрема у винницях і садах в частині Швайцарії замешканій італійцями.

Італійське правительство на підставі найновішого закону може довільно звільняти з посад учителів середніх шкіл і професорів університету, які не є італійцями.

Гумор. — Чар одностроєю. — Ти чув, Курт, Ґерінґ казав собі зробити операцію! — ??? — Щоби скоротити собі ліве рамя. — В якій цілі? — Щоби всі одностроєї Вільгельма були добрі на нього! („Врублє на даху", ч. 33).

Гумор. — В школі. — Іванський, назви мені якийсь прозорий предмет! — Дірка від ключа!

В Парижі підчас летунської імпрези, яку влаштував „Аероклюб" в Шербургу, підчас легкопадних вправ погиб військовий летун Прудон. Катастрофа наступила внаслідок буревію, який пірвав летуна і поніс над океан, де він втопився.

Франція звернула Еспанії 9.573 скринь ріжних дорогоцінностей і документів, вивезених червоними з Еспанії в 1937 році.

В Парижі арештували парляментарного стенографа Амуреля під закидом видання німцям низки тайних документів.

Ірляндські терористи кинули бомби до ратушів міст Савтпорту і Флітвуду. Жертв у людях не було.

В провінції Кацерес (Еспанія) відкрили поклади золота. Вступні досліди виказали, що експльоатацію буде можна вести на велику міру. Ґен. Франко дав приказ виасиґнувати на ту ціль окремі кредити.

В кождій культурній родині на цілім світі роблять подарунки з книжок при численних подіях і нагодах, а саме: 1) в день уродин, 2) в день імянин, 3) в день коли молодець чи паночка кінчить школи, 4) в день заручин, 5) в день вінчання, 6) на Святвечір, 7) на Великдень, 8) в день патрона місцевости, 9) в кожде родинне свято, 10) при кождій більшій щасливій або нещасливій події, щоб радість утревалити доброю книжкою, зґл. щоб смуток злагіднити розумними думками доброго автора. Пригадайте собі, чи Ви так поступали і чи в Вашій родині робилося так? Коли ні, то направте се, бо з культурних одиниць складається культурна родина, а з культурних родин складається культурна нація. Сила не полягає на грошах, ні на землі, тільки на уморальненні й культивуванні духа. При виборі книжок не забувайте про католицькі книжки „Нової Зорі" і „Правди".

Гірська республика Андора, положена в Піренеях між Еспанією і Францією, вибудувала власну радіовисильню. На торжественнім відкритті нової радіостації був м. ін. представник франц. правительства міністр публичних робіт де Монзі.

В Мексику в м. Хіхуава підчас зудару автобусу з вантажним автом погибло 7 пластунів, 20 пасажирів було тяжко ранених.

В Адді-Абебі помер голова коптійської Церкви в Абісинії митрополит Абума Авраам.

Спорт. В неділю 20 с. м. почалася осіння рунда змагань за мистецтво в копаному мячі. З українських дружин Україна стрінулася у Стрию з місцевою Поґонею і Сян грав у Перемишлі з львівською Лехією. Наші обі дружини щасливо започаткували осінній сезон, перемагаючи своїх противників. Україна по гарній та амбітній грі перемогла Поґонь у відношенні 3 : 2 (1 : 0). Найлучше заграла поміч і оборона. Напад не мав свого дня. При кінці метчу дійшло до немилих інцидентів, яких жертвами впали деякі грачі України. — Сян розправився з Лехією 2 : 0 (1 : 0). Гра була мало цікава, обі дружини не виявили ще повної форми. Сян переважав в полі і був дружиною швидшою від львівської. — В боксерських змаганнях, які також тепер зачалися, Україна програла свою першу стрічу в А клясі з жид. Рекордом 6 : 10.

Гумор. — Чуда стоматольоґії. — Кажуть, що німецькі дентисти рвуть тепер зуби через ніс? — ??? — Бо тепер в Німеччині ніхто не сміє отворити уст! („Врубіє на даху", ч. 33).

Гумор. — Дорогий одяг. — Кілько коштує ваш одяг. — Покищо не знаю кілько винесе з судовими коштами.

Гумор. — При правничім іспиті: — Що таке гончий лист? — Се лист висланий до такого пана, який не має охоти отримати його.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Таємний сліпець.
КАСІНО: Сповідь шпіона.
МУЗА: Христинина брехня.
ПАЛЯС: Циганські мельодії.
СТИЛЕВЕ: Коли Мадельон... і ревія.

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.

Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

Книжки „Нової Зорі" і „Правди"

Ч. 1.	**Основи соціольоґії**	3.—
Ч. 3.	**Спіритизм**	2.—
Ч. 4.	**Життя св. Кирила і Методія**	0.80
Ч. 7.	**Греко-катол. Церква** (історія)	0.95
Ч. 8.	Д-р О. Назарук: **Преса**	3.—
Ч. 9.	**Борці за Церкву. Ч. І. Св. Павло**	2.—
Ч. 11.	Д-р О. Назарук: **Вчасна весна в північній Альберті**	0.50
Ч. 12.	о. Т. Галущинський: **Найвищий Пастирський Уряд в Хр. Церкві**	0.60
Ч. 13.	**Зброя до оборони і наступу.** Начерк проповіди про пресу (добров. даток)	
Ч. 14.	о. Т. Галущинський: **Царство сатани наступає на нас**	0.80
Ч. 15.	**Борці за Церкву. Ч. ІІ.**	2.—
Ч. 16.	**Християнське виховання молоді**	0.40
Ч. 17.	Еп. Гр. Хомишин: **Пастирський Лист про політичне положення**	0.40
Ч. 18.	О. Назарук: **Галицька делеґація в Ризі 1920 р.**	1.80
Ч. 19.	Борис Колодій: **Галицька Соціялістична Радянська Республика**	0.50
Ч. 20.	о. Т. Галущинський: **Недільний Дзвін**	2.—
Ч. 21.	А. Кругельський: **Тилявська Схизма на Лемківщині**	1.—
Ч. 22.	о. М. Каровець, ЧСВВ: **Три Синодальні Архіереї**	0.25
Ч. 23.	Еп. Гр. Хомишин: **Про грозу духової руїни (Пастирський Лист)**	0.40
Ч. 24.	А. Ч. **Українська молодь Христові**	0.60
Ч. 25.	о. В. Породко, Ч. Пресв. Ізб.: **Хто такий був Лютер?**	0.30
Ч. 26.	Осип Назарук: **На спокійнім океані**	0.40
Ч. 27.	„ „ **Жінка і суспільність**	0.50
Ч. 28.	„ „ **Жіноча справа**	0.40
Ч. 29.	В. Маковський: **„Андрей" на засланні**	0.80
Ч. 30.	А. Ч.: **Террор в минувшині**	0.40
Ч. 31.	Еп. Гр. Хомишин: **Українська Проблема**	1.50
Ч. 32.	Осип Назарук: **Вибір звання**	0.40
Ч. 33.	о. Б. Кренціцкий: **Моя розмова з дослідниками св. Письма**	0.40
Ч. 34.	А. Ч.: **І-ий Зїзд Молоді**	0.40
Ч. 35.	о. С. Вапрович: **Про Аргентину**	0.40
Ч. 36.	Еп. Гр. Хомишин: **Справа целібату**	0.40
Ч. 37.	Т. Коструба: **Радикали про Унію**	0.25
Ч. 38.	О. Убиш: **Танас Горлач**	0.30
Ч. 39.	**Скала і Просвіта**	0.20
Ч. 40.	**Львів у цифрах**	0.20
Ч. 41.	**З наших літнищ**	0.20
Ч. 42.	**Як то було на Україні**	0.20
Ч. 43.	**Похорони ґен. Тарнавського**	0.20
Ч. 44.	**Ціль і завдання „Скали"**	0.20
Ч. 45.	**Розважання над правдами Ч. І.**	0.50
Ч. 46.	Осип Назарук: **З Волині**	0.50
Ч. 47.	**Про св. Причастя**	0.20

ІНШІ ВИДАННЯ:

Д-р О. Назарук: **Гр.-катол. Церква і укр. ліберальна інтелігенція**	3.00
о. Д-р Т. Галущинський: **Думка і наука Церкви в питанню літург. мови**	0.20
Д-р С. Томашівський: **Десять літ українського питання в Польщі**	1.50
Д-р С. Томашівський: **Наша чільна партія у власнім зеркалі. Критичні замітки**	1.00
Д-р С. Томашівський: **Про ідеї, героїв і політику**	2.00
О. Назарук: **Роксоляна** (повість)	6.—
О. Н.: **Ідеольоґічні основи Укр. Катол. Нар. Партії**	0.50
С. Томашівський, історик, політик, публіцист	1.00
Проф. Л. Коплер: **Релігія і політика**	1.80
А. Ч.: **На калиновім мості** (Листи до молоді)	0.80
Д-р Осип Назарук: **Католицький журналіст обвинуваченій за державну зраду**	1.30
Станіслав Лось: **За конструктивну політику на Червоній Руси**	1.00
Гадяцький Договір	0.50
Осип Назарук: **Націоналізм Донцова**	0.60
„ „ **Венеція**	3.—
„ „ **Ерема кай аноніма**	0.50
Гоґи і Магоґи	0.50
З історії анархії на Україні	0.80
Осип Назарук: **Галичина й Велика Україна**	0.70
Узасаднення Скали	0.20
Пастирський лист трьох Владик	0.10
Перша Бібліотека на Україні	0.20
о. І. Братик: **Останній Свят-вечір**	0.20
Програма винародовлення Українців і Білорусинів в Польщі	2.00
Епопея сміху	0.20
Ол. Мох: **Покажчик змісту „Н. Зорі"**	4.—
Осип Назарук: **Рома Етерна.** Вічний Рим	1.—
Про Книгу Голубину	0.50
Просвітний рух в Галичині	0.45
Осип Назарук: **В княжім Крилосі**	0.20
Теофіль Коструба: **Православне духовенство**	0.20
Петро Чаадаєв: **Фільософічні листи**	0.50
Челлонер: **Розважування над правдами й обовязками християнства. Ч. ІІ.**	0.50
Осип Назарук: **Культура публичного виступу**	0.20
Іляріон Вірчин: **Соціялізм, комунізм, большевизм**	0.25
К. П.: **На водах Полісся**	0.50
Осип Назарук: **В Будапешті**	0.60
Євангелики без маски	0.50

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення"	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ½ стор. 180. — зол., ¼ стор 90. — зол., ⅛ стор. 45. — зол., 1/16 стор. 25.— зол. В редакційному тексті: ½ стор. 280.— зол., ¼ стор. 140. — зол., ⅛ стор. 70. — зол., 1/16 стор. 35. — зол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niezonatych Księży im. św. Mecz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 27 sierpnia 1939. № 65 (1265)
Рік XIV. Львів, неділя, 27 серпня 1939. Ч. 65 (1265)

Львів – Lwów
Куркова 14.
Хв. бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ Й АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/L. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і з того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Рібентроп у Москві

Чорна свастика в Матушці...

Німецький міністр Рібентроп висів з літака в Москві в год. 1 в полудне. З ним прибули 32 особи, між ними агенти Гестапо. Рібентропа привітали шеф протоколу Барков, віцекомісар загр. справ Патьомкін, шеф европейського департаменту в тімже комісаріяті Александров і весь персонал німецької амбасади. Двірець був удекорований тільки з внутрішної сторони двома совітськими прапорами і чотирома німецькими зі свастикою. Почесної компанії ні орхестри не було, гимнів не грали. Рібентроп відїхав панцирним автом Молотова і під його особистою охороною. На самоході повівала німецька флята зі свастикою, яку вперве бачили на вулицях Москви. Ніяких куртуазійних візит Рібентроп не складав. З Молотовом говорив три години. Преса не оповістила ніяких коментарів. На приняття в німецькій амбасаді не запрошено нікого з японської амбасади, що дає особливо багато до думання.

Як реагує Велика Британія

Англійський амбасадор Гендерсон одержав припорученнє, передати Гітлерові особисто письмо правительства В. Британії, що він і виконав, поїхавши до Берхтесґадену. Вияснюють в міродайний спосіб, що в тім письмі є пересторога перед наслідками евентуального нападу на Польщу. Рівночасно сказано, що зміст сего письма подано до відома також правительствам Польщі та Франції. З Варшави звідомляють, що також комісар Буркгард виїхав з Ґданська до Берхтесґадену. Все те відбувається на тлі перегрупування німецьких військ.

2 міліони німецьких жовнірів під зброєю

В англійських кругах підчеркують, що хоч концентрація німецьких військ має мнимо характер нормальних військових вправ, то в дійсности ся концентрація рівнається мобілізації. Німеччина має тепер під зброєю коло 2 міліони жовнірів. Мужчини здібні носити зброю мусіли покинути свої варстати і нормальні заняття, а на їх місце прийшли переважно жінки. Подають характеристичний факт, що всіх німецьких жовнірів щіплено проти тифу, чого не робиться звичайно в часі нормальних військових маневрів.

Мобілізація у Франції

Париж, 23. 8. ПАТ. В Парижі проголошено такий урядовий комунікат: „З уваги на европейську ситуацію уряд рішив поширити досі видані військові розпорядки та покликати під зброю додатковий контингент резервістів". В добре поінформованих колах твердять, що в останніх годинах покликано у Франції під зброю коло 700 тисяч резервістів. Премієр Далядіє відбув конференцію з польським амбасадором, відтак проводив засіданням постійного Комітету Народньої Оборони, яке відбулося в будинку міністерства війни. Всі паризькі радіовисильні у своїх пресових комунікатах заповідають, що вночі будуть розклеєні на публичних будинках Парижа афіші, які покликують під зброю деякі річники резервістів. Розклеєння тих афішок вирішено з технічних оглядів як справніший спосіб покликання ніж індивідуальні покликання.

Ромунська нафта за гармати

Лондонський „Дейли Експрес" доносить з Букарешту, що Німеччина предложила Ромунії платити за ромунську нафту німецькими тяжкими гарматами. Ромунське правительство приняло те предложеннє. Німеччина має дістати негайно 40.000 тон ропи, до кінця с. р. 60.000 тон ропи. Перший транспорт німецьких гармат має незабаром прийти до Ромунії.

Вже й ліві жалують за монархією

Швайцарський часопис в Базилеї „Національ Цайтунґ", ліво-радикального напрямку, в статті „Хибний культ героїв" критикує пересадні маніфестації, які зорганізували англійські студенти в Кембрідж для б. чехословацького президента Бенеша. „Національ Цтґ" закидає Бенешові, що він ділаючи в імя засади „радше Гітлер ніж поворот Габсбургів на трон Австрії" спричинив „аншлюс" Австрії з Німеччиною і розвал чехословацької держави.

Оригінальна кара в Канаді

Канадійська почта має право відбирати право користання з почти тим особам, які пересилають порнографічні річи, льотерійні білети, лікарські поради дані особами, які не мають до того права, і т. п. Тепер є в Канаді 10.000 осіб, яким відібрано право користати з почти. (ПАТ).

Про наслідування медведя...

„Треба наслідувати медведя!" Таке проголосив американський дослідник Артур Герке, який пропагує зимовий сон для людей. Він практикує той спосіб життя вже 29 літ і каже, що почувається все дужшим і сподівається дожити 200 літ. А саме вже 1 листопада лягає в ліжко і лінюхує цілу зиму аж до весни. Переважно спить. Але все спати таки не годен і навіть лежати ввесь час не годен, „бо чоловік не медвідь", як сам каже. Отже час до часу встає і ходить по кімнаті тай навіть робить порядки. Але по короткім зусиллі знов лягає й наслідує медведя. Довів, так каже він, тим способом до того, що все представляється йому в рожевім світлі, себто став оптимістом і має постійно добрий гумор. Його пропаганда зачинає здобувати успіх. Але річ ясна, що „наслідувати медведів" можуть тільки багачі, які не мають конечної праці.

Гітлер і Сталін

Що попередило їх порозуміння?

По трьох місяцях тяжких та безуспішних переговорів між представниками Англії та Франції з одної сторони і Совітів з другої сторони — як грім з ясного неба залунала вістка, що Гітлер і Сталін порозумілися! Наперед заключили господарсько-торговельний договір, а зараз потому політичне порозуміння. Ріжні депеші в тій переломово важній справі подали ми вже в попереднім числі „Нової Зорі" і подаємо також в отсім числі.

Та хоч які цікаві ті вісти, то розуміється ще цікавіше знати властиві спонуки згаданого порозуміння Сталіна з Гітлером. Вони полягали на тім, що большевики побоювалися хитрости Англії, яка вела з ними переговори, а рівночасно робила все можливе, щоб не дразнити Німеччини. Се наводило большевицьких політиків на думку, що Англія в вигідний для неї момент перестане з ними говорити, порозуміється з Німеччиною і з нею поділиться ріжними користями з ослаблення Совітів. Отже виглядає, що Совіти воліли порозумітися з Німеччиною навіть на той випадок, коли припускали, що по якімсь часі Німеччина зажадає і від них деяких уступок. А воліли тому, бо все таки бодай якийсь час матимуть спокій, а без порозуміння з Німеччиною могли наразитися на дуже прикрі і скоропостижні наслідки.

Як уважно совітські політики приглядалися взаєминам Англії з Німеччиною, бачимо з закидів, які большевицький військовий орган „Красная Звѣзда" безпосередно перед заключенням німецько-совітського політичного порозуміння робив Англії. Той совітський орган покликувався на англійські комуністичні джерела й обвинувачував Англію за давання „невидимих" позичок і кредитів краям, котрі совітська преса зачисляє до ряду „напасників". До тих невидимих позичок належить передовсім чехословацьке золото, передане Німеччині в сумі 10 міл. фунтів стерлінгів. Крім того в травні 1939 р. Німеччина й Англія заключили договір про нові вимагання англійцями тих кредитів, які вони в своїм часі дали республиканській Німеччині. Загальна сума британських заморожених кредитів у Німеччині становить 36 міл. фунтів стерлінгів, та се тільки невелика частина британських і чужих позичок. Між рр. 1933 і 1937 чисті страти чужих вірителів у Німеччині досягли суми 7 міліярдів 300 міл. марок, иншими словами: чистий прибуток „німецьких фашистів" рівнається найменше 365 мілїонам фунтів стерлінгів, які то суми Німеччина видала на зброєння. Се майже тілько, кілько становили видатки на британську армію в 1937 р. На основі порозуміння з 1939 р. Німеччина згодилася дати англійським вірителям точно означені полекші щодо сплати старих довгів під услівям, що англійці дадуть німцям нові кредити. Всю свобідну валюту потрібну Німеччині для закупна сирівців прямо або посередно доставила Англія. Зі звідомлення англійського міністерства торговлі видно, що від 1 листопада 1934 р. до 31 травня 1939 р. німецький вивіз до Англії виніс

суму 146 міл. фунтів ст., а англійці продали німцям товарів тільки на 54 міл. Таким чином і з торговлі з Англією Німеччина витягає значні вигоди. Вкінці „Красная Звѣзда“ спиняється над проєктом французько-бельгійського банкового синдикату, який має дати ґен. Франкові кредити на суму 20 міл. ф. ст. В тім інтересі бере близьку участь б. бельгійський прем'єр Ван Зелянд, якого недавно призначено директором міжнародної електричної і транспортової компанії л. з. „Шадіє“. Та компанія з капіталом 260 міл. пезетів має грубі інтереси в Еспанії й у Полудневій Америці, а крім того тісно звязана з великими міжнародними електричними концернами „Софіна“ і „Сідро“, в яких беруть участь французькі, німецькі, італійські й англійські капітали. Совітська газета обвинувачує Ван Зелянда, що він пропагує плян нового поділу джерел сирівців виключно в інтересах „фашистівських“ країв і в цілях підготовки економічного Мюнхова.

Хто уважно перечитав отсі виводи большевицького військового органу, перед тим, мимохіть стає ряд питань в роді таких: А чому совітська преса не застановляється над тим, що німці „подерли договір заключений в Рапаллі...“ Чи то не німці ще недавно організували круціяту проти комуністів? Чи то не німці творили протикомуністичний фронт, до якого втягнули Італію, Японію, Еспанію, Угорщину? Чи то не за порозуміння з німцями Сталін розстріляв недавно червоного маршала Тухачевського і цілий ряд інших ґенералів та високих офіцирів? А тепер сам Сталін зробив те, за що розстріляв Тухачевского й еліту червоної армії! Зміна будь-що-будь дивна. Вона для Европи така дивна, що в першій хвилі европейська преса взагалі не знала, що про те писати і дуже розгубилася в своїх думках. Англійський ліберальний орган „Стар“ написав, що в політичній грі держав не було ще досі аж такого цинічного відвернення політики. Сталін, каже, якого довший час описувано як державного мужа, що показував більше запалу до здержування походу німецької аґресії ніж кождий инший з демократичних державних мужів, приняв витягнену до нього руку головного аґресора!.. Німецький нарід годований від літ пропаґандою про жорстокости большевизму, повинен тепер бути ошоломлений, коли його публична опінія буде приневолена старого большевицького діявола представляти як нового ангела...

„Івнінґ Нюс“ і з ним інша англійська преса підчеркує, що німецько-російський договір приготовляли в найбільшій тайні вже правдоподібно від квітня, коли Німеччина зірвала морський договір з Англією. „Можливо, пише „Івнінґ Нюс“, що німецько-совітський договір скріпить постанову Німеччини знищити Польщу, але він не ослабить постанови Англії та Франції підтримати їх зобовязання (передовсім супроти Польщі) без огляду на те, що станеться.“

Найбільш пікантне в тім всім те, що договір між Ґітлєром і Сталіном приготовляв ніхто інший як німецький політик фон Папен, відомий довголітний католицький діяч.

Мабуть ще ніколи міжнародна політика не виказала аж такого несподіваного порозуміння двох, здавалося, непримиримих ворогів. Річ ясна, що таке порозуміння не може бути припадкове. Його глибші причини знайдуть читачі „Нової Зорі“ в дальших фейлетонах ред. Осипа Назарука, який ті причини обсервував на місці в Німеччині безпосередно перед заключенням памятного договору між брунатним Берліном і червоною Москвою. Він розбирає ті глибші причини в цілім ряді їх проявів, що постепенно будемо печатати в „Новій Зорі“.

Війна чи мир?

Найблищі дні рішать про се

Вся лондонська преса у вступних статтях висказує занепокоєння за дальшу долю мира в Европі. Всі часописи стверджують, що політична міжнародна кріза поглиблюється і входить у найбільш критичні дні, від яких залежатиме мир чи війна. „Таймс“ заявляє, що весь британський нарід, без ніякого винятку, здає собі справу з того, що перед ним критичні часи. Все, пише „Таймс“, вказує на те, що німці хочуть повторити свої методи з попереднього року, але В. Британія, Франція й інші подібно думаючі держави цілковито рішені не допустити до того, щоб повторення тих метод мало осягнути свою ціль. В Німеччині повинні зрозуміти, що настрій британського народу сего року зовсім інший ніж був рік тому. Коли б дійшло до вибуху війни, пише далі „Таймс“, то Вел. Британія зовсім готова й обєднана. І тому події останніх тижнів, на перший погляд такі подібні до минулорічних, в дійсности засадничо інші. Весь британський нарід і британська імперія приготовані ставити опір грядучим подіям без ніякого вагання. „Дейли Мейл“ твердить, що тепер ми увійшли в час двох тижнів, які можуть рішити про мир в Европі. Ся хвиля вимагає холодної розваги і міцного рішення. Німецька ціль се не тільки Ґданськ, але йде про розбиття Польщі як незалежної держави. Коли збликаються критичні хвилі для Европи, правда вже відкрита перед очима цілого світа. На тему міжнародного положення дипльоматичний кореспондент „Манчестер Ґвардієн-у“ пише: В Лондоні уважають, що кріза вже почалася. Вона засадничо ріжниться від тої, яка зачалася була майже точно рік тому. В теперішній кризі не йде тільки про Ґданськ чи навіть про Польщу, йде про Францію і Велику Британію. Дипльоматичний кореспондент „Таймс-у“ звертає увагу, що Німеччина веде кампанію, яка має на меті викликати підозріння і сумніви щодо суттєвих задумів і рішучости Франції та Великої Британії. Паризька преса зберігає цілковитий спокій, одначе не укриває, що Европа входить у рішальну хвилю. Подорожі ріжних міністрів і амбасадорів паризька преса оцінює як дальший акт війни нервів. „Пті Парізієн“ пише, що в англо-французькому таборі багато змінилося. Франція й Англія повні довіря у свої сили, зберігають цілковитий спокій, бо вже рішилися. Подібну опінію висказує часопис „Епок“. В очікуванні дальших подій часопис обмежується до слова: „ні“. Одночасно дає до зрозуміння, що всякі спроби насильства будуть відперті силою.

По договорі свастики зі звіздою

Що пише французька преса

Французька преса майже однодушно стверджує, що порозумінням з Москвою Ґітлер хотів викликати психольоґічне замішання на Заході, особливо в Англії та Франції, але тої ціли не осягнув, а радше скріпив протинімецькі настрої. Польща рішена боронити свою незалежність, а Франція й Англія стануть в потребі при ній. Знаний з совітських симпатій Пертінакс пише в „Ордр“: Порозуміння СССР з Німеччиною свідчить, що СССР тепер занадто слабий і роздертий внутрі, щоб міг воювати і тому впнувся перед Німеччиною, або, коли СССР здібний до опору, то договір про ненапад означає, що Москва хоче собі зберегти свобідні руки.

Що пише англійська преса

Кореспондент „Манчестер Ґардієн'у“ обговорюючи наслідки будучого німецько-совітського договору доходить до висновку, що подробиці договору мають другорядне значіння. Вже від якогось часу здавалося, що Росія не думає поважно приступити до бльоку мира та що свідомо продовжує переговори в Москві так, щоб збільшити свою корисну позицію в переговорах. Річ ясна, що на випадок війни Росія не хоче бути заангажована ні по одній, ні по другій стороні, але бажає осягнути можливо як найбільші користи з обох сторін. Поміч, яку Росія могла б дати, розмірно невелика. Поляки, які весь час не мали ніяких ілюзій щодо Росії, ненадто зааларомовані російським кроком. У всякому разі поляки рішені тепер, так як і передтим, видержати на своїм становищі. Французькі і британські ґарантії для Польщі й Ромунії так як давніше дальше обовязують — кінчить дипльоматичний кореспондент „Манчестер Ґардієн'у“. — „Таймс“ у передовиці пише: Доки не будуть відомі постанови совітсько-німецького договору, трудно оцінити, чи розходиться про договір з далекими дипльоматичними та військовими наслідками, чи тільки про ще один посув у „війні нервів“, обчислений на викликання тривоги по стороні демократичних держав та на розвіяння занепокоєння в Німеччині.

Що пише італійська преса

Італійські часописи широко коментують вістки про німецько-совітський договір. „Ресто дель Карліно“ пише, що Німеччина рішилася на той крок за радою і цілковитою згодою Риму. В останньому часі італійське правительство затіснило господарські взаємини з сов. Росією, для якої м. ін. італійські фабрики будували кораблі. „Джорналє д' Італія“ пише, що німецько-совітський договір про ненапад доповнює систему договорів фашистівської Італії, яка заключила з Совітами в 1924 р. договір, потім в 1933 р. другий договір приязні, а в останньому часі 7 лютня с. р. заключила з СССР широкий торговельний договір. Всі ті пакти не мають нічого спільного з ідеольоґічними ріжницями. „Івнінґ Стандард“ пише, що Німеччина зовсім не повідомила свого партнера осі, Італію, про переговори на тему договору з СССР. „Оссерваторе Романо“ стверджує, що в останньому часі заключують дуже багато договорів про ненапад, які потому показуються невистарчальними для віддалення причин війни.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Розмова о. Волошина з провідником хорватів

Катовицька „Польонія" з 22. VIII. в кореспонденції з Парижа п. н. „Незвичайні ревеляції о. Волошина" подає такі сенсаційні подробиці про стрічу през. Волошина з хорватським провідником дром Мачеком: „Кілька тижнів тому, говорив п. Мачек, зложив мені візиту о. Волошин, який по подіях з березня с. р. схоронився в Загребі. Оце його речення, дослівно наведені: Коли, говорив о. Волошин, я здав собі докладно справу, що та Чехословаччина, яка вийшла з німецького договору, засуджена на загладу, повідомив я Берлін про предложення, яке я дістав з Будапешту. Те предложення було дуже цікаве. Ото ж мадярський уряд предкладав в заміну за згоду прилучити Карпатську Україну до корони св. Стефана — признати тій же Україні таку автономію, яку перед війною мали Кроатія та Славонія. Я особисто був рішений приняти те предложення. Одначе я не міг зробити цього без порозуміння з Берліном. В першій половині березня повідомив мене німецький уряд, що під ніякою умовиною не годиться на того рода полагоду Карпатської України. Бо це потягнуло б за собою заістнування спільного польсько-мадярського кордону, якому Берлін рішучо противиться. Внаслідок такої заяви, говорив о. Волошин, проголосив я незалежність Карпатської України в дні 14 березня 1939 р. При тій нагоді щераз мене запевнили, що Німеччина доконче потребує України, бо йде покликати до життя Велику Україну. Мала вона повстати у двох етапах. В першому мали до Карпатської України прилучити територію Східної Галичини. Другим етапом мало бути з'єднення всієї України, тобто злука з російською Україною. Супроти таких планів доручили мені боронити нову державу перед натиском мадярів. Коли в наші кордони увійшли мадяри, дав я приказ ставити спротив. Ішло мені про те, щоб виконати доручення керівників Німеччини: Зрештою я був переконаний, що німецька армія прийде мені з помічю. В іншому випадку, здаючи собі справу з малих сил, що їх мав я до розпорядимости, я ніколи був би не видав такого приказу. Одначе заповіджена підмога не приходила. Тоді получився я з Берліном та домагався висилки військ, які були конечні до оборони нашої території перед мадярською інвазією. Відповідь, яку я дістав, звалила мене просто з ніг. Не тільки відмовили мені підмогу, але характер відповіді був такий відмінний від дотеперішнього, що коли б мені прислали були таку відповідь кілька днів скорше, то я був би протестував зі всіх своїх сил. В формі, повній фальшу й високодумности, відповіли на моє предложення такими словами: „Все змінилося! Треба зрезигнувати! Треба посвятитися". Мої протектори й опікуни з вчорашнього дня остаточно покинули мене, без уділення якихнебудь вияснень".

Польща і договір між СССР та Німеччиною

Головний орган ОЗОН-у „Газета Польска" в статті „Рібентроп на Кремлі" в ч. 233 порівнує заключення німецько-совітського договору про ненапад з порозумінням між німецьким цісарем і російським царем в м. Берке в липні 1905 р. і пише м. ін.: Рібентроп їде до Москви, щоб докінчити там дотеперішні тайні розмови і щоб підписати договір про ненапад між тоталізмами німецьким і російським. Совітська Росія внаслідок внутрішних причин і воєнних замотань на Далекім Сході чує досконало сама, що її роля мусить обмежуватися до власних внутрішних клопотів і що на такім неспокійнім ринку як нинішна Европа... не може конкурувати своєю силою, маючи очи звернені на пограниччя Манджурії й Монголії. На заході довго не хотіли здати собі з того справи і привязували занадто велику вагу до переговорів з Москвою, в яких декотрі політичні круги Лондону і Парижа хотіли знайти панацей (загальний лік) на більшість актуальних болячок Европи, між ін. для оборони перед Німеччиною. Польська думка в тій справі була все ясна, не таїли її поляки перед своїми союзниками знад Сєквани і Тамізи. Поляки ніколи не числили на військову поміч Совітів в евентуальнім конфлікті. В справах воєнних матеріялів поляки навіть не зачали ніяких розмов з польським східним сусідом. Всякі сугестії і натиски на поляків на ту тему були тим, що англійці називають „flog the deed hors"...

Німеччина й Бельгія

„Курєр Варшавскі" ч. 229 в статті під наголовком „Хитання Бельгії" свого бріссельського кореспондента стверджує, що німці ведуть в Бельгії дуже зручну пропаганду за приєднанням для себе прихильности бельгійців на випадок світової війни й що їх намагання в тому напрямі не залишаються без успіху. „Яка мета німецької пропаганди в Бельгії? Від кільканадцятьох тижнів вмовляє вона в бельгійську публичну опінію, що в разі війни з Польщею, Англія й Франція змагатимуть, щоб втягнути в неї також Бельгію. Бельгійці війни не прагнуть й нема нічого дивного, що частина місцевої людности дає тим вісткам віру. Німці хочуть доказати, що в їхньому інтересі лежить власне посідання на Заході якнайбільшої невтральної границі й тому теж поголоски про знасилування границь Бельгії чи Голяндії лянсовані, на думку Берліна, французькою й англійською пропагандою. Вістки, що надходять з Німеччини намагаються навіть „познайомити" бельгійців з воєнним німецьким пляном. Він передбачує сильний удар на Польщу. З тією метою німці залишать на Заході тільки дивізії, призначені до задержання французької офензиви. Нарушення границь Бельгії й Голяндії приневолило б Німеччину задержати на Заході кількадесять додаткових дивізій, які можна б з більшою користю вихіснувати на Сході. Плян той, річ ясна, не позбавлений деякої льогіки й нічого дивного, що щораз частіше можемо стрінутися з опінією сірої людини, що Бельгія не буде втягнена до війни. Ту опінію поділяє навіть багато парляментаристів, що є доказом радикальної зміни поглядів серед частини бельгійського громадянства продовж кількох останніх місяців".

Стратегічні пляни Франції

Вся Европа цікавиться питанням, які воєнні операції, де, проти кого розпочала б Франція, коли б дійшло до війни між Німеччиною і Польщею. На ці питання пробує дати відповідь паризький кореспондент „Век-у Нов.", який в тому часописі (ч. 11493) пише м. ін.: „Що вчинить Франція? Військові французькі сфери передбачують, що вразі коли б дійшло до збройного конфлікту між Польщею й Німеччиною, Німеччина заатакувала б Польщу рівночасно від заходу й півдня, змагаючи до опанування нафтового басейну, натомість держалися б дефензивно на лінії Зігфріда, вижидаючи на рішення Франції, якій загрозила б у сполуці з італійською армією від півдня. Конечність концентрації війни на італійській границі мала б унеможливити Франції успішне відтяження Польщі, що могло б наступити тільки під умовою, що Франція рішилася б опанувати лінію Зігфріда. Та евентуальність є в плянах французького ген. штабу, який вже зосередив на тому відтинку найновішого типу важку артилерію з участю летунства. Німці побачили б евентуально, що офензивна штука поступила у Франції вперед дуже значно і лінія Зігфріда не була б така непоборима. Натомість у відношенні до Італії Франція держалася б в дефензиві, яку влекшує там гористий терен Альп, а рівночасно розвинула б акцію в південному Тунісі з метою перешкодити італійським військам в Лібії шахувати Єгипет і Суез".

За один національний провід

Полеміка „Діла" з „Українськими Вістями".

В 191 ч. „Діла" появилася відповідь на статті М. Івзнейка в „Українських Вістях". У статті п. з. „Українські Вісти" про національний провід „Діло" пише м. ін. ось що: Тута за упорядкуванням українських мекпартійних відносин на основі організаційного підпорядкування одному національному дисциплінарному осередкові не є монополем публіцистів чи членів „Фронту Національної Єдности". Це нині загально-національна тута. Йде тільки про те, як вести до спільного національного знаменника світоглядні та політичні примування окремих партійних груп в одному осередку, щоб він набрав в очах суспільности сили і значіння всенаціонального авторитету та вирік організовано до висот національного проводу, якого слухати стало б обов'язком національної дисципліни. Даремно шукаємо за проєктом чи схемою якоїсь розвязки цієї пекучої та нині невідкладної проблеми у вступних статтях „Українських Вістей". Ні багатомовний п. Івзнейко, ні його наступник п. Я. О., що у статті „Будьте послідовні" пробує полемізувати з „Ділом", закидуючи йому „партійну заскорузлість", не зуміли підійти до справи ясно і конкретно, бодай у межах теперішніх часописних можливостей. Автор другої передовиці в „Українських Вістях" п. Я. О., замість конкретно казати про організацію спільного національного проводу на основі порозуміння партій та організацій, рекомендує авторитативно свою партійну лавочку, „Фронт Національної Єдности" як мекпартійний всенаціональний центр ось якими словами: „Він (автор передовиці в „Ділі") напевно знає, що 6 літ існує в нас політична організація, яка вносить засади одного проводу в нації, щоб у той спосіб нація стала спільною". З отсією самореклямою виступи „Українських Вістей" у справі „твердолобої української політичної верхівки" набирають своєрідного значіння, на всякий випадок ця реклама власної групи відбирає виступам єдинофронтівських публіцистів значіння і навіть повагу. Бо коли провідники Фронту Національної Єдности дійсно хочуть, щоб їх виступи брати поважно, повинні в загально-національнім хорі за організаційним зєдиненням не висувати самих себе на місце, яке в існуючих реальних обставинах може угрунтуватися тільки як результат широго порозуміння всіх політично-творчих груп нації. Коли Фронт Національної Єдности вперто претендуватиме на єдиновластя серед нашого громадянства, то цим він саме буде найбільшою перепоною до національного обєднання та до утворення одного національного проводу. — Крім того відповів на виступи ФНЄ „Громадський Голос" в 32 ч., про що на другий раз.

Німеччина, СССР і Японія

Японська Агенція Домеї збирає в трьох точках реакцію, яку викликало в Японії заключення німецько-совітського договору: 1) Хоч заявляють, що німецько-совітський договір про ненапад не суперечить антикомінтернівському договорові, то проте слід висловити жаль, що німецьке правительство рішилося на такий крок зовсім неожиданно. Се тим більше жалюгідне, що Німеччину й Японію лучать приязні взаємини. 2) Японське правительство мусітиме розглянути політичне положення в Европі, щоб примінити своє поступування до нової ситуації. 3) Японське правительство зажадало вияснень від німецького правительства щодо його правдивих замірів.

Президент Франції на лінії Мажіно

Президент французької республики Альберт Лебрен відбув інспекцію лінії Мажіно в районі м. Тіонвіль. Президентові товаришили ген. Люазо, військовий губернатор твердині Метцу, і ген. Сіво, комендант укріпленого району. Лебрен був м. ін. в м. Лявнстроф на самій німецькій границі і розмовляв з мером міста та з місцевими мешканцями.

ПРОМ-БАНК

Львів, Гродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Про Івана Нечуя-Левицького

III. Тяжкі дні переживала Оксана й уся Мандричина родина, а найгірше було те, що Тиміш пропивши всі гроші, які мав при собі, брав з дому все, що під руку трапилося, і все це заносив до шинку в застав за горілку. Підчас своїх запоїв Тиміш нераз допивався до „білої гарячки". Тоді йому привиджувалися чорти, що вганялися за ним з налигачем, щоб йому спутати ноги, показували йому гак, бантину чи гілляку, на якій намовляли його повіситися, по дорозі до дому, коли йшов греблею — пхали його під лотоки й намовляли втопитися, він знаходив їх у себе за пазухою, вони плутались у нього під ногами, забиралися в халяви, сідали верхи на шию, показували язика, співали сороміцьких пісень, дратували тим, що хвостом лоскотали йому під носом, щоб він чхнув, псували йому сіркою й дьоггем повітря і т. п., були чорні, волохаті, з зеленими очима, цапиними кацапськими бородами, свинячими ратицями, коровячими хвостами — ввижалися йому такими, якими він їх бачив намальованими на картині „Страшного суду" в Київській Лаврі.

Коли знесилившись Тиміш до краю, опритомнював, то запрошував священика, просив прочитати над ним молитву „на бісів отогнаніе", сповідався, накладав на себе покуту, найближчої після сповіди неділі чи свята запричащався й до нового випадку знову був тихою, лагідною, працьовитою та богобійною людиною.

От-тож з цього Тимоша Мандрики й списав Ів. Семенович сцени в „Кайдашевій семї", коли старий Кайдаш запивав.

Приятелькою Ів. Семеновича була також баба Параска Соловіха.

Для зустрічів з нею Ів. Сем. ходив до церкви і кожного разу по відправі вечірньої та обідньої Служби Божої чекав на неї біля церковної брами, звідки відпроваджував її майже до соловіївської садиби, весь час слухаючи її оповідань.

Баба Соловіха була дуже богомільна, вона сливе що-року на Великодні Свята вибиралася на прощу до Києва, щоб прослухати Велику Утреню й Службу Божу в Лаврських Печерах та там і відговітися; любила оповідати про святе, „чудесне" та таємниче: монастирі, ченців та черниць, про віщі сни, про відьом, вовкулаків і т. ін. Коли підчас таких оповідань згадувала про своїх „лихих сусідів", особливо ж про бабу Гришиху, то виходило так, що ніби-то вона їх і не лаяла й не судила, а тільки, мовляв, „чисту правду виказувала" та скаржилася „Паничеві" на кривди, що від тих недобрих сусідів зазнала.

При всій своїй святобливості баба Соловіха мала на селі репутацію... відьми, що „вміє перекидатися" на голку, на сучку, темними ночами доїть чужих корів, знає, як на людину „наслати пристріт", „одняти в корови молоко" і всіляко „наврочити".

Коли баба Соловіха померла, то оповідали кумасі, які небіжку обмивали, що відемського хвостика, що-правда, в неї не знайшли, та це мабуть тому, що стара відьма перед смертю востанне „туману напустила", щоб люди того хвостика не побачили, але сорочка, в яку її вбирали, — все „сама навиворот виверталася" й усі сусідські собаки на цілому кутку на місяць гавкали й завивали. Це був „певний знак", що баба Палажка була найдостоменніша відьма! Так її в сорочці „навиворот" і поховали!

Опріч тих, яких я перечислив, до приятелів Ів. Семеновича належали ще: баба Шпиричка — також „відьма", бо ніколи ніхто не бачив, які в неї вуха (А чейже відомо, що відьма не має вух!); весела й танцюриста вдова Данилиха — Жорчиха, дід Гордійчук, а по вуличному — „Божок", якого Ів. Семенович вивів у повісті: „Не той став" під постаттю „Хвилона". Дід Гордійчук був високий на зріст і гарний старечою красою людини, що багато пережила, багато досвідчила та зберегла погожість і рівновагу духа.

Він був дуже побожний, акуратно приходив на всі церковні богослужби, в церкві допомагав церковному старості й сторожеві в їх обовязках, світив свічки в ставниках перед „місгними" іконами, засвічував їх та гасив на панікадилах, уставляв для молебнів та панахид аналої, стелив перед ними килими, роздавав церковним „братчикам" і „сестрам" великі „ставні" свічі й розставляв їх лівколом посеред церкви, коли священик читав св. Євангелію.

Мав дуже характерну т. зв. „львину" голову, на ній кучерявий срібно-сивий волос промінював, як ясна авреоля.

Припадком його обличча дуже було подібне до лиця на образі Господа-Саваота, намальованого в копулі церкви, і за цю схожість його й прозвали „Божком".

Дід Гордійчук найбільше був знаний в Трушках і далеко поза ними з того, що від наймолодших літ і до глибокої старости... шукав закопаних у землі скарбів, чи як їх називали в Трушках, — кладів.

Він мав якісь старі папери, в яких були описані всі клади, де вони мають лежати, які треба знати прикмети, щоб їх відшукати і т. д.

Кожного року, як наставала весна й до глибокої осени, не раз можна було побачити, як дід Гордійчук з довжезним соняшниковим стовбуром в руках, десь на полудне чи над вечір, вибирався в поле, до лісу чи до якогось дикого урочища-яру, іноді за кількапацять верстов від Трушок. Соняшник у діда не простий, бо в ньому захований... шпиль, яким він „шпиляє", шукаючи підземних льохів, де мають лежати зачаровані клади.

Свої пошуки дід Гордійчук робив по певному, з давніх-давен установленому ритуалу, від якого ніколи не відступав. Так, від старого ченця він знав спеціяльну молитву, при своїй роботі присвічував „страстною" свічкою, щоб нечиста сила „відступила" від кладу, — мав при собі посвячену на Водохреща воду, якою кропив шпиля й місце майбутніх розкопів.

Головне було і найтрудніше — це виходячи з дому... не згадати навіть у думках чорта! Бо тоді... Часом дідові Гордійчукові приходив на думку „рогатий" уже тоді, коли він виконав перший штих... і тоді припиняв роботу і вертався до дому іноді за яких 20 верстов!

Кілько разів у своєму житті Гордійчук дійсно відкопав чи то залізний баняк, чи окуту залізом дубову скриню, одного разу — невеличкий льох, але... там уже були шукачі перед ним...

Нарешті до приятелів Ів. Семеновича належав „духовний жид" Мендель Шапіра, що від білоцерківського кагалу мав „хазуку" — концесію на закуп збіжжа у священиків цілої благочинії й багато інших.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ОСИП НАЗАРУК 5)

З подорожі до Відня

Найкращі монастирі й фондації Австрії походять з часів княжого роду Бабенбергів.*) Монастирі дуже тоді цвили; пильнували скарбів науки і мистецтва. Але монахи за Бабенбергів не панували вже. З ними суперничали: осмілене лицарство, скріплене селянство, збогачене міщанство. Сила князя держала всі ті сили в купі і в згоді. І так дійшло до того, що князі з роду Бабенбергів мали в краю найбільшу пошану, перед ними люди стояли так, „якби якесь чудо мало надійти" і говорили їм: „Ви варті того, щоб дзвони перед вами дзвонили"...

Так говорив найбільший німецький поет тих часів Вальтер фон дер Фоґельвайде. Він поруч Ґетого взагалі найбільший поет німців. І процвитав віденський двір Бабенбергів так, „як хіба двір короля Артуса".

Для нас українців цікаве се передовсім тому, що Ґертруда, остання дідичка з роду Бабенбергів, вибрала собі за мужа сина нашого короля Данила, князя Романа. З того ясно, яку повагу мусів тоді мати наш княжий рід.

Зовсім інакший був рід Габсбургів.

Та ж ти обіцяв дати опис своїх вражінь з сучасної подорожі до Відня, а даєш нам історію старої Австрії?!

Так. І се даю. А даю тому, бо та історія потрібна і сучасна. Даю тому, бо вона сильно заважила на створенні тої держави, в якій будувався модерний Піємонт України.

Чи не цікаве і не важне се якраз для українців? І то для всіх українців...

Рід Габсбургів став правлячим родом Австрії по коротких правліннях Романа Даниловича, княжича галицького, й Оттокара короля чеського. Габсбурґи сперлися на шляхті, яка їм помогла побороти Оттокара, що бурив лицарські замки.

Рід Габсбургів в книжці католицького письменника Германа Бара виходить у страшнім світлі. Місцями в іще страшнішім ніж той рід представляють протестанти, соціялісти й інші його вороги. Та чи слушно, про те поговоримо оглядаючи або й оглянувши Відень.

Пізнаю підміські околиці Відня, по яких я ходив іще студентом — літ тому близько 40 (докладно: 37). Пригадується прольоґ до Ґетового Фавста, що зачинається словами:

Ihr naht euch wieder, schwankende Gestalten, die früh sich einst dem trüben Blick gezeigt...

Раджу кожному молодому чоловікові перечитати Ґетового „Фавста" з добрим коментарем, особливо ж уважно прольоґ до того великого твору.

„Der Schmerz wird neu..."

Біль (молодости) відновляється на вид тих місць, куди я бігав молодим студентом. Той біль такий пекучий, що хвилями аж немов задубіє душа і стає байдужна з болю. Що ж саме так болить на вид тих місць? Почуття змарнованого на пусте часу і здоровля.

Марнувався тут цвіт нашого народу цілими поколіннями, з малими виїмками (напр. пізніший єпископ Пелеш був таким незмарнованим тут виїмком).

Не розумію, чому тій нашій молоді, що йшла в світ, не давав ніхто ні одного поучення на письмі. Отже та молодь марнувалася у Відні головно з вини нашої старшої суспільности.

Дивлюся я на ті місця й маю вражіння, що Бог востанне дозволив мені їх побачити. Може ще дозволить мені лишити по собі мої замітки про життя, які приготовляю для молоді.

Поспішний поїзд влітає на велику дунайську долину. Ось і великий Дунай, який я колись перепливав в один і другий бік з молодечого зухвальства. Кілько сили (й кілько легкодушности!) треба було на це молодому чоловікові, який не мав виробленої системи пливання... А Дунай тут бистрий, так зносить

*) Heiligenkreuz, Zwetl, Lilienfeld, міська парохіяльна церква zu Wels, церква zu Schöngraben і ин.

З трушанських типів, виведених у повістях Нечуя-Левицького, пригадую ще Миколу „Білого" (метрикального прізвища цього М. „Білого" не пригадую), який послужив за моделю для постаті Миколи Джері, в повісті тієї ж назви. За моделю до рибалки Панаса Крутя (в повісті „Рибалка Панас Круть") був таки ж трушанський рибалка, запалений аматор рибальства, Микита (?) Лисак.

Молода Кайдашиха (як що живе донині, то мусить мати тепер літ під 70) послужила за моделю для однієї з „московок".[12])

До приятелів Ів. Семеновича належала й уся наша родина. Батько мій, що зріс у нього на очах, ставився до нього з величезною пошаною як до свого найкращого учителя. Коли Ів. Сем. гостював у Трушках, то вони майже що-дня зустрічалися, разом ходили до Роставиці купатися, ходили до недалекого лісу — „Отоня" — по гриби та по суниці. Я звичайно біг з ними, як говорила моя мама — „хвостиком". Весь час вони про щось розмовляли. Ів. Сем-ч давав Батькові книжки зо своєї чималої книгозбірні, в тому багато таких, які Ів. Сем. доставав з Галичини.

Це, головно, під впливом саме Ів. Семеновича Нечуя-Левицького мій Батько та його молодший брат, Никифор, — ще в 80 — 90 рр. минулого століття усвідомилися національно, а через це мені й моїм молодшим сестрам та братові пощастило вродитися, сказати б, органічними українцями, яким не треба було до України „дочитуватися" чи „додумуватися", як це було не з одним українцем-придніпрянцем.

Про персонажі з повістей Нечуя-Левицького, які він змальовував з трушанських моделів, треба сказати ще й те, що тільки бабу Палажку Гришиху та Параску Соловіху він вивів під їхніми справжніми іменами та прізвищами.

Коли баби довідалися, що „Старий Панич списав про них книжку", особливо ж, коли кожній з них ту книжку прочитали, то це не на жарт їх було зобидило, й обидві вони довгенько на нього гнівалися, особливо ж, злопамятна й амбітна Соловіха.

В інших своїх повістях Нечуй-Левицький, після досвіду з бабами, своїм персонажам, які списував з трушан, він став надавати інші прізвища, хоч не раз запозичав їх од тих же трушан. Так, свого Омелька Кайдаша в повісті „Кайдашева семя" він списав з Тимоша Мандрики.

Як тільки виходила нова книжка Нечуя-Левицького, то мій Батько був одним із перших, що її діставав од автора з його дедикацією.

Цікаво було обсервувати, як трущани ставилися до творів „Старого Панича".

От-тож мій Батько, бувши великим аматором хорового співу, зорганізував у Трушках дуже добрий церковний хор. Поза тим, що хор складався з любителів співу, принадою для хористів були українські пісні та книжки, які Батько читав у перервах між співом та після співанок. Щоб послухати пісень та книжок, до школи, де відбувалися співанки, приходило чимало й не-хористів.

З усіх книжок, поза „Кобзарем" та творами Олекси Стороженка, найбільш подобалися повісті „Старого Панича", й читання їх — а Батько читав по-мистецьки — набирало в слухачів характеру якогось своєрідного спорту: слухачі наввипередки старалися відгадати про кого це „Старий Панич" цим разом пише!

Ніби й знайома постать, а все чогось бракує, щоб угадати, про кого саме він оповідає, бо виразно пригадує всім знану людину, але імя-прізвище інші... Слухають, напружено притаївши віддих і от — раптом — яка-небудь одна риса, якийсь один зворот у реченню, якась характерна для описуваної постаті фраза, яка-небудь фігурально-закручена лайка, чи, нарешті, улюблена „намовка"[13]) — і вся авдиторія вибухає нестримним сміхом, аж заходиться від нього, аж по підлозі качається! — Впізнали, про кого це оповідає „Старий Панич".

А не раз і таке бувало, що хтось із присутніх впізнає близьку собі особу, як це було з Данилом Гришенком: „Та це знов про нашу бабу Панич написали! Їй Богу-прис-ей Богу, що це про бабу! Тільки інакше тепер їх називають". І знов усі заходяться від сміху!

А далі, коли закінчить, бувало, батько читати, то мов з мішка починають сипатися дотепи-жарти, пригадуються які-небудь інші смішні чи трагічні подробиці чи пригоди з життя описаних персонажів чи — по анальогії — з життя інших знаних осіб, про які не знав, чи з інших причин не подав автор. Було й таке, що захопившись витвореним настроєм, хтось із присутніх роскаже якусь сміховинну - анегдотичну пригоду і знову сміхи.

Всі ці нові дотепи, жарти й цікавіші епізоди батько як правило нотував, щоб їх передати Ів. Сем.

В повістях з життя української інтелігенції Нечуй Левицький також виводив постаті знаних йому, а не раз і близьких людей.

Так, в постаті Леоніда Семеновича в повісті: „На гастролях в Микитянах" він змалював свого молодшого брата, Федора Семеновича.

Ф. С. Нечуй-Левицький був може талановитіший, ніж Ів. Семенович. Він мав дуже різносторонні здібності і ні в чому не був подібен до Ів. Семеновича, почавши з прикмет чисто фізичних, бо був високого росту, міцної будови, як певний контраст до маленького, сухорлявого та хоровитого Ів. Сем.

Перше, Ф. Семенович Нечуй-Левицький мав незрівняної краси могутній бас, подібно, як Іван Семенович, був дуже музикальний, зокрема, з нього ще з семинарських часів виробився прекрасний дирігент. Завдяки останньому він, одразу ж після скінчення Київської Духовної Академії, достав не аби-яке становисько: дирігента царської „Придворної капелі" в Петербурзі. Маючи добре плачене становисько, вступив до „Імператорської Консерваторії" і дуже скоро вибився на перші ролі в Імператорській Опері.

Далі, маючи великий малярський талант, майже одночасно з консерваторією з відзначенням — золотою медалею й степенем „свободного художника" — скінчив „Імператорську Академію Художеств".

Перед Федором Семеновичем одкривалися блискучі мистецькі можливости — дорога до успіхів, досконалення, слави й багатства, але... Все погубила невдачна женитьба з московкою, в якій він був до нестями закоханий, та яка безсоромно... „скакала в гречку".

Скінчилося тим, що Федор Семенович почав „топити горе" в горілці, допився до білої горячки й одного разу, в нападі пяного шалу, перерізав собі бритвою горло.

Коли Ів. Сем. Нечуй-Левицький ніколи не любив москалів, то після страшного кінця, який прийшов нещасливому його братові, він став їх не зносити...

В повісті: „Старосвіцькі батюшки та матушки" виведена хроніка кількох священичих родин.

В постаті одної з центральних фігур цієї повісти, а саме о. Харитона Мосаковського, Ів. Сем. Нечуй-Левицький вивів свого старшого брата, о. Амвросія Нечуя-Левицького, що був священиком на дідичній парафії Нечуїв-Левицьких в м. Стеблеві, недалеко від „стародавнього" Корсуня.

Відомості, які я вище подав, я переповів почасти на підставі переказів мого покійного Батька, о. Пилипа Євтимовича, моєї матері, Ганни з Богаревських, яким Нечуй-Левицький все те сам оповідав чи пояснював, нарешті багато цікавих фактів та подробиць оповів мені сам Ів. Сем. Нечуй-Левицький, до якого, в р. 1909 — 1911 на доручення свого Батька, а згодом і на запрошення самого Івана Семеновича, я часто навідувався в Києві, на його затишне помешкання при вул. Ново-Єлизаветенській ч. 19 (пізніше „Пушкінська"), де він проживав поспіль зо 20 літ.

Коли дім під ч. 19-им на Єлизаветинській вул. і офіцина з вікнами в сад були збурені, Ів. Семенович зайняв два покої на вул. В. Володимирській, а з початком війни, коли зросла дорожнеча і його скромної емеритури стало не вистарчати на прожиток, він змушений був решту своїх днів прожити в захоронці для старців у т. зв. „Дехтерівській Богадільні".

Варфоломій Євтимович.

[12]) „Москаль" — в Україні народня назва для солдата; звідси „московка" — жінка солдата-„москаля".

[13]) „намовка" — слово чи вираз, яке хтось — до речі чи не до речі — вставляє до своєї мови.

вдолину аж рве, І студений же він, бо то гірські води котяться ним, холодні й серед горячого літа.

Близько Відня зачинають всідати в купе мами й батьки з дітьми, хлопчиками в одностроях, літ коло 6—8, деякі з них мають уже штилети при боці. На рукавах печатані надписи „Зід-Ост" (Полудневий Схід) і ще щось. Що се за організація, не знаю докладно. Очевидно така як в Італії, фашистівська. Хлопчики переважно марні, делікатні. Хоч у нас тепер також не переливається від достатків, але наші хлопчики в тім самім віці таки мабуть сильніші. З цікавістю приглядаюся, як мама дає одному з них їсти: булка „кайзерка" точно така сама як у Львові, і величиною і таксамо біла, мясо мелене в грубій ковбасі, у Львові також таку я бачив. Люди поводяться чемно супроти мене, хоч по вимові мусіли пізнати, що я „нетутейший".

Ще трохи — і поїзд (з опізненням) вкотився на Східній Двірець.

Рух на ним не дуже великий, але тепер літо. Кличу пакера, щоб взяв мою валізу. Кажу йому йти з нею просто до вимінної контори, бо як не зміняю грошей, то не буду мати чим заплатити йому. А він вийшов з валізкою перед двірець і несе її просто до авта.

— Та чим же вам заплачу, питаю його, коли ви замість до вимінної контори зайшли сюди?

— Бо то треба трохи обіхати двірець, каже, вимінна контора з другого боку.

— Ага...

Їдемо в трійку: шофер, пакер і я. Вимінна контора освітлена. Значить функціонує. Прошу зміняти мені 100 зл. на німецькі марки. Дає мені виповнити власноручно формуляр на кальці, де треба подати докладну адресу, відки я приїхав і які гроші привіз. Виповнив я (а пакер весь час стоїть, тожто собі порахує за те, думаю). Нарешті формальности скінчені і я за 100 зл. дістаю 46 марок і 10 феників!

Весь маєток, який тут маю. І з чого тут заплатити готель, харч, обслугу, авта, лікарів — ще заки дістануся до шпиталю! Недобре мені зробилося на ту думку, але що робити? Вибороло собі моє покоління „свободу" в цілій Европі, бо за монархів мало „неволю". І я в тій боротьбі брав участь, де тільки міг і як міг.

Пакер відводить мене аж до авта.

Питаю його, кілько йому належиться. Кілько дасте, каже. — Таж бачите, що я чужинець, щойно приїхав, не маю поняття, кілько вам дати.

— Двацять феників, каже.

(Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Назва Україна

Походження й значіння та межі поширення сеї національної назви

Зміст: Ріжні назви нашого краю від найдавніших часів — Скитія, Сарматія, Роксалянія, Росія, Русь, Ругія, Рускія, Рутенія, Україна, Малоросія. — Теорії про походження й значіння назви Україна: пояснення Грондського; націоналістично-великоруські й москвофільські писання; погляд М. Грушевського; праці Шелухина й Борщака; теорія Марра. — Назва Україна в літописах. — Значіння слова Україна в „народній" поезії. — Слово Україна в Пересопницькім евангелії. — Термін Україна в урядовій мові давної Польської Річи Посполитої. — Назва Україна в описах чужоземних подорожників та інших чужоземних письменників. — Україна на географічних мапах і гльобусах 16—18 стол. — Термін Україна в урядовій мові великоруської держави (Московського царства й Російської імперії). — Назва Україна в українській та великоруській гарній та науковій літературі. — Україна й Украйна. — Сіверщина й московська Украйна. — Північно-східні межі України в 14—18 стол. — Практичне значіння питання про північно-східні межі України. — Загальні висновки.

І. Назви нашого краю від найдавніших часів: Скитія, Сарматія, Роксалянія, Росія, Русь, Ругія, Рускія, Рутенія, Україна, Малоросія.

Питання про походження й значіння нашого національного імени „Україна" та про історично-географічні межі його поширення залишається до нині не зовсім дослідженим і виясненим. Тимчасом питання це має не тільки історичне та національно-ідеольогічне значіння, але може мати в будуччині й велику практичну вагу (особливо питання про північно-східні межі поширення імени „Україна"). На жаль, ті автори, які пробували вияснити це питання, робили це часто пристрасно, з надмірним захопленням, надаючи цьому питанню політичний характер та вживаючи аж надто острих полемічних зворотів. Та це очевидно не тільки не сприяло безсторонньо-науковому вирішенню незвичайно інтересного й спірного питання, а навпаки позбавляло у великій мірі писання про назву „Україна" вартости та переконливости. В нашім нарисі постараємося зберегти цілковитий спокій і безсторонність як у відношенні до самої теми, так і до ріжних теорій про назву „Україна". Не маючи наміру вичерпати в своїм нарисі величезний джерельний матеріял, що відноситься до нашої теми, спробуємо дати в міру можливости всебічне освітлення питання про походження, значіння та межі поширення національної назви Україна.

Продовж більше ніж 2½ тисячоліть нашої історії[1]), назва нашого краю (таксамо зрештою, як і назви інших країв) змінялася кілька разів. Найдавніша назва нашого краю, яку знаходимо в чужоземних письменників, що писали про наш край, це Скитія. Далі йдуть назви: Сарматія і Роксалянія. Назви ці держалися дуже довго. Деякі письменники — аматори „високого", „урочистого" стилю уживали цих назв навіть у 17 і 18 стол.

Від 10 стол. зустрічаємо для означення нашого краю назви: Росія і Русь.[2])

Росією або властивою чи внутрішньою Росією називають Україну здебільшого византійські джерела, зокрема византійський імператор Константин Порфирогенет, серед 10 стол. Назва „Росія" для означення „України" (в протилежність до Московії, Великоросії) була в ужитку теж дуже довго, до 18 стол. включно, хоч великороси, наслідуючи здається українців, почали вживати назви „Росія" для означення свого краю вже в 17 стол. (перед тим називали свій край тільки „Русь"), а від початку 18 стол. назва „Росія" стала вже офіційною назвою великоруської держави. Назви Русь для означення України, чи спершу може тільки її частини, вживають передусім східні, головно арабські письменники 10 стол., як також жидівські джерела 10 стол. Старо-українські та старо-новгородські літописи уживають назви „Русь" з початку для окреслення лише східної України: Київщини, Переяславщини та Сіверщини (Чернигівщини); М. Грушевський припускав, що „Руссю" називався тільки трикутник між Дніпром, Ірпенем і Россю (на правім боці Дніпра), та докладніші досліди виказали, що старо-українські й старо-новгородські літописи та деякі інші старо-українські джерела 11-12 стол. вважали за „Русь" не тільки згаданий трикутник, але й широкий простір на схід від Дніпра, а саме всю територію полян і сіверян.[3]) Джерела 11—13 стол., не тільки київські, але й новгородські, часто протиставляють цю полянсько-сіверську Русь іншим сх.-словянським землям: Деревській (віддаленій від Киева на 30 км.!), Волинській, Смоленській, Новгородській, Суздальській, Муромсько-Рязанській і т. д. Але починаючи від 12 стол., особливо від другої його половини, зустрічаємо часом у літописах та в інших джерелах також інакше розуміння назви „Русь": часом „Русь" уживається для означення всіх південно-східно-словянських земель (також для Волині, Галичини й Закарпаття), а часом, здається від останньої чверті 12 стол., навіть для окреслення всієї Східної Словянщини. Але взагалі значіння терміну „Русь" залишається довгий час розпливчасте: назви „Русь" довгий час уживається для означення самої тільки України, або України разом з Білоруссю, з виразним протиставленням їх Великоросії; одначе в тім же часі зустрічаємо й розуміння „Руси" як всієї Східної Словянщини. В кожнім разі, великороси вже в 13 стол. називають свій край „Руссю".

В 10 — 12 стол. деякі західні джерела називають Київську державу „Rugia" і „Ruscia" (вимовлялося, мабуть, „Рускія"). Назву „Ругія" зустрічаємо м. ін. у продовжателя хроніки Регінона (друга полов. 10 ст.), назву „Рускія" в Титмара Мерзебурзького (*976 — †1019). Обидві назви це очевидно відміни назв „Русь — Рос — Рокс", таксамо як і західня назва „Рутенія", що появилася в західних державах уперше здається в кінці 11 стол. Назва ця задержалася надовго, аж до наших часів. Значіння її теж було досить змінливе. Часами уживано її для означення самої лише України й Білоруси, але іноді також і всієї Східної Словянщини.

Під р. 1187 перший раз згадується в старо-українськім літописі назва Україна. Це очевидно не означає, що ця назва появилася щойно в останній чверті 12 стол. Назва ця може бути значно старша подібно як і назви „Росія" — „Русь". Український літопис згадує під 1187 р. про смерть люблєного по всій Україні переяславського князя Володимира Глібовича, оборонця України від половців; літопис пише: „о нем же Україна много постона". Щоб зрозуміти значіння назви Україна в цім реченні літопису, треба розуміється зіставити його з іншими згадками літопису про Володимира Глібовича. Під 1185 р. той самий літопис пише про поранення Володимира Глібовича в поході проти половців і додає, що Русь засмутилася з цього приводу. Назва „Русь" могла тут означати або саму тільки східну (полянсько-сіверянську) Україну, або всю нинішню Україну. Назва ж Україна у звістці під 1187 р., без сумніву, мусіла означати або ту саму територію що й назва Русь 1185 р., або територію ширшу від неї, але в кожному разі не вужчу. Бо коли літописець писав, що звістка про саме тільки поранення князя засмутила Русь, цебто Переяславщину, Київщину й Чернигівщину, а може й інші українські землі, то ясно, що смерть того самого любленого князя мусіла вразити щонайменше тіж самі землі. Тому думаємо, що Україна в літописній згадці 1187 р. означає не саму тільки Переяславщину чи „переяславську окраїну Руси", як дехто гадає, але або всю тодішню полянсько-сіверянську Русь разом з Києвом, або територію ширшу від полянсько-сіверянської Руси, цебто Русь в ширшому значінні чи інакше кажучи всю нинішню Україну.[4]) (Д. б.).

---

[1]) В сучасній історичній науці нині вже рішучо перемагає погляд, що початки української історії належить пересунути принаймні на 8—7 стол. перед Різдвом Хр., себто на час заснування грецьких кольоній на українськім побережжі Чорного моря. Але серед частини нашого громадянства, яка не мала можливости або нагоди познайомитися з поглядами найвизначніших сучасних істориків на цю справу, можна зауважити не раз скептичне відношення до такого пересунення початків української історії в старинні часи. Тимчасом питання про початки української історії вирішили вже сучасні історики, і то не стільки українські, як чужі — головно Ростовцев, Васильєв, Марр, Греков та інші. З них Ростовцев і Васильєв це учені світової слави. З українських дослідників думку про пересунення початків нашої історії в старинні часи обстоювали давніше Антонович і Самоквасов, в Галичині Партицький, а новішими часами почасти Томашівський, а особливо Шелухин, Заїкин, Щербаківський, Липа, Пріцак та інші (перелічую цих дослідників, незалежно від їх авторитетности й вартости їх творів, які розуміється дуже неоднакові). Порів. ще статті: „Революція в поглядах на старинну історію України" („Н. Зоря" 1938, ч. 1130) і „Нові шляхи в дослідах над історією Сх. Европи" („Н. Зоря" 1939, ч. 1203, 1205).

[2]) Перед 10 стол. назви „Росія" і „Русь" не зустрічаються в джерелах як назви краю; але згадуються назви племени чи народу „Русь", „Рос" та інші, до них подібні, головно у джерелах 9 стол.; але є згадки про „Русь" — „Рос" — „Рокс" і т. п. також значно давніші (навіть у часах перед Р. Хр.). Назва „Роксаляни" теж стоїть мабуть у звязку з назвою „Рос" — „Рокс" — Ракс" і т. д. Про походження назв „Рос" — „Русь" істнує величезна література. За найбільш правдоподібне вважаємо пояснення, яке давав уже давно (на поч. 19 стол.) визначний німецький учений Еверс і яке наново розвинули й угрунтували Брим, Васильєв, Греков, Марр та інші, а саме, що істнували дві незалежні від себе етнічні назви, дуже подібні до себе: „Русь" і „Рос" (Рокс—Ракс—Рот—Рат—Ра—Кра і т. д.). Див. статтю про назву Русь, „Н. Зоря" ч. 1226.

[3]) Гл. Новицький: Снеми руської землі, праці комісії по виучуванні історії зах. руського та українського права. Се дуже цінне видання, на жаль припинене.

[4]) Порів. дуже цінні уваги з приводу літописних записів 1185 — 1187 рр. у книжці покійного проф. С. Шелухина „Україна, назва нашої землі з найдавніших часів", Прага 1936-7, с. 20. Згадана книжка проф. Шелухина, попри всі свої великі недостачі, відзначається незвичайним багацтвом змісту й деякими дуже важними увагами й висновками. Оцінку цієї своєрідної книжки подаємо в нашім нарисі нижче, при обговоренні ріжних теорій про походження й значіння назви Україна.

Велика мудрість полягає на тім, щоб не чинити нічого наґвалт й не триматися вперто лиш власної гадки. Розумно — не вірити без розбору та відразу всьому, що гомонять люди. Розумно — не переказувати негайно всім иншим те, що ти тільки зразу вчув, або чому віри поняв. (Томи Кемпійського: „Наслідування Христа," книга перша, розділ IV. 2).

По заключенні договору

Англійська преса про німецьку несподіванку

Вістка про недалеке заключення договору про ненапад між Німеччиною і СССР викликала в Лондоні велике вражіння. Часописи передбачують, що амбасадори Англії та Франції звернуться до Молотова за вияснением, яке становище совітського правительства до дальших переговорів з Вел. Британією і Францією. „Дейли Екеспрес" пише, що евентуальне підписання договору про ненапад між Німеччиною і СССР не вплине суттєво на сучасне положення. Оповіщення комунікату про задумане підписання договору про ненапад уважає часопис радше потягненням у війні нервів ніж реальним політичним кроком. В Лондоні панує переконання, що коли Совіти того схочуть, то німецько-совітський договір про ненапад не стоятиме на перешкоді до заключення англо-совітського дефензивного союзу. Крім того в Лондоні думають, що Совіти знали про німецькі зусилля здобути хоч би паперовий „дипльоматичний успіх" і тому скористали з нагоди, щоб самим роздобути атут у переговорах з Францією й Англією і приневолити їх до якнайбільших уступок.

Французька преса про німецько-совітський союз

Французька преса і публична опінія зберігають цілковитий спокій в обличчі сензаційної німецької вольти і холоднокровно розважають всі політичні можливости тої події, очікуючи в першу чергу вияснення у справі німецько-совітських переговорів. Французькі політичні круги висказують опінію, яка дається спрецизувати у слідуючих точках: 1) Німецько-совітський договір про ненапад, який перекреслює всю дотеперішню ідеольогію, на якій спиралася німецька закордонна політика, доказує, що канцлер Гітлер мусів знаменито відчути, в якому імпасі знайшлася Німеччина. Тому здобувся на такий театральний крок, який за одним махом нищить цілу конструкцію протикомінтернівського договору. 2) Під правним оглядом німецько-совітський договір про ненапад не вносить нічого нового в положення. 3) Пропаганда, яку Німеччина повела довкруги того пакту, свідчить, що вона задумує ним послугуватися в дальшій акції застрашування. 4) Практичне значіння договору може бути дуже обмежене. З оцінкою треба вдержатися аж до появи тексту. В Парижі переконані, що пакт між СССР і Німеччиною не буде стояти на перешкоді дальшому веденню переговорів з Англією і Францією у справі заключення військового союзу.

Військовий союз Німеччини зі Словаччиною

Англійська аґенція Райтера звідомляє з Братислави, що Словаччина заключила з Німеччиною військовий союз, на основі якого Німеччина бере на себе оборону словацької території. Чеські та словацькі робітники будують укріплення на польсько-словацькому кордоні під проводом німецьких офіцирів. До Братислави вже прибула німецька військова місія.

З РЕЛІГІЙНО-ЦЕРКОВНОГО ЖИТТЯ

Діточе свято в Крехові. Монастир ОО. Василіян у Крехові має цінні мощі св. муч. трьохлітної дитини св. Пасива. Апостольська Столиця проголосила цего святого мученика покровителем монашої молоді. Крім того задумано віддати під опіку цего святого мученика шкільних дітей і тому вже від трьох літ у крехівському монастирі відбувається зїзд шкільної молоді в день св. Пасива, тобто напередодні Преображения 18 с. м. Сего року це діточе свято звеличав своєю приявністю Преосв. Йосафат. Вже в навечерия свята почали зїздитися громади молоді не тільки з дооколичних сіл, але й зі Львова. В день самого свята в год. 8-ій рано Преосв. Владика відправив Службу Божу для дітей. Перед св. Причастям виголосив до дітей щире слово та роздав їм Евхаристійного Ісуса. До св. Причастя приступило понад 1.700 діточок. Після снідання дітей уформувався похід з мощами св. Пасива та під проводом Владики удався на розлогу поляну, де під голим небом відправлено Службу Божу для родичів. Після Служби Божої відповідне слово виголосив о. презес Марійських Дружин Ірией Назарко ЧСВВ. Проповідник зазначив у своїй проповіді, що мимо важких політичних, економічних та релігійних переживань не вільно нам падати духом, бо на наших очах виростає нове покоління молоді, повне Христового духа, яке опре нашу майбутність на незрушимих основах повного католицизму. Потому промовив ще раз Преосв. Владика, провів учасникам акт посвяти українського народу Христові-Цареві та уділив всім апостольського благословення. Загальне вражіння зі свята величаве. Участь у святі взяло поверх 2.500 молоді зі своїми оо. катехитами і деякими учителями. Організацією свята занявся місцевий катехит о. Анатоль Байрак ЧСВВ. —Місцевий.

В селі Домажирі, львівського повіту, відбулася св. Місія від 20—27 с. м. під проводом ОО. Василіян: о. ігумена Й. Чепіля зі Львова й о. ігумена Й. Лучинського зі Станиславова. Підготуванням занявся заздалегідь невтомний місцевий парох і янівський декан о. Й. Александрович і тому Місія випала дуже успішно. До св. Тайн приступило поверх 200 дітей і коло 2.000 старших. Незабутнє вражіння оставила по собі проповідь про смерть, що її виголосив на цвинтарі пізним вечером о. місіонар Лучинський. На закінчення Місії відбувся величавий похід з хрестом, в якому взяло участь поверх 3.700 людей. —Парохіянин.

Нові монахи чина ОО. Редемптористів. У день св. Альфонса, основника чина ОО. Редемптористів, 2 с. м. в церкві ОО. Редемптористів у Львові при вул. Зиблікевича Преосв. Николай Чарнецький висвятив на священиків пятьох питомців-редемптористів. Свячення приняли: Володимир Арвай з Югославії, Андрій Іваськевич з Комарна, Богдан Репетило з Конюшок Королівських, Володимир Багнюк з Кристинополя та Іван Нагірний з Хохлова. 7 липня с. р. виїхав до Канади о. Йосиф Форнальчик з монастиря ОО. Редемптористів зі Збоїськ к. Львова на місійну працю між українцями-еміґрантами. Українські місіонарі ОО. Редемптористи мають свою станицю в Йорктоні (у стейті Саскачеван, Канада), де удержують українську ґімназію і займаються місійною працею між нашими еміґрантами.

Еспанське правительство рішило, що релігійні Чини і приватні організації матимуть право закладати університети і кермувати ними. На кожнім факультеті мусять бути виклади апольогетики й етики в звязку зі своїм окремим предметом або предметами. Корпораційне релігійне життя буде частиною університетського життя, а підставою виховання буде еспанська культура.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЗАСІДАННЯ ШИРШОГО НАРОДНОГО КОМІТЕТУ УНДА (Українського Національно-Демократичного Обєднання) відбулося в четвер. Се тіло, яке складається зі 195 членів. Про число прибувших і про ухвали на другий раз.

У ЛЬВОВІ апеляційний суд затвердив присуд окружного суду в Самборі який засудив Г. Блажкова з Попелів на 5 літ вязниці за приналежність до ОУН та Анну Лисик на 6 міс. вязниці за те, що скривала в своїм домі В. Лабанцева, за яким шукала поліція.

В СТРИЇ суд засудив о. І. Чикету з Князівського, о. В. Слободяна з Рипного й о. Р. Литвина з Лецівки на кару по 6 міс. вязниці та о. Т. Галькевича з Цінева на 8 міс. вязниці, всіх за метрикальні провини.

ТЕРНОПІЛЬСЬКЕ СТАРОСТВО виселило з прикордонної смуги з днем 31 с. м. на три роки Т. Козуба с. Томи з Гаїв Великих, Т. Сіранта та Іл. Фридриха з Березовиці Великої, П. Козуба зі Смиковець та Майку Григорія з Гаїв Великих.

ПОЛЬСЬКА РАДІОВИСИЛЬНЯ в Катовицях зачала надавати спеціяльну т. зв. чеську годину що тижня в середу від 5 до 6 пополудні.

ПРОТИПОЛЬСЬКА КАМПАНІЯ німецької преси триває дальше. Німецькі газети переводять м. ін. слідуючі пропагандові тези: Польща се не великодержава і не має шанс, щоб стала великодержавою. Польська господарка негодяща і безплянова. Поляки може відважні, але їх заосмотрення й узброєння не позволить їм на довшу боротьбу. („Газета Польска", ч. 232).

ВИСОКИЙ КОМІСАР Союзу Народів у Ґданську, проф. Буркгардт, має знов виїхати до Берхтесґадену на нараду з канц. Гітлером. Таку вістку принесла „Хвіля" в 7.333 ч.

СОВІТСЬКІ УРЯДОВІ КРУҐИ заявляють, що заключення совітсько-німецького договору про ненапад нічим не перешкоджує веденню дальших переговорів між Совітами а Францією та Англією.

У БРАТИСЛАВІ німецький посол видвигнув домагання, щоб словацьку армію віддати у розпорядження німецької влади. Таку вістку приніс „Дейли Скеч".

МАДЯРСЬКИЙ МІНІСТР закордонних справ Чакі після побуту в Берхтесґадені в канцлера Гітлера був на послуханні у Мусолінія у Римі. Розмова мін. Чакія з Мусолінієм тривала 4 години. Лондонська преса пише, що канц. Гітлер вимагає від Мадярщини права перемаршу німецьких військ на випадок війни. А мін. Чакі мав просити Мусолінія, щоб Італія вставилася за Угорщиною в справі злагодження німецьких вимог супроти Угорщини.

В ОСЛЬО, столиці Норвегії, відбулися наради Міжпарляментарної Унії. Конґрес Унії вислав до правительств усіх держав заяв удержати мир на засадах справедливости і пошанування самостійности всіх держав.

ІТАЛІЙСЬКИЙ АМБАСАДОР в Берліні Атоліко вернувся з Риму і привіз канц. Гітлерові відповідь Мусолінія на німецьке меморандум у справі міжнародного положення.

ФРАНЦУЗЬКА КАБІНЕТОВА РАДА ухвалила й розіслала окремі інструкції для французьких амбасадорів у звязку з заключенням німецько-совітського договору про ненапад.

В СОВІТСЬКО-ЯПОНСЬКИХ ЛЕТУНСЬКИХ БОЯХ коло озера Буїрнор в Манджурії японці зістрілили продовж сего року 1.410 совітських літаків. Такі вісти подають японські джерела.

В ШАНҐАЇ в міжнародній концесії два китайці замордували англійця Дана Гольґера Петра Кроґга урядовця „Нортерн Кабль Компани".

НОВИНКИ

Вийшли на волю арештовані в кінцем минулого місяця о. Володимир Дідич, сотрудник Городка, і Михайло Янчура з Дроздович.

Чортківський окружний суд засудив 6 молодих українців і одну українку на кару по 3 і пів р. вязниці та втрату горожанських прав продовж 10 літ за приналежність до ОУН.

В товмацькому повіті було с. р. 35 полиських літніх півкольоній, до яких втягали також українських дітей. На закінчення півкольоній відбулися пописи дітей. На такі самі пописи дітей з українських „дитячих садків“ влада не дає дозволу.

З Іванкова над Збручем, борщівського повіту, адміністраційні власти виселили о. Михайла Косарчина за діяльність, яка „запрожувала публичній безпеці“.

В Коробчицях, рудецького повіту, поліція арештувала геометра зі Самбора, Франца Блискала, за образу релігії в розмові з Марією Копасник.

„Воля і Чин“, орган окружного „звйонзку“ легіоністів і ради „звйонзкув неподлеглосьцьових“, по трьох роках істнування перестав виходити. „Воля і Чин“ репрезентував спочатку демократично-незалежницький напрямок, опісля перейшов на становище ОЗН. Орган сей вславився особливо протиукраїнською нагінкою та виступами б. посла Войцеховского.

В Молодятині коло Печеніжина „Родзіна Лесьніка“ вибудувала каплицю коштом 4.600 зл. Фонди на будову тої каплиці черпав комітет з дотації дирекції державних лісів у Львові.

Коло Коршівки в жидачівському повіті невідомі особи застрілили 30-літнього Адама Блажевського. Поліція веде слідство.

В бориславській копальні „Здзіслав“ вибух збірник газових оліїв у часі нагрівання скельного олію. Внаслідок вибуху попарилися 4 робітники, з яких три померли.

В с. Дерені вибухла пожежа в стодолі одного з господарів. Огонь швидко поширився і знищив хату, 13 стоділ з сегорічними зборами, 10 хлівів і 19 ріжних забудувань. В огні згинула частина живого інвентаря. Причиною пожежі була необережність господаря, який вернувся пяний з ярмарку і положився спати з папіросом в устах.

Зїзд окулістів з цілої Польщі відбудеться у Варшаві в днях від 25 до 27 вересня с. р.

З Вронок до Ряшева поліція перевозила 26-літнього вязня Петра Бартосика. Під Стшебіною вязень вискочив з вагону через вікно і втік, хоч поліція стріляла за ним.

На Волині, як пише ІКЦ, ч. 233, в багатьох місцевостях, де істнують „Кола звйонзку шляхти загродовей“ і інші польські організації, ставлять масово придорожні хрести. ІКЦ називає ці хрести „символами великої історичної правди“, яка довела до повороту „на вярен ойцуф“ давних католиків і поляків, які під окупацією улягли „рутенізації“.

Літний час се для кожної газети найтяжчий час. Тому просимо ВП. Прихильників нашого органу особливо в тім часі правильно присилати передплату і бодай час від часу підперти газету хоч невеличким дописом.

В сарненському повіті на Волині занотовано 70 випадків занедужань червінкою. Санітарна влада видала охоронні заряджения.

Виленський суд розглядає справу 13 литовців і білорусинів, обвинуваченых у протипольській діяльности. Процес ще не скінчився.

З Варшави до Рівного приїхав православний митрополит Діонізій. По відбутті наради з архиепископом Алексієм митрополит відїхав на довший побут до Почаєва.

В Братиславі арештували 31 осіб під замітом розкидання протидержавних летючок. Офіціяльний комунікат стверджує, що більшість арештованих се чехи.

Гумор. — Сусідки. — Пані Домицька стрічає заплакану паню Лисецьку. — Що сталося, пані Лисецька? — Мого Ромка взяли до лічниці... 17 літ хлопцеві. — Що сталося? — Лікар сказав, що мусять йому витяти сліпу кишку. — Не журіться пані. Хлопець ще молодий, то напевно йому відросте.

ПОДЯКА

Оцим почуваюся до обовязку зложити подяку Товариству Взаїмних Обезпечень на життя „Карпатія“ у Львові за скоре виплачення повної обезпеченої суми по мойому бл. п. Батькові о. Івані Карпевичеві, парохові в Монастирку, пов. Рава Руська.

Скоре й акуратне виплачення обезпеченої суми уповажнює мене поручити це одиноке українське Товариство обезпечень на життя „Карпатія“ у Львові найширшим кругам української суспільности.

Монастирок, дня 7 серпня 1939.
Софія Карпевичева.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Таємний сліпець.
КАСІНО: Весело живемо.
МУЗА: Життеві розчарування.
ПАЛЯС: Цигански мельодії.
СТИЛЕВЕ: Коли Мадельон... і ревія.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа

підручник для священиків уложив

ГРИГОРІЙ ХОМИШИН

Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

О. Левицька, Львів, Кордецького 48.

Відкрито новий живець для літників в Підлютім

ПІД ЗАРЯДОМ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ ПР. НДМ. В пенсіонаті є великі вигоди: чистота, електричне світло, лікарська обслуга, купелі сірчані й боровина, біжуча вода, смачна й здорова кухня та совісна обслуга. Адреса:

СС. Служебниці Пр. НДМ. Підлюте-Осмолода

Поїзд ранішний до Брошнева, опісля залізничка до Підлютого. Ціни приступні.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по виплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення“ . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: ¹/₂ стор. 180. — вол., ¹/₃ стор 90. — вол., ¹/₄ стор. 45. — вол., ¹/₁₀ стор. 25.— вол. В редакційному тексті: ¹/₂ стор. 280.— вол., ¹/₄ стор. 140. — вол., ¹/₈ стор. 70. — вол., ¹/₁₀ стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia“, Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. w, czwartek, 31 sierpnia 1939. № 66 (1266)
Рік XIV. , четвер, 31 серпня 1939. Ч. 66 (1266)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
квертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ И АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Ґродзіцьких ч. 2/1. Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 503.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і в того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

СВЯТІШИЙ ОТЕЦЬ ВЗИВАЄ ДО МИРА

Святіший Отець Пій XII виголосив 24 с. м. з Кастель Ґандольфа радіеву промову до цілого світа, яку потому передали в ріжних мовах. Зміст промови такий: Знов вибила тяжка година для великої сімї, якою є людство. Це година дуже важних постанов, в обличчі яких серце Папи не може бути обоятне. Ми з вами всіми, сказав Папа, з усіми тими, що в сучасну хвилю поносять тягар відповідальности. Сьогодня, коли мимо наших постійних благань щораз сильніший стає страх перед міжнароднім конфліктом, коли напруження умів дійшло до того, що се має означати початок жахливого міжнародного конфлікту, ми спрямовуємо новий, ще більше горячий заклик до тих, що правлять, і до народів. Силою розуму, а не силою зброї промощує собі шлях справедливість. Імперії, не сперті на справедливости, не матимуть Божого благословення. Політика позбавлена моралі зраджує тих, які хочуть вести якраз таку політику. Небезпека близька, але ще пора їй зарадити. Нехай люди зачнуть себе взаїмно розуміти. Нехай зачнуть переговори. Нехай переговорюють з доброю волею, а при пошануванні взаїмних прав побачать, що коли поведуть переговори щиро і працьовито, то зможуть зговоритися і дійти до висліду без обиди чести. Далі Святіший Отець у своїм заклику звертається до Бога, щоб вислухав його голосу і взиває всіх, щоб засилали до Бога мольби і просили Його, щоб зіслав на світ ласку порозуміння душ і умів і дав людству погідну будучність. При кінці своєї радіевої промови Святіший Отець Папа Пій XII уділив усім апостольського благословення.

Відозва Парляментарної Репрезентації УНО

Родимці!

Надвигається нова велика історична спроба для нашого народу. Події останніх днів принесли потвердження наших побоювань: ворог всякої релігії і українського народу подав дружню руку ворогові всього славянства. Наше католицьке і українське Сторонництво стверджує, що в тих днях великої спроби — наколи би прогомоніла безуспішно сердечна Христова осторога, яку почув світ з уст Вселенського Архипастиря — згідно з нашою християнсько-католицькою совістю у війні, накиненій світові, сповнимо до остатка наші обовязки як громадяни Держави, в границях котрої волею Провидіння живемо, а буде се згідне з наказом нашої віри і почуттям нашого національного обовязку.

Ми віримо і певні, що в сій віковій хвилині викажете, Дорогі Родимці, конечну повагу, опанування і гарт духа. Доля народів в руках Божих! Станиславів, в серпні 1939 р. За Українську Народню Обнову: др Іван Волянський, посол, Омелян Гординський сенатор.

Лист Гітлєра до премієра Далядіє

Канцлєр Гітлєр написав премієрові Франції листа такого змісту: Німецький нарід симпатизує з недавним противником своїм, французьким народом, і хоче з ним трівкого мира. Доказ: видав міліярди на великі укріплення на заході, поза які не хоче виходити, хоч за тими укріпленнями є два споконвіку німецькі краї, Альзатія й Льотарингія, яких німці раз на завше зреклися. Одначе Німеччина не може признати версайського диктату також на інших границях, не може зречися близько двох міліонів німців, яких мальтретують таки недалеко від її границі. Тому Гітлєр домагається повороту Ґданська і Поморя до Німеччини та управильнення „македонських відносин", в яких живе німецька меншина в Польщі. Канцлєр не бачить можливости спонукати Польщу розумним способом до поправи відносин. Дуже прикро, що задля того народи французький і німецький мусіли б увійти на шлях нової кріавої війни. Мотиви її були б ріжні, бо французи боролися б тоді за вдержання останків кривдячих постанов версайського мира, а німці за їх знесення. Не знаю, як скінчилася б нова війна, але те знаю, що в усякому разі вона змінила б відносини.

Москва хотіла всіх українців

„Курєр Польскі" подає ревеляційні відомости, які доносить лондонський кореспондент французького часопису „Ентрансіжан" на тему німецько-совітського договору і гри Москви з Англією та Францією. Совіти домагалися в часі розмов з англійцями та французами не тільки права перемаршу червоних військ через Польщу, але й права постійної окупації балтійських держав і земель замешканих українцями в Польщі... Один з висших англійських достойників запримітив, що Гітлєр дуже дорого заплатить за свої „успіхи", себто договір з Москвою, бо зреченням з власних засад, що становить ознаку слабости й нельоґічности. Все те робить таке враження, якби архиепископ з Кентербери одягнув турбан і перемінився в мусулманина.

Німецькі війська обсаджують Словаччину

Премієр Тісо оголосив 28 серпня таку відозву до народу: Для охорони незалежности і нетикальности молодої словацької держави проти загрози з боку Польщі Словаччина заключила з Німеччиною охоронний договір. На основі додаткового порозуміння обох урядів німецькі війська увійдуть на словацьку державну територію, щоб на випадок потреби рамя об рамя зі словацькою армією відкинути ворога від границь держави. Закликаємо населення, щоб повитало німецькі війська як приятелів та дало їм усяку можливу поміч. (ПАТ).

Тайна інструкція для німецьких кораблів

Ню-йоркська радіовисильня переловила радіеві інструкції з Европи, які наказують 50 німецьким кораблям, що знаходяться тепер на морі, придержуватися тайних інструкцій, що їх передтим одержали.

МЕШКАННЯ БЕЗ ОПІКИ можете залишити спокійно тільки тоді, якщо обезпечите домашне урядження, одяги, білля, постіль і т. п. відкрадежі-вломув Т-ВІ ВЗАЇМНИХ ОБЕЗПЕЧЕНЬ
„ДНІСТЕР"
у Львові, Руська 20, тел. 280-50.

Прояснюється

Який темний хаос запанував над Европою по підписанні німецько-совітського договору про ненапад, свідчать отсі описи з Парижа й Лондону.

Парижський публіцист пише:

„Продовж двох останних тижнів одна дипльоматична тайна накопичувалася на другу. Стріча Чіяна з Рібентропом і Гітлєром, кидання собою мадярського міністра закордонних справ гр. Чакія між Берліном і Римом, відвідини Чіяна в Альбанії і поспішний поворот до Риму, італійський посол Аттоліко переніс головну кватиру з Берліна до Мінхена, звідки він їздив до північної Італії телефонувати до Риму і вкінці його особистий поворот до столиці для побачення з Мусолінім. Поїздки проф. Буркгардта з Ґданська в Баварію, подорожі кардиналів з Ватикану в Европу і з Европи до Ватикану. Що все те значить? Тайна в тайні! І все те в одній мінуті стратило всяке значіння. Всі зложені вже в друкарнях стовпці, телєґрами, передовиці, дипльоматичні замітки, все те стерте як непотрібний мертвий хлам... Рібентроп у Москві! Европа перевернулася на голову догори ногами! Чи не дім божевільних? Що з актом проти комінтерну? Що з віссю, від якої льоґічно повинна відпасти Японія? Чи, як питає паризький „Евр", до того договору приєднався і Сталін? Між Лондоном, Парижем і Москвою очевидний розрив? Нині покинуть Росію військові місії? Та тоді — щож? Польща, оставлена Росією своїй долі, отворений шлях у Ромунію, загроза Туреччині на Чорнім морі, вільні руки Гітлєрові на Балкані, удар по фронті мира, скріплення Німеччини, повної аґресивної пристрасти, тріюмф фашизму. І все те за підпис Рібентропа на одним з чергових клаптиків паперу!.. Щось дуже ніякове, дуже сензаційне, дуже незрозуміле."

Так паризький публіцист малює ситуацію в Лондоні, бо на Лондон звернулися очі всего світа: знак, що там вирішиться доля найближчої війни, що там треба очікувати відповіді на питання, чи підписаний в Москві договір буде початком нової епохи з новим поділом світа й повним розгромом старих сил, чи тільки одною з численних хитростей сего дуже неспокійного і дивного часу. А в Лондоні на вістку про німецько-совітський договір діялося ось що:

Дня 24. 8. 1939 сказав премієр Англії Чемберлєн у лондонськім парляменті, що Німеччина вже в стані повного воєнного поготівля і говорив далі так: „Таке було положення аж до ми-

нулого вторка. А потому заповіли в Берліні й у Москві, що між обома державами відбуваються переговори та що мабуть незабаром прийде до заключення договору про ненапад Я й не пробую затаювати перед палатою, що се оповіщення було для правительства Великої Британії несподіванкою і то несподіванкою неприємного характеру."

В дискусії над промовою Чемберлена представник консерватистів Мек Мілєн заявив, що на випадок вибуху війни стратегічне положення Англії буде тепер далеко тяжше ніж було в 1914 році, а представник партії праці Берен сказав, що без допомоги Росії буде для Англії дуже тяжко здійснити гарантії, які вона дала; „се був великий блуд, давати гарантію Польщі без попереднього договору з Росією."

Потому ухвалено уповноваження для правительства 457 голосами проти 4.

А тепер киньмо оком на те, як підписання німецько-совітського договору відбилося в малій, вічно невтральній країні, а саме в Швайцарії, в її пресі. Се характеристичне, що і як вона зачала оповіщувати в першій хвилі.

Прихильна Польщі „Нає Ціріхер Цайтунг" в ч. 233 принесла таку оцінку німецько-російського договору: З ліврядової німецької сторони доносять, що се подія епохального значіння та що обидві сторони дивляться на неї як на трівку. Колись зачислять її до найбільш рішаючих подій, які взагалі знає політична історія.

В тім самім числі тої ж поважної газети оповіщена така опінія з Будапешту й инших полудньово-східних країв про німецько-російський договір: Публична опінія думає тут, що східний оборонний фронт цілком заломався. СССР займе тепер становище таке як Югославія, Болгарія або Угорщина. Остають тільки Польща, Ромунія та Греція, бо Туреччина се окремий відтинок середземноморської політики. Ревізійні домагання до Ромунії можливі тепер з трьох сторін: від Угорщини, Болгарії й СССР (щодо Бесарабії). На Сході роблять тепер західнім державам 4 закиди: 1) що замало брали під увагу величезну віддаль; 2) що вперто обстоювали „статус кво"; 3) що проявили замалу охоту уділяти поважної економічної допомоги і 4) головний закид: що занадто уповали на поміч СССР, особливо в лівих кругах. Загально говорять, що впливи світоглядів у заграничній політиці зліквідовані.

На тему тої ліквідації заговорила преса ріжних країв приблизно так:

В Нірнбергу Гітлєр прилюдно прирікав, що з большевизмом пактувати не буде, бо він йому „смертельно ворожий". Противенства вважав за непереборимі. „Се два світи, які можуть тільки віддалятися від себе." Гітлєр заявив: „Тут не вільно пактувати, бо небезпека, яка загрожує Европі, остра і через ніч може покрити цивілізовані народи найстрашнішим нещастям. Держави, які зроблять мир з большевизмом, переконаються в короткім часі, що не вони освоять большевизм, але большевизм опанує їх. Комінтерн не змінить своїх практик, він є й буде тим, чим був: апаратом пропаганди й революції, що свідомо працює над зруйнуванням заходу. Большевизм се рішучий ворог всіх націй і релігій та всякої людської культури... Хто з большевизмом вдається в переговори, той буде знищений..." Ще остріше висловлювався про большевизм Геббельс, шеф німецької пропаганди. Називав большевизм „інфернальною заразою", „методичним божевіллям" і т. п.

Паризький „Журналь де Деба" зібрав ті закиди коротко ось як: Всі засади, на яких спочивала влада Гітлєра і викликаний ним рух, він розірвав як шматок паперу. Внутрішній звязок між комунізмом і націонал-соціялізмом зачинає показуватися так суттєво, що сумніву в тім вже не може бути... Теперішній крок Гітлєра се помилка далеко більша ніж напад на ЧСР.

А Фроссар пише в „Жюстіс" ось що: Можна сумніватися, чи слово Сталіна до чогонебудь зобовязує Сталіна. Кажуть, що зобовязання, які Сталін приняв на себе супроти Гітлєра, варті таксамо мало, як були б варті зобовязання, які він був би приняв супроти демократії. Може воно й так. Але Гітлєр знає властиву ціну слова Сталіна. І все таки він підписав договір зі Сталіном. Нащо? На те, бо йому був потрібний моральний ефект і той ефект Гітлєр вже осягнув.

З вище наведених голосів преси великих і малих осередків політичного думання видно виразно, що Европа ще не цілком опритомніла від удару завданого їй дивним чоловіком з Берхтесґадену, але що в ній вже проясняється.

А який же вплив може мати той удар на нас і на українську справу взагалі? Чи се не друге, по Карпатській Україні, ще більше болюче видання ліквідації української державної справи на довгий час зі сторони тих, на кого наші люди покладали всі надії?... Коли пишемо ці стрічки радіо приносить вісти зі всіх сторін світа про велике занепокоєння і про загальну мобілізацію. Не можна знати, чи в хвилі коли читачі будуть розгортати отсе число „Нової Зорі", не буде вже вістей про перші бої найстрашнішої з воєн Европи і всего людства. Нічого певного не можна сказати. Одно лиш певне: що всі дієві особи сяк чи так се оруддя Божої волі, яка ділає в формі допусту або благословення. Моральний нарід, який не хоче вмирати, переживе все, бо нема нічого сильнішого від такого народу. Мірило його сили — моральна чистота і привязаність до своєї Церкви та традиції. З вірою, що наш нарід якраз тепер викреше з себе максімум тих прикмет, спокійно дивімся на події великого значіння, які надвигаються. Виконуймо обовязки свої й не біймося нічого: премудрість Божа на щось дозволила вирости такому численному народові як наш.

Вона й ужиє його до своїх замислів, як наспіє пора.

Чим глибше свідомість того увійде в нашу суспільність, тим більше можна буде радуватися з того, що і в нас проясняється.

А щодо політично-державного становища української справи, то клявзуля додана до московського договору, якою обі сторони зобовязалися ту справу усунути з денного порядку, не лиш не усуне тої справи, але навпаки актуалізує її.

Німецько-совітський договір

Підписаний 23 серпня в Москві договір про ненапад між СССР і Німеччиною по звідомленням Німецького Інформаційного Бюра звучить так: 1) Уряди совітський і німецький кермуючись бажанням консолідації мира між СССР і Німеччиною та спираючись на головних постановах договору про невтральність, заключеного між СССР і Німеччиною в квітні 1926 р., заключили такий договір: 1) Обі договірні сторони зобовязуються здержатися від ужиття всякого насильства, всякої агресивної акції та всякого нападу одної сторони проти другої, чи то індивідуально, чи спільно з іншими потугами. 2) Коли одна з договірних сторін стала б предметом військової акції третьої держави, друга договірна сторона в ніякій формі не дасть помочі тій третій державі. 3) Правительства обох договірних сторін будуть в будуччині постійно у взаїмнім контакті, щоб нараджуватися й інформувати себе взаїмно у справах, які відносяться до їх взаїмних інтересів. 4) Ні одна з договірних сторін не братиме участи в якімнебудь угрупуванні держав, спрямованому посередно або безпосередно проти другої сторони. 5) В разі спорів або конфліктів, які могли б наступити між договірними сторонами, без огляду на те, що буде їх підложжам, обі сторони полагодять ті спори або конфлікти виключно шляхом мирної вимїни приязних поглядів, а на випадок конечности створять полюбовну комісію. 6) Сей договір заключений на 10 літ і коли одна з договірних сторін не виповість його рік перед закінченням речинця, договір уважатимуть автоматично продовженим на дальших 5 літ. 7) Сей договір має бути ратифікований в найблищому часі, а виміна ратифікаційних грамот має відбутися в Берліні. Умова входить в життя негайно по підписанні. Договір зроблено на письмі у 2-ох примірниках в мовах німецькій та російській в Москві 23 серпня 1939 р. В імени СССР підписаний Молотов, в імени німецького правительства фон Рібентроп. (ПАТ).

То Мусоліні погодив Берлін з Москвою

Застановляючись над ґенезою німецько-совітського договору деякі англійські часописи висловлюють здогад, що духовим творцем того договору був Мусоліні. Інші часописи твердять, що Італія тільки посередничала між Німеччиною і СССР. Німеччина не хотіла сама звертатися до Совітів, бо було б це для неї досить незручне, тому ужила помочи Італії. Вже в лютні с. р. італійський амбасадор в Берліні Аттоліко предложив совітському амбасадорові у столиці Німеччини Мерекалову плян договору про ненапад між Німеччиною і СССР. Договір мав складатися з торговельної частини, з ґарантій ненарушности кордонів обох держав, з заяви про Україну і вкінці з ґарантій для держав, які сусідують з Німеччиною і СССР. Сі ґарантії мали відноситися також до Польщі з тим, що... справа Польщі мусить бути передтим полагоджена. Після інших інформацій головним ініціятором договору мав бути маршал Ґерінґ, який переконував Гітлєра, що в той спосіб позискається Райхсверу для ідеї війни і симпатію німецького громадянства. За поглядом Ґерінґа заявився також шеф Ґестапо Ґімлєр. Італійський часопис „Іль Телєґрафо" пише, що справу заключення договору Берлін-Москва широко обговорювано в перший день стрічи Чіяна з Рібентропом в Зальцбурґу. „Іль Телєґрафо" стверджує, що Італія в 1933 р. також заключила з СССР договір про ненапад, відновлений потайки в 1938 р. Німецько-совітське порозуміння не значить, пише далі часопис, що держави осі вирєклися антикомінтернівської політики і приязні з Японією. „Пополь д' Італія" стверджує у статті відомого італійського публіциста Вірджінія Ґайди, що тепер по заключенні договору між Німеччиною і СССР німці одержать від Совітів поміч в формі сирівців і харчевих продуктів.

ОГЛЯД ПРЕСИ

Три тіни села

Відношення селян до Церкви

„Новий Час" в 192 ч. приніс статтю Олега Пр. п. з. Три тіни села. В ній пише про село Милування м. ін.: Знаю, що відношення селян до церкви нормує у високій мірі священик. Між селом і священиком вичувається деякий холод з огляду на специфічні льокальні причини; церква стоїть у неділю довго пусткою. Кілька старших жінок стоїть у бабинці. Коло „Іже херувими" входять парубки й дівчата — кілька. Потім люди приходять у неперіодичних відступах до самого кінця Служби Божої. На крилосі співає хрипло дяк, церква десь-щось фальшиво підтягає. Священик говорить проповідь про пекло, потім коло „Буди імя" сварить людей за якісь довги. По останнім „амінь" виходить ще раз у ризах дияконськими дверми і сварить далі. Нарешті виходить втрете: уже в плащі нагадав собі, що в суботу буде Спаса й заповідає людям. Цілість — ніяка. Прикра. Коли зустрічаєте усміхи і завваги, що мовляв, „отець завжди так", робиться ще прикріше. Але треба з натиском підчеркнути недисципліну села: нема хору, хоч село себе має за дуже мудре, не співають люди навіть самоліпкою, нарешті ті спацери від початку до кінця Богослуження! І ті „спацери" є не тільки в церкві: раз дисципліна пірвалася й загнулася тут, вона рветься і далі, у відношенні до організацій та установ, до праці в них, до спільних зусиль. Таксамо, коли заповісьте на 8-му сходини — злазиться до пів одинадцятої, вистави починаються з двогодинним опізненням, а вправді іноді й не відбуваються. І годі людям витолкувати, що участь у Богослуженні — це справа особистої та збірної громадянської дисципліни, справа характеру. Не поможе в цім напрямі ні священик, ні навіть „Скала", коли тієї основної правди люди не зрозуміють самі.

По договорі німців з Совітами

У Франції: „Епок" (А. де Керілліс): Нації, які боронять фронту мира, дістали жорстокий удар ножем у спину... Се дивовижна річ, щось безприкладне в історії людства. Того одного факту вистарчає, щоб зрозуміти, як тепер загонгані в болото поняття чести і моралі: в тім самім часі, коли французи вели з русскими переговори, а французькі й англійські офіцири старалися заключити воєнне порозуміння, — совітські правителі вели переговори з німцями поза нашою спиною! Треба дивитися дійсності в лице. Франція й Англія зробили чесне й льояльне зусилля в користь мира. Та воно пропало надармо.

Соціялістичний орган „Попілєр" (Париж): Договір про ненапад сам по собі нічого особливого не представляє. Такі договори існують між рікними державами... Та щоб у розгарі европейської кризи, під шум перекидання військ, у хвилі коли англійсько-французька місія є в Москві, — гітлерівська Німеччина і совітська Росія могли заключити політичну угоду — се направду потрясаюче, неймовірне! Є від чого стуманіти.

„Пепль" (орган французького СЖТ): Ініціятори німецько-совітського договору твердять, що він послужить мирові... Се ми побачимо потому. Покищо видно одно: гітлерівці дістали піддержку, яка позволить їм прискорити ґданську операцію.

В Англії: „Таймс": Трудно повірити, що Росія здібна обединатися з Німеччиною і що вона допустить створення спільної (совітсько-німецької) границі шляхом знищення малих держав. Суть німецького маневру помалу вияснюється: в першу чергу се спроба ізолювати Польщу, по друге скріпити „війну нервів". Треба признати, що в тім сенсі потягнення зроблене спритне. Німеччина мала ще й побічну ціль: скомпромітувати московські переговори.

„Дейлі Геральд" (Лондон): Німецько-совітський договір се „кольтфас", якого не знає історія. Він поможе Німеччині продовжати агресивну політику супроти Польщі. Розуміється, демократичні держави наробили багато помилок, виявивши карігідну нерішучість. Одначе всьо то не може послужити оправданням для найбільшої зради, ще більшої ніж мінхенська.

В Німеччині: „Берзенцайтунґ": Надармо Польща та з нею й інші держави роблять собі якінебудь ілюзії: німецько-совітський пакт зовсім не тактичний маневр, не епізод. Навпаки, він вводить взаємини між обома державами в ті природні рамці, які існували століттями. Він викаже глибокий і довший вплив не тільки на европейську, але й на світову політику.

З ким буде битися Італія?

Виленське „Слово" пише в 234 ч. під поличим заголовком м. ін.: На случай коли б Італія не завела німецьких рахуб і виконала союзні зобовязання, повстає питання, яку ролю може відіграти італійська армія (в евентуальній війні). Отже наперед італійський жовнір. Мимо виховання народу Мусоліні́ем під оглядом боевої вартости він не багато відбіг від передвоєнного стану... Не можна казати, щоб італійці були безапеляційно злі жовніри. Є одиниці й відділи, яких боевий іспит випав добре. Але... італійські перемоги в Абісинії й Альбанії полягали на технічній переважі... Чи можна числитися напр. з появою італійських сил на східно-німецькім або полудньово-німецькім фронті? Ні. Італійська армія буде дуже обтяжена і навіть можливо, що буде домагатися німецької помочи. Займе її передовсім оборона перед запобігаючим ударом французьким з полудня Франції, займе її тримання Альбанії, оборона Додеканезу, оборона проти французьких, англійських і турецьких десантів на побережжа Апенінського півострова.

Радіо на службі шпигунів

ІКЦ в ч. 192 пише на сю тему ось що: Сьогодні можна надавати вісти на парусот км. дуже простою дволямповою апаратурою з малою антеною, яку легко скрити, а сила кількох ватів цілком вистарчає. Напр. в часі процесу Гартмана (що вбив дитину Ліндберга) дневникарям заборонили виходити з судової салі. Але один з них мав мініятурний апарат радія в течці, до якого вживав струї з кишенькової батерії, та знаками Морзе'я надавав без ніякого шелесту зміст судових промов. Відбирала се стація заінстальована близько суду й відти телефоном ішло вже все до газети і в світ. Ніхто навіть не додумувався, що дневникар має у течці радієву стацію... Якже викривають такі стації? У Франції й Польщі вільно посідати такі коротко-филеві висильні й приймачі під умовою зголошення їх, бо аматори се найлучші добровільні співробітники, які все надслухують і вераз повідомляють поліцію про підозрілі авдиції. Та викрити таку висильню не легко, хоч процедер викривання її виглядає просто. Ловлячи филі на рамову антену, дістається найсильнійші авдиції тоді, коли антена наставлена в напрямі филь. Коли уставити раму прямовісно до филь, то не чути нічого. Отже можна на мапі накреслити лінію, на якій е висильня. Колиж ведеться підслух з двох ріжних точок, тоді можна накреслити на мапі дві такі лінії, а де вони перетнуться, там шукати висильні. Одначе се тільки в теорії таке просте, бо законспіровані стації для змилення поліції часто переносять з місця на місце; особливо легко се робити в великім місті. А деколи укривають такі стації в самоході, який їздить.

Польща не згодиться на „аншлюс" Ґданська

В польських міродайних кругах окреслюють становище Польщі до ухвали ґданського сенату про зверхництво Форстера як слідує: Польща очікує вияснення, яка ціль того потягнення ґданського сенату, яке не має підстави у статуті Вільного Міста. Постанова ґданського сенату безсумнівно нарушує статут, на сторожі якого стоїть Комітет Трьох Союзу Народів, зложений з представників Анґлії, Франції і Швеції. Засадниче становище Польщі до Вільного Міста Ґданська дається спрецизувати так:

1) Польща не згодиться на аншлюс Ґданська до Німеччини. 2) Вільне Місто мусить залишитися в митних границях Польщі. 3) Права Польщі в Ґданську не можуть бути контрольовані чужою державою. 4) Признаючи німецький характер населення Ґданська і його права до свобідного культурного розвитку, Польща буде боронити того самого права для польської меншини в Ґданську. Оскільки ті підставові і життеві інтереси Польщі були б нарушені, Польща мусітиме забезпечити ті інтереси.

Польсько-англійський договір

Дня 25. 8. с. р. міністр закордонних справ Англії льорд Галіфакс і польський амбасадор в Лондоні Рачиньский підписали протокол про заключення англо-польського союзу. Текст договору має 8 уступів: 1) На випадок, якби одна з договірних сторін знайшлася у війні з одною з европейських держав внаслідок нападу тої останньої проти договірної сторони, друга сторона дасть негайно нападеній стороні всяку поміч і підпертя, яке буде в її силі. 2) а) Постанови ст. 1 важні також на випадок якоїнебудь акції з одної европейських держав, яка виразно загрожувала б посередно або безпосередно незалежности одної з договірних сторін і яка була б того рода, що договірна сторона уважала б конечним протиставитись тій акції всіми збройними силами. б) Коли одна з договірних сторін знайдеться у війні з одною з европейських держав внаслідок акції тої останньої, яка загрожувала б незалежности або невтральности котрійсь з третіх европейських держав у спосіб, що був би виразною загрозою безпеки договірних сторін, постанови 1 ст. будуть обовязувати без шкоди для прав даної держави. 3) Коли одна з европейських держав зробила б спробу підважения незалежности одної з договірних сторін засобами господарського проникання або в якийнебудь інший спосіб, договірні сторони дадуть собі взаїмну поміч, щоб протиставитись таким спробам. Коли б та держава зачала потім військову акцію проти одної з договірних сторін, обовязують постанови 1 ст. 4) Способи приміненння зобовязання взаїмної помочі, яку передбачує се порозуміння, устійнюють компетентні власти військові, морські й летунські договірних сторін. 5) Ця стаття говорить про взаїмну повну і швидку вимину інформацій на тему кожної події, яка могла б загрожувати незалежности, зокрема на тему кожної події, яка могла б загрозити приміненням згаданих зобовязань. 6) Договірні сторони будуть себе взаїмно повідомляти про тексти зобовязань помочі проти нападу, які заключили або могли б заключити в будуччині у відношенні до третіх держав. Коли б одна з договірних сторін думала затягнути того рода зобовязання вже по сім порозумінні, буде зобовязана повідомити про те другу договірну сторону. Нові зобовязання, які договірні сторони могли б затягнути в будуччині, не повинні ні обмежувати їх взаїмні зобовязання, ні створювати посередно нові зобовязання між договірною стороною, яка не бере участи в тих зобовязаннях, і третіми державами. 7) Коли договірні сторони знайшлися б у війні внаслідок ділання сего порозуміння, то не заключать завішення зброї або мирового договору без спільного порозуміння. 8) Се порозуміння важне 5 літ. Коли не буде виповіджене 6 місяців перед часом, буде обовязувати далі, при чім кожна договірна сторона матиме тоді право виповісти його кожної хвилі з 6-місячним виповідженням. Се порозуміння входить у життя в хвилі підписання.

Німці покидають Францію

З Парижа звідомляють, що цілий персонал Німецького Інформаційного Бюра" (Дойчес Нахріхтенбіро) покинув Париж. Бюра аґенції замкнено. Німці покинули Париж з поспіхом, забираючи з собою всі папери й радієві апарати. Замкнули також німецьке бюро подорожі при Авені де ль'Опера. Рівночасно наспіла до Парижа вістка про концентрацію німецьких збройних сил в басені Саари. Французьке правительство заборонило літакам перелітати над Францією, Альжиром, Тунісом і Марокком. У Франції формується американський легіон.

Треба політичного проводу

— Треба, щоб кожний мився і чесався!

— Кожний повинен найменше раз у тиждень змінити білля!

Що ви сказали б, коли б утворилася окрема суспільна ґрупа, яка голосила б наведені кличі як нібито своє оригінальне „відкриття"? Ви напевно висміяли б таку ґрупу і її претенсії до свого „відкриття". Відомо, що оба наведені кличі се загальний і давний здобуток людської культури. Хто робить міну, що це щойно нині він „відкрив цю Америку", се або нешкідливий і смішний маняк, або вивчений демаґог.

А тимчасом подібну ситуацію маємо в суспільно-політичній ділянці. Тут від довшого часу деякі ґрупи при великих барабанах пропаґанди на ріжні лади голосять такі гасла:

— Нам треба політичного проводу!

— Без політичного проводу не може бути правильної політики!

Такі й подібні гасла голосить одна частина української преси постійно і при кожній нагоді. Для більшої поваги пишуть слово „провід" з великої букви. Той самий клич деякі ґрупи пропаґують також устно на всяких зборах і в особистих балачках.

Було б те все в порядку, якби ці часописи та їхні ґрупи не представляли справи так, що то вони перші відкрили таку „Америку", що в політичнім житті має бути провід. Тимчасом це стара правда, ніким, ніколи й ніде не заперечувана, що взагалі в кожній суспільній праці мусить бути провід. Про те ніколи ніякого сумніву не було. Коли ж ці деякі ґрупи представляють себе якимись „відкривцями" цеї правди і одинокими її проповідниками, то роблять це з ріжних укритих демаґоґічних причин. Найважніші в тім дві спонуки. По перше вони хочуть себе тим способом представити як дуже мудрих і передбачливих. Тому суспільство повинно нібито йти за ними. По друге, під слово „провід" вони зручно хочуть втовкмачувати своїм читачам переконання, що то тим проводом має бути диктатура і то їхньої ґрупи. Диктатором має бути провідник даної ґрупи.

Що в кожній суспільній праці мусить бути провід, про те ніколи не було ніякого спору між чесними й розумними людьми. Коли є якийсь спір при питанні проводу, то тільки за те, як треба установити цей провід. У цій справі нині діляться політичні ґрупи в світі на два головні табори: Одні кажуть, що провід має установити само суспільство. Його воля має рішати про те, хто з кандидатів на провідників має справді стати провідником. Це демократичний спосіб установлення проводу. В цім таборі містяться демократичні республиканці (котрі обстоюють думку, що провідником нації чи держави повинен бути часово вибираний президент); але у цім таборі знаходяться також демократичні монархісти (котрі боронять думку, що воля нації має установити собі як провідника монарха, тобто досмертного начальника держави, з одного роду на основі точно означених правил наслідства). Другий табор знову заступає зовсім протилежне становище. Він заявляє, що провідник має сам накинутися згори суспільству і проти волі народу. В цім таборі містяться всякі диктатори і кандидати на диктаторів зі своїми особистими прихильниками, які ставляють на свого диктаторського кандидата так, як деякі люди в приватнім житті ставлять на якийсь „нумер" льотерії, вірячи сліпо, що вибраний „нумер" принесе їм головну виграну.

Як є під цим оглядом у нас? У нас диктаторський табор складається з двох частин. Одна частина має вже свого готового „вождя" і диктатора. Серед неї нема ніякої дискусії про це питання. Це „вождь усіх народів" — Сталін. Він має сліпе довіря серед усіх вірних комуністів і комунофілів. Ця частина в нинішних відносинах серед українців по цей бік Збруча так зникаюче мала, що про неї, як про якусь вливову ґрупу, не приходиться говорити. Друга частина цього табору — то ріжнородні „націоналістичні" ґрупи з явним фашистівським обличчам або з сильними „націоналістичними" симпатіями. Тут уже не тільки йде дискусія про те, хто має бути „вождом", але й люта та неперебірчива в засобах боротьба ріжних кандидатів на виключних „провідників". Поза цілим тузином ріжних дрібніших кандидатів є між ними такі голосніші претенденти: Андрій Мельник, Василь Ґлібовицький, Дмитро Донцов і Дмитро Паліїв.

Розгляньмо ці кандидатури ближче так, якби ми стояли перед справдішним вибором.

Андрій Мельник — ніколи не займався політичною діяльністю. Про українські політичні справи не написав ні стрічки. Коли працював суспільно, то виключно в неполітичних орґанізаціях. Кілька останніх років був він головою Католицької Акції Української Молоді. Несподівано попав у політичний рух та в кандидати на одинокого українського провідника в той спосіб, що голова ОУН Евген Коновалець у своїм тестаменті просто записав йому становище нового провідника ОУН по своїй смерті. (Мимоходом треба зазначити для тих, що не знають ближче родинних відносин, що Мельник є шваґром Евгена Коновальця). З усього того видно, що Мельник не тільки не має ніяких даних на одинокого українського політичного провідника, але навіть на кандидата на провідника якоїсь одної незначної політичної орґанізації, бо він політикою дотепер взагалі не займався і тому в політичних справах не може визнаватися.

Василь Ґлібовицький — це тридцятькількалітний молодець. Укінчений вихованок духовного семинара у Львові. Дотепер видимо політикою не займався, бо й не мав коли. Редаґує орґан клерикальної „націоналістичної" молоді. Всякому ясно, що так молодий і недосвідчений у політичних справах ґромадянин не то не може бути нині кандидатом на національного провідника, але навіть кандидатом на одного з послів, коли б тих наших послів мала бути навіть ціла сотня.

ОСИП НАЗАРУК 6)

Враження з Відня

Я остовпів. Так мало? За тілько страченого часу? Якби був сказав і пять разів по 20, я був би не здивувався і дав би. А так даю йому, кілько він каже. Подякував і пішов. А я сів в авто і поїхав до готелю Сіллєра при Шведській площі, близько нашої церкви св. Варвари, де звичайно заїжджаю.

Сим разом портієр вже не пізнав мене: і він постарівся і я. Кімната є. Питаю шофера, кілько йому належиться.

— Три марки і 17 феників.

— Сей уже шкребе, подумав я, цікаво, що заспівають за кімнату в готелі.

Заплатив я 3.17 і замовив „недорогу кімнату". Везуть мене віндою на 4-й (а властиво 5-й) поверх. Входжу і наперед дивлюся на ціну, виписану на стіні. Чотири марки і 50 феників денно.

— Моїх 46 марок скоро тут минеться, подумав я собі. Але що робити?

Наперед умився я і сходжу щось зїсти, бо ще й обіду я не їв, а вже 9.30 вечером. Іду просто до знаного мені ресторану „Цур Пост", близенько нашої церкви. Колись той ресторан мали чехи: тут був добрий, обильний і недорогий харч.

Вже знадвору запримічую зміну: вивіска не „Цур Пост" а „Цур Гавптпост", значить „Під Головною Почтою". — Ну, се правдиве, подумав я, бо крок відси справді головна почта.

В середині ресторан видався мені якийсь менший, значно менший. І якби збіднів. Карта страв також змінилася, нема того великого вибору, що був тут колись.

Спрагнений я з дороги. Прошу принести пива і замовляю „Кайзершмарн". Це віденська спеціяльність, лєґуміна з тіста, поцукрована. Її свіжо роблять, треба почекати.

Приносять.

Пиво гірше як було колись, а „Кайзершмарн" добра. Така як була давно. І порція порядна. Пиво коштує 27 феників. „Кайзершмарн" 53 ф. Яринова зупа 13 ф. Коли перечислити, то та лєґуміна коштує поверх 1 зл. Але можна було наїстися нею. У Львові рішучо менші порції.

Покріпившися, зачинаю розглядатися. Збіднів сей ресторан, замітно зубожів. Нема в нім того руху, що був тут колись. Господи! Як тут шуміло... А тепер публики мало. Може тому, що літо. Робітники лучшого сорта? Дрібні урядники? Вже трудно відріжнити. А давно можна було напевно і скоро зробити се. Це одна з признак глибокої зміни часу і відносин.

В якім напрямі йде та зміна?

Та очевидно в напрямі вирівнування економічних відносин. Себто в напрямі якогось рода соціялізму.

Гм... Так, якогось рода „соціялізму".

Що се властиво значить?

Не легко се розчовпати. Але деякі риси і зариси того „соціялізму" доволі виразні. І так нпр. виразно видно се, що в більшій части Европи люди, які мають гроші, не можуть ними свобідно обертати. Податки і всякі інші тягарі жахливо тяжкі і великі. Декуди державна бюрократія приписує, в які підприємства вкладати гроші. Декуди взагалі рішає про господарське життя, себто викликає хаос, якого ще світ не бачив, хіба за того фараона, якому снилося сім худих коров... Той його сон очевидно мусів тоді здійснитися і мусить здійснитися тепер — з тих саміських причин.

Ось і переді мною зявилася вже перша худа корова. Так іще напився б чогось чоловік, бо спрага з дороги докучає, а тут треба рахуватися з кожним феником, бо як десь не розкручу нових грошей, то не буде з чим до лікарів йти. Чи не смішно? Гроші можна мати, а взяти з собою не вільно. Чи не соціялізм, розуміється „свого рода", але соціялізм: бо обмежує „посідаючих" в інтересах якоїсь спільноти, або може тому, що се видається, що в тім є інтерес спільноти. Все те експеримент. Але й соціялізм експеримент.

Думаю, що буде, як видам своїх 46

Дмитро Паліїв ріжниться від попередніх кандидатів тим, що дійсно він від ряду років займається політикою. Значить, формально він може зголошувати свою кандидатуру на політичного провідника. Але чи можна таке зголошення прияти? Політичний провідник мусить ще представити суспільству систему своїх політичних поглядів та мати відповідні громадянські прикмети. Того в Палієва як у кандидата на провідника нема ні під першим ні під другим оглядом. Ніякого „Майн Кампф'у" чи чогось подібного він не написав. Щодо громадянських прикмет, то відомо, що він не мав якогось ясного і твердого суспільного й політичного світогляду, хочби навіть неписаного, а який виходив би хоч з його практичної діяльности. Це видно з того, що він сам свого часу писав про свої політичні переходи до 1923 року, про свою поїздку до Харкова і т. д. Перебував він наперед в „Партії Української Національної Роботи". Потім пристав до Унда і взяв від нього мандат до сойму, переходячи разом з Ундом всі його політичні вихиляси. Після того заложив нову партію ФНЄ, яка дотепер не має оголошеної своєї програми і тим самим не може мати ніякої суспільної ідеольогії. Один тільки клич вибивається наверх, що Дмитро Паліїв має бути провідником. До свого слова не ставиться він з повагою і його не додержує, як це відомо з багатьох випадків. Ясно, що такий кандидат не може мати політичного довіря як провідник нації. Коли він дотепер робив ріжні суперечні політичні „переходи" і не додержав святочного зобовязання, то він не може дати ніякої запоруки, що він додержить дальших своїх зобовязань. Тому Паліїв може бути провідником, але своєї партії, а не нації. Ще одна замітка при тій нагоді: В приватних балачках часто можна почути, що от мовляв, Гітлер також не додержує зобовязань, отже всякий кандидат на провідника може це робити також. Це очевидно не так: Гітлер додержував своїх зобовязань, які він давав своїм німцям, а не додержує тільки зобовязань даних чужим. Коли Гітлер раз приступив до своєї партії, то потім не міняв її, не переходив до другої, третьої і т. д. Інше діло з Палієвом. Він підписував уже кілька партійних заяв українцям, а потім все одно переходив до іншої.

Подібний характер має також кандидатура Дмитра Донцова. Він мав дотепер стільки ріжних „переходів" і стільки разів зміняв богів, котрим він служив, що можна бути певним, що також його теперішні політичні проповіди будуть змінені ще нераз.

Бачимо, що ці всі кандидати на національних провідників не мають потрібних громадянських прикмет для чолових політичних провідників.

Але не тільки в тім „сук" справи. Ядро її полягає в тім, що в умовинах життя недержавної нації взагалі неможливий факт істнування „тотального вождя". А коли б ми навіть собі здумали теоретично такий випадок, то мусимо бути свідомі того, що в умовинах недержавної нації всякий фашизм може вести тільки до катастрофи цілого зорганізованого національного життя. А приклади з ріжними тотальними провідниками в недержавних націй говорять тільки одно: вони є завжди ляльками в грі чужих сил. Останній примір Гайди в Чехії найвимовніший...

У нас загально політичного проводу потрібно, як взагалі його потрібно в кожнім політичнім житті. Але такий загальний провід може повстати тільки на основі національної консолідації здорових політичних сил на демократичній основі.

Всякі диктаторсько - провідницькі комбінації фашистівського чи півфашистівського характеру мусять бути рішучо відкинені як крайно шкідливі.

І. Н.

Примітка Ред. „Нової Зорі": До сеї статті „Громадського Голосу" маємо покищо дві замітки: 1) Демократичними монархістами можна уважати також, бодай до певної міри, тих монархістів, що не признають волі нації права установляти собі наслідственного монарха з одного роду, тільки приймають, що монарх і монарший рід походять з Божої волі, але що монарх обовязаний в правлінні рахуватися з волею представників народа, як рахується напр. монарх Великої Британії. 2) Хоч Дмитро Паліїв і Дмитро Донцов змінили партії, до яких належали, то се очевидно не дискваліфікувало б їх, якби вони відповідно узасаднили, чому покинули одну партію і пристали до другої. Ніхто на світі не обовязаний лишатися все життя в якійсь партії, до якої пристав маючи літ 18 або 20, коли ще не розбирався в політичних справах. Та ви такі узасаднення в даним випадку були, в це тут не входимо. — Справі політичного проводу у нас і кваліфікаціям на той провід думаємо присвятити окрему серію статтей.

Нові банкноти 2, 5, і 10-злотові

Дня 26. 8. Польський Банк на підставі ухвали ради Банку Польського і за згодою міністра скарбу випустив 10, 5 і 2-злотові банкноти, які будуть в обігу на рівні з банкнотами дотеперішньої емісії. Всі засади емісії й покриття банкнотів будуть в цілости збережені. Емісія має на меті заступити банкноти на більші суми банкнотами на дрібніші квоти. Нові банкноти будуть в будучині вимінювати на бажання власників на банкноти виставлені на більші суми або на срібні монети, яких емісію підвисшили в останньому часі. Карбівня вибиває вже ті монети. Нові банкноти будуть усунені з обігу, коли зникнуть причини, які викликали запотребування на більші скількости дрібних грошей. Крім того президент РП видав декрет у справі пущення в обіг сталевих монет по 50 і 20 гр. Взори сталевих монет устійнить міністр скарбу.

Маршал Ворошилов про німецько-совітський договір

З Москви звідомляють, що доволі велику сензацію викликало там інтервю маршала Ворошилова для агенції Тасс на тему англо-франко-совітських військових переговорів. Ворошилов, який був головою штабових нарад між представниками Англії, Франції і СССР, заявив, що причиною зірвання переговорів не було заключення німецько-совітського договору, але неможливі до полагодження труднощі, які виявилися в часі тих нарад. Совітська Росія, яка не має спільного кордону з Німеччиною, могла прийти Англії і Франції на поміч тільки тоді, коли Польща перепустила б совітські війська через свою територію. Польща не згодилася на те і навіть мала заявити, що вона не потребує військової помочі Росії. Париж і Лондон мали признати становище Польщі слушним і тому між тими державами і СССР була неможлива військова співпраця. Тому що, після Ворошилова, заключення порозуміння Лондон—Париж—Москва було неможливе, заключено німецько-совітський договір.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

марок і 10 феників, а не зможу тут десь позичити грошей... Ніякі депеші до краю не поможуть, бо пересилка вимагає часу, заки можна тут і там виходити дозволи по бюрах... Отже своїх власних грошей не можна ужити. Чи не дивні та не страшні часи?

Але бували страшніші.

Герман Бар наводить за Гормайром зміст протоколу державної ради австрійського цісаря Фердинанда II з 1626 р. Президіює той цісар, засідають два високі духовні достойники, еспанський канцлер з Мадриду, головний генерал Валенштайн і його два приятелі, князь Еттенберґ і граф Гаррах, разом 7 осіб з цісарем. Радять над тим, як покорити угрів. Еспанський представник предкладає іменем Еспанії присилку 40.000 війська. Крім того обговорюють допомогу Польщі та козаків. Турків треба перекупити й так відірвати їх від Бетлена Ґабора. На Угорщину післати чужих губернаторів, які мають свідомо „правити", не оглядаючись на ніякі закони. Коли з Угорщини приходитимуть жалоби до Відня, давати жалібникам відповідь, що цісар нічогісенько про те все не знає, що діється на Угорщині і йому воно дуже неприємне. А губернатори мають робити дальше все можливе, хитрістю й биттям, щоб доводити до божевілля й до бунту. Коли зірветься повстання, то се буде якраз потрібна спонука до нових тортур; хотіть про те, щоб тортуровані звернулися по допомогу до чужих сил, бо тоді зацвите найкраще „пшениця головної зради". І се дасть підставу вимордувати найлучших... На таке діло треба буде спровадити з Еспанії крім згаданих 40 тисяч ще яких 20 тисяч „пацифікаторів"...

І на такий плян згодився цісар Фердинанд II з роду Габсбурґів...

Прикази, які одержали генерали Валенштайн і Караффа старший, виглядали так: мордувати все населення, що має понад лікоть росту, 12 літ життя і говорить по мадярськи. Такі пацифікації мають тривати постійно й так довго, поки не винищиться найсміливіших, поки не пропадуть всі можливі провідники повстань, не будуть убиті, прогнані з краю, або живцем видані в руки цісаря. Не дивитися на те, що край і довший час може бути пустинею, бо його можна заселити іншим спокійнішим населенням, як се вже й сталося при допомозі Еспанії — в Чехії, на Моравії й на Шлеську...

Така нарада відбулася в шість літ по страшній битві на Білій Горі в 1620 р., себто в р. 1626.*)

Я передаю тут зміст сего протоколу наради за німецьким католицьким автором вже по розмові з б. міністрами Карпатської України, пп. Реваєм і Стефаном, з якими я тут зустрівся в домі нашого пароха Впр. о. Горникевича і які мені оповідали про поведення мадярів з нашими людьми на Закарпатті та показували фотографії масових розстрілів нашої молоді... Отже під сю пору не можу мати ніяких сентиментів до мадярів. Памятаю також, як мадяри поводилися з нашим народом в Галичині підчас останньої світової війни. А все таки зміст протоколу, який я вище передав, грубо страшніший від змісту тих також страшних оповідань, які остануть по наших взаєминах з мадярами... Страшніший своєю обдуманою систематичною провокацією з найвищого місця, страшніший тим, що на все те дав свій дозвіл при свідках побожний цісар з роду Габсбурґів. І може найстрашніший сей протокол участю в тім всім двох високих церковних достойників...

Церква се установа не лише Божа, але й людська, отже й людські блуди та гріхи лучаються навіть на найвищих верхах її. Гіршитися тим було б недобре і безпідставно. Тай гіршається тим не люди віруючі, але якраз ті, що не вірять в Божественне походження Церкви, а вимагають від її членів такого поведення в житті, якби всі її члени були святими людьми. Й отся поява очевидно дивніша ніж поява гріха між членами і представниками Церкви.

(Далі буде).

*) Гл. „Wien" von Hermann Bahr, ст. 31—33.

Найвищий суд про пісню „Боже, цось Польскен"

Починають множитися процеси проти українських священиків за польську патріотичну пісню „Боже, coś Polskę", яку наказують співати по наших церквах польські вчителі українським шкільним дітям, не питаючись за дозвіл, ні не повідомляючи про це греко-католицьких парохів. Коли ж якийнебудь о. парох забороняє співати згадану польську пісню в церкві — опільгом такої заборони буває судова розправа і засуд. Один такий судовий засуд за згадану пісню знайшов уже свій відгомін у Найвищому Суді, якого присуд має засадниче значіння і тому подаємо відпис цього присуду без змін з підкресленням лише суттєвих місць.

Wyrok. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd Najwyższy w składzie: Przewodniczący S. S. N. W. Kaczyński (sprawozdawca), Sędziowie: S. N. K. Syromiatników, H. Chyczewski. Przy udziale protokolanta S. N. J. Brandta i jako protokolanta apl. sąd. Z. Wendełowskiego, na rozprawie kasacyjnej 23 maja 1935 r. w sprawie Wasyla Hrynyka, oskarżonego z art. 18 prawa o wykroczeniach, po rozpoznaniu kasacji oskarżonego od wyroku Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 13 listopada 1934 r. na mocy art. 516, 535, 529 i 577 k. p. k. wyrok Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 13 listopada 1934 r. z powodu obrazy art. 18 prawa o wykroczeniach uchyla, oskarżonego Wasyla Hrynyka z przypisanego mu w oskarżonym wyroku czynu, przewidzianego w art. 18 pr. o wykr. uniewinnia i kosztami postępowania we wszystkich instancjach Skarb Państwa obciąża. Uzasadnienie. I. Kasacja oskarżonego powołuje się na p. f. art. 514, p. s. art. 516 i 520 k. p. k. zarzuca obrazę art. 532 i 536 k. p. k. przez: a) skazanie oskarżonego przy braku w czynie jego cech przestępstwa wbrew zawartej w orzeczeniu Sądu Najwyższego wydanemu w niniejszej sprawie wykładni z art. 18 prawa o wykroczeniach, bowiem przerwanie przez oskarżonego, który w charakterze duchownego odprawił Mszę Świętą, śpiewania w cerkwi pieśni „Boże, coś Polskę" drogą zaintonowania pieśni religijnych, nie zawierało cech demonstracyjności i nie posiadało cech bezprawności, oskarżony działał w tym wypadku jedynie w zamiarze utrzymania w świątyni porządku zakłóconego przez samowolne i przedsięwzięte bez porozumienia z oskarżonym, jak to wynika z ustaleń wyroku, zaintonowanie przez nauczycielkę Kramkowską pieśni „Boże, coś Polskę", która to pieśń, jak stwierdza pismo Kurji Biskupiej w Przemyślu, nie należy do rzędu tych, których śpiewanie jest dozwolone w cerkwiach korzystającego, na mocy konkordatu z autonomji wyznania grecko-katolickiego, wyrok skazujący Sądu Okręgowego wydany został wbrew orzeczeniu Sądu Najwyższego, w myśl którego istnienie w czynie oskarżonego cech przestępstwa uzależnione jest od tego, czy śpiewanie przez Kramkowską pieśni „Boże, coś Polskę" nastąpiło po uprzednim porozumieniu się z oskarżonym czy też miało charakter samowolny i zostało dokonane bez jego wiedzy; b) branie udziału w prowadzeniu sprawy po uchyleniu wyroku przez Sąd Najwyższy przez Sędziego, który brał udział w wydaniu uchylonego wyroku. II. Sąd Najwyższy zważył, co następuje: 1) Zarzut kasacji pod „a" jest uzasadniony. W orzeczeniu z dnia 14 maja 1934, wydanym w niniejszej sprawie, co zatem wiążącym Sąd orzekający z mocy art. 536 k. p. k. jeśli chodzi o wykładnię ustawy Sąd Najwyższy ustalił, że dla istoty wykroczenia z art. 18 prawa o wykroczeniach niezbędnem jest prawidłowe ustalenie demonstracyjności przy wyrażaniu niechęci lub lekceważenia dla Państwa Polskiego, a w związku z tym, w pierwszym rzędzie ustalenie bezprawności działania oskarżonego, który przeszkodził śpiewaniu w cerkwi pieśni „Boże, coś Polskę" śpiewaniem pieśni religijnych. W razie ustalenia, że nauczycielka Kramkowska rozpoczęła śpiewanie pieśni pieśni „Boże, coś Polskę" bez uprzedzenia oskarżonego odprawiającego Mszę Świętą o swym zamiarze, że zatem oskarżony działał w zamiarze utrzymania porządku w kościele, którego był proboszczem, w czynie jego jako nieposiadającym cech bezprawności brak było znamienia demonstracyjności niezbędnego dla bytu przestępstwa, przewidzianego w art. 18 prawa o wykroczeniach. Jak wynika z ustaleń wyroku Sądu Okręgowego, nauczycielka o zamiarze odśpiewania pieśni „Boże, coś Polskę" nie uprzedziła oskarżonego, rozpoczynając w cerkwi bez jego wiedzy i zgody, ponadto, jak wynika z pisma Kurji Biskupiej w Przemyślu (k. 34) pieśń ta nie należy do rzędu tych, których śpiewanie jest dozwolone wiernym w cerkwi, który na mocy konkordatu w swym wewnętrznym życiu rządzi się swojemi prawami. W tym stanie rzeczy uznać należy zgodnie z orzeczeniem Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1934, że Kramkowska nie miała prawa śpiewania w cerkwi pieśni „Boże, coś Polskę" bez uprzedniego porozumienia się z władzami duchownymi, a oskarżony nie był obowiązany do powstrzymania się na czas śpiewu tej od śpiewania pieśni religijnych, przewidzianych w rytuale wyznania grecko-katolickiego, w czynie jego zatem przeszkodzenia śpiewania „Boże, coś Polskę" przez śpiewanie pieśni religijnych jako prawnym, a zatem nie posiadającym cech demonstracyjności brak cech zarówno wykroczenia przewidzianego w art. 18 prawa o wykroczeniach jak i jakiegokolwiek innego przestępstwa, wobec czego wyrok na zasadzie p. art. 516 k. p. k. polega na uniewinnieniu. 2) Zarzut kasacji pod „b" jest niezasadny. Wbrew twierdzeniu kasacji sędzia, który brał udział w wydaniu wyroku przed jego uchyleniem, nie brał udziału w prowadzeniu sprawy po jego uchyleniu, nie jest bowiem równoznaczne z takim udziałem powołanie się w protokole rozprawy zamiast wpisania pełnej treści zeznanie świadka, Kramkowskiej na zawarcie w aktach sprawy zeznanie złożone przed Sędzią, który wydał uchylony wyrok, ale że samo przesłuchanie świadka miało miejsce przed Sędzią, który nie ulegał wyłączeniu, a sposób sporządzenia protokołu przez powołanie się na treść znajdującego się w aktach zeznania zgodny był z ustawą i uchybienia nie stanowił. — Uchwała Sądu Najwyższego z dnia 14 maja 1931 Zb. Orz. S. N. z 1. — 1/32. Z tych zasad i na mocy art. 516 i 536 kpk. Sąd Najwyższy zaskarżony wyrok, z powodu obrazy art. prawa o wykroczeniach, uchylił, a oskarżonego Wasyla Hrynyka z przypisanego mu w zaskarżonym wyroku czynu uniewinnił. — Na oryginale właściwe podpisy. — Za zgodność: M. Kroczyński, sekretarz I. S.

(„Діло").

Лікарський фейлетоник.

Про серце

Професор Артур Вебер, начальник Бальнеольоґічного Інституту в Навгаймі, скінчив 60-ий рік життя. Науковий медичний світ дуже його пошанував. Німецька преса принесла з того приводу опис його заслуг особливо в области студій над недугами серця. Вислід тих студій дається коротко представити ось як: Щойно тепер стверджено на підставі нових статистик, що найбільше людей умирає на недуги серця. Проф. Вебер дуже причинився до уліпшення електрокардіоґраму, яким тепер можна досліджувати серце до найменших подробиць. Можна вже навіть наперед сказати, в якім напрямі серце буде недомагати, хоч воно ще здорове і тимсамим можна перестерігати людей, чого мають уникати. Серцевий удар (т. зв. „Герцшляґ"), на який умирається до кількох секунд, уважали досі параліжом серця. Тепер уже напевно відомо, що се був фальшивий погляд. Серцевий удар се тільки наслідок непотрібно й надмірно збільшеної діяльности серця. Та збільшена діяльність серця загрожує передовсім найбільш робучим людям, особливо ж умовим працівникам першої кляси. Вони звичайно не вмирають в першій молодости, але вмирають майже все передвчасно. А могло б бути інакше, якби вони уважали на відповідний відпочинок і не перепрацьовувалися. Для них вказане правильне життя і спартанський харч. Головне — правильний відпочинок. (За др. Оттоном Петерсом).

ЩО ДІЄТЬСЯ В СВІТІ

Резолюції Народнього Комітету УНДА

У Львові відбулося 24. 8. с. р. зібрання ширшого Народнього Комітету УНДА при участи 110 членів. Зібрання приняло 6 резолюцій, в яких м. ін. дорадже українцям спокій та рівновагу духа, навіть у найважчих умовинах. Спроби українських націоналістичних підпольних чинників узурпувати собі провід української нації називає Н. К. проявом анархії та отаманщини, що нераз у нашому минулому вже був і доводив до катастрофи українську національну справу. Кінцева резолюція стверджує, що українці виконають свій обовязок супроти держави.

Вибух бомби на двірці в Тарнові

В понеділок в год. 11.45 в багажевій галі тарнівського двірця вибухла в одній валізці годинникова бомба. Третина будинку ушкоджена, 18 осіб погибло. Арештовано двох німців, які недавно приїхали до Тарнова. — Поліція арештувала німецького громадянина, студента Герберта Френделя, який зложив валізи з бомбами у мешкані Кеніга в Бялій. 28 ц. м. в 14 год. ті бомби вибухли і знищили нутро дому. Увязнено кілька німців. З їх зізнань виходить, що тими бомбами мали висадити публичні будинки у Бялій та Бельську.

Не вільно підвищувати цін

Премієр Складковський видав 26 серпня всім воєводам особисте припорученння дбати про вдержання істнуючого рівня цін, підкреслюючи, що нема ніяких підстав до звишкової тенденції. У звязку з тим порученням починає знову працювати комісія контролі цін при раді міністрів, якої голова віцеміністр Вінкентій Ястшембоский. Крім того премієр поручив адміністраційній владі на терені цілої держави скріпити і приспішити акцію, яка має на меті забезпечити населення перед летуиськими нападами. Зокрема премієр звернув увагу на акцію копання рівів і заповів, що сам буде контролювати справність і виконування тих робіт. (ПАТ).

Німецькі літаки над польською територією

В останніх днях німецькі літаки щораз частіше нарушують польсько-німецьку і польсько-ґданську границю. В днях 25 і 26 серпня занотовано 34 випадки нарушення границі. Найбільше тих випадків трапляється в районі Ґдині і на Шлеську. В більшости випадків в часі перелету над забороненими стрефами мусіла інтервеніювати польська протилетунська артилерія.

Копають протилетунські рови і в неділю

В Кракові копали протилетунські рови також цілу ніч з суботи на неділю і цілий недільний день. Римо-катол. митрополича Курія апробувала се задалегідь, зазначивши тільки те, що всі католики мають обовязок слухати Служби Божої кождої неділі як звичайно.

Військові атташе під контролею Ґестапо

Всі військові атташе в Берліні одержали повідомлення, щоб не виїздили з міст без відома Ґестапо. Всі амбасадори і посольства чужих держав у Берліні обставлені військовими стійками, які слідкують за всіми, що входять і виходять з будинків амбасад і посольств.

Що Гітлер сказав послам Райхстаґу?

„Дейли Телеґраф" подає, що на недільнім принятті послів райхстаґу в Гітлера подано їм до відома, що Німеччина не піде на ніякі уступки. Все, що було німецьке на сході, мусить знов бути в німецьких руках, говорив Гітлер. Потому Гітлер заявив, що зробить все, щоб не зачинати війни, одначе коли Німеччина не одержить того, чого зажадала, не останеться нічо інше, як вирушити до боротьби.

Військові місії покинули Москву

Дня 25. 8. маршал Ворошилов приняв у комісаріяті національної оборони шефів французької та англійської військової місії. Візита французького генерала Думена й англійського адмірала Плянкета у маршала Ворошилова тривала 10 мінут. Потім обі військові місії виїхали до Лондону й Парижа.

Собор православних епископів

Виленський „Православний Двотижневик" повідомляє, що в жовтні с. р. збереться у Варшаві собор православних епископів в Польщі, присвячений дуже важним справам православної Церкви, м. ін. справі утворення ще одного епископського вікаріяту. Таким чином число православних епископів в Польщі виноситиме 11.

Воєнні приготування в Ґданську

В Ґданську видно на кожнім кроці воєнні приготування. Між Ґданськом і Сопотами здержано автобусовий рух. В місті власти зареквірували особові й тягарові авта. З Німеччини прилетіло до Ґданська кілька ескадр німецьких військових літаків. Щоночі приходять до Ґданська транспорти зброї й амуніції найчастіше морською дорогою.

Німці замикають границі

Нідерляндська Телеґрафічна Аґенція (НТА) звідомляє, що в м. Керкрааде німецькі граничні урядники забралися і на їх місце прийшли німецькі жовніри. Вони забарикадували дороги, які ведуть через границю, засіками з колючого дроту. Німецькі граничні власти замкнули граничні переходи на німецько-польській границі коло Збоншина, на Шлеську і майже всі переходи в Познанщині. Німецькі військові стежі обсадили границі. Телефонічне получення між Німеччиною і Данією перерване.

Німеччина не нарушить Бельґії й Голяндії

Бельґійський король Леопольд III приняв на послуханні німецького амбасадора фон Більов-Шванте, який заявив йому, що в разі конфлікту в Европі Німеччина додержить зобовязань з 13 жовтня 1937 і не нарушить інтеґральности Бельґії, коли Бельґія буде невтральна. Таку саму заяву зложив голяндській королевій Вільгельміні німецький амбасадор в Голяндії фон Буркерсрод.

Еспанія буде невтральна

Становище Еспанії можна очеркнути тепер одним словом — невтральність. Еспанські часописи уникають коментування заграничних виступів і подій. Вступні статті еспанських часописів пишуть про останні події з великою об'єктивністю, що звертає увагу тимбільше, що кілька місяців тому еспанська преса підпирала всі виступи держав „осі".

Нова филя безбожництва в Росії

Совітський часопис „Правда" накликує у вступній статті до посилення протирелігійної пропаґанди і твердить, що соціялізм і правдивий рай на землі завдячують свою перемогу зростові безбожництва. Вправді нема статистики вірних, пише „Правда", але й без статистики знаємо, що більшість населення покинула релігію. Мимо всего „Правда" підкреслює, що релігійні вірування можна замітити не лише на селах, але також в містах між робітниками. Крім релігійних вірувань шириться віра в забобони. Населення обходить церковні свята. Свято Божої Матери Тихвинської святкували в максатихінському районі, калінинської округи, продовж 3 днів. Часопис накликує до скріплення протирелігійної пропаґанди і підчеркує, що сам союз воюючих безбожників не зможе здійснити цього діла й тому у боротьбі безбожників повинні взяти участь всі партійні і державні орґанізації. Трафляються густі випадки, пише „Правда", що з причин браку протирелігійної пропаґанди освітних заведень діти виходять зі шкіл релігійно настроєні. Релігійна пропаґанда має відбутися у звязку з близькими виборами до місцевих рад.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

ЛЬВІВСЬКИЙ АПЕЛЯЦІЙНИЙ СУД розглядав на днях справу Володим. Козака та Ірини Леонтовичівної, яких трибунал окружного суду в Перемишлі засудив за злочин державної зради (приналежність до ОУН) першого на 3 роки вязниці, другу на приміщення в поправному заведенні. Апеляційний суд затвердив присуд окружного суду з тим, що І. Леонтовичівній припинив виконання кари на 3 роки.

УКРАЇНЦІ В КАНАДІ дуже пригноблені. Між ними панує загальне переконання, що німецько-совітське порозуміння здійснилося коштом української справи. Багато стверджує, що... теперішний крок Німеччини се виразний доказ того, що українці не можуть числити на ніяку чужу поміч. Таку вістку принесла Польська Аґенція Телеґрафічна.

ЗІ ЛЬВОВА ДО ФРАНЦІЇ ще можна їхати через Лавочне, Будапешт, Трієст і Міляно.

НА НІМЕЦЬКО-ПОЛЬСЬКІЙ ҐРАНИЦІ відбуваються часті напади узброєних німців, які обстрілюють польські граничні постерунки. В пятницю і суботу було кількадесять випадків чарушення польської границі.

У ҐДАНСЬКУ „гавляйтер" Форстер приняв дефіляду новозорґанізованої ґданської збройної сили, т. зв. корпусу гаймвери, який має наразі 1500 людей. При тій нагоді Форстер виголосив промову, яку скінчив словами: „Радше погибнемо, ніж зістанемо поляками".

ҐДАНСЬК ПРИПИНИВ залізничу комунікацію з Польщею.

В БРАТИСЛАВІ словацькі власти увязнили 31 осіб за поширювання протидержавних летючок.

ХОРВАТІЯ ДІСТАЛА АВТОНОМІЮ під назвою „Бановіна Хорватії". Владу буде виконувати королівський намісник т. зв. бан. До нового правительства Югославії увійшло 5 хорватів, з них др Мачек як заступник преміера Цветковіча. Хорватія мала автономію і свого „бана" вже в передвоєнній Угорщині.

ЮГОСЛАВЯНСЬКІ ВЛАСТИ виселили з Югославії англійського журналіста Г. Д. Гаріса, кореспондента лондонського „Нюз Кроникл", за його кореспонденції з Югославії.

СТАЛІН мав виїхати на відпустку до свого родинного краю Грузії на Кавказі, одначе відпустку диктатора відкликано з огляду на міжнародне політичне положення.

СОВІТСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО рішило окреслити з дипльоматичної лісти дотеперішне чехословацьке посольство в Москві. Чехословацького посла Фірлінґера повідомили, що його відтепер уважають політичним еміґрантом. Архів посольства б. ЧСР має перебрати совітський комісаріят закордонних справ.

КОНҐРЕС НАЦІОНАЛ-СОЦІЯЛІСТИЧНОЇ ПАРТІЇ, який мав відбутися в Норимберзі спочатком вересня с. р., відкликано на три тижні.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ЗВЯЗОК між Німеччиною з одної сторони а Францією, Бельґією та Голяндією з другої сторони вже перерваний.

30 НІМЕЦЬКИХ ЖУРНАЛІСТІВ покинуло Варшаву і виїхало до Німеччини.

НІМЕЦЬКА ПОЛІЦІЯ обставила польський консулят у Квідзині і нікого до него не пускає.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МОРСЬКИЙ УРЯД заборонив чужим кораблям зближатися до побережжя Нормандії на віддаль меншу ніж 6 морських миль (коло 10 км.) в ночі і 3 морських милі вдень.

ФРАНЦУЗЬКІ ЗАЛІЗНИЦІ перейшли під контролю війська.

АНҐЛІЙСЬКІ ВОЄННІ КОРАБЛІ замкнули морські проливи Скаґерак і Катеґат між Данією і Норвеґією, які лучать Німецьке море з Балтійським морем.

НОВИНКИ

З львівської вязниці вийшли на волю м. ін.: К. Золочівський, Б. Осідчак, І. Любінецький, В. Хомутник, Шемлій, І. Козак і Д. Стороняк. Зі станиславівської вязниці вийшов на волю о. Володимир Проць, парох Росільної, якому закидали приналежність до ОУН і допомогу втікачам на Карпатську Україну.

Не вільно продавати алькоголю у Львові від 27 серпня аж до відкликання. Не вільно також продавати алькогольних напитків, які мають більше ніж 4 і пів проц. алькоголю. Такий розпорядок видав львівський городський староста Ромуальд Климовецкий.

Львівське городське староство покарало деяких купців гривною 100 зл. або карою 14 днів арешту за спекуляцію цінами харчевих продуктів.

З мясарських крамниць зникають товщі. Крім того багато клопоту мають мешканці Львова з купном цукру, соли, муки, вутля й іншими предметами першої потреби.

У звязку з воєнною підготовкою на торговельному ринку витворилася така ситуація, якби не було соли і цукру. Компетентні круги заявляють, що соли, цукру й інших харчевих продуктів є в краю так багато, що населення не потребує боятися вичерпання тих запасів навіть продовж кількох літ.

У львівських трамваях видно від суботи жіночу кондукторську обслугу. Кондукторки познакомлюються з технічною сторінкою праці під оком кондукторів.

Міністерство віроісповідань і освіти повідомляє, що дата початку шкільного року 1939/40, визначена спочатку на день 4 вересня с. р., пересунена на кілька днів. Нову дату устійнять окремим розпорядком.

Популярні поїзди, які мали виїхати 27. VIII. до Янова, Славська й Варшави, відкликала Ліга підтримування туристики.

В Лоєвій у Надвірнянщині невідомий напасник застрілив 33-літнього Миколу Наливайка у власному помешканні. Напасник стріляв через вікно. Поліція веде слідство.

В Долині і в Болехові зорґанізували поляки безвідсоткові каси, які безвідсотковими позичками підтримують розвиток польських ремісників і купців.

В Підгородцях, у стрийському повіті, вибухла епідемія червінки, від якої померло досі кілька осіб.

Коло Делятина помер 74-літній мистець-різьбар самоук, Василь Турчиняк, який збудував кільканацять церков і вирізьбив багато престолів.

У Славську, повіт Сколе, почали будувати новий польський костел.

У Вонсовичах в бережанському повіті пожежа знищила стодолу, 280 кіп збіжжа, 18 возів сіна і рільниче приладдя на шкоду Теодора Мосори.

В Криниці перестав виходити часопис „Лемко", редаґований у „язичію". Сей часопис явно підтримував москвофільський рух.

В Копичинцях вдруге зацвили акації, черемхи, бози й яблінки.

В Розгірчі, пов. Стрий, вломники вломилися до церкви, забрали ключі від входових дверей і збещестили церкву.

В Городниці на Покутті розкопують т. зв. Вали Траяна, які походять з часів римської імперії. Дотепер викопали римську посуду, деяке знаряддя, людські кости і т. п. Розкопки веде комісія львівського університету.

У Глубічку, пов. Борщів, вибухла пожежа в хаті Антона Гоща. Вогонь знищив також три сусідні господарства.

До Березі Картузької відіслано з Луцька двох торговців мясних виробів, які штучно підносили ціни мяса.

Гумор. — Приємність. — Гість: — Але ж не трудіться відпроваджувати мене до дверей. — Господар: — Ах, ні, це для мене справжня приємність.

Німця Юлія Шнеля засудив городський суд у Коломиї на 10 місяців вязниці і 30 зл. гривни за те, що він мав сказати, що по війні Польща матиме тільки 16 міліонів населення.

Рівенське староство розвязало гурти молоді при т. зв. Реформованій Євангелицькій Церкві. Як причину подано, що члени тої Церкви вели політичну і протидержавну акцію та належали до українських нелегальних організацій.

В Польщі було з кінцем минулого року 171 краєвих картелів і 100 міжнародніх, в яких беруть участь польські підприємства. В хемічному промислі було 53 краєвих картелів і 37 міжнародніх, в гірничому промислі 18 краєвих і 22 міжнародніх, в металевому промислі 25 краєвих і 13 міжнародніх, в електрично-технічному 14 краєвих і 25 міжнар., у харчевому промислі 15 краєвих і 1 міжнародній, в мінеральному 18 краєвих, у волоконному 18 краєвих і в папєровому 4 краєвих і 1 міжнародній.

Не вільно продавати алькоголю на терені міста Варшави від 24 с. м. Заборона обовязує аж до відкликання. Хто не підпорядкується тому розпорядкові, підлягає карі 300 зл. і 2 тижням арешту.

Фільмове бюро мін-ва внутрішніх справ розглянуло і допустило до висвітлювання в Польщі 82 фільми краєвого виробу і 211 закордонної продукції, а заборонило висвітлювати 1 фільму краєвого виробу і 8 заграничних.

В **Мисьльонткові** санітарна влада замкнула німецьку молочарню.

Найбільший залізничий двірець на терені Центральної Промислової Округи матиме Сталева Воля. На кошти будови внасигновано вже 2 міл. зл.

Всі літаки „Люфтганзи", які були в балканських краях і на Близькому Сході або в дорозі, або як запасні машини, одержали приказ вернутися в Німеччину. Летунську комунікацію „Люфтганзи" перервано на всіх лініях.

В Празі адміністраційна влада заборонила жидам вступ до всіх публичних купелевих заведень.

В Кенігсбергу щораз частіше видно жінок в ролі кондукторів, листарів, робітниць заведення чищення міста і т. п.

В містечку Гареден на німецько-литовському кордоні вибухла пожежа, яка знищила 500 домів. Підчас рятункової акції згоріли 3 особи.

300 вагонів нафтової ропи згоріло в ромунському нафтовому басейні. Шкоди обраховують на кільканацять міліонів леїв.

Італійці заборонили жидам вести та адмініструвати промислові заведення.

В сабавдських горах погибли три французькі альпіністи.

У Франції є 49.000 тютюневих крамниць, які річно продають тютюну і папіросів на суму 4 міліярдів франків. Кожний француз прокурює річно пересічно 400 папіросів.

Англійські журналісти і кореспонденти заграничних часописів покинули Берлін і виїхали до Англії.

Гумор. — Комплімент. — Як думаєте, кілько літ я маю? — Трудно відгадати, прошу пані. В усякому разі як на свій вік пані виглядають ще дуже молодо.

Відомий американський летун, Говард Юз, хоче перелетіти з Америки до Европи літаком спеціяльної конструкції, який летів би ввесь час у стратосфері. Як відомо, Юз займається летунством з аматорства і сам оплачує будову своїх дорогих літаків.

Трансконтинентальний поїзд-експрес вискочив з рейок коло м. Ренос у стейті Невада (Злучені Держави П. А.). В катастрофі погибло 20 осіб, 65 було ранених.

В **Бомбаю** прийшло до зудару між поліцією та населенням міста на тлі нового маєткового податку. В бійці ранено 42 особи, в тім 25 поліцаїв.

В Єрусалимі 22. VIII. арабські терористи убили 3 жидів. В останніх днях жидівське сільське населення видало в руки властей одного з арабських повстанчих провідників.

Величезна повінь в Китаю, в окрузі Тієнтсіну, затопила багато сіл і тисячі людей.

Приймаю пацієнтів в моїм заведенні **вже в новім мешканні — Сикстуська 30.** Пльомби, штучні зуби, порцелянові корони. — НАСС.

З Чункінгу доносять, що тепер переколюють в Китаю у військових заведеннях коло 3 міл. людей. З них будуть рекрутуватися помічні відділи для китайських військ, які тепер нараховують 2 міл. жовнірів. Припускають, що по скінченні військового вишколу ген. Чан-Кай-Шек перейде до офензиви.

Глінні останки Джінгіс Хана примістили китайці в старинній святині, віддаленій 60 км. від м. Лянчав у провінції Кан-Су.

Катехитові емеритові відступлю парохіяльні школи. За евентуальну поміч душпастирську винадгорода мешканням і харчем. Ласкаві зголошення до Адміністрації „Нової Зорі" **для „Стефана".**

Гумор. — Під скіпетром жінок. — Англійську королеву Єлисавету (1558—1603) спитали раз, чому правління королевих бувають звичайно щасливіші ніж правління королів. Єлисавета відповіла без надуми: Бо під скіпетром жінок правлять звичайно мужчини, а під панованням мужчин — переважно жінки.

Спорт. — В неділю 27 серпня відбулися другі зчерги змагання за мистецтво окружної ліги в копаному мячі. Україна перемогла РКС (Робітничий Спортовий Клюб) у відношенні 4 : 0 (3 : 0). Наша одинацятка мала величезну перевагу так технічну, як і фізичну. Вислід був би куди вищий, якби грачі України були не злегковажили противника в другій половині. Гра була жива і цікава. На похвалу заслугують всі лінії дружини, зокрема Скоцень, Тихоліз і Магоцький з нападу. Тому цікавому метчові приглядалося коло 2.000 публики. — В Бориславі перемиський Сян програв до новика окружної ліги Стшельца 2 : 3 (1 : 2). Мимо програної Сян заграв добре і подобався. По двох грах наші дружини займають: Україна 1 місце, Сян опинився на 5-ому місці.

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМІР: Трьох підхорунжих.
КАСІНО: Весело живемо.
МУЗА: Життєві розчарування.
ПАЛЯС: Циганські мельодії.
СТИЛЕВЕ: Субретка і ревія Рефрена.

Нова актуальна книжка

НАБОЖЕНСТВО ДО НАЙСВЯТІШОГО СЕРЦЯ

Господа Нашого Ісуса Христа
підручник для священиків
уложив
ГРИГОРІЙ ХОМИШИН
Епископ Станиславівський.

Ціна підручника 6 зл.
Ст. 488 великої 8⁰

Книжку можна набути в канцелярії Епископської Консисторії в Станиславові.

Відкрито новий живець для літників в Підлютім

ПІД ЗАРЯДОМ СС. СЛУЖЕБНИЦЬ ПР. НДМ. В пенсіонаті є великі вигоди: чистота, електричне світло, лікарська обслуга, купелі сірчані й боровина, біжуча вода, смачна й здорова кухня та совісна обслуга. Адреса:

СС. Служебниці Пр. НДМ. Підлюте-Осмолода

Поїзд ранішний до Брошнева, опісля залізничка до Підлютого. Ціни приступні.

ПАНСІОН Сестер Служебниць у Микуличині

ОТВОРЕНИЙ ЦІЛИЙ РІК

Гарно відновлений, має водотяги, електрику, радіо і дуже добру кухню. Положений близько ліса, близько води, близько стації і близько почти. В будинку є прекрасна дійсно артистично виконана каплиця. ЦІНИ ПРИСТУПНІ!

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщується по впланченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числиться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор 90. — вол., 1/4 стор. 45. — вол., 1/8 стор. 25.— вол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— вол., 1/2 стор. 140. — вол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/8 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Męcz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священиків ім. Св. Свящмч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годованнй, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Rok XIV. Lwów, niedziela, 3 wrzesnia 1939. № 67 (1267)
Рік XIV. Львів, неділя, 3 вересня 1939. Ч. 67 (1267)

Львів - Lwów
Куркова 14.
Хв. Бібліотека
"Народного Дому".

НОВА ЗОРЯ
NOWA ZORIA

Виходить два рази тижнево, в четвер і в неділю.
Wychodzi dwa razy tygodniowo.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
чвертьрічно 6 зл., місячно 2 зл., закордоном: чвертьрічно 9 зл. Ціна числа 20 сот.
АДРЕСА РЕДАКЦІЇ І АДМІНІСТРАЦІЇ:
„Нова Зоря", Львів, ул. Гродзіцьких ч. 2/I.
Тел. 105-72. Конто П. К. О. Львів 505.796.
РЕДАКЦІЯ РУКОПИСІВ НЕ ЗВЕРТАЄ і в того приводу в переписку не входить.
Почтову оплату заплачено готівкою.
Opłatę pocztową uiszczono gotówką.

Заява премієра Чемберлєна

Англійський премієр Чемберлен виголосив 29. VIII. у Палаті Громад промову, в якій м. ін. сказав: Катастрофа, про яку я говорив на попередньому засіданні, ще не наспіла. Одначе не можу сказати, щоб небезпека тої катастрофи була менша. Здаю звіт з подій останніх днів, але очевидно зазначую, що в політиці правительства нема ніяких змін. Тут прем. Чемберлен згадав про запрошення спрямоване до Гендерсона і про ноту німецького правительства, яку розглянено надзвичайно уважно. Канцлер Гітлер, говорив далі премієр, хотів переконати британське правительство про бажання англо-німецького порозуміння з цілковито тривалим характером. З другої сторони канцлер Гітлер не залишив брит. правительству ніяких сумнівів щодо пильности полагоди німецько-польських справ. Британське правительство висловлювало також часто бажання здійснення такого порозуміння між Англією й Німеччиною і, як тільки обставини на те позволять, привітає з радістю можність передискутування з німцями загального полагодження справ, які повинні знайти місце в кожному постійному порозумінні. Одначе все те обертається довкруги способу, в який можуть бути трактовані найблищі ріжниці між Німеччиною і Польщею і довкруги суті предложень, які могли б довести до розвязки тої справи. Ми виразно заявили, що наші зобовязання у відношенні до Польщі будуть виконані. Правительство кілька разів публично ствердило, що німецько-польські спірні питання повинні бути полагоджені мирними способами. Одночасно перша умовина успішної дискусії — зменшення істнуючого напруження. Супроти того правительство Й. К. Величества висловлює надію, що оба правительства зроблять все, що буде в їх силі, щоб запобігти розповсюднюванню пересадних вісток і всякого рода діяльности, яка може причинитися до небезпеки ситуації. Британське правительство сподівається, що слушне полагодження спірних справ могло б бути осягнене шляхом свобідних переговорів. Се могло б зі своєї сторони довести до ширших і дальших перспектив і могло б причинитися до тривалих, корисних вислідів для Европи і цілого світа... Справа мира і війни все ще невирішена. Завжди маємо надію і працюємо для мира. Не відступимо ні на йоту від нашої постанови держатися лінії, яку ми собі визначили.

Канцлер Гітлер відповів англійському правительству

До Лондону наспіла відповідь канцлера Гітлера на предложення британського правительства, зложені амбасадором Гендерсоном. Се довший документ, якого переклад у британській амбасаді на англійску мову, шифрування, перетелефонування до Лондону й відшифрування в Форейн Офис'і заняли кілька годин часу і тому премієр Чемберлен і льорд Галіфакс змогли запізнатися зі змістом того документу щойно в середу. Того самого дня зібрався британський кабінет, щоб розглянути документ і рішити про дальші кроки. Парлямент, який відрочено до найблищого вторка, буде скликаний скорше.

Вожди в новій війні

Голяндська преса застановляється над тим, які будуть головні команданти збройних сил у найблищій війні і висказує такі припущення: Головним вождом всіх німецьких збройних сил буде мабуть ген. полк. Вільгельм Кайтель або ген. Бравхіч. У Франції ген. Маврикій Гамелен, скінчив літ 66. В Англії буде начальником територіяльних військ ген. Горт, літ 52, а фльоти 60-літний Роджер Бекгавс, званий „тигром", або 61-літний Альфред Павид, дуже спокійний. Нач-ом франц. фльоти буде мабуть 68-літний адмірал Жан Дарлян, що був командантом річної фльотилі на Райні, потому адміралом на Далекому Сході. Нач-ом німецької фльоти буде адм. Ерик Редер, б. офіцир на яхті цісаря Вільгельма II. Італійська фльота є. тепер під командою 80-літного адм. Павла ді Ревеля, а в війні обійме над нею команду його 64-літний адютант Каванярі.

Головні команданти летунства

Голяндська преса пише: В найблищій війні командантом німецької воздушної сили буде мабуть Е. Мільх, літ 47, б. директор „Люфтганзи", який багато подорожував в Европі й Америці. В Англії 53-літний Кирил Невейл, що вродився в Індії. У Франції Йосиф Віємен. Оба брали участь у світовій війні. В Італії 52-літний Йосиф Валле, що в 1928 р. був адютантом марш. Бальбо.

Політичне убийство

В бучацькім повіті, в Межигірю коло Зеленого Устя, хтось застрілив 26-літнього Маріяна Рущака у його власнім домі. Того самого дня коло 22 год. невідомі люди напали Теофіля Каліту, коменданта постерунку поліції з Устя Зеленого, який з двома поліціянтами і лікарем Петриком їхав на місце убийства. У стрілянині убито на місци дра Петрика й тяжко ранено ст. пост. Каліту. З другої сторони убито 21-літнього Н. Недільського з Грабини к. Устя Зеленого. „Слово Народове" пише, що убитий др Володимир Петрик, окр. лікар і війт, був знаним польським діячем й осиротив жінку Дануту з Лясковских, визначну польську діячку на терені Львова, і двоє дітей.

Квіти під бігуном

На хліборобській виставі в Москві можна оглядати перші марні квіти, виплекані огородниками серед вічної снігової пустині під бігуном. Фахівці припускають, що незабаром можна буде виплекати там спеціяльний рід квітів.

„Я азіят"

Так сказав Сталін при свідках.

У звязку з несподіваним для Европи порозумінням Сталіна з Гітлєром очі всего політичного світа звернені на таємничу державу Совітів. На тім тлі цікаво буде уважно перечитати зміст статті англійського кореспондента, який особисто говорив зі Сталіном.

В липневому числі „Сатердей Івніг Пост" зявилася стаття Мр Демарі Бесс'а, що був кореспондентом до 1937 р. в СССР. Стаття має назву „Сталін волїє Сибір"; і коли не можна з усіми тезами тої статті погодитися, то все ж вона не позбавлена інтересу для наших читачів, бо в кожному разі висуває нові перспективи.

Думка про те, що Росія се „Азія" й що росіяни це швидче „евразійці" як европейці, зустрічалася в пресі й раніше, але це були думки окремих не дуже визначних людей, отже не мали особливої ваги. А тепер, як твердить Мр Бесс, цією точкою погляду захопився сам Сталін. У кожному випадку, він, даючи інтервю якомусь чужинецькому кореспондентові, сказав: „Я — азіят!" Таке твердження вказує на цілком скристалізований світогляд і на думку Мр Бесс'а це так і є.

Історію Росії він поділяє на два періоди; перший — европейський — тягся від початку Руси по 1917 р. В цій добі Росія звертала очі до Европи і втручалася в усі її діла, до яких у суті речі їй не було ніякого діла. З приходом до влади большевиків почався другий період Росії, півевропейський, у Кремлі були люди, що жили ще в Европі за часів своєї еміґрації, просякнені все ж до певної міри „европеїзмом" і звязані так чи інакше з Европою. Сам Сталін, що ніколи не був в Европі, хитався: на які терези кинути тягар СССР: на европейські чи азіятські? Він дав прихильникові контакту з Европою Літвінову можливість продовж кількох літ спробувати своїх сил для навязання контакту з Европою, маючи на увазі кінцеву мету: розкласти Европу! Але постепенно всіх большевицьких керманичів, що колись жили в Европі, проголошено „псами" й ліквідовано за „звязки з чужими державами..." Після Мінхенської наради, коли Европа не запросила на нараду представника СССР Літвінова, а особливо після приєднання ЧСР до Німеччини, Сталін побачив, що в Европі йому нема чого шукати. Літвінова у травні 1939 р. одставлено, а Сталін повернувся обличчям до Азії. Цим закінчився другий, півевропейський період російської історії й розпочався третій — азіятський.

Европа займає 3.800.000 кв. миль, з яких половина припадає на европейську Росію; азіятська ж Росія сама займає понад 7.000.000 кв. миль. І чи не правий у суті речі Сталін, питає мр Бесс, переносячи центр ваги на Схід?

Сталін, сумішка азіята (хоч він і народився в Грузії) і 100% марксиста, фанатично увірував, що „Росія це Азія"; в його найблизчому антуражі вдержалися від „чистки" саме ті люди, які також в це вірять.

Але як переконати в цьому 170.000.000 народу?

Тут Сталін чинить як східній потентат: здовж цілого європ. кордону СССР, починаючи від Фінляндії й до Чорного моря, він зруйнував міста й переселив населення в інші місця (головно в Сибір), вирубав ліси, протягнув колючий дріт з електричним током, заклав всюди міни й утворив прикордонну смугу, місцями до 200 клм. вглиб країни, охороняючи таким чином Евразію від Европи. Словом — він воскресив „кордон санітер", що його свого часу пропонував протягнути Клемансо, щоб захоронити Европу від розкладового впливу большевиків.

Внутрі країни Сталін почав закривати один за одним чужинецькі консуляти, тільки деякі посольства збереглися в Москві, але про них ніяк не можна сказати, що вони „впливають" на населення: агенти поліції „охороняють" входи в посольства й горе тому громадянинові СССР, що переступить їх пороги!

Колись багато чужинців їздило з „Інтуристом" „посмотрєть" в СССР, хоч би під контролею, те, що їм там показували. Тепер і це майже припинено. Взагалі дозволи на вїзд дають тяжко й під дуже суворою контролею, навіть чужинецьким комуністам. Чужинецьких газет в СССР не дістати. Звідки ж пересічний громадянин може знати, що відбувається в Европі, коли радіо-приймачі, збудовані в СССР і дозволені до продажі, можуть ловити найблизчі московські чи інші совітські стації, які, зрозуміла річ, як і преса під суворою контролею; вони вміщують і пропускають лише ті відомості, що їх потребує Кремль. Додайте до цього величезну пропаґанду, що її веде Сталін серед совітської молоді, то стане зрозумілим, що недалеко той час, коли всі енергійні, спритні й дужі молоді люди в СССР будуть прагнути опинитися в Сибірі й на Далекому Сході, полишивши „зігнилий" Захід „розкладатися у власнім сосі" й думати, що він впливає на долю світу та що маленька Европа може спокусити Сталіна, як компенсатою за його послуги, звернути йому колишні російські території. Як 100 літ тому все молоде і здорове в Америці обєдналося під гаслом „На Захід!", так тепер усе здорове в СССР буде, на думку Мр Бесс'а, стреміти в напрямі своєї природньої експанзії, на Схід. І коли Сталін на Заході цілком не стремить за чийсь рахунок збільшити свою територію, то на Сході він не відступить ні на йоту й буде там вести свою імперіялістичну лінію. Цим пояснюється його допомога Китаєві проти спільного ворога Японії; остання тільки й вичікує хвилини, коли Сталін втрутиться в европ. діла, щоб ударити по його далекосхідним володінням. А такої приємности їй зробити Сталін не хоче.

Коли придивитися політиці СССР на Далекому Сході, то можна встановити, що те, що СССР раз там забрав під свою червону зірку, він зовсім не має наміру віддавати. Захопивши під свій вплив Зовнішню Монголію, большевики закріпилися в ній; таксамо вони збільшують свої впливи і в Китайському Туркестані, що завбільшки з Манджу-коо. Нові геольоґічні розсліди показали там велике багацтво ґрунту, ця країна межує з Алтаєм, де американець Літпейдж, що робив розсліди для Совітського уряду, знайшов золото, олово, мідь і вугілля.

Ці досі майже дикі країни, завдяки близькості прифронтової смуги і звязаній з війною промисловості, швидко заселюються й розвиваються. При тому вони такі мало знані й такі віддалені від Европи, що захоплення їх Сталіном мало цікавить і не хвилює европейських діячів. Сталін може створити собі там, на Сході, Евразійську Імперію як памятник свого владарювання, думає Мр Бесс.

Подала Ольга Коростовець.

Оборонні зарядження в Польщі

Президент Річипосполитої зарядив:

I. У виконанні зарядження в порозумінні з властивими міністрами 1-й день заг. мобілізації се день 31-го серпня 1939 р. Слідуючі дні числяться почерзі як 2-й, 3-й, 4-й і т. д.

II. Покликання до чинної військової служби. А. Покликується до чинної військової служби всіх тих: (1) офіцирів резерви, загального ополчення і стану спочинку, (2) підхорунжих резерви і загального ополчення, (3) підофіцирів, старших рядовиків і рядовиків резерви якжтакож загального ополчення, (4) підофіцирів стану спочинку, (5) зачислених до помічної військової служби — без огляду на вік, категорію здоровля і рід зброї (служби), які одержали білі мобілізаційні карти без червоного пояса. Б. Покликані виконають приказ подорожі поданий на другій стороні білої мобілізаційної карти, який вказує коли, де і в якій військовій або невійськовій формації покликаний має зголоситися, в який спосіб, пішки чи залізницею, відбути подорож і що має забрати з собою. Покликані, які є керівниками або власниками і керівниками механічних поїздів і по думці одержаних поіменних карт або оповіщеного пляну побору мають доставити ті поїзди до поборових комісій, повинні примінитися до вказівок поданих в 3-ій точці на 3-ій стороні мобілізаційної карти. — Ц. Покликані, які перед розплякатуванням сего оповіщення, або рівночасно з розплякатуванням одержали кольорові карти покликання, повинні виконати приказ подорожі, поданий в тих кольорових картах покликання. — Д. 1) Офіцири, підхорунжі, підофіцири, старші рядовики і рядовики резерви до 40 року життя включно, які не одержали ні мобілізаційних карт, ні блакитних мобілізаційних посвідок, повинні негайно зголоситися в тих командах районів доповнень, на терені яких перебувають в хвилі сего оповіщення. 2) Офіцири, підхорунжі, підофіцири, старші рядовики і рядовики резерви, загального ополчення, стану спочинку якжтакож зачислені до помічної військової служби, які одержали мобілізаційні карти, а в хвилі сего оповіщення з якихнебудь причин їх не посідають, повинні удатися негайно: (а) ті, які памятають до якої одиниці одержали мобілізаційний приділ — до тих одиниць, (б) ті, які не памятають, до якої одиниці одержали мобілізаційний приділ — до тих команд районових доповнень, на терені яких перебувають у хвилі сего оповіщення. Ті, що удаються по думці сеї точки Д) до одиниць або команд районів доповнень, повинні забрати з собою всі військові документи, які мають (книжечки стану служби, військові книжечки), як також особисті легітимації, коли їх мають. Крім того ті зпоміж них, які у хвилі оповіщення сего перебувають у місцевостях положених поверх 20 км від місця, в якому мають зголоситися, повинні перед вирушенням зголоситися в найблищому заряді громади або станиці державної поліції, де одержать посвідки, які дають право до переїзду залізницею.

III. Відкликання відпусток. А. Перебуваючі на часових відпустках: 1) офіцири постійної служби, 2) підофіцири постійної служби і надтермінові, 3) підофіцири і рядовики, які відбувають засадничу військову службу, мають негайно вернутися до своїх відділів. Б. Підофіцири і рядовики постійно відпущені з причини скорочення засадничого часу військової служби, які мають урльопові виказки, а не одержали мобілізаційних карт, мають негайно звернутися до відділів поданих в точці II поучення для урльопованого на урльоповій виказці. — Ц. Підофіцири і рядовики постійно відпущені з причини часової нездібности до військової служби задишаються у своїх місцях замешкання до речинця визначеного в урльоповій виказці, потому зголошуються в речинці і в місці поданому в точці II поучення для урльопованого на урльоповій виказці.

IV. Не підлягають покликанню до чинної військової служби по думці отсего оповіщення: 1) ті всі офіцири, підхорунжі, підофіцири, старші рядовики і рядовики, які мають: білі карти мобілізаційні з червоним поясом і сині мобілізаційні посвідки, 2) ті всі офіцири резерви поверх 40 літ життя, загального ополчення і стану спочинку, підхорунжі, підофіцири, старші рядовики і рядовики загального ополчення, підофіцири стану спочинку і зараховані до помічної військової служби, які взагалі не одержали мобілізаційних карт. 3) Особи, які користають з відрочення відбуття засадничої військової служби. Відрочені залишаються, аж до дальших заряджень, у своїх місцях замешкання.

V. Відповідальність за незголошення до чинної військової служби: Хто не зголоситься до чинної військової служби по думці отсего оповіщення, буде покараний після приписів карного військового кодексу, який передбачує, залежно від кваліфікації чину, кару позбавлення свободи до безречинцевої тюрми включно або кару смерти.

Міністр військових справ. Варшава, дня 30 серпня 1939.

Скаґерак і Катеґат

Широкий пролив Скаґераку, положений між Ютляндським півостровом і суходолом Скандинавії, се природне получення Північного моря з Балтійським морем, з яким воно лучиться через Катеґат. Блькада Скаґераку британською фльотою, якої кораблі розміщені тепер на цілій ширині того проливу, замикаючи її між побережжам Норвеґії і данською твердинею Скаґен, звертає увагу на стратеґічне положення того широкого морського пояса. До часу перекопання Кільонського каналу Скаґерак був одиноким водним шляхом, яким від непамятних часів плили кораблі з Балтійського моря на Північне й навпаки. Туди перепливали фльотилі середневічних норманів і вікінґів, які на східньому побережжі Балтійського моря шукали цінного бурштину; тим самим шляхом перепливали кораблі ганзейських міст, які курсували між шведськими й інфлянтськими пристанями та привозили до Ґданська і німецьких пристаней рибу, шкіру і залізну руду. На водах Скаґераку розвинулася риболовля і сотки рибальських човнів перепливали широкі простори тих природних воріт між морями Балтійським і Північним. Скаґерак увійшов до історії від дня великої морської битви між анґлійцями й німцями. В травні 1916 р. на водах Скаґераку німецька „Гохзеефльотте", яка була гордощами і славою вільгельмівської Німеччини, потерпіла важку поразку. Британська фльота затопила 115 тисяч тон німецьких военних кораблів, що було дуже важким ударом для німецького імперіялізму, який перший раз відважився стати до боротьби з Великою Британією, що панувала неподільно на морях від часів Трафальґару. Начальним вождом цісарської фльоти був тоді адмірал фон Тірпіц, німецькою ескадрою на Північному морі командував адмірал фон Шер. Поразка Німеччини під Скаґераком перечеркнула німецькі пляни опанування морських шляхів, щоб їх перетяти і спараліжувати морську комунікацію коаліції. В 1918 р. по завішенні зброї решту німецької фльоти під ескортою анґлійської фльоти відпроваджено до м. Скапа Фльов. Тут у 1919 р. начальна команда німецької фльоти приказала затопити увязнені на анґлійських водах кораблі, щоб вони не попали в руки анґлійців.

ОГЛЯД ПРЕСИ

По німецько-совітській договорі

Нові чинники

„Варш. Дз. Нар." в ч. 238 пише: Тепер треба сподіватися цілковитої зміни японської політики... Тоді морські сили Англії та Франції заангажовані на Пацифіку, скріплять їх ділання на европейських водах, а се може вплинути на зміну постави Італії й Еспанії. Все те, розуміється, тільки припущення.

Що пише „Оссерваторе Романо"

Орган Ватикану „Оссерваторе Романо" підчеркує, що уряд Італії оповістив календарик „ріжних торжеств" аж до 28.X. 1940 р., як також скріплення праць, що підготовляють Міжнародню Виставу 1940 р., та ріжні праці в Римі й на Сицилії. Все те викликає надію, що теперішню ситуацію розвяжуть мирно.

Що пише большевицька „Правда"

Польський соціалістичний „Роботнік" реферує статтю больш. газети „Правди" про совітсько-німецький договір. „Правда" пише м. ін.: Кладемо край ворожнечі між Німеччиною та СССР. Ріжниці в ідеольогії і в політичній системі не можуть бути перешкодою в добрих сусідських взаєминах між обома краями. Приязнь народів Совітського Союза і Німеччини, яку вороги Німеччини й СССР загнали в сліпу вулицю, тепер повинна дістати умовини необхідні для свого розквіту. Цей договір то знаряддя мира. Він повинен скріпити добрі сусідські взаємини між СССР і Німеччиною яктакож причинитися до скріплення загального мира. — До сего „Роботнік" додає від себе: Що за огида і що за лицемірство! Знаряддя мира, яке Гітлерові влекшує наступ на Польщу, яке Гітлерові розвязує руки і може довести до вибуху війни!... Така тепер большевицька „Правда"!...

Поляки про словаків

Внєхпольське „Слово Народове" в ч. 241 помістило статтю п. з. „Нерозумні і розумні словаки". В ній пише: Преміер Словаччини ксьондз Тісо віддає просто свій край до диспозиції німцям, щоб могли від полудня напасти на Польщу. Властиво віддав його вже в травні с. р., а тепер мусить тільки виконувати накази німецької військової команди. Незалежність Словаччини як і її армія се просто фікція. Словаччиною правлять німці при помочи перекуплених або стуманілих політиків з давної партії ксьондза Глінки. Той великий патріот зовсім не мав політичного змислу і не виховав ні одного політика, тільки групу агітаторів і демагогів послідного гатунку. З тою групою лучили недавно усякі надії польські „державні мужі" в роді Ґвіжджа. Вони сподівалися, що як Польща поможе розбити ЧСР, то або отримає польонофільську Словаччину або прилучить її до польонофільської Угорщини. Ті доморослі Бісмарки ані не припускали, що кожний спір між народами, що живуть між морями Балтійським і Чорним, виходить на користь німцям або Росії. („Слово Нар." ані не загикнеться пишучи ту „науку"! Тимчасом його партія внесла найбільш ненависний спір між найбільші народи, що живуть між тими морями).

Сенатор Візнер утік з Польщі

„Вечур Варш." в ч. 243 пише: Провідник „Молодонімецької партії" і б. сенатор РП Візнер в останніх днях потайки опустив Польщу і в часописі „Данціґер Форпостен" оповістив статтю про положення німецької меншини в Польщі. В ній пише, що за льояльність тої меншини заплачено їй „невинесимими терпіннями, гнобленням і всякого рода ломанням прав в областях культурній, язиковій, господарській і нац. життя." Теперішній стан називає „филею терору, брутальною волею знищення", яка „обняла навіть тисячі невинних дітей" і „тяжко подрясла здоровлям німців в Польщі..." „Вечур Варш." пише, що може ще прийдеться вернутися в Польщу...

Гумор в ІКЦ

ІКЦ в ч. 239 приніс з приводу договору гумореску Л. Щепанського. Він пише: Любезний мой друг, ґаспадін др Ґеббельс! Вот маладец з Вашего Фюрера! Ах, как я хател би бить тепер в Берліне і відеть, как заєдаєте в Адльоні астраханський каняр при звуках музики, яка грає „Волгу" „Дубінушку" і передовсім інтернаціонал: „Вставай, проклятем наклеймйонный!..." Що за роскішний бісмарківський вид: батюшка Сталін і батюшка Гітлер в обняттях — два братанки. Новий відроджений святий союз! Тільки скажіть, господине, нащо ви властиво згладили того бідного Ратенава, що вже в 1922 р. в Рапаллі показав вам той сам добрий шлях... За те, що був семітом? Милий Боже! Чи з одним семітом большевицьким будете тепер засідати за пан брат при столі?...

Враження з Литви

Польський публіцист Станислав Пясецкий помістив у „Просто з мосту" ч. 36 опис своїх вражінь з подорожі по Литві п. з. „Литва в найбільшім скороченні". Пише там м. ін.: Я зацікавився справою накладу литовських книжок. Адже се малий край, який відповідає менше більше розмірами воєвідству в Польщі. Кількож можуть друкувати, щоб наситити ринок? І тут ревеляція: Наклади книжок з области белетристики в Литві такі самі як у Польщі, вагаються від 600 до 3.000 примірників... Бувають більші наклади. Отже напр. повісти Путінаса „В тіни вівтарів" (е польський переклад) розійшлося 15.000 примірників. Не кінець на тім. Стрінув я в Литві цифру ще більше імпонуючу. Се наклад популярного народного тижневика „Укінінко Патареяс" („Господарський Провідник")... Його редагує поет Антанас Римідіс. Того часопису розходиться 85.000 примірників! В малій Литві, яка має 2 мілюни мешканців!... Продовж 10 днів побуту в Литві я не бачив ні разу машируючого відділу війська. Ні в Ковні, ні на провінції. Навіть у школі підхорунжих під Ковном, яку ми оглядали, не стрінулися ми з військом. Школа була пуста. Пояснили нам, що підхорунжі на літних відпустках. В сих часах! Також рідко видно військовий однострій на вулиці. Сказали нам, що офіцири, подібно як у Франції, поза службою ходять переважно в цивільних одягах.

— Деж у вас є військо?

— Кожний литовець се жовнір, звучала відповідь. В разі потреби кожна литовська хата заміниться в твердиню і буде боронитися.

Се дуже гарне і романтичне, але не сучасне.

Не забувайте про точну передплату на „Нову Зорю" і про спонукування кольпортерів, щоб дуже правильно присилали гроші за розпродану „Правду", бо тим стоїть католицька преса.

ПРОМ-БАНК

Львів, Ґродзіцьких 1/І. тел. 292-15 і 200-15.

просить всіх своїх П. Т. членів піднімати признану дивіденду (в висоті 6% від вплачених уділів).

Великі зміни в Югославії

Через порозуміння між югославянським правительством і хорватами Югославія знов увійшла до родини демократичних держав у Европі. На днях оповістять 7 декретів реґенції про свободу преси, про знесення цензури, про свободу товариств і союзів, що привернe свободу ріжним політичним партіям і напрямкам. Дальші декрети передбачують створення Бановіни Хорватії і можливість створення дальших бановін, м. ін. бановіни для Словенії. Передбачують також впровадження демократичного виборчого права та розвязання скупштини і сенату. Преміер Цветковіч і віцепреміер хорват Мачек одержали найвищі югославянські відзначення за заслуги над випрацюванням порозуміння. Баном Хорватії іменований зять дра Мачека посол Дубач. В той спосіб змінився політичний устрій Югославії, який тривав 10 літ, і Югославія знов стала демократичною державою.

Сербо-хорватське братання

Коли провідник хорватів, др Мачек, прибув до Білгороду з міністрами хорватами, щоб перебрати владу як віцепреміер, тоді в Білгороді серби урядили велику маніфестацію на честь сербо-хорватського порозуміння і югославянського братерства. В Білгороді на двірці привитав хорватських міністрів преміер Югославії Цветковіч в товаристві міністрів сербів і багатьох достойників. Маси населення зібрані перед двірцем витали радісними окликами хорватських достойників... Погодилися щиро бодай в останній хвилі перед бурею, бо поділилися владою. Се може вратувати їх державу.

Хто погиб в Тарнові

У звязку з катастрофою на двірці в Тарнові, про яку ми писали в попередному числі, появилася ліста убитих осіб: Больский Станислав, робітник, літ 32, з Ленк, Бернат Мечислав, літ 55, Кінґвас Ізраель з Люблина, Бенарж Володимир, Симпівна Марія, служниця літ 22, Дудек Йосиф, Налепівна Станислава, учителька зпід Тарнова, Блоцка Станислава, робітниця в баґажевій галі в Тарнові, Ґара Адам з Мостиць, Подстава Розалія, літ 19, Регул Йосиф, баґажевий з Тарнова, Врубель Володимир, Зіая Іванна й інші, яких назвиськ покищо не устійнено, з того 3 убиті жінки і 2 мужчини. Праці над усуненням звалищ тривають далі. Залізниче получення не було перерване.

Мадярщина буде невтральна

У звязку з останніми подіями на Словаччині мадярське правительство глибоко переконане, що в сучасному положенні треба зберегти поміркування. Військові зарядження видано в тій цілі, щоб запевнити потрібну охорону державі, яка рішена зберегти невтральність. Панує загальне переконання, що се поготівля вимагає солідарности мадярського народу, який у кожній хвилині готов боронити своєї незалежности. Занятя німецькими військами Словаччини викликало в Будапешті якнайгірше вражіння, бо багато мадярів думало, що до того таки не дійде.

Журналісти і студії

Висока Журналістична Школа у Варшаві.

„Не треба смутитися тим що якогось гарного ранку появляться апостоли в пресі, бо це буде доказ, що народилися неофіти."
Р. де Жувенель: „Журналістика."

Хто з читачів не стрічався з наріканням старших практиків на „молодих кандидатів", які покінчивши високі студії приходять до якогобудь варстату праці, виявляють малу здатність до праці та менше орієнтуються в ріжних „заковиках" як практики без високої освіти? Чи це правда? Так, але ця правда — правдива продовж короткого часу. Бо коли практик-самоук опанувавши „заковики" даної професії не робить ніякого поступу, не вносить нічого нового до розвитку даної галузі людської творчости, то в тімже часі фаховець з високою освітою, відкривши скоро практичні „таємниці" підприємства, починає щораз більше переростати свойого співтовариша по фаху самоука. Причина цеї скорої переваги в тім, що людина з високою освітою вносить до фірми своєї професії не лиш особисту вартість вищого і творчого образування, але також практичний досвід многих спеціялістів, який йому у школі передали професори. Пишу про це тому, бо нераз чується твердження, що „нам не треба журналістів з фаховою високою освітою". Закид очевидно дуже „науковий..." Хто знає наприклад відносини в деяких львівських редакціях і мав нагоду говорити з нашими журналістами-редакторами, того цей закид ще більше дивує. Знана річ, що в наших редакціях журналістичних фахово-образованих сил менше як пальців на руці... Навіть коли б ми приняли заздалегідь і на постійно засаду про зайвість журналістів фахово-образованих у високих школах, то й в такому разі повинні покласти нашим редакторам якісь більші вимоги як досі. До таких безсумнівно належить, крім вродженої інтеліґенції й замилування, бодай журналістична самоосвіта, набута довголітньою солідною працею та практикою у поважних редакціях та у здібніших практиків публіцистів. У нас і цеї вимоги не виповняють. Чому? Просто тому, що легковажно трактують журналістичне звання й не мають почуття великої відповідальности за свою журналістичну роботу, як також не доцінюють свойого власного становища. Крім „Н. Зорі", в якій щоденно відбуваються якби свого рода спільні наукові конференції співробітників, та крім двох трьох одиниць поза „Н. З.", наш журналістичний світ, який повстав з ріжних припадкових людей, легковажить і нехтує цю потребу самообразування в ділянці свойого звання. Таке наставлення до цієї потреби знаходить свій зрозумілий вислів в думці одного з наших навіть поважніших редакторів, який мені заявив, що: „Журналістом може бути учень по четвертій ґімназійній", та що „на журналіста не треба аж високої школи, вистарчить, добре володіти українською мовою..." Дай Боже українцям таких ґеніїв, але вони дотепер у нас не появилися. Вправді нам оповідали в одному селі, що одна наша редакція „віднайшла" подібного ґенія, і дала йому як ґімназ. абсольвентові, який загадочно по 4-тій ґімназійній зробив матуру, свою виказку, в якій написала м. ін. під англійським текстом у відповідній рубриці: „Х. У. журналіст такої а такої редакції...", одначе ця виказка не додала поваги ні йому ні тимбільше названій редакції. Через саму виказку не можна стати журналістом. А ті, що так „з легкої ружи" виставляють редакційну виказку, найвище осягають те, що підкопують свій престіж і редакційну повагу. Збивати твердження, що „кожний, хто добре володіє українською мовою, може стати журналістом", більше як не вказане. Всі знають, що говорити поправно, а говорити розумно це дві ріжні річи. Хто добре вивчив граматику, той може поправно говорити, одначе розумно і мудро може писати й говорити лише той, хто мудрий і хто має знання. Тому вириватися з такими тезами необережно. Ми напр. мали можність обсервувати, як виглядав і як довго жив один наш часопис під редакцією поета, який добре володіє й пише українською мовою. Той часопис впав, хоч мав добрий моральний ґрунт, бо редаґовано його поправною мовою, але нефахово, не змістовно. Журналістична праця це така річ, яка крім гарної мови і стилю вимагає знання та фахової техніки.

Я часто брав участь в дискусіях на тему: „Чи треба нам журналістів-редакторів з фаховою високою освітою?" Вислід кожної ґутірки на цю тему виказував, що: 1) у нас не лише пресова служба, але й інші ділянки суспільного життя відчувають болюче брак фахівців, 2) що наш загал цеї справи якслід не доцінює й на тому терпить розвиток нашого культурного життя, 3) що ряди наших журналістів зложені з людей, які ступнем і родом своєї освіти рідко відповідають вимогам журналістичної професії. Це тому що кожний, хто знайшовся в тяжкій ситуації, думає, що в пресі „найлекший" заробіток. Тому непокликані люди горнуться до редакцій, або й самі закладають „редакції" та стають „редакторами", 4) що сили в наших редакціях навіть не стараються набути солідної фахової підготовки до дуже складної та трудної редакційної праці, 5) що тому наші часописи часто густо редаґовані несовісно й кормлять своїх читачів „дешевим хлібом."

Здаю собі справу з того, що наше журналістичне письменство, а докладніше його техніка й орґанізація не можуть наразі дорівняти заграничним. Наша преса молода, народилася в тяжких обставинах, а розвивається ще в тяжших. Одначе це не уповажнює нас стояти на місці, вдоволятися малими осягами та твердити, що теперішний стан вдоволяючий. В ділянці нашої преси треба доложити хоч би трохи зусиль, щоб її піднести, подібно як це робиться в інших царинах нашого життя. Коли в „Маслосоюзі" вимагають від своїх сил матури до важення масла і мірення сметани, то оскільки вищої освіти треба вимагати від журналіста, який на вазі преси важить опінію громадянства! Журналіст лекше може „недоважити" або „переважити" як склепарка на вазі „Маслосоюзу", він скорше може образити клієнтів преси як склепарка клієнтів „Маслосоюзу".

Коли маю згадати про мову наших редакторів, то вона також засмічена ріжними неконечними чужими словами й невдалими новотворами. Часто можна

ОСИП НАЗАРУК 7)

Враження з Відня

Та як не було б, а це таки страшна поява — участь високих церковних достойників у т а к і й нараді! Участь без спротиву, що можна сміло вважати потакуванням... За такі появи Церква як установа страшенно опісля платить.

А які високі достойники Церкви брали участь у згаданій нараді, просто перо не складається, написати це. Та мовчати про такі річи не вказано. Лучше, щоб католики-християни довідувалися і про найстрашніші ґріхи своїх церковних достойників від католицьких письменників, ніж мали б довідуватися правди від ворожих Церкві людей. Лучше тому, бо католики, що представляють на письмі таку страшну правду з життя Церковної Єрархії, представляють її в відповіднім світлі, щоб та правда не викликала згіршення та не відстрашувала від Церкви як установи Божої. Духовенство як кожний інший стан складається також з грішних людей і нема таких ґріхів, які були б чужі людям з духовними свяченнями. Се річи природні і зрозумілі, які не повинні кидати тіні на Церкву як установу. Атже ніхто не вважає медицини злою появою, коли відкривають хочби найстрашніші злочини поодиноких членів лікарського стану.

Вище наведений зміст протоколу нарад австрійської державної ради за цісаря Фердинанда II се доказ на те, які жахливо страшні бувають людські уряди навіть тоді, коли в тих урядах є люди, що бодай назверх вяжуться Божими заповідями і споконвічними приписами Церкви. А чогож доперва можна сподіватися від урядів, які отверто кажуть, що їх не обходять ні Божі заповіді, ні церковні?!...

В суботу в год. 8 рано, дня 29 липня 1939 р., пішов я до нашої церковці св. Варвари в першій окрузі Відня, при Почтовій улиці. Та церковця міститься таки зараз коло головної почти, в самім осередку Відня, а біля неї стоїть славне „Барбареум", де довгий час виховувано вибір нашого гр.-катол. духовенства з тих наших земель, що їх посідала стара цісарська Австрія.[1])

Рано телефоную до нашого парохіяльного уряду й довідуюся, в котрій годині правиться Богослуження. Кажуть, що в будні дні в год. 8 рано, в неділі в год. 9 співана Служба Божа.

Входжу до церкви св. Варвари все зворушений вже тому, що тут я вінчався, перебуваючи на еміґрації. Церковця дуже чиста і мила. При вівтарі править Службу Божу старенький священик. Услугує йому молодий чоловік, очевидно дяк. В церковці більше нема нікого. Ні живої душі — на яких 2.500 українців, розкиданих по Відні (яких 5.000 буде їх в цілій теперішній Австрії). Сей брак наших людей у своїй одинокій церкві се п е в н и й знак розкладу тутешньої еміґрації. Нема певнішої познаки для оцінки кожної еміґрації, як фреквенція її членів у своїй церкві, бо своя церква на чужині се головний центр морального й навіть матеріяльного звязку даного народу, що покажу далі на яскравім прикладі.

Щойно коли священик відмовляв „Вірую" прийшла якась жінка. Признаюся, що я відітхнув на її вид: бо се був для мене видимий знак, що є ще якась жива душа, яка памятає про свою церковцю, значить, беться ще й живчик нашої еміґрації. Тільки чи ся жінка українка?

По 2-м дзвоненні прийшов мужчина в силі віку. Виглядав на робітника. З вигляду наш тип. Слава ж Тобі, Господи, є ще якась іскорка життя серед української еміґрації у Відні, подумав я.

В год. 8.45 Богослуження скінчилося. „Публика" вийшла. Я лишився в

[1]) Тепер „Барбареум" заняте для музичної школи поліції. Щодня чути, як там учаться грати і видно, як виходить кудись рядами музична школа в поліційних одностроях.

стрінути навіть злу відміну іменника, як наприклад 1 відмінок однини замість писати „мати" пишуть „матір". „Матір" це 4 відмінок. Тому не дивно, що чую щораз більше голосів, які твердять, що у нас журналістичне звання та пресову службу трактується по дилетантськи.

Совісність домагається опанувати свої сензаційні пристрасти, суспільна мораль вимагає від журналістів не лакомитися на більший заробіток, коли той більший заробіток можна осягнути лише псуючи власну суспільність. Хоч преса це також економічне підприємство, то всеж таки таке, яке повинно своїм клієнтам давати якнайліпший товар. Ті видавці й ті редактори, що позбавлені ідеольоґічних засад і несеріозно трактують журналістичне покликання, роблять медвежу прислугу всім журналістам, навіть дуже совісним і серіозним.

У Франції, Німеччині, Англії й інших культурних краях авторитет журналістів дуже високий, а їх думка диктує напрямні національних змагань. Чому? Бо на це заслужили, бо самі шанують своє становище і до нього солідно підготовляються.

Я вже згадував, що саме знання мови й майстерне оперування її формами не зробить нікого добрим журналістом. Не вистарчить використати мову і тим способом „розводнювати" малі справи на цілих сторінках преси. Добрий журналіст повинен мати: 1) крім вродженого журналістичного таланту широке енциклопедичне знання найважніших царин життя свойого і чужого народів, бодай тих держав, з якими історія засудила нас жити або воювати, 2) мусить знати хоч дві чужі мови та спеціялізуватися хоч в одній якійсь ділянці, 3) треба добре знати мову, щоби при її помочі ясно та зрозуміло подавати громадянству здоровий „душевний корм", 4) треба бути чесним і мати добру амбіцію своєю журналістичною працею служити високим ідеалам своєї нації. Це все вимагає освіти, культури душі і почуття відповідальности за свої вчинки. Тому треба безперервно себе контролювати і продовжувати свої студії по укінченні школи так довго, як довго маємо амбіцію писати в часописі.

Потрібне образування для українського журналіста і редактора найкраще було б здобувати в українській високій школі. Одначе такої в нас нема, крім журналістичних курсів в Подебрадах. Остають чужі високі школи. Твердження, які ми чули, що „В чужій журналістичній школі не можна вивчити того, що українцям потрібне", мають дуже мало слушности, а в нинішних обставинах зовсім нереальні. Коли користаємо зі всяких інших факультетів в чужих школах, то чому не маємо користати з журналістики? Чому на журналістиці у Варшаві на всіх около 300 студентів студіює коло 70 жидів, а тільки 7 українців? Це вислід нашого розумування й наставлення до цих студій. Ті, що роблять безпідставні закиди, забувають, що наукна програма по журналістичних школах має, такби мовити, міжнародній характер та примінення для всіх народів. Крім малих недомагань з ділянки українознавства: історії й ґеоґрафії, решта предметів дотичить життя всіх народів або чисто фахової сторінки. А ті малі недомагання з історії, ґеоґрафії й літератури кожний може доповнити особистими студіями. Зате журналістичні студії дають багато чогось іншого. Виробляють „журналістичний нюх", дають фахову та загальну освіту, вміння організувати пресу, чого у нас бракує, широкий світогляд про завдання та можливости преси.

І. Щоб не бути голословним і підперти сей погляд на порушену тему, представлю читачам організацію студій в Журналістичній Високій Школі у Варшаві. Шкільний рік поділений на семестри. Виклади відбуваються в пополудневих годинах між 16—21 г. Наукна програма обіймає такі предмети загального образування: політична економія, історія економічних наук, всесвітня господарська ґеоґрафія, політична історія, польська й чужа література останньої доби, право конституційне, право міжнародне, державні устрої й політичні течії, скарбовість, адміністраційне право, суспільна політика, комунальна політика, мова німецька й мова французька.

ІІ. В обсяг фахових предметів входять: історія преси, друкарська техніка й ґрафіка, журналістичне самообразування, пресова рекляма, техніка й організація преси, стилістика, теорія літературних форм, пресова парляментарна служба, сучасна преса, пресове право, авторське право, адміністрація часописів і кольпортажа, агенційна служба й агенції, стеноґрафія, господарча ділянка в пресі, писання на машині й фотоґрафіка.

ІІІ. Крім того є в журналістичній школі семінарі: журналістичний, публіцистичний, політично-економічний і пресово-реклямовий.

Разом 35 предметів.

Іспити складається по закінченні викладів з предметів, в річницях визначених ректором. Умови приняття на журналістичні студії такі як в інших факультетах високих шкіл. Вступного іспиту нема. Чесне виносить річно 360 зл., платне в 6 ратах, першу рату 3/5 платиться до 15 жовтня. Крім того вписове на перший рік виносить 20 зл., іспитова карта для одного предмету коштує 3 зл. 50 сот. Дуплікат індексу коштує 5 зл., дуплікат легітимації коштує 1 зл. Слухачі журн. школи мають поза своєю професією такі самі права як інші студенти високих шкіл, можуть дістати урядничі посади першої категорії в загальній адміністрації, банковости, на почті і т. п. Статут школи подібно як інші статути високих академічних шкіл затвердив міністр освіти С. Червіньский дня 29 квітня 1928 р. У школі практикується для доповнення студій також прогулыки, через які студенти практично запізнаються з організаціями й інституціями пресовими, політичними, суспільними і культурними. По скінченні студій, які здібні і пильні можуть скінчити по трьох, а які більшість фактично кінчить по чотирьох роках, одержується дипльом, рівновартний магістерці. Дипльомовий іспит складається а) з одного головного предмету, а по добрім висліді, б) з писемної праці з ділянки історії, техніки, теорії або організації преси на тему приняту одним з професорів, в) з публичного устного іспиту з трьох обовязуючих предметів, вибраних кандидатом, між тими бодай один предмет мусить бути з ділянки пресознавства. При дипльомовім іспиті засідає крім ректора і комісії урядовий комісар назначений міністром освіти.

Висока Журналістична Школа у Варшаві має широку і всесторонну програму, яка відповідає не лише полякові, але може з неї користати українець, жид, німець і т. д.

Укінчені студії у Високій Журналістичній Школі у Варшаві дають, поза властивою професією, права інших академічних шкіл. Дають право до урядничих посад І. категорії як в банковости, адміністрації і т. п. Вписи можна робити до 5. Х. кожного року. Початок викладів 5 жовтня. Адреса тої школи: Вижша Школа Дзеннікарска, Варшава, ул. Розбрат 44. *)

Василь Пасічняк.

*) Містимо сю статтю як дискусійну — Ред. „Нової Зорі".

церкві сам і зачав її оглядати, вже не памятаю котрий раз. Тому й опис її не може бути живий, бо вдаються тільки описи предметів оглядних вперве. Се щось таке як запах свіжої квітки: коли її довше потримати, квітка тратить свій запах.

Мою увагу звертає передовсім таблиця з темнорожевавого мармору на лівій стіні церкви, рахуючи від входу. На ній по німецьки отсей напис: На спомин героїв 1914—1918 з ц. і к. (цісарських і королівських) полків піхоти фельдмаршала графа Клярфайта ч. 9 Стрий, барона фон Куммера ч. 24 Коломия, архикнязя Людвика Сальватора ч. 58 Станиславів, Филипа герцоґа Віртембергського ч. 77 Самбір, фельдмаршала барона фон Кевеша ч. 95 Чортків (се був мій полк, у якім я відбував військову службу за старої Австрії). Далі низше три хрести, серед горбів, під ними залізний шолом і під тим знов по німецьки: Присвячено їх товаришами 1934.

Ряд споминів і думок викликала в мені ся пропамятна таблиця на стіні нашої церковці у Відні. Передовсім згадка про мій полк ч. 95 (його набирали з Чортківщини й Бучаччини). Памятаю як я з моїми товаришами зараз про бранці в Бучачі домагався присяги в українській мові: вже й до Галичини дійшов був перед війною національний рух настільки, що й у війську викликав домагання національного характеру. Виразно пригадуються перші враження з військової школи того полку т. зв. „однорічних добровольців", яка була в Червонім великім „Домі Інвалідів" у Львові. Між офіцирами її переважали чехи, командант її капітан Тлюсти був також чех.

І мимо тих особистих споминів, що вяжуть мене з австрійським військом, чимсь чужим і далеким віє від того війська: не своє. Стою перед сею таблицею з мармору і дивуюся, на що її тут примістили. А властиво: дивуюся, чому в змісті її ні словечком не згадано, що се були полки набирані з українського населення.

Ціла та пропамятна таблиця робить враження немов останної пращальної краплини великої ріки вірности, яка плила до престола Габсбургів й оточувала його таким привязанням, що навіть коли стара Австрія вже розлетілася, українські війська ще йшли до наступу на чужих фронтах...

А праворуч у церкві св. Варвари є велика ніша, з якої ні один українець не винесе байдужного враження: бо в тій ніші є мощі св. священомученика Йосафата. Є ще багато українців, які на саму згадку того Святого дістають припливу ненависти. Та се очевидно лучше ніж повна байдужність, з якої найтяжче добитися до правдивої оцінки наших найважніших справ. Св. Йосафат се наш національний і заразом загальноцерковний великий борець за єдність Церкви. Вона видержала в єдности перше тисячеліття, поборовши, поломивши і стравивши всі єреси і роздори, які в тім часі виступали. Щойно східна схизма з 11-го століття устоялася. Догматика Церкви, свята й надзвичайно важна посудина на великий зміст її, була вже до того часу готова. А потому обі Церкви знов розбилися: західна в 16 ст. (протестантизм!), східна в 17 ст. (т. зв. великий „раскол" в Росії). І були вже 4 части. А потому відірвані від Церкви частини зачали щораз більше колотися і розлітатися — на безліч сект! Разом з тим розліталася підстава моральної сили й будучности людства.

На нинішних людей, наокрізь перенятих справами світа сего, роблять велике враження комунікаційні катастрофи, вибухи бомб у великих містах сучасної Англії і т. п. Тимчасом се просто події зникаючого значіння в порівнанні з роздорами, які розбивали Церкву. Се щось таке як хрускіт ломаного під ногами хворосту в порівнанні з катастрофою горіючого дому, в якім є ще живі люди. Та хоч яке се очевидне, то не легко відкрити ту пропорцію, коли ум звернений до інших справ.

(Далі буде).

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Назва Україна

Походження й значіння та межі поширення сеї національної назви

II. Назва „Мала Росія“ в формі „Малоросія“ входить в ужиток головно в середині 17 стол., особливо від Переяславської умови 1654 р. При тім вона має тенденцію москалізуватися в Наддніпрянщині. В другій половині 17, в 18 і першій пол. 19 стол. „Малоросія“ це здебільшого те саме, що й Гетьманщина (у протилежність землям Війська Запорожського та Слобідській Україні), потім Полтавщина й Чернигівщина з Києвом. В великоруській офіціяльній, урядовій мові 18 й першої полов. 19 ст. „Малоросія“ це майже завжди лише Чернигівщина й Полтавщина, і ніколи — Слобожанщина й Степова Україна (землі Війська Запоріжського); для останньої російський уряд вигадав назву „Новоросія“; Слобожанщина ж в великоруській урядовій мові 18 й першої пол. 19 стол. називалася звичайно „Слободской Украинною“. Таке вживання назв „Малоросія“, „Новоросія“, „Слобідська Україна“ зустрічаємо дуже часто і в великоруськім законодавстві. В тім самім значінні вживали назву „Малоросія“ й деякі письменники 18 стол. напр. Сковорода: для нього „Малоросія“ це тільки Полтавщина й Чернигівщина, але не Слобожанщина.

Але інші письменники, особливо вже в 19 стол. почали ростягати назву „Малоросія“, з одного боку на Волинь і Поділля, з другого на Слобожанщину. Для Квітки-Основяненка Слобожанщина вже Малоросія. Натомість Степової України довго ніхто не вважав за Малоросію: у великоруських шкільних підручниках географії аж до самої революції територію Малоросії обмежувано шістьома губерніями: Волинню, Поділлям, Київщиною, Чернигівщиною, Полтавщиною і Харківщиною; натомість Бесарабія, Херсонщина Катеринославщина й Таврія становили „Новоросію“.

В українськім та великоруськім красномисьменстві першої половини 19 стол. терміни „Україна“ й „Малоросія“ були майже рівнозначні. Так їх уживав м. ін. найбільший великоруський поет Пушкин. Щодо широких кругів людности, термін „Малоросія“, „малороси“ був знаний лише освіченим людям, а з селянства лише „козакам“ і селянам Полтавщини й Чернигівщини; позатим на Великій Україні назва Малоросія була селянам чужа. Натомість назву України знали селяни з „народніх“ пісень.

На самім початку українського національно-культурного відродження в 19 стол. діячі цього відродження ніби вагалися в уживанні національної назви: деякі називали свій край Малоросією (автор „Історії Русів або Малої Росії“, Худорба, Мартос, Котляревський, о. Писаревський, Квітка, Максимович, Гребінка та інші), деякі Україною (Артемовський-Гулак, Срезневський, Бодянський, Маркевич, Сомов, Бецький, Куліш, Шевченко й інші). Вирішне значіння при остаточнім „виборі“ національного імени мали три обставини: 1) незвичайно більше поширення назви Україна серед українського народу на Великій Україні; 2) невиразність і змінливість назви Малоросія, якої уживано здебільшого лише для означення частини України; 3) постійне уживання назви Україна в „народній“ поезії та в творах Мик. Гоголя й Шевченка, що найбільше причинилися для пробудження української національної свідомости на Великій Україні. Під впливом історичних дум і творів Гоголя (головно „Тараса Бульби“) й Шевченка, назва Україна асоціювалася з представленням лицарської боротьби українського народу за свої права. Коли ж великоруський царський уряд почав забороняти вживання назви Україна (хоч її часто вживали найбільші великоруські письменники) й жадати заміни її назвою „Малоросія“, назва Україна стала ще дорожчою всім національно свідомим українцям, а назва „Малоросія“ зробилася в їх очах осоружною.

Інакше справа національного імени представлялася в Галичині. Тут у нас задержалася для означення національного імени назва „Русь“, „русини“, яка на Великій Україні вийшла з ужитку як національна назва вже в першій половині 18 стол., уступаючи місце назвам „Україна“ й „Малоросія“. Проте уважне дослідження історичних матеріялів виказує, що поруч із назвою Русь уживано не раз в Галичині й навіть у Закарпатті чи теж у відношенні до українського населення в цих краях назви „український“. Цікаві під тим оглядом, передусім: універсал короля Стефана Баторія „к оукраїні Руській, Київській, Волинській, Подільській і Брацлавській“ (1580 р.),[6]) листування Станислава Жолкевського з королем Жигмонтом III з 1594—1620 р., у якім вважається за оукраїну не тільки Покуття, але й „угорське“ Закарпаття[7]), численні географічні мапи 17—18 стол. (зокрема знаменита мапа Бопляна) і т. д. Цікаве, що під кінець 18 століття та в першій половині 19 століття назва „український“ в Галичині виходить з ужитку, хоч в 16—18 стол. була в ній добре знана. Знову починають її вживати галицькі письменники головно в останній чверті 19 стол., часом сполучуючи її з назвою „Русь“, „руський“. Так робили, як відомо, м. ін. і Франко й Грушевський. Але невиразне руське імя, що дає можливість змішувати українців з великоросами, ступнево уступає місце другому нашому національному імені: українському. Остаточно відроджується в Галичині назва „українці“, „український“ щойно по світовій війні.

В слідуючій нашій статті дамо перегляд ріжних теорій про походження й значіння назви Україна.

[6]) Акты, относ. къ ист. Южной и Западной Россіи, 1863, ч. III, т. I, с. 226.

[7]) Pisma Stanisława Żółkiewskiego, wyd. Aug. Bielowskiego, Lw. 1861, s. 545, 547 і і.

Нові видання

Народній Ілюстрований Календар „Просвіти“ на переступний рік 1940, річник 60. Сторін 196+28, формат 15.5×23 цм., колірова мистецька окладинка. В тексті багато ілюстрацій. Ціна 1.20 зл.

Всеволод Ярославич: **Москвофілство на Лемківщині.** Бібліотека Лемківщини ч. 17. Львів 1939. Ст. 22+2 неч., формат 12×20.2 цм.

„Рідна Мова“: Зміст 9 (81)-го числа: І. Огієнко: Найперше джерело для вивчення рідної мови. Нат. Королева: Для справи, оповідання. Проф. Ів. Велигорський: Психольогічна основа повстання здрібнілих і пестливих слів. І. Огієнко: Український літературний наголос: Іменникова енклізa в українській мові. Проф. др Ів. Панькевич: Словянські літературні мови. Ів. Огієнко: Мова Євгена Маланюка. М-р Ів. Коваль: Багатство складених наворотних творів в українському дієслові. Волошки в житі. С. Гординський: В нас вірні пише всяк. Проф. др Б. Кобилянський: Мова сьогобічних видань для дітей і молодняку. Денник літературного критика, нові видання (Т. Микитин: Нові люди; В. Тулявітрів: Думи й пісні). Рідномовне. Дописи Прихильників рідної мови. Журнали, надіслані до Редакції. Від Адміністрації. — Адреса „Рідної Мови“: Варшава IV, ул. Стальова 25, м. 10. Передплата річна 6 зл., піврічна 3 зл., чвертьрічна 1.60 зл.; за границею в Европі 8 зл., поза Европою 2 дол. річно. Нові передплатники, коли того бажають, дістають „Рідну Мову“ від 1 числа. Річник I (без 1—3 чисел) 5 зл.; річники II, III, IV, V і VI по 6 зл., оправлений II і III по 7.50 зл.; в Европі по 9 зл., поза Европою по 2 дол. річник. Конто чекове П.К.О. ч. 27.110.

Калосьсе беларускі літаратурна-навуковы і грамадзкі часапіс. Книжка 3 (20). Ліпень—жнівень—верасень, 1939. Год V. Сторін 129—196, формат 18×25 цм. „Калосьсе“ выходзіць раз у тры месяцы. Складка в год 2 зл. Адрас рэдакцыі і адміністрацыі: „Калосьсе“, Вільня, Завальная вул. 1—2. Асобная кніжка 50 гр.

Чи вчені вірять?

В останнім зшитку польських неопоган „Задруга“ п. Земіцкий поставив отсе твердження: „Всі назагал винахідники, яких праці, часто посуненій до верхів особистої безінтересовности, завдячуємо так багато, не вірили в небо і пекло“. У відповідь на се двотижневик „Вяра і Жице“ в ч. 11 пише: „Ми не знаємо (як п. Земіцкий) всіх винахідників і тим менше всіх учених. Отже не осмілюємося судити про їх віру чи невіру. Одначе ті, які ту справу досліджували дещо поважніше як п. Земіцкий, дійшли до цілком інакших висновків. Ось протестантський учений др Деннерт, досліджуючи релігійні переконання 83 вчених з 15 і 17 ст., знайшов між ними 79 віруючих і тільки переконань трьох вчених не міг устійнити. У 18 ст. на 55 вчених знайшов 39 віруючих, 5 невіруючих (11 невідомо). В 19 ст. на 283 учених 222 було віруючих, 7 атеїстів, 8 індиферентних, 48 невідомо. Інший вчений, Ейміє, досліджуючи погляди 432 вчених 19 ст., знайшов між ними 363 віруючих, 16 атеїстів, 15 індиферентних а про 34 не міг нічого устійнити“.

Достоєвський і Ніцше

Під таким наголовком появилася в німецькій мові у Швайцарії (Люцерна, 1939) нова праця проф. рижського університету Вальтера Шубарта. Він пише, що оба ті мислителі шукали Бога, але Ніцшому не дано було знайти його й він заступив собі Бога сурогатами. Співрішала притім „атеїстична культура“ Заходу. І сегодня Смердякови з іменем Ніцшого на устах проливають кров. Зате Достоєвський вказав людству, по думці Шубарта, позитивний шлях до Бога. Большевизм, пише Ш., буде тільки чистилищем нової релігії... Добру оцінку тої праці оповістив Вальтер Ніґґ у 149 ч. „Н. Ціріхер Цайтунґ“ з 1939 р. Він каже, що в сій праці розвинув Ш. ту саму тезу, що в попередній п. з. „Европа і душа Сходу“, де він „вирішив“ проблему на користь Росії проти Заходу. Тимчасом Ш. помиляється, думаючи, що культура Заходу атеїстична, а Сходу ні. Коли Достоєвський вказував напрям на Азію, то се ще можна зрозуміти, але коли се роблять західні европейці, то це просто — комічне і фальшиве.

Що діється в світі

Відставили шупасом німецьких консулів до Варшави

Польські власти приказали відставити поліційним автом німецьких консулів зі Львова і Тешина до німецької амбасади в Варшаві тому, що німецькі власти зарядили домашний арешт над польським консулем у Квідзиню, якого остаточно відставлено поліційним автом до польського генерального консуляту в Кенігсберґу.

Ревізія на німецькому кораблі „Бремен"

Американські власти в ню-йоркській пристані перевели ревізію на німецькому трансатлянтійському кораблі „Бремен", шукаючи за зброєю і шпіонами. По дуже докладній ревізії іміграційні власти задержали 17 осіб, щоб їх дальше переслухувати. „Бремен", який привіз поверх 1.600 пасажирів, одержав з Німеччини приказ негайно вернутися до краю без пасажирів і ладунку. Американські власти задержали корабель аж до полагодження правних формальностей.

Франція й Анґлія пошанують невтральність Бельґії

Аґенція Бельґа доносить: Бельгійський король приняв амбасадорів Анґлії та Франції, які заявили йому, що правительства Анґлії та Франції пошанують невтральність Бельґії. Та заява сперта на припущенню, що також всі інші держави пошанують невтральність Бельґії. Крім того оба згадані амбасадори заявили, що їх правительства додержать ґарантій даних Бельґії.

Криваві бої на кордоні Манджурії

Японська аґенція Домеї повідомляє, що на кордонах Манджурії та Зовнішної Монґолії совітські і монґольські дивізії вдарили на японські позиції при допомозі кількох сот повзів. Совітська артилєрія сильно обстрілювала японські становища. Японська піхота при допомозі летунства відперла наступ совітсько-монґольських військ, які втратили в тім бою 120 повзів.

Лікарський фейлетоник.

Отруйні ґази

Як безпосередно помагати

Міністерство сусп. опіки видало в тій справі інструкцію. В ній пише м. ін.: Ратунок при затроєнні ґазами полягає: 1) На винесенні хорого з ґазової атмосфери. 2) Коли віддих слабне, або хорий тратить притомність і не віддихає, треба приміняти штучне віддихання. 3) Коли хорий відзискає притомність, треба йому дати міцної чорної кави; 4) візвати санітарну стацію й тепло окритого хорого відвезти до найблищої ратункової точки.

Ґази, що дусять

Такі ґази викликують кашель, хорий з трудом ловить воздух, синіє, плює червоно або рожево, має піну довкруги уст або носа, має заворот голови і загальну втому. Способи: 1) Такому хорому треба розчіпити одяг і тепло його накрити. 2) Коли притомний, дати йому чорної кави. 3) Не приміновати до нього штучного віддихання і не давати йому алькоголю. 4) До ратункової стації транспортувати його з головою трохи піднесеною.

Ґази, що дразнять

Є ґази, які мають передовсім дразнити очі й ніс. Хорий плаче, кашляє, пчихає, вертає і болить його голова. Способи: 1) Уста й очі переполокати розтвором очищеної соди (2 проц.). 2) Дати йому пити кілька ложок розтвору очищеної соди. 3) Добре обмити обличча й руки водою з милом і сполокати розтвором соди або розтвором анногену. 4) Дати 20 валеріянових крапель.

ПОЛІТИЧНІ ВІСТИ

СОВІТИ РАТИФІКУВАЛИ ДОГОВІР про ненапад з Німеччиною. В Німеччині з того приводу велика радість.

НІМЕЧЧИНА предложила Анґлії 16 точок, на підставі яких вона готова помиритися з Польщею. Перша з тих точок звучить: „Ґданськ сейчас вертається до Німеччини" Щодо Поморя, то про нього має вирішити плебісцит заряджений по році.

„НОВЕ СЕЛО" кооперативне видавництво у Львові, перестало істнувати дня 30 серпня с. р. внаслідок розпорядку львівського городського староства. В мотивах розвязання кооперативи сказано, що „не всі зголошені редактори („Нового Села") відповідають умовинам, окресленим у статті 16 пресового закона, а видавець не виконав умовин передбачених у статті 19 згаданого закона".

БЕРЕЖАНСЬКИЙ СУД засудив Осипа Пекарського на 8 літ вязниці з позбавленням горожанських прав на 8 літ за приналежність до ОУН (Організації Українських Націоналістів).

ПОЛЬСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО запротестувало перед словацьким послом у Варшаві і через свого посла в Братиславі проти відозви словацького премієра о. Тіса і проти вмаршу німецьких військ на Словаччину, підчеркуючи у протесті, що Польща не має ніяких неприхильних замислів супроти словацького народу і словацької держави.

МІНІСТР СКАРБУ Польщі відобрав чотиром німецьким банкам девізові управнення.

В ДРОГОБИЧІ поліція увязнила Розалію Мариняк за те, що розкидала протипольські летючки та поширювала вісти про скорий вибух війни.

В ЛОДЗІ кілька аґресивних осіб перевело спонтанно ревізію в пекаря німця і знайшло 25 крісів. (ПАТ).

ПОЛЬСЬКА ПОЛІЦИЯ викрила три тайні німецькі диверсанські організації на Шлеську, в Познанщині і в Лодзі. (ПАТ).

ҐДАНСЬКИЙ СЕНАТ зарядив, що з ґданської пристані можуть виїздити тільки порожні кораблі.

НІМЕЦЬКІ ЗАЛІЗНИЧІ ВЛАСТИ стримали пасажирський рух на всіх лініях Опільського Шлеська.

НІМЕЦЬКИЙ ВІЙСЬКОВИЙ ЛІТАК перелетів над польською територією в Картузькім повіті,і другий літак над Радловом. Польська протилетунська артилерія змусила ті літаки завернути до Німеччини.

У СХІДНІЙ ПРУСІЇ німецькі військові власти зарядили загальну мобілізацію. (ПАТ).

У ВІДНІ поліція увязнила кількадесять б. соціялістичних провідників. (ПАТ).

В КЕНІҐСБЕРҐУ німецький поштовий уряд впровадив спеціяльну контролю телєфонічних розмов з Польщею. Розмовець мусить подати своє імя і назвисько як також імя і назвисько особи, з якою розмовляє в Польщі.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ РУХ між Францією з одної сторони а Бельґією, Голяндією і Люксембурґом з другої сторони майже цілком припинений.

В ШВАЙЦАРІЇ побоюються, що французька армія схоче перемаширувати через швайцарську територію.

ІТАЛІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО візвало старших осіб і жінок з більших міст, щоб самі разом з дітьми переселилися по можности до менших міст або на села з огляду на небезпеку бомбардування великих міст підчас евентуальної війни.

ІТАЛІЙСЬКІ ВЛАСТИ замкнули границю від сторони Югославії і заборонили італійцям виїздити закордон. Чужинцям ще вільно виїздити з Італії.

У ФРАНЦІЇ оповіщено декрет про превенційну цензуру всяких друків, рисунків і т. п.

ФРАНЦІЯ має під зброєю три мільйони комунів.

ФРАНЦУЗЬКІ ВЛАСТИ заборонили доставляти французьку залізну руду до Німеччини. Транспорти, які були в дорозі, здержано на французько-німецькій границі.

ФРАНЦУЗЬКИЙ МІНІСТР внутрішних справ Саро завісив комуністичні часописи в Парижі „Юманіте" і „Се Суар".

ФРАНЦУЗЬКИЙ АМБАСАДОР в Румунії, Тієрри, відбув кілька нарад з премієром Румунії і румун. міністром закордонних справ. Був він також на послуханні в короля Кароля.

АНҐЛІЙСЬКА АДМІРАЛІЦІЯ оповістила, що обіймає контролю над усею британською торговельною фльотою.

НОВЕ ЯПОНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО утворив ґен. Набуюкі Абе. Він премієр і міністр закордонних справ.

НОВИНКИ

Празник Успення Пресвятої Богородиці відбувся с. р. у Львові в Успенській (Волоській) церкві таксамо величаво як і попередніми роками. Торжественну Службу Божу відправив Преосвящений Никита в сослуженні о. радн. Д. Садовського і о. радн. Дуткевича. Діяконував о. проф. Липський. Співав хор під батутою проф. Орленка-Проконовича. Участь у торжественному богослуженні взяли великі маси наших вірних, хоч було їх значно менше ніж нпр. минулого року.

Ряд фірм у Львові зложив у жертві на копання ровів 1613 лопат, 310 кільофів, 50 сокир, 330 ручок до лопат, 111 пил, 450 залізних клямр і 15 молотків.

Зі Станиславова звідомляють: протилетунські рови копають також у станиславівськім воєвідстві. Тут темпо копання ровів дуже швидке. В цій акції бере участь населення рівнож віку. Протилетунські рови копають в Ряшеві, в Перемишлі, в Бориславі і Дрогобичі. При роботах населення працює добровільно й безплатно.

В околицях Рави Руської, в селі Хлівчанах, пожежа знищила забудування С. Стернберґа разом з рухомостями і нерухомостями вартости 8.000 зл. Друга пожежа, в селі Корчмині, знищила хату Наступні Баран та 8 сусідних хат і 6 стоділ зі збіжжам. Загальні шкоди виносять 21.000 зл. Пожежу спричинила необережність дітей.

У жидівського купця в Тернополі, Ізаака Чачкеса, поліція знайшла 5 горняток з поверх 900 зл. в більоні. Гроші заквестіоновано. В останніх днях жидівські купці в Тернополі давали нашим селянам за 20 зл. банкнот 17 зл. більоном.

До Берези Картузької заслано знов 24 особи, в тім 8 осіб з Варшави. Всі вони обвинувачені у спекуляції харчевими продуктами та переховуванні більону.

В Городенці в городі польської ґімназії відкрили вхід до підземних коридорів, які йдуть в напрямі староства. Будинок теперішнього староства в Городенці був у 18 ст. монастирем, а будинок теперішньої городенської польської ґімназії був мешканням Потоцьких.

На лівому березі Дністра в Городниці коло 18 км. від Городенки пробують добувати мідь. В тій цілі вибили тунель в скалі високій на 60 м. Довжина тунелю виносить 20 м.

На полонинах Чорногори, Пригодиці і Старостаю, по яких йде головний туристичний шлях у чорногірському хребті, повітовий виділ в Коломиї будує 5 будзарень коштом 10.000 зл. Будзарні будовані в гуцульському стилі та мають сироварські прилади на взір швайцарських будзарень. „Ватаги" в цих будзарнях се гуцули з укінченим курсом для виробу будзів.

В останньому чвертьріччі Польща відібрала дебіт 30 німецьким часописам.

Передплатникам і кольпортерам „Нової Зорі" і „Правди" пригадуємо з притиском, що якраз тепер наші часописи потребують якнайбільше правильної висилки належитостей, бо інакше ми мусіли б значно обмежити їх обєм. На кредит не дістаємо ні паперу ні друку.

В Снятині, в сокальському повіті, грім ударив у стирту збіжжа Івана Гупала. Від пожежі згоріли також будинки сусідів.

В Керовичах на Виленщині грім ударив в церкву, в якій якраз правилося богослуження. Церква згоріла, випадків у людях не було, бо всі вспіли втечи.

В Касперівцях появилася прищиця і починає поширюватися по довколичних селах.

В Єльній, пов. Ланцут, згоріли 2 га ліса, вартости 6.000 зл. Причиною пожежі була іскра з льокомотиви.

В евангелицькому костелі в Семяновицях знайшли укритий під порогом вівтаря маґазин зброї. Було там около 70 револьверів, кілька тисяч набоїв і т. д. Костел опечатано. Поліція веде слідство. (ПАТ).

Гривною 1.000 зл. покарав старостинський суд у Бендзіні Степана Іванського за підвищення ціни солонини. Незалежно від тої кари суд засудив Іванського на 2 тижні арешту.

В цілій Познанщині відбулися в костелах мольби і богослуження в цілі виблагання мира.

В помешканні німця Йосифа Франка з Катовиць знайшла поліція два мішочки зі срібним більоном. Гроші сконфісковано, його приміщено у слідчій тюрмі в Катовицях.

Приймаю пацієнтів в моїм заведенні **вже в новім мешканні — Сикстуська 30.** Пльомби, штучні зуби, порцелянові корони. — НАСС.

Польща має на загальне число 336 тисяч км. шляхів 63.000 км. шляхів з твердою наверхнею (в тім державних 15.000). 2.004 км. шляхів мають доволі добру наверхню. На 100 кв. км. поверхні припадає в Польщі 16.3 км. шляхів, у Франції 110 км.

В лісі в Ломній Долішній коло Тешина поліція знайшла склад німецької зброї: 50 ручних ґранат, кількасот автоматичних револьверів і пачки червоних опасок з гітлерівською свастикою.

В Ґданську перервано 30. VIII. науку в школах і заряджено надзвичайні вакації аж до відкликання.

Ґданська влада 29 серпня виповіла працю всім польським робітникам у пристані. Дотепер працювало там коло 200 робітників-поляків.

На польсько-литовському пограниччі коло м. Орани горять ліси. Дерева знищені на просторі кількадесять км. В ратунковій акції беруть участь довколичні пожежні сторожі і станиці КОП'у.

На Литві арештовано 5 німецьких агентів, яких підозрівали в нелеґальному вербуванні людей до німецької армії.

Гумор. — Аритметика. — На гостинні виступи до провінціяльного театру запросили визначного актора зі столиці. На телеґрафічний запит кілько жадає за виступ, актор віддепешував: Дві треті доходу зі щоденної каси. — На те дістав відповідь: На жаль в моїм театрі буває взагалі тільки одна трета.

Німецька влада вислала радієвим шляхом приказ усім німецьким кораблям в турецьких пристанях і на турецьких водах, щоб негайно покинули турецькі води та причалили до совітських пристаней на Чорному морі.

Французький міністр війни видав 3 декрети, які управильнюють справу листування і телефонічного, телеґрафічного та радіотелеґрафічного получення на випадок війни.

В Ліверпулю на збіжевій біржі дійшло до звишки цін на пшениці внаслідок напруженого міжнародного положення. На звишку вплинули також вісти, що уряди англійський і французький скуповують пшеницю у великій скількости.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Впр. о. Божик в Канаді: Рукопис Вашої праці знайшовся. Просимо написати, що з ним зробити?

Посмертна згадка

† **с. Климентина Анна Долгунь,** монахиня Згромадження Служебниць Пречистої Діви Марії Непорочнозачатої, померла в Господі 25 липня с. р. в Бучачі. Величавий похорон відбувся 27. VII. с. р. під проводом 8 священиків (у тому 6 ОО. Василіян). На похорон прибули в делеґації 2 кандидатки й 2 новички з Кристинополя та сестри Служебниці з кількох місцевостей. Покійна походила з Валяви коло Перемишля, де народилася 6 червня 1893 р. Після скінчення вчительського семинара в Перемишлі вступила в 19-му році життя до новіціяту СС. Служебниць у Кристинополі. Для свойого законного Згромадження працювала сумлінно й посвятно, виконуючи уряд товаришки вчительки кристинопільського новіціяту 1927—32 рр., опісля ж як учителька того новіціяту аж до своєї смерти. Ведучи глибоке аскетичне життя в монастирі, вміла його уділити іншим своїм законним посестрам. Передовсім ціхувала Покійну особлива опіка та сердечна любов не тільки до своїх новичок, але й інших сестер - членок законного її Згромадження. Притому завжди була товариська, весела, привітна, спокійна. Мала теж дарування музичні, малярські й до оригінальних ручних робіт, що їх виконувала в монастирі з гарними успіхами. Нехай Марія, що її Покійна за свого життя сердечно любила й вірно служила, заведе її до престолу небесної слави. Вічна їй память!

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення Редакція не відповідає.

КІНА

АМПІР: Трьох підхорунжих.
КАСІНО: Гонолюлю
МУЗА: Життеві розчарування.
ПАЛЯС: Циганські мельодії
СТИЛЕВЕ: Субретка і ревія Рефрена.

РІК ОСНУВАННЯ **1878.**

На осінний сезон

КАПЕЛЮХИ ШАПКИ

поручає

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, ул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! 3-? Вибір великий!

Пенсіонат Сестер Служебниць у Трускавці

Близько церкви, вдома є Богослужебна каплиця.

В тім пенсіонаті є смачна і здорова кухня, велика чистота й вигода.
Знаменита обслуга. Ціни приступні.

Адреса: Пенсіонат Сестер Служебниць, Трускавець.

ЦІНИ ОГОЛОШЕНЬ

Ціни розуміються за одношпальтовий рядок (ширини 70 мм.) о висоті 1 мм. Висота шпальти 370 мм. За оголошення (кромі дрібних) в застереженому місци дочислюється 20%. Дрібні оголошення поміщуються по вплаченні належитости готівкою або почтовими значками.

Шпальтові оголошення

В рубриці: „Оголошення" . . .	30 сот.
В тексті і в новинках	50 „
На першій сторінці	60 „

Дрібні оголошення по 8 сот. за слово. Перше слово і товстий друк числяться подвійно. Найменше оголошення (9 слів) 80 сот.

Сторінкові оголошення

На останній сторінці: 1/1 стор. 180. — вол., 1/2 стор 90. — вол., 1/4 стор. 45. — вол., 1/8 стор. 25.— вол. В редакційному тексті: 1/1 стор. 280.— вол., 1/2 стор. 140. — вол., 1/4 стор. 70. — вол., 1/8 стор. 35. — вол.

При кількаразовім анонсуванні даємо значну знижку

Wydawca: Stowarzyszenie Niežonatych Księży im. św. Mecz. Josafata w Stanisławowie. (Upoważniony do działania w imieniu jego Pantalejmon Chytra, Lwów, Grodzickich 2/I). — Redakcja: Dr Józef (Osyp) Nazaruk, dr Stefan Hodowanyj, Iwan Fedyszyn. — Adres Redakcji i Administracji: Lwów, Grodzickich l. 2/I. — Drukarnia „Grafia", Lwów, ul, Cicha 5, tel. 202-83.

Видавець: Товариство Безженних Священників ім. Сі. Священч. Йосафата у Станиславові. — Редакція: Др Осип Назарук, Др Степан Годований, Іван Федишин. — Друкарня »Графія«, Львів, ул. Тиха ч. 5, тел. 202-83.

Львів... 1218